

**October 8, 2021
Ankara, Turkey**

INTERNATIONAL SYMPOSIUM "GLOBAL MIGRATION PHENOMENON"

**With Its Security, Economic, Social, Political
and Cultural Dimensions**

PROCEEDINGS BOOK

**EDITED BY
ASSIST. PROF. DR. ALINA SOLNYSHKINA**

**ISBN - 978-625-7464-27-7
www.capitalconference.org**

VIOLENCE & ABUSE
STUDIES PLATFORM

INTERNATIONAL SYMPOSIUM
"GLOBAL MIGRATION PHENOMENON"
WITH ITS SECURITY, ECONOMIC, SOCIAL, POLITICAL AND CULTURAL
DIMENSIONS

October 8, 2021
Ankara, Turkey

PROCEEDINGS BOOK

Editor:
Assist. Prof. Dr. Alina Solnyshkina

All rights of this book belong to IKSAD GLOBAL-2021©.
Without permission can't be duplicate or copied.
Authors of chapters are responsible both ethically and
juridically.

Issued: 15.10.2021

WWW.CAPITALCONFERENCE.ORG
ISBN: 978-625-7464-27-7

SYMPOSIUM ID

TITLE OF CONGRESS

Baskent International Conference on
Multidisciplinary Studies

DATE - PLACE

23-24 September 2021
Ankara, Turkey

ORGANIZATION

Violence and Abuse Studies Platform

VIOLENCE & ABUSE
STUDIES PLATFORM

EDITED BY

Assist. Prof. Dr. Alina Solnyshkina

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process

PARTICIPANT COUNTRIES (19):

Turkey, Azerbaijan, Ukraine, United Arab Emirates, South Africa, Romania, Georgia, India, Moldavia, Morocco, Brazil, UK, North Macedonia, Nigeria, Kazakhstan, Vietnam, UAE, Iran, Greece

TOTAL NUMBER OF PAPERS: 63

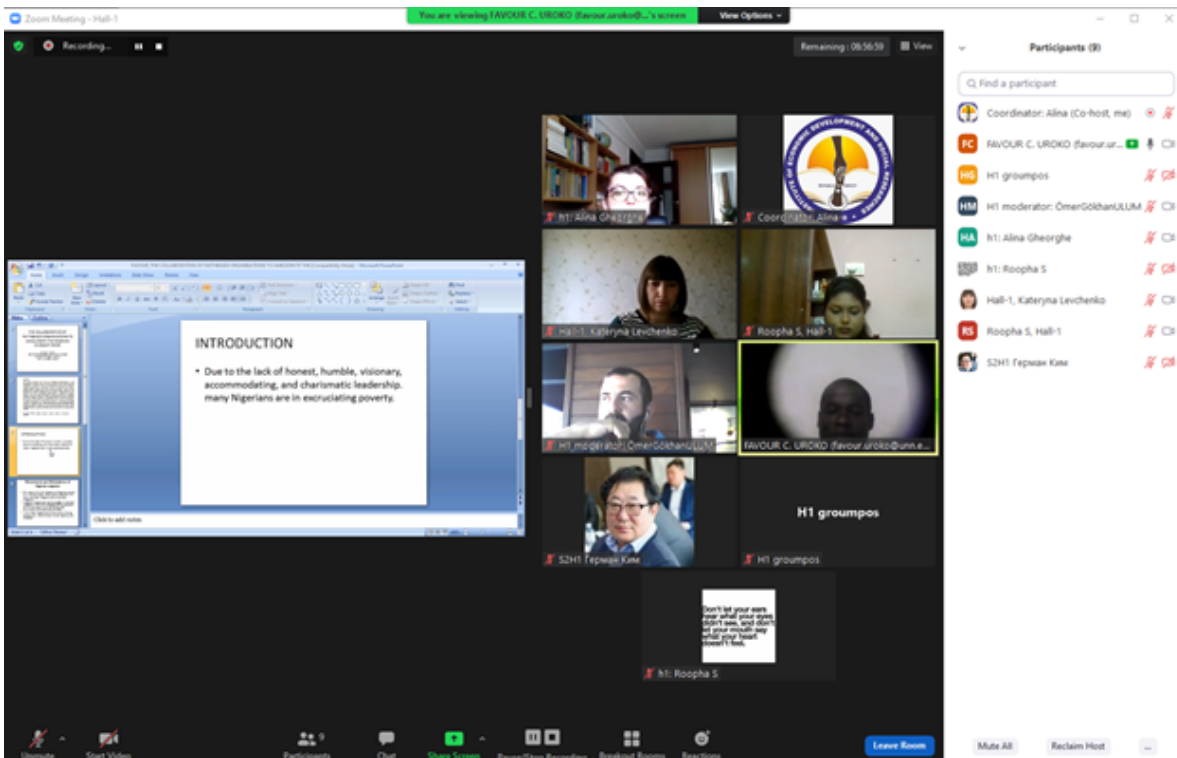
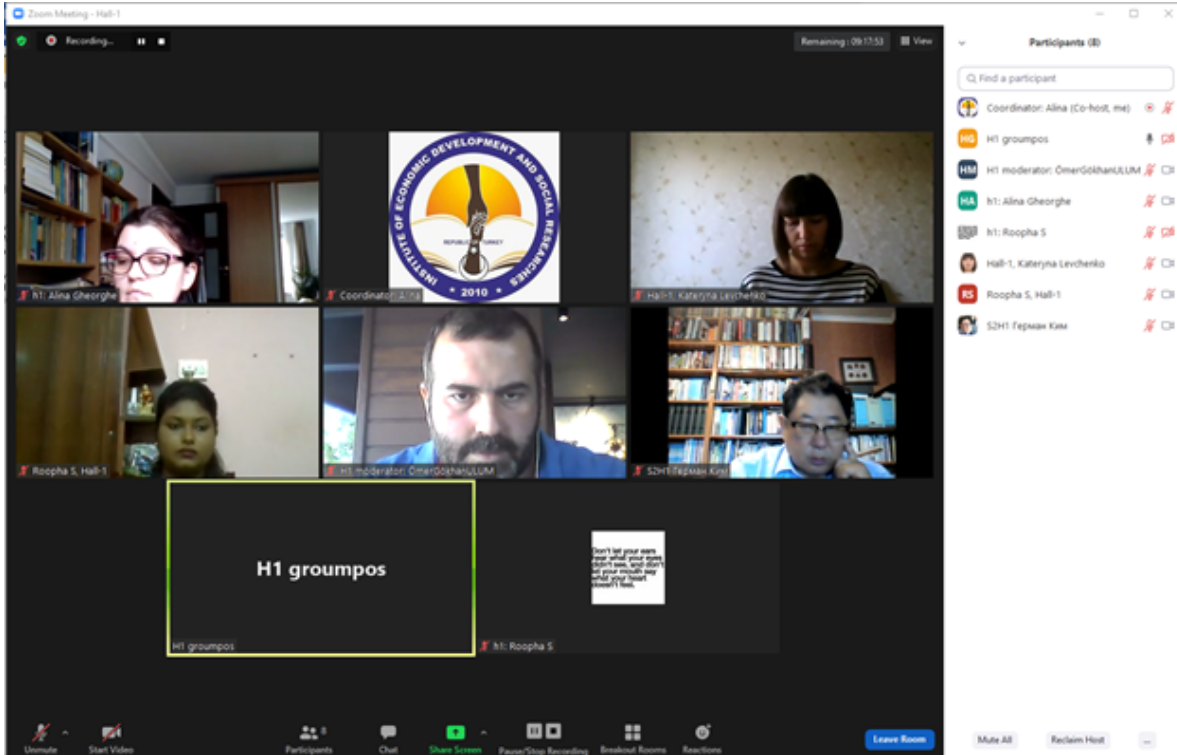
THE NUMBER OF PAPERS FROM TURKEY: 30

OTHER COUNTRIES: 33

COMMITTEE

- Prof. Dr. Mustafa Talas- Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Vladlena Lisenco - Comrat State University, Faculty of Law,
Department of Public law, Republic of Moldova
Prof. Dr. Natalia Sciuchina- Comrat State University
Prof. Dr. K.S. Chandrasekar - Institute of Management in Kerala, India
Prof. Dr. Atul Kumar - Patil B-School, India
Prof. Dr. Abu Bakar Abdul Hami - PUTRA Business School, Universiti
Putra Malaysia
Associate Professor Kazimi Parviz Firudin oqlu - Baku State University
Assoc. Prof. Dr. Elif Hatun Onal-Kilicbeyli - Adana Alparslan Turkes
Science and Technology University
Assoc. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM - Mersin University, Turkey
Associate Professor Dr. Priti Tiwary - SGRR University, Dehradun
Associate Professor Yevheniia Horiunova - V.I. Vernadsky Taurida
National University, Kyiv, Ukraine.
Associate Professor Kamal Koohi - University of Tabriz
Assoc. Prof. Dr. Hülya Berkmen - Yıldız Teknik University
Assoc. Prof. Dr. Merter Mert - Ankara Hacı Bayram Veli University
Asiist. Prof. Dr. Ahmet Ali UGAN - Iğdir University
Dr. Mahira Amirova - Azerbaijan Medical University
Dr. Iosefina Blazsani-Batto – Romanian Language Institute, Bucharest
Dr. Igor Korsun - Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical
University

PHOTO GALLERY

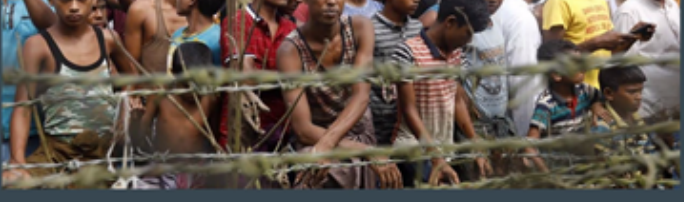
Zoom Meeting - Hall 3

Recording...

Remaining: 09:54:30

Participants (7)

- coordinator: Aline ... (Co-host, me)
- H3-3, Esra İslamoğlu
- H3- Emrah Turkoğlu
- H3 moderator: Ahmet Ulusoy
- HA- ASLI KAVURMACI
- H3, Zeynep Demirdi Çakıroğlu
- Narmin Khan

Dünya çapında zorla yerinden edilen kişi sayısı, 82.4 milyona ulaşmış olup, bunların 21 milyonu ülkelerindeki siyasi ve ekonomik istikrarsızlıktan etkilenen sığınmacılardır. Suriyeli sığınmacıların sayısı ise yedi milyonu aşmış durumdadır. Türkiye Cumhuriyeti, sayıları dört milyonu aşan Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapmasıyla dünyada en fazla sığınmacı barındıran ülke durumundadır.

Zoom Meeting - Hall 3

Remaining: 09:50:10

Participants (7)

- coordinator: Aline ... (Co-host, me)
- H3-3, Esra İslamoğlu
- H3 moderator: Ahmet Ulusoy
- HA- ASLI KAVURMACI
- H3- Emrah Turkoğlu
- H3, Zeynep Demirdi Çakıroğlu
- Narmin Khan

Çalışma Alanı: Şekeroğlu Mahallesi

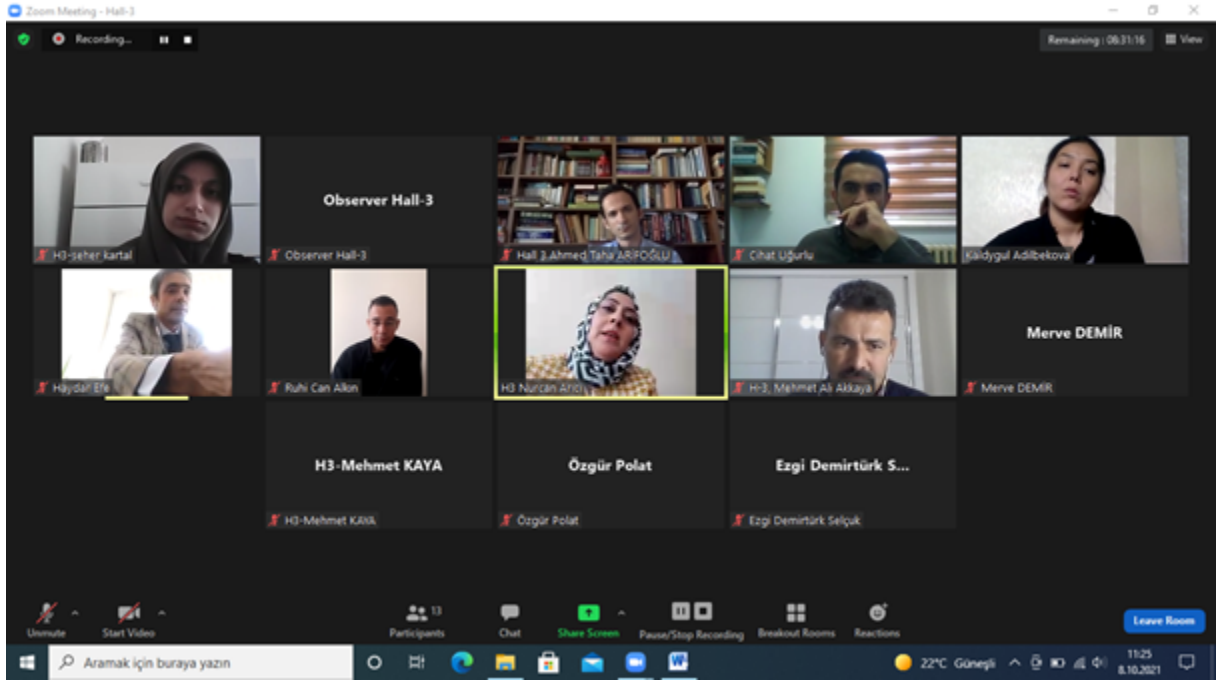
Zoom Meeting - Hall 3

Recording...

Remaining: 09:50:10

Participants (7)

- coordinator: Aline ... (Co-host, me)
- H3-3, Esra İslamoğlu
- H3 moderator: Ahmet Ulusoy
- HA- ASLI KAVURMACI
- H3- Emrah Turkoğlu
- H3, Zeynep Demirdi Çakıroğlu
- Narmin Khan

Zoom Meeting - Hall-4

H-4 Observer

H-4 Observer M. Veynel Lidar H-4 ali poman KOCALI MESH MENEKSE H-4 Duygu Ozuk H-4 Biyra Nur ALTAN

Original Sound: Off Recording... Remaining: 09:28:53

Güvenlik, Ekonomik, Sosyal, Siyasal ve Kültürel Boyutlarıyla "KÜRESEL GÖÇ OLGUSU" ULUSLARARASI SEMPOZYUMU
8 Ekim 2021, Ankara
SURİYELİ MÜLTECİ SANATÇI İBRAHİM ALHASSOUN'UN YAŞAMI VE SANAT ANLAYIŞI
Hazırlayanlar
Bilent ORAL
Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Karabük, Türkiye.
Biyra Nur ALTAN
Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Karabük, Türkiye.

INTERNATIONAL SYMPOSIUM "GLOBAL MIGRATION PHENOMENON" With Its Security, Economic, Social, Political and Cultural Dimensions
8 October 2021, Ankara, Turkey
SYRIAN REFUGEE ARTIST İBRAHİM ALHASSOUN'S LIFE AND APPROACH OF ART
Prepared By
Bilent ORAL
Assist. Prof., Karabük University, Faculty of Letters, Art History Department, Karabük, Turkey.
Biyra Nur ALTAN
Karabük University, The Institute of Graduate Studies, Art History Department, Karabük, Turkey.

* Bu eserin, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalında tamamlanan "Ortaçağ'daki Sanatın Ortaya Çıkışı ve Sanatın Özgür Türkiye'deki Müzesi Sanatları ve Sanat Anlayışları" başlıklı doktora tezi kapsamında Çelebi Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Koordinatörlüğü tarafından desteklenen Dr. Öğr. Üyesi Bilent Oral'ın yönettiği tezinde gerçekleştirildi. SYL 2019-2021 arasında proje kapsamında hazırlanmıştır. Kültürel miras için Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Koordinatörlüğüne (BAP) teşekkür ederiz.

* This text was derived from the master's thesis titled "Refugee Artists in Turkey and Their Sense of Art as a Problematic Arising from the War in the Middle East", which was completed at Karabük University, Institute of Graduate Studies, Department of Art History. The study was prepared within the scope of the Karabük University Scientific Research Project Coordination supported project numbered SYL 2019-2021, carried out by Assoc. Professor Dr. Bilent Oral. We would like to thank Karabük University Scientific Research Project (BAP) Coordination for their contribution.

Unmute Start Video Participants Chat Share Screen Pause/Stop Recording Breakout Rooms Reactions Leave Room

Zoom Meeting - Hall-4

H-4 Observer

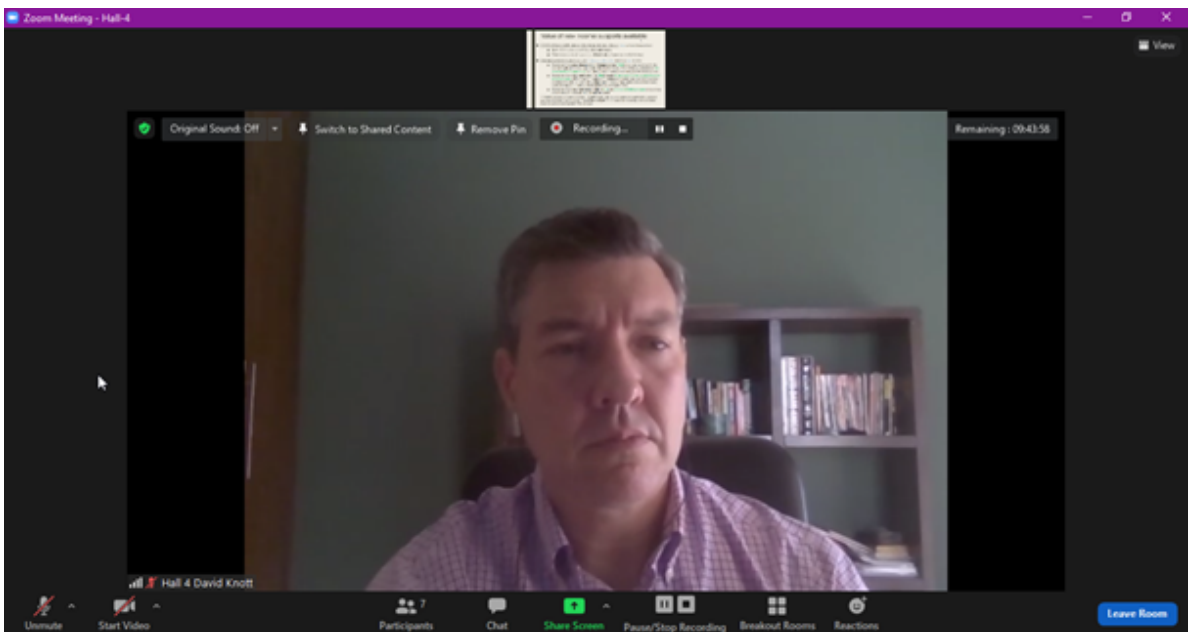
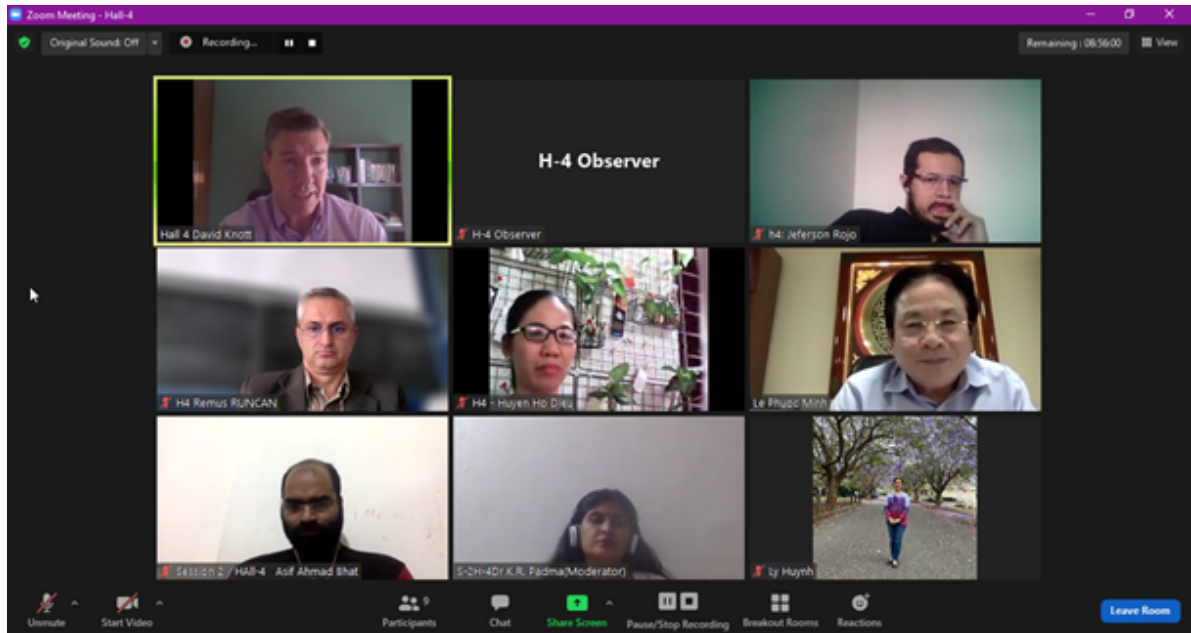
H-4 Observer M. Veynel Lidar H-4 ali poman KOCALI H-4 Biyra Nur ALTAN H-4 Bilent Oral H-4 Duygu Ozuk

Original Sound: Off Remove Pin Recording... Remaining: 09:53:22

MESH MENEKSE

Unmute Start Video Participants Chat Share Screen Pause/Stop Recording Breakout Rooms Reactions Leave Room

VIOLENCE & ABUSE
STUDIES PLATFORM

INTERNATIONAL SYMPOSIUM
"GLOBAL MIGRATION PHENOMENON"
With Its Security, Economic, Social, Political and Cultural
Dimensions
8th October 2021
Ankara, Turkey

SYMPOSIUM PROGRAM

Online (with Video Conference) Presentation

Meeting ID: **857 1386 4961**

Passcode: **500555**

Meeting ID: 857 1386 4961

Passcode: 500555

Join Zoom Meeting

<https://us02web.zoom.us/j/85713864961?pwd=T3AvcEVHdHM4czJ0d2FVWXV4OU5GZz09>

PARTICIPANT COUNTRIES (19):

Turkey, Azerbaijan, Ukraine, United Arab Emirates, South Africa, Romania, Georgia, India, Moldavia, Morocco, Brazil, UK, North Macedonia, Nigeria, Kazakhstan, Vietnam, UAE, Iran, Greece

TOTAL NUMBER OF PAPERS: 63

THE NUMBER OF PAPERS FROM TURKEY: 30

OTHER COUNTRIES: 33

ÖNEMLİ, DİKKATLE OKUYUNUZ LÜTFEN / IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

Önemli, Dikkatle Okuyunuz Lütfen

- ✓ Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildirimler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- ✓ Online sunum yapabilmek için <https://zoom.us/join> sitesi üzerinden giriş yaparak "Meeting ID or Personal Link Name" yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- ✓ Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- ✓ Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- ✓ Uygulama tablet, telefon ve PC'lerde çalışıyor.
- ✓ Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden 15 dk öncesinde oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- ✓ Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- ✓ Moderatör – oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.

Dikkat Edilmesi Gerekenler- TEKNİK BİLGİLER

- ✓ Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun.
- ✓ Zoom'da ekran paylaşma özelliğine kullanabilmelisiniz.
- ✓ Kabul edilen bildiri sahiplerinin mail adreslerine Zoom uygulamasında oluşturduğumuz oturuma ait ID numarası gönderilecektir.
- ✓ Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir
- ✓ Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- ✓ To be able to attend a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID "Meeting ID or Personal Link Name" and solidify the session.
- ✓ The Zoom application is free and no need to create an account.
- ✓ The Zoom application can be used without registration.
- ✓ The application works on tablets, phones and PCs.
- ✓ The participant must be connected to the session 15 minutes before the presentation time.
- ✓ All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- ✓ Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

- ✓ Make sure your computer has a microphone and is working.
- ✓ You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- ✓ Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- ✓ Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.

**Before you login to Zoom please indicate your name_surname and HALL number,
exp. Hall-1, Awais Khan**

Meeting ID: 857 1386 4961
Passcode: 500555

Session 1 / Hall-1

08.10.2021

Moderator: Assoc. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM

Meeting ID: 857 1386 4961 / Passcode: 500555

Ankara Local Time: 10:00 – 12:00

Title	Author(s)	Affiliation
NEGOTIATING SOCI-POLITICAL ISSUES IN ELT DEPARTMENTS: CRITICAL PEDAGOGY AND PARTICIPATORY APPROACH CONCERNING MIGRATION PHENOMENON IN TURKEY	Assoc. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM	Mersin University, Education Faculty, English Language Teaching Department, Mersin, Turkey
OBJECTIVE, SUBJECTIVE AND SUBVERSIVE CAUSES IN MIGRATION PROCESSES	Mircea Alecsandru Udrescu	Academy of Scientists from Bucharest, Carol I National Defense University from Bucharest, Bucharest, Romania, Artifex University from Bucharest, Management -Marketing Faculty, Bucharest, Romania
	Alina Gheorghe	Artifex University from Bucharest, Management-Marketing Faculty, Bucharest, Romania
THE IMPACT OF MIGRATION PROCESSES ON REGIONAL ECONOMIC GROWTH	Andrii Buriachenko	Kyiv National Economics University, Department of Finance, Kyiv, Ukraine
	Kateryna Levchenko	Kyiv National Economics University, Department of Finance, Kyiv, Ukraine
THE COLLABORATION OF FAITH-BASED ORGANISATIONS TO AMELIORATE THE NIGERIAN MIGRANT CRISES	FAVOUR C. UROKO	UNIVERSITY OF NIGERIA, NSUKKA
PRESERVING HISTORY OF MIGRATION THROUGH CULINARY NARRATIVES; READING BIJAN'S THE LAST DAYS OF CAFÉ LELIA	Roopha S	Vellore Institute of Technology, SSL, Chennai, India
MIGRATION AND GLOBALIZATION – FORMS, PATTERNS AND EFFECTS	HAYAT AHAMAD	(Research Scholar), Department of Sociology, Banaras Hindu University Varanasi, India
THE IMPACT OF FISCAL POLICIES ON THE PHENOMENON OF MIGRATION IN CASE OF EUROPEAN EMERGING COUNTRIES	Cristi Spulbar	Faculty of Economics and Business Administration, University of Craiova, Romania
	Ramona Birau	C-tin Brancusi University of Targu Jiu, Faculty of Education Science, Law and Public Administration, Romania
HOW PROPER MIGRATION OR IMMIGRATION POLICIES CAN GURANTEE INTERNATIONAL PEACE AND STABILITY? A FUZZY COGNITIVE MAP (FCM) APPROACH	Peter P. Groumpos, Emeritus Professor	Department of Electrical and Computer Engineering, University of Patras, Patras, Greece

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.

Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.

Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 1 / Hall-2

08.10.2021

Moderator: Prof. Dr. Morakeng Edward Kenneth Lebaka

Meeting ID: 857 1386 4961 / Passcode: 500555

Ankara Local Time: 10:00 – 12:00

Title	Author(s)	Affiliation
THE LOSS OF CULTURAL IDENTITY AS THE CONSEQUENCE OF ILLEGAL MIGRATION	Prof. Dr. Morakeng Edward Kenneth Lebaka	University of Zululand – KwaDlangezwa Campus; Faculty of Arts, Department of Creative Arts, South Africa
INTERNATIONAL MIGRATION AND ITS IMPLICATIONS FOR LOCAL DEVELOPMENT: SOCIO-ECONOMIC PERSPECTIVE, CASE OF EL KELAA SRAGHNA PROVINCE (MOROCCO)	Rhita Elmezouari Elglaoui	University Cadi Ayyad, Faculty of letters and Human, Geography, MARRAKECH, MOROCCO
	Marwane EL Halaissi	University Mohammed V, Faculty, of Law Sciences' Economics and Social Sciences of Salé, Department, Economic Rabat, MOROCCO
THE FORCED DISPLACEMENT OF VENEZUELAN WOMEN IN LATIAN AMERICA COINTRIES	Miguel Pachioni	San Tiago Dantas, International Relations, Sao Paulo, Brazil
CRIMINAL AND LEGAL ASPECT OF MIGRANT SMUGGLING IN REPUBLIC OF MACEDONIA	Fatbardha Ismaili	University of Tetova, Law Fakulty, Departament criminal law, tetova, North Macedonia
THE HEROES OF THE NIGER DELTA IN POSTCOLONIAL POPULAR CULTURE	Stephen Ogheneruro Okpadah	University of Warwick, Coventry, UK
THE IMPACTS OF INTERNATIONAL MIGRATION ON THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF NIGERIA	Dr. Chukwuemeka G. Eme	Lecturer, Department of Business Administration, National Open University of Nigeria, Jabi-Abuja, Nigeria
A STATISTICAL PORTRAIT OF THE HEALTH AND SAFETY AT WORK OF IMMIGRANT WORKERS IN PORTUGAL	Carla Santos	Polytechnic Institute of Beja
	Ana De Figueiredo Dias	Polytechnic Institute of Beja
	Cristina Dias	Polytechnic Institute of Portalegre
IMMIGRANT PHYSICISTS IN THE WORLD SCIENCE	Wen Xiaojing	Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine
	Halina Falfushynska	Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine
	Igor Korsun	Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine
	Maryna Monchuk	Physical therapist, Ternopil, Ukraine

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.

Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.

Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 1 / Hall-3

08.10.2021

Moderator: Prof. Dr. Haydar EFE

Meeting ID: 857 1386 4961 / Passcode: 500555

Ankara Local Time: 10:00 – 12:00

Title	Author(s)	Affiliation
SETTLEMENT OF KARAPAPAKS IN TUTAK AND THE DEVELOPMENT OF THEIR POPULATIONS	Cihat Uğurlu	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Van/Türkiye
THE ROLE OF PUBLIC LIBRARIES IN THE SOCIALIZATION OF MIGRANTS IN MULTICULTURAL SOCIETIES AND A MODEL FOR TURKEY: AUBURN CITY LIBRARY	Mehmet Ali AKKAYA	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İzmir, Türkiye
	Özgür POLAT	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İzmir, Türkiye
A STUDY ON THE THOUGHTS OF CHILDREN OF TURKISH ORIGIN LIVING IN FRANCE ABOUT MUSLIM AND CHRISTIAN (CHRISTMAS) CELEBRATIONS	Seher KARTAL	Ankara University, Institute of Social Science, Ankara, Turkey
	Mualla YILDIZ	Ankara University, Theology School, Psychology of Religion Department
FACTORS CAUSED TO MIGRATION AND THE CONSEQUENCES OF MIGRATION IN TERMS OF THE QURAN	Mehmet KAYA	Selçuk Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, Konya, Türkiye
A QUANTITATIVE RESEARCH ON THE XENOPHOBIA EXAMINATION IN TERMS OF PSYCHOLOGICAL RESILIENCE: CASE OF ISTANBUL	Ahmed Taha Arifoğlu	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Öğrencisi
	Prof. Dr. Orhan Koçak	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi
DISASTER AND MIGRATION: THEORETICAL APPROACHES TO HUMANITARIAN MOBILITY IN AN AGE OF NATURAL AND MAN-MADE DISASTERS	Ruhi Can Alkın	Necmettin Erbakan University, The Faculty Of Social Sciences And Humanities, Department Of Sociology, Konya, Turkey
AN ASSESSMENT ON THE INTEGRATION OF SYRIAN REFUGEES	Merve Demir	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
PROBLEMS OF AFGHAN WOMEN MIGRANTS NEWLY SETTLING IN TURKEY AND SUGGESTIONS FOR SOLUTION	Prof. Dr. Haydar EFE	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi/ Erzincan/ Türkiye
	Nurcan ARICI	Erzincan/ Türkiye

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.

Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.

Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 1 / Hall-4

08.10.2021

Moderator: Dr. Metin MENEKŞE

Meeting ID: 857 1386 4961 / Passcode: 500555

Ankara Local Time: 10:00 – 12:00

Title	Author(s)	Affiliation
INVESTIGATION OF MIGRATION MOVEMENT FROM AZERBAIJAN TO TURKEY (BETWEEN 2000-2020 YEARS)	Ayshah JAFAROVA	İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye
	Ali Osman KOCALAR	Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye
REFUGEE ARTIST İBRAHİM ALHASSOUN LIFE AND ART APPROACH	Bülent ORAL	Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi, Karabük, Türkiye
	Büşra Nur ALTAN	Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Karabük, Türkiye
REPRESENTATIONS OF THE IMMIGRATION FACT IN TURKISH LITERATURE AND CINEMA: KAFAMDA BİR TUHAFLIK AND GELİN, DÜĞÜN, DİYET	Veysel LİDAR	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü
THE ROLE OF INSTITUTIONS IN THE RESOLUTION OF THE IMMIGRANT ISSUE: THE EXAMPLE OF "HIGH IMMIGRANT COMMISSION" ESTABLISHED IN THE OTTOMAN PERIOD	Dr. Metin MENEKŞE	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
ARTISTIC INTERPRETATIONS OF THE EFFECTS OF MIGRATION ON CULTURAL CHANGE	Saime UYAR	Malatya/Türkiye
MEDIA-ART RELATIONSHIP IN THE FACE OF MIGRATION AND REFUGEE CRISIS	Saime UYAR	Malatya/Türkiye
A CLOSER LOOK AT SYRIAN REFUGEE CRISIS: THE CASE OF BURDEN SHARING BETWEEN TURKEY AND EU	Assist. Prof. Dr. Duygu Özlük	Selçuk Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Konya, Türkiye

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.

Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.

Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 2 / Hall-1

08.10.2021

Moderator: Assist. Prof. Dr. Alina Solnyshkina

Meeting ID: 857 1386 4961 / Passcode: 500555

Ankara Local Time: 14:00 – 16:00

Title	Author(s)	Affiliation
AFGHANISTAN AS A MIGRATION SOURCE: CHALLENGE FOR UKRAINE'S DOMESTIC POLICY	Natalya Orlovska	Odessa National Maritime University, Ukraine
	Yulia Stepanova	National Academy of the State Border Guard of Ukraine named after Bogdan Khmelnytsky, Ukraine
MIGRATION OF STUDENTS: A SOCIOLOGICAL PERSPECTIVES	Prof. Dr. Tengiz Verulava	Caucasus University, School of Medicine and Healthcare Management, Tbilisi, Georgia
THE PRE-PANDEMIC EXODUS OF KOREAN DIASPORA FROM CENTRAL ASIA TO SOUTH KOREA	German Kim	al-Farabi Kazakh National University, School of Oriental studies, Institute of Asian Studies / Almaty, Republic of Kazakhstan
THE CHANGING PRESENTATION OF IDENTITY THROUGH VERBAL TEXTS AND VISUALS ON IMMIGRANTS' GRAVE EPITAPHS	Prof. Dr. Tharwat M. EL-Sakran	American University of Sharjah, College of Arts and Sciences, Department of English, Sharjah, United Arab Emirates
REPRESENTATIONS OF SOCIAL PROBLEMS OF MIGRANTS IN MODERN CINEMA	Alina Solnyshkina	Assistant Professor of the Chair of social work of Faculty of medical technologies of Diagnostics and Rehabilitation (Oles Honchar Dnipro National University, Ukraine)
CHALLENGES OF MIGRATION DUE TO CONFLICTS	Dr. Faraz Ahmad	Independent researcher from Oman
	Taiba Sheerin Ahmad	Freelance writer from New Jersey, USA
	Prof. Afaq Ahmad	Sultan Qaboos University, Oman
INTERNAL MIGRATION AS A SOCIAL DETERMINANT OF HEALTH AMONG MIGRANT CHILDREN: A CASE STUDY OF VARANASI	Drishty Mukherjee	Banaras Hindu University, Faculty Of Social Sciences, Malaviya Centre For Peace Research, Varanasi, India
CHALLENGES OF POLISH IMMIGRANTS IN IRAN: HOUSING, FOOD, CLOTHING AND HEALTH	Dr. Mohammad Jafar Chamankar	Associate Professor, Urmia University
	Ali Aghayari	Master of History of Islamic Iran / Tabriz
GLOBAL MIGRATION: PROS AND CONS	Dr. Ghanshyam Barman	C G P I T, Uka Tarsadia University, Bardoli, Gujarat, India

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.

Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.

Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 2 / Hall-2

08.10.2021

Moderator: Assist. Prof. Dr. Timuçin YALÇINKAYA

Meeting ID: 857 1386 4961 / Passcode: 500555

Ankara Local Time: 14:00 – 16:00

Title	Author(s)	Affiliation
EFFECTS OF MIGRATION ON LANGUAGES AND LANGUAGE FAMILIES	Gülhan ÖZ AÇIK	Gendarmerie and Coast Guard Academy, Vocational High School, Social Studies, Ankara, Turkey
THE CASE OF TURKEY IN GLOBAL MIGRATION	Orhan GOKTEPE	Istanbul Yeni Yuzyil University, Vocational High School of Justice, Istanbul, Turkey
SECURITISATION OF IMMIGRATION IN THE CONTEXT OF SOCIETAL SECURITY: THE CASE OF BREXIT	KÜRŞAD GÜÇ	Jandarma Ve Sahil Güvenlik Akademisi, Jandarma Astsubay Meslek Yüksekokulu, Güvenlik Bilimleri Bölümü, Ankara, Türkiye
	ŞENER KAYA	Jandarma Ve Sahil Güvenlik Akademisi, Jandarma Astsubay Meslek Yüksekokulu, Sosyal Bilimler Bölümü, Ankara, Türkiye
A FEMINIST PERSPECTIVE TO THE EFFECT OF MIGRATION ON WOMEN	Dr. Mehmet Fatih ISIK	Mus Alparslan University Faculty of Arts and Sciences, Philosophy Department Lecturer
CAUSAL RELATIONSHIP BETWEEN MIGRATION AND MACROECONOMIC VARIABLES: THE CASE OF AUSTRALIAN (1991-2018)	Şeyma BOZKAYA	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Doktora Öğrencisi, Nevşehir, Türkiye
	Assoc. Prof. Dr. Hakan KUM	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat, Nevşehir, Türkiye.
SYRIANS MIGRATED TO NARLICA NEIGHBORHOOD OF ANTAKYA AND ITS REFLECTIONS IN THE MEDIA	Büşra İnceli	Hatay Mustafa Kemal University, Institute of Social Sciences, Department of Migration Studies, Hatay, Turkey
	Kadriye Şahin	Hatay Mustafa Kemal University, Faculty of Science and Letters, Department of Anthropology, Hatay, Turkey
DETERMINATION OF THE SOCIOCULTURAL ADJUSTMENT LEVELS OF MIGRANT AHISKIN	Ezgi DEMİRTÜRK SELÇUK	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Erzincan/Türkiye
	Birsel Canan DEMİRBAĞ	Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Trabzon/Türkiye
THE FUTURE of CAPITALISM and THE TENDENCIES of GLOBAL IMMIGRATION	Assist. Prof. Dr. Timuçin YALÇINKAYA	Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü, İzmir

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.

Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.

Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 2 / Hall-3

08.10.2021

Moderator: Ahmet Ulusoy

Meeting ID: 857 1386 4961 / Passcode: 500555

Ankara Local Time: 14:00 – 16:00

Title	Author(s)	Affiliation
SYRIAN REFUGEES IN CONTEXT OF CONSERVATION CHALLENGES: A CASE STUDY IN THE OLD CITY OF GAZIANTEP	Ress. Assist. Esra İSLAMOĞLU	Hasan Kalyoncu Üniversitesi Güzel Sanatlar Ve Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Ve Çevre Tasarımı Bölümü Gaziantep Türkiye
	Assist. Prof. Dr. Tülay KARADAYI YENİCE	Hasan Kalyoncu Üniversitesi Güzel Sanatlar Ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Gaziantep Türkiye
THE IMMIGRATION IN TURKEY'S HISTORICAL BACKGROUND AND ITS REFLECTIONS TO CONTEMPORARY EDUCATION	Seyit TAŞER	Necmettim Erbakan Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Konya, Türkiye
	Ahmet Ulusoy	Necmettim Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye
SPATIAL PIVOT OF MIGRATION: CORALATION OF TARGET-SOURCE IN LOCATION	Assoc. Prof. Dr. İlhan Oğuz AKDEMİR	Institute of Social Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, Elazığ, Turkey
	Emrah TÜRKOĞLU	Institute of Social Sciences, Faculty of Science and Literature, 100/2000 Priority Field Doctoral Scholar Şanlıurfa, Turkey
LABOR MIGRATION IN ASIA: GLOBAL TRENDS AND LABOUR MIGRATION POLICIES	Aşlı KAVURMACI	Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi
	Emir KAYACAN	İstanbul Üniversitesi
CLIMATE REFUGEES IN THE CONTEXT OF ENVIRONMENT AND MIGRATION AS GLOBAL PUBLIC GOODS	Zeynep DEMİRCİ ÇAKIROĞLU	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, İzmir, Türkiye.
ON THE LEGISLATION ON INTERNALLY DISPLACED PERSONS (IDP) IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN	Narmin Khanmammadova	Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Tarih Araştırmacı Bakü, Azerbaycan
ASYLUM; IS IT A RIGHT?	Assoc. Prof. Dr. Ümmühan Elçin ERTUĞRUL	Kırıkkale University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, International Relations, Kırıkkale, Turkey

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.

Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.

Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 2 / Hall-4

08.10.2021

Moderator: Assist. Prof. Dr. K.R.Padma

Meeting ID: 857 1386 4961 / Passcode: 500555

Ankara Local Time: 14:00 – 16:00

Title	Author(s)	Affiliation
VIETNAMESE WOMEN RURAL MIGRANTS' PHYSICAL VULNERABILITY UNDER THE LENS OF GENDER	Ly HUYNH	Can Tho University –College of Economics – Can Tho City- Vietnam
GLOBAL MIGRATION DURING CORONA PANDEMIC AND ITS SOCIAL OUTCOMES	K.R.Padma K.R.Don P.Josthna	Assistant Professor, Department of Biotechnology, SriPadmavatiMahilaVisvaVidyalayam (Women's) University, Tirupati,AP Reader, Department of Oral Pathology and Microbiology, Sree Balaji Dental College and Hospital, Bharath Institute of Higher Education and Research (BIHER) Bharath University, Chennai, Tamil Nadu, India Associate Professor, Department of Biotechnology, SriPadmavatiMahilaVisvaVidyalayam (Women's) University, Tirupati,AP
COLONIAL INTERVENTION AND THE REMAKING OF CASTE IN KASHMIR 1846-1911	Asif Ahmad BHAT	Jamia Millia Islamia, New Delhi
RELATIONSHIP BETWEEN FAMILY MEMBERS UNDER SOCIAL DISTANCING IN HANOI CITY, VIETNAM	Assoc. Prof. Minh Le PHUOC Huyen Ho DIEU	Institute for Africa and Middle East Studies, Vietnam Academy of Social Sciences
LIFE IN THE GULF: EXPATRIATE ENGLISH TEACHERS' ADAPTATIONS TO RESIDENCE IN THE GCC	David KNOTT	University of Exeter, UK / Higher Colleges of Technology, UAE
ISSUES AND CHALLENGES OF CORONAVIRUS OUTBREAK IN NIGWEIA	Eme, Chukwuemeka G. Dr. Elikwu MICHAEL	National Open University of Nigeria (NOUN) Veritas University, Bwari, Abuja, Nigeria
MIGRATION FROM EASTERN EUROPE TO WESTERN EUROPE: NEGATIVE EFFECTS ON MOTHERS AND DAUGHTERS	Dr. Remus Runcan Nicoleta Gramada MD Dr. Patricia Runcan	Aurel Vlaicu University of Arad, Faculty of Educational Sciences, Psychology and Social Work, Arad, Romania Divitia Gratiae University of Chisinau, Faculty of Social Work, Chisinau, Republic of Moldavia West University of Timisoara, Faculty of Sociology and Psychology, Timișoara, România
POLITICAL DIMENSION AND SPORTS MIGRATION ANALYSIS	Jeferson Roberto Rojo	State University of Maringá, Department of Physical Education, Maringá, Brazil
	João Paulo Melleiro Malagutti	State University of Maringá, Department of Physical Education, Maringá, Brazil
	Fernando Augusto Starepravo	State University of Maringá, Department of Physical Education, Maringá, Brazil

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.

Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.

Kindly keep your cameras on till the end of the session.

CONTENT

SYMPOSIUM ID	1
SCIENTIFIC COMMITTEE	2
PHOTO GALLERY	3
PROGRAM	4
CONTENT	5

PROCEEDINGS

TITLE AUTHOR(S)	PAGES
NEGOTIATING SOCI-POLITICAL ISSUES IN ELT DEPARTMENTS: CRITICAL PEDAGOGY AND PARTICIPATORY APPROACH CONCERNING MIGRATION PHENOMENON IN TURKEY <i>Ömer Gökhan ULUM</i>	1
SETTLEMENT OF KARAPAPAKS IN TUTAK AND THE DEVELOPMENT OF THEIR POPULATIONS <i>Cihat Uğurlu</i>	7
THE ROLE OF PUBLIC LIBRARIES IN THE SOCIALIZATION OF MIGRANTS IN MULTICULTURAL SOCIETIES AND A MODEL FOR TURKEY: AUBURN CITY LIBRARY <i>Mehmet Ali AKKAYA</i> <i>Özgür POLAT</i>	20
A STUDY ON THE THOUGHTS OF CHILDREN OF TURKISH ORIGIN LIVING IN FRANCE ABOUT MUSLIM AND CHRISTIAN (CHRISTMAS) CELEBRATIONS <i>Seher KARTAL</i> <i>Mualla YILDIZ</i>	39
FACTORS CAUSED TO MIGRATION AND THE CONSEQUENCES OF MIGRATION IN TERMS OF THE QURAN <i>Mehmet KAYA</i>	53
A QUANTITATIVE RESEARCH ON THE XENOPHOBIA EXAMINATION IN TERMS OF PSYCHOLOGICAL RESILIENCE: CASE OF ISTANBUL <i>Ahmed Taha Arifoğlu</i> <i>Orhan Koçak</i>	75
DISASTER AND MIGRATION: THEORETICAL APPROACHES TO HUMANITARIAN MOBILITY IN AN AGE OF NATURAL AND MAN-MADE DISASTERS <i>Ruhi Can Alkın</i>	77
THE LOSS OF CULTURAL IDENTITY AS THE CONSEQUENCE OF ILLEGAL MIGRATION <i>Morakeng Edward Kenneth Lebaka</i>	85
EFFECTS OF MIGRATION ON LANGUAGES AND LANGUAGE FAMILIES <i>Gülhan ÖZ AÇIK</i>	86
THE CASE OF TURKEY IN GLOBAL MIGRATION <i>Orhan GOKTEPE</i>	92
AN ASSESSMENT ON THE INTEGRATION OF SYRIAN REFUGEES <i>Merve Demir</i>	95
SECURITISATION OF IMMIGRATION IN THE CONTEXT OF SOCIETAL SECURITY: THE CASE OF BREXIT <i>KÜRŞAD GÜÇ</i> <i>ŞENER KAYA</i>	110
A FEMINIST PERSPECTIVE TO THE EFFECT OF MIGRATION ON WOMEN <i>Mehmet Fatih ISIK</i>	112
EFFECTS OF EMPLOYMENT, REAL WAGES AND PER CAPITA INCOME ON INTERNATIONAL MIGRATION FLOWS: THE CASE OF AUSTRALIA(1991-2018) <i>Şeyma BOZKAYA</i> <i>Dr. Hakan KUM</i>	114

SYRIANS MIGRATED TO NARLICA NEIGHBORHOOD OF ANTAKYA AND ITS REFLECTIONS IN THE MEDIA <i>Büşra İnceli</i> <i>Kadriye Şahin</i>	122
DETERMINATION OF THE SOCIOCULTURAL ADJUSTMENT LEVELS OF MIGRANT AHISKIN <i>Ezgi DEMİRTÜRK SELÇUK</i> <i>Birsel Canan DEMİRBAĞ</i>	124
THE CHANGING PRESENTATION OF IDENTITY THROUGH VERBAL TEXTS AND VISUALS ON IMMIGRANTS' GRAVE EPITAPHS <i>Tharwat M. EL-Sakran</i>	132
REPRESENTATIONS OF SOCIAL PROBLEMS OF MIGRANTS IN MODERN CINEMA <i>Alina Solnyshkina</i>	133
INVESTIGATION OF MIGRATION MOVEMENT FROM AZERBAIJAN TO TURKEY (BETWEEN 2000-2020 YEARS) <i>Ayshah JAFAROVA</i> <i>Ali Osman KOCALAR</i>	137
REFUGEE ARTIST İBRAHİM ALHASSOUN LIFE AND ART APPROACH <i>Bülent ORAL</i> <i>Büşra Nur ALTAN</i>	139
SYRIAN REFUGEES IN CONTEXT OF CONSERVATION CHALLENGES: A CASE STUDY IN THE OLD CITY OF GAZIANTEP <i>Esra İSLAMOĞLU</i> <i>Tülay KARADAYI YENİCE</i>	141
THE IMMIGRATION IN TURKEY'S HISTORICAL BACKGROUND AND ITS REFLECTIONS TO CONTEMPORARY EDUCATION <i>Seyit TAŞER</i> <i>Ahmet Ulusoy</i>	153
THE FUTURE of CAPITALISM and THE TENDENCIES of GLOBAL IMMIGRATION <i>Timuçin YALÇINKAYA</i>	161
LABOR MIGRATION IN ASIA: GLOBAL TRENDS AND LABOUR MIGRATION POLICIES <i>Aslı KAVURMACI</i> <i>Emir KAYACAN</i>	164
CLIMATE REFUGEES IN THE CONTEXT OF ENVIRONMENT AND MIGRATION AS GLOBAL PUBLIC GOODS <i>Zeynep DEMİRCİ ÇAKIROĞLU</i>	175
ON THE LEGISLATION ON INTERNALLY DISPLACED PERSONS (IDP) IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN <i>Narmin Khanmammadova</i>	186
OBJECTIVE, SUBJECTIVE AND SUBVERSIVE CAUSES IN MIGRATION PROCESSES <i>Mircea Alecsandru Udrescu</i> <i>Alina Gheorghe</i>	192
MIGRATION OF STUDENTS: A SOCIOLOGICAL PERSPECTIVES <i>Tengiz Verulava</i>	202
ASYLUM; IS IT A RIGHT? <i>Ümmühan Elçin ERTUĞRUL</i>	212
REPRESENTATIONS OF THE IMMIGRATION FACT IN TURKISH LITERATURE AND CINEMA: KAFAMDA BİR TUHAFLIK AND GELİN, DÜĞÜN, DİYET <i>Veysel LİDAR</i>	214
THE IMPACT OF MIGRATION PROCESSES ON REGIONAL ECONOMIC GROWTH <i>Andrii Buriachenko</i> <i>Kateryna Levchenko</i>	226
THE COLLABORATION OF FAITH-BASED ORGANISATIONS TO AMELIORATE THE NIGERIAN MIGRANT CRISES FAVOUR C. UROKO	238
PRESERVING HISTORY OF MIGRATION THROUGH CULINARY NARRATIVES; READING BIJAN'S THE LAST DAYS OF CAFÉ LELIA <i>Roopha S</i>	239
MIGRATION FROM EASTERN EUROPE TO WESTERN EUROPE: NEGATIVE EFFECTS ON MOTHERS AND DAUGHTERS <i>Remus Runcan</i> <i>Nicoleta Gramada MD</i> <i>Patricia Runcan</i>	246

GLOBAL MIGRATION DURING CORONA PANDEMIC AND ITS SOCIAL OUTCOMES <i>K.R.Padma</i> <i>K.R.Don</i> <i>P.Josthna</i>	247
MIGRATION AND GLOBALIZATION – FORMS, PATTERNS AND EFFECTS <i>HAYAT AHAMAD</i>	253
THE IMPACT OF FISCAL POLICIES ON THE PHENOMENON OF MIGRATION IN CASE OF EUROPEAN EMERGING COUNTRIES <i>Cristi Spulbar</i> <i>Ramona Birau</i>	254
INTERNATIONAL MIGRATION AND ITS IMPLICATIONS FOR LOCAL DEVELOPMENT: SOCIO-ECONOMIC PERSPECTIVE, CASE OF EL KELAA SRAGHNA PROVINCE (MOROCCO) <i>Rhita Elmezouari Elglaoui</i> <i>Marwane EL Halaissi</i>	255
THE FORCED DISPLACEMENT OF VENEZUELAN WOMEN IN LATIAN AMERICA COINTRIES <i>Miguel Pachioni</i>	266
CRIMINAL AND LEGAL ASPECT OF MIGRANT SMUGGLING IN REPUBLIC OF MACEDONIA <i>Fatbardha Ismaili</i>	267
THE HEROES OF THE NIGER DELTA IN POSTCOLONIAL POPULAR CULTURE <i>Stephen Ogheneruro Okpadah</i>	273
SPACE AXIS OF MIGRATION: SOURCE-TARGET RELATIONSHIP IN LOCATION <i>İlhan Oğuz AKDEMİR</i> <i>Emrah TÜRKÖĞLU</i>	274
THE IMPACTS OF INTERNATIONAL MIGRATION ON THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF NIGERIA <i>Chukwuemeka G. Eme</i>	276
THE ROLE OF INSTITUTIONS IN THE RESOLUTION OF THE IMMIGRANT ISSUE: THE EXAMPLE OF “HIGH IMMIGRANT COMMISSION” ESTABLISHED IN THE OTTOMAN PERIOD <i>Metin MENEKŞE</i>	282
AFGHANISTAN AS A MIGRATION SOURCE: CHALLENGE FOR UKRAINE'S DOMESTIC POLICY <i>Natalya Orlovska</i> <i>Yulia Stepanova</i>	311
PROBLEMS OF AFGHAN WOMEN MIGRANTS NEWLY SETTLING IN TURKEY AND SUGGESTIONS FOR SOLUTION <i>Haydar EFE</i> <i>Nurcan ARICI</i>	313
A STATISTICAL PORTRAIT OF THE HEALTH AND SAFETY AT WORK OF IMMIGRANT WORKERS IN PORTUGAL <i>Carla Santos</i> <i>Ana De Figueiredo Dias</i> <i>Cristina Dias</i>	331
IMMIGRANT PHYSICISTS IN THE WORLD SCIENCE <i>Wen Xiaojing</i> <i>Halina Falfushynska</i> <i>Igor Korsun</i> <i>Maryna Monchuk</i>	332
THE PRE-PANDEMIC EXODUS OF KOREAN DIASPORA FROM CENTRAL ASIA TO SOUTH KOREA <i>German Kim</i>	338
CHALLENGES OF MIGRATION DUE TO CONFLICTS <i>Faraz Ahmad</i> <i>Taiba Sheerin Ahmad</i> <i>Afaq Ahmad</i>	349
INTERNAL MIGRATION AS A SOCIAL DETERMINANT OF HEALTH AMONG MIGRANT CHILDREN: A CASE STUDY OF VARANASI <i>Drishty Mukherjee</i>	350
ARTISTIC INTERPRETATIONS OF THE EFFECTS OF MIGRATION ON CULTURAL CHANGE <i>Saime UYAR</i>	351

MEDIA-ART RELATIONSHIP IN THE FACE OF MIGRATION AND REFUGEE CRISIS <i>Saima UYAR</i>	359
VIETNAMESE WOMEN RURAL MIGRANTS' PHYSICAL VULNERABILITY UNDER THE LENS OF GENDER <i>Ly Huynh</i>	365
POLITICAL DIMENSION AND SPORTS MIGRATION ANALYSIS <i>Jeferson Roberto Rojo</i> <i>João Paulo Melleiro Malagutti</i> <i>Fernando Augusto Starepravo</i>	366
CHALLENGES OF POLISH IMMIGRANTS IN IRAN: HOUSING, FOOD, CLOTHING AND HEALTH <i>Mohammad Jafar Chamankar</i> <i>Ali Aghayari</i>	367
HOW PROPER MIGRATION OR IMMIGRATION POLICIES CAN GURANTEE INTERNATIONAL PEACE AND STABILITY? A FUZZY COGNITIVE MAP (FCM) APPROACH <i>Peter P. Groumpos</i>	380
GLOBAL MIGRATION: PROS AND CONS <i>Ghanshyam Barman</i>	393
A CLOSER LOOK AT SYRIAN REFUGEE CRISIS: THE CASE OF BURDEN SHARING BETWEEN TURKEY AND EU <i>Duygu Özliik</i>	394
ISSUES AND CHALLENGES OF CORONAVIRUS OUTBREAK IN NIGWEIA <i>Eme, Chukwuemeka G</i> <i>Michael Elikwu</i>	403
THE RELATIONSHIPS BETWEEN FAMILY MEMBERS UNDER SOCIAL DISTANCING IN HANOI CITY, VIETNAM <i>Minh Le Phuoc</i> <i>Huyen Ho Dieu</i> <i>Do Duc Hiep</i>	411
LIFE IN THE GULF: EXPATRIATE ENGLISH TEACHERS' EXPERIENCES OF RESIDENCE IN THE GCC <i>David Knott</i>	424
COLONIAL INTERVENTION AND THE REMAKING OF CASTE IN KASHMIR 1846-1911 <i>ASIF AHMAD BHAT</i>	439

NEGOTIATING SOCIO-POLITICAL ISSUES IN ELT DEPARTMENTS: CRITICAL PEDAGOGY AND PARTICIPATORY APPROACH CONCERNING MIGRATION PHENOMENON IN TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM

Mersin University, Education Faculty, English Language Teaching Department, Mersin, Turkey.

ORCID ID: 0000-0001-7685-6356

ABSTRACT

Even though the current state of critical pedagogy in English as a foreign language teaching methods goes back to 1960s, the utilization of critical pedagogy has been scarcely employed in EFL classrooms and ELT departments since the assumptions of critical pedagogy and the marketing demands of international textbook companies attracted by the position of English as a lingua franca have prevailed incompatible. This has been highly common and imposing due to commercial reasons. The present phenomenological study— qualitative in nature— aimed to unravel the views of pre-service ELT teachers (N=20) regarding the socio-political issue of Syrian and Afghan immigrants in Turkey. A semi-structured interview designed by the researcher was utilized to elicit the pre-service teachers' detailed views regarding the inclusion of the stated issue in their department at a state university in Turkey. The results of the study highlight that the issue of Syrian and Afghan immigrants is hardly mentioned in ELT classrooms. However, the informants suggested that the inclusion of migration phenomenon was necessary in the curriculum of ELT departments in Turkey. Further, diverse social-political problems have to be incorporated into the curriculum and syllabus by promoting the culture of democracy. Besides, such socio-political issues have to be discussed in ELT departments in a democratic context.

Keywords: migration, socio-political issues, critical pedagogy, participatory approach, pre-service ELT teachers.

INTRODUCTION

Critical pedagogy focuses on the issues not debated in conventional education since such issues tend to enfranchise and unchain students and teachers in education contexts (Giroux, 2020). Growing critical thinking competence towards society, economy, politics, gender, and identity is generally perceived hazardous (McLaren & Kincheloe, 2007). Therefore, members of education generally deal with neutral issues that can be conceived as safe topics (Giroux, McLaren, McLaren, & Peter, 1989). Different foreign language instruction approaches have been structured since 1950s, but such topics as religion, politics, racism, assimilation, colonization, sexual orientation, apartheid, identity and anti-immigration have been deliberately ignored in foreign language curriculum (Ordem, 2021). In Turkey, politics, religion, sexual orientation, and social problems are omitted in local EFL textbooks as well (Ordem & Yukselir, 2017). Hence, we can suggest that Turkish EFL students are observed to be at disadvantage at both local and global scopes. Building discourses in foreign language instruction can be observed as a postcolonial practice. Therefore, it can be detected that artificial issues are debated in EFL classrooms, though countless economic, societal, and political problems are encountered and developed outside classroom settings (Ordem & Ulum, 2021). Developing societal and political consciousness in foreign language instruction

improves EFL students by making them dutiful global citizens and it also forms a societal transformation by means of dialectic discourse. The present inquiry focuses on investigating the perceptions of candidate ELT teachers towards the state of immigrants in Turkey from a critical perspective (Leeman, 2014). As it is vital to contain such issues and the related social and political problems the ELT agenda, research into the perceptions of candidate ELT teachers have to be more carried out (Akbari, 2008).

Both local and international constituents heavily influence EFL instruction in Turkey. The political and social structure of Turkey renders EFL instruction much harder in that EFL teaching is generally and steadily depoliticized. This reality is also same for Turkish language instruction which is deeply influenced by the custom of language instruction in Turkey (Alptekin & Tatar, 2011). Moreover, learning Turkish as a foreign language is influenced by ELT curriculum though Turkey seems to focus on following its own route (Saricoban, 2012). Societal, economic, cultural, political, religion based, and gender related topics in the EFL classroom settings in Turkey are generally avoided (Ordem & Ulum, 2019). As educational institutions and instructors in Turkey cannot behave autonomously without being dependent on administrators, their course content, speeches, and also discourses are strictly shaped by the ruling political parties. The dominance of western-rooted EFL instruction deriving from capitalist reasons also supports the status quo in Turkey since EFL instruction also avoids clarifying historical, political and social problems. Therefore, foreign language students and teachers in Turkey are forced to deal with purposely chosen topics or issues (Ulum, 2020).

METHODOLOGY

Thus, this inquiry aids a significant objective in that it refers to topics that need a critical point of view. This paper is descriptive and qualitative in nature and it aims to interpret the data through a hermeneutic dimension. Parallel to this dimension, a phenomenological research design was employed to unearth the views of the informants. The present study covers perceptions, background knowledge, attitudes, and comprehensions towards particular terms, issues, problems, topics, as well as specific phenomena of Syrian and Afghan immigrants. A semi-structured interview was directed to the informants to respond to some related issues from a critical point of view. The informants involve 20 candidate ELT teachers and they did not have any subjects or courses on critical pedagogy. However, they were all familiar with the content of ELT or the related curriculum.

FINDINGS AND RESULTS

The findings of the study comprise of the perceptions towards migration phenomenon in Turkey, the social, cultural, and economic effects of immigrants on Turkey, the inclusion of immigrants in ELT curriculum, and the need of including immigrants in ELT curriculum successively.

Table 1

Perceptions towards Migration Phenomenon in Turkey

Item	f	%
<i>An obligatory, saddening, humanitarian case, but</i>	12	42.86
<i>Turkey cannot tolerate that many immigrants for</i>	8	28.57
<i>social, cultural, and economical reasons.</i>	8	28.57
Total	28	100.00

As it is clearly observed from the table, the informants think that migration is an obligatory, saddening, humanitarian case (42.86%), but Turkey cannot tolerate that many immigrants for (28.57%) social, cultural, and economical reasons (28.57%). The samples exemplifying the remarks of the informants are displayed below:

- In fact, it can be answered by looking at why they are immigrants, because immigration is caused by governments and they have the right to immigrate as a result of human rights.
- Frankly, I feel sad when I see them. It is sad to see that they leave their country and try to live in other lands. But I don't think that it is acceptable for our country to accept so many immigrants.
- I see them as equal as us as long as they do not harm our country.
- They came to our country since they did not any other option. However, I also think that they ignore the opportunities provided by Turkey and they behave ungrateful.
- I have always felt sad for the state of the immigrants. It is not easy for a person to leave his homeland. We are all humans and we can meet at a shared point accordingly. Not every person represents each other. We have differences but we are humans.
- I think most of them are good-natured and friendly, but there may be some problems as a result of the overpopulation in our country. For example, employers hire Afghans or Syrians because they work for an affordable price, not Turks.
- Although the presence of immigrants in our country is good in many aspects, my opinion on this issue is negative in general. Although living with different cultures gives us prosperity, spending our resources for our own youth rather than immigrants is better. I also think that more value should be given to our own citizens rather than immigrants. Apart from this, I do not see any negative aspect of the presence of immigrants in our country.
- Although I feel sorry for them, I do not find it right for Turkey to settle so many immigrants in our country.

Table 2

The Social, Cultural, and Economic Effects of Immigrants on Turkey

Item	f	%
<i>Negative Social Effects</i>	12	35.29
<i>Negative Economic Effects</i>	12	35.29
<i>Negative Cultural Effects</i>	4	11.77
<i>Positive Social Effects</i>	4	11.77
<i>Positive Cultural Effects</i>	2	5.88
Total	34	100.00

Table 2 simply illustrates that *Negative Social Effects* (35.29%) and *Negative Economic Effects* (35.29%) emerged with the highest percentages. Further, *Negative Cultural Effects* (11.77%) and *Positive Social Effects* (11.77%) were scarcely observed in the analysis. Lastly, *Positive Cultural Effects* (5.88%) were also barely detected. The following remarks represent the views of the informants:

- I can say that it makes social integration difficult because their cultures, languages and lifestyles differ from ours. In my opinion, it also affects the economy badly, and it is difficult for many Turkish citizens to find a job.

- They have caused Turkey to economically suffer. However, they have provided diversity sociologically and culturally.
- I did not encounter any prejudice against immigrants. The negative impact of the uneducated immigrants is inevitable though. I sometimes feel that the immigrants could not adapt socially and culturally to our society since they are different. In addition to the economic exploitation of immigrants, they negatively affect unemployment in Turkey.
- Our country is mostly affected economically because we already have unemployment problem.
- I think immigrants have bad effects in every aspect. Unfortunately, uneducated immigrants in our country affect us badly in economic and social ways.
- I think job standards have dropped. In other words, immigrants have decreased our standards and life quality. It would be better if it was controlled and planned.
- Since our lifestyles may differ, it may be difficult for immigrants to adapt to our society and cultural conflicts may accordingly occur. In economic terms, it may be difficult for local people to find a job because employers hire immigrants who work for a low wage, and this affects the economy badly.
- Most of the immigrants will be influenced by Turkish culture. Because the children of immigrants will study in Turkish schools and universities and will have to learn about Turkey's history and culture.

Table 3

Inclusion of Immigrants in ELT Curriculum

Item	f	%
<i>Never</i>	16	80.00
<i>Scarcely</i>	4	20.00
Total	20	100.00

One can easily observe from Table 3 that ELT departments never (80.00%) include immigrants in their curriculum. However, it was also stated by the informants that such issues are scarcely (20.00%) covered in the related curriculum.

Table 4

Need of Including Immigrants in ELT Curriculum

Item	f	%
<i>Unneeded</i>	11	55.00
<i>Needed</i>	9	45.00
Total	20	100.00

We can easily understand from Table 4 that the number of those who are in the view that the inclusion of the immigrants in ELT curriculum is unneeded (55.00%) slightly surpasses the number of those who are in the view that it is needed (45.00%). The following sentences illuminate the related remarks of the informants:

- It is needed because the issue of immigrants has become a big problem in our country. So, we should focus on this issue and discuss it.
- This issue is unneeded because it may generate differences of opinion and conflicts may be accordingly inevitable.

DISCUSSION AND CONCLUSION

We encounter a number of studies referring to the perceptions towards immigrants in the related literature (Alba, Rumbaut, & Marotz, 2005; Constant, Kahanec, & Zimmermann, 2009; Esses et al., 2006; Hellwig & Sinno, 2017; Hooghe & De Vroome, 2015; Jasinskaja-Lahti, Liebkind, & Perhoniemi, 2006; Mähönen, Jasinskaja-Lahti, Liebkind, & Finell, 2010; Malchow-Møller et al., 2008; Matera, Stefanile, & Brown, 2015; Simpson, J. J., Simpson, P. M., & Cruz-Milán, 2016). The present paper, however, intended to assess the perceptions of candidate ELT teachers towards the issue of including immigrants in their curriculum. The results display that the informants did not receive or negotiate such critical issues that exist in the agenda of the country— Syrian and Afghan immigrants. That's to say, the issues on the agenda were not studied as a part of the ELT curriculum. However, a big number of the informants emphasized the fact that these issues must be incorporated into the ELT curriculum. ELT in Turkey is totally guided by the ministry of Turkish national education and the council of Turkish higher education; thus, any educational institution— public or private, can be perceived as the extensions of the state since inspectors generally control these institutions to supervise how English is taught. Nevertheless, both global and local EFL textbooks and curriculum lead instructors and students to focus on shaped issues or topics that purposely exclude any ideology. ELT in Turkey is already rigidly directed by national and international agents. The socio-political state of Turkey makes ELT a close department that is usually depoliticized, possibly as a result of fears of being in trouble. Thus, involving sociopolitical topics in EFL or ELT settings is generally avoided.

REFERENCES

- Akbari, R. (2008). *Transforming lives: Introducing critical pedagogy into ELT classrooms*. *ELT journal*, 62(3), 276-283.
- Alba, R., Rumbaut, R. G., & Marotz, K. (2005). A distorted nation: Perceptions of racial/ethnic group sizes and attitudes toward immigrants and other minorities. *Social forces*, 84(2), 901-919.
- Alptekin, C., & Tatar, S. (2011). Research on foreign language teaching and learning in Turkey (2005–2009). *Language Teaching*, 44(3), 328-353.
- Constant, A. F., Kahanec, M., & Zimmermann, K. F. (2009). Attitudes towards immigrants, other integration barriers, and their veracity. *International Journal of Manpower*.
- Esses, V. M., Wagner, U., Wolf, C., Preiser, M., & Wilbur, C. J. (2006). Perceptions of national identity and attitudes toward immigrants and immigration in Canada and Germany. *International journal of intercultural relations*, 30(6), 653-669.
- Giroux, H. A. (2020). *On critical pedagogy*. London: Bloomsbury Publishing.
- Giroux, H. A., McLaren, P. L., McLaren, P., & Peter, M. (Eds.). (1989). *Critical pedagogy, the state, and cultural struggle*. New York: Suny Press.
- Hellwig, T., & Sinno, A. (2017). Different groups, different threats: public attitudes towards immigrants. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(3), 339-358.
- Hooghe, M., & De Vroome, T. (2015). The perception of ethnic diversity and anti-immigrant sentiments: A multilevel analysis of local communities in Belgium. *Ethnic and Racial Studies*, 38(1), 38-56.

- Jasinskaja-Lahti, I., Liebkind, K., & Perhoniemi, R. (2006). Perceived discrimination and well-being: A victim study of different immigrant groups. *Journal of community & applied social psychology*, 16(4), 267-284.
- Leeman, J. (2014). Critical approaches to teaching Spanish as a local/foreign language. In *The Routledge handbook of Hispanic applied linguistics* (pp. 291-308). New York: Routledge.
- Mähönen, T. A., Jasinskaja-Lahti, I., Liebkind, K., & Finell, E. (2010). Perceived normative pressure and majority adolescents' implicit and explicit attitudes towards immigrants. *International Journal of Psychology*, 45(3), 182-189.
- Malchow-Møller, N., Munch, J. R., Schroll, S., & Skaksen, J. R. (2008). Attitudes towards immigration—Perceived consequences and economic self-interest. *Economics Letters*, 100(2), 254-257.
- Matera, C., Stefanile, C., & Brown, R. (2015). Majority–minority acculturation preferences concordance as an antecedent of attitudes towards immigrants: The mediating role of perceived symbolic threat and metastereotypes. *International Journal of Intercultural Relations*, 45, 96-103.
- McLaren, P., & Kincheloe, J. L. (Eds.). (2007). *Critical pedagogy: Where are we now?* (Vol. 299). Bristol: Peter Lang.
- Ordem, E. (2021). *What do Pre-service English Teachers Serve? A Critical Pedagogical Perspective*. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(33), 522-534.
- Ordem, E., & Yükselir, C. (2017). *Views of Turkish EFL instructors on critical pedagogy*. *Electronic Turkish Studies*, 12(14), 285-294.
- Ördem, E., & Ulum, Ö. G. (2019). *Critical Pedagogy and Participatory Approach in Turkey: Views of Pre-service ELT Teachers*. *Electronic Turkish Studies*, 14(2).
- Ordem, E., & Ulum, O. G. (2021). *Critical Pedagogy and Socio-Political Issues in Language Teaching: Views from Turkey*. *Critical Questions in Education*, 12(2).
- Saricoban, G. (2012). *Foreign language education policies in Turkey*. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 2643-2648.
- Simpson, J. J., Simpson, P. M., & Cruz-Milán, O. (2016). Attitude towards immigrants and security: Effects on destination-loyal tourists. *Tourism Management*, 57, 373-386.
- Ulum, O. G. (2020). *Neoliberal Policies and English Language Education in Turkey*. *English Language Teaching*, 13(9), 63-71.

KARAPAPAKLARIN TUTAK'ta İSKÂN LARI ve NÜFUSLARININ GELİŞİMİ

SETTLEMENT OF KARAPAPAKS IN TUTAK AND THE DEVELOPMENT OF THEIR POPULATIONS

Cihat Uğurlu

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Van.

ORCID ID: 0000-0001-7980-9141

ÖZET

Göç, insanların yerleşmek ya da tekrar geri dönmek üzere uzun ya da kısa vadede bulunduğu yerden başka bir yerleşim ünitesine gitmesi olayıdır. Bu yer değiştirme eylemi ulus sınırlarını aştığında uluslararası, kişinin iradesi ya da isteği dışında gerçekleştiğinde ise zoraki göç olarak kabul edilir.

Anadolu, bulunduğu konumu itibariyle göç konusunda tarih boyunca sürekli etkin bir alan olmuştur. Kimi zaman göçmenlerin varış yeri olurken, kimi zaman bir köprü görevi görmüş ve kimi zaman da farklı nedenlere bağlı olarak göç veren bir yer olmuştur. Cumhuriyet devri öncesi döneme baktığımızda yaşanan çatışmalara ve toprak kayıplarına bağlı olarak büyük oranda zoraki göçler almış durumdadır. Gelen göçmenlerin de Türk ve Müslüman olması ayrı bir önemli noktayı oluşturmaktadır. Bu durumun sebebi ise daha önce Osmanlı tebaası olan halkın kaybedilen topraklardan Osmanlı'ya göç etmek zorunda bırakılmasında aramak gerekir.

Türk ve Müslüman olan bu tebaa içinde Karapapaklar da yer almıştır. Anadolu'da birden çok yer değiştiren Karapapakların en son yerleştikleri yerlerden biri de Ağrı'nın Tutak ilçesi olmuştur. Karapapakların son zamanlara kadar ağırlıklı olarak yaşadığı ilçede, farklı nedenlere bağlı olarak nüfusları azalma göstermiştir. Buna rağmen ilçe nüfusunda büyük bir orana sahip olan Karapapaklar sosyal yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiş durumdadırlar. Bu açıdan çalışmanın konusunu da Tutak'taki Karapapak göçmenlerin iskân süreci ve Cumhuriyet dönemi öncesinden bu yana nüfuslarında meydana gelen değişimler oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Karapapak Göçü, Tutak.

* Bu çalışma "Karapapak Göçmenlerin Uyum Süreci Üzerine Bir Çalışma: Tutak (Ağrı) Örneği" adlı Yüksek Lisans tez çalışmasından elde edilmiştir.

ABSTRACT

Migration is the event of people moving from their location to another settlement unit in the long or short term to settle or return again. This act of displacement is regarded as international when it crosses the borders of the nation, and as forced migration when it occurs against the will of a person.

Due to its location, Anatolia has always been an active area in migration throughout history. Sometimes it was the destination of immigrants, sometimes it served as a bridge and sometimes it was a place that emigrated due to different reasons. When we look at the period before the Republican era, it has received mostly forced migrations due to conflicts and land losses. The fact that incoming immigrants are Turkish and Muslim is another important point.

The reason for this situation should be sought in the forced migration of the people to the Ottoman from the lost lands. Karapapaks were also included among these Turkish and Muslim

subjects. One of the last places where Karapapaks settled in is Tutak, a district of Ağrı. The population of Karapapaks has decreased due to different reasons in the district, where they mostly lived until recently. Despite this Karapapaks who have a large share in the district have become a part of social life. In this respect, the subject of the study is the settlement process of Karapapak immigrants in Tutak and the changes in their populations since the pre-Republic period.

Keywords: Migration, Karapapak Migration, Tutak.

GİRİŞ

İnsanlık tarihi kadar eski olan göç olayı, her yıl milyonlarca insanın farklı nedenlerle yer değiştirmesinin nedenini oluşturmaktadır. İnsanlar, bireysel veya küçük topluluklar halinde göç ettiği gibi özellikle savaş ve çatışma ortamında kitlesel şekilde de göç edebilmektedirler. Her ne şekilde olursa olsun yaşanan göç olaylarının birden fazla nedeni olabilmektedir. Nitekim tek başına hiçbir neden, insanların neden kendi ülkelerinden ayrılıp başka bir ülkeye yerleşmeye karar verdikleri sorusunu tatmin edici bir şekilde açıklayamaz (Castle ve Miller 2008: 39). Nitekim göç eyleminin birçok boyutu olabilmektedir. Fakat tarihsel süreçte göç hareketlerine bakıldığında büyük göç hareketlerinin daha çok can ve mal kaybı tehlikesinin ortaya çıktığı savaş ve çatışma gibi ortamlarda geliştiği görülmektedir. İki cihan harbi neticesinde gerçekleşen kitlesel göç hareketleri bu durumun en bariz örneklerini oluşturmaktadır.

Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında yaptığı savaşların çoğunda mağlup olması daha önce dışa yönelik gerçekleştirdiği göç hareketinin kısa bir süre sonra içe yönelmesine neden olmuştur. Yaşanan kitlesel göç hareketinde Karapapak göçmenleri de yoğun bir şekilde bulunmuşlardır. Rusya ile İran arasında 1828 yılında yapılan savaşta İran'ın Ruslara yenilmesi ile Kazak Şemseddin Hanlığına bağlı Borçalı ve Kazak bölgelerinde yaşayan Karapapaklar, göç etmek zorunda kalmıştır. Bu göçmenlerden bir kısmı Kars'a gelirken diğer bir kısmı ise İran'a göç etmiştir (Ercilasun, 1983: 44). Anadolu'ya ilk kitlesel göç hareketi bu şekilde başlamıştır. 1854-55 yıllarının Kırım Savaşına denk gelmesi ve Kars'ın Rus işgaline uğraması Karapapakların bir kısmının Karaköse (Ağrı) ve Sivas'a göç etmesine neden olmuştur (Ercilasun, 1983: 45). 1877-78 Osmanlı Rus savaşının ardından Kars'ın Rusların eline geçmesi Salyanoğulları aşiretinden Mehmet beyin oğlu Hacı İsa'nın, Çıldır'ın Urta köyünden Ağrı Tutak'ın Yukarı Derik köyüne gelip yerleşmesine neden olmuştur. Aynı zamanda köye de kendi adını verdirerek "İsaabat" köyünü kurmuştur (Kaya, 2008: 206). Bununla birlikte Akyele, Aşağıkülecik, Ataköy, Bayındır, Çobanoba, Daldalık, Ekincek, Esmer, Gültepe, İsaabat, Kılıçgediği, Sincan ve Yayıklı ile Akyele ve Topın mezraları Karapapaklar için iskâna açılmıştır. 1853-1856 savaşında Yezidi ve kısmen de Ermenilerin boşalttığı bu köyler 93 Harbinde Karapapakların yerleşim yerlerine dönüştürülmüştür (Yılmaz, 2006: 103). Bu şekilde Tutak'ta iskânları sağlanan Karapapakların nüfusu da süreç içerisinde kimi zaman artmış kimi zaman azalış göstermiştir.

Karapapakların nüfusları ile ilgili cumhuriyet öncesi döneme ait sağlıklı veriler bulmak zor olduğundan kesin bir sayı vermek olanaksızdır. Ancak 1877-78 yıllarında Beyazid ve kazalarında toplamda 9700 Müslüman hanesinin bulunduğu ve bunlar arasında 1200 hanesinin de Kars'tan gelen göçmenlere ait olduğu belirtilmektedir (Demirtaş, 2009: 317). Ancak gelen göçmen grubu içerisinde Karapapakların olup olmadığı ile ilgili herhangi bir veriye ulaşılamamıştır. Cumhuriyet döneminde nüfus ile ilgili kayıtların tutulması daha sağlıklı verileri de mümkün kılmıştır. Bu açıdan Karapapak nüfusunun Cumhuriyetin ilk yıllarında, genel nüfus içinde büyük bir paya sahip olduğunu ancak sonraki süreçte gelişen olaylara ve akabinde yaşanan göç hareketlerine bağlı olarak azalma eğilimi gösterdiğini söylemek mümkündür. Bu azalma günümüzde de devam etmektedir. Zira 1980 yılına kadar, sadece

köylerde bile 5000'e yakın Karapapağın yaşadığı tespit edilmiştir. Oysaki bu sayı 2019 yılına gelindiğinde 2836'ya kadar düşmüştür. Bununla birlikte mahalle nüfusunda ise ne kadar düşüş yaşandığı bilinmemektedir. Ancak bu büyük nüfus düşüşüne rağmen sosyal hayatta Karapapakların Tutarak'ta önemli bir role sahip oldukları ve bölge halkıyla bütünleşmiş oldukları bilinmektedir.

GÖÇ SÜREÇLERİ

Kafkasya, sahip olduğu coğrafi konumu itibariyle Hazar ve Azak denizi arasında ve Asya ile Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan bir köprü konumunda bulunmaktadır. Bu öneminden ötürü, sürekli sahip olmak istenilen bir yer olmuştur. Bölgede en fazla egemenlik kuran ve dolayısıyla en fazla mücadele eden devletler, Osmanlı, İran Safevi ve Çarlık Rusya'sı olmuştur. Karapapakların talihi de bu 3 devletin egemenlik mücadelesine göre şekillenmiştir. Yerleştikleri yerlerin savaş ve mücadele alanları olması buraların sürekli el değiştirmesine neden olmuştur. Buna bağlı olarak Karapapaklar da kimi zaman İranlıların safında kimi zaman da Osmanlı'nın yanında yer almış ve doğasıyla kazanan tarafın bölgeye hâkim olmasından dolayı sürekli yer değiştirmek durumunda kalmışlardır. Osmanlı egemen olduğunda Şii'ler, Safeviler egemen olduğunda ise Sünni'ler zor duruma düşmüştür (Memmedli ve Memmedova, 2011,13). Bu el değiştirme durumdan en çok etkilenenler Gence, Karabağ, Revan, Şirvan ve Şamahı'daki Karapapaklar olmuştur (Yeniaras, 1994: 40). Karapapakların Türkiye'ye göç hareketleri daha çok Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yaşanan çatışmalara bağlı olarak gelişmiştir. Ancak göç hareketi çok daha önceki tarihlere dayanmaktadır. Rusların 1801 yılında Gürcistan'ı işgal etmesi ve akabinde (1804) gelişen göç olayları ilk kitlesel göç hareketlerini oluşturmaktadır. Ruslarla yaşanan mücadelenin kaybedilesi neticesinde Karapapaklardan bir kısmı Kars'a göç etmek için başvuruda bulunmuştur. Bu göç hareketinden sonra XIX. yüzyıl boyunca Anadolu'ya devamlı geçişler olmuştur (Kızılkaya, 2011: 125).

Rusya ile İran arasında 1826 yılında yaşanan çatışmalar neticesinde İran savaşı kaybetmiştir. Bu mücadelede İranlılarla birlikte mücadele eden Karapapaklar, savaşın kaybedilmesi ile yerlerinden olmuşlardır. Revan Hanlığı'na göç ettikten bir müddet sonra burası da Rusların eline geçmiştir (Kırzioğlu, 1972: 19). Rusya'nın Kafkasya politikası bölgeyi sürekli bir savaş ve mücadele alanı haline getirmiştir. Bu ise, Karapapaklar da dâhil bölgedeki bir çok halkın yer değiştirmesi sorununu beraberinde getirmiştir. Karapapakların yaşadığı yerlerin Rus hâkimiyetine geçmesi nedeniyle buralarda tutunamayan Karapapaklar İran ve Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmışlar (Valehoğlu, 2011: 19). Osmanlı topraklarına göç eden Karapapaklar Yıldırımtepe (Rabat), Terekeme Çayı (Koçgüden), Göldalı (Urta) Meredis, Köğas köylerine yerleştirilmiştir (Dündar, 2019: 140). Aynı tarihte 9 bin Azeri (3000 aile) ve 1500 Kürt (500 aile) Revan'dan göç etmiş olup çoğunluğunun Beyazid'a, kalanlarının ise Kars'a yerleştirildiği belirtilmektedir (Aras, 2010: 53). Fakat gelen bu göçmen kitlesi içerisinde Karapapakların olup olmadığı ile ilgili bir bilgi paylaşılmamış. 1860 yılında da yaklaşık 18.000 Karapapak'ın Kars'a yerleştirildiği belirtilmektedir (Kızılkaya, 2011: 126). Bu süreçte karayolu açısından Kars'ın Kafkasya'ya daha yakın olması ve aynı zamanda daha önce buraya göç etmiş Karapapakların bulunması gelenlerin de büyük oranda ilk olarak Kars'a yönelmelerinde önemli oranda etkili olmuştur.

Günümüzde de Karapapakların en çok yerleştiği yerlerin başında Kars, Malatya, Elazığ, Sivas, Mardin, Muş, Ağrı, Tokat ve Yozgat bölgeleri gelmektedir (Tanrıverdi, 2009: 84). Bu iller arasında Sivas ve Kars, Karapapakların en fazla yerleştirildikleri yerler olmuştur. 1854-55 yıllarının Kırım Savaşına denk gelmesi ve Kars'ın Rus işgaline uğraması Karapapakların bir kısmının Karaköse (Ağrı) ve Sivas'a göç etmesine neden olmuştur (Ercilasun, 1983: 45). 93 Harbi neticesinde Ağrı bölgesine göç eden Karapapakların büyük bir bölümü sonradan İran

Azerbaycan'ına ve Urmiye gölünün güneyine geçmişlerdir (Yılmaz, 2006: 425). 1914-24 yılları arasında Anadolu'da Karapapakların göçünde tekrardan hareketlenme yaşanmıştır. I. Dünya Savaşında Osmanlı'ya yardım ettikleri gerekçesiyle çok sayıda insan yer değiştirmek zorunda kalmıştır (Yılmaz, 2015: 174). Bir kısmının son zamanlara kadar göçebe hayat sürdürdüğü iddia edilen Karapapaklar Cumhuriyet ile birlikte yerleşik yaşama geçerek tarım, hayvancılık, balıkçılık gibi faaliyetlerle uğraşmış böylece konar göçerlik özelliklerini yitirmişlerdir (Güneş, 2013: 35).

KARAPAPAKLARIN TUTAK'TA İSKÂN SÜRECİ

Karapapakların Tutak'ta iskânları Kars'a göç edip yerleştikten sonra çıkan çatışmalara bağlı olarak Ağrı ili ve ilçelerine göçleri sonucu olmuştur. Çünkü Karapapakların ilk göç ettikleri ve dolayısıyla yerleştikleri yer Kars olmuştur. Bu göç olayının tarihi 1828 yılında Rusya ve İran arasında meydana gelen savaş ve ardından imzalanan Türkmençay antlaşmasına kadar uzanmaktadır. Halk arasında 93 harbi olarak bilinen 1877-78 savaşı neticesinde Kars ve çevresinin de Ruslara geçmesi Karapapakların tekrardan yer değiştirmesine neden olarak Ağrı ili ve ilçelerine yerleşmelerinde birinci derecede etkili olmuştur. Fakat Karapapakların büyük bir kısmı için burası daimi iskân alanı olamamıştır. Nitekim 1900'lü yılların başında meydana gelen I. Dünya harbi, Karapapakların Sivas başta olmak üzere iç bölgelere göç etmelerini beraberinde getirmiştir. Sonraki süreçte Rusya'da Bolşevik İhtilali'nin patlak vermesi Rusların ele geçirdiği bölgelerden çekilmelerini beraberinde getirmiştir. Bu durum, Karapapakların önemli bir kısmının dönmesine neden olsa da bir kısmı iç bölgede kalarak hayatını idame etmeye çalışmıştır. Bu göç hareketleri neticesinde Ağrı ve illerine iskânları sağlanan Karapapakların yerleştikleri yerler şu şekildedir:

- Ağrı/Merkez ve merkeze bağlı Yazılı, Hıdır, Çakıroba, Otlubayır, Yoncalı, Geçitalan, Yığıntepe ve Yolluyazı köyleri
- Taşlıçay/Merkez ve ilçeye bağlı Geçitveren, Kumlu Bucak, Aşağı Toklu, Yukarı Toklu, İkiyamaç ve Kumluca köyleri
- Eleşkirt/Merkez ve ilçeye bağlı Çiftepınar köyü (Efendioğlu,2009: 451) ile
- Tutak/Merkez ve ilçeye bağlı Akyele, Aşağıkülecik, Ataköy, Bayındır, Çobanoba, Daldalık, Ekincek, Esmer, Gültepe, İsaabat, Kılıçgediği, Sincan ve Yayıklı köyleridir.

1877-78 Osmanlı Rus savaşının ardından Kars'ın Rusların eline geçmesi Salyanoğulları aşiretinden Mehmet beyin oğlu Hacı İsa'nın, Çıldır'ın Urta köyünden Ağrı Tutak'ın Yukarı Derik köyüne gelip yerleşmesine neden olmuştur. Aynı zamanda köye de kendi adını verdirerek "İsaabat" köyünü kurmuştur (Kaya, 2008: 206). Yaşanan çatışmalardan dolayı Sivas gibi iç bölgelere göç etmek amacıyla yola çıkan Hacı İsa ve arkadaşları, Tutak'ta İsa Bey'in hac arkadaşı Hacı Yusuf'a misafir olmuşlardır. Hacı Yusuf, bu insanların tekrardan göç etmeleri yerine daha önce Yezidilerin yaşadığı köylerin Karapapaklar için iskâna açılmasını uygun bulmuştur. Bununla birlikte Akyele, Aşağıkülecik, Ataköy, Bayındır, Çobanoba, Daldalık, Ekincek, Esmer, Gültepe, İsaabat, Kılıçgediği, Sincan ve Yayıklı ile Akyele ve Topin mezraları Karapapaklar için iskâna açılmıştır. 1853-1856 savaşında Yezidi ve kısmen de Ermenilerin boşalttığı bu köyler 93 Harbinde Karapapakların yerleşim yerlerine dönüştürülmüştür (Yılmaz, 2006: 103). Savaş nedeniyle Ruslara bırakılan yerlerden Anadolu'nun daha güvenli sayılan yerlerine göç hareketi XIX. yüzyılın sonunda da devam etmiştir. Bu şehirlerden göç eden insanların en çok yerleştiği yer Bayazid olmuştur. Rusların elinde olan Revan'dan da 1893 yılında Bayazid sancağına Karapapaklardan Hacı Mahmut ve kardeşi Hacı İsmail, iki yüz elli hane ile göç etmek için talepte bulunmuşlar. Bu dönemde Bayazid vilayeti ve sancaklarında yaşayan Yezidi ve Ermeniler de Karapapak göçünün aksine Revan/Yerevan başta olmak üzere

Kafkasya'ya göçmüştür (Aras, 2010: 63). 1914-24 yılları arasında Anadolu'da Karapapakların göçünde tekrardan hareketlenme yaşanmıştır. I. Dünya Savaşında Osmanlı'ya yardım ettikleri gerekçesiyle çok sayıda insan yer değiştirmek zorunda kalmıştır (Yılmaz, 2015: 174). Dolayısıyla Karapapaklar, daha çok yaşanan savaş ve çatışma ortamından dolayı yer değiştirmişlerdir. Kafkasya'dan Kars'a göçleri, Kars'tan Ağrı'ya, Ağrı'dan Sivas'a ve Sivas'tan tekrar Ağrı'ya göç hareketleri tamamen savaşları izleyen süreci takip ettiği görülmektedir.

Dönemin yönetimi de bu süreçte aslında Anadolu'da Türk ve Müslüman nüfus oranını arttırmak için bu göçleri teşvik etmiştir. Bu durum Anadolu'nun etnik ve dini yapısının kısa süre içinde değişmesine neden olmuştur. II. Abdulhamit Döneminin ürünü olan bu uygulama ile İslamcılık politikasına paralel olarak Doğu Anadolu'da Müslüman nüfus arttırılmaya çalışılmıştır (Erkan, 1996: 48). Çürüksulu Ali paşa gibi söz sahibi kişiler vasıtasıyla Rus hâkimiyetinde kalınmaması ve Osmanlı Devleti'ne göç edilmesi noktasında teşvikler yapıldığı da iddia edilir (Özel, 2010: 478). Nitekim 1839 ile 1909 yılları arasında Avrupa'daki topraklarından 430 bin km²'sini (600 bin km² idi) ve nüfusunun da 15,5 milyonunu (20 milyonu) kaybeden Osmanlı Devleti (Yerli, 2017: 59) insanları Anadolu'ya davet ederek hem bu açığı kapatmaya çalışmak hem de homojen bir Müslüman Türk devleti yaratmayı amaçlamıştı. Benzer şekilde 1831 yılında Anadolu için tahmin edilen Müslim ve gayrimüslim nüfus oranı şu şekilde açıklanmıştır. Toplam nüfusun 3.641.101 olarak verildiği bir çalışmada Müslüman nüfusun sayısı 2.490.892 olarak verilmiş olup reaya 10.80.463 kişi olarak belirtilmiştir (Karpat, 2003: 154).

TUTAK VE KARAPAPAK NÜFUSUNUN GELİŞİMİ

Tutak, tarihi itibarıyla bölgenin en eski yerleşim birimlerinden biridir. Bu durumdan dolayı çok sayıda kavim ve devlete ev sahipliği yapmıştır. Fakat eskiye gidildikçe kayıtların ve bilgilerin silikleşmesi buraya yerleşen önceki topluluklar hakkında da net bilgiye erişimi kısıtlamaktadır. Ancak Tutak'ın da dâhil olduğu Doğu Anadolu Bölgesinde, I. Rusa döneminde (İÖ 733-714) Rusahinili kentinin (Toprakkale) ele geçirilmesi neticesinde burada Urartuların hâkimiyetleri başlamış (Umar, 2013: 39) olup sonraki süreçte bölge Karakoyunlu, Akkoyunlu, Safevi ve Osmanlı Devleti arasında el değiştirmiştir. Osmanlı Devleti 1548 yılında yapmış olduğu İran seferi ile bölgeyi hâkimiyeti altına almış ve Antab'ı Van eyaletine bağlı olan Şelve sancağına bağlamıştır (Esin, 2009: 308). Tutak dışında aynı zamanda Hamur ve Karakilise nahiyeleri de Şelve sancağına bağlıydı. Tarih çalışmalarında ve Osmanlı Devletinin kayıtları gibi çoğu ilçe Antap (Ayıntap, Entap, İntap) olarak geçmektedir.

Cumhuriyet dönemi öncesi nüfusa ait bilgiler, Mühimme defterleri, seyahatnameler, vakfiyeler, arşiv belgeleri ve salnameler gibi tarihi çalımlardan elde edilmektedir. Yapılan bu çalışmalara dayanarak sosyo-ekonomik görüşler ileri sürmek çoğu zaman güç olmaktadır. Çünkü yapılan çalışmalar arasında çelişkiler olduğu, verilerin birbiriyle örtüşmediği, bazı grupların sayıma dâhil edilmediği ya da yanlış veriler paylaşıldığı görülmektedir. Zira XVI. yüzyılın sonunda etnik olarak Kürt olan Yezidiler Tutak'ta yoğun bir şekilde yerleşmiş bulunmalarına rağmen Osmanlı devleti XIX yüzyıla kadar Yezidileri Müslüman olarak kabul etmiş ve bunları nüfus kayıtlarına geçirmemiştir. (Gül, 2011: 158-161). Osmanlı Devleti millet sistemiyle yönetildiği için yapılan nüfus sayımlarında gayri müslimler II. Adulhamit'in İslam Birliği siyasetinin bir gereği olarak sayılmamaktaydı (Dündar, 2018: 84). Bu durumdan ötürü Tutak'ta o süreçte Ermenilerden daha fazla olan Yezidilerin nüfuslarını tespit etmek neredeyse imkânsızlaşmış ve hatta kimi kaynaklarda Ermenilerin varlığından söz edilirken kimi zamanda Yezidilerin varlığı söz konusu olmaktadır. Oysa Ruslar tarafından yapılmış nüfus sayımlarına bakıldığında 1828 yılında Tutak'ta Yezidilere ait 300 hanenin olduğu iddia edilmektedir (Averyanov, 2010: 59). Aynı şekilde Osmanlı döneminde yapılan sayımlar askere alınacaklar ve vergi verecek bireyler

için yapılmış olduğundan nüfus sayımının halkın genelini temsil ettiğini söylemek pek mümkün değildir. Fakat yine de yapılan birtakım bilimsel çalışmalara dayanarak Cumhuriyet dönemi öncesinde Tutak'ın genel nüfus durumu açıklanmaya çalışılmıştır.

Karapapakların Tutak'a iskân edilmelerinde etkili olan 93 Harbinden önceki süreçte ilçenin sahip olduğu nüfusuna baktığımızda 1000 hane Müslüman nüfusun olduğu bunun yanı sıra 100 hane de Ermeni nüfusunun bulunduğu belirlenmiştir. Benzer durumun Bayazid sancağına bağlı diğer kazalarda da olduğu belirtilmiştir. 1872 yılında Bayazid ve ona bağlı kazalarda toplamda 9700 Müslüman hane ve 1500 de Ermeni hanesinin var olduğu iddia edilmiştir. Bununla birlikte bu nüfusun da 1200 hanesinin Kars ve çevresinden gelip iskân edilen muhacir nüfusa ait olduğu belirtilmiştir (Demirtaş, 2009: 317). Ancak gelen bu nüfus kitlesi içerisinde ne kadarının Karapapak olduğu hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu tarihten 11 yıl önce yani 1861 yılında İran ile Osmanlı devleti arasındaki sınır problemlerini araştırmak üzere kurulan komisyonda görev alan Mehmet Hurşid Paşanın tuttuğu notlara bakılırsa, Bayazid sancağının kaza ve köylerinde nüfusun daha düşük olduğu görülür. Zira bu dönemde 2678 Müslüman, 1171 Ermeni ve 376 Yezidi hanesi bulunmaktaydı (Mehmet Hurşid Paşa, 259: 1997). Bu Yezidilerin çoğunluğu o tarihte Tutak'ta yaşıyorlardı. Nitekim bugün Karapapakların yoğun bir şekilde yaşadığı ve eski isimlerinden de anlaşılacağı üzere Ekincek (Sevik), Kılıçgediği (Hanik), İsaabat (Derik) köyleri başta olmak üzere Kaşönü (Rutan), Çırpılı (Birço), Dibelek (Koran), Mızrak, Güneşgören (Kundin) köyleri tamamen Yezidi köyleriydi. Öte taraftan sayıları çok az olmakla birlikte Musik, Milan ve Köşk gibi köylerde de Ermeniler yaşamaktaydı (Yılmaz, 2006: 459). 1872 yılı Erzurum Vilayeti salnamesinden elde edilen verilerin de önceki kaynaklardan farklı olduğu görülmüştür. Bu tarihte Tutak'ta 78 köyde 500 Yezidi, 320 Hristiyan ve 5800 Müslüman nüfusun yaşadığı belirtilmektedir (Yılmaz, 2006: 379). Daha önceki çalışmalarda olduğu gibi bunda da nüfusun ne kadarının Karapapak olduğu ile ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır. Devam eden yıllarda(1875) Ermeni nüfusunun olmadığı belirtilen çalışmada 400 Yezidinin var olduğu kaydedilmiş olup 4400 toplam nüfusa sahip olduğu iddia edilen kazanın 4000 Müslüman nüfusa sahip olduğu belirtilmektedir. 1876 yılına gelindiğinde Müslüman nüfus sayısının değişmediği ancak var olan Yezidi nüfusuna ek 60 Hristiyan'ın da yaşadığı belirtilmiştir. 1881-82 yıllarına ait Bab-ı Ali'nin yaptırdığı nüfus cetveline göre ise ilçe nüfusu önemli bir şekilde artmış olup Müslüman nüfus sayısı 7633 kişi, Ermeni nüfusu da 213 kişi olarak kaydedilmiştir (Demirtaş, 2009: 317-320). Bu tarihte Yezidi nüfusunun bulunmamasının nedeni 1877-78 yıllarında Kars ve çevresinin Rusların eline geçmesi ile Tutak ve çevresinde, Müslüman baskılarına maruz kalan Sipkan aşireti Yezidilerinin Kars ve çevresine göç etmiş olması ve dolayısıyla boşalan yerlere Karapapakların yerleştirilmiş olması olmuştur. 1918 yılına kadar Kars'ta kalan bu yezidiler 1917 yılında imzalanan Brest Litovsk Antlaşması'nın ardından Ermenistan ve Gürcistan'a göç etmiştir (Cewo, 2011: 73-74). Buradan ortaya çıkan sonuç ise, günümüzde Tutak'taki en büyük aşiretlerden birisi olan Sipkan aşiretinin de sonradan ya ihtida ettiği ya da zorla dinlerinin değiştirildiği ihtimalidir.

93 Harbinde Tutak'ın da dâhil olduğu Doğu Anadolu'nun önemli bir kısmı Rus işgaline girmiş olup, yapılan Ayestefanos Antlaşması ile burası Ruslara verilmiştir. Bu antlaşmanın iptal edilerek yerine Berlin antlaşmasının imzalanması ile Tutak'ın bağlı olduğu Bayazid sancağı tekrardan Osmanlı Devletine geçmiştir. Rusya ile yapılan savaşlar neticesinde Tutak'ın da bağlı olduğu Bayazid vilayeti, göç güzergâhında olduğu için çoğu zaman istilalara uğramış ve buna bağlı olarak da önemli göç hareketlerine maruz kalmıştır. Örnek olarak, 1877-78 yılları arasında cereyan eden savaş ile birlikte Osmanlı Devleti Alay Komutanı olarak Hacı İsa oğlu Miralay Abdulkadir Bey'i Tutak'a atamış ve kendisine Kılıçgediği yaylası ile İsaabat köyünü iskân etmesi emri verilmiştir (Aydın ve Aydın, 2018: 2572). Bu şekilde Tutak'ta Karapapakların iskân edilmeleri sağlanmış ve süreç içerisinde nüfusları artmıştır. Nitekim; 1876 yılında yapılan nüfus cetveline göre, günümüzde Karapapakların yoğun bir şekilde yaşadığı Bayındır, Yayıklı,

Daldalık, Gültepe, Esmer, Akyele, Ekincek ve Kılıçgediği gibi köylerde toplamda 813 kişinin yaşadığı tespit edilmiştir (Karataş, 2011: 177-178).

1890'ların başında; Bayazid'in; Diyadin, Eleşkirt, Karakilise ve İntab olmak üzere 5 kaza, 418 köy ve 19 nahiye ve toplam 47.236 nüfusa sahip olduğu, bu nüfusun ise 38.869'u Müslüman, 8.367'si ise Ermeni olduğu belirtilir (Karataş, 2011: 111). Kemal Karpat'ın Osmanlı Nüfusu adlı çalışmasında ise 1881/82 – 1893 yılları arasında yapılan sayıma göre Tutak'ta 213 Ermeni'nin bulunduğu buna karşılık 7633'de Müslüman nüfusun bulunduğu belirtilir (Karpat, 2003: 164). Cuinet'in 1892 tarihli seyahat belgelerinde de benzer şekilde Antab'ın (Tutak) 6482 nüfusa sahip olduğu, bu nüfusun da 6239'unun Müslüman 214 kişinin Ermeni ve 29 kişinin de yabancı olarak tanımlandığı görülmektedir (1892:240). 1914 yılında 126 Yezidinin Tutak'ta yaşadığı iddia edilirken (Gül,2011:161) aynı tarihte Karpat Tutak'ta (Patnos dâhil) 1070 Ermeni ve 23873 gibi çok yüksek bir Müslüman nüfusun yaşadığını belirtmiştir (Karpat, 2003: 208). Bölgede yapılan sayımlarda farklı nedenlerden dolayı nüfusun tam tespiti mümkün olmadığı gibi bazı yerlerin nüfusları nüfus cetveline eklenmemiş ya da hatalar yapılmıştır. Zira bahsi edilen durum Erzurum vilayetine bağlı olan Beyazid sancağının sayımlarında görmek mümkündür. Yapılan sayım cetvelinde 1913 yılında 8711 kişi olarak verilen gayrimüslim nüfus sayısı, 1914 yılında 34366 kişi, 1917 yılında ise 7400 kişi şeklinde tasvir edilmiştir (Gül,2011:159). Ermeni Patrikhanesi'nin 1913-1915 yılları arasında yapmış olduğu nüfus sayımına göre 20 yerleşim birimine sahip olan Tutak'ın 1624 nüfusa sahip olduğu, 7 kilise ve 2 okulla birlikte 306 göçmenin yaşadığı belirtilmiştir (Kêvorkian ve Paboudjian, 2012: 64). 1911-12 yıllarında Osmanlı salnamelerinde Tutak'a bağlı 96 köy ile Tutak merkez, Sebki ve Patnos nahiyeleri bulunmaktaydı (Kaya vd. 2014: 565). I. Dünya savaşında Tutak ve çevresinde yaşayan Yezidilerin tamamının Rusya'ya göç etmiş oldukları fakat savaştan sonra para karşılığı Osmanlı Devletine dönmek istemişlerse de kabul edilmediği iddialar arasındadır (Gül, 2011: 161).

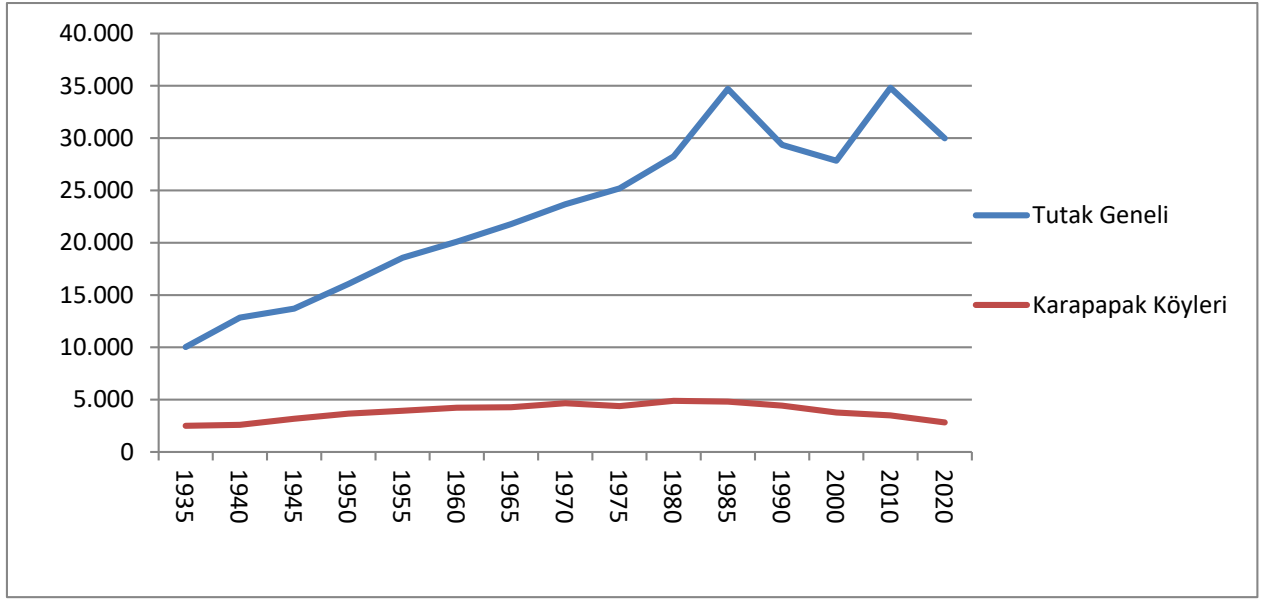
Cumhuriyet öncesi döneme ait Tutak ilçesinin nüfus verilerine ilişkin sağlıklı veriler bulmak oldukça zordur. İlçeye ait en sağlam veriler ancak 1927 yılı itibariyle yapılan genel nüfus sayımları sonucunda elde edilebilmiştir. Osmanlı döneminde Erzurum vilayetinin sancağı durumunda olan Beyazit vilayetine bağlı bulunan Tutak (Antap) kazasının dışında bu dönemde Diyadin, Karakilise (Karaköse) ve Eleşkirt kazaları ile Hamur ve Patnos nahiyeleri bağlı bulunmaktaydı. 1927 yılına kadar Beyazid'e bağlı olan Tutak, daha sonra yönetim merkezinin Ağrı'ya geçmesi ile birlikte buradan alınıp Ağrı'ya bağlanmıştır (Kaya, 2003: 216). Türkiye'de yapılan genel nüfus sayımlarını göz önüne aldığımızda çok hızlı olmamakla birlikte ilçede nüfusun sürekli artmakta olduğu ancak son yıllarda ilçeden dışarıya göçlerle birlikte bir azalmanın meydana geldiği gözlenmektedir. Nitekim Türkiye'de ilk genel nüfus sayımı özelliği gösteren 1927 yılı sayımına göre 3241' i Erkek 3011'i de kadın olmak üzere toplamda 6252 olan ilçe nüfusu 2000 yılı genel nüfus sayımına göre 34596 kişiye ulaşmıştır. Bu 73 yıllık süre zarfında ilçenin nüfusu yaklaşık 73 kat artmıştır (Kaya, 2003: 216). Fakat bu tarihten sonra zikzaklar çizmekle birlikte genel manada bir nüfus azalması yaşanmıştır. Tutak'ın 2000'li yıllara kadar sürdürdüğü nüfus artışı, Karapapakların yoğun bir şekilde yaşadığı köylerde de gerçekleştiğini söylemek pek mümkün değildir. İlçede mevcut bulunan doğal ve beşeri zorluklar, insanların yaşadığı yerleşim yerlerini bir daha dönmeyecek şekilde terk etmelerine neden olmuştur. 1970 yılına kadar düzenli bir şekilde nüfusun arttığı köylerde 1975 yılında küçük bir düşüş yaşanmıştır. Ardından yapılan 1980 yılı genel nüfus sayımında tekrar yükselen toplam nüfus, sonraki tüm sayım dönemlerinde devamlı bir azalış trendine girmiştir. Bu azalış eğilimi yıllar itibariyle hızlanmış ve 2019 yılına gelindiğinde Karapapakların bulunduğu köylerin 1935 yılında sahip olduğu nüfus miktarına neredeyse eşitlendiği görülmüştür.

Çizelge 1: Tutak İlçesi ve Karapapak Köylerinin Yıllar İtibariyle Nüfusları

Yıllar	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2010	2020
Tutak Geneli	10.026	12.849	13.706	16.059	18.559	20.102	21.773	23.671	25.197	28.243	34.700	29.347	27.845	34.812	29.987
Karapapak Köyleri	2.506	2.596	3.181	3.656	3.943	4.232	4.271	4.655	4.384	4.892	4.812	4.425	3.775	3.493	2826

Grafik 1: Tutak İlçesi ve Karapapak Köylerinin Yıllar İtibariyle Nüfusları

	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2010	2019	2020
Köy Adı(Yeni-Eski)	E/K	E/K	E/K	E/K	E/K	E/K	E/K	E/K	E/K	E/K	E/K	E/K	E/K	E/K	E/K	E/K
Akyele (Mollaşemdin)	304	345	416	452	493	538	274	541	650	661	722	698	626	665	524	504
Ataköy(Musik)	363	379	427	466	443	448	423	432	423	441	421	424	387	372	325	311
Aşağı Külecik (A.Dadikhan)	241	125	363	400	423	425	478	503	545	537	520	506	402	412	317	339
Bayındır	345	379	401	447	564	613	680	680	418	803	764	729	606	379	283	283
Çobanoba (Hatokömü)	41	73	103	127	140	160	128	185	178	250	235	204	195	187	178	181
Daldalık (Şeyhzilan)	198	255	246	282	306	366	384	386	361	323	352	330	216	237	187	179
Ekincek/Sevik	98	98	111	139	167	210	251	195	241	274	225	222	214	177	173	190
Esmer	193	207	276	340	381	407	432	471	490	485	445	345	233	220	192	181
Gültepe	85	76	48	49	73	59	91	103	91	97	134	116	129	142	104	100
İsaabat	132	121	133	129	131	120	156	157	157	161	157	127	91	64	47	48
Kılıçgediği (Hanik)	103	88	107	158	196	189	290	283	215	233	223	212	200	117	106	108
Sincan	184	210	281	325	304	327	318	364	301	338	343	264	225	249	230	232
Yayıklı(Ohan)	219	240	269	342	322	370	366	355	314	289	271	248	251	272	170	170
G. Toplam	2506	2596	3181	3656	3943	4232	4271	4655	4384	4892	4812	4425	3775	3493	2836	2826

1980-85 yılları hem Tutak geneli için hem de Karapapakların yaşadıkları köyler için nüfusun en yüksek olduğu sayım yılları olmuştur. Bu durum ilçe merkezi mahalleleri için de geçerlidir. Bu tarihten itibaren özellikle çatışmalar ve güvenlik sorunlarının yaygınlaşmaya başlaması ile birlikte mahallelerden yoğun bir şekilde Karapapak göçünün yaşandığını söylemek mümkündür. 1980-85'li yıllara kadar sürekli bir nüfus artışının olduğu ilçede bu tarihlerden sonra her ikisinde de (hem Karapapak köyleri hem ilçe genelinde) düşüşler olduğu görülmekte ise de bu düşüş oranları arasında büyük bir farkın olduğu görülmektedir. Zira 1985 ile 2019 yılları arasında Tutak'ta nüfus azalış oranı -%15 olarak gerçekleşmişken, 1980-2019 yılları arasında Karapapak köylerinde nüfus düşüş oranı -%78 gibi yüksek bir oranda gerçekleşmiştir. Dolayısıyla Karapapakların yaşadığı köylerin özellikle son yıllarda hızlıca boşaldığını söylemek mümkündür. Bu durumun ortaya çıkmasında çok sayıda parametre belirleyici olmakla birlikte en önemli hususların başında geçim sıkıntısının neden olduğu ekonomik kaygılar, güvenlik endişesi, ilin sert iklim koşulları, düşük istihdam koşulları ve çok sayıda okuyan gencin eğitimlerinden dolayı dışarıda iş edinmesi olmuştur.

Geçim sıkıntısının doğurduğu göç hareketinin yönü ilçe merkezine değil aksine daha iyi iş ve çalışma imkânlarının eşlik ettiği, refah düzeyinin nispeten daha yüksek olduğu batı illerine yönelik olmaktadır. Nitekim geçmişte Tutak'a bağlı bir nahiye konumunda olan Patnos'un nüfusu günümüzde 120.000'i aşmış gidiyorken Tutak'ta böyle bir nüfus büyümesinin var olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu açıdan ilçede gerçekleşen göç olayının Revanstein'in göç kuramlarıyla çeliştiği görülmektedir. Yani köylerden göç edenler önce ilçe merkezi, sonra kente sonra büyük kentlere şeklinde gerçekleşmemiştir. Bunun yerine doğrudan büyük kentlere doğru bir mobilite yaşanmış ve bu hareketlilik halen sürmektedir. Özellikle 1980'li yıllarla birlikte hız kazanan sanayileşme ve kentleşme olgusu Tutak ilçesini de ciddi anlamda etkilemiş ve Ağrı ili de dâhil olmak üzere dışarıya doğru hızlı bir göç hareketi yaşanmıştır. Aynı zamanda bu süreçte bölgede meydana siyasi olaylar ve buna bağlı yaşanan asayişsizlik, bölgenin temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılık faaliyetlerini sekteye uğratmıştır. Geçim sıkıntısına can ve mal güvenliği tehlikesi de eklenince, doğum oranlarının yüksek olmasına karşın göçlerle kaybedilen nüfus çok fazla olduğu için yıllar itibariyle artıştan ziyade sürekli bir azalma meydana gelmiştir. Zira barış sürecinin ilçede yarattığı atmosfer, Karapapaklar arasında tedirginliğe neden olmuş bu ise çok sayıda Karapapağın göç nedenini oluşturmuştur. Bu sürecin bazı kesimler tarafından kullanılması ve suiistimal edilmesi göç olayını daha da kamçılamıştır.

Geniş aile yapısı ve yüksek doğum oranlarına karşılık yine de ilçe nüfusunun hızlı bir artış göstermemesi dışarıya yapılan göç ile açıklamak mümkündür. Bu noktada; evlilik yolu ile ve okuyup atama ile şehirlere göç etme de ilçe nüfusunun azalmasında etkili olmuştur. Özellikle kadınların hayal ettiği şehirlerin renkli ve özgür dünyası, şehirlerin albenisini zihinlerde arttırmış ve insanların göç etme isteklerini kamçılayarak bu hareketliliğe daha da ivme kazandırmıştır. Kentli olma arzusunun yanı sıra kimi insanların da statü kazanmak ya da içinde bulunduğu toplumdaki statü kaybını görünmez kılmak amacıyla göç etmesi de nüfus azalmasında etkili olmaktadır. Aileler ya da aşiretler arasında yaşanan kan davaları bu durumun en fazla yaşanan örneğini oluşturmaktadır. Ulaştırma ve haberleşme ağının son 30 yılda hızlı gelişme sürecine girmesi ve insanların şehir hayatının her anından haberdar olması, bu göç etme isteğini daima canlı tutan bir meta olmuştur. Belli bir yükseköğretim kurumunu bitirdikten sonra memurluk hayatına başlayan genç nüfus sayısının da fazla olması bu göç olayında belirleyici olmuştur. İnsanların yaşamış olduğu sıkıntıları çocuklarının yaşamasını istememeleri; genç kuşağın, daha iyi eğitim imkânlarının sunulduğu kentlere göç etmelerinde tetikleyici olmuştur. Tutak ilçesinin küçük bir kasaba özeliğine sahip olması ve istihdam alanlarının kısıtlı olması gençlerin dışarıya yönelmelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bunların yanı sıra kamu hizmetlerine erişimde yaşanan sıkıntılar ve yetersizlikler ile temel ihtiyaçların giderilmesinde yaşanan problemler, köylüler ya da aşiretler arasında yaşanan

anlaşmazlıklar tarımdaki gizli işsizlik ve tarımın geçimi sağlamaktan uzaklaşması ile tarım alanlarının parçalanarak ufalanması ve yetersiz devlet desteği göç olayının hızlanmasında etkili olmuştur. Bu nüfus boşalmasını da göz önüne aldığımızda mevcut durumda Karapapakların en fazla yaşadığı köylerin başında Akyele, Ataköy ve Aşşağı Külecik köyleri gelmekte iken en az Karapapak'ın yaşadığı köylerin de ilk yerleşim yeri olan İsaabat, Gültepe ve Daldalık olduğu görülmektedir. Bununla birlikte mahallelerde ise en fazla Karapapak'ın Yeni mahallede yaşadığı bunu Pınar mahallesinin takip ettiğini söyleyebiliriz.

Çizelge 3: 2020 Yılı İtibariyle Tutak İlçesinin Mahalle Nüfusları

Mahalle Adı	Nüfusu
Cami Mahallesi	1403
Karşıyaka Mahallesi	912
Murat Mahallesi	1493
Pınar Mahallesi	1316
Yeni Mahalle	1894

Kaynak: TÜİK İstatistiklerinden Derlenmiştir.

SONUÇ

Oğuz-Kıpçak Türklerinin bir alt kolu olarak kabul edilen Karapapakların talihi, Osmanlı, Safevi ve Ruslar arasındaki çatışmalara bağlı olarak şekillenmiştir. Karapapakların yaşadığı yerlerin bu üç devlet arasında sürekli bir mücadele alanı olması bu insanların da fazlasıyla etkilenmesine neden olmuştur. Zira kazanan taraf hangisiyse ona göre bir karar alınmak durumunda kalmış ve çoğu zaman da göç etmek dışında bir alternatif bırakılmamıştır. Safevi devletinin sahadan çekilmesiyle Rusya-Osmanlı Devleti arasında şiddetli çatışmalar yaşanmış ve çoğu savaşta Osmanlı devleti yenik çıkmıştır. Bu yenilgiyle beraber Karapapaklar, Anadolu'ya göç etmek zorunda kalmışlardır.

Karapapakların ilk olarak ulaştıkları yerler Kars ili olmuştur. Ancak sonraki süreçte buraların da Ruslar tarafından ele geçirilmesi bu insanların tekrar göç etmelerine neden olmuştur. Karapapaklardan bir kısmı başta Sivas olmak üzere iç kısımlara göç ederken bir kısmı ise Ağrı (O zamanlar Beyazit idi) ve ilçelerine göç etmiştir. Ancak I. Dünya savaşında buraların da Rus işgaline uğraması kaç-kaç diye adlandırılan Karapapak göçlerinin yaşanmasına neden olmuştur. İhtilal ile Rusların buraları terk etmesi neticesinde Karapapakların bir kısmı geri dönmüşse de bir kısmı gittiği yere yerleşmiştir.

Tutak'a vardıklarında toplam nüfus içerisinde daha fazla nüfusa sahip olan Karapapakların nüfusu, süre içerisinde hızlı bir düşüşe geçmiştir. 1980 yılına kadar artış eğiliminde olan nüfus bu tarihten itibaren düşme eğilimi göstermiştir. Tam olarak ne kadar nüfusun göç ettiği yönünde kesin bir bilgi olmasa da en az yarısının göç ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Göç nedenlerine baktığımızda ise en ön sırada ekonomik sıkıntıların geldiği görülmektedir. Bununla birlikte siyasi ve politik nedenler, ailesel sorunlar, komşulara arasındaki sorunlar ve iklimin önemli rol oynadığı görülmektedir. Şehir merkezinde de hızlı bir boşalmanın olduğu boşalan yerlere kırsal kesimden gelen insanlar tarafından doldurulduğu belirlenmiştir. Burada da benzer

şekilde ne kadar kişinin göç ettiğini tespit etmek olanaksızdır. Fakat bu göç eylemine rağmen Tutak'ta Karapapak nüfusu önemli bir yekun teşkil etmekte olup sosyal hayatta bunu görmek oldukça kolaydır.

KAYNAKÇA

- Aras, K. (2010). *XIX. Yüzyılda Revan Muhacirleri*. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Averyanov, P. İ. (2010). *Osmanlı İnan Rus Savaşlarında Kürtler (19. Yüzyıl)*. İstanbul: Avesta Yayınları.
- Aydın, H. Aydın, M. (2018). Cumhuriyet Döneminde Tutak İlçesinin İdari Yapısı ve Nüfusu(1927-1970). *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 2569-2590.
- Catles, S. ve Miller, M.j. (2008). *Göçler Çağı, Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. (Çev: Bal. B.U ve Akbulut. İ.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.(Eserin Orijinali 1993'de yayımlanmıştır).
- Cuinet, Vital (1892). *La Turquie d'Asie. Géographie administrative, statistique descriptive et raisonnée de chaque province de l'Asie Mineure*, Paris, E. Leroux.
- Demirtaş, M. (2009). Kırım Savaşı ve 93 Harbi Sürecinde Osmanlı Memleketine Gelen Göçmenlerin Sevk ve İskânları. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 16 (41), 215-238.
- Dündar, F. (2018). *İttihat ve Terakki'nin Müslümanları İskân Politikası (1913-1918)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dündar, S. (2019). *Terekemeler Karapapak Türkleri*. İstanbul: Dorlion Yayınları.
- Efendioğlu, S. (2009, 08-10 Ekim). *Ağrı İli Ağızları*. II. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu, Ağrı.
- Ercilasun, B. A. (1983). *Kars İli Ağızları Ses Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erkan, S. (1996). *Kırım ve Kafkasya Göçleri(1878-1908)*. Trabzon: Kafkasya ve Orta Asya Ülkeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Esin, Z. (2008, 08-10 Ekim). *XIX. Yüzyıl Osmanlı-Rus Savaşları Sonrasında Ağrı Bölgesi'nde Yaşanan Olaylar*, II. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu, Ağrı.
- Gül, Z.(2010, 12-14 Ekim). *Beyazid Sancağının Demografik Yapısına Genel Bir Bakış*, III. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu, Ağrı.
- Güneş, B. (2013). *Borçalı (Gürcistan) Karapapak (Terekeme) Ağzı (İnceleme-Metinler-Sözlük)*. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Karataş, Y. (2010, 12-14 Ekim). *XIX. Yüzyılın Sonlarında Bayezid Sancağı (İdari ve Demografik Yapı)*. III. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu, Ağrı.
- Karataş, Y. (2011). XIX. Yüzyılın Sonlarında Beyazid Sancağı'nın Demografik Yapısına Dair Tespitler. *Tarih Dergisi*, (52), 103-122.
- Karpat, K. (2003). *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Kaya, E. (2008). 1877-1878 Harplerinde Ağrı Bölgesinde Göç Hareketleri, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 203-210.

- Kaya, F. (2003). Tutak İlçesinde Nüfus Gelişimi, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 8 (9),209-230.
- Kaya, F., Karataş, Y. ve Özgül, İ. (2014). Erzurum Vilayeti Beyazid-Diyadin-Karakilise- Tutak ve Eleşkirt Kasabalarının 1913 Yılı Sıhhi ve İctimai Coğrafyası. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(29), 562-572.
- Kêvorkian, R., H. ve Paboudjian, P.,B. (2012). *1915 Öncesinde Osmanlı İmparatorluğunda Ermeniler*. (Çev. Mayda Saris), İstanbul: Aras Yayınevi.
- Kırzioğlu, M. F. (1972). *Dede-Korkut Oğuznameleri Işığında Karapapaklar*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Kızılkaya, O. (2011). *XIX. Yüzyılda Kars Sancağı 'nda Sosyal ve Ekonomik Durum(1830-1877)*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Memmedli, Ş. ve Memmedova, G. G. (2011). Gürcistan'dan Türk Göçleri. *Bizim Ahıska Dergisi*, (15), 12-17.
- Mêntêşavîlî, A. (2011). *Êzdiyên Serhedê Sedsala XIX-Destpêka Sedsala XX* (Çev. Ezîzê Cewo), İstanbul: Do Yayınları.
- Özel, O. (2010). Migration and Power Politics: The Settlement of Georgian Immigrants in Turkey(1878-1908). *Middle Eastern Studies*, 4(46), 477-496.
- Tanrıverdi, M. (2009). *Karapapakların Anadolu'ya Göçü (1877-1914)*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Umar, B. (2013). *Doğu Anadolu Bir Tarihsel Coğrafya Araştırması ve Gezi Rehberi*, İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Valehoğlu, F., H, (2011). 19. Yüzyılın İlk Türk-Rus Savaşı ve Karapapak Kara Bey. *Bizim Ahıska Dergisi*, (23), 18-21.
- Yeniaras, O. (1994). *Karapapak ve Terekemelerin Siyasi ve Kültür Tarihine Giriş*. İstanbul: Özel Baskı.
- Yerli, H.(2017). *1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi Sonrası Kafkasya'dan Anadolu'ya Göçler ve Göçmenlerin Yol Açtığı Sorunlar(1877-1900)*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yılmaz, A. (2006). *Tutak Tarihi I. Cilt (1071-1921) Siyasi ve Kültür Tarihi*. Ankara: Başarı Yayınları.
- Yılmaz, S. (2015). Borçalı Türkleri. *Yeni Türkiye Dergisi*, Kafkaslar Özel Sayısı VIII (78), 164-178.
- TÜİK (2021), <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (Erişim Tarihi: 17.09.20201).

GÖÇMENLERİN TOPLUMSALLAŞMASINDA HALK KÜTÜPHANELERİNİN ROLÜ VE AUBURN HALK KÜTÜPHANESİ HİZMETLERİ ÜZERİNDEN TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER

**THE ROLE OF PUBLIC LIBRARIES IN THE SOCIALIZATION OF IMMIGRANTS AND
SUGGESTIONS FOR TURKEY ON AUBURN PUBLIC LIBRARY SERVICES**

Mehmet Ali AKKAYA

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi
Bölümü, İzmir, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0003-2496-7315

Özgür POLAT

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi
Bölümü, İzmir, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0003-3993-4815

ÖZET

Kontrolsüz göç, dünyanın yeni bin yıldaki en önemli ve evrensel çaplı sorunlarından biridir. Sosyal, kültürel ve ekonomik gerekçelerle dünya coğrafyasının önemli bir bölümünde neredeyse sürekli bir nüfus hareketliliği anlamına gelen göç, yaşadığı yeri terketmek durumunda kalanların yanı sıra yeni göçülen ya da göçülmek istenen yerdeki mevcut yaşayanlar üzerinde de çok yönlü etkiye sahiptir. Yeni yaşamlarında kültür çatışmasına ve dışlanmaya yoğun bir şekilde maruz kalabilme riskiyle karşılaşan göçmenlerin topluma kazandırılması, toplum refahı gereği, çoğu gelişmiş ülkenin yerel yönetimlerinin öncelikli çalışma alanları arasında yer almaktadır. Bu noktada göç olgusunun tüm paydaşları adına süreci kolaylaştıracak aktörlerden biri de yerel kimlikleri ile ön plana çıkan halk kütüphaneleridir. Bu çalışmada, göçmenlere yönelik hizmetler açısından Avustralya'nın başarılı örneklerinden biri olarak kabul edilen Auburn Halk Kütüphanesi hizmet ve yetkinlikleri örnek alınarak, hem dünyanın en aktif uluslararası göç rotalarından birine ev sahipliği yapan, hem de en çok göçmen barındıran ülkelerinden biri olan Türkiye'de göçün neden olduğu kültürel uyum sorunun aşılmasında, toplumsal kültür kurumu kimliği ile halk kütüphanelerinin üstelenebilecekleri sorumluluklar ve yaratacağı toplumsal kazanımları hakkında genel bir tablonun ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda çalışmada önce genel hatlarıyla göç olgusu ve neden olabileceği sorunlar, söz konusu sorunlar içinde kültürel uyum engelini yeri, göçmenlerin toplumsallaşmasında toplumsal kültür kurumu olarak halk kütüphanelerinin önemi ve Türkiye'deki mevcut genel durum üzerinde durulmuştur. Ardından, Auburn Halk Kütüphanesinin göçmenlere yönelik yaklaşımı ve hizmet anlayışı referans alınarak, Türkiye'deki halk kütüphaneleri için önerilere yer verilmiştir. Sahip olduğu koleksiyon, personel ve hizmet türlerinin yanında, paydaşlarıyla hazırladığı birçok eğitim programıyla bölgede yaşayan göçmenlerin toplumsallaşmasına katkı sağlayan ve bu noktada sağladığı başarılar nedeniyle benzer hizmet felsefesini yaratmak isteyen kütüphaneler tarafından örnek alınan Auburn Halk Kütüphanesi, şüphesiz Türkiye'deki halk kütüphaneleri için de son derece kıymetli hizmet tabloları sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, göçmen, çok kültürlülük, kültürel entegrasyon, halk kütüphanesi, Auburn Halk Kütüphanesi.

ABSTRACT

Irregular migration is one of the most important and universal problems of the world in the new millennium. Migration, which means an almost continuous population mobility from one geography to another due to social, cultural and economic reasons, has a multifaceted effect on those who have to leave their place of residence, as well as those who have recently migrated or who are currently living in the place where they want to migrate to. Social integration of immigrants, who run the risk of (exposure to cultural) conflict and exclusion in their new lives, is among the priorities of local governments in the most developed countries for the sake of social welfare. At this point, one of the actors that will facilitate the process of the migration phenomenon for those concerned is public libraries, which stand out due to their local identities. In this study the services and competencies of the Auburn Public Library, considered one of the most successful examples of Australia with regard to its services offered to immigrants, are presented. Thus, the aim is to present a high level review of the responsibilities that the public libraries in Turkey can assume and the social benefits they might offer in overcoming the problem of the cultural integration of immigrants. Because, Turkey not only is situated on one of the most active international migration routes of the World, but also houses the highest number of immigrants. In this context, firstly, the phenomenon of migration and the problems it may cause, the role played by cultural adaptation among these problems, the importance of public libraries as a social cultural institution in the socialization of immigrants and the current general situation in Turkey will be discussed. Then, recommendations will be made for public libraries in Turkey, with reference to the Auburn Public Library's approach towards immigrants and to its service mentality. Auburn Public Library, which contributes to the socialization of immigrants living in the region with its many training programs that it prepares with its stakeholders in addition to its collection, staff and service types, is taken as an example by libraries that want to create a similar service philosophy due to the success it has achieved. At this point, it is undoubtedly extremely valuable for public libraries in Turkey, too, thanks to the Auburn Public Library's contributions in this respect.

Keywords: Immigration, immigrant, multiculturalism, cultural integration, public library, Auburn Public Library.

GİRİŞ

Çok yönlü bir olgu olan göç, tarih boyunca insanlığın önemini ve sıcaklığını koruyan gündem başlıklarından biri olagelmıştır. Toplumun, semtin, bölgenin, kentin hatta günümüzde dünyanın sosyal, kültürel ve ekonomik denklemlerini doğrudan etkileyen göç, temelde, bireyin yaşamını sürdürdüğü yerden farklı gerekçeler ve tercihler nedeni ile başka bir yere gitmesini ve/veya gitmek zorunda kalmasını ifade eder. Göçün gölgede kalan asıl nedeni, içinde bulunulan durumun sosyal, kültürel, toplumsal, ekonomik vb. koşullarından memnun olmama ve bu koşulları değiştirme arzusudur (Akkaya ve Polat, 2021). Günümüzde eriştiği yaygınlık ve daha çok olumsuz sonuçlarla anılan artan etkililik alanı göçü günümüz dünyası için evrensel ve ilk öncelikli çözülmesi gereken sorunlar düzeyine taşımıştır. Zira göçün günümüzdeki denklemine bakıldığında, yaşadığı yeri terk etmek durumunda kalanların yanı sıra yeni göçülen ya da göçmek istenen yerdeki mevcut yaşayanlar üzerinde de çok yönlü ve daha çok istenmedik etkiye sahip olduğu görülür.

Göç ile ilişkili olarak yaşanan güçlükler ve söz konusu güçlüklerden haberdar olma yaygınlığı, göç olgusunu da her geçen gün daha çok olumsuz çağrıştıran kavram ve eylemlerle birlikte anılır hale getirmiştir. Söz konusu çağrışımın önce endişeye dönüşmesi, ardından da endişenin göçe maruz kalan toplum tarafından yüksek sesle dile getirilmeye başlanmasında en etkili unsur ise göçün getirdiği ya da neden olduğu olumsuzlukların somut toplumsal sorunlara

dönüşmesidir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin açıklamalarına göre, dünyada neredeyse her iki saniyede bir kişi çatışma, zulüm, açlık veya savaş nedeniyle zorla yerinden edilmektedir (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)], 2020). Komiserliğin dünyayla paylaştığı bu çarpıcı veri ile birlikte değerlendirildiğinde, göçün günümüzdeki etki alanı ile beraberinde getirebileceği tehditlerin boyutunu anlamak çok daha kolay olacaktır.

Daha iyi yaşam şartlarına sahip olmak için yaşadığı coğrafyayı terk ederek başka toplumların bünyesine dâhil olmak durumunda kalan göçmenler, pek çok sorunla karşılaşmaktadırlar. Etki alanının çeşitliliği ile bu sorunların en önemlilerinden biri de kültürel uyumdur. Kimi zaman göçün yarattığı yaşamsal ve ekonomik sorunların gölgesinde kalan kültürel sorunlar ve bu sorunların öznesine dönüşen kültürel uyum engeli, aslında göçe bağlı güçlükler ve olumsuzluklar listesinin en uzun soluklu, üstesinden gelinmesi en çok zaman ve enerji isteyen sorundur. Zira insanın içine doğduğu kültürün bir parçası olmasının doğal döngüdür ve bazen günlük yaşamda bunun farkına varılamayabilir. Ancak başka bir kültürü doğru anlamak, yorumlamak ve o kültür ve insanları ile uyumlu hale gelebilmek adeta bir kişilik değişimini gerektirir. Böylesi bir değişimi yönetmek her göçmen için olanaklı olmayabilir. Göçmenlerin bu değişimi gerçekleştirmesi için sabır göstermek de göç edilen yerde yaşamını devam ettirmekte olan her insanın ortaya koyabileceği bir beceri olmayabilir.

Göçle birlikte eylemsellik kazanan değişim sürecinin kolaylaştırılması, bu süreçte gerekli becerinin ortaya konulması ve göçün tüm paydaşlarının gösterebileceği olası direncin daha kolay aşılması, devreye girecek bazı kurum, organizasyon ve etkinliklerle çok daha kolay olabilmektedir. Dünyanın farklı coğrafyalarında, farklı içeriklerle gerçekleştirilen pek çok etkinlik ve çaba, söz konusu aktörlerin göç olgusu üzerindeki yapıcı etkisinin deneyimlenmesine fırsat vermiştir. Bu aktörlerden biri de, toplumsal kültür kurumu kimlikleri ile göçün gerçekliğe dönüştüğü yerdeki halk kütüphaneleridir. Halk kütüphaneleri, aralarında göçmenlerin de yer aldığı kullanıcılarının bilgi edinme, sosyalleşme ve kültürel uyum gereksinimlerini karşılamayı öncelikli hedef olarak belirleyen, kültürel uyumla ortaya konacak her türlü kültürel birikimin korunması, kullanılması ve geleceğe aktarılması sorumluluğu ile hizmet veren kamu kurumlarıdır. Bu kimlik ve görev tanımının gereği olarak, bir halk kütüphanesi, hizmet verdiği toplumda kültür iklimini var eden tüm unsurları dikkate almak ve onların "iyilik" hallerini geliştirmek için çok yönlü enerji ortaya koyması gerekir.

Bu çalışmada, göçmenlere yönelik hizmetler açısından Avustralya'nın başarılı örneklerinden biri olarak kabul edilen Auburn Halk Kütüphanesi (Auburn City Library) hizmet ve yetkinlikleri örnek alınarak, hem dünyanın en aktif uluslararası göç rotalarından birine ev sahipliği yapan, hem de en çok göçmen barındıran ülkelerinden biri olan Türkiye'de göçün neden olduğu kültürel uyum sorununun aşılmasında, toplumsal kültür kurumu kimliği ile halk kütüphanelerinin üstelenebilecekleri sorumluluklar ve yaratacağı toplumsal kazanımları hakkında genel bir tablonun ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda çalışmada önce genel hatlarıyla göç olgusu ve neden olabileceği sorunlar, söz konusu sorunlar içinde kültürel uyum engelinin yeri, göçmenlerin toplumsallaşmasında toplumsal kültür kurumu olarak halk kütüphanelerinin önemi ve Türkiye'deki mevcut genel durum üzerinde durulmuştur. Ardından, Auburn Halk Kütüphanesinin göçmenlere yönelik yaklaşımı ve hizmet anlayışı referans alınarak, Türkiye'deki halk kütüphaneleri için önerilere yer verilmiştir. Sahip olduğu koleksiyon, personel ve hizmet türlerinin yanında, paydaşlarıyla hazırladığı birçok eğitim programıyla bölgede yaşayan göçmenlerin toplumsallaşmasına katkı sağlayan ve bu noktada sağladığı başarılar nedeniyle benzer hizmet felsefesini yaratmak isteyen kütüphaneler tarafından örnek alınan Auburn Halk Kütüphanesi'nin göçmenlere yönelik hizmetler noktasındaki yetenek ve yeterliliklerin, Türkiye'deki benzer bilgi merkezleri için de orta ve uzun vadede rehber olabileceği değerlendirilmektedir.

Çalışma kapsamında öncelikli olarak göç olgusu evrensel bir problem olarak ele alınmış, bu sorun bütünü içinde göçmenlerin yaşadıkları kültürel uyum ve toplumsallaşma sorunları ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Ardından söz konusu kültürel ve toplumsal uyum engellerinin aşılmasında halk kütüphanelerinin yeri ve önemi üzerinde durularak, Türkiye’deki genel durumdan kısaca söz edilmiştir. Son olarak Auburn Halk Kütüphanesi ve hizmetleri üzerinden, halk kütüphanelerinin göçmenlerin kültürel uyum ve toplumsallaşma sorunlarının aşılmasında halk kütüphanelerinin neler yapabileceğine ilişkin bir ufuk ortaya konulmuş ve bu yönde öneriler geliştirilmiştir. Çalışma, göçün tüm paydaşlarının yanı sıra alan yazınına bu yönde katkı verdiği ölçüde amacına ulaşmış olacaktır.

EVRENSEL BİR SORUN OLARAK GÖÇ OLGUSU

Çok farklı nedenlerle, çok farklı biçimlerde gerçekleşen ve yine çok yönlü sonuçları olan göç olgusu, temelde coğrafi bir yer değiştirmeyi ifade eder (Bartram, Poros ve Monforte, 2017, s. 13). Neden, sonuç ve eylem biçimleri itibarıyla çok yönlü bir değişim olan göç, bu kimlik özelliğinin bir sonucu olarak insanoğlunun evriminde çok uzun yıllardır kesintisiz var olagelen ve değer bulan olgulardan/kavramlardan biridir. Türk Dil Kurumu, göç sözcüğünü; “ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi” (Güncel Türkçe Sözlük, 2021) olarak tanımlamıştır. Göç, günümüz dünyasında yaşanan pek çok siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal ve toplumsal gelişmelerin yalnız nedeni değil, aynı anda nedeni ve sonucu olabilme ayrıcalığı ile kuşatılmış durumdadır.

Hakkında pek çok tanımlama yapılan göç olgusunun zamanla yalnız tanımı ve kapsamı değil, aynı zamanda neden ve sonuçları ile birlikte kategorize edilme sistematığı de değişmiştir (Deniz, 2014, s. 175). Çalışmanın amaç ve sınırlılıkları dikkate alınarak göçe ilişkin tanım ve nitelermeye ilişkin kronolojik gelişimi vermek yerine, göçün tanımlarının yanı sıra, kavramsal ve eylemsel olarak ifade ettiklerine değinilmesinin çalışma için daha doğru ve uygun olacağı değerlendirilmiştir. Buna göre göç; toplumsal, ekonomik ve siyasal nedenler çerçevesinde, gönüllü ya da zorunlu, ülke sınırları içinde veya ülkeler arasında gerçekleşebilen, sosyal ve kültürel yanı olan, çok yönlü ve geniş zamana yayılan etkiye sahip bir olgudur (Adıgüzel, 2016; Black ve diğ., 2011; Faist, Fauser ve Reisenauer, 2013; Günay, Atılğan ve Serin, 2017). Bu etki sürecinin yer değiştiren tarafında yer alan öznesini tanımlayan “göçmen” sözcüğü ve anlamı üzerinde de zaman içinde yorum ve tanımlama farklılıkları oluşmuştur.

Günümüzde göçmen sözcüğündeki temel ayırım, göçmen, yasadışı göçmen ve mülteci kavramlarının yarattığı anlam karmaşasındadır. Bulunduğu ülkeyi -çoğunlukla ekonomik gerekçelerle- isteği doğrultusunda terk ederek başka bir ülkeye yasal yollardan (yetkililerin izniyle) giriş yapıp, kanunlar çerçevesinde o ülkede yaşamaya başlayan bireyi ifade eden göçmen (*migrant*), yasaklara rağmen bu yer değiştirmeyi gerçekleştiren yasadışı göçmen (*immigrant*) ve öldürüleceği ya da işkence göreceğini düşünerek başka bir ülkeye giden ancak o ülke tarafından tam olarak koruma altına alınmayan mülteci (*refugee*) sözcüğünün uluslararası platformda, tek bir hukuki tanımı yoktur (Faist, Fauser ve Reisenauer, 2013; Deniz, 2014). Bazı kural koyucular, kanaat önderleri, uluslararası örgütler ve medya kuruluşları, ‘göçmen’ sözcüğünü her türden göçmenleri ve mültecileri aynı anda içeren ortak bir terim olarak algılar ve kullanır (UNHCR, 2021). Uluslararası Göç Örgütü (IOM)’nün *Göç Terimleri Sözlüğü* göçmeni; “hem maddi ve sosyal durumları iyileştirmek hem de kendileri veya ailelerinin gelecek beklentilerini artırmak için başka bir ülkeye veya bölgeye göç eden kişi veya aile fertleri” (2009, s. 22) olarak tanımlamaktadır. Tüm bu kavram ve anlam karmaşasında asıl göz önünde bulundurulması gereken husus, göçmenlerin yeni yaşam alanlarında hayatta kalmaya dair bir meydan okuma ile karşı karşıya olmalarıdır (Wang, 2012, s. 483). Bu meydan

okuma, -göçün yarattığı etki alanı ve neden olduğu sonuçlar itibariyle- her geçen gün, göçmenler kadar göç edilen coğrafyalarda hâlihazırda yaşayan vatandaşları da daha yakından ilgilendirir duruma gelmektedir.

Göçün gereklilikleri öncelikli olarak ekonomik, toplumsal, siyasal nedenler ile insanın çalışmak ve kendine daha iyi yaşam olanakları bulma arzusunda aranır (Akkaya ve Polat, 2021). Hemen sonrasında bu gerekçelere sosyal, kültürel ve toplumsal beklentilerin karşılanmaması da eklenebilir. Bununla birlikte göç olgusunu başlatan temel nedenleri şu şekilde ayrıntılandırmak olanaklıdır (Akçadağ, 2012; Canpolat, 2016; Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020; UNHCR, 2001; Yılmaz, 2014);

- Ekonomik güçlükler,
- Siyasi istikrarsızlık,
- Coğrafi koşulların yarattığı güçlükler,
- İnsan hakları ihlali,
- Baskıcı rejimler,
- İç savaşlar,
- Etnik çatışmalar,
- İş gücü talebinin azlığı,
- Coğrafi koşulların yetersizliği,
- Can güvenliği.

Göçün etki boyutunun göç eden-hâlihazırda yaşayan, zengin-fakir, güçlü-güçsüz, yerel-bölgesel ve ulusal-evrensel sınırlamasını aştığına dikkat çeken Zhanadilova, buna bağlı olarak göç olgusunu gruplandırır. Göçün temel nedenlerinin göçle varılmak istenen sonuca bağlı kalarak daha somut hale getirildiği bu yaklaşımda göçün gerekçeleri; eğitim kaynaklı göç, beyin göçü, emekli göçü, iklim kaynaklı göç, ekonomi temelli göç ve siyasal kaynaklı göç olarak sınıflandırılmıştır (Zhanadilova, 2018, s. 118). Burada listelenen gerekçeler, aynı zamanda göç olgusunun zaman içinde nitelik ve nicelik açısından yaşadığı değişimin de göstergesidir.

Göç edenlere, göç edilen yere ve o yerde hâlihazırda yaşayan insanlara göre öncelik ve önem sırası değişebilen temel nedenlerin ışığında, göç olgusu genel olarak şu şekilde kategorize edilebilir (Akkaya ve Polat, 2021);

- Nedenlerine Göre Göç;
  - Zorunlu Göç
  - Gönüllü Göç
- Amaçlarına Göre Göç;
  - Çalışmak İçin
  - Sığınmacı Olmak İçin
- Hedeflerine Göre Göç;
  - Yasal Göç
  - Yasadışı Göç

Özellikle uluslararası göçün devletlerin toplumsal kimliğini, siyasi istikrarını, ekonomisini, demografik özelliğini, sosyal güvenlik sistemini ve kültürel özelliklerini olumsuz etkileme potansiyeli, dünyanın farklı coğrafyalarında sürekli deneyimlenen bir gerçekliktir. Bu mecradaki göç hareketliliğinin çok önemli bir bölümü, kaçak göç ve kaçak göçmenlerden oluşur. Kaçak göç, büyük ölçüde ekonomik temellidir (göçmenlerin %42'si 1970'lerde zengin ülkelerde yaşarken, bu oran 20'inci yüzyılın sonunda %50'lere ulaşmış, günümüzde ise %62'yi aşmış durumdadır) (UNHCR, 2021).

Günümüzün öngörülemeyen göç hareketliliklerinde göçmenlerin sosyal, demografik ve ekonomik özellikleri çok hızlı bir biçimde değişebilmektedir. Bu durum, tüm bu hususlarda göç edenin göç edilen yerde yaşadığı/yaşayacağı uyum sorunlarını daha derinlikli hale getirmektedir. Söz konusu sorunlar üzerinde en yaygın etkiye sahip unsur ise kültür kavramı ve göç olgusu ile paydaşlarına getirdikleridir (Akkaya ve Polat, 2021). Hangi nedenle tetiklenmiş olursa olsun, sosyal ve kültürel uyum, göçün en uzun vadeli çözüm gerektiren sorun alanıdır. Bu şeffaf tablo, aralarında kütüphanelerin de yer aldığı kültür kurumları ile sosyalleşme mekânlarını göç olgusunun ve sürecinin doğal bir parçasına dönüştürür (Vârheim, 2010, s. 13). Söz konusu yakınsama, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu etkileşimin doğru bir altyapı kurgusu ve eylem alanı kazanması için ise göçün sosyal boyutu ile kültürel iklimin sosyal boyut için ifade ettiği anlamı doğru içselleştirmek gerekir.

GÖÇÜN SOSYO-KÜLTÜREL BOYUTU VE GÖÇMENLERİN TOPLUMSALLAŞTIRILMASI

Çok yönlü ve çok aktörlü bir olgu olan göç, her şeyden önce insan ile ilgilidir. Nedenleri, sonuçları, eylem biçimleri vb. tüm unsurlar, göç olgusundaki gerçek anlam ve önemini insan üzerindeki etki düzeylerine bağlı olarak edinirler. Göçe maruz kalan kent, bölge, ülke ya da coğrafyada yaşanan farklılaşmanın en somut göstergesi nüfus hareketliliği ve birlikte yaşamak durumunda kalan insanların sayısındaki üssel değişimdir. İnsana dair nitel ve nicel yapının da değişmesi (Es, 2010, s. 81) anlamına gelen bu yeni tablo, göç olgusunun sosyal ve kültürel boyutunu ön plana çıkarır.

İnsan doğası gereği sosyal bir varlıktır. Yine, kendini diğer canlılardan ayıran en temel özelliklerden biri olarak, farklı düzeylerde ortaya koyduğu zihinsel, bedensel ve duygusal çıktıları biriktirme, biriktirdiklerini de gelecek kuşaklara aktarma çabası içindedir. İnsanın bireysel ve toplumsal boyutta her türlü yapıp etmelerini kapsayan bu “*üretim*”, “*biriktirme*”, “*koruma*”, “*paylaşma*” ve “*aktarma*” süreci, kültürün de vücut bulduğu kaynaktır. Tüm bunlarla birlikte kültür, insanın yaşam alanının en önemli biçimleyici ve kural koyucularından biridir (Akkaya ve Polat, 2021).

Dünya kültür ikliminin en önemli referans merkezlerinden biri olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO])’nün Kültür Politikaları Mexico City Deklerasyonu’nda; “Bir toplumu veya sosyal grubu karakterize eden ayırt edici manevi, maddi, entelektüel ve duygusal özelliklerin tümü” olarak tanımlanan kültür, yalnızca sanat yapıtlarını değil, aynı zamanda “yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer sistemlerini, geleneklerini ve inançlarını” da kapsar. Bu yanı sıra, “insanların farklı kültürler aracılığıyla değer yargılarını karşılaştırabildiği, kendilerini ifade ve fark edebildiği, böylece eksikliklerini de görebildiği, başarılarını sorgulayabildiği, yeni anlamlara vardığı, sınırlarını aştığı ve yeni eserler yaratabildiği kaynaktır” (UNESCO, 1982). Burada ayrıntılı olarak çerçevelenen kültürün en temel özelliği, sürekli değişim halinde olmasıdır.

Kültür zamanla ve toplumun benimsediği ortak değerlerle değişirken, etkilediği toplumu da zamanla, ortak değerlerle ve toplumun yaşadığı coğrafyanın özelliklerine göre değiştirir. Değişime açık yanıyla kültür, “insanların buldukları coğrafyanın ve zamanın değerleri ile sahip oldukları veya edindikleri her türden kaynağı yeniden gözlemleyebildikleri ve dönüştürebildikleri bir mirastır” (Odabaş, Akkaya ve Polat, 2020, s. 27). Kültür unsurlarının parçası olduğu toplumla olan etkileşimi, kültürel değerleri ve normları sosyal yaşamın bir parçasına dönüştürür. Söz konusu etkileşim ve birliktelik, çok uzun bir yol arkadaşlığını gerektirir. Göç gibi hızlı, çoğu zaman plansız ve kontrol edilemeyen radikal toplumsal ve sosyal değişimlerde sosyal yaşamla kültür bağdaşıklığı kesintiye uğrayabilir. Bu durum göç olgusunun bir parçası olan tüm bireyleri, içinde yaşadığı toplumdan uzaklaştırır. Günümüzde yeryüzünün önemli bir bölümünde sosyal, kültürel ve ekonomik yaşam, çok kültürlü toplumsal yapılar üzerine inşa edilmiş durumdadır. Farklı coğrafyadan insanlar her geçen gün iki ya da daha fazla kültürle uğraşmak, uyumlulaşmak ve o kültürlerin aktif bir parçasına dönüşmek durumundadır (Titzmann ve Fuligni, 2015, s. 407). Bu da göç olgusunda sosyal ve kültürel uyumun hayatın her iki alanına dair unsurların birey tarafından içselleştirilmesinin, göçmenlerin parçası oldukları yeni toplumların gerçek anlamda bir parçası olabilmeleri için ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Bu becerinin gösterilmesi yeni yaşam alanında göçmenler ve orada daha önce yaşayanlar açısından kültürel uyum, aksi ise kültürel çatışma olacaktır.

Gelişen bilişim teknolojilerinin ve yaygınlaşmayı sürdüren internetin de etkisiyle yeni bin yıllar birlikte dünya hızla küreselleşirken, kültürel anlamda da aynı hızla tekdüzeleşmeye doğru gitmektedir (Erdoğan, 2017, s. 24). “Bir ülkenin, bölgenin, kentin, toplumun hatta bireyin kendi tercihi olduğunda dâhi istendik bir tablo olmayan böylesi bir eğilim göçle birlikte değerlendirildiğinde, çok daha büyük bir kültür erozyonu anlamına gelir. Bu da dünyanın ortak medeniyet silsilesi, hafızası, kültür tarihi ve bunların aktarımı açısından telafisi olmayan kayıpların yolunu açar” (Akkaya ve Polat, 2021). Söz konusu tehdit, göç olgusunun genellikle ekonomik ve politik yanının gölgesinde kalan sosyal ve kültürel yanının aslında göçe bağlı sorunların kontrolü ve aşılmasındaki rolü ve öneminin görmezden gelinemeyecek emaresidir.

Göç ve kültür etkileşimi söz konusu olduğunda ilk elde telaffuz edilmesi gereken kavramlardan biri de çok kültürlülüktür. Çeşitli kültürlerin bir arada yaşaması durumuna işaret eden çok kültürlülük, doğal olarak beraberinde kültürler arası yaşam biçimi ve paylaşımını getirdiğinden; farklı kimlik, kültür, dil ve anlayışların saygı ile karşılanmasını, farklılıkların ortak paydada buluşmasını gerektiren bir olgudur (Demir, 2019, s. 51). Göç olgusu ile daha yakın ilişki kurulan başka bir tanımda ise çok kültürlülük; “farklılığı ve çeşitliliği kucaklayan bir göç yönelimi, belli açılardan göçmenlerin asimile olmaları gerektiği ve olacakları beklentisinin karşıtı” (Bartram, Poros ve Monforte, 2017, s. 221) olarak ifade edilmiştir. Çok kültürlülük, aralarında Türkiye’nin de olduğu çok göç alan ülkelerde üzerinde en çok durulan ve telaffuz edilen sözcüklerden biridir.

Kültüre ve kültür-insan etkileşimine yaklaşımla değerlendirildiğinde, çok kültürlülük bir terimden öte, bir yönelim ve ideolojiyi de ifade eder. Temelde göçmenlerin ‘köken’ kültürlerini terk edecekleri ve hedef ülkenin yerlileri ile kültürel olarak özdeş olacakları beklentisi yerine bu iki farklı kültürün bir potada ve her iki kültürü de zenginleştirecek biçimde birleştirebilmeyi hedefler. Göçmenlerin kültürel asimilasyonu yerine, doğru belirlenmiş politikalar ve yaklaşımlarla göçmenler ve yerliler arasındaki kültürel farklılıkların zenginlik olduğuna dikkat çeken çok kültürlülük savunuculuğu, aynı zamanda çok kültürlülüğü dünya coğrafyasının önemli bir bölümünün sorunu olan göç karşısında alınabilecek kalıcı önlemlerden biri olarak değerlendirmektedir (Kivisto ve Faist, 2010; Kymlicka, 2012). Çok kültürlülüğün, üstesinden gelinmesi gereken bir şey olmanın ötesinde, toplumsal bir zenginliğe dönüşmesi, ancak birlikte yaşamak durumunda olan tüm paydaşların sosyo-kültürel uyumunun sağlanması ile olanaklıdır.

Türkiye, göçe bağlı olarak farklı ülkelerden gelen göçmenler ile kendi vatandaşları arasında toplumsal uyum açısından ince bir çizgide duran sosyal yabancılaşma ve kültürel kimlik çatışmasını en derinden yaşayan ülkelerden biridir. Ülkemizde geçici koruma altında bulunan göçmen nüfusun %39'u, örgün eğitimin bir aşamasında öğrenci durumundadır. Okul öncesi dönem de dâhil edildiğinde bu grubun bütünü temsil oranı %43'ten fazladır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021). Öğrenci üst kimliği ile gruplandırılacak bu göçmenlerin en önemli sorunu, sosyal yaşama intibak, toplumsal bütünleşme ve kültürel uyumdur (Akkaya ve Polat, 2021). Göçe bağlı kültürel alanda yaşanan sorunların aşılması, mevcut durumun iyileştirilmesi ve aynı coğrafyayı paylaşmaya başlayan insanların kültürel uyumlaşmasının sağlanması, göçün yarattığı yaraların sağaltımındaki en etkili ilaçtır. Bu iyileşmenin kısa zamanda ve kalıcı biçimde sağlanabilmesi için ise öncelikli olarak göçün kültürel boyutunun doğru bilinmesi ve bu boyutun öneminin kavranması gerekir. Bir bütünün parçaları olarak değerlendirilebilecek bu sorunlar, bir yandan göçün sosyo-kültürel boyutunun kendi içinde ne kadar farklı yanlarının olduğunu gösterirken, diğer yandan da söz konusu sorunların farklı pek çok kurum, kişi ve organizasyonun ilgi alanına girebileceğini ortaya koymaktadır.

Sosyal ve kültürel alan, toplumda, göçün ilk akla gelen unsuru olarak kabul edilen ekonomik boyut kadar zorlayıcı, hatta yıkıcı etkiler yaratabilir (Titzmann ve Fuligni, 2015, s. 409). Zira göç eden bireyin göç ettiği yeni yaşam alanında var olan kültür iklimini eksiksiz bir biçimde özümsemesi ve kısa sürede o kültürün bir parçası olması neredeyse olanaksızdır. Bireyin kültürel uyum açısından sergileyeceği tüm şeffaflık ve çabaya karşın bu süreçte ortaya konacak etkileşim o ana kadar sahip olunan ve bundan sonrasında bir parçası olunmak istenen kültürün bir birleşimidir. Yani farklı kültürlerin harmanından oluşan yeni bir kültür, hatta aynı anda var olan kültürler harmonisidir. Bu noktada da göçmenler ile yerliler arasındaki uyumlaşmayı, kültürel ahengi yakalamayı ve bu kültür ikliminde bireyin kendisini tanımayı kolaylaştırıcı aktörlere, kurum ve kuruluşlara gereksinim vardır (Akkaya ve Polat, 2021). Topluma ve kullanıcılarına karşı üstlendiği sosyal hizmet ve kültür sorumluluğu ile halk kütüphanesi bu aktörlerden biridir.

GÖÇMELERİN UYUMUNDA TOPLUMSAL KÜLTÜR KURUMU OLARAK HALK KÜTÜPHANELERİ

Aralarında halk kütüphanelerinin de yer aldığı bilgi merkezleri, genel olarak, insanları gereksinim duydukları bilgiye sistemli bir biçimde eriştiren kurumlar olarak tanımlanır. Bu basit kimliklendirme, aynı zamanda bilgi merkezlerinin önemini ve toplumsal rolünü de en yalın biçimde ortaya koymaktadır (Akkaya ve Polat, 2020, s. 119). Ham maddesi bilgi olan ve tüm unsurlarıyla bilgi üzerine temellenen bilgi merkezleri dünyanın toplum tarafından en çok bilinen ve kullanılan türü kütüphanelerdir. Kütüphaneler parçası oldukları ve hizmet verdikleri toplumun bellek merkezleri, toplumun bilgi ve bilgi kaynakları temelli gereksinimlerinin giderilmesinin profesyonel araçlarıdır. Hizmet anlayışı, kullanıcı önceliği, hizmet çeşitleri, hizmet verdiği yer gibi unsurların yanı sıra, özellikle bilgi dünyasında yaşanan üssel artış ve içerik çeşitlenmesine bağlı olarak 5 bin yılı aşan evrim sürecinde farklı türleri ortaya çıkan kütüphane dünyasının en yaygın hizmet ağına sahip olan ve en çok kullanılan üyesi ise halk kütüphaneleridir (Akkaya ve Polat, 2021).

Amaç ve işlevlerini açıklayacak kadar açık bir adı olmasına karşın, halk kütüphaneleri, bilgi merkezleri dünyasının üzerine en çok kafa yorulan ve kalem oynatılan türlerinden biridir. Halk kütüphanelerinin hemen her kütüphane türünün özelliklerinden bir parçasını, ayrıcalıklı yanını bir biçimde içinde taşıması, bu yoğun yönelimin ve disipliner yaklaşım çeşitliliğinin asıl gerekçesi olarak değerlendirilebilir. Söz konusu geçişken yapı ve hizmet ufkunun sonsuzluğu ile mevcut ve potansiyel paydaş sayısının çokluğu, doğal olarak halk kütüphanelerinin kültürel

yan ve sorumluluklarını ön plana çıkarmaktadır. Bir halk kütüphanesi, her hizmet alanında olduğu gibi, kültürel sorumluluklarını da din, dil, ırk, cinsiyet vb. ayırım gözetmeksizin, parçası olduğu toplumun her ferdine karşı aynı öncelik ve arzu ile yerine getirmelidir (Scott, 2011, s. 201). Zira halk kütüphanesinin hizmet anlayışı, toplumun her bireyine ayırım yapılmadan (yaş, ırk, cinsiyet, din, milliyet, dil, mevki gözetilmeksizin) hizmetlere erişim hakkı tanınması ilkesine dayanır (Yılmaz, 2018, s. 52).

Halk kütüphanesinin koşulsuz, mevcut ve potansiyel tüm kullanıcılarına eşit hizmet anlayış doğal olarak kütüphanenin hizmet verdiği sahada göçmen olarak yaşayan vatandaşları da kapsar/kapsamalıdır. Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu (International Federation of Library Associations Institutions [IFLA])'nun UNESCO ile birlikte hazırladığı *Çok Kültürlü Kütüphane Bildirisi* de bu konuya dikkat çeker. Bildiriye göre, her bireyin kütüphane ve bilgi hizmetlerinden tam ve eksiksiz olarak faydalanma hakkı bulunmaktadır (IFLA/UNESCO, 2018).

IFLA, halk kütüphanelerinin amacını; parçası olduğu toplumun dinlenme ve serbest zamanını da içine alan, eğitim, bilgi ve kişisel gelişim konularındaki gereksinimlerini karşılamak için çeşitli ortamlarda kaynak ve hizmet sağlamak (IFLA, 2004, s. 22) olarak çerçevelemiştir. Bu genel amaç, halk kütüphanelerinin toplumun tamamının ortak kültür dünyasına katkı verme sorumluluğu ve toplumdaki kültürel uyuma yansması dikkate alınarak şu şekilde ayrıntılandırılabilir (Keseroğlu, 1989, ss. 46-48);

- Kişiler arasında ayırım gözetmeden kapılarını toplumun bütün bireylerine açmak,
- Kolay girilebilir olmak,
- Kimse üstünde bir baskı yapmadan hizmet vermek,
- Kişilerin bilgi, kültür ve eğitim gereksinimlerini karşılamak,
- Halkı eğitmek,
- Kişinin kendi kendini eğitmesi için bütün konularda güncel ve gerçek bilgiler sağlamak,
- Yerel, ulusal ve uluslararası sorunlarla ilgili her türlü kayıtlı görüş ve düşüncüyü tarafsız ve dengeli bir şekilde halka ulaştırmak,
- İnsan ruhunun dinlenmesi, zevk duyması, yenilenmesi ve mutluluğu için fırsat eşitliğinin var olduğu demokratik toplum kavramı geliştirmek,
- Toplumun ekonomik, endüstriyel, bilimsel, eğitsel ve kültürel yönleriyle ayakta tutulması niteliğine katkıda bulunmak,
- İnsanlığın deneyimlerini, kültürel kalıtlarını kitaplar ve kitap dışı belgeler biçiminde kullanıma sunmak,
- Öbür kütüphane türleri ve eğitim kuruluşları ile işbirliği içinde olmak,
- Halka açık olmak nedeniyle tüm ulusal kaynakları yeterince kullanmak,
- Hizmetini karşılıksız vermek,
- Boş zamanların olumlu yönde gelişmesine katkıda bulunmak.

Bir halk kütüphanesinin hizmetleri planlanırken bu amaçların tamamı elden geldiğince dikkate alınmalıdır. Ancak çocuklar, öğrenciler engelliler gibi bazı gruplar için daha özenli davranılarak, söz konusu planlamada pozitif ayrımcılık yapılabilir (Seefeldt ve Syre, 2007, s. 36). Bu gruplardan biri de yaşadıkları/yaşayacakları sosyal ve kültürel dezavantajlarla göçmenlerdir. Göçmen kullanıcılar, halk kütüphanesinin özel kullanıcı grupları arasında

nitelenmelidir. Bu nitelme aynı zamanda hizmet sunumunda daha özenli olmayı da beraberinde getirir (Akkaya ve Polat, 2021). Göçmen kullanıcılar arasında çocuklar ve özellikle kadınlar, yeni parçası olunan toplumla bütünleşme ve kültürel uyum açısından halk kütüphanesi ve hizmetlerine çok daha fazla gereksinim duyarlar. Zira onlar için sosyalleşmeyi sağlayacak ortam ve fırsatlar çok daha sınırlıdır (Audunson, Essmat ve Aabø, 2011, s. 220).

Bir arada yaşayan insanların sosyal yapısının ve kültürlerinin geliştirilmesi ve uyumlaştırılması, sağlıklı toplumsal ilişkilerin kurulması açısından son derece önemlidir. Her geçen gün neredeyse tüm toplumsal yaşam mekânlarının doğal bir parçasına dönüşen göçmenlerin bu uyum ve gelişim çemberinin dışında düşünülüp değerlendirilmesi olanaklı değildir. Halk kütüphanelerinin ilgili mevzuatta işaret edilen ve aşağıda listelenen işlevleri de aralarında göçmenlerin de olduğu toplumun kültürel uyumuna yönelik kurumsal rollerine göndermelerde bulunur (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012);

- Halkın bilgi edinme ihtiyacını karşılamak,
- Kişisel gelişim ve yaşam boyu öğrenme çalışmalarına destek olmak,
- Çocuklarda ve bölge halkında okuma kültürü ve kütüphane kullanma alışkanlığı oluşturmak,
- Bireylerin bilgi okur-yazarlığı becerisi kazanmasını ve bu beceriyi geliştirmesini sağlamak,
- Her türlü eğitim faaliyetlerini desteklemek,
- Gençlerin ve çocukların zihinsel yaratıcılıklarını geliştirmelerini desteklemek,
- Toplumun kültürel ve sosyo-ekonomik kalkınmasını desteklemek,
- Toplumda bilime sanata ve kültürel mirasa karşı duyarlılık oluşturmak,
- Sözlü yerel kültür mirasının korunmasını, toplanmasını, düzenlenmesini desteklemek,
- Kültürler arası diyalogun geliştirilmesine katkı sağlamak.

Yukarıda listelenen işlevler, halk kütüphanelerinin, halkın bilgi ihtiyacını gidermenin yanında kültürler arası diyalogun geliştirilmesine katkı sağlamakla da yükümlü olduğunu göstermektedir. Buna bağlı olarak halk kütüphanelerinin, göçmenlerin topluma entegrasyonuna katkı sağlayacak kurumların en başında geldiğini söylemek gerekir (Sümbül, 2017, s. 50). Kütüphanenin hizmetleri arasında yer alan kültürel çeşitliliği sağlayan materyalleri koleksiyona dâhil ederek okuyucuya sunma; bebeklerin ve küçük çocukların konuşma gelişimlerini teşvik etme; bununla birlikte özellikle dilsel ve etnik azınlıkların, dil ve çift dil becerilerini geliştirme, ailelere okumanın önemini gösterme gibi görevleri (IFLA, 2007), halk kütüphanesinin bu sorumluluğuna somutluk kazandırmaktadır. Bu noktada sağlanacak kültürel uyum ve zenginlikle de kütüphaneler toplumsal refah ve gelişmenin etkin bir aracı olabilir (Akkaya ve Polat, 2021). Ancak Türkiye'deki halk kütüphanelerinin göçmenlere, göçmenlerin kültürel uyum ve toplumsallaştırılmasına yönelik hizmetler açısından henüz yeter düzeyde olduğunu söylemek olanaklı değildir. Hatta yolun daha çok başında olduğumuzu söylemek yanlış olmayacaktır. Bununla birlikte, sınırlı da olsa yapılanlara kısaca değinmek gerekir.

Türkiye'nin mevcut çok kültürlü yapısı, son dönemde yaşanan yoğun dış göç hareketi ile birlikte öncekinden daha farklı bir yapıya kavuşmuştur. Toplumsal, sosyal ve kültürel yaşama dair pek çok sorunu da beraberinde getiren bu değişim içinde, göçmenlerin yeni yaşam alanları ile uyumlaşmasını kolaylaştırmak adına farklı kurumların, sivil toplum örgütlerinin, gönüllülerin vb. çabaları söz konusudur. Bu bağlamda yürütülen etkinliklerden bazıları şunlardır (Mülteciler Derneği, 2021);

- Toplum Merkezi Yapılanması ile Mültecilere ve Yerel Halka Bütünleşik Sosyal Hizmetlerin Sağlanması Projesi,
- Fiziksel Rehabilitasyon ve Psikolojik Destek Merkezi Projesi,
- Koruma ve Eğitim Projesi
- STRENGTHS Projesi
- Rezilyans (RESLOG) Projesi
- Kadın Dayanışma Merkezi Projesi
- Covid-19 Salgını ile Mücadele Projesi
- Kariyer Merkezi Projesi
- Anne ve Çocuk Sağlığı Projesi
- Gönüllü Kalın Projesi

Başta Milli Eğitim ve İç İşleri Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurumu olmak üzere, birçok kurum ve kuruluşun işbirliği ile yürütülen ve çocukları öncüleyen bu girişimler için halk kütüphanelerinin paydaş olması adeta varlık nedenlerinin bir gereğidir (Akkaya ve Polat, 2021). Gelişmiş ülkelerde halk kütüphaneleri göçmenlerin yeni yaşamlarına “*Hoş Geldin Kapısı*” olarak değerlendirilmektedir. Halk kütüphanesi göçmen çocukların okul ve sosyal hayata kaynaşmaları için köprü görevi üstlenir. Çünkü kütüphaneler içinde buldukları toplumu analiz etmek, toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak hizmeti ücretsiz ve eşit sağlamak ve toplumda birlik ve aidiyet duygusunu geliştirmek üzere hizmet veren yegâne kamusal mekânlardır (Yavuzdemir ve İçöz, 2018, s. 364). Bu bağlamda halk kütüphanelerinin mekân tasarımıyla sunduğu hizmetlere kadar her şeyin elden geldiğince kullanıcılara uygun ve tüm kullanıcıları kapsayacak biçimde olmasına özen gösterilmelidir (Odabaş ve Akkaya, 2020, s. 215). Mevcut ve potansiyel göçmen kullanıcılar da bu özenin özneleri arasında mutlaka yer almalıdır. Halk kütüphanelerinde dezavantajlı kullanıcılar bağlamında göçmenlere verilen/verilebilecek hizmetlerden bazıları şu şekilde listelenebilir (Yavuzdemir ve İçöz, 2018, ss. 364-365);

- Kütüphane üyeliğinin basitleştirilmesi
- Kütüphane bilgilendirme ve kullanım kılavuzunun çok dilli olarak sunulması
- Kamplar ve mülteci merkezlerinde gezici kütüphaneler aracılığı ile hizmet verilmesi
- Kütüphanelerde farklı dillerde mültecilerin kütüphanelere gelmelerini teşvik edecek posterlerin asılması
- Türkçe dil eğitimi kursları
- Konuşma sınıfları
- Örgün eğitim sınavlarına hazırlık kursları
- Ödevlere yardım
- Gençler için kariyer seminerleri
- Mülteci hakları seminerleri
- Çok dilli masal saatleri
- Bilgisayar sınıfları
- Vatandaşlık eğitimleri

- Kültür geceleri
- Kütüphanelerde çok dilli kitaplıkların kurulması
- Kitap kulüpleri
- Makerspace (yaratı alanları) etkinlikleri
- Toplum Sağlığı Merkezleri ile kütüphanede bilgilendirmelerin yapılması
- Kütüphanelerde göçmenlerin yeni göçmenlere Türkçe  ğretebilecekleri basılı ve dijital materyallerin sağlanması

Kültürel uyumun sağlanması ve bu açıdan toplumsal yağamın bir parçası olunabilmesi göçmen birey için diğer tüm güçlüklerin daha kolay ağılabilmesini sağlayacaktır. Söz konusu uyumu yalnız dil engeli olarak görme olarak görmek olanaklı değildir. Bu farkındalığın sağlanması durumunda sürecin paydağlarının göçmenlerin kültürel uyumu ve toplumsallağtırılması açısından yapabilecekleri çok daha fazla olacaktır. Aynı Şekilde, böylesi bir bilinçlilik durumu, halk kütüphanelerinin hizmet anlayığı ve göçmenlere yönelik yetenek ve yeterlilikleri de daha kolay geliŐtirilmesini sağlar. Bu noktada kurumsal kimliği ve göçmenlere yönelik hizmetleri ile referans alınabilecek bir örneğin varlığı, tüm kurumsal yapılar için olduğu gibi halk kütüphaneleri için de önemli bir motivasyon kaynağı ve abuklaŐtırıcı olacaktır. Bu çalışmada örnek kurum olarak göçmenlere yönelik hizmetleri ile bilinen ve örnek gösterilen Auburn Halk Kütüphanesi seçilmiş, ayrıntıları sonraki bölümde ele alınan kütüphane hizmetlerinin Türkiye'deki halk kütüphaneleri için ilham kaynağı olacağı değerlendirilmiştir.

GÖÇMENLERE YÖNELİK HİZMETLERİYLE AUBURN HALK KÜTÜPHANESİ

Auburn Halk Kütüphanesi, dünyanın en bilinen göçmen ülkelerinden biri olan Avustralya'da hizmet vermektedir. Avustralya'nın, planlı, gerçekçi ve göçmenlerle birlikte ülke vatandaşlarını da çok yönlü dikkate alan bir göçmen politikası vardır (Australia's Migration Program, 2010). G  ve göçmen sorunu ile uėraŐan pek çok ülkenin söz konusu politikayı referans alması, ülkenin bu konudaki teori ve uygulama becerisinin bir göstergesidir.

2020 yılı verilerine göre, Avustralya'da 7,6 milyon göçmen yaşamaktadır. Bu rakam, ülke nüfusunun %29,8'ine karşılık gelmektedir. Resm  rakamlara göre, yasal göçle Avustralya'ya son bir yılda gelenlerin sayısı 194 bindir.  lke dâhilinde i göçle son bir yılda yer deėiŐtirenlerin sayısı ise 368 bin 700 kişidir. İ g c n de kendi içinde bir sosyal değişim ve kültürel uyum sorunu yarattığı/yaratacağı dikkate alındığında, yalnız bu hareketlilik dâhi, g c n ülkede ne denli önemli bir olgu olduğunu göstermek açısından yeterlidir. Avustralya nüfus dağılımında, ülke dışında doğup sonradan Avustralya'ya göç edenlerin içinde en kalabalık grubu İngiltere'den göç edenler oluŐurmaktadır. Dil engeli olmayan bu grubun, benzer bir kültürden geliyor olmaları nedeniyle sosyal ve toplumsal uyum sorunu yaşamaları söz konusu değildir. Buna karşın Çin ve Hindistan başta olmak üzere, dünyanın farklı ülkelerinden ve kültürlerinden Avustralya'ya göçmen olarak gelenlerin hem kültürel uyum, hem de toplumsallaşma açısından ciddi dezavantajları söz konusudur. 2019 yılı içinde Avustralya'da doğan toplam nüfus (211 bin) ile aynı dönemde ülkeye gelen göçmen sayısı (194 bin) birlikte değerlendirildiğinde, g c n ülke nüfus denklemi ile kültürel iklimi üzerindeki etkisi daha somut bir biçimde kendini göstermektedir.

Avustralya'nın her yıl ülkeye hangi koŐullarla ve ne kadar göçmen alınacağına ilişkin bir planlama yapması, bu planlamayı kamu ile paylaŐması ve %95'i aşan planlamayı gerçekleŐtirme oranı (ABS-Migration, Australia, 2021), g  olgusunun ne kadar önemsendiğini ortaya koymaktadır. Bu düzey bir  nemslenme ve planlama becerisi yerel

yönetimlerin konuya bakışını da pozitif yönde etkilemiş durumdadır. Söz konusu etkinin bir yansıması da Auburn Halk Kütüphanesi'nin çok kültürlülük hizmetleri ve bu hizmetlerin değerli çıktılarıdır. Başka bir ifadeyle, Auburn Halk Kütüphanesi gibi yerel yönetime bağlı kurumların, göç ve beraberinde getirdiği konulara/sorunlara ilişkin hizmet duyarlılığının gelişmesini kolaylaştırmaktadır.

Auburn, Avustralya'nın New South Wales Eyaletine bağlı Sidney kentinin, Cumberland Belediyesinin semtlerinden (Avustralya'daki mahalli idari yapılanmaya göre "bölge") biridir. Bölgenin nüfusu yaklaşık olarak 40 bin civarındadır. Nüfusunun %24,5'i 25-34 yaş aralığında olan Auburn, tüm ülkede göçmen yoğunluğunun ve buna bağlı olarak çok kültürlülüğün en fazla olduğu bölgelerden biridir. Bu aynı zamanda çok dilliliği de beraberinde getirmektedir. Çince (%18,2), Türkçe (%8), Lübnanca (%7,3), Nepalce (%6,1) ve Hintce (%5,7), İngilizce dışında kullanılan en yaygın ikinci tercih dillerdir. Bölge, 20'inci yüzyılın sonlarında, ardışık göçmen dalgaları için popüler bir yerleşim noktası haline gelir. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde Ukrayna, Rusya, İtalya ve Yunanistan'dan gelen göçmenler Auburn'a yerleşirken, 1960'larda Türkiye ve Vietnam'dan gelen göçmenler ağırlıklı gruptur. Yakın geçmişte ise Çin ve Afganistan'dan çok sayıda göçmen alan Auburn, çok kültürlü ortamı ile dikkat çeken bir yerleşim yeri haline gelmiştir (Vikipedia, 2021).

Avustralya'da yur dışı doğumlu en fazla insan yoğunluğu Auburn'dadır (Alzahrani, 2018, s. 3550). Bölge sakinlerinin yalnız %29,5'i Avustralya doğumludur. Bu konuda ön plana çıkan ilk beş ülke; Çin (12,7), Nepal (%6,5), Afganistan (6,1), Pakistan (%5,5) ve Hindistan (%5) sıralaması ile listelenmektedir. Bölge sakinlerinin %84,6'sının anne ve babasının Avustralya dışında doğmuş, buna karşın anne ve babasının her ikisi de bu ülkede doğanların temsil düzeyinin yalnız %4,5 olması, Auburn'un ne kadar yoğun bir göçmen bölgesi olduğunun çarpıcı göstergelerindedir. Bölge sakinlerinin babalarının doğduğu ülkeler listesinin ilk üç sırasında Çin, Türkiye ve Lübnan yer alırken, anneler söz konusu olduğunda bu ülkeler Çin, Türkiye ve Afganistan'dır. Ebeveynlerin farklı ülkelerde doğarak Avustralya'ya göçmen olarak gelmiş olmaları, göç olgusunda en önemli sorun alanlarından biri kabul edilen dil konusunda da değişken bir tablonun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bölgede İngilizce dışında en çok konuşulan diller; Arapça (%13,3), Mandarince (%12), Türkçe (8,4), Kantonca (%6,8) ve Nepalce (%6,7)'dir. Bu dil çeşitliliği bir yandan kültürel zenginlik olabilirken, diğer yandan, "kendi" dilini kullanma konusundaki ısrar ve/veya farklı nedenlerden kaynaklanabilen çekinceler nedeniyle, sosyal ve toplumsal uyum sorununa dönüşebilmektedir. Çok kültürlü toplumlarda kültürel uyum sürecinde doğrudan etkili olan din unsuru üzerinden yapılan analizde de, bölgenin göçmen yapısının etkileri görülür. Auburn sakinlerinin %43'ü İslam dinine mensupken, %9,7'si Katolik, %8,8'i ise Hinduizm'e bağlıdır. Nüfusun %15,5'i kendini "bir dine bağlı değilim" olarak nitelerken, geri kalan nüfus daha küçük temsil oranları ile farklı inanç sisteminin parçasıdır (ABS-QuickStats, 2020).

Bölgenin genel dokusu ve sakinlerinin demografik özelliklerinde de açık bir biçimde görüldüğü gibi, Auburn, göç ve göçmen olgusunun şehir yaşamının her anlamda doğal parçasına dönüştüğü bir toplumsal yaşam alanıdır. Bu gerçeklik, bölge sakinleri kadar, yerleşim yerinin yöneticileri, kurum ve kuruluşları için de sindirilmesi ve üstesinden gelinmesi gereken bir durumdur. Ülkenin göç konusundaki politikalarının gereği olarak bu konuda sürekli yüksek duyarlılık göstermeyi amaç edinen genel algı ve tutum, Auburn bölgesinin tüm paydaşlarına da yansımış durumdadır. Göçün ilk akla getirdiği sorun alanları olan beslenme ve barınmanın yanı sıra, "yaşamak için yaşamın her alanına ilişkin bilgi sahibi olma" gereksiniminin karşılanmasını sağlama sorumluluğunu üstlenen Auburn Halk Kütüphanesi, bölgedeki bu kurumlardan biridir. Halk kütüphanelerinin toplumsal kültür kurumu olma kimliklerinden de cesaret alan Auburn Halk Kütüphanesi, bölgenin kabullenilmiş gerçeği olan göç ve göçmen olgusunu dikkate alan bir hizmet anlayışı geliştirmiş durumdadır. Kütüphanenin bu alandaki tüm hizmet ve verilerine

ilişkin bilgiler, yönetim tarafından yapılan bilgilendirmeler ve bu çalışma için paylaşılan raporlardan derlenmiştir.

Ülkenin en yüksek göçmen yerleşim alanlarından birinde hizmet veren Auburn Halk Kütüphanesi, göçmenlere yönelik hizmetlerini, “göçmenlerin yaşama, beslenme ve barınma gereksinimlerinin giderilmesi noktasında da doğrudan etkili olan bilgi gereksinimini karşılama” anlayışı üzerine kurgulamıştır. Bu anlayışa göre, başta dil engeli olmak üzere, göçmenlerin yeni yaşamlarında sosyal ve kültürel uyum sorunu yaşayacakları tüm alanlar dikkate alınarak bir hizmet pratiği geliştirilmiştir. Odağında İngilizce eğitiminin olduğu bir program geliştirilerek, bu programın sürekliliği sağlanarak, çıktılarının göçmenlerin sosyal, kültürel ve ekonomik uyumuna yansması hedeflenmiştir.

Auburn Halk Kütüphanesi koleksiyon ve hizmetlerinde göçmenlerin yeri ve önemine ilişkin şunlar söylenebilir. Kütüphane, “çok kültürlülük” başlığı ile ayrı bir koleksiyona sahiptir. Rakamlar ve oranlar zamanla değişmekle birlikte, kütüphanenin çok kültürlülük bölümüne ayrılan bütçe oranı tüm bütçenin %25-30’u kadardır. Bu da yılda yaklaşık 30-35 bin dolara karşılık gelmektedir. Bu bütçe, bölgede yaşayanların dillerindeki kaynaklar ile İngilizce öğreten kaynaklara ayrılıyor. Talep ve kullanım yoğunluğuna göre bütçe ve harcama ayrıntısı her yıl gözden geçirilerek revize ediliyor. Bu bütçenin dağılımı, kullanıcıların talebine göre belirlenmektedir. Örneğin, 2016 yılında söz konusu bütçenin yaklaşık olarak 8 bin doları Çince, 5 bin doları Türkçe, 4 bin doları Arapça, 3 bin 500 doları Vietnamca, geri kalanı da diğer göçmen dillerindeki kitaplar için ayrılmaktadır. Kütüphanede 10 farklı dilde (Korece, Tamilce, Farsça vb.) kaynak bulunmaktadır.

İngilizce dışındaki dillerden kaynakların ödünç alınma oranı, -yine zaman içinde değişmekle birlikte-tüm ödünç alınan kitap sayısının %25-30’u kadardır. Bu temsil oranı, Auburn’un canlı çok kültürlülüğünün somut bir göstergesidir. İngilizce dışındaki kaynakların ödünç alınma sayısı ile bu sayının tüm ödünç alınanlar arasındaki temsili açısından bölge Sidney genelinde ilk 5 halk kütüphanesi içinde yer almaktadır.

Kütüphanenin yaklaşık 20 tam gün çalışanı vardır. Bunların 11-12’si kütüphane profesyoneli. 6-7’si ise teknisyen ve diğer kütüphane çalışanlarıdır. Bunun dışında, kütüphanede kısmı zamanlı çalışan ve bilgi hizmetlerinin sunulması açısından farklı yetkinlikleri olan çalışan istihdamı söz konusudur. Kütüphane çalışanlarının yarısından fazlası birden çok dili konuşmaktadır. Bu dil genellikle aynı zamanda ebeveynleri ya da kendisi göçmen olarak ülkeye gelen personelin ana dilidir. Bölgede yaşayan göçmenlerin dilini konuşan kütüphane çalışanlarının maaşları, haftada 20 dolar daha fazladır. Kütüphane çalışanlarının içinde aslen Çinli, Hintli, Türkiyeli, Polonyalı, Endonezyalı, Hindistanlı, Tamili, Yeni Zelandalı, Lübnanlı ve Malezyalı olanlar vardır. En az iki dilli bu çalışanlar, göçmenlerin kütüphane hizmetlerinden yararlanmada ortaya koydukları dil yetersizliği çekincesini de azaltmaktadır.

Göçmenler için pek çok farklı hizmet veren ve bilgi aracılığı ile kültürel uyumlaşma açısından fırsatlar sunan Auburn Halk Kütüphanesinin bu alanda en çok üzerinde durduğu ve göçmenler üzerinde etkili olduğu hizmet, gönüllü eğitmenlerle yürütülen **İngilizce Konuşma Dersleridir**. Haftada yaklaşık 35 sınıf ile yıllardır sürdürülen bu derslere katılım açısından kütüphane Sidney’in en etkili halk kütüphanesidir. Bu dersler bölgedeki okulların eğitim dönemlerine göre planlanıyor ve her ders döneminden sonra 2 hafta ara veriliyor. Söz konusu dersler kütüphanenin yanı sıra, yine Auburn Halk Kütüphanesinin sorumluluğunda 4 farklı toplum merkezinde 2002 yılından bu tarafa yürütülmektedir.

Kütüphane yönetimi bu dersleri şu şekilde gerekçelendirmektedir; 90’lı yılların sonları ile birlikte hükümetin göçmenlerin İngilizce öğrenmeleri için ayırdığı bütçeyi kesmesi ile aynı anda farklı güçlüklerin üstesinden gelmeye çalışan göçmenlerin İngilizce öğrenme gereksinimleri karşılanamaz hale gelir. Bu boşluğu doldurmak için ilk sorumluluk üstlenen

kurumlar halk kütüphaneleri olur. Bu amaçla, Auburn Halk Kütüphanesi, gönüllülerin desteği ile göçmenlerin İngilizce öğrenme gereksinimlerini karşılamak için İngilizce konuşma derslerini başlatır.

Öncelikle göçmenlerle sağlıklı bir iletişim kurulur ve onların kendilerini kütüphanenin bir parçası olarak hissetmeleri sağlanır. Dersler için eğitmenlerle ön hazırlık toplantıları gerçekleştirilir. Tüm paydaşların beklentileri açıklığa kavuşturulur. Derslerin başlamasının ardından talepteki süreklilik ve artışa paralel olarak, derslik sayıları artırılır. Derslerin toplum merkezlerine da taşınması bu arz-talep durumundan sonra gerçekleşir. Ders içerikleri ve eğitmenlere yönelik olarak, göçmenlerin de beklentileri dikkate alınarak sürekli revizyonlar yapılır. Derse katılım koşullarının basit tutulması önemsenir. Buna göre katılımcıları ürkütecek bir müfredat belirlenmez, derse kayıt önkoşulu getirilmez ve dersin sonunda katılımcılar bir değerlendirmeye tabi tutulmaz. Zamanla İngilizce konuşma dersleri, 8 kütüphane şubesi ile 2 toplum merkezinde haftada 33 ders ile devam eder hale gelmiştir. Her anlamda ve aşamada gönüllülüğün esas olduğu derslere her ay 800-900 kişi katılmaktadır. Ücretsiz olan dersler için kayıt, form doldurma ve uygunluk şartı yoktur. Başta göçmenler olmak üzere, diğer bölgelerde yaşayanlar da dâhil ilgilenen herkes, derslerin hedef kitlesi arasında yer almaktadır.

Derslerle birlikte, özellikle göçmenlerin İngilizce kapasitesini geliştirmeleri, sosyal izolasyonu kırmaları, sosyal ve kültürel gelişime daha açık olmalarının teşviki, diğer kültür ve davranışları tanımaları, iletişim becerilerini geliştirmeleri, kendilerini daha iyi tanımaları, özgüvenlerinin ve iş bulma kapasitelerinin artması hedeflenmektedir. Derslerdeki sonraki amaç; çıktılar ve önemini ilgili diğer kişi ve kurumlara duyurmak, süreci kayıt altına alarak kültürel bir bellek oluşturmak, raporlar hazırlamak, derslerin diğer bölgeler ve kurumlar bağlamında genişlemesini sağlama ve bölgede bu yönden çaba gösteren/gösterecek diğer kurumlara yardım etmek olarak belirlenmiştir.

Ders sürecinin deneyimi ile kütüphanede sınıf değerlendirme raporları hazırlanmış ve katılımcılar için bir anket düzenlenmiştir. Sınıfların farklı İngilizce bilgi düzeylerine göre ayrılması ve eğitmenlerin buna uygun içerik belirleyebilmeleri, bazı sınıflarda İngilizce okuryazarlık ve okuma düzeyine geçilmesi, derslerin somut çıktılarında bazılarıdır. İngilizce konuşma dersleri özelinde Auburn Halk Kütüphanesinin karşılaştığı en önemli güçlükler; gönüllü eğitmenlerin bulunması ve sürekliliğinin sağlanması, sınıf olarak kullanılabilir mekânların tahsisi, proje süpervizörü ile personel ve gönüllüler arasındaki iletişim sorunları ile aşırı kalabalık sınıflar olarak listelenebilir. Söz konusu güçlükler karşın, derslere katılan kütüphane kullanıcılarından alınan geri dönüşler, ortaya konan hedeflere önemli ölçüde ulaşıldığını göstermektedir. Daha iyi bir işte çalışan, çevresi ile daha kolay iletişim kurabilen, kendisini eskisi kadar yalnız hissetmeyen ve kendine güveni artan öğrenciler, derslerin devamına ilişkin çabamın en büyük ilhamıdır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yeni bin yılın küresel çapta en önemli gündem başlıklarından biri olan göç olgusu, aynı zamanda beraberinde getirdiği sosyal, toplumsal, kültürel ve ekonomik sorunlarla birlikte, günümüz dünyasının etki ağı en geniş kavramlarından biridir. Genellikle olumsuz çağrıştıran ve sonuçları itibarıyla bu çağrışımı doğrular bir tablo ortaya koyan göç olgusu ve sonuçlarının hem göçmenler hem de göçtükleri yeni yaşam alanlarında hâlihazırda yaşayanlar için daha kabul edilebilir ve kontrol edilebilir olması, çok katımlı, uzun erimli ve ciddi bir göç politikasını gerektirir. Söz konusu politikayı ortaya koyabilen, göç ve göçmen konusunda başarılı olan ülkelere bakıldığında, bu başarının arkasındaki en önemli etkenin, yönetimle birlikte ülkedeki tüm kişi ve kurumların üzerine düşeni yapma çabasının olduğu görülmektedir.

Çalışmanın sınırlılıkları bağlamında, toplumsal kültür kurumu kimliği ile halk kütüphanelerinin göç konusunda üstleneceği sorumluluk ve kapsayıcı hizmet anlayışı ile göç sorunun aşılmasında ne denli önemli bir katkı verebileceğinin üzerinde durulmuştur. Bu sorumluluğun önemini daha net görünür kılmak için, dünyanın önemli göç ülkelerinden biri olan Avustralya’da, göçmenlere yönelik hizmetleri ile ön plana çıkan Auburn Halk Kütüphanesi ve göçmenlere yaklaşımı örnek olarak ele alınmıştır. Türkiye’nin göç olgusunun en yoğun yaşandığı ülkelerden biri olduğu dikkate alındığında, göçün neden olduğu sorunları görmezden gelme lüksümüz yoktur. Bu nedenle, aralarında halk kütüphanelerinin de olduğu tüm kişi ve kurumlar, “göçün neden olduğu sorunlar karşısında ne yapabilirim” sorusunu kendilerine sormak zorundadır.

Gelecekte de ülkemizin önemli gündem maddelerinden biri olmaya devam edecek gibi görünen göçün yarattığı ve hem göç edenleri hem de göç edilen yerde yaşayanları etkilediği sorunların neredeyse tamamı, doğrudan ya da dolaylı bir biçimde kültürle ilişkilidir. Zira kültürel uyum, çok kültürlülüğün toplumda sağlıklı yaşatılabilmesi, başta iletişim ve uyum olmak üzere, göçle birlikte üstesinden gelinmesi gereken süreçlerin tamamını kolaylaştıracaktır. Bu noktada da toplumsal kültür kurumu kimliğinin yanı sıra, ayırım yapmadan herkese hizmet verme sorumluluğu ile kendini tanımlayan halk kütüphaneleri asıl destek unsuru olarak sürece dâhil olur/olmalıdır.

Göçle gelen kültür akışının bir potada birleştirilmesi ve kültür uyumuna dönüştürülmesi noktasında yerel yönetimler ve Bakanlık, kütüphaneler özelinde çok daha fazla sorumluluk üstlenmelidir. Yerel yönetimlere ve Bakanlığa bağlı halk kütüphaneleri arasında her konuda olduğu gibi göçmenlere yönelik hizmetler konusunda da gelişmiş ve çok yönlü bir işbirliğine gidilmelidir. Yerel yönetimlere bağlı semt kitaplıkları gibi lokasyon zenginliği olan kütüphaneler göçmen ailelerle ilk temas için en etkin kurumlar olabilir. Söz konusu kurumların bu bilinçlilikle kurgulanması ve hizmetlerinin planlanması gerekir. Ayrıca, bu kurumlarda görevlendirilecek personelin de çok kültürlülük ve göçmenlere yönelik hizmetlere ilişkin duyarlılıkları yüksek, duygudaşlık kurabilme yetisi ve dil becerisi gelişmiş olmalıdır. Topluma entegrasyon ve kente uyumda en önemli sorun gibi görünen dil engelinin aşılmasına yönelik faaliyetlere daha çok yer verilmesi, göçmenlerin kütüphaneye olan ilgisini arttıracaktır. Kütüphanelerin dışında göçmen sorunu ve kent kültürü ile sorumluluk üstlenebilecek diğer kurum ve kuruluşlarla da daha yakın ve canlı ilişkiler geliştirilmelidir. Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, Belediyeler Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu gibi yasal düzenlemelerin yanı sıra, IFLA/UNESCO Çok Kültürlü Kütüphane Bildirisi gibi rehberler göçmenlere yönelik kütüphane hizmetleri konusunda hem bir kolaylaştırıcı, hem de gerektiğinde ikna aracına da dönüşebilecek referanslar olarak alınmalıdır. Kütüphane hizmetlerinde göçmenlerin de hedef kitle arasında tutulmasının yalnız göçmenler için değil, aynı zamanda yerli halkın da uzun vadede kültürel süreklilik ve zenginleşme adına bir kazanç olacağı bilinci ile hareket edilmelidir.

Yenilikçi kütüphane hizmeti felsefesinin bir gereği olarak, günümüzde halk kütüphanelerinden toplumun kültürel çerçevedeki tüm gereksinimlerine ve hizmet taleplerine yanıt veren bir bilgi merkezi olması beklenmektedir. Söz konusu beklenti aynı zamanda halk kütüphanelerinin toplumsal kabulünün ön koşullardan biridir. Yenilikçi, herkese hizmet ve herkese eşit hizmet anlayışıyla yaratılacak farkındalık ve önemseme, göçmenler için olduğu kadar bu ülkenin vatandaşlarının da kültürel refahı, zenginliği ve uyumu açısından değerlidir. Tüm bilgi merkezleri gibi halk kütüphaneleri de, mevcut ve potansiyel tüm kullanıcılarının uyum içinde yaşadığı bir kitleye hizmet vermek ister. Söz konusu uyumun inşası için çaba göstermek ise her halk kütüphanesinin öncelikli sorumluluğudur.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında kurumsal ve kişisel bilgilerinin yanı sıra göçmenlere yönelik hizmetler konusundaki engin deneyimlerini bizimle paylaşan, sabırla tüm sorularımızı yanıtlayan ve değerli görüşleri ile çalışmanın niteliğini arttıran Auburn Halk Kütüphanesinde çalışan kütüphaneci Kemal Serdar'a teşekkür eder, şükranlarımızı sunarız.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Akçadağ, E. (2012). Yasa dışı göç ve Türkiye. İstanbul: BİLGESAM. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/3859913-Yasa-disi-goc-ve-turkiye.html>
- Akkaya, M. A. ve Polat, C. (2020). Kent kültür ve geleneği ile değerlerinin oluşumu ve aktarımında halk kütüphanelerinin yeri ve önemi: Niceliksel verilerle İzmir örneği. *ÇAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 11(1), 110-137.
- Akkaya, M. A. ve Polat, C. (2021). Türkiye'de göç olgusu ve göçün yaratacağı sorunların aşılmasında toplumsal kültür kurumu kimliğiyle halk kütüphanelerinin rolü: İzmir örneği. *Göç: Önümüzdeki Yirmi Yılın Projeksiyonu ve Ötesi Uluslararası Konferansı, 22-24 Şubat 2021, İzmir*. [Sözlü Bildiri].
- Alzahrani, M. R. H. (2018). Immigrants services in Auburn: Local government area in Australia. *Article 11*. 29(113), 3537-3581.
- Audunson, R., Essmat, S. ve Aabø, S. (2011). Public libraries: A meeting place for immigrant women?. *Library and Information Science Research*. 33, 220-227.
- Australian Bureau of Statistics (2020) Migration, Australia. Erişim adresi: <https://www.abs.gov.au/statistics/people/population/migration-australia/latest-release>
- Australian Bureau of Statistics (2020) QuickStats. Erişim adresi: https://quickstats.censusdata.abs.gov.au/census_services/getproduct/census/2016/quickstat/SSC10106
- Australia's Migration Program (2010). Erişim adresi: https://www.aph.gov.au/About_Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/pubs/BN/1011/AustMigration
- Bartram, D., Poros, M. V. ve Monforte, P. (2017). *Göç meselesinde temel kavramlar*. I. T. Ağabeyoğlu (Çev.). Ankara: Hece Yayınları.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR] (2001). *Dünya mültecilerinin durumu: insani yardımın elli yılı*. Ankara: Başkent Matbaası.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR] (2021). Figures at a glance. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR] (2020). Mülteci koruması. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/tr/26667-forced-displacement-passes-80-million-by-mid-2020-as-covid-19-tests-refugee-protection-globally.html>
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR] (2021). Mülteci ve göçmen?. Erişim adresi: https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_TR.pdf

- Black, R., Bennett, S.R.G., Thomas, S.M. ve Beddington, J.R. (2011). Migration as adaptation. *Nature*, 478, 447-449.
- Canpolat, H. (2016). Küresel göç ve Türkiye'nin göç politikalarının gelişimi. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/291519183>
- Demir, G. (2019). Çok kültürlülük bağlamında çocuklara yönelik kütüphane hizmetleri. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*. 11, 40-59
- Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(1), 175-204.
- Erdoğan, R. T. (2017). Açılış konuşmaları. *III. Milli Kültür Şurası: Şura Kitabı* içinde (ss. 21-25). İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Es, M. (2010). 21. Yüzyıl kentlerinde göçlere bağlı olarak ortaya çıkan mekânsal ve sosyal ayrılaşma olgusu. *Mekân, kültür ve yönetim perspektifinde 21. yüzyıl kentleri* içinde (ss. 77-138). E. Karakurt Tosun (Ed.). Bursa: Ekin Yayınları.
- Faist, T., Fauser, M. ve Reisenauer, E. (2013). *Transnational migration*. Cambridge: Polity Press.
- Güncel Türkçe Sözlük (2021). Göç maddesi. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2020). Göç tarihi. Erişim adresi: http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-tarihi_363_380
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2021). İstatistikler. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/turkiye-ve-goc5644#>
- Günay, E, Atılğan, D. ve Serin, E. (2017). Dünyada ve Türkiye'de göç yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 7(2), 37-60.
- Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği (2012). Erişim adresi: <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-264032/halk-kutuphaneleri-yonetmeliği.html>
- IFLA (2007). *Bebekler ve küçük çocuklar için kütüphane hizmetleri rehberi*. Erişim adresi: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/100-tr.pdf>
- IFLA/UNESCO (2018). *IFLA/UNESCO çok kültürlü kütüphane bildirisi*. Erişim adresi: <http://kutuphaneci.org.tr/wp-content/uploads/2021/02/ifla-unesco-cok-kulturlu-kutuphane-bildirisi.pdf>
- Keseroğlu, H. S. (1989). *Halk Kütüphanesi Politikası ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Durum*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi Yayınları.
- Kivisto, R. ve Faist, T. (2010). *Beyond a border: The causes and consequences of contemporary immigration*. London: Pine Forge Press.
- Kymlicka, W. (2012). *Multiculturalism: Success, failure and the future*. Washington: Migration Policy Institute.
- Mülteciler Derneği (2021). *Türkiye'deki Suriyeli sayısı*. Erişim adresi: <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>
- Odabaş, H. ve Akkaya, M.A. (2020). *Bilgi merkezlerinde mekân: Değişen beklentiler ve mimari anlayış ışığında yönelimler*. İstanbul: Hiperyayın.
- Odabaş, H. ve Akkaya, M.A. ve Polat, C. (2020). Kent kültürü ve yaşamında yenilikçi kütüphaneler ve kütüphane hizmetleri. *Arşiv Dünyası*, 7(1), 26-44.

- Scott, R. (2011). The role of public libraries in community building. *Public Library Quarterly*. 30(3), 191-227
- Seefeldt, J. ve Syre, L. (2007). Geçmişe ve geleceğe açılan kapı: Almanya'da kütüphaneler. (3.bs.). M. Arun (Çev.). Hildesheim: Georg Olms Verlag.
- Sümbül, S. (2017). Göçmenlerin topluma entegrasyonunda kütüphanelerin rolü. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 8, 42-58.
- Titzmann, P. F. ve Fuligni, A. J. (2015). Immigrants' adaptation to different cultural settings: A contextual perspective on acculturation: Introduction for the special section on immigration. *International Journal of Psychology*. 50(6):407-412.
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM) (2009). *Göç terimleri sözlüğü*. B. Çiçekli (Türkçe baskı ed.). Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü Yayınları.
- UNESCO. (1982). Mexico City declaration on cultural policies: UWorld conference on cultural policies. Mexico City. Erişim adresi: https://culturalrights.net/descargas/drets_culturals401.pdf
- Vårheim, A. (2010). Gracious space: Library programming strategies towards immigrants as tools in the creation of social capital. *Library & Information Science Research*. 33, 12–18
- Vikipedi (2021). Auburn-Yeni Güney Galler. Erişim adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Auburn,_New_South_Wales
- Wang, H. (2012). Immigration in America: Library services and information resources. *Reference Services Review*. 40(3), 480-511.
- Yavuzdemir, M. ve İçöz, A. (2018). Toplumsal uyuma dair bir yönetim modeli: Kilis Çocuk Kütüphanesi örneği. 1. *Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Bildirileri, 14-17 Kasım 2018, Nevşehir/Türkiye* içinde(ss. 363-371). A. Kakırman Yıldız ve L. Özdemir (Yay. Haz.). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *Turkish Studies*, 9(2), 1685-1704.
- Yılmaz, E. (2018). Halk kütüphaneleri ya da halk üniversiteleri. *Halk kütüphaneleri: Geçmişten geleceğe yönelimler ve yeni roller* içinde (ss. 35-74). H. Odabaş ve M. A. Akkaya (Yay. Haz.). İstanbul: Hiperyayın.

FRANSA'DA YAŞAYAN TÜRK ASILLI ÇOCUKLARIN MÜSLÜMAN VE HRİSTİYAN (NOEL) BAYRAMLARI HAKKINDA DÜŞÜNCELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

A STUDY ON THE THOUGHTS OF CHILDREN OF TURKISH ORIGIN LIVING IN FRANCE ABOUT MUSLIM AND CHRISTIAN (CHRISTMAS) CELEBRATIONS

Seher KARTAL

Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Din Psikolojisi, Ankara, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-4303-9250

Doç. Dr. Mualla YILDIZ

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Din Psikolojisi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-2544-062X

ÖZET

1965 yıllarında Türkiye ve Fransa arasında yapılan anlaşma ile Türkiye'den Fransa'ya iş gücü göçü başlamış, ardından 1974 de aile birleşmesi kanunuyla Türk işçilerin aileleri de Fransa'ya göçmüştür. Halen Fransa'da yaşayan Türk kökenli kişi sayısı 800.000 civarındadır. Birinci kuşak işçilerin çocukları ve torunlarının yanında sonraki yıllarda iş bulma ve eğitim amacıyla pek çok Türk vatandaşı Fransa'ya gitti. Fransa'ya yerleşen Türk vatandaşların çocukların evde ve okulda iki ayrı kültürle karşılaştılar. Bu araştırmada kültürel farklılığın çocukların manevi dünyasına nasıl yansıdığı konu edilmiştir. Fransa'da yetişen Türk kökenli çocuklara hem Müslümanların kutladıkları dini bayramlar hem de Hıristiyanların kutladıkları Noel hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Nitel desende hazırlanan bu çalışmada amaçlı örnekleme yoluyla veriler toplanmıştır. Çalışma grubunu Fransa'nın Doğu bölgesindeki Ambérieu-en-Bugey, Mâcon ve Le Fayet, 3 şehirlerinden, yaşları 5-8 arasında değişen, Türk kökenli 10 kız 4 erkek (N=14) çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcı çocukların tamamının dini bayramları milli bir bayram olarak kabul edip bu bayramları milli bir bayram olarak benimsediği belirlenmiştir. Çocuklar bayramları sevmelerinin nedenini akraba ziyaretlerini, aile yemeklerini, harçlık almayı, ev ve cami süslemeyi, şeker toplamayı, yaşlıları ile oyun oynamayı sevmeleri ile açıklamışlardır. Katılımcı 14 çocuğun 13'ü Noel'e ilişkin olumsuz bir tutumu olduğunu söylemiştir. Bunun nedeni olarak ise Noel'i kutlamanın günah olduğunu düşünmesi, Noel Baba'nın kostümünü ve gece eve bacadan gizlice girmesi düşüncesini rahatsız edici bulması, Noel Baba ile ilgili anlatılanların yalan olması ve Noel'in Fransız bayramı olmasını göstermişlerdir. Sonuç olarak çocukların Müslümanların dini bayramlarına Türklerin bayramı, Noel'e Fransızların bayramı gibi isimler vererek dini bayramların daha çok milliyetle ilişkilendirdikleri ve Fransızlara benzeyip milli kimliklerini kaybetme kaygısı yaşadıkları anlaşılmıştır. Bu durum anne babanın yaşadığı kaygıyı çocuğa aktardığını düşündürmüştür.

Anahtar kelimeler: Göç, Kültürel uyum, Fransa, Ramazan Bayramı, Noel.

ABSTRACT

Turkey and France signed an agreement in 1965, labor migration from Turkey to France started, then because of the enactment of the family reunification law enacted in 1974, the families of Turkish workers immigrated to France. The number of people of Turkish origin still living in France is around 800,000. In addition to the children and grandchildren of the first generation workers, many Turkish citizens went to France for education and finding jobs in the following years. Children of Turkish citizens who settled in France faced two different cultures at home and

at school. In this study, it is searched that how cultural difference is reflected in the spiritual world of children. Children of Turkish origin who grew up in France were asked about their thoughts on both religious holidays celebrated by Muslims and Christmas celebrated by Christians. This study was prepared in a qualitative design and the data were collected through purposive sampling. The study group consists of 10 girls and 4 boys (N=14) of Turkish origin, aged between 5 and 8, in the Ambérieu-en-Bugey region in the Eastern part of France. It was determined that all of the participating children accepted religious holidays as national holidays. Children explained the reason for their enjoyment for the holidays by visiting relatives, family meals, receiving pocket money, decorating houses and mosques, collecting candy, and playing games with their peers. 13 of the 14 participant children said that they had a negative attitude towards Christmas. The reason for this is that they think that celebrating Christmas is a sin, that they find Santa's costume and the thought of sneaking into the house through the chimney at night disturbing, that the stories about Santa Claus are false and that Christmas is a French holiday. As a result, it was found that the children gave names to the religious holidays of the Muslims, such as the feast of the Turks, and Christmas as the feast of the French. They associated religious holidays with nationality. They worried about losing their national identity. This situation made us think that the parents transferred their anxiety to the children about ethnic identity.

Keywords: Immigration, Cultural adjustment, France, Eid al-Fitr, Christmas.

GİRİŞ

Fransa'nın ikinci dünya savaşından 600 bin can kaybı ve çok sayıda ev ve kamu malının yıkımı ile çıkmasından sonra, ülkenin tekrar imarı için iş gücüne ihtiyacı olmuştur. 1955 yılında İspanya, İtalya ve Afrika ülkelerinden Fransa'ya doğru başlayan göç 1965 yılında Türkiye ile yapılan anlaşma sonucu Türk işçilere kapılarını açmıştır (Yardım, 2017).

Türkiye Avrupa'ya göçü ilk önce Almanya ile tanırken, ardından 1965'te Fransa ile yapılan anlaşma sonucu Fransa'ya doğru başlayan Türk göçü, 1969 yılında anlaşma yenilenmesiyle hızlanmıştır. 1972 yılında çıkan aile birleşmesi yasasıyla nedeniyle 1974 çok sayıda işçi ailesi Türkiye'den Fransa'ya gitmiş fakat kısa süre sonra iktidar değişikliği nedeniyle bu gidişler yavaşlamıştır. 1980 sonrası ise Cumhurbaşkanı Mitterrand affı ile çok sayıda politik sığınmacı Fransa'ya gitmiş, kaçak yollarla gidenlere ise sosyal haklar tanınmıştır. Sosyal haklara erişim kolaylığı özellikle Mitterrand döneminde Türkiye'den giden kaçak göçmeler için Fransa'yı çekici hale getirmiştir (Güler, 2014).

Fakat Fransa'ya Türk göçü konusunda dönüm noktası aile bileşim yasası ile birinci kuşak Türk işçilerin ailelerinin Fransa'ya gidişi ile olmuştur. Çünkü artık geri dönmenin pek mümkün olmadığını anlayan Türkler ev almaya vatandaşlık edinmeye ve buldukları bölgelere her anlamda yerleşmeye başlamışlardır (Akıncı, 2014: 37). 2018 yılı itibarıyla Fransa, çifte vatandaşlığı olanlarla birlikte 800.000' e yakın Türk'ün yaşadığı bir ülke olması nedeniyle Almanya'dan en fazla Türk vatandaşının yaşadığı ülke durumundadır (URL1).

Başta Türkiye'ye geri dönme düşüncesinde olan Türk vatandaşları, gittikleri Avrupa ülkelerinde kendi içlerine kapanarak yaşamlarını sürdürmeye çalışmışlarsa da zamanla buldukları ülkenin kültürüne uyum sağlama konusunda ciddi ilerlemeler sağlamışlardır (Sevinç 2012). Kültürel uyumun sağlanmasında göçmen durumunda olan kişilerin maddi ihtiyaçlarının yanında manevi ihtiyaçlarının karşılanması gerektiğinin fark edilmesi ile başlamıştır. Manevi ihtiyaçlarının karşılanması için Avrupa'daki Türk vatandaşları tarafından mescitler inşa edilmiş, yardımlaşma, dayanışma için fonlar oluşturulmuş, cenaze ve hac işlemleri için ayrı birimler oluşturulmuştur (URL2). Fransa'da halen Türkler tarafından kurulan 500'den fazla dernek vardır. Bu derneklerin 263'ü din hizmetleri vermektedir (URL1).

Fransa Dernekler Yasası'na göre 19 Ağustos 1986 yılına göre; Diyanet İşleri Türk İslam Birliği (DİTİB) kurulmuştur. Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatı olan DİTİB'in halen Paris, Liyon, Strazburg ve Bordo'da Türk vatandaşları için din hizmeti büroları bulunmaktadır (URL2).

Avrupa'daki Türk vatandaşların en çok ihtiyaç duydukları hizmetlerden biri çocuklar için verilecek olan dini hizmetleridir. DİTİB'in tarafından çocuklar okulları olmadığı günlerde (genelde hafta sonu veya çarşamba günleri) farklı yaş gruplarına göre ve kız erkek ayrı olmak üzere sınıflar oluşturulup belirli bir müfredat takip edilerek bu hizmet verilmektedir. Bu sınıflar 5 yaş dan itibaren başlayıp gençler ve yetişkinlere kadar varmaktadır (URL2).

FRANSA'YA GÖÇ EDEN TÜRKLERİN ÜLKEYE UYUMU

Farklı bir ülkeye göçen kişilerin yeni bir kültürler karşılaşması sonucunda yaşadığı değişime verilen pek çok adlandırma ve tanımlama vardır. İlk olarak iki kültür karşılaşması ile kültürleşme süreci başlamış olur. İki kültür arasında entegrasyon sağlanması ile kültürel uyum sağlanabilir aksi durumlarda iki kültürden biri yok olmaya başlamışsa asimilasyon yani kültürel erime, birinin diğerini dışlaması ile ayrışma ve hatta iki kültürü de reddeden bir marjinalleşmeye doğru bir gidiş görülebilir (Akıncı, 2014). Bunun yanında kültürsüzleşme, yeniden kültürlenme, kültürlerarası, çoklu entegrasyon, gettolaşma, transnasyonal, üçüncü kültür, liminal alan gibi pek çok kavram da farklı göç ve kültüre uyum süreci ile ilgili olarak kullanılmaktadır (Demirkan ve Akgün, 2017: 6; Kaya 2017).

Kültürel uyum sürecinde göçmen işçi kabul eden ülkelerin gelenlere uyguladığı politika bu kültürel süreçlerin ortaya çıkmasında oldukça önemlidir. Bu süreçler üç biçimde ayrılmıştır. Birincisi alman ve Avusturyalıların uyguladığı ayrımcı model, ikincisi Fransızların uyguladığı eşit yurttaş modeli ve üçüncüsü Kanada ve Amerikalıların uyguladığı bir potada eritme adı verilen çok kültürlü modeldir (Demirkan ve Akgün, 2017: 63).

Fransızların uyguladığı modelinde her zaman aynı şekilde çalıştığını söylemek mümkün değildir. Çünkü Mitterand döneminde göçle gelenleri topluma dahil etme çabaları 1980'li yıllarda entegrasyon ve sonra da asimilasyona doğru bir değişim göstermiştir. 1990'dan sonra entegrasyon ile ilgili üretilen politikalarda artış görülmüştür. 2000'li yıllarda ise kalifiye olan kişilerin kabulüne yönelik Sarkozy tarafından geliştirilen politikalar öne çıkmıştır. Çok kültürlülük yerini giderek tek tipleşmeye bırakmaya başlamıştır. Göçmeler iş bulma konusunda eşitsizlik mağduru olmaları ve sorun olarak adlandırılmasına kadar gitmiştir. Muhafazakâr partilerin yükselişi ile birlikte göçmenlere uygulanan baskı daha görünür hale gelmiş eğitim, istihdam ve barınma alanlarında ise bu ayrımcılık göçmeleri çok ciddi anlamda dezavantajlı hale getirmiştir. Fransa kendi kültürel kimliği içerisinde göçmenleri eritmeyi tercih etmiştir (Yardım 2017:110-115).

Michele Tribalat'ın Türkiye'den giden göçmenler için 1990'lı yıllarda yaptığı çalışmada kimliklerini korumak için "cemaatçi kapanma (repli communautaire)" yaşadıkları yönünde tespiti olmuşsa da, yakın zamanlarda yapılan çalışmalar Türklerin grup dayanışması içinde olsalar bile Fransa'ya uyum sağladığını iki farklı kimliği ifade etmekten çekinmediğini de göstermektedir (Güler, 2013:306).

Avrupa'da yaşayan ve yaz tatili için gelen Türklerden Fransa'da yaşayanlar (n=96) kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız sorusuna Avrupalı Müslüman Türk (%34,5), Avrupa'da yaşayan Türk (%23,5) cevabını vermiştir. Katılımcıların %49,5'i Avrupa'daki Türk derneklerinin aidiyet ve dayanışma duygusunu güçlendirdiğini belirtirken, %66'sı yabancı düşmanlığı nedeniyle Avrupa'dan ayrılmayı düşünmediğini, %71,5'i kültürünü koruyarak toplumda yer edinebileceğini düşündüğünü belirtmiştir (T.C Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, 2011).

Aksoy (2019) Fransa'daki Türk göçmenler üzerine yaptığı çalışmada (N=96) hem Fransız hem de Türk milli marşına saygı duyarım diyenlerin sayısı (n=75), sadece Türk milli marşına saygı duyarım diyenlerden (n=24) oldukça çıkmıştır. Bunun yanında kendisini her iki ülkeye ait hissedenenlerin (n=62) kendisini sadece Türkiye'ye (n=44) ve sadece Fransa'ya ait hissedenenlerden (n=26) oldukça fazladır. Her iki ülke geleneklerine göre yaşarım diyenlerin (n=61) sadece Türk geleneklerine göre yaşarım diyenlerden (n=56) yüksektir. Bu durum Türklerin yaşam tarzının kapanma ile açıklanamayacağını göstermektedir.

Bu arada Tribalat'ın tanımlamasının önceki kuşaklar için geçerli olması da mümkündür. İlk kuşak Türkler'in dil bilme düzeyinin düşük olması ve akrabalarının desteğine ihtiyaç duymaları nedeniyle birbirlerinden ayrılmak istememiş olabilirler (Güler, 2013:306). Akıncı (2014: 46)'nın Fransa'daki birinci ve ikinci kuşak Türk göçmenleri karşılaştırdığı çalışmasında kendini Müslüman kabul etmek konusunda iki kuşak arasında bir fark görülmezken, ikinci kuşağın diğer Müslümanlarla arasında birinci kuşak kadar güçlü bir bağ görmediği, dini kuralların ritüellerle ilgili taraflarını çok ön plana çıkarmadıkları ve dini inancı özel yaşamla ilişkilendirip sosyal yaşamdan net bir şekilde ayırdığı belirlenmiştir. Ayrıca ikinci kuşakta kendisini hem Türk hem Fransız olarak görenlerin oranı (%29) birinci kuşaktakilerden (%10,5) daha yüksek çıkmıştır. Birinci kuşakta 71 kişi Türkçe soru formunu 15 kişi Fransızca soru formunu tercih ederken; İkinci kuşaktan 59 kişi Türkçe, 121 kişi Fransızca soru formunu tercih etmiştir. İkinci kuşaktan itibaren Türklerin Fransız diline ve kültürüne bir eğilimin olduğunu görmek mümkündür.

Yaşanılan ülkedeki sosyo-ekonomik düzeyinde de gözden kaçmaması gerekir. Almanya, Fransa ve Belçika'da yapılan bir araştırmada Avrupa'da yaşayan Türk kökenli gençlerin %25'ten az bir kesiminin kendini Türkiye'ye yakın hissettiğinin, sosyo-ekonomik düzey olarak orta ve üst sınıfta bulunan Türklerin kendilerini Avrupa'da yaşadıkları ülkeye; alt sosyo-ekonomik düzeyde olanların kendilerini Türkiye'ye yakın hissettiği belirlenmiştir (Kaya, 2017). Hem kuşak farkının hem de sosyo-ekonomik düzey farkının uyum sürecini etkilemesinin nedeni bireysel farklılıklara dayalı olarak göçmelerin muhatap oldukları kişilerin tutumları ve kişilerin yaşam tecrübeleri farklılaşıyor olması olabilir.

Dil ve din farkının olduğu ülkelere giden göçmeler doğum, evlenme, ölüm gibi durumlardaki dini ritüellerin sürdürülmesi, dini inancın ve ana dilin ve gelecek nesillere aktarma için grup dayanışmasına ihtiyaç duyarlar. Fakat Fransızların kültürleşme sürecini sadece Fransa'ya gelenlerin Fransız kültürünü benimseyebilme kapasitesi olarak görmesi ve gelenlerin kültürel farklılıklarını tanımaya kapalı olması da grup dayanışmasının kültürel kapanma olarak anlaşılmasına neden olmuş olabilir (Demirkan ve Akgün, 2017: 65).

Bütün bunların yanında, eğitim düzeyi, yaş, cinsiyet ve kültürel alt yapı gibi bireye ilişkin değişkenler kültürel uyumunu farklılaştıracağı göz önüne alındığında (Yardım, 2017:117) eğitilmiş, dil bilen ve öğrenmeye açık, genç insanların kültürel uyumda başarılı olacağı bir gerçektir. Güler (2013: 312)'in çalışmasında bir imam tarafından "Avrupa tipi Müslümanlık" olarak tanımlanan Avrupa'nın değerler sistemi ile uyumlu ama kök değerlerini de koruyan yeni bir uyum sağlamış neslin çıktığını da söylenebilir. Öte yandan bireysel yetersizlikler de marjinal gruplara yönelmeye ve o gruplar içinde bireyin kendine bir kimlik inşa etme çabasına girmesi de göç yaşayan her grup için ihtimal dahilindedir. Avrupa'daki Türkler hakkında da bunu destekleyen çalışmalara bulunmaktadır (Demirkan ve Akgün, 2017: 68).

ERKEN ÇOCUKLUKTA MANEVİYAT NEDEN ÖNEMLİ?

Dini inanç erken çocukluktan itibaren çocuğun çevresi ile iletişimi ve etkileşimi ile başlamaktadır. Aile içerisinde bir Yaradan 'dan bahsedilmesi, günlük konuşmalarda dini inancı ifade eden kelimelerin olması, kutsal mekânlar ve törenler çocukta manevi gelişimin temelini

atar. Zamanla ailesi ve sosyal çevresinin tanıttığı bu inanç çocuk tarafından benimsenir (Rizzuto, 1979:8). Bu nedenle erken çocukluk döneminde göçmen ve azınlık durumunda olan kişilerin çocukların manevi ihtiyaçlarının sağlıklı bir şekilde karşılanma ve dini sosyalleşmesini ailesinin gözetiminde sağlaması konusundaki hassasiyeti anlaşılmalıdır.

Erken çocukluk döneminde çocuğun “kolay inanılabilirlik özelliğine sahip olması” ve rol modellerin etkisine açık olması çevresinin sunduğu kültürel mesajları çok düşünmeden alacağı anlamına gelir (Köylü, 2004). Bu durum toplumdaki baskın dini anlayışı benimseyen aileler için avantaj olsa da azınlık durumunda olanlar için dezavantaj olacaktır.

Fransa da yaşayan Türk asıllı göçmenler, buldukları ülkenin yasa gereği çocuklarını 3 yaşından itibaren anaokuluna gönderdikleri için erken yaşta çocukların farklı bir kültürün değerlerini öğreneceği anlamına gelir. Bu durum çocuğun toplumda baskın olan dinin benimsenmesine ya da çocukların kendi aralarında melez bir din ve Tanrı anlayışı oluşturmalarına sebep olabilmektedir (Bkz. Torstenson-Ed, 2006; Ter Avest, 2009).

Fransa laik bir devlet düzenine sahip olsa da sosyal ve kültürel hayat içerisinde Hıristiyan kültür varlığını devam ettirmektedir. Kiliselerinden yükselen çan sesleri, Hıristiyanlığa ait bayram ve özel günlerin kutlanması resmi bayram olarak kutlanması Fransa’da yaşayan kişilere kültürel bir yapı içerisinde dini mesajlar vermektedir. Bunun sonucu olarak farklı bir dine mensup ve Fransa’ya göçmen olarak gelen kişilerde kültürünü ve dinini koruma çabasını ortaya çıkması beklenir. Fransa’da yaşayan Türk asıllı ailelerin çocuklarının iki ayrı kültür arasındaki büyüdüğü düşünülürken onların tepkilerinin nasıl olduğu önemli bulunmuştur.

Bu çalışmada ile Fransa’daki Türk asıllı ailelerin çocuklarının hem Hıristiyanların hem de Müslümanların dini bayramları hakkında ne düşündükleri bu çalışmanın konusu olmuştur.

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Fransa’da yaşayan Türk ailelerinin çocuklarının hem Hıristiyanların (Noel) hem de Müslümanların dini bayramları hakkındaki tutumun ne olduğu bu araştırmanın konusudur.

ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Bir ülkede azınlık durumunda olan kişilerin kültürlerini ve değerlerini sürdürmesi genellikle zordur. Fransa’da yaşayan Türklerin hem dinlerinin hem de dillerinin baskın gruptan farklı olması onları kültürlerini sürdürme açısından dezavantajlı hale getirmektedir. Fransa’da yaşayan Türk ailelerin çocuklarının iki ayrı kültürün arasında kaldığı düşünülürken hangi kültürü daha çok benimsedikleri ve sürdürme niyetinde oldukları oldukça önemlidir. Çünkü azınlıklar için kültür dil ve din ayrılmaz bir bütündür. Örnekleme olarak seçilen grubun tamamı Fransa’da doğmuş büyümüş çocuklardır ve bu çocukların ailelerinin kültürü ile ne kadar yakın oldukları ve bu kültürü benimsedikleri bu çalışmanın problemini teşkil etmektedir.

ÇALIŞMA DESENİ

Araştırma nitel desenli olarak hazırlanmıştır. Fransa’da yaşayan, Türk asıllı çocuklar (N=14) ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada açık uçlu sorular sorulmuştur. Katılımcı çocukların Müslüman bayramları (ramazan, kurban bayramları), ve Hristiyan bayramları (Noel) hakkında ki deneyimlerinin incelenmesi nedeniyle fenomenolojik yaklaşım esas alınmıştır.

ÇALIŞMA GRUBU

Fransa'nın doğu bölgesinin Auvergne, Rhone-Alpes eyaletlerine bağlı şehirlerinde bulunan Türk asıllı göçmen ailelerin dördüncü kuşak çocuklarını kapsamaktadır. Bu araştırma 10 kız 4 Erkek olmak üzere toplam N=14 çocuk ile amaçlı örnekleme yöntemi ile uygulanmıştır. Çalışma grubunda ki çocuklar 5-8 yaş aralığında olmaktadır. Çocuklar Fransa'daki resmi eğitim kurumlarında halen eğitim görmektedir.

Tablo1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcılar	Yaş	Cinsiyet(E-K)	Öğrenim Durumu	Din Eğitimi Alma Durumu
K1	5	Kız	Anaokulu	DİTİB'e devam ediyor
E2	5	Erkek	Anaokulu	Din eğitimi almıyor
K3	6	Kız	Anaokulu	DİTİB'e devam ediyor
K4	6	Kız	Anaokulu	DİTİB'e devam ediyor
K5	6	Kız	Anaokulu	DİTİB'e devam ediyor
K6	6	Kız	Anaokulu	DİTİB'e devam ediyor
E7	6	Erkek	Anaokulu	Din eğitimi almıyor
K8	7	Kız	İlkokul	DİTİB'e devam ediyor
K9	7	Kız	İlkokul	DİTİB'e devam ediyor
K10	7	Kız	İlkokul	DİTİB'e devam ediyor
K11	8	Kız	İlkokul	DİTİB'e devam ediyor
K12	8	Kız	İlkokul	DİTİB'e devam ediyor
E13	8	Erkek	İlkokul	DİTİB'e devam ediyor
E14	8	Erkek	İlkokul	DİTİB'e devam ediyor

VERİ TOPLAMA VE ANALİZİ

Bu çalışmada sorular pandemi şartları nedeniyle telefonla video konferans şeklinde gönüllük esasına dayanarak ve ailelerinin izni ve onayı ile uygulanmıştır. Açık uçlu sorular hazırlanarak, önce bir uzman tarafından onaylandıktan sonra mülakat şeklinde katılımcılara sorulmuştur. Soruların güvenilirliğinin anlaşılması için ilk önce olan 6 ve 9 yaşında iki çocuk ile pilot uygulama yapılmıştır. Bu katılımcılar araştırmaya dâhil edilmemiştir. Anlaşıldığını düşünerek diğer gönüllü katılımcılarla çalışmaya başlanmıştır. Uygulama sırasında katılımcıların yanında annelerinden destek alınmıştır. Elde edilen veriler ilk olarak kodlanmıştır, daha sınıflandırılmış ve değerlendirilmiştir.

ARAŞTIRMACININ ROLÜ

Nitel bir araştırmanın nasıl yapıldığı, nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda, araştırma yöntemleri alanından bilgilendikten sonra, bir danışmana rehberliğinde bu çalışmaya başlanmıştır. Mülakatlar esnasında, araştırmacının, katılımcılara, kendi duyguları ve düşüncelerini yansıtmamaya özen gösterilmiştir.

ARAŞTIRMA SORULARI

1. Bayram denince aklınıza ne gelir?
2. Bayramla ilgili sizi en çok mutlu eden ve sizin sevdiğiniz şeyler nelerdir?
3. Noel hakkında ne düşünüyorsunuz?
4. Noel ile ilgili sizi en çok mutlu eden ve sizin sevdiğiniz şeyler nelerdir?

GÜVENİRLİK VE GEÇERLİLİK

Araştırmanın güvenilirliğinin sağlanması için araştırmanın tamamen gönüllük esasının dayandığı ve verilerin anonim gizlilik içerisinde kullanılacağını anlatılmıştır. Her ihtimale karşı bir yanlış anlaşılma olmaması için katılımcıların anlamadıkları kavramları açıklamak için anneler de mülakat boyunca çocuklarının yanında bulunmuştur. Katılımcıları kendi şahsi görüş ve duygularımızla etkilememeye aynı şekilde annelerin de müdahale etmemelerine özen gösterilmiştir. Katılımcılar birbiriyle etkilenmemesi için veya birinin yanında baskı, çekingen içerisinde olmamaları için yalnız, kimsenin bulunmadığı anne haricinde, bir ortamda mülakata alınmıştır. Çocukların bazen Türkçe anlama eksikliğinden, soruların Fransızca yöneltildiğini de olmuştur. Bütün veriler gizlilik içerisinde bilimsel araştırma doğrultusunda kullanılmıştır. Geçerliliğinin sağlanması için çalışma boyunca literatürdeki diğer çalışmalara da dikkate alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma nitel desende ve az sayıda katılımcı ile hazırlanmış olması için sonuçlar geniş örneklemelere genellenebilir değildir. Ayrıca uygulamaların 2021 yılı ocak ayında pandemi kısıtlamalarının devam ettiği bir süreçte yapılmış olması nedeniyle Fransa'ya seyahat edilememiş, görüşmeler telefonla yapılmıştır.

BULGULAR

İlk olarak çocukların Müslümanların kutladıkları bayramlar ve Hıristiyanların kutladıkları Noel hakkındaki ifadeleri açık kodlara ayrılmış ardından eksen kodlar ve seçici kodlar belirlenerek ifadeleri organize edilmiştir. Tablo 2'de Fransa'daki 4. kuşak Türk çocukların Ramazan ve Kurban bayramları hakkındaki duygu ve düşüncelerini ifade eden temalar ve ifadeler yer almaktadır. Tablo 3'de ise Fransa'da kutlanan Noel'i hakkındaki duygu ve düşüncelerini kendi içinde düzenlenerek verilmiştir.

Tablo 2: Çocukların Bayrama Yükledikleri Anlamlar

Aile değerlerini sürdürülmesi	Ailece kahvaltı yapmak	"Sabah bütün aile kahvaltı yapıyoruz" (K12, 8 yaş, din eğitimi alıyor). "Pastalar var çok seviyorum" (E13, 8 yaş, din eğitimi alıyor).
	Misafirlğe gitmek	"Gezmeye gitmeyi seviyorum" (K11, 8 yaş, din eğitimi alıyor). "Misafirlğe gidiyoruz çok seviyorum, el öpüyoruz para veriyorlar" (K4, 6 yaş, din eğitimi alıyor).

Sosyalleşmeyi desteklemesi	Oyun oynamak	“Kuzenlerimle oyun oynuyorum” (K8, 7 yaş, din eğitimi alıyor). “Gittiğimiz kişilerde oyunlar oynuyoruz arkadaşlarla”, (K10,7 yaş, din eğitimi alıyor). “Bayram günü arkadaşlarımla oyun oynamayı seviyorum”, (K9, 7 yaş, din eğitim alıyor).
	Bayram gününü hazırlamak	“Biz evimizi süslüyoruz, ben süslemeyi seviyorum, eğleniyorum” (K6, 6 yaş, din eğitimi alıyor). “Ramazan takvimi yaptık bayram gününe kadar yıldızlar koyduk sonra hediye aldım” (K3, 6 yaş, din eğitimi devam ediyor). “Evimizi ve camiyi süsledik,” (K12, 8 yaş, din eğitimi alıyor).
	Hediyeler almak	“Bayramlarda hediyelerim oluyor, ben hediyeleri çok seviyorum” (K8, 7 yaş, din eğitimi alıyor). “Cami hocalarımız bize hediyeler veriyor” (K10,7 yaş, din eğitimi alıyor).
Çocukların mutluluğunu desteklemesi	Harçlık almak	“Para kazanıyorum akülü araba alacağım” (K9, 7 yaş, din eğitimi alıyor). “Çok para alınca oyuncak alacağım” (K3,6 yaş, din eğitimi alıyor). “Çok param oluyor, çok şeker alacağım” (K1, 5 yaş, din eğitimi alıyor). “Harçlığımı biriktiriyorum, anneme vereceğim” (E14, 8 yaş, din eğitimi alıyor).
	Bayramlık Kıyafetler	“Bayram için güzel oluyoruz, süsleniyoruz” (K1, 5 yaş, din eğitime devam) “Yeni elbise giyiyorum” (K3, 6 yaş, din eğitimi alıyor).
	Şeker toplamak	“Kapı kapı şeker topluyorum” (K6, 6 yaş, din eğitimi alıyor). “Bir torba dolusu şeker geliyor” (K3, 6 yaş, din eğitimi alıyor).

Bulgularda görüldüğü gibi çocuklar bayram denildiğinde Ramazan Bayramı'nı anlamaktadır. Ramazan ayında oruç tutulması, iftar yemekleri, ev ve cami süsleme etkinliklerinin çocukları çok mutlu ettiği anlaşılmaktadır. Katılımcı çocukları tamamı bayramı hediyelerle ve sevinçle ilişkilendirmektedir. Özellikler bayram harçlıkları, çocuklar bir günde hem ailelerinden hem de yapmış oldukları bayram ziyaretlerinde harçlık toplayarak kendilerine hediyeler almayı, bazılarında dediği gibi çok çok şeker satın alabileceklerini ifade etmişlerdir. Çocuklar ayrıca hazırlanıp o gün misafirlğe gitmeyi, gezmeyi çok sevdikleri belirlenmiştir.

Camii de din eğitimi alan çocuklar hocaları tarafından da küçük hediye paketleri alarak da çok mutlu olduklarını mülakat sürecinde de söylemiştir. Hatta “Amberieu-en-Bugey” şehrinde yaşayan çocukların mülakatlarında, Cami'yi süsleyip, hediye programın hazırlanması, “Bayramınız mübarek olsun” yazıyla fotoğraf köşesi hazırlanmış olması ve orada tek tek arkadaşlarla, annelerle ve hocalarla fotoğraflar çekinerek çok mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Pandemi şartlarından dolayı bu tür programları iki senedir gerçekleştiremediklerini de anlatmışlardır. Amberieu-en-Bugey şehrinde bu şekilde bu sene sadece bir program gerçekleştirilebilmiştir. Onun dışında artık ailelerin de evleri de Ramazan boyunca ve bayram günleri de süslemeleri ya da bir köşenin hazırlanması çocuklarda hem bir coşku hem eğlence hem de bayram duygusunun yaşanmasını sağlamıştır. İlk kuşaklarda görülmeyen bu etkinliklerin Türklerin Avrupa'ya uyumu konusunda oldukça başarılı bir biçimde yol aldıklarını göstermektedir.

Farklı bir kültür ve inanç içerisinde bulunan Türk asıllı göçmen aileler, çocukların buldukları farklı inanç ve kültürde kaybolmamaları için çaba sarf ettikleri görülmektedir. Ailelerin evleri Ramazan boyunca ve bayram günlerinde süslemeleri ya da bir köşenin hazırlanması çocuklarda hem bir coşku hem eğlence hem de bayram duygusunun yaşanmasını sağlamıştır, ilk kuşaklarda bunlar görülmemekteydi, camiler, evler süslenmezdi, iki kültür arasında kalan çocuklar somut bir bayram havası yaşamıyorlardı. Şunları da belirtmek gerekir ki çok şaşalı, ülke çapında kutlanan ve süslemeler yapılan bir dönemle iç içe oluyorlar, okullar, sokaklar, her yer de Noel havası oluşuyor, Noel'i bekleme takvimlerine heveslenilir, alternatif olarak aileler de daha bilinçli

olduklarını, çocuklara güzel bir bayram havası, ortamı yaşatmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bir anne “Ramazan takvimi hazırlıyoruz, her gün bir hadis, bir dini ya da ahlaki bir değer içeren notlar yerleştiriyoruz, yanında küçük hediyeler de koyuyoruz hem Ramazan ayı onlar için daha verimli ve eğlenceli geçiyor hem de diğer tarafa karşı bir alternatif oluyor. Camilerimiz de artık güzel programlar gerçekleştiriyor, çocuklar bayram hazırlıkları yapıyorlar, hediyeleşme faaliyetleri oluyor, bu gurbet yerde dini ve manevi değerleri yaşatmaya çalışıyoruz”, açıklamasında bulunmuştur.

Çocukların İslam dinine ait olan Ramazan Bayramı’nı milli bir bayram olarak algıladıkları, Noel’i ise tamamen Fransızların bayramı diye ifade ettikleri ve Hristiyanlık kavramını kullanmadıkları belirlenmiştir. Bu durum çocukların yaşlarının küçük olmasından dolayı din farklılığını ayırt edememeleri ile ilişkili olduğu zannedilebilir. Fakat aynı çocukların millet farkını çok iyi anladıkları açıktır. Bunun nedenini bir anne, Fransa’da artan bir İslamofobik tutum, devletin radikalleşmeye karşı sürdürdüğü faaliyetlere okulların da alet edilmesi nedeniyle İslam ile alakalı söyleyebilecek herhangi bir şey bile aleyhlerine kullanabilecekler korkusu yaşamaları ile açıklamıştır. Çocuklara “Müslümanız, Müslümanların bayramı” gibi sözler yerine daha çok biz “Türklerin bayramı, biz Türkler böyle yapıyoruz/yapmıyoruz”, gibi ifadeleri kullanmayı tercih ettiğini ifade etmiştir. Bunu ifade eden annenin çocuğu anaokuluna gitmesi ve henüz camide din eğitimine başlamaması dolayısıyla çocuğu bayramları İslam dini ile ilişkilendirememiştir.

Tablo 3: Çocuklara Noel hakkındaki Tutumu

Olumsuz tutum	Noel geleneğinde kaynaklanan	Kaygıya yol açması	“Noel baba hediye getiriyor evlere bacadan ama ben sevmiyorum eve girmesin” (E2, 5 yaş, din eğitimi almıyor).
		Kandırılmışlık duygusu	“Uyduruk bir şey, sahte bir kılık” (K3, 6 yaş, din eğitimi alıyor). “Noel babayı sevmiyorum çünkü o okula geliyor, yalancıktan sakal takıyor, kılık değiştiriyor, pijama giyiyor”, (K4, 6 yaş, din eğitimi alıyor). “Çok sıkıcı bence” (E13, 8 yaş, din eğitimi alıyor).
		Okulların tatil olması	“Noel olunca okul tatil oluyor, ben sevmiyorum çünkü arkadaşlarımı göremiyorum” (K9, 7 yaş, din eğitimi alıyor).
	Kültürel farklılıklardan kaynaklanan	Milli kimliği korunma çabası	“Biz Türk’üz bizim değil” (K1, 5 yaş, din eğitimi alıyor). “O bizim olmaz Fransızların o, o zaman Fransız oluruz” (K5, 6 yaş, din eğitimi alıyor). “Noel’i sevmiyorum, bizim olmasın”, (K3, 6 yaş, din eğitimi alıyor). “O bizim değil bizim bayramlarımız var” (K12, 8 yaş, din eğitimi alıyor). “Türk bayramlarımız var” (E7, 6 yaş, din eğitimi almıyor). “Fransızlar Noelleri seviyorlar” (K3, 6 yaş, din eğitimi alıyor)
		Farklılıklara odaklanma	“Bizim bayramlarımız daha eğlenceli, ben para kazanıyorum, şeker topluyorum” K3 (kız, 6 yaş, din eğitimi alıyor) “Onlar İsa’yı kutluyorlar”K11 (kız, 8 yaş, din eğitimi alıyor) “Akşam yemeliyorlar biz sabah herkes yemek yiyoruz” K12 (kız, 8 yaş, din eğitimi alıyor) “Onlar parti yapıyorlar, hediyeler veriyorlar, değişik şeyler yapıyorlar, ama biz el öpüyoruz”K10 (kız, yaş 7, din eğitimi alıyor) “Noel babaya onlar inanıyor biz inanamıyoruz.” (K6,6 yaş, din eğitimi alıyor).
	Dini farklılıklardan kaynaklanan	Dini kimliği korunma çabası	“Noel’i biraz sevmiyorum çünkü o bizim değil, biz Müslümanız”, (K9, 7 yaş, din eğitimi alıyor). “Müslümanız bizim bayramımız değil o yüzden sevmiyorum” (K12, 8 yaş, din eğitimi alıyor).

		Günaha düşme korkusu	"O bizim değil günah" (K9, 7 yaş, din eğitimi alıyor). "Noel kötü bir şey" (K5, 6 yaş, din eğitimi alıyor).
Olumlu tutum	Eğlenceli etkinlikler	Hediyeleşme	"Noel'i kutlanmıyorum ama hediyeyi seviyorum", (K3, 6 yaş, din eğitimi alıyor) "Hediyeler verilir", (K6, 6 yaş, din eğitimi alıyor) "Noel az seviyorum, bizim olabilir çünkü hediyeler var" (K8, 7 yaş, din eğitimi alıyor)
		Süsleme etkinlikler	"Noel baba var, çam ağacı var onları süslüyorlar, bizde okulda süslüyoruz ben süslemeyi seviyorum ama Noel'i sevmiyorum" (K6, 6 yaş, din eğitimi alıyor) "Noel babanın geyikleri var dışarda böyle süs yapıyorlar Noel arabasıyla görüyorum" (K3, 6 yaş, din eğitimi alıyor). "Noel de Noel baba var, geyikler var, onun arabasını sürüyorlar", (K5, 6 yaş, din eğitimi alıyor) "Noel demek kar demek, kar yağıyor, o zaman kardan adam yapmayı seviyorum" (K4, 6 yaş, din eğitimi alıyor)

Noel'e karşı belirgin bir olumsuz tutum vardır. Bu durumun Noel'den hakkındaki çocuklara anlatılan hikâyeden, kültür ve din farkından kaynaklanan tarafları vardır. Noel'i korkutucu olmasının en önemli nedeni Noel babanın eve gizlice bacadan girme ihtimalidir. Diğerleri ise çocukların Noel Baba kostümünü giyen kişilerin kendilerini kandırmaya çalıştıklarını düşünmeleridir. Din ve kültür farkından dolayı sevmediklerini ifade edenlerin ise genelde ailelerinin milli kültürü ve dini kaybetme kaysından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Sürekli kullanılan biz ve onlar ifadelerinden bu kolaylıkla çıkarılmaktadır. Çocuklara Noel bizim bayram olmasını ister misiniz diye sorulunca da bir çocuk hariç, hayır bizim bayramlarımız var cevabını vermişlerdir. Noel'e evet bizim bayramımız olsun diyen çocuk, süsleri ve hediyeleri sevdiği için böyle bir şeyin olmasını istediğini açıklamıştır. Noel'i sevmediğini söyleyen çocukların bile hediye almaktan hoşlandığı ve eğlenceye katılmak istedikleri cevaplardan anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA

Araştırmada katılımcı çocukların tamamının dini bayramları milli bir bayram olarak kabul edip bu bayramları milli bir bayram olarak sevdiklerinin belirlenmesi pek çok açıdan önemli bulunmuştur. Bayramların çocuklar için çok eğlenceli bir havada geçmesi, akraba ziyaretlerini, aile yemeklerine katılmak, harçlık alma, ev ve cami süsleme, şeker toplama, yaşlıları ile oyun oynama gibi sosyal etkinlikleri yapma şansı sevmelerinin en önemli nedeni olabilir. Fakat bayramlara eğlencenin de ötesinde anlam yükledikleri Noel'e ilişkin tutumlarından anlaşılmaktadır. Noel'i Fransızların bayramı olarak adlandırmaları, Ramazan Bayramı etkinlikleri üzerinden kendi kültürel kimliklerini ortaya koyduklarını göstermektedir.

Akıncı (2014) tarafından Fransa'daki Türklerle yapılan çalışmada dini bayramları benimseme, kuşak fark etmeksizin en yüksek puanı almıştır. Fakat ikinci kuşak Türklerde dini inancın günlük dini uygulamalar üzerinde etkisinin birinci kuşağa göre oldukça az olduğu iki kuşağın en önemli ortak noktasının kendisini Türk olarak görmesi olduğu belirlenmiştir. Burumda dini bayramların millileştirilmesi çocukların yaşadığı çevre ile ilişkili görünmektedir.

Avrupa'daki Türklerle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında dini ve kültürel etkinliklerin var olma ve varlığını devam ettirme çabası ile ilişkili olduğunu kolaylıkla söyleyebiliriz. Fransa'da yaşayan Türklerle eğitim alanından nelerin önemsendiği sorulduğunda, katılımcıların %95,4'ü din eğitimine ilişkin taleplerinin karşılanmasını, %94,7'si Türkçe eğitim hakkının tanınmasını

vurgulamışlardır (T.C Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, 2011). Fransa'daki Türklerin dini bayramları millileştirmesi ve dilini koruma çabasının altında yatan nedenleri iyi anlamak gerekmektedir. Bunu anlamak için de Türklerin manevi dünyalarına yönelik tehditleri iyi incelemek ve tehdit unsurlarını belirlemek önemlidir.

Fransa'daki Türklerin manevi yaşamına yönelik tehditlere baktığımızda ilk olarak dini ve etnik farklılıkları öne çıkararak azınlık olmanın sorunlarını şiddet kullanarak çözmeye çalışan Magripli gençlerin geliştirdiği İslam imajı karşımıza çıkmaktadır. Onların İslam dininin içerdiği değerlerden uzaklaştırıp bir başkaldırı sembolü olarak kullanması Türklerin Türk kimliğine daha çok sığınmalarına ve Müslüman kimliğine karşı uzak durmasına yol açmış görünmektedir (Bkz. Kaya, 2015).

Bu durum ailelerin Türk kimliğini bilinçli bir şekilde hem kendi değerlerini sürdürmek hem de 11 Eylül sonrası ortaya çıkan tepkilerden çocuklarını korumaya yönelik bir çaba da denebilir. Türkler Avrupa ülkelerinde parlamentoya dahi girerek kendilerini temsil etme ve diğerlerine benzemediklerini gösterme çabasında oldukları düşünüldüğünde (Kaya, 2015) bunun bir ara çözüm gibi görüldüğünü düşünebiliriz.

Ayrıca Güler (2013: 312)'in çalışmasında vurgulanan "Avrupa tipi Müslümanlık" tanımının artık net bir şekilde kendi dini değerlerini ve Avrupa kültürünü birleştiren ve dini bayramlarını milli bir şenliğe çeviren ana vatanından bağımsız bir Türk kültürü geliştiren bir kesim olduğu da anlaşılıyor. Euro-Türk adı da verilen bu yeni Avrupalı Türklerin (Kaya, 2015) kendi geleneklerini icat etmiş olması onların manevi anlamda güçlendirdiği görülmektedir. Böyle bir kültür bir yandan dini ve kültürel değerlerin yaşamasını sağlarken, İslam dininin Avrupa'daki Müslüman Türk göçmenlerin azınlık bilinciyle geliştirdikleri sembolik din haline dönüştürülmesi tehlikesi yaşandığını da görmek durumundayız. Bu durum İslam dininin uzlaştırıcı, bütünleştirici, tüm insanlığa hitap eden yönünün göz ardı edilmesi tehlikesini ortaya çıkarmaktadır.

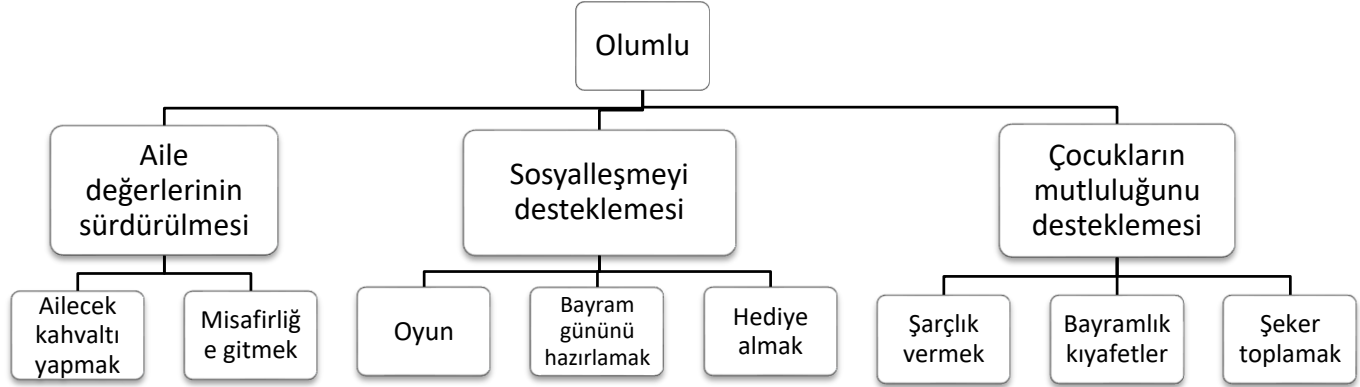
Öte yandan ana dili ve milli kimliği koruma kaygısı ile cemaatçi bir kapanmaya gidildiğinde, yeni nesiller ülkede yaygın olan dilin iyi öğrenilememesi, işsizlik, eğitimsizlik, yalnızlaşma, suç sürüklenme, suç mağduru olma, sosyal haklardan mahrum kalma gibi birinci kuşak göçmenlerin yaşadıklarını sorunlarla sürekli mücadele etmek durumunda kalabilirler (Kaya, 2015).

Avrupa'da yaşayan Türklerin, yaşadıkları ülkedeki Hıristiyan kültürün zamanla çocuklarını etkileyeceğini, İslam dinine bağlılıklarını azaltacağını ya da iş bulmak için dini kimliklerini gizlemek durumunda kalacaklarını, aile bağlarının zayıflayacağı aile içi ilişkilerde ekonomik ihtiyaç temelli olacağı ve evliliğe verilen önemin azalacağı gibi kaygıları vardır (Sevinç, 2012). Fakat kültürel ve dini farklılıklardan kaynaklanan kaygıyı taşıyan sadece Müslüman Türkler değildir. Benzer şekilde Avrupa'da eğitimciler okullar aracılığı ile Müslüman çocuklarının Allah inancının zamanla baskın hale geleceği endişesini taşımaktadır. İslam dininden, Hıristiyan ailelerin çocuklarını etkilediğini hatta çocukların zamanla melez bir inanç oluşturduğunu gösteren çalışmalar da vardır (Torstenson-Ed, 2006; Ter Avest, 2009).

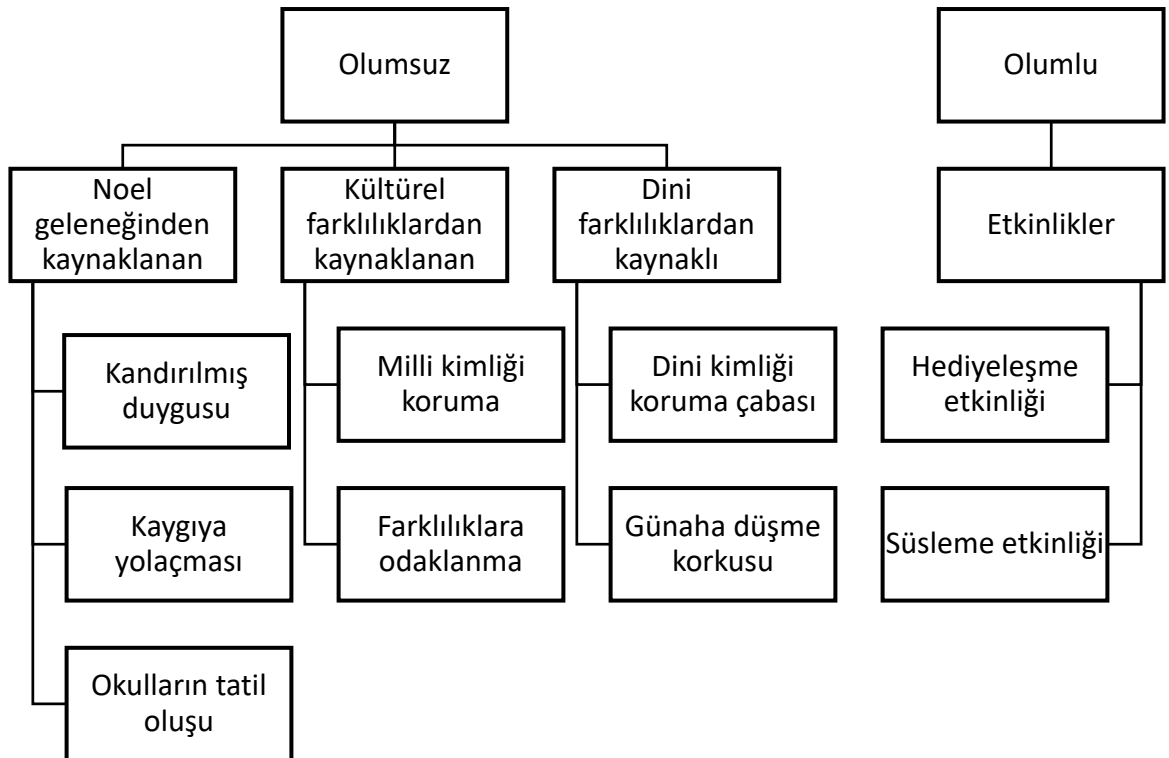
İki dilli ve iki dinli bir ortamda yetişen çocukların hayatında bir etkileşimin olması kaçınılmazdır. Anne babaların bu durumdan kaygılanmak yerine her iki kültürü ve dili çok iyi bilen ve kendini ifade edebilen nesiller yetiştirmek durumunda olduklarının farkında olmaları önemlidir. Çocukların güven kültürü içerisinde yetiştirmeleri Allah'a güvenlerini, özgüvenlerini ve mutlu bir geleceğe inançlarını artıracığından yaşam zorlukları karşısında daha güçlü olabileceklerdir. İnanılan dinin korunması için de öncelikle o dinin hakkında çocukların doğru bilgilendirilmeleri, ahlaki değerlerinin doğru bir şekilde benimsetilmesi ve ötekileştirici propagandalardan korunması gerektiği konusunda ailenin farkındalık düzeyi gelecek nesillerin sağlığı açısından oldukça belirleyici bir rol oynayacaktır.

SONUÇ

Şema 1: Çocukların Bayramlara İlişkin Tutumları

Şema 2: Çocukların Noel'e İlişkin Tutumlar

ÖNERİLER

Araştırmada bulgularında, bazı çocukların Noel'e karşı "Günah", "çok kötü" gibi ifadeler kullandıkları görülmüştür. Farklı bir kültüre karşı çocukları korumak adına yapılan uyarılar, Allah'a karşı cezalandırmak gibi olumsuz yüklemeler yapılmasına neden olacağından dolayı çocukları manevi anlamda güçsüzeştirecektir. Allah ile sevgi temelli güvenli bir bağlanma

ilişkisinin oluşturulması, çocukların Allah tarafından sevildiklerinin öğretilmesi çocukları hem manevi anlamda güçlendirecek hem de yaşam kalitelerini artıracaktır. Anne babaların çocuklarına kaygılarını aktarmak yerine, sevgi ve umudu aşımaları gerektiği konusunda farkındalık sahibi olmaları gereklidir.

Farklı bir kültürün bayramını karşısında ailenin çocuğu suçluluk ve günahkârlık yüklemek yerine bu bayram hakkında konuşması çocukların psikolojik sağlığının korunması için oldukça önemlidir. Örneğin Noel Baba'nın onların evinin bacasından gireceğini düşünerek kaygılanan çocuğa, hediyeleri ailelerin aldığı kimsenin onların evinin bacasından giremeyeceğini açıklaması ve Noel Baba kostümlerinin çocukları kandırmak için değil eğlendirmek için olduğunu söylemesi çocukların yaşadığı tedirginliği azaltabilir. Ailelerin yeni yıl kutlamalarında alternatif etkinlikler yaptırılmaları çocukların hem kültürel uyumunu hem de buldukları ülkedeki kültürel renkliliği destekleyecektir

KAYNAKÇA

- Akıncı, M. A. (2014). Fransa'daki Türk Göçmenlerinin Etnik ve Dinî Kimlik Algıları, *Bilig*, 70: 28-58.
- Aksoy, F. R. (2019). Fransa'daki Türk Göçmenler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Demirkan, M. ve Akgün A. (2017). Kültür (süz)leşme ve Dil Erozyonu Sorunsalı: Fransa'daki Türklerin Entegrasyon ve Dilsel Kimlik Profilleri, *TURKOPHONE*, 4 (1): 62-76.
- Güler, H. (2014). Ağırlı Göçmenlerin Fransa'ya Tutunma Stratejileri, *İstanbul University Journal of Sociology*, 3 (27), 295-315.
- Kaya, A. (2015). Euro-Türkler, Kuşaklararası Farklılıklar, İslam ve Entegrasyon Tartışmaları, *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1 (1): 44-79.
- Köylü, M. (2004). Çocukluk Dönemi Dini İnanç Gelişimi ve Din Eğitimi. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 45 (2), 37-54.
- Rizzuto A. M. (1979). *Birth of the Living God: A Psychoanalytic Study*, Chicago: The University of Chicago Press.
- T.C Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (2011). Avrupa'da Yaşayan Türkler Yaz Tatili Döneminde Türkiye'ye Gelen Türkler Örneği Saha Araştırması, Ankara: Datapoll Şti
- Torstenson-Ed, T. (2006). Children and God in the multicultural society, *British Journal of Religious Education*, 28 (1): 33-49.
- Ter Avest, K.H. (2009). "Dutch children and their God: the development of the 'God' concept among indigenous and immigrant children in the Netherland", *Religious Education*, 31 (3): 51-260.
- Sevinç, İ. (2012). Yurtdışında Yaşayan Türklerin Çocuklarının Dini ve Ahlaki Gelişimi ile İlgili Kaygıları ve Bu Kaygıların Camilerdeki Din Eğitime Etkisi (Hollanda Örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (40), 248-267.
- Yardım, M. (2017). Göç ve Entegrasyon Politikaları Işığında Fransa'da Toplumsal Kabul, *Göç Araştırmaları Dergisi*, 3 (2): 100-136.
- Yıldız, M. (2020). *Çocuklukta Manevi Yaşam*, Ankara: Grafiker Yayınları.

- URL1. <https://www.drdatastats.com/eyaletlere-gore-fransadaki-turk-kokenlilerin-sayisi-2018-yili/>Erişim tarihi:10.01.2021
- URL 2. www.ditibfrance.fr, Erişim Tarihi: 10.01.2021.

KUR'AN-I KERİM AÇISINDAN GÖÇE SEBEP OLAN ETMENLER VE GÖÇÜN SONUÇLARI

FACTORS CAUSED TO MIGRATION AND THE CONSEQUENCES OF MIGRATION IN TERMS OF THE QURAN

Mehmet KAYA

Selçuk Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, Konya, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0003-0066-5232

ÖZET

“Ekonomik toplumsal veya siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitmesi” şeklinde tanımlanan ve Kur’an’da “hicret” kelimesiyle ifade edilen göçün tarihi insanın varoluşuna kadar uzanmaktadır. Kur’an’a göre insan yasak ağaca yaklaşmanın cezası olarak yaşamış olduğu mekândan dünyaya gönderilmiştir. İnsanın göçü bu tecrübeyle sınırlı kalmamış; geçmişten günümüze çeşitli sebeplerle bireysel ya da toplu olarak çeşitli coğrafyalara dini, ekonomik, güvenlik ve bilimsel sebeplerle göç etmiştir. Günümüzde uluslararası ölçekte bir sorun olan göçün hem göçmenler hem de göç alan bölgeler üzerinde olumlu ya da olumsuz etkileri olmaktadır. Peygamberler tarihi de esasında göçler tarihi olarak adlandırılabilir. Zira hemen birçok peygamber vatanını terk ederek bir başka coğrafyaya göç etmek zorunda kalmış; bazen onlara tabi olanlar da bu göçe katılmışlardır. Kur’an’da göçe ilişkin anlatımların çoğunluğunu Hz. Muhammed ve sahabenin tecrübeleri oluşturmakla birlikte Hz. Lût, Hz. Musa, Hz. İbrahim’in göçleri hakkında bilgi verilmektedir. Kur’an bilim kitabı olmadığından ve hidayeti amaçladığından göçün sebep ve sonuçları da bu çerçevede ele alınmaktadır. Kur’an’da bahsedilen göçlerin temel nedenini dini etmenler oluşturmaktadır. Vatanlarında dinlerini özgürce yaşayamayan inananlar dini vecibelerini yerine getirmek için başka coğrafyalara göç etmek zorunda kalmış ya da göçe zorlanmışlardır. Kur’an’da Allah ve rasulüne yardım, can güvenliği, baskı, ahlaki ve ekonomik sebepler de insanların göçlerinde etkili olan unsurlar arasında gösterilmektedir. Bazen bu sebepler arasında baskıcı topluma yönelik ilahi azap da eklenmektedir. Kur’an’da göçlerin sonuçlarına da yer verilmektedir. İmanın göstergesi kabul edilen hicretin sonuçların çoğunlukla Allah’ın rızası çerçevesinde anlatıldığı Kur’an’da Allah yolunda hicret edenlerin ekonomik açıdan rahatlayacağı, Allah’ın merhametini, bağışlamasını, rızasını ve mükafatını kazanacağı ve bu kişilerin imanları kanıtladıkları, Allah katında diğer insanlardan daha değerli oldukları ile bu dünyada ve ahirette ödüllendirilecekleri ifade edilmektedir. Kur’an’da savaşılmadan fethedilen ülkelerden alınan topraklardan muhacirlere de pay verilmesi gerektiği ve Müslüman muhacirlerin müşrik eşlerinden ayrılması gerektiği yönünde göçmenlere yönelik bazı hukuki düzenlemelere de değinilmiştir. Nitel araştırma yöntemleri kullanılarak hazırlanacak bu çalışmada Kur’an’da göçe sebep olan unsurlar ile göçün sonuçları incelenerek günümüzde uluslararası bir boyuta ulaşan göç probleminin çözümüne katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kur’an, Göç, Sebep, Sonuç.

ABSTRACT

The history of migration, which is defined as "The movement of individuals or communities from one settlement to another for economic, social or political reasons" and expressed with the word "hijra" in the Qur'an, dates back to the existence of man. According to the Qur'an, man was sent to the world from the place where he lived as a punishment for approaching the

forbidden tree. Human migration was not limited to this experience; has migrated to various geographies individually or collectively for religious, economic, security and scientific reasons from past to present. Migration, which is a problem on an international scale today, has positive or negative effects on both immigrants and the receiving regions. The history of the prophets can also be called the history of migrations. Because many prophets had to leave their homeland and migrate to another geography; sometimes those who were subject to them also participated in this migration. Although most of the narrations about migration in the Qur'an are related to with the experiences of Muhammad and his companions, the information is given about prophet's Lot, Moses and Abraham's migrations. Since the Qur'an is not a science book and aims at guidance, the causes and consequences of migration are also discussed within this framework. The main reason for the migrations mentioned in the Qur'an is religious factors. Believers who could not freely practice their religion in their homeland had to migrate to other geographies or were forced to migrate to fulfill their religious obligations. Helping Allah and his prophet, safety of life, oppression, moral and economic reasons are among the factors that affect people's migration in the Qur'an. Sometimes divine punishment for the oppressive society is added among these reasons. The results of migrations are also included in the Qur'an. In the Qur'an, where the results of the emigration, which is accepted as a sign of faith, are mostly explained within the framework of Allah's consent, those who migrated in the way of God will be relieved economically, will gain God's mercy, forgiveness, approval and reward, and these people will prove their faith and are more valuable in the sight of God than other people. It is stated that they will be rewarded in this world and in the afterlife. In the Qur'an, some legal regulations regarding immigrants are also mentioned in the direction that the immigrants should also be given a share from the lands taken from the countries that were conquered without a war and that the Muslim immigrants should be separated from their polytheist spouses. In this study, which will be prepared using qualitative research methods, it is aimed to contribute to the solution of the migration problem, which has reached an international dimension today, by examining the factors that cause migration in the Qur'an and the results of migration.

Keywords: Qur'an, Migration, Cause, Result.

GİRİŞ

Rasyonel bir davranış biçimi olan göç, üzerinde düşünülmüş, artıları eksileri çıkarılmış ve bu sürecin sonucunda karar verilmiş bir olgudur (Yılmaz, 2014, s. 1691). “Bireylerin ya da grupların sembolik veya siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketi” (Marshall, 1999, s. 685) şeklinde tanımlanan göç insanla birlikte var olan bir olgudur. İnsanlık tarihiyle beraber toplumlar kimi zaman savaş, sürgün, afetler vb. durumlar yüzünden zorunlu olarak, kimi zamanda, daha iyi yaşam koşulları elde etmek umuduyla gönüllü olarak göç etmiştir (Yılmaz, 2014, s. 1685). Göçün biçimi (gönüllü-zorunlu, geçici-sürekli, iç-dış, bireysel-kitlesel vb.) ne olursa olsun her türlü nüfus hareketleri (mülteciler, sığınmacılar, ülke içinde yerinden edilmişler, sürülmüşler, ekonomik göçmenler vb.) göç tanımı içinde kendisine yer bulur (Adıgüzel, 2016, s. 3).

Göç, temelde sosyal bir hareket olmasına karşın, ekonomik yaşamdan kültüre kadar hayatın her yönünü etkileyen temel değişim araçlarından birisi olmuştur. Göç, özünde “yer değiştirme hareketi” olarak tanımlansa da toplumun sosyal, kültürel, ekonomik, politik yapısı ile yakından ilişkili olup, onu derinden etkileyen bir sosyal olay olarak da ortaya çıkmıştır (Sayın vd., 2016, s. 2).

Göçleri; amacına, gerçekleştiriliş tarzına, nedenlerine, iştirak edenlerin özelliklerine, göç edilen mekânın özelliklerine ve daha birçok faktöre göre sınıflandırmak mümkündür (Adıgüzel, 2016, 17). Göç sosyolojisinde şu beş göç tipi tanımlanmıştır:

İlkel göç: Kuraklık ve kötü hava koşulları gibi ekolojik baskıların sebep olduğu göç.

Zorunlu göç: Devlet ya da eşdeğeri bir sosyal kurumun itme etkisiyle ortaya çıkan göç.

Yöneltmiş göç: göçmenlerin gitme ya da kalma konusunda karar verme gücünü ellerinde bulundurabildikleri göçlerdir.

Serbest göç: Göçmenlerin iradesinin belirleyici etken olduğu göç tipidir.

Kitlesel göç: Bir ülkeden ya da bir bölgeden başka bir yere doğru çok sayıda insanın göç etmesini ifade eden göç tipidir (Özcan, 2017, s. 194).

Göç, değişik açılardan da sınıflandırılmaktadır. Amacı açısından ekonomik göç-ekonomik olmayan göç; göçü tetikleyen etmenler açısından gönüllü göç-gönülsüz göç; süresi açısından geçici göç-sürekli göç; son yerleşim yeri açısından transit göç-yerleşik göç; yasal statü açısından yasal (legal) göç, kaçak (illegal) göç ve göç edenin özelliği açısından vasıflı (beyin) göçü-vasıfsız göçü akla ilk gelen belli başlı kategorilerdir (Güllüpnar, 20212, s. 57). Kentten kırsala yapılan hareketlilik anlamındaki tersine göç de son dönemde özellikle ülkemizde görülen göç türlerindedir (İnan, 2019, s. 23-26).

Kuşkusuz, toplumların tarihsel gelişiminden çıkartacağımız en temel bulgulardan birisi de göçün toplumsal ve ekonomik dönüşümlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığıdır; bu anlamda göç bir sonuçtur (İçduygu ve Sirkeci, 1999, s. 250). Ülke içinde veya uluslararası boyutta göçü etkileyen temel faktörler *itme* ve *çekme* faktörleri olarak ikiye ayrılabilir. *İtme* faktörü göçün kaynak noktası, *çekme* faktörü ise göçün hedef noktası olan coğrafi kesim ile ilişkilidir. *İtme* faktörleri, insanların yaşadıkları yerdeki koşulların katlanılamayacak boyuta varmasıdır. Bunlar; işsizlik, düşük ücretler, toprağın verimsizliği, eğitim ve sağlık imkânlarından; yoksunluk, kıtlık, savaş şartları, çatışmalar, terör olayları, siyasi baskılar olabilir. *Çekme* faktörleri ise, yüksek ücretler, ucuz ve verimli topraklar, kariyer olanakları, daha iyi bir sağlık ve eğitim imkânı, bireysel ve toplumsal huzur, can güvenliği olarak özetlenebilir (Adıgüzel, 2016, s. 18). Bu sebeplerin yanında küresel ısınmaya bağlı olarak ortaya çıkan iklim değişiklikleri ve doğal afetler de son dönemde göç sayısındaki artışlarda önemli rol oynamaktadır (Duymaz, 2019, s. 44-65).

Dinamik bir olgu olan göç, denetlenmesi ve sınırlandırılması gereken, önemli bir güvenlik sorunu olarak algılanmakta, yasal ve yasal olmayan göç gibi temel kategorilere ayrılarak ülkeler arasındaki sosyal hareketlilik bir biçimde kontrol edilmek istenmektedir. Bu hareketlilik hem göç veren hem de göç alan ülkenin sosyoekonomik yapısını yeniden şekillendirmekte hem olumlu hem de olumsuz olarak değerlendirilen sonuçlarıyla ulus devletin sınırlarını aşan bir boyuta ulaşmaktadır. Tarihsel olarak göç süreci, köle ticareti, sömürgecilik akınları, ulus devletlerin sınırlarının çizilmesi, mübadeleler, misafir işçilik gibi değişik biçimlerde, devletlerin ve küresel sermayenin çıkarları doğrultusunda toplulukları sürüklemesiyle devam edegelmiştir (Adıgüzel, 2016, s. 94). Amerika kıtasının keşfi ile göç olayları deniz aşırı bir boyut kazanmıştır. 16. yüzyıldan itibaren Avrupa'dan büyük bir insan

kitlesi, okyanus ötesinde keşfedilen Amerika kıtasına göç etmiş ve yerleşmiştir. Bu göç hareketlerinin temelinde ekonomik etkenler itici güç olmuş; yeni kıtadaki geniş topraklarda tarım yapma olanağı ve deniz aşırı ticaretin artışı insanların kitleler halinde buraya yerleşmelerine neden olmuştur. 15. ve 18. yüzyıllar arasında Afrika'dan 15 milyon insan köle olarak çalıştırılmak üzere Amerika kıtasına taşınmış; 19. yüzyılda milyonlarca insan Çin ve Hindistan'dan Amerika ve Avrupa'ya sözleşmeli işçi olarak gönderilmiş; 20. yüzyılda meydana gelen iki büyük dünya savaşı sebebiyle milyonlarca insan yurtlarını terk etmek zorunda kalmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden ayağa kalkmaya çalışan Avrupa ülkeleri, işgücü gereksinimini karşılamak üzere az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere göç kabul etmeye başlamıştır (Aksoy, 2012, s. 293-294).

Toplumsal yapılarda büyük çaplı değişime veya aşınmaya neden olan göç, yeni sorun ve fırsat alanlarını da içinde barındıran sınıfsal geçişkenliği hızlandırmaktadır. (Ekici ve Tuncel, 2015, s. 11). Temel unsuru birey olmakla birlikte toplumda ortaya çıkardığı sonuçlar itibarıyla toplumsal bir olgu olan göç (Özcan, 2017, s. 185) 2000'li yılların temel sorunlarından biri haline gelmiştir. Siyasi istikrarsızlık, insan hakları ihlali, baskıcı rejimler, iç savaşlar, etnik çatışmalar, iş gücü talebinin azlığı, ekonomik sıkıntılar, coğrafi koşulların yetersizliği ve can güvenliği korkusundan kaçan insanlar en azından daha insanca yaşayabileceği kadar para kazanabilmek, ülkelerindeki borçlarını ödeyebilmek, ailelerine mali yardım sağlayabilmek ve daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmek amaçlarıyla canlarını hiçe sayarak özellikle ucuz iş gücüne ihtiyaç duyan Batı ülkelerine yönelmektedirler (Deniz, 2014, 178).

Bugün ise küresel ölçekte bir sorun olan göç, yerleşim yerinde yapılan değişiklik dışında başka boyutları da olan bir yapıya bürünmüştür (Özcan, 2017, s. 186). Bugün göç sadece fiziksel bir hareketlilikten fazlasını ifade etmektedir. Göç, göç edenler ve göç edilen coğrafyalar üzerinde demografik, sağlık, psikolojik, ekonomik, mimari, kültürel ve güvenlik problemlerine yol açmakla birlikte (Ataca, 2002, s. 13-26; Bal vd., 2012, s. 195-197) emperyalist güçlerin dünyayı dizayn etmek için kullandıkları bir argümana dönüşmüştür. Bugün göç, Filistin'de Siyonistlerin, Suriye'de ise terör örgütleri ve emperyalist devletlerin yaptığı gibi soykırım, işgal ve sömürüye olanak sağlayan bir yol olarak görülmektedir.

Göç sadece göç edilen ülkeler açısından değil, bu ülkelere geçiş yapılan Türkiye gibi transit ülkeler için de problem oluşturmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalarda terör örgütlerinin bundan fayda sağladığı, kaçak çalışma sonucu vergi kaybı olduğu, ülke dışına döviz çıkışına yol açtığı, iş bulamayan göçmenlerin çeşitli suçlara karıştığı ve yakalanan göçmenlere yapılan masraflar nedeniyle ülke hazinesinin zarar gördüğü gibi hususlara değinilmektedir (Yılmaz, 2014, s. 1697).

Göçün değinilen olumsuz sonuçlarının yanı sıra olumlu etkileri de bulunmaktadır. Göç, kültürlerin ve bilginin taşınmasına sebep olarak farklı ülkelerde yaşayan insanların birikimlerinin farklı coğrafyalara yayılması neden olur. Nitekim tekerleğin icadından yazının bulunmasına, salgın hastalıklardan bu hastalıkların tedavisine kadar insanlık adına öğrenilen her şey dünyaya göçlerle taşınmıştır (Yılmaz, 2014, s. 1686). Toplumsal ve kültürel geçişkenlik üzerinden insanlığın gelişimine önemli bir katkı sunan göç, toplumların ve ülkelerin yaşadığı birçok sorunun yayılma ve yaygınlaşma sürecini de hızlandırmış ve derinleşmiştir. (Ekici ve Tuncel, 2015, 19). Bu sorunlara rağmen Müslüman ülkeler göçmenleri muhacir, kendilerini de enâar olarak nitelemiş, din kardeşini zulümden korumayı görev addetmiştir (İleyhâ, 2019, s. 60).

Dünyada son elli yılda göçmen sayısı üç kattan fazla artış göstermiştir. 1970-2010 arasında dünyadaki uluslararası göçmen sayısı 2,5 kattan daha fazla artmıştır. 1970 yılında 84 milyon

olan uluslararası göçmen sayısı kırk yıllık periyodun ilk bölümünde (1970-1990) 1,85 kat artarken (156 milyon), ikinci bölümünde (1990-2010) 1,37 kat artış (214 milyon) göstermiştir (Deniz, 2014, s. 182). Birleşmiş Milletler tarafından geçen yıl hazırlanan rapora göre bu rakam 2019-2050 yılı için tahmin edilen 250 milyonu aşarak yaklaşık 272 milyon olmuştur. Bu tablo 28 kişiden birinin göçmen konumunda olduğunu göstermektedir. Artan nüfusla birlikte dünyadaki göç baskısının yakın gelecekte daha da artacağı belirtilmektedir (World Migration Report, 2020, 2-3).

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Göç sadece sosyoloji açısından ele alınan bir olgu değildir. Onun diğer bilim dallarıyla ve dinle de ilgisi bulunmaktadır. Diğer ilahi kitaplarda olduğu gibi Kur'an'da da göç olgusuna yer verilmektedir. Bununla birlikte Kur'an, göçü sosyal bilimlerin ele aldığı şekliyle bilimsel bir paradigma olarak ele almaz. Hidayet kitabı olan Kur'an'da (el-Bakara 2/5) göç onun temel amacı çerçevesinde bir paradigma değişimi olarak işlenmektedir (Sarıkaya, 2018, s. 243). Kur'an'da "hicret" ifadesiyle karşılık bulan göç, çoğunluğunu dini olanların oluşturduğu çeşitli gerekçelerle bir coğrafyadan diğerine yapılan yolculuğu ifade etmekle birlikte özelde ve çoğunlukla da Mekke'den Medine'ye İslam dininin özgürce yaşanması ve yayılması için yapılan yer değişimini ifade eder (Aydın, 2015, s. 104).

Kur'an'da bedensel ayrılık için "t-r-k" ve "z-h-b" (es-Saffât 37/99) kökleri kullanılmakla birlikte (Yûsuf 12/37, el-Cumu'a 62/11) belli bir amaca yönelik yapılan göçü ifade etmek için daha çok sözlükte "terketmek, ayrılmak, ilgisini kesmek" anlamına gelen "h-c-r" kökü tercih edilir. İslami literatürde bu kökün mastarı olan ve "kişinin herhangi bir şeyden bedeniyle, diliyle ve kalben ayrılıp uzaklaşması" şeklinde tanımlanan hicret (Isfahani, 2010, s. 514) çoğunlukla "bir yerin terkedilerek başka bir yere göç edilmesi" anlamında kullanılır. Terim olarak ise genelde gayri Müslim ülkeden (darülharb) İslâm ülkesine göç etmeyi, özelde ise Hz. Peygamber'in ve Mekkeli Müslümanların Medine'ye göçünü ifade eder. Medine'ye göç eden Müslümanlara "muhâcir" Rasûli Ekrem'e ve muhâcirlere yardım eden Medineli Müslümanlara da "ensâr" unvanı (en-Nisâ 4/100; et-Tevbe 9/100, 117; en-Nûr 24/22; Ahzâb 33/6, el-Haşr, 8, Mümtehine 60/10) verilmiştir (Önkal, 1988, 17/458). Hadiste muhacirin tanımının daha geniş tutulduğu ve "Allah'ın yasakladıklarını terk eden kişi" şeklinde tanımlandığı görülmektedir (Buhârî, 2002, "İman", 4).

Kur'an'da isim ve fiil formunda yirmi dokuz ayette otuz bir defa yer bulan bu kök ile çoğunlukla Mekke'den Medine'ye yapılan göç anlatılmakla birlikte yer yer bu kelimenin bazı ayetlerde sözlük anlamında kullanıldığı da görülmektedir. Bu kelime ayetlere sırt çevirmek (el-Müminûn 23/67), pislikten uzak durmak (el-Müddessir 74/5, ayetteki kelimenin şirk ve günah şeklindeki yorumu için bk. Mâtürîdî, 2005, 10/302), kişilerden uzaklaşmak (Meryem 19/46, el-Müzzemmil 73/10), birini yalnız bırakmak (en-Nisa suresi 4/34), Kur'an'ı terk etmek (el-Furkân 25/30) ve Allah'ın emrettiği yere göç etmek (el-Ankebût 29/26) anlamlarında kullanılmaktadır.

Bu kelimenin özellikle Medenî surelerde (el-Bakara, 2/218, Âl-i İmrân 3/195, en-Nisâ 4/89, 97,100; el-Enfâl 8/72, 74, 75; et-Tevbe 9/20, 100, 117; en-Nahl, 16/41, 110, el-Hac, 22/58, en-Nûr 24/22, el-Ahzâb 33/6, 50, el-Haşr 59/8-9, el-Mümtehine 60/10) Mekke'den Medine'ye yapılan Hz. Peygamber ve ashâb tarafından gerçekleştirilen göçü ifade etmek için kullanıldığı görülmektedir.

Kur'an'da göç olgusunun tarihsel olarak insanın dünyaya gönderilmesi ile başlatıldığını ifade etmek mümkündür. Yasak ağaca yaklaşmamaları emredilen Hz. Âdem ve Havvâ bu emre

muhalefet etmiş ve ceza olarak cennetten dünyaya gönderilmiştir (el-Bakara 2/35, el-A'râf 19, 27). Kur'an'daki anlatımlara ve yaşamdaki yansımalarına bakıldığında o dünyaya gönderildiği andan bu yana insanın göçü ara vermeden devam etmiştir.

Kur'an, Hz. Peygamber'den önceki dönemlerde de peygamberlerin ve onlara inanan insanların kâfirlerce hicret etmeye zorlandıklarından ve bunların inançları uğrunda yurtlarını bırakıp başka yerlere gittiklerinden bahseder (Önkal, 1998, 17/458). Kur'an'da bu durumun, peygamberler hakkındaki kanun olduğu belirtilir (el-Enfâl 8/76-77). Nitekim birçok kavim, kendilerini hak ve adalete davet eden peygamberleri yurtlarından çıkararak davasından vazgeçirmeye çalışmıştır (el-A'râf 7/88, el-Enfâl 8/130, el-İsrâ 17/76, en-Neml 27/56, el-Mümtehine 60/1). Bu çerçevede ilk zorunlu göçe tabi tutulan peygamberin Hz. Nûh olduğu ifade edilebilir. Kur'an'da Hz. Nûh'un dışında Hz. Hûd, Hz. İbrahim, Hz. Lût, Hz. Mûsâ, Hz. Şuayb, Hz. Yûnus ile Ashâb-ı Kehf'in göçleri hakkında da bilgi verilmektedir. Bildiride tekrara düşmemek adına bu peygamber ve şahısların yaşadıkları tecrübeler göçün sebep ve sonuçlarına ilişkin başlıklarda değinilecektir.

Kur'an'da göç, ıstılahi kullanımıyla hicret çoğunlukla Hz. Peygamber ve ashabın baskıdan kurtulmak ve İslam'ı özgürce yaşamak için Mekke dışına yaptıkları göçü ifade eder. Göç, Müslümanlar için ancak Mekke döneminin sonuna yani 622 yılında bir çıkış kapısı olmuştur. Zira onlar silahlı bir direnişin gerektirdiği şartlara sahip değillerdi. Bunun için savunulabilir bir toprak ve İslâm idealine bağlı etkili bir siyasî otoritenin varlığı şarttı (Özel, 1998, 17/463). Bununla birlikte Müslümanların Habeşistan ve Medine'ye yaptıkları hicretleri zorunlu kılan hicret öncesi birçok olay meydana gelmiştir. Bu zor durumlardan en barizi ve hicreti gerekli kılan

hadise; Peygamberimizin kabilesi olan Haşimoğulları'na karşı Mekkeli müşriklerin, inananları sosyal ve ekonomik yönden üç yıl boyunca kısıp aldıkları boykot kararı olmuştur (Akarslan, 2012, s. 9-21). Mekkeli müşrikler Müslümanlara karşı açık bir inkâr ve tecrit politikası gütmüş, (Sarıkaya, 2018, s. 247) bu baskı ve inkâr politikasının sonucunda Mekke'den Medine'ye göç kaçınılmaz olmuştur. Bu ana kadar, Mekke'nin hakimiyetini ellerinde bulunan müşrikler hicreti Hz. Peygamber ve inananlar için baskı unsuru olarak görmekteydi. Müşrikler Hz. Peygamberi etkisiz hale getirmek, öldürmek ya da yurdundan çıkarmak için tuzaklar kurmayı planlamışlar (el-Enfâl 8/30, el-İsrâ 17/76); Allah ise Hz. Peygambere ve ashaba Medine'ye hicret etmelerini emrederek onları müşriklerden korumuş (Köksal, 1987, 6/150-164) ve planlarını bozmuştur. Böylelikle Hz. Peygamberin ve inananların aleyhine gibi görünen durum Allah tarafından lehlerine çevrilmiştir. Hz. Peygamber ve ashaba kucak açan Medine bu noktadan sonra "dârülmuhâcirîn" adını almıştır (İbn Mâce, "Cihâd", 38)

Kur'an'da hicret esnasında yaşanan bazı olaylara da değinilmiştir. Hz. Peygamber ve Hz. Ebûbekr'in hicret esnasında müşriklerden kaçarken sığındıkları Sevr mağarasında başlarından geçenler şu şekilde anlatılır:

"Nitekim inkârcılar onu, iki kişiden biri olarak yurdundan çıkardıklarında Allah ona yardım etmişti: Hani onlar mağaradaydılar; arkadaşına 'Tasalanma! Allah bizimle beraberdir' diyordu. Derken Allah ona kendi katından bir güven duygusu indirdi, sizin göremediğiniz askerlerle onu destekledi ve inkârcıların sözünü değersiz hale getirdi. Allah'ın sözü ise en yücedir. Çünkü Allah mutlak galiptir, hikmet sahibidir." (et-Tevbe 9/40).

Kur'an'da hicret esnasında sahabenin başına gelenler hakkında da üstü örtük biçimde bahsedilir. Huzâ'a kabilesinden Damra b. el-'Ays ya da el-'Ays b. Damra isimli bir sahâbî hicret emri geldiğinde hasta olduğu halde sedye ile yola çıkmış ve Tenim vadisine geldiğinde vefat etmiştir. en-Nisâ suresi 100. ayet de onun için inmiş (Taberî, 9/114), Medine'ye ulaşmasa bile mükafata erdiği belirtilmiştir. Bu ayete binaen müfessirler ilim öğrenmek, hac etmek veya cihat gibi Allah rızası için gerçekleşen her hicretin Allah ve rasulü için yapıldığı; bu kimseler

hedeflerine ulaşamaları bile o kişilerin ecrirlerini tastamam alacaklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla hedefinde Allah rızası olan kişi amelini küçük görmemeli, Allah rızası için yola koyulmalı ve hasbelkader yolda kalsa bile ecrin tamamına mazhar olacağını bilmelidir (Elmalılı, 2003, 3/166-167).

Hz. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye hicretiyle İslâm tarihinde yeni bir dönem başlamıştır. Hicret sadece bir mekân değişikliği boyutunda kalmamış, İslâm'ın daveti, teşri faaliyeti ve siyaseti açısından bir dönüm noktası olmuştur. Mekke'deki müşriklerin baskıları karşısında pek çok eziyet ve işkenceye maruz kalan Müslümanlar hicret sayesinde güç bulmuş ve Hz. Peygamber'in önderliğinde bir devlete kavuşmuşlardır (Önkal, 1998, 17/461).

Mekke'nin fethinden sonra Medine'ye hicretin fazileti artık kalmamakla birlikte cihat ve amellerde hayra niyet etmek gibi birtakım davranışlarda bulunmak hicretin faziletiyle eşdeğerde sayılmıştır. Allah rızası için ilim tahsil etmek ve dininden dolayı baskıya uğradığı yerden göç etmek gibi hususlar da bu hicretin değerine eş fiillerdir. Fetihle dârüislâm olan Mekke'den hicretin artık son bulmasına karşılık dârülharpten dârüislâma hicret kıyamete kadar devam edecektir (Özel, 1998, 17/464).

1. Kur'an Açısından Göçün Sebepleri

Kur'an'da daha önce de değinildiği gibi Hz. Nûh'tan itibaren birçok peygamberin hicretine değinilmekle birlikte göç olgusunun çoğunlukla Hz. Peygamber ve ashabın Mekke'den Medine'ye yolculuğu ekseninde anlatıldığı; bu sebeple hicretin sebeplerini de çoğunlukla dini gerekçelerin oluşturduğu görülmektedir. Bununla birlikte Kur'an'da bu hususlara değinilirken hicretin göç eden kişiler için rahatlama unsuru olduğu (en-Nisâ 4/100) kişinin yaşam hakkı ve özgürlüğüne yönelik tehdidin kişinin göç etmesine neden olduğu (Sarıkaya, 2018, s. 244) gibi dünyevi sebeplere de değinilmektedir. Kur'an'da göçün sebeplerini dünyevi ve uhrevi sebepler olmak üzere iki başlıkta incelemek mümkündür.

1.1. Dünyevi Sebepler

Kur'an'da göçe sebep olan dünyevi sebepler arasında baskı ve zulüm, ölüm korkusu, dinin muhafazası, doğal afetler (toplumların helaki), vatan hasreti ve görev mahallini terk zikredilmektedir. Bununla birlikte Hz. Musa örneğinde olduğu gibi dünyevi amaçla başlayan bir yolculuk sonrasında uhrevi bir mahiyet kazanabilmiştir.

1.1.1. Baskı ve zulüm

Kur'an'da göçün temel sebebi olarak çoğunlukla baskıya yer verilir. Bu çerçevede çeşitli toplumlarda baskın grupların kendileri gibi düşünmeyenleri yurtlarından etmekle tehdit ettiğine ve bunu gerçekleştirenlere dikkat çekilir. Göç, Kur'an'a göre baskı ve zulümden kurtulmanın bir yoludur. Bununla birlikte göç zorlu bir süreçtir. Doğup büyüdüğü vatani terk edip bilinmeyene doğru yola çıkmak iktidar sahiplerinin bile korktuğu bir eylemdir (el-A'râf 7/110, Şu'arâ 26/35; Râzî, 1420, 24/501).

Hicret, en-Nisa suresi 97. ayette zulme uğrayanlar için bir çıkış yolu olarak takdim edilmiş; bu yola başvurmayarak müşriklerle iş birliği yapan inananların onlardan sayılacağı belirtilmiştir. Bu yönüyle ayette dinini yaşamaya imkân bulunmayan kişilerin hicret etmesinin vucubuna işaret edilmiştir. Zira düşmanın egemen olduğu topraklarda kalmak, onların baskılarına boyun eğmek, hakaretlerine razı olmak, onların düşüncelerini benimsemek ve hatta savaşlarda onların ordularında asker olup Müslümanlara karşı savaşmak anlamına gelmektedir (Ateş, 2/352). Bu durumda yapılması gereken küfür ve zulüm diyarından hicret etmektir. Bu yönüyle hicret bir

tür mücahededir (Elmalılı, 2003, 3/165-166). en-Nisâ suresi 97. ve 98. ayetlerde gerçekten zayıf ve güçsüz olan, çaresiz kalan ve hicret etmeye yol bulamayan erkekler, kadınlar ve çocukların hicret emri kapsamında kalabileceği; acziyetleri sebebiyle bu kişilerin affedileceği belirtilmiştir.

Zulüm diyarından göç, göçmenin iradesiyle yapıldığı takdirde yeni ve özgür bir yaşama kapı aralamak anlamına gelirken zalim kimselerin elinde baskı unsuru haline de gelebilmektedir. Bu çerçevede Kur'an'da kavimlerini uyaran peygamberlerin kafirler tarafından yurtlarından çıkarılmakla tehdit edildiğine değinilmektedir. Örneğin yaptıkları kötülüklerden ve gayri ahlaki davranışlardan kendilerini vazgeçirmeye çalışan Hz. Lût'a kavmi ailesiyle birlikte vatanından sürülme kararıyla cevap vermiştir (en-Neml 27/56). Kavmini Allah'a şirk koşmamaları, ölçü ve tartıda hile yapmamaları, insanların mallarına göz dikmemeleri, yeryüzünde bozgunculuk çıkarmamaları ve insanları Allah'ın yolundan alıkoymamaları yönünde uyaran Hz. Şuayb'ın kavmi de kendisini Medyen'den çıkarmakla tehdit etmiştir (el-A'râf 7/88).

Kur'an'da İsrailoğulları'nın Firavun'a itaat etmemesi sebebiyle baskıya maruz kaldığı ve Mısır'dan göç etmek zorunda kaldıkları anlatılır (el-Bakara 2/85, el-A'râf 7/128-141). Firavun'un Hz. Musa ve İsrailoğullarına yönelik işkenceleri artınca (el-A'râf 7/105-129, el-Kasas 15-38), Hz. Musa'ya geceleyin İsrailoğullarıyla birlikte yola çıkması emredilmiş (ed-Duhân 43/23), o da Kızıldeniz'e doğru yola çıkmış (Ebû Hayyân, 2017, 6/244) onu takip eden Firavun ve ordusu bu denizde boğulmuştur (Tâhâ 20/78, eş-Şu'arâ 28/63-66). Ardından Hz. Musa, beraberindeki İsrailoğulları ile bir süre Tûr Dağı'nda konaklamış (el-A'râf 141/155; Tâhâ 20/80-98), Allah'a şirk koşup yoldan çıkmaları ve kendilerine vaat edildiği belirtilen Şam topraklarına (Makdisî, 3/87) girmemelerine karşılık ceza ve eğitim amaçlı olarak (Elmalılı, 2003, 3/358) İsrailoğulları'nın farklı coğrafyalarda kırk yıl dolaştığı; bir yurt edinemedikleri ifade edilmiştir (el-Mâide 5/21-26). İşin ilginç tarafı geçmişte Firavun'un baskısı sebebiyle yurtlarından olan İsrailoğulları bugün aynı zulmü topraklarını işgal ettikleri Filistin halkına yapmaktadır.

Kur'an'da baskı ve zulüm sebebiyle yurtlarından göç etmek zorunda kalan Ashabı Kehf hakkında da bilgi verilmektedir. Rivayete göre Hristiyanlara putperest olmaları yönünde baskı yapan Bizans kralı Dakyanus'un bu teklifi kabul etmeyenlere baskıda bulunup işkence ettiği ve bu işkenceler sebebiyle bazı insanların öldüğü belirtilir (Elmalılı, 5/546; Ateş, 5/291). Allah'a iman etmiş olan bir grup genç bu çirkin fiili işlemek ve mensubu oldukları Hristiyanlıktan ayrılmamak için yaşadıkları yeri terk ederek bir mağaraya sığınmışlar (Taberî, 2001, 15/161-162) ve burada 309 yıl uyutulmuşlardır (el-Kehf 18/9-26). Surenin 20. ayetteki ifadede onların bu hicretlerinde ölüm korkusunun da etkili olduğu anlaşılmaktadır. Ashâb-ı Kehf kıssasının vuku bulduğu tarih, coğrafya ve gençlerin kimliğine ilişkin farklı görüşler bulunmakla birlikte (Ersöz, 1991, 3/465) Kur'an'da bu yönde bir bilgi verilmemiş; gençlerin tevhit ve bu yönde yeri geldiğinde vatani terk etmekle sonuçlanan mücadele ve fedakârlığı ön plana çıkarılmıştır.

Mekke'de indiği kuvvetle muhtemel bu surede anlatılan bu olaylar bu dönemde Hz. Peygamber ve ashabın yaşadıklarıyla benzerlik arz etmektedir. Bu kıssa ile inananlara sabretmeleri, zamanı geldiğinde kendilerine hicretle bir kapı açılacağı yönünde telkinde bulunulduğu gibi 21. ayette Allah'ın, insanların Ashâb-ı Kehf'in yaşadıklarının bilinmesinin arzu edildiğinin ifade edilmesinden hareketle zulüm ve baskı altında olmaları sebebiyle dinlerini özgürce yaşayamayan kişilerin de göçü bir kurtuluş olarak görebileceklerine işarette bulunulduğu ifade edilebilir.

Kur'an'da el-Haşr suresi 8. ayette müşriklere boyun eğmeyerek Allah'ın rızası uğrunda bir yaşam mücadelesi veren ve onun dinine ve peygamberine yardım eden sahabenin yurtlarından ve mallarından edilerek göçe zorlandığına dikkat çekilir. Âl-i İmrân suresi 195. ayette ise bu uğurda hicret eden, yurtlarından çıkarılan, ölen ve öldürülen herkesin günahlarının bağışlandığı

ve en güzel şekilde ödüllendirileceği belirtilir. el-Hac suresi 40. ayette de bu kişilerin haksız yere sadece Allah'a iman ettikleri için böyle bir muameleye maruz kaldıklarına dikkat çekilir. en-Nahl suresi 110. ayette ise sahabenin uğradığı eziyetler sebebiyle hicret etmek zorunda kaldıkları hatırlatılarak Allah'ın bu kimselerin yanında olduğu belirtilir. Âl-i İmrân suresi 110. ayette ise hicrete zorlanarak vatanından çıkarılan inananların bu fedakarlıklarına karşılık cennetle ödüllendirilecekleri belirtilir. Enfâl suresi 26. ayette inananlara Mekkeli müşrikler tarafından yapılan baskılar şöyle anlatılır:

“Bulduğunuz yerde önemsenmeyecek kadar az olduğunuz, insanların sizi kapıp götürmelerinden korkar halde bulunduğunuz zamanı hatırlayın. O durumda Allah size sığınacak yer verdi, yardımıyla sizi destekledi, size güzel rızıklar ihsan etti; umulur ki şükredersiniz!”

Bu ayette hicret öncesi ve sonrasında inananların içerisinde buldukları zor durum, yaşadıkları korku ve Allah'ın kendilerine yönelik yardımı anlatılmaktadır. Müminlerin Mekke'de iken müşriklerin eziyetlerinden kaçmak için dağlara sığındıkları (Mâtürîdî, 2005, 5/182), korkularının hicret esnasında da devam ettiği Allah'ın yardımı ile Medine'ye ulaştırıldıkları ve Allah'ın bu korku ve hüznü dolu durumu mutluluk ve hayra çevirdiği anlatılmaktadır (Râzî, 1420, 15/474). Hicretin ikinci yılında yapılan Bedir savaşına izin verilen Hac suresi 39. ve 40. ayetlerde de savaşın meşruiyet gerekçesinin Müminlere yönelik “zulüm” olduğu, onların sırf şirki reddedip Allah'ı ilah olarak kabul etmeleri sebebiyle haksız yere yurtlarından çıkarıldıkları ifade edilir. en-Nisâ suresi 89. ayette müşriklerin, inananların küfre düşerek doğru yoldan ayrılmasını ve böylelikle kendilerine uymalarını arzu ettikleri, müşriklerin Allah yolunda hicret edinceye kadar inananların, onları dost edinmemeleri gerektiği belirtilmiştir. Elbette ki zillet, baskı ve dini hayatın devamı bakımından tehlike altında yaşamaktansa bu olumsuzlukların olmadığı yerleri aramak ve buralarda hayata yeniden başlamak denemeye değerdir (Karaman vd., 2007, 2/124).

1.1.2. Ölüm Korkusu

Kur'an'da bazı peygamberlerin ölüm korkusuyla buldukları coğrafyayı terk ettikleri ifade edilir. Bu peygamberlerden biri de Hz. Musa'dır. Firavun'un Mısır'da erkek çocukları öldürmesi sebebiyle daha bebekken annesinden ayrılmak zorunda kalan ve sonrasında tekrar ona kavuşan Hz. Musa (Tâhâ 20/38-40, el-Kasas 28/7-13) yaşamının ileriki yıllarında da aynı korkuyla göç etmek zorunda kalmıştır. Mısır'da tartışan iki kişiden biri olan Kıbtî'nin istemeden ölümüne sebep olması üzerine öldürülme korkusu sebebiyle Rabbinin yönlendirmesiyle sekiz günlük mesafedeki (Taberî, 2001, 18/203-204; İbn Âşûr, 1984, 20/97) Şu'ayb (a.s)'ın bulunduğu Medyen'e göç etmiştir. Burada sekiz ila on yıl arasında bir zaman diliminde ikamet etmiştir (el-Kasas 28/15-29).

1.1.3. Dinin Muhafazası

Din kaynağı itibariyle ilahi olsa da bu dünyada yaşanması ve devamlılığı insan vasıtasıyla olmaktadır. Bu sebeple peygamberler Allah'ın yardımına mazhar olan ve gözetimi altında olmalarına rağmen mücadelelerine bir an bile ara vermemiştir. Yeri geldiğinde hicret de dinin muhafazası adına yapılan bir mücadele olabilmektedir (Elmalılı, 2003, 3/165-166). Hz. Peygamberin Bedir savaşı öncesinde zafer nasip etmediği takdirde kendisine ibadet edecek kimsenin kalmayacağını belirterek Allah'tan yardım istemesi (Buhârî, 2002, “Meğâzî”, 4) ve mücadelesi dinin muhafazasında dinin önemini göstermektedir.

Bazı ayetlerde (el-Bakara suresi 2/218, el-Enfâl 8/71-75, et-Tevbe 9/20, en-Nahl 16/110) sahabenin Allah yolundaki hicretinin ve cihadının birlikte zikredilmesiyle dinin muhafazasının yeri gelince bir coğrafyayı terk ile yeri gelinde de göğüs göğüse mücadele ile olacağına dikkat çekilmektedir. Tarih de bir zulüm karşısında esas olanın mücahede olduğunu, göçün ise

mücadelede imkânı olmayan durumda güç ve imkân kazanmak için ortaya konan bir çözüm olduğunu da ortaya koymaktadır. Hicret, söndürülmeye çalışılan İslam ışığının yeniden canlanmasına ve dünyayı aydınlatmasına olanak sağlayan bir çıkış kapısı olmakla birlikte bu ışığın devamlılığı cihat ile mümkün olmuştur (Müslim, 2006, "Cihâd", 5). Hz. Peygamber, Mekke'nin fethiyle birlikte hicretin sona erdiğini, cihadın ise sürdüğünü belirtmiştir (Buhârî, "Megâzî", 53). Bu sebeple çeşitli ayetlerde inananlar Allah yolunda mücadeleye teşvik edilmektedir (et-Tevbe 9/73, 88; el-Hac 22/78; el-Ankebût 29/69).

1.1.4. Doğal Afetler (Toplumların Helaki)

Kur'an'da bazı peygamberlerin ve onlara iman edenlerin göçlerinin bir nedeninin olarak kendisine iman etmeyen ve kendisini tehdit eden kavimlerin helakleri olduğu belirtilmektedir. Helakler sonucu coğrafyalarda meydana gelen değişimler sebebiyle bu göçün doğal afetler sonucunda meydana geldiğini de ifade etmek mümkündür. Bununla birlikte Kur'an'da bütün peygamberlerin helak sonunda göç ettiklerine dair bilgi bulunmamaktadır. Örneğin Kur'an'da Şuayb (a.s.)'in Ashâb-ı Medyen (et-Tevbe 9/7), Ehl-i Medyen (et-Taha 20/40, el-Hac 22/44, el-Kasas 28/45) ve Ashabu'l-Eyke (el-Hicr 15/78, eş-Şuarâ 26/178, Sâd 38/13, Kâf 50/14) olarak bahsedilen ve kuzeybatı Arabistan ve Akabe körfezinin doğu kıyılarında yaşadığı belirtilen (Ümit, 2010, 39/222) Medyen halkını Allah'a şirk koşmamaları, ölçü ve tartıda hile yapmamaları, insanların mallarına göz dikmemeleri, yeryüzünde bozgunculuk çıkarmamaları, insanları Allah'ın yolundan alıkoymamaları yönünde uyardığı, fakat onların bu uyarılara kulak asmayıp onu ve kendisine inananları kendi inançlarına girmeleri, aksi takdirde öldürülmek ve buldukları topraklardan sürülmekle tehdit ettikleri bunun üzerine şiddetli bir sarsıntıyla helak edildikleri, Hz. Şuayb ve ona inananların bu helakten kurtulduğu bildirilir (el-A'râf 7/86-93; Hûd 11/84-94; Şu'arâ 26/177-179). Hz. Şuayb ve ona inananların, helak olan bu coğrafyadan Mekke'ye gittiği bilgisi bulunmakla birlikte (Ümit, 2010, 39/223), Kur'an'da onun göç ettiğine dair bir bilgi verilmemektedir. Kur'an'da yine azgınlıkları sebebiyle şiddetli bir sarsılmayla helak edildikleri bildirilen Semûd kavminin (el-A'râf 7/78, eş-Şems 91-11-15) ardından Sâlih (a.s.)'in göç ettiğine ilişkin de bilgi verilmemektedir (eş-Şu'arâ 26/142-159). Kur'an'da, Sâlih (a.s.)'in helak sonrası kavmini uyardığına ilişkin ifadeler (el-A'râf 7/73-79) onun, yaşadığı topraklarda kaldığını göstermektedir.

Kur'an'daki anlatımlara göre göç etmek zorunda kalan ilk peygamberin Hz. Nûh olduğu anlaşılmaktadır. Uzun yıllar mücadele ettiği putperest kavmi tarafından taşlanarak öldürülmekle tehdit edilen Hz. Nûh, Allah'tan kendisini ve inananları zalim kavminin elinden kurtarmasını istemiş (eş-Şu'arâ 26/116-118), Allah da Hz. Nûh'tan bir gemi inşa etmesini ve gemiye canlılardan birer çift alarak yola çıkmasını emretmiştir. Ardından meydana gelen tufan sonucu oluşan (Hûd 11/25-42) dağ gibi dalgalar arasında ilerleyen (Hûd 11/36-48) gemiye binenler kurtulurken, Hz. Nûh'u yalanlayanlar boğularak can vermiştir (Yûnus 10/73; eş-Şu'arâ 26/120). Kur'an'da geminin Cudi dağına indiği belirtilirken (Hûd 11/44) bu dağın nerede olduğu konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Ağırlıklı görüş bu dağın Şırnak il merkezine 17 km. uzaklıktaki dağ olduğu yönündedir (Kaya, 2020, s. 174-175). Rivayete göre Hz. Nûh yaşadığı Irak'tan Musul ya da bugün Şırnak sınırlarında bulunan Cizre'ye zorunlu göç etmek zorunda kalmıştır (Taberî, 2001, 12/419). Geminin yaklaşık altı ay sürdüğü belirtilen yolculuğunda Mekke'ye uğradığına yönelik rivayet de bulunmaktadır (Kaya, 2020, s. 175).

Kur'an'da Hz. Nûh'tan sonra birçok kavmin helak edildiği belirtilir (el-İsrâ 17/17). Bu çerçevede kavminin helaki sebebiyle göç eden peygamberler arasında Hz. Lût da zikredilir. Homoseksüel bir toplumla mücadele eden Hz. Lût, kavmi tarafından Filistin'deki Öludeniz kıyısında bulunan Sodom şehrinde (Ateş, 3/364) sürülmekle tehdit edilmiş (el-Enbiyâ 21/74; en-Neml 27/56), kendisine kavminin helak haberi verilerek hanımı haricindeki aile fertleriyle geceleyin yola çıkması emredilmiştir (Hûd, 77-83; el-Hicr 51-77). Etrafı bereketli kıldığı

belirtilen Şam'a göç ettiği rivayet edilen Hz. Lût'un ardından Filistin'in çeşitli bölgelerini dolaştığı (Makdisî, 3/56), bu yolculuğunda Hz. İbrahim Filistin'e kadar kendisine yoldaşlık ettiği belirtilmiştir (Önkal, 1998, 17/458).

Kur'an'da kavminin helaki sebebiyle bulunduğu topraklardan göç ettiği belirtilen peygamberlerden biri de Semûd kavmine gönderilen Hz. Hûd'dur. O, Yemen bölgesinde yaşayan (Kırca, 2009, s. 500) putperest kavmini bu yanlıştan vazgeçmeleri için uyarılmış, fakat onlar bu uyarılara kulak asmamıştır. Semûd kavminin isyan ve inkârlarının cezası olarak Allah, önce yağmurlarını kesmiş, kuraklık sebebiyle ünlü İrem bağlarını kurutmuştur. Doğru yola gelmeyince de Semûd kavmini kasıp kavuran bir rüzgârla helak etmiştir (el-Ahkâf 46/24-25; el-Kamer 54/19-21). Hz. Hûd ve ona iman edenler ise bu helakten sağ salim kurtulmuştur (Hûd 11/50-58). Hz. Hûd'un, kavminin helaki sonrasında nereye gittiğine ilişkin Kur'an'da bir bilgi verilmemektedir. Onun, inananlarla birlikte Mekke'ye gidip yerleştiği ve Kâbe ile zemzem arasındaki Hicr'e defnedildiği, kabrinin Şam'da Ümeyye Camii'nde ve Yemen diyarında olduğu, kavminin cezalandırılmasının ardından Âd diyarından Yemen bölgesindeki Şihr'e göç ettiği, burada iki yıl kaldığı, vefatında Hadramut topraklarına defnedildiği şeklinde rivayetler bulunmaktadır (İbn Sa'd, 1990, 1/44; Makdisî, 3/36; Harman, 1998, 18/280).

1.1.5. Vatan Hasreti (Tersine Göç)

Kur'an'da göçün sebepleri arasında vatan hasreti de yer almaktadır. Hz. Musa'nın kıssasında birkaç göçten bahsedilir. Hz. Musa'nın Şu'ayb (a.s.)'in yanında belli bir müddet kaldıktan sonra ailesine ve doğup büyüdüğü topraklara olan hasreti sebebiyle ölüm korkusundan ötürü kaçtığı Mısır'a dönmek için yola çıkmıştır. O'nun bu göçünün sosyolojideki "tersine göç" kavramına karşılık geldiği ifade edilebilir. Hz. Musa'nın bu göçü doğup büyüdüğü coğrafyaya ve ailesine duyduğu özlemden kaynaklanmakla birlikte Allah'ın kendisini görevlendirmesi açısından ilahi bir hüviyete bürünmüştür. Tûr Dağı'nın bulunduğu mübarek vadiye kendisine peygamberlik ve mucizeler verilen Hz. Musa'nın Firavun'u uarması istenmiştir. Hz. Musa'nın bu esnada Mısır'dan göç etmesine neden olan öldürülme korkusunu dile getirdiği görülmektedir (el-Kasas 28/30-33). Kardeşi Hz. Harun'un peygamberliği ile desteklenen Hz. Musa ve ilahlık iddiasında bulunan Firavun ve ona yakın olanları doğru yola çağırmak ve Mısır halkını kendisiyle göndermesine izin vermesi amacıyla Mısır'a geri dönmüş ve görevini yerine getirmiştir (el-A'râf 7/103-126).

1.1.6. Görev Mahallini Terk

Kur'an'da göçlerin çoğu baskı, helak, ölüm korkusu gibi meşru gerekçeler üzerinden anlatılırken Yûnus (a.s.)'in göçünden görev mahallinden izinsiz kaçış olması açısından Allah tarafından onaylanmayan bir göç olarak bahsedilmektedir. Musul'da yaşayan ve nüfusu yüz binden fazla olan (es-Sâffât 47/147) Ninova halkına gönderilen (Makdisî, 3/110) Hz. Yûnus'un kavminin helâkine dair verdiği haber gerçekleşmediği, şehrin helak edilmemesinin kendi ülkesi aleyhine olacağını düşündüğünden hayal kırıklığına uğrayıp öfkelenildiği (Harman, 2013, 43/597) ya da öldürüleceği korkusuyla (Makdisî, 3/110) bir gemiye binerek bulunduğu yeri izinsiz terk ettiği şeklinde görüşler bulunmakla birlikte onun, el-Enbiyâ suresi 87. ayette öfkeli biçimde şehri terk ettiğinin belirtilmesi görev mahallini terk etmesinin arkasında yatan sebebin kavminin iman etmemesi olduğu ihtimalini güçlendirmektedir (Karaman vd., 2007, 3/697). Hz. Yûnus'un ilâhî emre uymayıp Tarşış'e gitmek amacıyla Yafa'dan bir gemiye bindiği, denizde büyük bir fırtına çıkması üzerine bu felâketin kimin yüzünden başlarına geldiğini anlamak için gemideki yolcular arasında kura çekildiği, kuranın kendisine isabet ettiği Hz. Yûnus'un, İbrânî olduğunu bildirerek gerçeği anlattığı ve denize atılmasını istediği belirtilir (Harman, 2013, 43/597; Elmalılı, 2003, 7/75). Denize atıldığı esnada Hz. Yunus'u bir balık yutmuş, bir müddet onun karnında kaldıktan sonra balık kendisini Ninova sahiline bırakmıştır. Yaptıklarından

pişman olan kavmi ise Hz. Yûnus'a iman etmiş (es-Sâffât 37/138-148; Harman, 2013, 43/599), bu sebeple Allah tarafından kendilerine gönderilecek olan azap kaldırılmıştır (Yûnus 10/98).

1.2. Uhrevî Sebepler

Kur'an'da göçlerin bir kısmı da uhrevî sebepler üzerinden anlatılmaktadır. Buna göre Allah rızası, ilahi yönlendirme Kur'an'ın göçe ilişkin bahsettiği iki uhrevî gerekçeyi oluşturmaktadır.

1.2.1. Allah Rızası

Kur'an'a göre hicretin temelinde çoğunlukla baskı ve zulüm olduğu ifade edilmekle birlikte esasında bu zulüm ve işkenceler şirkin ve zulmün reddedilip tek olan Allah'a iman edilmesi sebebiyle yapıldığından bu sebeplerin Allah rızası odaklıdır. Hicret zulümden kaçış olmakla birlikte bir anlamda Allah'ın dinini yaymak ve onun rızası için yapılan bir eylemdir. Bu sebeple hicret Kur'an'da Allah yolunda, onun rızası için yapılan bir eylem olarak takdim edilir. Dolayısıyla eylemlerin niyetlere göre değerlendirildiği İslam'da hicret de Allah rızası için yapıldığında anlamlıdır (Buhârî, "Bed'ü'l-vahy", 1). Allah rızası için yapıldığı takdirde sonuçlanamayan eylemler sonuçlanmış kabul edilir (Buhârî, 2002, "Rikâk", 31; Müslim, "İmân," 207). Dolayısıyla önemli olan Allah rızası için yola revan olmaktır. Hedefe ulaşmadan emri Hak vaki olsa bile Allah katında o görev tamamlanmış kabul edilir ve o kişi mükafatı hak etmiştir Rivayete göre Huzâ'a kabilesinden Damra b. el-'Ays ya da el-'Ays b. Damra isimli bir sahâbî hicret emri geldiğinde hasta olduğu halde sedye ile yola çıkmış ve Tenim vadisine geldiğinde vefat etmiş, ardından Allah yolunda hicret edip menzile ulaşamayanların niyetlerinin karşılığını alacaklarının belirtildiği en-Nisâ suresi 100. ayet inmiştir (Taberî, 2001, 9/114). Rivayete göre bu şahıs son nefesine kadar bu hicreti Allah ve rasulü için yaptığını beyan etmiş (Mâtürîdî, 2005, 3/337) ve niyetine göre ödüllendirilmiştir.

1.2.2. İlahi Yönlendirme

Tüm peygamberlerin göçlerinde ilahi yönlendirme etkili olmakla birlikte bazı peygamberlerin kıssalarında bu hususa özellikle değinilmektedir. Hz. İbrahim'in hicretine değinilirken bu hususun özellikle öne çıkarıldığı görülmektedir. Nemrut ve müşrik kavmiyle uzun yıllar boyunca mücadele eden Hz. İbrahim (el-Enbiyâ 21/51-70) bu mücadelenin sonunda çeşitli delilleri gördükleri halde (es-Saffât 37/88-99) Allah'a iman etmeyen ve kendisini yakma teşebbüsünde bulunan (el-Enbiyâ 21/68-70) kavminin arasında kalmanın zarar getireceği ortaya çıkınca Allah'ın yönlendirmesiyle (el-Ankebut 29/26; Râzî, 1420, 25/56) eşi Sâre, yeğeni Hz. Lût ve kendisine tabi olanlarla birlikte Şinar diyarında hüküm sürdüğü belirtilen Nemrûd'un (Batuk, 2006, 32/554) ülkesini terk ederek önce Harran'a, ardından Ürdün'e, oradan da Mısır'a gitmiş, daha sonra Filistin diyarına dönmüştür (Makdisî, 3/51-52) Kur'an'da Hz. İbrahim'in göçü ile ilgili olarak sadece ailesi ile birlikte Mekke'ye yerleşmesinden ve orayı yurt edip imar etmelerinden bahsedilir (el-Bakara 2/125-129; İbrâhîm 14/25-27). Bazı müfessirler Hz. İbrahim'in bu göçünün din adına yapılan ilk hicret olması hasebiyle "Rabbe yapılan" hicret olarak tanımlandığı görüşündedir (İbn Âşûr, 1984, 20/238).

2. Kur'an Açısından Göçün Sonuçları

Kur'an'da göçün çoğunlukla dini sonuçları öne çıkarılmaktadır. Bununla birlikte göçün sosyolojik, ekonomik ve hukuki sonuçlarına da değinilmektedir. Kur'an'da göçün sonuçlarının çoğunlukla Hz. Peygamber ve ashabın Mekke'den Medine'ye hicreti üzerinden anlatıldığı Kur'an'da göçün dini, sosyolojik, ekonomik ve hukuki sonuçlarına değinildiği görülmektedir.

2.1. Dini Sonuçlar

Kur'an'da göçün iman ve bağlılığın ispatı olması, Allah'ın rahmetini, yardımını ve rızasını elde etmeye ve günahların bağışlanmasına vesile olması, muhacirlerin Allah katında daha üstün bir konum elde etmelerini sağlaması ve en nihayetinde cennetle müjdelenmeleri gibi dini sonuçlarına değinildiği görülmektedir.

2.1.1. İman ve Kardeşliğin İspatı

Kur'an'da Müminler gerçek anlamda kardeşlik bağı ile birbirilerine bağlanan kişiler olarak tanımlanır (el-Hucurât 49/10). Yani iman kişiye Mümin sıfatı kazandırmanın yanı sıra Müslüman toplumunu da kardeşlik bağı ile birbirine kenetlemektedir. Bu noktada hicret iman ve kardeşliğin ispatında önemli bir kriterdir. Kur'an'da hicret salt bir yer değiştirme değil, aynı zamanda iman da göstergesi sayılmıştır. Enfâl suresinin 72. ayetinde iman edip hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihat edenlerle, onlara yardım eden ensârın birbirilerinin dostu olduğu, Allah yolunda hicret etmeyenlerin ise hicret edinceye kadar inananlarla olan bağlarının kesilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Surenin 74. ayetinde muhacirlerin de bulunduğu bu grubun gerçek Mümin oldukları ifade edilmiş ve onlar için bağışlanma ve bol rızık vaadinde bulunulmuştur. Surenin 75. ayetinde ise ilk hicret eden topluluk arasında bulunmayıp sonrasında iman edip hicret eden ve Allah yolunda savaşanların de inananların dostu olduğuna ve vaat edilen mükafata erişeceklerine dikkat çekilmiştir. Nisa suresi 89. ayette de müşriklerin, inananların küfre saparak kendilerine uymalarını arzu ettikleri ve onlar, Allah yolunda hicret edinceye kadar inananların, içlerinden dost edinmemeleri gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla ayette hicret iman göstergesi olarak belirlenmiş; Allah ve rasulü için hicret etmeyenlerin müşrik olduğuna hükmedilmiştir (Zemahşerî, 1998, 2/123). Hz. Peygamberin de kendisine iman ve biat etmek üzere gelen kişilere hicret etmelerini şart koştuğu belirtilmektedir (Müslim, 2006, "Müsâkât", 23).

Hz. Peygamberin de ordunun başında gönderdiği her kumandana müşriklerle karşılaştığında kendilerine İslâm'a davet etmesini; eğer kendisine icabet ederlerse onu kabul etmesini ve kendilerini kendi yurtlarından dârülmuhâcirîne göç etmeye çağırmasını, bunu yaptıkları takdirde muhacirlerin lehine ve aleyhine olan hükümlerin onların da lehine ve aleyhine olacağını bildirmiş; kendi yurtlarını tercih etmeleri durumunda Müslüman olan bedevî Arapların statüsüne gireceklerini ve kendilerine, Müslümanlara uygulanan hükümlerin uygulanacağını, Müslümanlarla birlikte cihat etmezlerse fey' ve ganimetten pay alamayacaklarını, İslâm'a girmeyi reddetmeleri durumunda ise onları cizye vermeye davet etmesini, icabet ettikleri takdirde kabul etmesini ve kendilerinden el çekmesini; yüz çevirirlerse Allah'a güvenip onlarla savaşmasını emrettiği rivayet edilmektedir (İbn Mâce, 1998, "Cihâd", 38).

2.1.2. Allah ve Rasulüne Bağlılığın Göstergesi

Kur'an'da Allah ve rasulüne sevginin göstergesi olarak onlara itaat edilmesi emredilmektedir (Âl-i İmrân 3/31). Kur'an'da hicretten Allah'a imanın göstergesi olarak da bahsedilir. Kendisiyle evlenilebilecek bayanlardan bahsedilen el-Ahzâb suresi 50. ayette muhacir bayanlardan "Seninle birlikte hicret eden kadınlar..." şeklinde bahsedilmesi Mekke'den Medine'ye göç eden bayanların fedakarlığını ve göçü Hz. Peygamber, dolayısıyla Allah rızası için yaptıklarını göstermektedir. Yine en-Nisâ suresi 89. ve 100. ayetlerde hicretin Allah yolunda yani ona bağlılığın göstergesi olarak yapıldığına dikkat çekilir. el-Enfâl suresi 74. ayette de hicretin iki temel unsuru olan muhacir ve ensâr gerçek inananlar olarak nitelendirilir. Dolayısıyla ayette muhacirlerin küfür yurdundan bilmedikleri bir diyara hicret ederek Allah'ın dinine yönelik destekleriyle (İbn Âşûr, 1984, 10/89), ensârın da onlar için her türlü imkanlarını seferber ederek destek çıktıkları böylelikle her iki tarafın Allah ve rasulüne olan bağlılıklarını ispatladıkları ifade edilir (Elmalılı, 2003, 4/440).

2.1.3. Allah'ın Rahmetine Ulaşma

Kur'an'da Allah'ın rahmetinin her şeyi kuşattığı (el-A'râf 7/156), onun rahmetinin gerçek Müminlere yakın olduğu belirtilir (el-A'râf 7/56). el-Bakara suresi 218. ayette iman edenler aralarında yer almalarına rağmen Allah'ın merhametini celp edecek kişiler arasında özellikle muhacirlere değinilir. Onların yurt ve mallarını geride bırakarak bilinmeyene doğru hicret etmeleri ve bu uğurda savaşmak da dahil her türlü zorluğa göğüs germeleri sebebiyle inananların en yüce gayesi olan Allah'ın rızasını elde edecekleri belirtilmiştir. Muhacirler sadece vatanlarından göç etmemiş, Hz. Peygamberle omuz omuza savaşmıştır (et-Tevbe 9/111). Allah'ın dinine yardım için konusunda hiçbir fedakarlıktan çekinmeyen muhacirler onun rahmetini ve rahmetinin sonucu olan mükafatları almaya hak kazanmıştır (Taberî, 2001, 3/666-667; Râzî, 1420, 6/394-395). Bu bağlamda Hz. Peygamber de muhacir ve ensâra Allah'ın ikramda bulunması için dua etmiştir (Buhârî, 2002, "Menâkibu'l-ensâr", 9).

2.1.4. Allah'ın Yardımına Erişme

en-Nahl suresi 110. ayette Allah'ın, uğradıkları eziyetler sebebiyle hicret etmek zorunda kalanların yanında olduğu ve onların günahlarının bağışlanıp kendilerine merhamette bulunacağı belirtilir. Ayette Mekke'de iken müşriklerin eziyetlerine ve boykotlarına katlanan, vatanını, malını mülkünü ve sevdiklerini terk ederek çileli hicret yolculuğuna katlanan ve canıyla ve malıyla Allah yolunda savaşan muhacirlerin günahlarının bağışlanacağı bildirilir. Rivayete göre Mekkeli müşriklerin eziyetlerine dayanamayan bazı zayıf Müslümanlar kalben tasdik etmeseler de küfür sözlerini telaffuz etmiş, ayette hicret ve mücahedeleri sebebiyle bu günahlarının bağışlandığı ve Allah'ın kendileriyle beraber olduğu belirtilerek (Taberî, 14-377-378) kendilerine moral verilmiştir. Sahabe Allah ve rasulünün himayesinde gurbet, ekonomik zorluklar ve savaşların üstesinden gelmiş; Mekke'de baskı altında bir hayat sürerken Medine'de bir İslam devletinin temelini atmayı başarmıştır.

2.1.5. Tevbenin Kabul Edilmesi

Tevbe edenlerin övüldüğü Kur'an'da (el-Bakara 2/222; et-Tevbe 9/112) özellikle muhacir ve onlara yardım eden ensârın tevbelerinin kabulünden bahsedilir. Peygamber ile içlerinden bir kısmının kalpleri eğilmeye yüz tuttuktan sonra, sıkıntılı bir zamanda ona uyan muhacirlerle ensârın tevbelerinin kabul edildiği belirtilir (et-Tevbe 9/117) Rivayete göre bu ayet sıcak bir yaz ayında uzak bir coğrafyada meydana gelen Tebuk savaşına katılan ve az bir kumanya ve su ile idare etmek zorunda kalan Müminlerin tereddütleri sebebiyle inmiş, bununla birlikte onların savaşın sıkıntılarına karşı gösterdikleri azim ve sabır sebebiyle bağışlandığı ifade edilmiştir (Taberî, 12001, 2/50, Matürîdî, 2005, 5/502-503). İnananların fedakarlığı sadece savaş esnasında olmamış savaş öncesi hazırlık döneminde de fedakarlıktan çekinmemişlerdi. Savaş için Hz. Osman bin deve ve bin dinar ile katkıda bulunduğu ensârdan bir zatın yüz vesk yani yaklaşık yüz ton buğday bağışıyla savaşa ekonomik destek verdiği belirtilir (Elmalılı, 2003, 4/624).

Burada dikkat çeken husus hicretten 8 yıl sonra gerçekleşen bir savaşa katılanlardan savaşçı kimlikleriyle değil geçmişteki hicret ve hicret edenlere yaptıkları yardımları zerinden anılmalarıdır. Bu da hicretin Allah katındaki önemini göstermektedir. Hicret küfür söylerinin günahını sildiği gibi savaşa katılma yönündeki tereddüt sonucu oluşan günahı da silmektedir. Ayette, savaşa katılma konusunda tereddüt yaşayan inananları teselli etmek için önceki fedakarlıklarına atıfta bulunulduğunu belirtmek de mümkündür (Râzî, 1420, 16/163).

2.1.6. Allah'ın Rızasına Erişme

Bir Müminin hayattaki en büyük gayesi Allah'ın rızasına erişmektir. Kur'an'da, Allah'ın rızası talebiyle vatanlarını terk eden muhacirlerin ve onlara kucak açan ensârın bu arzularına ulaşacakları şöyle ifade edilir: "*Muhacirlerin ve ensârın ilkleri ile onlara güzelce uyanlardan*

Allah hoşnut olmuştur, onlar da O'ndan razıdırlar. Onlara, sonsuza dek hep içinde kalmak üzere altından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. Büyük bahtiyarlık işte budur” (et-Tevbe 9/100). İlk inanan muhacirler Mekke’de, o çetin şartlarda Allah’ın elçisine inanmış ve sonra onun emriyle vatanlarını terk etmiştir. Ensâr ise Müslümanların henüz kritik durumda buldukları ilk Medine günlerinde inanmış, İslam için çalışmış ve çarpışmıştır. Ayette bu iki gruba güzellekle uyanlarla ise sonra Müslüman olmuş samimi insanlar kastedilmektedir. Böylece bütün Müslümanlar ayetin kapsamına girmiş olmaktadır. İslam’ın ilk günlerinde Allah’ın dini için mücadele eden, vatanlarını terk edip onlara kucak açanlarla onlardan sonra gelen ve tıpkı muhacir ve ensâr gibi gerektiğinde Allah için vatanını terk eden ve onlara destek olan herkes Allah’ın rızasına erecek, onun cennetlerine girerek büyük kurtuluşa erecektir (Ateş, 4/134).

2.1.7. Allah katında Daha Yüksek Mertebe Elde Etme

et-Tevbe suresi 19. ila 22. ayetlerde iman edip hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihat edenlerin mertebelerinin onlar gibi olmayan diğer insanlardan daha üstün olduğu belirtilmektedir:

“Hacılara su verme ve Mescid-i Haram’ın imar ve bakım işini (üstlenen kimseyi), Allah’a ve ahiret gününe inanıp Allah yolunda cihad eden kimseyle bir mi tutuyorsunuz? Bunlar Allah katında bir değildirler. Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez. İnanan, hicret eden, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihat edenlerin Allah katındaki mertebeleri pek büyüktür. Muradına erecek olanlar da onlardır. Rableri onları kendi rahmeti, hoşnutluğu ve cennetleriyle müjdeliyor; onlar için orada kesintisiz nimetler vardır. Onlar orada ebedî olarak kalacaklardır. Kuşkusuz en büyük ödül Allah katında olandır.

Bu ayetlerde Allah yolunda hicret, onun yolunda savaşla eşdeğer görülmüş, hicretin Mescid-i Haram’ın bakımı ya da hacılara su verme gibi tehlike ve sıkıntı içermeyen işlemlerle bir tutulamayacağına dikkat çekilmiş ve bu görevleriyle üstünlük taslayan müşriklere de cevap verilmiştir. Onların amellerinin Allah katında bir değer ifade etmediği, aslolanın Allah yolunda çaba göstermek olduğu belirtilmiştir (İbn Atıyye, 1422, 3/16). Ayette muhacirlerin ve mücahitlerin Allah katında bu kimselerden daha üstün olduğu ifade edilmiş, gerçek başarıya erdikleri belirtilen bu kişiler cennet ile müjdelenmiştir. Şöhret için sadece bedenle yapılan ve tehlike içermeyen bir hizmet Allah’ın evine yapılsa bile ruh, beden ve malla yapılan hicret ve cihat elbette ki bir tutulamaz (Râzî, 1420, 16/14).

2.1.8. Günahların Bağışlanması ve Cennete Girme

Kur’an’da Allah için hicret edenlerin yine onun rahmetiyle cennetle ödüllendirileceği belirtilir. İman eden erkek ve kadınlardan hiçbirinin amelinin boşa gitmediği belirtilen Âl-i İmrân suresi 195. ayette Allah ve rasulü için vatanlarını terk eden, bu uğurda eziyet gören ve onların uğruna savaşarak canlarını vermekten çekinmeyen muhacirlere özellikle değinilmiş; onların günahlarının bağışlanarak cennetle ödüllendirileceği ifade edilmiştir. en-Nisa suresi 100. ayette bu uğurda evinden çıkıp yolda ölen kişinin de günahlarının bağışlanacağı ve mükafata ereceği belirtilir. el-Hac suresi 58. ve 59. ayetlerde de Allah, hicret edip öldürülmüş ya da ölmüş olanların hoşnut olacakları cennette rızıklandırılacaklarını belirtmektedir. et-Tevbe suresi 100. ayette de Allah rızası için hicret eden muhacirlerin bu arzularına kavuşacakları belirtilmiş ve cennetle müjdelenmişlerdir.

Kur’an’da hicret günahların bağışlanmasının bir sebebi olduğu gibi hicret edenlere yardım da bu kategoride zikredilmiştir. en-Nûr suresi 22. ayette varlık ve servet sahiplerinin yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere kendi mallarından bir şey vermeyeceklerine dair yemin etmemeleri, onları affetmeleri ve kendilerine iyi muamelede bulunmaları gerektiği, bunun sonucunda da Allah’ın kendilerini bağışlayacağı ifade edilir. Bu ayetin Allah yolunda

hicret etmiş, Bedir savaşına katılmış Mistâh b. Üsâse'nin Hz. Âişe'ye yönelik ifk hadisesine adı karışması sebebiyle akrabası olan Hz. Ebûbekr'in kendisine yaptığı yardımları keseceğini belirtmesi üzerine indiği, ayetteki uyarı ve müjdeyi duyan Hz. Ebûbekr'in Mistâh'a yardıma devam edeceğini ifade ettiği rivayet edilir (Taberî, 2001, 17/226). Ayette, peygamber hanımına iftira atma gibi ağır suça karışan birinin bile geçmişteki iyi durumunun ve özellikle büyük fedakârlık gerektiren hicretinin göz önünde bulundurulması ve Müminlere kin tutulmayıp onlara hoşgörölü davranılması yönünde mesajlar içermektedir (Ateş, 6/170).

2.2. Sosyolojik Sonuçlar

Kur'an'da göçün sosyolojik sonuçlarına da yer verilmektedir. Kur'an'da Allah için göç edenlerin muhacir, onlara yardım edip kucak açanlara ensâr denilmesinde yaptıkları fedakarlıklara yönelik vurgu da vardır. Muhacirler Allah için vatanlarını ve mallarını terk etmeleri sebebiyle, ensâr ise onlara yardımları sebebiyle öne çıkarılmaktadır. el-Enfâl suresi 74. ayette ensâr, iman edip hicret eden ve Allah yolunda cihat eden muhacirleri barındırıp onlara yardım etmeleri sebebiyle övülmüş, her iki grubun yaptıkları fedakarlıktan ötürü gerçek Mümin oldukları ifade edilmiştir.

Hicretten sonra muhacirlerle ensâr arasında tam bir kaynaşma ve dayanışmanın olduğu görülmektedir. Bunun sağlanmasında, İslâm'ın esasları ve mensuplarına telkin ettiği kardeşlik anlayışı kadar Hz. Peygamber'in uygulamaya koyduğu "muâhât" (Buhârî, 2002, "Menâkibu'l-ensâr, 50) ameliyesinin de etkisi büyük olmuştur. Bu uygulama hicretten hemen sonra gerçekleştirilmiş ve Rasûl-i Ekrem, ensârla muhacirleri bir araya getirerek her muhacir için ensârdan bir kardeş tayin etmiştir. (Önkâl, 1998, 17/461). Bu uygulama İslâm toplumunda bütünleşmenin gerçekleştirilmesine ve o günkü sosyokültürel ve ekonomik problemlerin çözümüne büyük kolaylıklar getirmiş, özellikle hilf denilen Câhiliye âdetinin ortadan kaldırılmasını, yurtlarından ve yuvalarından ayrı düşen muhacirlerin garipliğini, mahzunluğunu gidererek Medine'ye ve Medinelilere ısınmalarının kolaylaştırılmasını, onlara maddî destek imkânları araştırılırken bunun manevi bir kardeşlikle desteklenmesini ve yardım görmelerinden doğabilecek psikolojik ezikliğe fırsat verilmemesini, o zamana kadar yaşadıkları ağır şartlarda tecrübe kazanan muhacirlerin ensâra mürşit, ensârın da onlara bir nevi öğrenci kılınarak eğitici bir hareketin başlatılmasını, ashâb arasında seciye ve karakter benzerliğinin belirginleştirilmesini ve her iki zümrenin ortak bir paydada buluşarak zihniyet beraberliği içinde inkârcı, münafık ve Yahudi fitnelere karşı birlikte hareket etmelerini sağlamıştır (Algül, 2005, 30/308). Muâhât uygulaması esasında İslâm'ın öngördüğü toplumun küçük bir provasını oluşturmaktaydı. Bu uygulama da tıpkı hicret gibi evrensel ölçekte gelişme imkânı bulunacak olan İslâm'ın öngördüğü toplum yapısının prototipini oluşturmaktaydı. Bu uygulama sayesinde Mekkelî muhacirler ile Medinelî ensâr arasında kuvvetli bir oluşmuş, ensârın bu noktadaki takdire şayan tutumu Kur'an'da şöyle dile getirilmiştir:

"Onlardan önce bu yurda yerleşmiş ve gönülden inanmış olanlar, kendilerine göç edip gelenleri severler, onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar; ihtiyaç içinde olsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin bencilliğinden korunmayı başarırsa işte kurtuluşa erecekler onlardır" (el-Haşr 59/9).

Ayetin inmesine sebep olduğu belirtilen şu olay ensârın fedakarlığının boyutlarını ortaya koymaktadır: Muhacirlerden birisi kendisini misafir etmesi için Hz. Peygambere geldi. O da adamı misafir edecek biri olup olmadığını sordu. Bunun üzerine ensârdan Ebû Talha adlı bir zat kendisini evinde misafir etti. Ebû Talha'nın evinde çok az yiyecek vardı. Bu sebeple hanımına, yemeği misafire ikram etmesini, çocuğu uyutmasını, lambayı söndürmesini ve kendisiyle birlikte yemeği yiyor gibi davranmasını tembihledi. Bunun üzerine bu ailenin fedakarlığını öven bu ayet indi (Taberî, 2001, 22/528).

2.3. Ekonomik Sonuçlar

Kur'an'da göçün ekonomik sonuçlarına dolaylı olarak değinildiği görülmektedir. Bununla birlikte muhacirlere fey'den pay verilmesine ilişkin hukuki düzenlemenin temelinde de ekonomik gerekçeler yatmaktadır. Mülkün sahibinin Allah olduğuna dikkat çekilir (Âl-i İmrân 3/26). Bu bağlamda yeryüzünün de onun olduğu ifade edilir (en-Nisâ 4/97, el-A'râf 7/73, Hûd 11/64, ez-Zümer 39/10) İnsanoğlunun farklı coğrafyalara göç etmesinin arkasında yatan en önemli sebeplerden biri de rızık kaygısıdır. O, kulların rızıkını yeryüzünün değişik bölgelere dağıtmıştır. Kullara düşen onu aramak ve bulmaktır. Bununla birlikte geçmişten günümüze insanlar göçler rızık, savaş, baskı, eğitim ve daha rahat bir yaşam gibi sebeplerle sürekli yer değiştirmektedir. Allah, kendisi için hicret edenlerin böyle bir kaygıya kapılmaması gerektiğini, yeryüzünün kendisine ait olduğunu dolayısıyla dünyanın başka yerlerinde daha iyi imkanları yarattığını belirterek olumsuz gibi görünen göçün olumlu sonuçlar doğurabileceğini belirtmiştir (en-Nisâ 4/100). en-Nahl suresi 41. ayette zulme uğramaları sebebiyle Allah yolunda hicret etmek zorunda kalan kimselerin dünyada güzel bir yaşama ulaşacağı, ahiretteki mükafatlarının ise daha büyük olduğu belirtilir. Bu noktada göç eden kişilerin sabırlı olması ve Allah'a tevekkül etmeleri de büyük önem taşımaktadır. Ayetlerde Allah'ın rızası için göç eden kimselerin daha iyi bir yaşam imkân sağlayacağı ifade edilmekle birlikte göçmenlerin bekledikleri yaşama kavuşmaları onların çabaları ile birlikte göç ettikleri ülkelerdeki insanların kendilerine yaptıkları muamele ve sundukları imkânlara da bağlantılıdır. Bu sebeple göç alan ülkenin insanları göçmenlere ucuz işçi olarak değil insan olarak yaklaşmalı, ihtiyaç sahibi olanlara yardım etmeli ve emeklerinin karşılığını vermelidir.

Bunun uygulamasını Mekke'den Medine'ye yapılan hicrette görmek mümkündür. Mekke'de fakir olan ya da müşriklerin baskısı altında ezilen ve hor görülen Müslümanlar Medine'deki kardeşlerinin yardımlarıyla insanca yaşayacakları bir ortama kavuşmuş; kimi ordu komutanı, kimi yönetici, kimi tüccar olmuş ve imkanları nispetinde İslam'a hizmet etmişlerdir. Bugün dünyanın dört bir köşesine yayılan İslam toplumu varlığını on dört asır evvel vatanlarını terk eden bu bir avuç muhacire ve onlara yardım eden ensâra borçludur.

2.4. Hukuki Sonuçlar

Hicret, inananlara yönelik bazı fikhî hükümler doğurmuştur (İbrahim, 2018, s. 99-162). Bu hükümlerden bir kısmı geçerliliğini korurken bir kısmı muhacirlerin ekonomik bağımsızlığını kazandığı ileriki süreçte yürürlükten kaldırılmıştır. Kur'an'da hicretin sebep olduğu bu hükümlerin bir kısmına değinilmektedir. Bu hükümlerin evsiz yurtsuz kalmış muhacirlerin ekonomik statülerinin iyileştirilmesi amacıyla yapıldığı ortadadır. Müminlerin kendi arasındaki konumlarının belirlendiği el-Ahzâb suresi 6. ayette Hz. Peygamberin, Müminlerin kendi canlarından önce geldiği, onun eşlerinin Müminlerin anneleri olduğu ve aralarında akrabalık bağı bulunanların muhacir de olsa diğer Müminlerden öncelikli olduğu ifade edilir. Hicret sonrası Hz. Peygamberin birbirilerine kardeş ilan ettiği kişiler uzun süre kendi aralarında da mirasçı olmuş (Taberî, 19/17) Mekke'nin fethiyle birlikte bu uygulamaya son verilerek miras sadece nesep yönünden yakınlığı olanlara hasredilmiştir (el-Enfâl 8/75; Buhârî, "Menâkibu'l-ensâr", 45). Muâhâtın miras hukuku dışında kalan yardımlaşma, birbirine destek olma, öğüt verme, öğüt alma tarzındaki hükümleri ise daima yürürlükte kalmış, bu anlamıyla uygulama bütün Müminleri kapsayacak şekilde genelleştirilmiştir (el-Hucurât 49/10; Algül, 2005, 30/308).

2.4.1. Fey'den Pay Alma

Fey' temelde muhacirlerin yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilmeleri açısından ekoomik boyutu olan bir sonuç olmakla birlikte ayrıntıları İslam hukukunda ele alındığı için hukuki bir sonuç olarak öne çıkmaktadır. el-Haşr suresi 6. ayette Nadîroğulları'nın sürülmesi ile savaşmaksızın elde edilen malların Allah, Hz. Peygamber, onun yakınları, yetimler, yoksullar

ve yolda kalmışlara ait olduğu belirtilmiş, bir sonraki ayette ise bu konuda sadece muhacirlerden bahsedilmiştir. Ayette Allah'tan bir hoşnutluk ararken ve Allah'ın dinine yardım ederken yurtlarından ve mallarından uzaklaştırılmaları sebebiyle kendilerine fey'den hisse ayrıldığı şöyle belirtilmiştir:

“Allah'ın onlardan alıp rasulüne fey' olarak verdikleri için siz at veya deve koşturmuş değilsiniz. Ama Allah elçilerini dilediği kimselere üstün kılar. Allah her şeye kadirdir. Allah'ın (başka) beldeler halkından alıp resulüne fey' olarak verdikleri, Allah'a, peygambere, yakınlara, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmışlara aittir; (servet) içinizden sadece zenginler arasında dönüp dolaşan bir şey olmasın diye böyle hükmedilmiştir. Peygamber size ne vermişse onu alın ve size neyi yasaklamışsa ondan kaçın. Allah'a karşı saygısızlık etmekten sakının. Kuşkusuz Allah cezalandırmada çok çetindir. (Bu gelirler) Allah'ın lutuf ve rızasının peşine düşerek Allah'a ve resulüne yardım ederlerken yurtlarından ve mallarından uzaklaştırılmış olan yoksul muhacirlerin hakkıdır. İşte onlar dosdoğru kimselerdir.” (el-Haşr 59/6-8).

Bu ayetle muhacirlerin ekonomik özgürlüklerini kazanmaları hedeflenmiştir. Zira Mekke'yi bırakarak Medine'ye hicret eden muhacirler toprakları ve gelirleri olmadığından ensârın yardımıyla ayakta kalıyordu. Nadîroğulları'nın toprakları fethedildiğinde Hz. Peygamber Allah tarafından kendisine tahsis edilen bu malları ensârdan fakir iki kişi hariç muhacirlere dağıtmış ensâra bu mallardan pay vermemiştir (İbn Hişâm, 1955, 2/192). O bunu yaparak muhacirleri ensâra yük olmaktan kurtarmış ve ekonomik özgürlüklerini kazanmaları noktasında önemli bir adım atmıştır (Ateş, 9/354).

2.4.2. Müşrik Eşle Nikahın Düşmesi

Müminlerin tedbirli davranmaları gerektiği belirtilen Kur'an'da (en-Nisâ 4/71) imanın göstergesi olan hicret konusunda da aynı tavrı takınılması gerektiği ifade edilir. Hicret, tevhit ehli Müslümanlarla putlara tapan müşrikleri ayıran önemli bir kriterdir. Mekke'den Medine'ye hicret etmeyenler müşriklerin safında sayılmıştır. Hicret aynı zamanda nikahın durumunun belirlendiği bir kriter de dönüşmüştür. el-Mümtahine suresi 10. ayette Mümin kadınlardan biri daha önce göç eden grubun arasında muhacir olarak katıldığında onların imtihan edilmesi gerektiği; inanmış bir Mümin olduğu kanaati hasıl olduğunda onun müşrik olarak Mekke'de kalan kocalarına verilmemesi gerektiği belirtilir. Aynı şekilde kocaları Medine'ye hicret edip kadınları müşrik olarak Mekke'de kalan kocaların da karılarını boşamaları ve her iki tarafın da mehirlerini birbirilerine iade etmeleri gerektiği ifade edilir. Konuya ilişkin ayet şu şekildedir:

“Ey iman edenler! Mümin kadınlar göç ederek size geldiklerinde -onların imanlarını Allah daha iyi bilmekle beraber- siz onları sınavın. Eğer mümin olduklarını anlarsanız, onları kâfirlere iade etmeyin. Bunlar onlara helâl değildir, onlar da bunlara helâl olmaz. Onlara (kocalarına) harcadıkları (mehirleri) geri veriniz. Mehirlerini ödediğiniz takdirde bu kadınlarla evlenmenizde sakınca yoktur. Kâfir kadınları nikâhınız altında tutmayın. Siz harcadığınızı (verdiğiniz mehri) isteyin, onlar da harcadıklarını istesinler. Allah'ın hükmü işte budur. Aranızda hükmünü böyle veriyor. Allah hakkıyla bilmektedir, hüküm ve hikmet sahibidir”.

Bu ayet, Allah ve rasulüne inananların gerçekleştirerek imanlarını ispat ettikleri hicretin onlar gibi davranmayan müşriklerle evlilik bağı sonlandırmada bir ölçüt olduğunu ifade etmektedir. Ayette imanları konusunda imtihan edilmesi gereken kadınların Mümin olarak nitelenmesinin görünüş itibarıyla iman tavırlarını takınmaları sebebiyle olduğu belirtilir (Râzî, 1420, 29/521). Zira ayette imanlarının gerçek mahiyetini Allah'ın bildiği ifade edilerek inananlar tedbirli davranmaya teşvik edilmektedir. Dâr ihtilafı iman farklılığına, iman farklılığı da nikah bağının kopmasına neden olmuştur (Ateş, 9/387). Kadınları imtihan emrinin gerekçesi iman ortaya çıkarılması olmakla birlikte bu sınav inananların güvende olmaları açısından da önemlidir. Zira kadının karşı tarafın ajanı olup devlet sırlarını inananlara götürmesi ya da Müminlere

suikastta bulunması ihtimal dahilindedir. Nitekim bu tür eylemlerde dikkat çekmediği için kadınların kullanılması tarihi ve tecrübi bir vakıadır.

SONUÇ

“Ekonomik toplumsal veya siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitmesi” şeklinde tanımlanan göç insanlıkla birlikte var olan ve önemi her geçen gün artan bir olgudur. Emperyalist güçlerin fakir ülkelerin zenginliklerini sömürmesi, savaş, güçsüz devletlerin topraklarının işgal edilmesi, siyasi dini, toplumsal karışıklıklar ve dini baskılar, ekonomik problemler ve iklim sorunları göçün ana sebeplerini oluşturmaktadır. Bu problemlerin artması sebebiyle milyonlarca insan vatanlarını terk etmiş hem göçmenler hem de göç edilen ülkeler açısından göç bir sorun haline gelmiştir. Remi kurumlar tarafından yayımlanan raporlarda bu sorunun ileriki tarihlerde daha da derinleşeceğinin öngörüldüğü ifade edilmektedir.

Göç hem göçmenler hem de göç alan ülkeler için sosyal, kültürel, ekonomik ve demografik sorunlara sebep olmakla birlikte bazı fırsatları da barındırmaktadır. Göç, insanların baskı ve fakirlikten kurtulmalarını, yeni imkanlara kavuşmalarını, daha iyi bir eğitim almalarını sağladığı gibi göçmenlerin göç ettikleri ülkelere kültürlerini, bilgi birikimi ve tecrübeleri taşımalarını ve istihdam problemi yaşanan ülkelerde işgücüne katkı sağlamalarını mümkün kılmaktadır.

Esasında sosyal bilimlerin konusu olan göç Kur'an'da da yer bulan bir olgudur. Bununla birlikte Kur'an'ın göçü sosyal bilimler gibi ele almadığı; peygamberlerin özellikle de Hz. Peygamberin Mekke'den Medine'ye hicreti üzerinden verilmek istenen mesajı zihinlere yerleştirmek göç anlatımlarına yer verdiği görülmektedir. Kur'an'da göç, için “terk etmek” anlamındaki çeşitli kelimeler kullanılmakla birlikte bu noktada öne çıkan kelime “hicret”tir. Kur'an'da vatanını terk ederek başka bir diyara göç edenler “muhacir”, onlara yardım edenlere ise “ensâr” olarak adlandırılmaktadır.

Kur'an'da göçün, insanoğlunun yaşadığı âlemden bu dünyaya gönderilmesi ile başladığını belirtmek mümkündür. Bu bağlamda Kur'an'da insanoğlunun bu dünyaya imtihan için gönderildiği, en nihayetinde asli vatanı olan ahiret yurduna geri döneceği ve bunun için hazırlık yapması gerektiğini öğütler.

Kur'an'ın verdiği bilgilere göre dünyada göçe zorlanan ilk peygamber Hz. Nûh'tur. Kur'an'da ayrıca Hz. Hûd, Hz. İbrahim, Hz. Lût, Hz. Şu'ayb, Hz. Musa, Hz. Yûnus ve Ashâb-ı Kehf'in göçleri hakkında bilgi verilmektedir. Bununla birlikte Kur'an'da göç anlatılarının çoğunluğunu Hz. Peygamber ve ashabin Mekke'den Medine'ye hicreti oluşturmaktadır. Kur'an'da bu göçün öncesine, uygulanışına ve sonrasına ilişkin detayları görmek mümkündür.

Kur'an'da göçün, inanmayanların elinde baskı ve zulüm aracına dönüştüğüne dikkat çekilmiştir. Çeşitli ayetlerde birçok zalim toplumun kendilerini uyanan peygamberlerini vatanlarından sürmekle tehdit ettikleri ifade edilmektedir. Buna mukabil zulme direnme imkânı kalmadığında göçün inananlar için huzur ve özgürlük iklimine açılan bir kapı olduğu ifade edilir.

Kur'an'da göç salt bir yer değişimi olarak ele alınmamaktadır. Çoğunlukla Müslümanların Mekke'den Medine'ye hicreti bağlamında ele alınan göç sosyolojik bir olgudan çok ilahi bir emir ve gözlemle yapılan bilinçli bir terk edişi ifade etmektedir. Bu sebeple Kur'an'da göçün sebepleri arasında dünyevi gerekçelerin yanı sıra uhrevi gerekçelere de değinilmektedir. Bu gerekçeler önceki peygamberler ve kavimlerinin başlarından geçenler ile Hz. Peygamber ve ashabin hicreti üzerinden anlatılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında diğer peygamberler ve

kavimlerinin yaşadığı tecrübeler Hz. Peygamberin hicretine hazırlık olması açısından değinildiğini ifade etmek mümkündür. Kur'an'da göçün dünyevi sebeplerinin başında baskı ve zulmün yer aldığı; ölüm korkusu, dinin muhafazası, doğal afetler (toplumların helaki), vatan hasreti ve görev mahallini terk gibi sebeplerin de göçün gerekçelerini oluşturduğu görülmektedir. Bununla birlikte bazı peygamberlerin göçlerinde bu sebeplerden birkaçının rol oynadığı; Hz. Musa örneğinde olduğu gibi dünyevi amaçla başlayan bir yolculuğun sonrasında uhrevi bir mahiyet kazanabildiği görülmektedir. Bununla birlikte Kur'an'da göçlere neden olan sebeplerin sonuncusu haricindekileri hepsi meşru kabul edildiği; Hz. Yûnus'un görev mahallini izinsiz terk etmesinin meşru bir gerekçe sayılmadığı belirtilen Kur'an'da onun, Allah'ın onayını almadan yaptığı bu göç sebebiyle cezalandırıldığı görülmektedir. Kur'an'da göçün uhrevi sebepleri olarak ise Allah rızası ve ilahi yönlendirmeye vurgu yapılmaktadır.

Göçün sonuçlarına daha çok Mekke'den Medine'ye hicret açısından değinilen Kur'an'da muhacir olarak isimlendirilen göçmenlerle onlara yardım eden ensâr üzerinden çoğunluğu dini, sosyolojik, ekonomik ve hukuki sonuca temas edilmektedir. Kur'an'da iman ve bağlılığın ispatı olması, Allah'ın rahmetini, yardımını ve rızasını elde etmeye ve günahların bağışlanmasına vesile olması, muhacirlerin Allah katında daha üstün bir konum elde etmelerini sağlaması ve en nihayetinde cennetle müjdelenmeleri göçün dini sonuçları arasında zikredilmektedir. İnananlar arasında kardeşlik bağı güçlendirerek kaynaşma ve dayanışmaya sebep olması da göçün sosyolojik sonucunu oluşturmaktadır. Kur'an'da göç sonucunda inananların daha iyi imkanlara kavuşacağı belirtilerek göçün ekonomik sonucuna da temas edilmektedir. Göçün ekonomik sonuçlarının ensârın muhacirlere yardımı ile birlikte anlatılması, göçmenlerin ekonomik kalkınması açısından sosyal yardımlaşmanın önemli olduğunu; göçmenlere ucuz işçi olarak değil insan olarak yaklaşılması gerektiğini hatırlatmaktadır.

Kur'an'da muhacirlere fey'den pay verme ve müşrik eşin nikahının düşmesi gibi göçün hukuki sonuçlarına da değinilmiştir. Savaşmadan ele geçirilen mallardan muhacirlere pay verilerek onların ekonomik bağımsızlıkları kazanmaları hedeflenmiştir. Esasında hukuki bir düzenleme olan fey'in ekonomik boyutu İslam hukukunda ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Kur'an'a göre hicret aynı zamanda müşriklerle inananları belirleyen bir kriterdir. İslam'a göre inananların müşriklerle evlenmeleri mümkün olmadığından ve Mekke'den Medine'ye göç emrine uymayan kişiler müşrik kabul edildiğinden Müslümanların müşrik eşleriyle ilişkilerini kesmeleri gerektiği belirtilmiştir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel Y 2016. Göç sosyolojisi. Ankara: Nobel Yayınları.
- Akarşlan T 2012. Rivâyetlerle hicret olayının tahlili. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Akbaş M 2010. Muhâcirûn-ensâr kardeşliğinin serüveni. İstem. 8 (15): 61-77.
- Aksoy Z 2012. Uluslararası göç ve Kültürlerarası İletişim. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 5 (20): 292-303.
- Algül H 2005. Muâhât. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. İstanbul, 30: 308-309.
- Ataca B 1998. Psychological, sociocultural, and marital adaptation of Turkish immigrants in Canada, (Yayımlanmamış doktora tezi). Queen's University Kingston, Ontario, Canada.
- Ateş S t.y. Yüce Kur'ân'ın çağdaş tefsiri. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat.
- Aydın M 2015. Özel bir göç biçimi olarak hicret. Sosyoloji Divanı. 3 (6):103-114.

- Bal H, Ayg l HH, Oğuz ZN, Uysal MT 2012. Göçle gelenlerin toplumsal sorunları (Isparta  rneği). SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. 27: 191-210.
- Buhârî EA 2002. Sah hu'l-Buhârî. Beyrut: Dâru İbn Kes r.
- Durmaz İT 2019. Türkiye'ye yönelik Afgan göçünde İnan etkisi (1979-2018). (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Orta Doğu ve İslam  lkeleri Araştırmaları Enstitüsü. İstanbul.
- Duymaz, SY 2019. İklim değişikliği, afetler ve insan hakları:  vresel zorunlu göç. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ekici S, Tuncel G 2015. Güç ve insan. Birey ve Toplum. 5 (9): 9-22.
- Elmalılı MH t.y. Hak dini Kur'an dili. İstanbul: Azim Dağıtım.
- Ersöz A 1991. Ashâb-ı Kehf. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. İstanbul. 3:465-467.
- Güllüpınar F 2012. Güç olgusunun ekonomi-politiği ve uluslararası göç kuramları üzerine bir değerlendirme. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi. 2 (4): 53-85.
- Harman  F 1998 H d. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. İstanbul: 18:279-281.
- Harman  F 2013. Yûnus. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi İstanbul: 43:597-599.
- Ibrahim AJ 2018. İslam hukukunda g ç ile ilgili hükümler (İbadet  rneği). (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Diyarbakır.
- International Organization for Migration (IOM) 2019. World migration report 2020. Switzerland: International Organization for Migration Publication.
- Isafah n  EK 2010 el-M fred t fi ğaribi'l-Kur'an. Beyrut: Dâru'l-Ma'rifet.
- İbn Âşûr MF 1984. et-Tahr r ve't-tenv r. Tunus: Dâru't-T nisiyye li'n-Neşr.
- İbn Atıyye, E. M. 1422. el-Muharraru'l-vec z fi tefsiri'l-Kit bi'l-'az z. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye,
- İbn Hişâm. A 1955. es-S rat 'n-nebeviyye. Mısır: şeriket  Mektebeti ve Matbaai Mustafa el-B b  El-Haleb  ve Evl dih.
- İbn Mâce EA 1998. Sünenü İbn Mâce. Beyrut: Dâru'l-Ceyl.
- İbn Sa'd EA 1990. et-Tabak t 'l-k br . Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- İçduygu A, Sirkeci İ 1999. Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde göç hareketleri, 75 yılda köylerden şehirlere. İstanbul: İş Bankası – Tarih Vakfı Ortak Yayınları.
- İnan G 2019 Tersine g ç olgusunun nedenleri üzerine bir araştırma. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.  anakkale.
- Karaman H,  ağrıacı M, Dönmez İK, Gümüş S 2007. Kur'an yolu Türkçe me l ve tefsir. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kaya, M 2020. Kur'an'da dağlar. Ankara: Fecr Yayınları.
- Kırca, C 2009. Semûd. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. İstanbul: 36: 500-501.
- Köksal MA 1987. İslâm tarihi. İstanbul: şamil Yayınevi.
- Makdisî MT tty. el-Bed' ve't-t r h: B rsa d: Mektebetü's-Sek f ti'd-D niyye.

- Marshall G 1999. Sosyoloji sözlüğü. çev. Osman Akınbay-Derya Kömürçü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mâtürîdî MEM 2005. Tefsîru'l-Mâtürîdî-Te'vîlâtü ehli's-sünne. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Müslim BH 1426. el-Müsnedü's-sahîh. Riyad: Dâru Tayyibe.
- Önkal A 1998. Hicret. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. İstanbul: 17: 458-462.
- Özcan EDE 2017. Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme. İş ve Hayat. 2 (4): 183-215.
- Özel A 1998. Hicret. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. İstanbul: 17: 462-466.
- Râzî EA 1420. Mefâtihu'l-ğayb. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî.
- Sarıkaya ME 2018. Zorunlu göç bağlamında Kur'an'da göç. Journal of Analytic Divinity. 2 (1): 235-252.
- Sayın Y, Usanmaz A, Aslangiri F 2016. Uluslararası göç olgusu ve yol açtığı etkiler: Suriye göçü örneği Kmü Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 18 (31): 1-13.
- Taberî EC 2001. Câmi'u'l-beyân fi te'vîli'l-Kur'ân, Dâru Hecr.
- Taşkın D 2014. Uluslar Arası göç sorunu perspektifinde Türkiye. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. 181: 175-204.
- Ümit M 2010. Şuayb. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. İstanbul: 39:222-223.
- Yılmaz A 2014. Uluslararası göç: çeşitleri, nedenleri ve etkileri. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic. 9 (2): 1685-1704.
- Zemahşerî MÖ 1998. el-Keşşâf 'an hakâiki ğavâmidi't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvîl fi vücûhi't-te'vîl. Riyad: Mektebetü'l-'Ubeykân.

**ZENOFOBİNİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK AÇISINDAN İNCELENMESİNE
DAİR NİCEL BİR ARAŞTIRMA:****İSTANBUL ÖRNEĞİ**

A QUANTITATIVE RESEARCH ON THE XENOPHOBIA EXAMINATION IN TERMS
OF PSYCHOLOGICAL RESILIENCE:

CASE OF ISTANBUL

Ahmed Taha Arifoğlu

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Öğrencisi

Prof. Dr. Orhan Koçak

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

ÖZET

Zenofobi, yabancılara karşı duyulan olumsuz önyargıdır. Yabancı düşmanlığı olarak da tanımlanabilir. Psikolojik dayanıklılık, stresli yaşam olaylarının etkilerini azaltmak ve üstesinden gelmek için bağımsız bir direnç kaynağı ve kişilik temelli bir eğilimdir. Psikolojik dayanıklılığın üç boyutu vardır; bunlar kendini adama, kontrol ve meydan okuma faktörlerinden oluşmaktadır. Türkiye’de Yabancı düşmanlığının psikolojik dayanıklılık açısından incelenmesi henüz çalışılmamıştır. Bu çalışmada, İstanbul’da yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Türkiye 'de çeşitli hukuki statüler altında bulunan 4 milyonu aşkın göçmene karşı var olan zenofobik düşünce ve tutumları psikolojik dayanıklılık açısından incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini İstanbul’da yaşayan çeşitli 18- 65 yaş arasında yer alan vatandaş oluşturmaktadır. Araştırmanın Evreni İstanbul’dur. Araştırma nicel yöntem ve basit rastgele örneklem ile yapılmıştır. Güven aralığı için %95 anlamlılık değeri için $p < .05$ kabul edilmiştir. Veri çözümlenmeleri için SPSS 25 programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler t-testi, tek yönlü varyans analizi (anova), korelasyon ve stepwise regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda psikolojik dayanıklılığın zenofobi karşısında direnç işlevi göstermediği görülmüştür. Bu sonuca yol açan sebebin örneklem grubunda işsizlerin, ve üniversite öğrencilerinin ve gençlerin ağırlıkta olmasıdır. Çalışmanın sonucunda zenofobinin önlenmesi için sosyal uyum programlarına işsizlerin, gençlerin, ve üniversite öğrencilerinin katılması çok boyutlu toplulukla sosyal hizmet programlarının uygulanması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: psikolojik dayanıklılık, suriyeliler, göçmenler, zenofobi

ABSTRACT

Xenophobia can be defined as negative prejudice towards strangers. It can also be defined as the hatred of foreigners. Psychological resilience is an independent source of resistance and a personality-based tendency to mitigate and overcome the effects of a stressful life. Psychological resilience has three dimensions; this dimensions are; attachment, control, and challenge. A review of xenophobia in Turkey; in terms of psychological resilience, has not been examined yet. This study examines the xenophobic opinions and attitudes of Turkish citizens living in Istanbul against more than 4 million immigrants with various legal status in Turkey in terms of psychological resilience. The research sample consists of various citizens between the ages of 18-65 living in Istanbul. The universe of the research is Istanbul. The research was conducted with quantitative method and simple random sampling. The confidence interval was

set at 95% and a significance value of $p > .05$ was accepted. For data analysis, SPSS 25 were used. Obtained data were evaluated with t-test, one-way analysis of variance (anova), correlation and stepwise regression analysis. As a result of the study, it was observed that psychological resilience did not function as resistance against xenophobia. As a result of the research, it was seen that psychological resilience did not function as a resistance against xenophobia. The reason that led to this result is that the unemployed, university students and young people predominated in the sample group. As a result of the study, it is recommended that the unemployed, young people, and university students participate in social cohesion programs to prevent xenophobia and Social work practice with a multidimensional community is suggested as a solution for this issue.

Keywords: psychological resilience, Syrians, immigrants, xenophobia

AFET VE GÖÇ: DOĞAL VE YAPAY AFETLER ÇAĞINDA İNSANİ HAREKETLİLİĞE TEORİK YAKLAŞIMLAR

DISASTER AND MIGRATION: THEORETICAL APPROACHES TO HUMANITARIAN MOBILITY IN AN AGE OF NATURAL AND MAN-MADE DISASTERS

Ruhi Can ALKIN

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyoloji Bölümü,
Konya, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-8608-4043

ÖZET

İnsanlık tarihine etki eden, onu dönüştüren ve toplumsal yaşantının seyrini belirleyen süreçler arasında afetlerin ve göçlerin etkisi azımsanmayacak ölçüdedir. Tarihsel süreçte insanlık birçok göçe ve birçok afete şahit olmuş, bunlar yazılı ve sözlü kültür ürünleri aracılığı ile günümüze kadar gelmiştir. Üstelik bu iki süreç, tarihin birçok döneminde olduğu gibi günümüzde de birbirini etkileyebilmektedir. Küresel ölçekte şahit olunan kıtlık, kuraklık, savaş, su kaynaklarının tükenmesi, terör gibi doğal ve yapay afet kategorisinde değerlendirilebilecek durumlar, insanları bireysel ya da toplu göçlere sevk etmektedir. Zorunlu göç kategorisinde değerlendirilebilecek bu durum gerek göç veren gerekse göç alan toplumları siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal açıdan dönüşüme uğratmaktadır.

Afetler ve göç arasındaki bu bağlantı, sosyal bilimler literatüründe uzunca zamandır tartışılmaktadır. Özellikle iklim değişikliğine bağlı göçler, küresel ısınma ve doğal dengede yarattığı tahribat dolayısıyla günümüzde daha görünür olmaktadır. Öte yandan savaşlar ve ülke içindeki iç siyasi karışıklıklar da insanların göç tecrübesini gerekçelendirmektedir. Deprem ya da kasırga gibi doğal afetler, belli bir bölgede büyük oranda kaosa ve yıkıma sebep olduğu takdirde de peşi sıra yeni göçmenler doğurabilmektedir. Bir itme faktörü olarak meydana gelen (ya da gelmesi muhtemel) afetler, bireyleri hem hayatta kalma hem de daha nitelikli bir toplumsal hayat kurgulama amacıyla şehir, ülke hatta kıta dışına göçmeye mecbur bırakabilmektedir.

Bu çalışmada, yukarıda çerçevesi çizilen doğal ve yapay afetler kaynaklı göçlerin sebep olduğu insani/fiziki hareketlilik (mobility) konusu, bu konudaki belli başlı teoriler açısından ele alınmıştır. Çalışmada esas alınan bu teoriler “adaptasyon stratejisi”, “dezavantajlı gruplar ve göç” ve “afet ve geçim kaynağı kaybı” gibi temaları barındırmaktadır. Bahsi geçen teori ve temalar, afet sonrası dönemde göçü zorunlu kılan unsurların birer çıktısı olarak ele alınmıştır. Bu teorilerin somut karşılıklarını ortaya koymak adına, afetler çağı olarak adlandırılan günümüzde dünyanın bazı bölgelerinde meydana gelen doğal ve yapay afet kaynaklı göçlere dair istatistikî bilgilere değinilmiş ve göçün, bireyin toplumsal yaşantısı açısından yarattığı dönüşüme dair bazı tartışmalar ve açıklamalar sunulmuştur. Çalışma göç olgusunun arka planında yatan ekonomik, siyasi ya da kültürel unsurların yanı sıra doğal ya da yapay afetlerin de gündeme alınması ve afet-göç ilişkisine dair çalışmalara daha da odaklanılması önerisinde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Göç, Toplum, Hareketlilik.

ABSTRACT

Among the processes that affect and transform the history of humanity and determine the course of social life, the impact of disasters and migrations holds a scale that can not be underestimated. In the historical process, humanity has witnessed many migrations and many disasters, and these have come to the present day through written and oral cultural products. Moreover, these two processes can affect each other today as in many periods of history. Situations that can be considered in the category of natural and artificial disasters such as famine, drought, war, depletion of water resources, and terrorism, which are witnessed in a global scale, lead people to migrate individually or collectively. This situation, which can be evaluated in the category of forced migration, transforms both the sending and receiving societies politically, economically, culturally and socially.

This link between disasters and migration has long been discussed in the literature of the social sciences. Migration due to climate change is becoming more visible today due to global warming and the destruction it creates in the natural balance. On the other hand, wars and internal political turmoil within the country also justify people's migration experience. In cases of natural disasters such as earthquakes or hurricanes cause a great deal of chaos and destruction in a certain region, they can also give birth to new immigrants. Disasters that occur (or are likely to occur) as a push factor may compel individuals to migrate out of cities, countries or even continents in order to survive and to construct a more qualified social life.

In this study, the subject of human/physical mobility rooted in migrations caused by natural and artificial disasters, outlined above, is discussed in terms of major theories on this subject. These theories based on the study include themes such as "adaptation strategy", "disadvantaged groups and migration" and "disaster and loss of livelihood". The aforementioned theories and themes are considered as outputs of the factors that make migration compulsory in the post-disaster period. In order to present the concrete responses of these theories, statistical information on migrations caused by natural and artificial disasters that occur in some parts of the world today, which is called the age of disasters, is mentioned, and some discussions and explanations about the transformation of migration in terms of the social life of the individual are presented. In addition to the economic, political or cultural factors underlying the phenomenon of migration, the study proposes to include natural or artificial disasters on the agenda and to focus more on studies on the disaster-migration relationship

Keywords: Disaster, Migration, Society, Mobility.

GİRİŞ

İnsani hareketlilik (mobility) olgusu, küreselleşme ile birlikte çok çeşitli anlamlar kazanmaktadır. Bu olguya dair günümüz küresel toplumunda "itme" ve "çekme" faktörleri olarak nitelenebilecek birçok sebep mevcuttur. Bu sebepler siyasi, ekonomik, dini, mezhepsel, ticari ve kültürel boyutlara dayanmaktadır. Ancak bu boyutların yanında, toplumsal yaşama dair büyük çaplı değişim ve dönüşümleri beraberinde getiren "afet" boyutu da sosyal bilimler literatüründe hareketliliğe dair önemli bir arka plan olarak karşımıza çıkmaktadır. Temelde doğal ve yapay olarak nitelenen her afetler, etkisi ve ölçeğine göre sonradan "afetzedeler" haline getireceği insanların yerleşik düzenini bozabilmekte, insanları bir bölgeden başka bir bölgeye doğru hareket etmeye, yeni bir yerleşim yerinde yaşamaya, yeni bir kültürle tanışmaya ve yeni türden bir toplumsal yaşam inşasına sevk edebilmektedir. Örneğin yapay afetler kategorisinde değerlendirilen terör eylemleri sonucu insanlar hayatta kalabilmek ya da zorlukların daha az olduğu bir yaşantı tesis edebilmek adına bir şehir, ülke ya da bölgeyi terk edebilmektedir. Ya da bir bölgede yaşana ve doğal afet kategorisinde değerlendirilebilecek

büyük çaplı bir yangın sonrasında insanlar tarımsal ve hayvancılık faaliyetini sürdürdükleri bölgeyi terk edebilmekte, yeni bir geçim kaynağı arayışıyla yeni bir bölgeye göç edebilmektedir.

Bu çalışmada, yukarıda bahsedilen doğal ve yapay afetler kaynaklı olarak ortaya çıkan göç ve insani hareketlilik süreci, literatürdeki tartışma alanlarına ışık tutularak irdelenmiştir. Bu irdilemede iklim değişikliği, deprem, terör, yangın gibi doğal ve yapay afetler dolayısıyla zorunlu olarak yer değiştirmek zorunda kalan insanlara dair istatistikî bilgiler sunulmuştur. Küreselleşmenin insana sunduğu ulaşım ve iletişim imkanlarının bir “çekme faktörü” olarak değerlendirildiği bu çerçevede, afetle hareketliliğin diğer bir boyutu olan “itme faktörü” bağlamında ele alınmıştır.

Çalışmada, günümüz sosyal bilimler literatüründe çokça tartışılan ve küresel çevre felaketleri ve siyasi istikrarsızlıklar ve çatışma ortamı, her geçen yıl daha fazla insanın göç sürecine sebep olduğu gerçeğine referansla ele alınmıştır. Burada amaçlanan temel husus, göç literatüründe afet gerçeğini daha net bir şekilde ortaya koyabilmek ve göçün arka planında afetlerin en az en az ekonomik, kültürel ve siyasi sebepler kadar etkili olduğuna dair literatürde yer bulan tartışmaya katkıda bulunabilmektir. Ayrıca çalışma vesilesiyle okura, afet-göç-toplumsal yaşantı ilişkisindeki döngüsellik yeniden hatırlatılması amaçlanmış ve bu vesileyle afet sosyolojisi literatürüne dair bazı temel tartışmalar ortaya konulmuştur.

1. AFET VE TOPLUM KONUSUNDA KISA BİR DEĞERLENDİRME

İnsanoğlunun bin yıllardır maruz kaldığı afetler, toplumsal yaşantıyı dönüştürme potansiyeline sahip süreçler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçler, kimi zaman doğa olaylarının etkisi, kimi zaman insan eliyle yaratılan yıkımlar, son yıllarda ise insanın doğa ve çevreye verdiği zararlar neticesinde hem doğal hem de yapay bir arka plana sahip felaketler olarak gün yüzüne çıkmaktadır. Doğal afetler arasında salgınlar, depremler, yangınlar, kuraklıklar mevcutken yapay afetler arasında nükleer patlamalar, terör eylemleri ve yer altı sularının kirliliği tüm bunların sonuçları mevcuttur. Ancak insan eliyle yapılan dayanıksız binaların doğal bir olay olarak depremi meydana getirmesi sonucu oluşan can ve mal kayıplarını yalnızca doğa olayına yüklemek doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Bu durum diğer doğa olaylarının sebep olduğu ve yıkımların insan hatasına bağlı olduğu afetler için de geçerlidir.

Doğal ve yapay afetler arasında meydana gelen bu iç içe geçmişlik hali, afet ve toplum konusunda yeni perspektiflere kapı aralamaktadır. Zira afetler toplumsal yapıya zarar vermekte, toplumsal kurumların işlevlerini yerine getirmesini belli bir süreliğine engellemekte, toplumsal normların aşınmasına sebep olmakta ve büyüklüğüne bağlı olarak o toplumun ya da topluluğun afet öncesi ve afet sonrası olmak üzere iki açıdan ele alınmasını beraberinde getirmektedir. Afetlerde insan faktörünün etkili olduğu durumlarda ise toplumsal yaşantıya yalnızca doğa olaylarıyla değil, insanın failliğinde bir müdahalede bulunmaktadır. Bu durum siyasi, ekonomik ve kültürel sonuçları olan bir durumdur.

Afet ve toplum konusundaki bu karmaşık durum, afetlerin sonuçlarına ve afet sonrası dönemde toplumların karşı karşıya kaldığı durumlara yönelik bir çerçeve çizmektedir. Söz gelimi, bir ülkede insan eliyle çıkartılıp önü alınamayan bir yangın sonrasında bireyler geçim kaynaklarını yitirebilmekte ve bu kongrenin kapsamına giren göç sürecine maruz kalabilmektedir. Toplumsal yaşantının fiziki ve sosyal olarak farklı bir mekâna taşınması, bu bağlamda afet ve toplum konusuna dair yeni veriler üretmektedir. Afetzedelerin yaşamını yeni mekanlarda hangi şekillerde sürdüreceği ve buralardaki sosyo-ekonomik yaşama ne şekilde dahil olacağı problematik bir alan yaratmaktadır.

İkinci olarak dezavantajlı grupların afetlerden etkilendikten sonra yaşadıkları problemler ve toplumsal hayata yeniden intibakları da afet ve toplum konusundaki sosyal bilimsel çalışmaların gündemini oluşturmaktadır. Normal şartlarda da sosyoekonomik olarak toplumun diğer üyelerinden daha dezavantajlı bir konumda olan yaşlılar, engelliler, göçmenler, azınlıklar, kadınlar, yoksullar vb. gruplar, afetlerden çok daha fazla etkilenmekte, maddi ve manevi kayıplarını telafi etmede çok daha fazla zorlanmakta ve afetlere dirençli bir toplum tasarımı en zayıf halkayı oluşturmaktadır. Bu da afet sonrası toplumsal yaşamın yeniden tesisinde diğer gruplardan daha fazla problem yaşamalarına yol açmaktadır.

Yukarıdaki argümanlar ve afet sosyolojisi literatüründe var olan diğer birçok argüman, afetlerin doğal bir sonucu olarak toplumsal yaşantının değişimini doğrulamaktadır. Bu değişim, genelde can ve mal kayıpları, sakat kalma, yerinden olma (ya da edilme), geçim kaynağını kaybetme gibi sonuçlar doğurur. Bu sonuçların yerel, bölgesel ve küresel yansımaları ise günümüz göç teorisine dair veriler üretmekle birlikte sosyolojinin de bizzat araştırma alanına girmektedir.

2. BAZI GÖÇ TEORİLERİNİN HATIRLANMASI

Çalışmanın temel inceleme konusu olan afet kaynaklı göçlere geçmeden önce, bazı temel göç teorilerini “toplumsallık arka planları” bağlamında ele almanın faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu açıdan mevcut bölümde, bazı göç teorilerine kısaca değinilmiştir.

Göçün sosyal bilimsel açıdan ele alındığı teorilerden en yaygın olanı, Lee'nin (1966) itme ve çekme faktörleri (push and pull factors) teorisidir. Buna göre insani hareketliliği etkileyen göç edilen yerden ve göç edilecek yerden kaynaklı sebepler mevcuttur. Göçe kaynaklık eden yerde göçü tetikleyen faktörler genelde itme faktörü olarak ele alınırken, göçün hedefindeki yerlerden kaynaklı beklentiler, gelişmeler ya da fırsatlar çekme faktörlerini oluşturmaktadır. Bu teoriye göre bireyler ya kaynak ülke/bölge ya hedef kaynak ülke/bölge ya da her ikisindeki göçe sebep olabilecek faktörler doğrultusunda hareketlilik oluşturmaktadır.

İtme faktörlerine kısaca değinmek gerekirse, yaşanan bölgedeki geçim kaynaklarının bireyin hayatını sürdürmede yetersiz kalışı, eğitim fırsatlarının sınırlı oluşu, işsizlik, terör ve çatışma ortamı, çevresel ve iklimsel koşulların insan hayatını sürdürmede elverişsiz olmaya başlaması gibi hususlar ön plana çıkmaktadır. Bu hususlar, bireyi o bölgeden başka bir bölgeye göç etmek üzere “itmektedir”. Çekme faktörleri ise, göçün hedefi olan bölgedeki bireyi cezbeden unsurlara işaret eder. İtme faktörlerinin simetriği olarak göç edilecek bölgedeki iş ve yaşam fırsatlarının daha da gelişmiş olması, eğitim olanaklarının daha farklı alternatifler sunması, daha yaşanılabilir bir iklim ve çevre hali, vb. unsurlar çekme faktörlerinden en temel olanlar arasındadır. Diğer bir ifadeyle, bu faktörler bireyi göç sürecine “çeken” unsurlar olarak ön plana çıkmaktadır. Bireyler ya da gruplar açısından göç sürecinde itme ve çekme faktörlerinin bir aradalığı da söz konusu olabilir. Söz gelimi bir birey, hem bulunduğu bölgede eğitim olanaklarının yetersiz oluşu hem de gitmek istediği bölgedeki eğitim olanaklarının çeşitliliği dolayısıyla göç sürecini hem itme hem de çekme faktörlerine dayandırmış olmaktadır.

İtme çekme faktörleri teorisinde dikkat çeken diğer bir argüman da göçe yönelik engellerdir. Hem itme hem de çekme faktörlerinin müstakil ya da bir arada teşvik ettiği göç sürecinde, kaynak ya da hedef ülke kaynaklı birtakım engeller ortaya çıkabilir. Kısaca değinmek gerekirse bunlar, kaynak ya da hedef ülkenin sınır ve vize politikaları, kaynak ülkenin otoriter bir tavırla ülke dışına çıkmayı zor hale getirmesi, hedef ülkenin etnik ya da dini ayrımcılık temelli politikalarına bağlı olarak bazı etnik ya da dini gruplara set koyması ve benzeri durumlardır. Bu engeller hem sosyal bilimsel açıdan hem de edebi ve sanatsal açıdan inceleme konusu olmuş, bu konuda teorik çıktılarının yanı sıra edebi ve sanatsal çıktılar da ortaya çıkmıştır.

Göç teorilerinden bir diğeri de Ravenstein'in göç ve mesafe ile göç ve göç basamakları temelli teorisidir. Buna göre göç edecek insanlar genelde daha yakın mesafedeki hedef bölgelere doğru yönelmektedir ve kentleşmenin de etkisiyle bu bölgeler büyük kent merkezleri ya da metropoller olmaktadır (Ravenstein, 1889). Yanı sıra, göç basamakları kent merkezinden periferiye doğru göç dalgalarını ifade etmektedir ve göç süreci, bir basamak gibi kent merkezinden daha çevre alanlara doğru şehre dair bir cazibe yaratmaktadır (Ravenstein, 1889). Bu da o kente ya da bölgeye dair göçü daha da çekici kılmaktadır. Ayrıca Ravenstein'in teorisinde yayılma ve emme ile göç zincirleri gibi yukarıdaki argümanlara paralel argümanlar da mevcuttur.

Üçüncü olarak, Petersen'in göç tipleri teorisi de çalışmanın temel konusu olan afet ve göç konusuna dair bazı ipuçları sunabilir. Buna göre göçler, sebepleri itibariyle ilkel, zoraki, yönlendirilmiş, kitlesel ve serbest olmak üzere beş kategoride ele alınır (Petersen, 1958). İlkel olarak nitelenen göçler çevresel faktörlere; zoraki ve yönlendirilmiş göçler, göçmenlerin elinde olmayan ancak kaynak ülkenin otoriteleri tarafından türetilen siyasi, kültürel ve sosyal unsurlara; kitlesel göçler küreselleşmenin getirdiği ulaşım ve iletişim teknolojilerine bağlı olarak gerçekleşen orta/uzun vadeli ya da temelli göçlere; serbest göç ise iklimsel ya da siyasi koşulların iticiliği ile oluşmayan, bireyin kendi hür iradesiyle gerçekleştirdiği insani hareketliliğe vurgu yapar (Petersen, 1958).

Bu metinde ele alınacak son göç kuramı ise, ilişkiler ağı teorisidir. Network teorisi olarak da bilinen bu yaklaşıma göre göç edilen yerde bireylerin kurduğu dayanışma ağları ya da bizzat birçok göçmenin varlığı, o bölgeye göç edecek aynı etnik, dini ya da kültürel gruptaki potansiyel göçmenlerin göç tercihini etkilemektedir (Vincent ve Macleod, 1972). Söz gelimi Almanya'nın Karlsruhe şehrine göç edip orada iş ve eğitim yaşamını sürdüren ve orada belli bir diaspora yaratan Türkler, Almanya'ya göç etmeyi düşünen Türkiye'deki soydaşları açısından bir network oluşturmaktadır. Bu sebeple Karlsruhe şehrine doğru bir göç kanalı açılmakta ve bu kanal, network'ün işlerlik kazanmasını beraberinde getirmektedir. Çekme faktörünün ağır bastığı düşünülen bu tip göçte, sonradan bölgeye gelecek göçmenlerin iş ve eğitim yaşamına intibakı daha kolay olmaktadır. Kaynaklara erişim, sosyal hayata katılma vb. süreçler önceden bölgede yaşayıp oraya dair farkındalığı olan göçmenler aracılığı ile yeni göçmenlere aktarılabilir.

3. AFET KAYNAKLI İNSANİ HAREKETLİLİK VE GÖÇ TEORİLERİNE YENİDEN BAKIŞ

Küreselleşme sonucu artan insani tüketim ve insani hareketlilik olguları doğal ve yapay afetleri öncesi ve sonrasıyla problematik bir alana taşımaktadır. Ulus devletlerin sınırları bir yandan etkisini yitirirken, öte yandan konjonktürel gelişmelere bağlı olarak dünyanın farklı bölgelerindeki insanlar diğer bölgelere doğru hareketlilik sürecine dahil olmaktadır. Öte yandan afetin yarattığı toplumsal değişimlerden birinin de afetzedelerin farklı bir bölgeye doğru göçünden kaynaklı nüfus değişimi olduğu ilk bölümde belirtilmiştir. Bu açıdan, afetin yarattığı yıkıma bağlı olarak afet sonrası dönemde yaşanan göçün, bazı göç teorilerindeki yeri mevcut bölümün ve bu çalışmanın temel problemi olarak ortaya konulabilir.

Deprem, yangın, kuraklık gibi doğal afetlerin yanı sıra terör, iç savaş, yer altı sularının kirlenmesi gibi yapay afetler sonrasında bireylerin afet bölgelerinde yaşamakta zorlanması ya da temel geçim kaynaklarını kaybetmesi sonucu yaşayamaması sonucu ortaya çıkan göç süreci, afet kaynaklı göçler kategorisinde değerlendirilebilir. Söz gelimi 1999 Marmara Depremi sonrasında on binlerce insanın gerek barınma yeri kaybı (binalarının yıkılması) gerekse barınma yerinin kullanılamaz/riskli hale gelmesi sonucu Türkiye'nin farklı bölgelerine göç ettiği bilinmektedir. Geçtiğimiz yaz (2021) Ege ve Akdeniz bölgelerinde yaşanan yangınlar

sonrasında tarım arazilerini ya da hayvanlarını kaybeden yerlilerin farklı şehirlere göç etmeleri de aynı kategorideki göç süreci bağlamında ele alınabilir. Öte yandan, küresel etkisini ve güncelliğini koruyan diğer bir afet olan Covid-19 pandemisi sebebiyle bazı insanların hastalık kapma riskinin yoğun olduğu kentlerden, fiziki mesafenin daha fazla korunabileceği kırsal bölgelere doğru göçtüğü de bilinmektedir.

Son olarak, günümüzde afet ve göç konusunda en fazla çıktı ve veri ürettiği olduğu düşünülen küresel iklim değişikliği konusu da önem arz etmektedir. İklim değişikliğine bağlı olarak meydana gelen (ya da bu süreci ifade eden) küresel ısınma, buna bağlı kuraklık, deniz suyu seviyesinin yükselmesi gibi yeni gelişmeler, göç literatüründe yeni bir kavramı beraberinde getirmiştir: İklim mültecileri (climate refugees). Yer kürenin birçok bölgesini etkileyen iklim değişikliği, insanların ve ulus devletlerin failliği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple doğal bir afet olmaktan ziyade yapay afet kategorisinde değerlendirilebilir. İnsanın yer kürenin tamamını potansiyel bir afet bölgesine dönüştürmesi sonucu günümüzde milyonlarca insan afete bağlı göç tecrübesi yaşamakta, milyonlarcası da bu türden bir göçe maruz kalacak gibi görülmektedir. Bu konuda yazılan bir raporda, 2050 yılına kadar Güney Yarımküre'deki Latin Amerika, Güney Asya ve Sahra Altı Afrika ülkelerindeki 143 Milyon insanın, küresel iklim değişikliğine bağlı olarak farklı yerlere göç edeceği öngörülmektedir (World Bank, 2018, s. 28-29). Öngörünün ötesinde, geçmişten günümüze küresel iklim değişikliğine bağlı olarak yer değiştiren insanlara dair diğer istatistiklere de bakılabilir. Bunlardan en çarpıcı olanları arasında, OXFAM'ın (2019) yayınladığı küresel iklim değişikliği ile ilgili raporda yer alan "her iki saniyede bir kişinin evini değiştirdiği" ifadesi yer almaktadır. Bu durum, iklim değişikliğine bağlı göçün güncelliğini ve etkisini ortaya koymaktadır. İsviçre'ye ait bir kuruluş olan İç Göç İzleme Merkezi'nin yayınladığı raporda ise 2008-2018 yılları arasında deprem, kuraklık, fırtına, sel gibi (iklim değişikliğine bağlı) felaketler sebebiyle 265 milyon kişi yer değiştirmiştir (Akt. Elmacıoğlu, 2021). Dünya Afet Raporu'nda (World Disasters Report, 2020) ise son 10 yılda 410 bini aşkın insanın iklim koşullarına bağlı olarak hayatını kaybettiği ve 1,7 milyar insanın iklim değişikliğinden farklı ölçülerde etkilendiği söylenmektedir.

Bu konuda farklı ülkelerin ya da ulus ötesi kuruluşların hazırladığı raporlarda doğal ya da yapay afetlere bağlı olarak buldukları yerden farklı bölgelere doğru göç etmek zorunda kalan insanlara dair çeşitli raporlar mevcuttur. Peki, bu göç süreçlerinde, önceki bölümlerde incelenen göç teorilerinin karşılıkları nelerdir? Göç teorileri, iklim mülteciliği gibi kavramlara hangi argümanlarıyla destek sunmaktadır?

Öncelikle, literatür bölümünde değinilen itme ve çekme faktörleri özelinde bir sorgulama yapılabilir. Afetlere bağlı göçler, insanların gruplar halinde ya da kitlesel olarak yer değiştirmesinde önemli bir itme faktörünün ortaya çıktığını göstermektedir. Yaşanılan bölgenin sıcaklık, verimlilik, su seviyesi, içme suyu kaynağı vb. unsurlar açısından "yaşamayacak" duruma gelmesi afet ve göç konusunda büyük bir itici gücü ortaya çıkarmaktadır. Fiziki olarak yaşamayacak durumda olmasa dahi, afetlerden etkilenen bölgelerde sosyoekonomik yaşantının neredeyse sürdürülemez hale gelmesi de afet ve göç konusunun bir aradalığını ortaya koymaktadır. Bu açıdan, doğal ya da yapay kaynaklı afetlerin, büyük bir itme faktörü yaratarak bireyleri göçe zorladığı söylenebilir. Bu teorideki "çekme" faktörleri ise, afetler açısından tali planda kalmaktadır.

İkinci olarak, Ravenstein'in göç ve mesafe bağlamı teorisi göz önünde bulundurulabilir. Başta iklim mültecileri olmak üzere afetlerden etkilenerek göç etmek zorunda kalan bireyler, genelde yakın coğrafyalara doğru hareket etmektedir. Bunun da sebebi, göçün kaynak ülkelerinin genelde ekonomik ve entelektüel sermayesi görece düşük olan Üçüncü Dünya Ülkeleri arasında olmasıdır. Bu da genelde aynı kıtada ya da yakın komşu ülkelere doğru bir insani hareketliliğin oluşmasına sebep olur.

Üçüncü olarak, Petersen'in beşli göç sınıflaması da afet kaynaklı göç sürecine dair bazı ipuçları taşımaktadır. Buna göre afet sonrası yaşanan insani hareketlilikte, bu 5 tip içerisinde bizzat iklim koşullarına bağlı gelişen "ilkel" göç ön plana çıkmakta, bunun yanı sıra yaşanan bölgedeki sosyoekonomik çıkmazlar zorunlu göç kategorisine kapı aralamaktadır. Ancak bu zorunluluk politik bir arka plana sahip olmayıp, genelde fiziki, coğrafi ve iklimsel koşulların zorlamasıyla oluşmaktadır. Bulunduğu bölgede siyasi baskılardan ziyade iklimsel ve fiziki zorluklar dolayısıyla yaşamayacak olan insanlar, zorunlu olarak farklı bölgelere göç etmektedir. Yanı sıra, yine Petersen'in teorisinden hareketle afet dolaylı göçler "kitlesele" bir arka plana sahip olmaktadır. Yüz binlerce insanın yaşadığı ancak yaşam koşulları açısından sürdürülebilir bir yapılaşmaya, iklime vs. sahip olmayan ya da bunu yitiren bölgeler, dışarıya doğru kitlesele olarak göç vermektedir. Depremden küresel ısınmaya değin birçok doğal ve yapay afetin sonunda kitlesele göçlerin oluştuğu bir vakiadır.

Her bir teoriye ilişkin müstakil "afet ve göç" karşılıkları, bazı durumlarda bir arada da değerlendirilebilir. Şöyle ki, afet sonrası oluşan göç süreci itme faktörlerinin baskınlığının gözlemlendiği, kitlesele ve zoraki bir şekilde gerçekleşen ve görece yakın mesafelere doğru gerçekleşen süreçler olabilmektedir. Bu açıdan, küresel dünyada ortaya çıkan güncel gelişmeler ve sosyal süreçlerin girift yapısı, afet sonrası insani hareketliliğinin göç kuramlarının farklı boyutları ile ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir.

SONUÇ

Afetler çağı olarak adlandırılan 21. yüzyılda birçok doğal ve yapay afet sonucu insanların yer değiştirme ve yeni bir sosyoekonomik yaşantı kurma refleksine sahip olduğu, olmak zorunda kaldığı gözlenmektedir. Toplumsal değişim sürecini de ifade eden böylesine bir durum, göç teorilerinin afetler açısından yeniden ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Mevcut çalışma, var olduğu düşünülen böylesine bir gereklilikten hareketle afetler sonrası insani hareketliliği bazı temel göç kuramları nazarında ele almıştır. Çalışmanın sonunda, afet ve göç ilişkisinde itme faktörlerinin, zorunlu ve yönlendirilmiş göçe dair argümanların ve kitlesele göç halinin baskın geldiği görülmüştür. Ayrıca farklı türden afetler sonrasında oluşan yer değiştirmenin yalnızca tek bir göç teorisiyle değil, aynı anda birkaç farklı göç teorisi ya da bu teorilerden kaynaklı argümanlarla ele alınabileceği de ortaya çıkmıştır.

Küresel salgın afetini halen sıcağı sıcağına yaşamakta olduğumuz gerçeğinden hareketle, afet ve göç konusunun da güncelliğini koruyacağını iddia etmek afaki olmayacaktır. Bu açıdan mevcut çalışmanın, afet ve göç alanında yapılacak çok daha kapsamlı ve nitelikli çalışmalar için bir çağrı niteliğinde olduğu da belirtilmelidir.

KAYNAKÇA

- Elmacıoğlu, L. (2021). Birleşmiş Milletler, "İklim Göçü" Nedeniyle Milyonlarca Kişinin Ülke Değiştirebileceği Uyarısı Yapıyor: Göç Yolları Üzerindeki Türkiye, Bu Durumdan Nasıl Etkilenir?, *Independent Türkçe* (13 Şubat 2021). Erişim Linki: <https://www.indyturk.com/node/314876/%C3%A7evre/birle%C5%9Fmi%C5%9F-milletler-iklim-g%C3%B6%C3%A7-nedeniyle-milyonlarca-ki%C5%9Finin-%C3%BCIke>
- Lee, E. (1966). A Theory of Migration. *Demography*, 3(1), 47-57.
- OXFAM (2019). *A person forced from home every two seconds by climate fuelled disasters*. (Retrieved From: https://oxfamapps.org/media/press_release/a-person-forced-from-

home-every-two-seconds-by-climate-related-disasters-oxfam%e2%80%af%e2%80%af/).

- Petersen, W. (1958). A general typology of migration. *American Sociological Review*, 23(3), 256-266.
- Ravenstein, E. G. (1889). The laws of migration. *Journal of the Royal Statistical Society*, 52(2), 241-305.
- World Bank (2018). *Groundswell: Preparing for internal climate migration*” (Retrieved From: <https://openknowledge.worldbank.org>).
- World Disasters Report (2020). *Come heat or high water: Tackling the humanitarian impacts of the climate crisis together*. International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, Geneva (Retrieved from: <https://redcross.eu/uploads/files/Latest%20News/World%20Disasters%20Report%202020/World%20Disasters%20Report%202020.pdf>).
- Vincent C., & Macleod, B. (1972). An application of network theory to migration analysis. *Canadian Studies in Population*, 1, 43-59.

THE LOSS OF CULTURAL IDENTITY AS THE CONSEQUENCE OF ILLEGAL MIGRATION

Prof. Dr. Morakeng Edward Kenneth Lebaka

University of Zululand – KwaDlangezwa Campus; Faculty of Arts, Department of Creative
Arts, South Africa

ORCID NO: 0000-0002-4652-9490

ABSTRACT

It is highly possible for one to lose his/her cultural identity due to living a hand to mouth existence and frustration, especially when one is in a foreign country. This is not deliberately made. Learning the language and adopting the traditional and cultural practices of the host tribe is not optional but an obligation, and might have a negative impact and influence on one's culture. The purpose of this study was to investigate how illegal immigrants can easily forget about their roots as the consequence of struggling to survive. The following research question therefore guided this study. Is it really necessary for illegal immigrants to abandon their language and cultural practices because of going through difficult times? The results have shown that a large percentage of illegal immigrants have lost their cultural identity for survival.

Keywords: Cultural identity, illegal migration, frustration, struggling to survive, language, cultural practices.

GÖÇ OLGUSUNUN DİLLER ve DİL AİLELERİNE ETKİLERİ

EFFECTS OF MIGRATION ON LANGUAGES AND LANGUAGE FAMILIES

Dr. Gülhan ÖZ AÇIK

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Jandarma Astsubay Meslek Yüksekokulu, Sosyal Bilimler, Ankara, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-0686-1827

ÖZET

Karanlık çağlardan günümüze göç olgusu, insanlığa yön veren temel etkenlerden biri olmuştur. Arkeoloji, antropoloji gibi birçok farklı alanda yapılan çalışmalar, insanlığın göç hareketlerinin Neandertaller dönemine kadar gittiğini göstermektedir. İlk çağlardan itibaren yaşanan bu hareketlilik, farklı bölgelerdeki insanların ve dolayısıyla kültürlerin birbiriyle ilişki içine girmesine sebep olmuştur. Bu ilişkiler bugünkü toplumların atalarının temelini oluşturur. Bir yerden bir yere hareket eden kitlenin, karşılaştığı coğrafyanın şartlarına uyum sağlaması ve coğrafyanın şartlarını kendisine benzetmesiyle *niş inşası* gerçekleşmiş olur. Böylece, yeni bir bölgeye hareket eden kitle, hem kendini değiştirirken hem de gittiği yeni coğrafyada değişikliklere neden olur. Bu durum, dillerin ve dil ailelerinin oluşumunda da doğrudan gözlemlenebilir. Eski çağlarda baskın diller göçerlerin diliyken yerleşik hayatla birlikte diller, belli bölgelere sabitlenmiştir. Bu sabitlenme ile dil ailelerinin sınırları çizilmeye başlanmıştır. Göç hareketleri ve gen dağılımı incelendiğinde, baskın ve güçlü (sayıca fazlalık, siyasi, ekonomik, ticari alanlarda ileride olma) toplulukların zayıf ve küçük grupları kendi içinde eriterek asimile ettiği görülmüştür. Biyolojik olarak hayatta kalmaya çalışan organizmanın yok oluştan kurtulmasının yolu, uyum sağlamak ya da içinde bulunduğu ortamı kendine göre değiştirmesidir. Diller de benzer bir tepkimeyle hayatta kalmaya çalışır. Bu hayatta kalış, güçlü ve baskın dile benzeme veya daha yerel boyutta kendi özelliklerini baskın dile uyarlama şeklinde görülür. Picin ve kreoller, dillerin hayatta kalmış biçimleri ve aynı zamanda gelecekteki dil birliklerinin de atası olabilir. Takip edilebilir yakın çağlara gelindiğinde yaşanan büyük göç olayları, diller üzerindeki etkiyi daha görülür hale getirmiştir. Sanayi Devrimi sırasında Amerika'ya getirilen siyahilerin yerli dille girdiği ilişkiler, picin dillerin oluşumuna örnek gösterilebilir. Oluşan bu picinlerin ikinci, üçüncü nesillere aktarılmasıyla oluşan kreoller, karşı karşıya gelen farklı kültürlerin toplum üzerindeki etkisini, yeni bir dilin oluşum aşamalarını, ikincil akrabalıkların oluşumunu göstermesi açısından önemlidir. Bugün bu diller, Afro-Amerikan İngilizcesi, Jamaika İngilizcesi gibi isimlerle anılmakta ve bir sınıf dilinden ziyade siyahi Amerikalı lehçelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Benzer bir durum, Asya'dan Avrupa'ya hareket eden grupların kültürlerinin ve dillerinin karışmasıyla Hint-

Avrupa dil ailesinin oluşmasında veya İranlılar tarafından Türkiye'ye sürekli olarak yapılan düzensiz göçler sonucunda Farsçadaki yapısal değişikliklerde de görülmektedir. Görüldüğü üzere, göçün kültürel, genetik, toplumsal ve siyasal etkilerinin yanı sıra diller üzerinde de çok yoğun ve çarpıcı sonuçları bulunmaktadır. Bu çalışmada, farklı diller ve dil aileleri örneklerinden yola çıkılarak, göçün diller üzerindeki etkisi açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç Olgusu, Diller ve Dil Aileleri, Picin, Kreol.**ABSTRACT**

The phenomenon of migration from the dark ages to the present has been one of the main factors shaping humanity. Studies in many different fields such as archeology and anthropology show

that the migration movements of humanity date back to the Neanderthals. This mobility, which has been experienced since the first ages, has caused people in different regions and therefore cultures to come into contact with each other. These relationships form the basis of the ancestors of today's societies. Niche construction takes place when the mass moving from one place to another adapts to the conditions of the geography it encounters and likens the conditions of the geography to itself. Thus, the mass moving to a new region causes changes both while changing itself and in the new geography it goes to. This situation can be directly observed in the formation of languages and language families. While the dominant languages were the languages of the nomads in ancient times, the languages were fixed to certain regions with the settled life. With this fixation, the boundaries of language families began to be drawn. When migration movements and gene distribution are examined, it is seen that dominant and strong (numerous surplus, being ahead in political, economic, commercial areas) communities assimilate weak and small groups within themselves. The way for an organism trying to survive biologically to survive extinction is to adapt or change its environment according to itself. Languages try to survive by a similar reaction. This survival is seen as resembling a strong and dominant language or adapting its characteristics to the dominant language at a more local level. Pidgin and creoles may be surviving forms of languages and also the ancestors of future language associations. When it comes to the traceable recent ages, the great migration events have made the effect on languages more visible. The relations of black people brought to America during the Industrial Revolution with the native language can be given as an example of the formation of pidgin languages. The creoles formed by the transfer of these pidgins to the second and third generations are important in terms of showing the impact of different cultures on the society, the formation of a new language, the formation of secondary kinship. Today these languages are referred to by names such as Afro-American English, Jamaican English, and are considered one of the black American dialects rather than a class language. A similar situation can be seen in the formation of the Indo-European language family as a result of the mixing of cultures and languages of groups moving from Asia to Europe, or in the structural changes in Persian as a result of the continuous irregular migration to Turkey by Iranians. As can be seen, in addition to its cultural, genetic, social and political effects, migration also has intense and striking consequences on languages. In this study, the effect of migration on languages will be explained, starting from the examples of different languages and language families.

Keywords: Migration, Languages and Language Families, Pidgin, Creole.

1. GİRİŞ

Göç, karanlık çağlardan itibaren insanların barınma, güvenlik, ekonomik, siyasi ve doğal nedenlerden dolayı gerçekleştirdiği mekânsal yer değişikliği olarak tanımlanabilir. Bir topluluğun hareketi yalnızca fiziki bir hareket değil; aynı zamanda sosyokültürel bir taşınma, değişme ve etkileşim yaratır. Göç olgusu, türleri, etkenleri ve etkilenenleriyle zaman içinde kendi terminolojisini oluşturmuştur: mülteci, sığınmacı, hedef ülke, kaynak ülke, transit ülke, iç-dış göç, düzenli-düzensiz göç vb. (Kaya, 2020).

Göçün toplumlar üzerindeki ekonomik ve siyasal etkileri, ilk bakışta dikkat çeken başlıklardır. Ancak derinlemesine bir incelemeyle bakıldığında çok farklı alanlarda da büyük etkiler yarattığı görülecektir. Bu etkilerden biri de göçün diller üzerindeki etkileridir. Göçün türleri arasında dilbilimsel olarak öncelikli olanlar dış göç ve düzenli-düzensiz göçtür. Kırsaldan kente veya kentten kırsala gerçekleşen iç hareket sonucunda, bir dili veya dil ailesini yapısal anlamda etkileyecek boyutta bir etkileşim, değişim yaşanması mümkün değildir. Böyle bir durumda farklı bölgelerin ağız özelliklerinin birbirini etkilemesi, oldukça sıradan bir durumdur. Ancak

söz konusu dış göç olduğunda –özellikle farklı dil ailesi konuşurları karşılaştığında-, dillerde birçok farklı düzeyde değişim, etkileşim, yapısal bozulma, asimilasyon ve hatta yok olma gerçekleşebilir.

Göçün diller üzerindeki etkisi iki ana başlıkta toplanabilir: İlki karşı karşıya gelen her iki toplumun ana dilinde gerçekleşen değişiklikler; diğeri ise iki dilin karışmasıyla ortaya çıkan doğal olmayan yeni dillerdir. Ana dilde gerçekleşen değişiklikler, kod kopyalama olarak adlandırılmaktadır. Bu terim literatüre Johanson (2007) tarafından kazandırılmıştır. Daha önceleri bu terim yerine *ödüncleme*, *alıntılama* gibi terimler kullanılmaktaydı. Diller arasında gerçekleşen bu ilişkide kopyalama genellikle sözcüksel, sesbilgisel, biçimbilgisel, anlambilgisel ve söz dizimsel sırayla gerçekleşir. Diller arasında en kolay kopyalanan öğeler bağımsız biçimler olan sözcüklerken; kopyalamaya karşı en dirençli yapılar ise biçimsel yapılardır. Bu nedenle herhangi bir nedenle karşılaşan toplumların dillerinde ilk olarak sözcük alışverişinin yapıldığı görülmektedir. Sözcük düzeyinde alışveriş ana diller için risk oluşturmamakla birlikte dilin yapısında gerçekleşen değişiklikler, dilin bozulmasına, asimile olmasına ve belki ölümüne neden olabilecek kadar büyük bir etki yaratır. Karşı karşıya gelen her iki dilde de değişikliklerin olması mümkünken; bu etkileşimde, baskın olan grubun –nüfus, ekonomi, politik, askeri vb. alanlarda güçlü olan- konuştuğu dil, zayıf olan grubun diline hâkimiyet kurar.

Dillerin ilişki içine girmesiyle gerçekleşen bir diğer durum karma dillerin oluşmasıdır. Bu diller, genellikle ticari ve ekonomik nedenlerle iletişim kurmak durumunda kalan toplumların oluşturduğu yeni ve kökensiz dillerdir. Bu ilişkide de baskın olan dil zayıf olan dilde hâkimiyet kurar. Oluşan bu ikincil diller *picin* olarak adlandırılır. Picinler, hayatta kalmak, anı kurtarmak için üretilmiş günlük iletişim dilidir. Karşı karşıya gelen iki farklı ana dili konuşunun kurduğu basit iletişim dili olarak da tanımlanabilir. İletişim ihtiyacından doğan bu gündelik dilin sonraki nesillere aktarılmasıyla kreolleşme süreci başlar. Böylece basit bir ihtiyaçtan dolayı yaratılan bu ikincil dil, bir grubun/topluluğun dili olur ve bu diller de kreol olarak adlandırılır. Bu bilgilerle dünya dilleri incelendiğinde birçok picin ve kreol dil örnekleri görülecektir: *Jamaika İngilizcesi*, *Hawaii Picin dili*, *Spanglish*, *Chinglish*, *Engrish* vb.

Karşı karşıya gelen toplumların dillerinde gerçekleşen değişiklikler, dillerin sınıflandırılması ve dil ailelerinin oluşturulmasında sorun yaratmaktadır. Ana dilde gerçekleşen değişikliklerin boyutu çok büyük olduğunda, bu dil farklı bir dil ailesinin üyesi gibi görülebilir. Aynı şekilde herhangi bir dil ailesine ait olmayan picin ve kreoller, zaman içinde üretildikleri ana dile o kadar yakınlaşabilir ki bir zaman sonra o dil ailesinin bir üyesi gibi görülebilir. Bütün bunlar aile ağacı oluşturan dilbilimcilerin karşılaştığı sorunlardan biridir. Sınıflandırma yaparken dil ilişkileri ve köken bilgisi araştırmaları yapmak bu nedenle önemlidir.

2. ARAŞTIRMA ve BULGULAR

Bugüne kadar yapılan araştırma ve çalışmalarda, göç, dil ilişkisi, diller arası etkileşim ve dil sınıflandırması konularında birçok örnek tespit edilebilmiştir. Dünyadaki ilk anlardan itibaren göçün sonuçları benzer bir şekilde seyretmiştir. Baskın grupların zayıf gruba olan etkisi ilk olarak kültürel düzeyde gerçekleşmektedir. Kültürel birikimin taşıyıcısı ve toplumsal bilginin hafızası olan dil de bu etkilerin odağında yer almaktadır. Bu örnekler modern insanın kökenine kadar götürülebilmektedir.

Farklı disiplinlerden gelen bilgiler, insanlığın kökeninin Afrika kıtasına dayandığını doğrulamaktadır. 250.000 yıl önce yaşamış olan Neandertallerin Homosapienlerle yaşadığı büyük karşılaşmanın sonunda asimile olarak yok olduğu bilinen bir gerçektir (Bkz. Hall, 2008;

Lewin, 2008; Dessalles vd. 2014). O dönemlerden itibaren dünya üzerinde birçok kitlesel hareket gerçekleşmiştir.

Tarihi sürecin devamında son Buzul Çağı'nın sona ermesi ve tarım kültürünün gelişmesiyle, avcı-toplayıcı gruplar zayıf duruma düşerken tarım toplumları güçlü ve baskın hale gelmiştir. Bunda yerleşik hayata geçiş, gıdaya ulaşımında süreklilik ve kolaylık ve bunların sonucunda daha uzun yaşama ve nüfus artışı etkili olmuştur. Ekonomi, nüfus ve askeri gücü artan tarım toplumları göçerleri bünyesinde asimile ederken, kendi dillerinin bölgesel hâkimiyet kazanmasına ve böylece ilk dil sınırlarının çizilmesine de neden olmuşlardır. Tarım kültürünün dünya üzerinde farklı noktalarda büyüüp yayılması, farklı tarımcıların karşı karşıya gelmesini sağlamıştır. Yaşanan büyük göçle Ortadoğulu halklar ile Avrupalı halkların karşılaşması da buna örnektir. Geçmişte karşı karşıya gelen iki farklı grup olarak kabul ettiğimiz bu toplum bugün Hint-Avrupa dil ailesinin temellerini de oluşturmuşlardır (Fischer, 2013). Her ne kadar bugün bilim dünyasınca kabul edilmiş bir dil ailesi olsa da bu bilgiler iki farklı grubun karışmasıyla oluşturulmuş bir küme olduğunu göstermektedir.

Devam eden tarihi süreçte insanlık tarihini etkilemiş, Moğol İstilasası, Haçlı Seferleri, Yüzyıl Savaşları, sömürge ve kolonileşme dönemleri, Sanayi Devrimi, yakın ve yeni dönem göçleri gibi birçok olay yaşanmıştır. Yaşanan bu her bir tarihi olayda, farklı diller ve dil aileleri de etkilenmiştir.

Örneğin, Türklerin Avrupa'ya olan düzenli göçleri ile, Macarca söz varlığı üzerinde yarattığı etki gözlemlenebilmektedir. Sırasıyla Eski Bulgarca konuşurları, Peçenek ve Kumanlar ve son olarak Osmanlılarla girilen ilişkiler, Türkçenin Macarca söz varlığını doğrudan etkilemesine neden olmuştur (Ayrıntılı bilgi için bkz. Róna-Tas ve Berta, 2011). Söz varlığı açısından bir dilin diğer dile kopyalamalar yapması her iki ana dil için de risk oluşturmamaktadır. Ancak dillerin yapısında gerçekleşen değişiklikler dillerin tipolojisinin bozulması, karşı dil ailesine yakınlaşması ve çok daha büyük boyutlarda yok olmasına kadar neden olmaktadır.

Bu duruma en güzel örneğe günümüz dillerinden Farsçada tanık olmaktadır. Doerfer (1967), Farsçanın Türkçeye yaklaşmasının Orta Farsça döneminden bu yana devam ettiğini belirtmektedir. Günümüz İran'ının baskıcı yönetim şekli nedeniyle İranlıların Türkiye'ye yaptığı yoğun düzensiz göçler, Farsçanın Türkçeye daha da yaklaşmasına neden olmaktadır. Farsçanın çokluk yapısının diğer aile üyelerinden farklılaşması, eklemeli dil yapısına yaklaşması, söz diziminde gösterdiği değişiklikler Türkçenin etkisi olarak görülmektedir. Bu konuda Johanson'un (2007) "Türkçe Dil İlişkilerinde Yapısal Etkenler" çalışması oldukça aydınlatıcıdır.

Bu örnekler, dış göçlerin karşılaşan toplumların ana dili üzerindeki etkisini göstermektedir. Göçlerin diller üzerindeki bir diğer etkisi, karşı karşıya gelen toplumların kökensiz, ikincil diller yaratmasıdır. Bu dillerin en bilinenlerinden olan Spanglish, ana dili İspanyolca olan toplulukların İngilizceyle harmanlayarak oluşturdukları bir kreol dildir. Bugün bu dil o kadar kabul görmüş ve yayılmıştır ki dizi/film platformlarında alt yazı dili olarak dahi kullanılmaktadır. Google'da yapılacak olan "Spanglish dubbing" taramasıyla 8.690 sonuç çıkmaktadır. Bu, bir kreol dilin kullanılabilirlik oranını göstermesi için önemli bir veridir.

Picin dili oluşturulurken her iki ana dilin de öğelerinden faydalanılmakla birlikte baskın olan dilin etkisi daha fazla görülmektedir. Bu duruma en güzel örneği, Demirci (2004) Hawaii picin dili ile göstermiştir:

da puo pipl awl poteito it. (Picin)

the poor people only potatoes eat. (kelime kelime çeviri)

The poor people ate only potatoes. (İngilizce)

Görüldüğü üzere Hawaiiili bir yerlinin kullandığı picin dilinde, baskın dil olan İngilizceden daha yoğun bir şekilde yararlanılmıştır. Ancak yine de İngilizcenin ses, yapı ve sözdizimi yapıları bozulmuştur. İhtiyaç nedeni basit iletişim dili olan bu dil bugün Hawaii dilinin yanında kullanılmaya devam edilmiş ve İngilizce ikinci resmi dil olarak kabul edilmiştir.

Benzer bir göç nedeni picin-kreol oluşumu, Afro-Amerikan İngilizcesinde de görülmektedir. Köleleştirilmiş siyahi Afrikalı işçilerin geliştirdiği bu dil bugün Amerika'da oldukça yaygın bir ağız olarak kullanılmaktadır. Bazı beyaz Amerikalıların da kullandığı bu dil, müzik, sinema, televizyon gibi alanlarda da içerik üreten ve gündelik hayatta özellikle siyahi mahallelerinde yoğunlukla kullanılan bir dildir. Ses, söyleyiş, gramer olarak Standart İngilizceden son derece farklı bir dildir.

3. SONUÇ

Göç olgusu, toplumların ekonomik, politik, sosyal, kültürel birçok alanda değişimine ve gelişimine neden olmaktadır. Kültürel bir öge olan dil, toplumun birleştirici ve bütünleştirici özelliklerini bünyesinde taşımaktadır. Çünkü dil, bir toplumun kültür taşıyıcısı yani hafızasıdır. Bu nedenle diller üzerinde gerçekleşecek her türlü değişim ve gelişim doğrudan toplumun değerleri, tarihi, benliği ve bütünlüğünü de etkileyecektir.

Buraya kadar anlatılanlar göstermiştir ki, yaşanan her türlü kitlesel hareket diller üzerinde doğrudan etkilidir. Diller canlı bir varlık olma özelliklerine uygun olarak çevresinde yaşanan değişikliklere adapte olmakta ve niş inşası ile de çevresini değiştirmektedir. Biyolojik olarak hayatta kalmaya çalışan organizmanın yok oluştan kurtulmasının yolu, uyuma sağlamak ya da içinde bulunduğu ortamı kendine göre değiştirmesidir. Diller de benzer bir tepkimeyle hayatta kalmaya çalışır. Bu hayatta kalış, güçlü ve baskın dile benzeme veya daha yerel boyutta kendi özelliklerini baskın dile uyarlama şeklinde görülür.

Bu değişim ve gelişimin boyutu büyüdükçe diller ata köklerinden uzaklaşıp başka bir dil ailesine yakınlaşabilir. Bu durum dillerin sınıflandırılmasını zorlaştırarak aile ağacı oluşturulurken hatalı sonuçlara ulaşılmasına neden olabilir. Bu nedenle genetik dilbilimle ilgilenen bilim insanlarının dil ağacı ve tarihi-karşılaştırmalı dilbilim çalışmalarını yaparken ikincil akrabalık yani dil ilişkilerine dikkat etmesi gerekmektedir.

Günümüz Türkiye'sinde yaşanan yoğun Afgan ve Suriye halklarının göçleri, dil ilişkilerini tespit edebilmek için örnek oluşturmaktadır. Göçmen halkın yoğun olarak yaşadığı bölgelerde yapılacak derleme ve kayıtlarla belirli periyotlarla yapılacak karşılaştırmalar, karşı karşıya gelen iki ana dilin değişim ve gelişimlerini göstermesi bakımından önemli olacaktır. Böyle bir çalışmanın personel, bütçe ve zaman maliyetlerinin yüksek olması, bu çalışmanın bilimsel araştırma projesi olarak hazırlanmasının uygun olacağını düşündürmektedir.

Göçlerin ve bunun sonucunda yaşanan yoğun ilişkilerin sonuçları açısından bilim insanları dışında devletler tarafından da politikalar geliştirilmelidir. Bir dilin değişiminin bir kültürü değiştirebileceğini ve asimilasyon ile yok oluşun bir kültürü de yok edebileceği düşünüldüğünde, devletlerin göç politikalarının içinde dil politikasına da yer vermesi zorunlu görülmektedir. Tarihi örnekler bakıldığında dil asimilasyonu ve/veya ölümlerinin günümüz dünyasında da yaşanmaması için bir neden yoktur. Hem yerleşik halkın hem de göçmen halkın ana dilinin korunması, yaşatılması ve anadili konuşurunun dilini kullanabilmesi için devlet temelli kuralların belirlenmesi göçün diller üzerindeki olumsuz etkisini azaltacaktır.

KAYNAKÇA

- Demirci, K. (2004). Toplama Diller: Pidginler ve Creoller. *Folklor/Edebiyat* IV/ 40-2004.
- Dessalles, J.L., Picq, P., Victorri, B. (2014). *Dilin Kökenleri*. (A. Altınörs, Çev.). İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Doerfer, G. (1967). Türkische Lehnwörter im Tadschikishchen. *Abhandlungen für die Kunde des Morgenlandes*, 37:3. Wiesbaden.
- Fischer, S.R. (2013). *Dilin Tarihi*. (M. Güvenç, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Hall, S.S. (2008). Son Neandertal. *National Geographic*, (Ekim 2008).
- Johanson, L. (2007). Türkçe Dil İlişkilerinde Yapısal Etkenler. (N. Demir, Çev.). Ankara: TDK.
- Kaya, Ş. (2020). *Kültür ve Göç. Kültür ve Sosyoloji*. Konya: Eğitim.
- Lewin, R. (2008). *Modern İnsanın Kökeni*. (N. Özaydın, Çev.). Ankara: TÜBİTAK.
- Róna-Tas, A. ve Berta, A. (2011). *West Old Turkic I-II*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.

THE CASE OF TURKEY IN GLOBAL MIGRATION**Orhan GÖKTEPE**

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksek Okulu, İstanbul, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-7582-3736

ÖZET

Küresel ve bölgesel göç konusu tarih boyunca varlığını sürdürmüş ise de bu sorun günümüzde çok daha büyük boyutlara ulaşmıştır. Hiç şüphesiz kitlesel göç olgusu hiçbir ülkenin tek başına altından kalkamayacağı ekonomik, sosyal ve kültürel sorunları da beraberinde getirmektedir. Göç konusunda en temel motivasyon, insan ihtiyaçlarının önceliğine paralel olarak ortaya çıkan hayatta kalmak, güvenlik, refah ve huzur ihtiyaçlarına paralel olarak belirlenmektedir. Bu açıdan, zengin ve gelişmiş toplumlar göçmenler için bir çekim alanı oluşturmaktadır. Münferit ve sınırlı sayıda göç ve mülteci olgusu özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında insan hakları temelinde uluslararası hukuk ve BM sözleşmeleriyle güvence altına alınmıştır. Sempozyumun ağırlık noktasının bu tip münferit göç ve sığınma olayları olmadığı değerlendirilmektedir. Sorun, yüzbinlerle, milyonlarla ifade edilen kitlesel göçerden kaynaklanmaktadır. Kitlesel göç konusunda uluslararası toplumu oluşturan tüm devletlerin aynı konumda olmadığı bilinen bir gerçektir. Göç'e kaynaklık eden Ortadoğu, Asya ve Afrika gibi sorunlu bölgelerle, göçmenler için çekim alanı diye ifade ettiğimiz gelişmiş Avrupa ülkeleri arasında köprü konumunda olan Türkiye bu yönüyle en talihsiz ülkelerin başında gelmektedir. Coğrafi olarak bu yangından uzak olan ülkeler, sadece durumu endişeyle izleyerek kapılarını sıkı sıkıya kapatmanın telaşesine düşmüşlerdir. BM verilerine göre Türkiye dünyada en çok mülteci barındıran ülke konumundadır. 2019 verilerine göre; resmi kayıtlara geçmeyenlerle birlikte Türkiye'de bulunan 6,7 milyon yabancı, nüfusunun %8,2'sini oluşturmaktadır.

Sempozyum kapsamı açısından şu hususların altını çizmek gerekmektedir: sadece uluslararası toplumu teşkil eden devletler değil, hükümetler arası ve hükümet dışı teşkilatlar, sivil toplum örgütleri de bu konuda işbirliği içinde kararlılıkla çalışmalıdır. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve iç hukukumuzda buna paralel olarak düzenlenmiş kanun, yönetmelik ve yönergelerde, ev sahibi ülke tarafından mültecilere, geçici koruma kapsamındaki yabancılara sağlanması gereken yardım ve destek konularında alınması gereken tüm tedbirler detayları ile açıklanmıştır. Bu konuların akademik bir ortamda tekrar vurgulanmasına ihtiyaç olmadığı değerlendirilmektedir.

Küresel ve kendi yapısal ekonomik sorunlarıyla baş etmeye çalışan Türkiye, hazmedemeyeceği kadar büyük bir göç baskısı altında bunalmış durumdadır. Ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan gittikçe artan sıkıntılara neden olan bu sorunun giderilmesi için acilen bazı tedbirlerin alınması zaruridir. Her devletin sınırlarını koruyarak ülkesini güven altına bulundurma egemenlik hakkının doğal bir sonucudur. Ancak, zaruret halinden kaynaklanan mücbir sebeplerden dolayı ülkemize giriş yapan bu insanlara karşı uluslararası hukuktan kaynaklanan sorumlulukları yerine getirme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu kişilere karşı zor kullanamayacağımız gibi kitlesel grupların fiziki olarak sınırda durdurulması hemen hemen imkânsızdır.

Türkiye'nin anlaşmalar çerçevesinde, Suriye ve diğer ülkelerden gelen kişileri mülteci olarak kabul etmediği hukuki bir realitedir. 6458 Sayılı kanuna göre, "Geçici Koruma" kapsamında olan bu yabancıların ilelebet Türkiye'ye kalacağı varsayımına dayanarak, entegrasyonları konusunda neler yapılacağını tartışmak gerçekçi sonuçlar doğurmayacaktır. Geçici koruma statüsünde bulunan bu kitlelerin, yaşadıkları olaylar nedeniyle sığındıkları ülkede geçici bir süre ve sınırlı imkânlardan istifade edecekleri öngörülmektedir. Göçmen statüsünde bulunmayan bu kişilerin

kişilerin geçici bir süre sonra kendi ülkelerine geri dönmeyi amaçladıkları kabul edilmektedir. Ancak, konuya sadece güvenlikçi söylemlerle yaklaşmanın doğru olmadığını, insani boyutun göz önünde bulundurularak imkânlar ölçüsünde neler yapılabileceğinin ortaya konulması gerekmektedir.

Sorunla baş başa bırakılmış bir konumda olan ülkemiz için uluslararası toplumun çok fazla yardımcı olduğunu söylemek mümkün değildir. Yaşadığımız tecrübeler bu konuda uluslararası toplumun tabir yerindeyse “taşın altına elini sokmak” istemediğini de göstermiştir. Coğrafi konumu itibarıyla sorunu istemeyerek kucağında bulan Türkiye’nin çok fazla zamanı ve seçeneğinin olmadığı ayrı bir gerçektir. Diğer devletlerin, bu kişileri ülkelerine mülteci olarak kabul etmeyecekleri gerçeğini göz önüne aldığımızda sorunun tek bir çözümü kalmaktadır. Uluslararası toplumla birlikte Suriye’de elverişli şartların oluşturulması sağlanarak, bu kişilerin güvenle kendi ülkelerine geri dönüşleri sağlanmalıdır. Aksi takdirde, Türkiye’nin Lübnan benzeri bir Ortadoğu ülkesi haline gelebileceği söz konusu olacaktır.

Anahtar Kelimeler: göç, göçmen, sığınmacı, uluslararası hukuk, geçici koruma statüsü

ABSTRACT

Although the issue of global and regional migration has continued to exist throughout history, this problem has reached much larger dimensions today. Undoubtedly, the phenomenon of mass migration brings with its economic, social and cultural problems that no country in the world can cope with alone. The most basic motivation for migration is determined by the needs of survival, security, and peace that come from the priority of human requirements. In this respect, rich and developed societies create an area of attraction for immigrants. After the Second World War, individual and limited number of immigration and refugee issues have been secured by international law and UN conventions on the basis of human rights. It is considered that the gravity center of the symposium is not such an individual and limited migration events. The problem stems from the mass migration which numbered in the hundreds of thousands or millions. It is a known fact that not all states constituting the international community are not in the same position regarding mass migration. Turkey, which is a bridge between problematic regions such as the Middle East, Asia and Africa that are the main source of migration and the developed European countries which we refer to as attracting zone, is one of the most unfortunate countries in this respect. Countries that are geographically far from this fire do nothing but are in a hurry to close their doors tightly and they are only watching the situation with concern. According to UN data, Turkey is the country hosting the highest number of immigrants in the world. According to 2019 data; total 6.7 million foreigners in Turkey, make up 8.2% of its population.

In terms of the scope of the symposium, the following points should be underlined: Not only the states that make up the international community, but also intergovernmental and non-governmental organizations and NGO's should work together with determination on this issue. All the measures to be taken by the host country in terms of aid and support to immigrants and foreigners under temporary protection are explained in the domestic laws, regulations and directives which adopted in parallel with the international law and conventions to which Turkey is a party. It is considered that these issues do not need to be emphasized in an academic environment again.

Turkey, which is trying to cope with its global and structural economic problems, is overwhelmed by a migration pressure that is too great to digest. It is necessary to take urgent measures to overcome this problem, which is causing increasing economic, social and cultural problems. It is a natural consequence of the sovereign right of every state to keep its country safe by protecting its borders. However, there is an obligation to fulfill the responsibilities arising from international

cannot use force against these people, and it is almost impossible to physically stop such a mass group everywhere at the border. It is a legal reality that Turkey does not accept people from Syria and other countries as refugees within the framework of international agreements. According to Law No. 6458, these people are the foreigners who are under the "Temporary Protection". It is unnecessary to discuss how to integrate them into society, based on the assumption that they will remain forever in Turkey. It is envisaged that these people who are under temporary protection status, will benefit from temporary and limited opportunities in the country. No state can afford to provide the international refugee rights to a population of such a huge number. Naturally, these people who do not have immigrant status are not under the obligation to be integrated into society in the country they come. Because it is accepted that these people aim to return to their own countries after a temporary period. However, it is not correct to approach this issue only with security discourse, and it should be revealed what can be done within the scope of possibilities, taking into account the human right dimensions.

It is not possible to say that the international community is very helpful for our country, which is left alone with this problem. Experiences so far have shown us that; other European states do not want to share fairly Turkey's huge burden continuing over ten years. It is a fact that Turkey which has found the problem unwillingly in its arms due to its geographical location, does not have too much time and options to solve. Considering the fact that other states will never accept these people as refugees in their countries, there is only one solution left to this problem. Favorable conditions should be created in Syria together with the international community, in this way these people should be safely returned to their own countries. Otherwise, it will be quite possible for Turkey to become a Middle East country like Lebanon.

Keywords: migration, immigrant, asylum seeker, international law, temporary protection status

SURİYELİ SİĞINMACILARIN ENTEGRASYONU İLE İLGİLİ BİR DEĞERLENDİRME

AN ASSESSMENT ON THE INTEGRATION OF SYRIAN REFUGEES

Merve DEMİR

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-7121-9873

ÖZET

Suriyeliler 2011 yılındaki kendi iç savaşlarından bu yana ülkemize gelmeye devam etmektedir. En son rakamlara göre bu sayı dört milyona yaklaşmış durumdadır. Ne zaman bu göçlerin duracağı ve sayısı belli değildir. Bu süreçte gelen çoğu Suriyeli şüphesiz şu ya da bu şekilde Türkiye’de kalacaktır. Bu durumda yapılması gereken Türkiye’de kalmak isteyen Suriyelilerin Türk toplumuyla entegrasyonu sağlayacak yol ve yöntemleri geliştirmektir. Bu çalışmanın amacı doğrultusunda Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların yaşadığı sorunları tespit ederek, ileride olası Türkiye’de kalacak olan Suriyelilerin toplum ile entegrasyonunu sağlayacak yol ve yöntemleri geliştirmeye çalışmaktır. Yöntem olarak, literatür kapsamında göç, göçmen, sığınmacı, mülteci kavramları ve bunlarla ilgili uluslararası alanda yapılan düzenlemeler öncelikle anlatılmıştır. Daha sonra Suriyelilerin Türkiye’deki yasal statülerinden bahsedilmiştir. Son olarak Suriyeli sığınmacıların toplumla entegrasyonu konusu anlatılmış ve bu konudaki öneriler belirtilerek çalışma sonuç kısmı ile bitirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriye, Türkiye, Göç, Entegrasyon

ABSTRACT

Syrians have been coming to our country since their own civil war in 2011. According to the latest figures, this number is close to four million. It is unclear the number of these migrations and when they will stop. Most Syrians who come in this process will undoubtedly stay in Turkey one way or another. In this case, what should be done is to develop ways and methods to integrate Syrians who want to stay in Turkey with the Turkish community. For the purpose of this study, the problems experienced by Syrian refugees living in Turkey are identified and to try to develop ways and methods to integrate Syrians who will stay in Turkey in the future with society. As a method, the concepts of migration, migrants, asylum seekers, refugees and the international regulations related to them are explained first in the literature. Later, the legal status of Syrians in Turkey was mentioned. Finally, the issue of integration of Syrian refugees into society was explained and the work was concluded with the resulting part by specifying the proposals on this subject.

Keywords: Syria, Turkey, Migration, Integration

GİRİŞ

2010 yılında Tunus’ta başlayan küçük bir kıvılcım büyük bir ateşe dönüşmüş özgürlük, demokrasi, insan hakları talepleri Mısır, Libya, Suriye, Bahreyn, Ürdün, Yemen gibi ülkelerin tümüne yayılmıştır. Arap baharı denilen bu süreç silahlı çatışmalara dönüşmüştür. Özellikle Suriye ile komşu olan Türkiye’nin uyguladığı açık kapı politikasıyla can güvenliği olmayan

Suriyeli vatandaşlar kitleler halinde Türkiye'ye göç etmiş ve ülkenin dört bir yanına dağılmıştır.

Suriye ile Türkiye'nin 911 km. uzunluğuna sahip kara sınırı hattı olması ve çok sayıda Suriyelinin Türkiye'de akrabasının olması Türkiye'yi göç konusunda ön plana çıkarmıştır. Zira Türkiye ile Suriye ulus devletleri öncesi sınır bölgesi burada yaşayan aşiretlerin ortak yerleşim yeri konumundaydı. Türkiye Suriye sınırının belirlenmesiyle aynı aşirete mensup üyelerin bir kısmı Suriye'de bir kısmı Türkiye'de kalmıştır. Sınıra rağmen aşiret ilişkileri uzun yıllar boyunca devam etmiş karşılıklı ziyaretler ve evlilikle yaşanmıştır. Arap baharının başlamasıyla birlikte birçok Suriyeli Türkiye'deki tanıdık ve akrabalarının yanına gelmiştir (Kaya, 2017, s. 10).

Savaş ortamından kaçan Suriyelilerin büyük kısmı başta Mardin, Şanlıurfa, Gaziantep, Hatay, Kilis, gibi sınır illere sığınmıştır. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların büyük çoğunluğu yerel sivil halkla bir arada yaşamakta devletten ve sivil toplumdaki aldığı yardımlarla hayatını sürdürmektedir. Sivil halkla içi içe yaşayan Suriyeliler kültürel uyumsuzluk, işsizlik, dil problemi, dışlanma, ayrımcılık, barınma ve beslenme gibi birçok problemle karşılaşmaktadır.

1. GÖÇLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Toplumda meydana gelen iç savaş, uluslararası savaş, çıkar çatışmaları, terör, doğal afet, kıtlık, hastalık, siyasi kargaşalar o bölgede yaşayan kişiyi başka yerlere göç etmeye zorlamıştır. Göç eden kişilere yönelik kullanılan statüler mülteci, sığınmacı ve göçmen gibi kavramlardır.

1.1. Göç

İnsanlık tarihi kadar geçmişe sahip olan ve uygarlıkların şekillenmesinde önemli rol oynayan göç olgusuna başta ekonomik olmak üzere, politik ve çevresel nedenler sebep olmaktadır. Göç doğası gereği sosyolojiden coğrafyaya, tarihten ekonomiye kadar pek çok bilim dalının ilgi alanına girdiği için her bilim dalı göçü kendi penceresinden tanımlamaya çalışmıştır. Tanımlar farklı bilimlerde farklı olsa da göç olgusuyla ilgili benzer unsurlar bulunmaktadır. Bunlardan ilki bir yer değiştirme hareketi olduğu, ikincisi bireysel ya da toplu şekilde gerçekleştiğidir.

Uluslararası göç örgütünün yayınladığı göç terimleri sözlüğüne göre göç tanımı şu şekilde yapılmıştır: "Uluslararası bir sınırı geçmek veya bir devlet içinde yer değiştirmek. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna, mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir" (IOM, 2009, s. 122).

Türk dil kurumu Türkçe sözlüğüne göre göç: "Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret"(www.tdk.gov.tr, 15.08.2018) olarak tanımlanmıştır.

Göç kavramı; kişilerin yaşamakta olduğu topraklardan, alıştıkları sosyal yapılarından, hâlihazırda sahip oldukları ekonomik imkânlardan kısacası toplumsal yaşamın birçok unsurundan uzaklaşarak veya uzaklaştırılarak yeni yaşam alanlarına kapı açması olarak ifade edilebilmektedir (Akıncı, Nergiz, Gedik, 2015, s. 61).

Göç genel olarak insan ve insan topluluklarının buldukları bölgelerden geçici veya sürekli olmak üzere başka bölgelere gitmeleri ve yerleşmeleri suretiyle meydana gelen yer değiştirme hareketidir (Saydam, 1997, s.1).

1.1.1. Göçün Nedenleri

Göçün birden çok sebebi vardır. Göçmenler savaşlar, ekonomik şartların asgari düzey altında olması, dini nedenler, doğal afetler, çevresel nedenler, coğrafi koşullar gibi elinde olmayan sebeplerle mecburi göç etmiş olabileceği gibi eğitim öğretim, sağlık, çalışma şartlarının daha iyi olması nedeniyle isteyerek de bireysel ya da kitlesel şekilde göç etmiş olabilir (Yılmaz, 2014, s. 1685). Göçün bireysel veya kitlesel olarak ortaya çıkmasında, yaşanan yerleşim yerine ilişkin memnuniyetsizliklerin, olumsuz ve itici faktörlerin varlığı ülke içinde ve ülkeler arasında insanların göç etmelerine neden olmuştur.

Genel olarak göç etme nedenlerini doğal nedenler, ekonomik nedenler, sosyal nedenler ve siyasi nedenler olarak 4'e ayırabiliriz.

-Doğal nedenler: Doğal bir kaynağın tahrip edilmesi sonucunda oluşabilecek olan ekonomik yetersizlik, tarım alanlarının elverişsiz hale gelmesi, orman alanlarının azalması veya toprak kaybı gibi durumlar çatışmalara neden olabilmektedir. Tüm bu çevresel sorunların sonuçlarından ortaya çıkan politik, etnik, sosyal çatışmalar insanların göç etmesine yol açar.

-Ekonomik Nedenler: Gelir ve istihdam göçün ekonomik açıdan temel belirleyicileridir. Ekonomik açıdan ülkeler arasında gelişmişlik farkı olduğu gibi bölgeler arasında da gelişmişlik farkı vardır. Göç ekonomik olarak az gelişmiş yerden gelişmiş yere doğru yaşanır.

Geçim sıkıntısı, gelire ilişkin ülkeler arası farklılıklar, ekonomik fırsatlar, yüksek ücretler ve daha fazla iş olanakları göçmenlerin büyük çoğunluğunun yüksek yaşam standartlarına sahip yerlere veya coğrafyalara göç etmesine neden olmuştur (Yıldız, 2017, s.1818). İşsizlik göçün en önemli sebeplerinden birisidir. Hem ülke içinde hem de uluslararası göçe sebep vermektedir. Asya kıtasından Avrupa kıtasına sanayisi iyi olduğu için göç eden yasadışı binlerce göçmen vardır. Bu göçmenler iş imkanı fazla olan ülkelerde çalışmaya gitmişlerdir. Bununla birlikte tarımda yaşanan makineleşme ve teknolojik gelişmeye bağlı dönüşümlerle ortaya çıkan sorunlar kırsal alanda gelir düşüklüğüne neden olmuştur. Verimliliği düşen tarım sektöründe fazla işgücü ortaya çıkmış bu insanlar çareyi kentte göç etmekte bulmuştur (Özyakışır, 2012, s.144).

-Sosyal Nedenler: Günümüzde pek çok insan eğitim, sağlık ve sosyal olanakların daha yüksek olduğu yerlere doğru göç etmektedirler. Ülkeler arasında olduğu gibi Bölgeler arası yaşanan Sosyal dengesizlikte göç sebebi olarak karşımıza çıkabilir. Çeşitli bölgedeki insanların yararlandıkları sosyal hizmetlerin niteliği ve miktarı ile diğer bölgelerde insanların yararlandığı sosyal hizmetlerin niteliği ve miktarı birbirinden farklıdır. Bu dengesizlikler kişileri göç etmeye yönlendirmektedir (Başel, 2003, s. 527).

-Siyasi Nedenler: Hükümetin ülkede istikrarı sağlama konusunda etkin olamadığı durumlarda vatandaşlar açık bir şekilde insan hakları ihlali maruz kalıyorsa ülke vatandaşları göçü bir çare olarak görür. Savaş, mübadele, ihtilal den kaçınlar, etnik dini baskı belli bir dine sahip olanların azınlığı baskı altına alması, siyasi baskı, sınırların değişimi siyasi nedenleri oluşturur. Dolayısıyla barış, huzur, özgürlük, güvenliğin olmayan ülkelere barış, huzur, adalet ve güvenliğin olduğu ülkelere doğru göçler yaşanır (Yıldız, 2017, s.1819). Suriye'den Türkiye'ye göç ve göçün nedenleri bir bakıma bu duruma uymaktadır.

1.2. Sığınmacı

1948 yılında yayımlanan İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinin 14. maddesinde "*herkesin, sürekli baskı altında tutulduğunda, başka ülkelere sığınma ve kabul edilme hakkı vardır*" şeklinde düzenlenmiştir (İHEB, 1948, m.14).

1951 tarihli Cenevre sözleşmesinde sığınmacı tanımına yer verilmemiş olduğu gibi sığınmacılık kavramından da bahsedilmemiştir. Birleşmiş Milletler bünyesinde 1958 yılında

başlayan sığınma hakkına ilişkin çalışmalar sonucu 14 Aralık 1967 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından “*Birleşmiş Milletler Ülkesel Sığınma Bildirisi*” kabul edilmiştir. Söz konusu bildirin en önemli özelliği, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve 1967 tarihli Protokolde hiç değinmemiş olan sığınma ve sığınmacı kavramlarına değinilmesi ve taraf devletler açısından bir takım ilkeler ortaya koymasıdır (Korkut, 2010, s.7).

Sığınmacı kavramı, kendi ülkesinde işkence görme yolunda haklı nedenlere dayanan bir korkusu bulunan ya da silahlı çatışma ve şiddet olayları nedeniyle yaşamı tehlikede olan, bu yüzden de bir başka ülkeden mülteci statüsü isteyen kişi için kullanılmaktadır (BMMYK, 1997, s.183). Sığınmacıların Mülteci statüsü alması için hükümet ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından olumlu bir karar verilmesi gerekir. Mülteci statüsü almaya yönelik başvurusu henüz karara bağlanmamış aynı zamanda başvuru yapmamış kişilerde sığınmacı olarak nitelendirilir.

Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 3. Maddesine göre “*Sığınmacı: ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancıyı*” olarak belirtilmiştir (Resmi Gazete, 16. 01. 2006).

Sığınmacı mülteci olarak göç ettiği ülkenin yasalarından yararlanamayan kısa süreli bir barınma durumudur. Sığınmacı iltica prosedürü hakkında cevap bekleyen kişi olduğuna göre mülteci korumasının temel ilkesi olan geri göndermeme ve insanca muamele görme ilkelerinden yararlanması gerekir.

Sığınmacılar genelde iki gruba ayrılmaktadır:

1. Ülkesindeki savaştan ve ya iç savaştan, ayırım gözetilen bir olaydan toplu bir şekilde kaçanlar.
2. Kişi olarak kendilerine doğrudan ayırım gözetilen bireysel sığınmacılar (Eroğlu, 2002, s.105).

1.3. Mülteci

Bir ülkeye yaptığı sığınma talebi kabul edilen kişilere mülteci denir. 1951 tarihli Cenevre sözleşmesine göre mülteci;

“*Menşei ülkesi dışında bulunan, ırkı, dini, belli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi görüşü sebebiyle zulüm görmekten haklı nedenlerle korku duyan ve ülkesinin korunmasından yararlanamayan ya da yararlanmak istemeyen veya zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkeye dönmek istemeyen kişi*” olarak belirtilmiştir (Tunç, 2015, s.32).

Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 3. Maddesine göre “*mülteci; Avrupa’da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya*

dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancıya” denir (Resmi Gazete, 16.01.2006).

Avrupa da meydana gelen olaylar sebebiyle vatandaşı olduğu ülkesinin dışında bulunan ve ülkesine dönmek istemeyen kişilere mülteci denirken Avrupa dışında gelişen olaylar nedeniyle korunma talebinde bulunan kişilere sığınmacı denir (Firik, 2010, s. 225).

Mültecilerin korunmasıyla ilgili olarak 1951 sözleşmesi uygulanır ve BMMYK tarafından denetlenir. 1951 Tarihli Cenevre sözleşmesi mültecilerle ilgili temel taşları oluşturmaktadır. Sözleşmedeki en önemli unsur ise “ iade etmeme” ilkesidir. Zorla geri göndermeme ilkesi dolayısıyla hayatları ve özgürlükleri tehdit altında olan mülteciler sınır dışı edilemez. Mültecilerin korunmasında öncelikle devletler sorumludur. BMMYK da devletlerin bu sorumluluklarını yerine getirmeleri için onlara destek olup, tavsiyelerde bulunur ve işbirliği yapar (UNHCR, 2016, s. 2).

2. MÜLTECİ VE SİĞINMACILARLA İLGİLİ ULUSLARARASI ALANDA YAPILAN DÜZENLEMELER

Mülteci ve sığınmacılarla ilgili olarak uluslararası alanda birçok yasal ve yönetsel düzenleme yapılmıştır. Söz konusu düzenlemeler aşağıda başlıklar halinde açıklanmıştır.

2.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Birinci ve İkinci dünya savaşında yaşananlar, insanlara büyük bir ders oldu ki bir daha bu şekilde bir yıkımın yaşanmaması için gerekli önlemler alınması gerektiğine karar verildi. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler teşkilatı kuruldu ve İnsan Hakları alanında önemli adımlar atıldı. İnsan haklarının korunması amacı ile en önemli adımı 1948 yılında BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini kabul ederek attı. Bu beyannamenin 2. maddesine göre: “ *herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir. Ayrıca, ister bağımsız olsun, ister vesayet altında veya özerk olmayan ya da başka bir egemenlik kısıtlamasına bağlı ülke yurttaşı olsun, bir kimse hakkında, uyruğunda bulunduğu devlet veya ülkenin siyasi, hukuksal veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayırım gözetilmeyecektir*” (İHEB, 1948, 2. m 2. fıkrası).

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi insan haklarını güvence altına alan en temel belge görevi görmeye birlikte sığınmacı ve mülteciler için de büyük bir önem taşımaktadır. Bu beyannamenin 14. Maddesine göre “*Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır*” (İHEB, 1948, 14. m 1. fıkrası). Bu madde ile mülteci ve sığınma kavramı uluslararası alanda hukuksal dayanağa kavuştu. Aynı maddenin İkinci fıkrasında ise “*Gerçekten siyasi nitelik taşımayan suçlardan kaynaklanan ya da Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkelerine aykırı fiillerden kaynaklanan kovuşturma durumunda, bu hak ileri sürülemez*” denilerek, kötü amaçlar için kullanılmasını önlemeye yönelik bir tedbir alındı (İHEB, 1948, 14. m 2. fıkrası).

Olumlu yönlerine karşılık İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin ilkeleri ülkeler üzerinde bir yaptırım olmadığı için tavsiye ve öneri şeklinde kalmıştır. Bu nedenle ülkesinde zor durumda olan kişilerin, başka bir ülkeye sığınmacı olarak başvurması söz konusu ülke üzerinde bir yaptırım olamayacağı için baskı ve zulüm altındaki kişileri almak ya da almamak o ülkenin inisiyatifine kalmıştır.

2.2. Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi

Mültecilere yönelik düzenlenen en geniş kapsamlı sözleşme 1951 Tarihli Cenevre Sözleşmesidir. Cenevre Sözleşmesinin giriş kısmında “*Birleşmiş Milletler Antlaşması ve 10 Aralık 1948’de Genel Kurul’ca kabul olunan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin, insanların ana hürriyetlerden ve insan haklarından, fark gözetmeksizin faydalanmaları ilkesini teyit ettiğini dikkate alarak, Birleşmiş Milletlerin, birçok defa mültecilere karşı derin ilgisini ortaya koyduğunu ve mültecilerin temel ve hürriyetleri ile insan haklarını mümkün olduğu kadar kapsamlı bir şekilde kullanmalarını sağlamaya çaba gösterdiğini dikkate alarak, mültecilerin hukuki durumuna ilişkin daha önce imzalanan milletlerarası antlaşmaların tekrar gözden geçirilmesi ve bir araya getirilmesinin, bu antlaşmaların alanının ve bunların mülteciler için sağladığı himayenin yeni bir antlaşma yoluyla genişletilmesinin arzu edilir olduğunu dikkate alarak, sığınma hakkını tanımanın, bazı ülkelere son derece ağır yük yükleyebileceğini ve uluslararası kapsamı ile niteliği Birleşmiş Milletler’ce kabul edilmiş bulunan bir sorunun, uluslararası iş birliği olmaksızın tatmin edici bir şekilde çözümlenemeyeceğini dikkate alarak, bütün devletlerin, mülteci sorununun toplumsal ve insani yönlerini kabul ederek, bu sorunun devletlerarasında bir gerginlik sebebi halini almasını önlemek için olanakları ölçüsünde ellerinden geleni yapmalarını arzuladığını ifade ederek Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiser ‘inin, mültecilerin korunmasını sağlayan uluslararası sözleşmelerin uygulanmasına nezaret etmekle görevli olduğunu kaydederek ve bu sorunu çözmek için alınan önlemlerin birbiri ile verimli uyumunun, Devletler ile Yüksek Komiser arasındaki iş birliğine bağlı olduğunu kabul ederek, aşağıdaki maddelerde anlaşmışlardır” ifadesi mülteci konusunun daha öncekilerden daha detaylı olarak ele alınması gerektiğini bu konu hakkında işbirliğinin gerekliliğini ve bu sözleşmenin bağlayıcılığını vurgulanmıştır (1951 Cenevre Sözleşmesi, s.1).*

Bu sözleşmeyi Birleşmiş Milletler genel kurulu 1950 yılında kabul etmiş, 1951 yılında Cenevre’de imzalamış, 1954 yılında ise yürürlüğe girmiştir. Cenevre sözleşmesi Türkiye tarafından bazı çekincelerle birlikte 1961 yılında onaylanmıştır (Nohutçu, 2017, s.138). Bu çekincelerle vatandaş ile mülteci arasındaki hukuki ayırımı dikkat çekilmiştir. Bu ayırım yabancılara Türk uyruklu kişilerin haklarından fazlası sağlanamaz şeklindedir (Akçabay, 2016, s.128).

Cenevre sözleşmesinin birinci maddesinde mülteci tanımı ilk olarak şu şekilde yapılmıştır: “*1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahsa ”* (1951 Cenevre Sözleşmesi 1.mad.) denir.

Cenevre sözleşmesinde sadece 1951 yılından öncesi Avrupa’da meydana gelmiş olan olayların sonucundaki kişileri mülteci olarak tanımlaması, bu sözleşmenin yetersiz bulunmasına neden olmuş, buna ilaveten ek protokol imzalanmıştır. 1967 yılında imzalanmış olan ek protokol ile 1951 yılı öncesi diye belirtilen tarih sınırı kaldırılmıştır.

2.3. Mültecilerin Hukuki Statülerine İlişkin 1967 Protokolü

Bu protokolün amacı Cenevre Mülteci Sözleşmesinde yer alan 1 Ocak 1951 Tarih sınırlamasını kaldırmaktır. Bu kapsamda 1967 Tarihli Protokolde “*Sözleşme’deki tanımın kapsamına giren bütün mültecilerin, Ocak 1951 tarih sınırlamasına bakılmaksızın eşit hukuki statüden yararlanmalarının arzu edilir olduğunu dikkate alarak anlaşmışlardır”*, düzenlemesi yapılmıştır. Mülteci tanımının belli bir zaman ve coğrafyaya özgü olması gelecek yıllarda

sıkıntıların yaşanmasına neden olmuştur. Protokolün 1. maddesinde “*Taraf devletler, İş bu protokolü, hiç bir coğrafi sınırlama yapılmaksızın uygulayacaklardır*” (1967 Tarihli Mültecilerin Hukuki Statülerine İlişkin Protokol, 1.mad) düzenlemesi zaman sınırı gibi coğrafi sınırlamayı da kaldırmıştır. Ancak aynı protokolün 7. Maddesinde birtakım çekinceler konulabileceğine dair ifadeler yer almaktadır. Bu nedenle bu maddenin protokolda yer alması Cenevre Sözleşmesinde yer alan kısıtlamaların tam olarak giderilmemesine neden olduğu belirtilmiştir (Savar, 2016, s.32).

Türkiye bu protokolü 5 Ağustos 1968 tarihinde, tarih sınırını kaldırmış fakat coğrafi sınır şartıyla kabul etmiştir. Bu şartta dolayı Türkiye Avrupa dışından gelenleri mülteci olarak değerlendirmemektir. BMMYK’in mülteci olarak kabul ettiklerini Türkiye mülteci olarak kabul etmeyebilir. Bu durum Türkiye’ye gelenlerin mülteci hak ve statülerinden yararlanmamasına neden olmaktadır. Diğer ülkelerden gelenlere ise başka bir ülkeye yerleşene kadar geçici sığınma hakkı tanınmaktadır.

2.4. 1967 Tarihli BM Devlete Sığınmaya İlişkin Beyanname

Birleşmiş Milletler tarafından 1959 yılında başlayan sığınmaya ilişkin çalışmalar 14 Aralık 1967 tarihinde oybirliği ile “*BM Ülkesel Sığınma Bildirisi*” olarak kabul edilmiştir. Bu bildiri İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde yer alan 14. maddeyle ilişkilendirilerek sığınma hakkının barışçıl ve insani bir eylem olduğu ve başka devletler tarafından da düşmanca bir fiil olarak görülemeyeceği kabul edilmiştir. Sığınmaya ilişkin uygulamalarda bir takım kurallar belirlenmiş ve devletlerin bu kurallara uyması önerilmiştir (Özcan, 2005, s.17).

Mülteci ve sığınmacılar meselesindeki uygulamalar açısından devletlere öneri niteliğinde ilkelerin bulunduğu beyanname vardır ki söz konusu beyannamedeki hususlar aşağıda madde halinde belirtilmiştir (Savar, 2016, s. 33):

1- Bir Devletin, egemenliğini kullanarak, sömürgeciliğe karşı mücadele edenler dahil olmak üzere, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 14. maddesine giren kişilere tanıdığı sığınma hakkına tüm öteki devletlerce saygı gösterilecektir (BMDSİB, 1967, 1.b 1. fıkrası).

2- Sığınma yeri arama ve sığınma olanağından yararlanma hakkında, barışa karşı bir suç/bir savaş suçu ya da insanlığa karşı bir suç, bu tip suçlarla ilgili hükümleri belirlemek için hazırlanan uluslararası belgelerde tanımlandığı şekilde, suçları işlediğini düşünmek için ciddi nedenler bulunan herhangi bir kimse tarafından ileri sürülemez. Sığınma hakkı tanımayla ilişkin temellendirmenin değerlendirilmesi, sığınma hakkını tanıyan Devlete ait olacaktır (BMDSİB, 1967, 1.m 2. fıkrası).

3- Bir Devlet, sığınma hakkı tanıma ya da tanımayı sürdürme konularında güçlüklerle karşılaşarsa, devletler tekil olarak ya da bir arada ya da Birleşmiş Milletler aracılığıyla, uluslararası dayanışma ruhu içinde, söz konusu devletin üzerindeki yükü hafifletmek için gerekli önlemleri alacaklardır (BMDSİB, 1967, 2.m 2.fıkrası).

4- Birinci maddenin ilk paragrafında sözü edilen hiç kimse, sınırda reddedilme veya sığınma hakkı aradığı ülkeye daha önce girmişse sınır dışı edilme veya zulme uğrayabileceği herhangi bir ülkeye zorla geri döndürülme gibi önlemlere maruz kalmayacaktır. Bu ilkeye istisna, ancak olağanüstü nedenler olan ulusal güvenlik ya da kitlesel nüfus akışı durumunda olduğu gibi nüfusun korumasını sağlama amacıyla tanınabilir. Bir devlet herhangi bir durumda bu maddenin 1. paragrafında belirtilen ilkeye istisnanın haklı çıkarılabileceğine karar verirse, ilgili kişiye uygun gördüğü koşullarda, geçici sığınma ya da başka yollarla bir başka ülkeye gitme olanağını tanıma olasılığını değerlendirecektir (BMDSİB, 1967, 3. Mad. 1. fıkrası).

5- Sığınma hakkı tanıyan devletler, sığınma hakkı elde etmiş kimselerin, Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkelerine aykırı etkinliklerde bulunmalarına izin vermeyeceklerdir (BMDSİB, 1967, 4. Mad. 1. fıkrası).

Sığınma hakkıyla ilişkili değerlendirmenin yalnızca devletler tarafında yapılacak olması beyannamede eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Bu yüzden bireysel bir hak olarak tanınan sığınma hakkının kanunlaşması için yapılan uğraşların boşa çıkmasına sebebiyet vermiştir (Savaşan, 2009, s. 16).

2.5. 1969 Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesi

Sömürgecilik, kolonileştirme, ırkçılık, etnik çatışmalar, kıtlık, doğal afetler vb. nedenlerle Afrika'da büyük mülteci göçleri olmuştur. Bu göçler birçok problemi de beraberinde getirmiştir. Bu yüzden 1969'da Afrika Birliği Örgütü sözleşmesi kabul edilmiştir. 1969 bu bölgesel sözleşmesi 1951 Sözleşmesi'nden ve 1967 Protokolü'nden esinlenerek hazırlanmıştır ve mülteci kavramı çok geniş bir perspektif içinde ele alınmıştır. 1951 Sözleşmesi gibi tarihi ve coğrafi olarak sınırlama getirilmemiştir. 1969 Tarihli Afrika Birliği Sözleşmesi; sığınma, doğal afet, dış saldırı, işgal, yabancı devletin hâkimiyeti, ülkenin bütününde ya da bir kısmında kamu düzeninin bozulması gibi durumlarda yerlerinden olan kişileri içine alacak biçimde düzenlenmiştir (Keskinkaya, 2010, 22-23). Sözleşmenin 1. maddesinin 2. Fıkrası uyarınca mülteci tanımı şöyledir: “*Mülteci terimi aynı zamanda, kendi menşe ülkesinin ya da vatandaşı olduğu ülkenin bir bölümünde ya da tümünde, dış saldırı, işgal, yabancı egemenliği ya da kamu düzenini ciddi biçimde bozan olaylar nedeniyle, menşe ülkesi ya da vatandaşı olduğu ülke dışında bir başka yerde sığınma aramak için daimi ikamet ettiği yeri terk etmeye zorlanan herkes için geçerli olacaktır*” şeklinde mülteci tanımı genişletilmiştir (Ulusoy, Efe, 2013, 33).

1969 sözleşmesi ile 1951 sözleşmesinin kapsamadığı konulara da atıf yapılarak kıtanın içerisinde yaşanan olumsuz şartlara uygun çözümler bulmuştur. Sözleşmenin taraf ülkelerinin vaziyeti, sınırları, akrabalık ilişkileri, yöneticilerinin sık bir şekilde değiştirilmesi, alt yapı sorunları, geri kalmışlıkları gibi sorunları ele alınmıştır. İltica isteklerinin yalnızca resmi otorite yapısı içinde değerlendirilmesi mecburiyeti kaldırılarak iltica talepleri fiili vaziyet kapsamında incelenmeye alınmıştır. 1951 Sözleşmesi'nde bulunan ve mülteci olarak kabulü için mecburi tutulan “*haklı bir nedene dayalı baskı ve zulüm korkusu*” aranmamıştır. 1951 sözleşmesi ile 1969 sözleşmesi karşılaştırıldığında artık 1951 sözleşmesinin çağın ihtiyaçlarına cevap veremediği anlaşılmaktadır. 2. Dünya Savaşı'nın ardından dünyada batılı devletlerin çıkarlarını ön planda tutarak hazırlanan mülteci tanımı 1969 bölgesel sözleşmesinin yayınlanmasının ardından ne kadar dar bir kapsamda olduğu ispatlanmıştır. BMMYK ise, sözleşmede hüküm olmasa da savaş veya savaşa bağlı nedenlerle yerlerinden olan kişilere çare aramış ve bu kişilerin mülteci olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir (Keskinkaya, 2010, 24).

1969 sözleşmesinde yalnızca mülteci tanımı değil sığınmacı tanımı da yapılmıştır. “*Afrika Birliği Örgütü' ne üye devletler, mültecileri almak ve haklı nedenlerle kendi ülkelerine ya da vatandaşı oldukları ülkeye geri dönemeyen ya da dönmek istemeyen mültecilerin yerleşmesini güvence altına almak için ilgili yasalarıyla uyumlu olarak ellerinden geleni yapacaklardır*” (Afrika Birliği Örgütü Mülteci Sorunlarının Özel Yönlerini Düzenleyen Sözleşme, 2. Mad. 1. paragraf). Ayrıca “*Mültecilere sığınma hakkı tanınması barışçıl ve insani bir eylemdir ve herhangi bir Üye Devlet tarafından düşmanca bir eylem olarak kabul edilemez*” denilmiştir (Afrika Birliği Örgütü Mülteci Sorunlarının Özel Yönlerini Düzenleyen Sözleşme, 2. mad. 3. paragraf). Buna ilaveten hiç kimse bir üye tarafından yaşam, bedensel bütünlük veya özgürlüğünün tehdit altında olduğu bir ülkeye geri dönmeye zorlanamayacaktır.

2. 6. 1984 Tarihli Cartagena Bildirgesi

1980'li yıllarda Amerika kıtasında yaşanan iç çatışmalar sebebiyle, sayısı milyona ulaşan insan yerinden olmuştur. Bu insanların göç ettikleri yerlerde ise sosyal ve ekonomik sorunlar ortaya çıkmıştır. Meydana gelen mülteci krizi nedeniyle 19-22 Kasım 1984 yılında uzman ve hükümet temsilcilerinin oluşturduğu grup tarafından mültecilerin yasal ve insancıl problemlerden korunmasını sağlamak amacıyla uluslararası konferanslar düzenlenmiştir. Orta Amerika, Panama ve Meksika'daki mültecilerin problemlerinin aşılması için düzenlenen konferanslar dizisi sonucunda 1984 Tarihli Cartagena Bildirgesi kabul edilmiştir (Özcan, 2005, s.20). Afrika Birliği Örgütü sözleşmesine ve Amerikan İnsan Hakları Komisyonu Raporuna atıf yapılarak mülteci tanımına yangın, şiddet, dış saldırı, iç çatışma, insan hakları ihlali sebebiyle ülkelerinden kaçanlar da dahil edilmesini tavsiye etmektedir (Ulusoy ve Efe, 2013, s.34).

Cartegena Bildirgesi bir antlaşma metni olmamakla beraber taraf olan devletleri bağlayıcı etkisi bulunmamaktadır. Fakat devletler ulusal mevzuatlarını oluştururken bu bildirgeyi baz almıştır. Bildiri Orta Amerika ve Latin Amerika ülkelerinde uygulama alanı bulmuştur (Özcan, 2005, s. 21).

2.7. 1977 Avrupa Konseyi Ülkesel Sığınma Bildirisi

Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan bu sığınma bildirisinde taraf ülkelere sığınma amacıyla giden kişilere sığınma hakkının verilmesi kararlaştırılmıştır. 1951 Cenevre Sözleşmesinde belirtilen ırk, din, milliyet, belirli bir sosyal gruba mensup olma ya da politik düşünce sebebiyle baskı ve zulüm gören kişilerin yanında insancıl sebeplerle sığınma talep eden kişilere de sığınma hakkının verilmesi karara bağlanmıştır. Bu bildirinin 1951 Tarihli Cenevre Sözleşmesinden farkı insani sebepler doğrultusunda kişilere sığınma hakkı tanınmasıdır (Ulusoy ve Efe, 2013, s.34).

2.8. 1994 Tarihli Arap Ülkelerinde Mültecilerin Durumunu Düzenleyen Sözleşme

Arap ülkelerinde devam eden mülteci problemlerinin varlığı ve mülteci sorununu konu alan uluslararası düzenlemelerin eksikliği sebebiyle Arap Ülkeleri Birliği'nce 1994 yılında Arap Ülkelerinde Mültecilerin Durumunu Düzenleyen Sözleşme kabul edilmiştir

Arap ülkelerinde ortaya çıkan savaş, sömürge yönetimleri, işgal gibi problemler diğer ülkelere kıyasla farklılık göstermektedir. Bu sebeple uluslararası belgelerde bu problemlere yönelik önlemler bulunmamaktadır. Sözleşmenin ortaya çıkışındaki ana etmen bu problemlere ilişkin hükümlerin mevcut olduğu bir düzenleme yapmaktır (Savar, 2016, s. 38-39).

Mülteci tanımı ve kavramını genişletmeye ilişkin düzenlemeler bulunan bu sözleşme; savaş, yabancı denetimi ve ülkenin bütününde ya da bir bölgesinde kamu düzeninin ciddi biçimde bozulmasıyla sonuçlanan, doğal afet ya da yıkıcı olayların görülmesi durumunda kendisini göstermiştir. Bu olaylar mültecilik amacıyla kabul edilecek olaylar olarak tanımlanmış ve bu durumda olanların mülteci olarak kabul edileceği belirtilmiştir (Savar, 2016, s. 39).

3. SURİYELİLERİN TÜRKİYE'DEKİ YASAL STATÜSÜ

2011 yılında başlayan çatışmalardan sonra Lübnan, Mısır, Irak, Ürdün, Türkiye "açık kapı politikası" uygulayarak Suriyelilere sınırlarını açmıştır. Suriye'deki gelişmelere paralel olarak Suriyeliler çoğunlukla Türkiye'ye yerleşmişlerdir. Suriyelilerin Türkiye'ye diğer ülkelere göre daha çok seçme nedenleri Suriye ile Türkiye'nin uzun bir sınır hattı olması ve çok sayıda Suriyelinin Türkiye'de akrabası olmasıdır. Suriye göçü başta sınır iller olmak üzere daha sonra Türkiye'nin bütün illerine yayılmıştır.

Bu kitlesel grup toplumda mülteci diye adlandırılırsa da Türk hukuk mevzuatında mülteci tanımına uymamaktadır.

Avrupa dışından gelenlere mülteci denilmeyecektir. Fakat YUKK 62. Maddesinin de Avrupa dışından zorunlu nedenlerle gelenler için de bir düzenleme yapılmıştır. Bu maddeye göre Avrupa ülkeleri dışından gelenlerin üçüncü ülkeye yerleştirilene kadar Türkiye’de statüsü şartlı mülteci olarak belirlenmiştir. 63. Maddede ise mülteci ve şartlı mülteci şartlarını taşımayanlar için ise bireysel olarak uygulanan ikincil koruma statüsünden bahsedilmiştir.

Suriye’den gelen bu kitlesel akın Türk hukuk mevzuatında bir yasal statüye oturtulamamıştır. Bu sebeple yabancılar ve uluslararası koruma kanununa “mülteci”, “şartlı mülteci”, “ikincil koruma” statülerine ek olarak “geçici koruma” statüsü de eklenmiştir (Kaya ve Eren, 2015, s. 25).

2013 yılında yayımlanan yabancılar ve uluslararası koruma kanunuyla Suriyelilere geçici koruma statüsü verilmiştir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma kanunu 91. Maddesinde “*Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir. Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir*” ifadesiyle bu konuyla ilgili geçici koruma yönetmeliği çıkarılmıştır.

Geçici koruma yönetmeliğinde Suriyelilere tanınan haklar ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu yönetmeliğin hangi hakları kapsayacağına dair öncü nitelikteki metin AB Geçici Koruma Yönergesidir (<https://www.yenisafak.com/hayat/turkiyedeki-suriyelilerin-yasal-statuleri-ve-yukumlulukleri-2696598>). AB geçici koruma yönergesine göre temel hak ve özgürlüklere saygı ve geri göndermeme konusunda devletlere yükümlülükler yüklenmiştir.

Bu yönetmelikle Suriyelilere istedikleri kadar Türkiye’de kalma, geri göndermeme, temel ihtiyaçları karşılanması gibi düzenlemeler yapılmıştır. Bu yönetmelik sayesinde Suriyelilerin statüsü hukuki bir zemine oturtulmuştur. Suriyelilere sağlık, eğitim, iş gücü, tercümanlık, sosyal yardım hizmetleri verilmiştir (Ağır, 2017, s. 398).

4. SURİYELİ SİĞINMACILARIN SOSYAL DIŞLANMA SORUNU VE ENTEGRASYONU

Kişilerin bir ayrımcılık sebebiyle toplum dışına itilmesine sosyal dışlanma denir. Bu kişiler eğitim- öğretim ve sağlık hizmetlerinden faydalanamaz duruma gelir, iş olanaklarına ulaşmada zorluk yaşar ve karar alma süreçlerine katılımı oldukça sınırlanır. Bu sebeple kişi kendini daha aciz korunmaya ve savunulmaya muhtaç görür. Sosyal dışlanmayla kişiler, kentle tam anlamıyla temas sağlayamaz ve kentteki insanlarla uyumunda sorunlar yaşarlar. Bu kişilerin komşuluk ve akrabalık ilişkilerinin zayıftır, kentteki imkanlardan adil şekilde faydalanamazlar (Özbay, 2009, s. 6).

Dışlanmadan en çok etkilenen gruplar siyahlar, yaşlılar, kadınlar, özürllüer, suçlular, ırkı, dili, dini farklı olanlar, göçmenler ve mültecilerdir.

Suriyeli sığınmacıların büyük bir çoğunluğu Türkiye halkıyla aynı ortamda kamp dışında yaşamaktadır. Şehir merkezlerine yerleşen bu sığınmacılar yerel halkın olumsuz tepkisiyle

karşılaşılabilmektedir. Sosyal dışlanmanın sığınmacılar üzerinde birden çok boyutu vardır. Bunlar mekânsal, kültürel, ekonomik, söylemsel şeklindedir.

Ekonomik dışlanma insanların temel ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek bir gelir kaynağı olmamasıdır. Çalışma hayatı, kişinin hem sosyal çevre edinmesi açısından hem de maddi kazanç sağlaması açısından önemlidir. Temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olan kişilerin topluma katılımı azalır. İşsizlik ekonomik dışlanmanın temelini oluşturur (Çakır, 2002, s.86). Çalışma hayatı olmayan ya da çoğu vasıfsız işlerde çalışan Suriyeliler üzerinde dışlanmanın ekonomik boyutu ciddi derecededir.

Suriyeliler genellikle kendi imkanlarına uygun kirası ucuz olan yoksul semtlerde oturmaktadırlar. Bu semtteki işçi sınıfı ve esnaflar Suriyelilerin daha ucuz bir iş gücüyle çalışıp işlerini ellerinden almaları korkusuyla ve semtlerindeki kira artışı sebebiyle Suriyelileri dışlamaktadır. Suriyeli sığınmacıların sayısının artmasıyla haraba evler ve dükkânlar bile 300-500 TL arasında kiralanmaktadır. Buda genel olarak konut piyasasındaki kira seviyesini arttırmıştır. Çalışma alanında da benzer bir sorun vardır. Yoksul halkın çalıştığı işlerde Suriyeliler mağduriyetlerinden dolayı çok daha ucuza çalışmakta işverenler tarafından tercih sebebi olmaktadır. Böylelikle halkın nefreti mülk sahibine değil de Suriyeli sığınmacılara yönelmektedir.

Gaziantep şehrinde yapılan alan çalışmasında yoksul semtlerde yaşayan Suriyelilerin daha çok sosyo-ekonomik nedenlerle dışlandığı görülmektedir. Orta ve zengin semtlerde yaşayanların ise dışlanması sosyo-ekonomik sebeplere dayanmadığı için yeterince görünür bir nefret gözlemlenmemiştir (Deniz, 2016, s. 23-24).

Suriyelilere yönelik dışlanmanın diğer boyutu ise Suriyelilerin keyfine düşkün olması sanki savaştan kaçan onlar değilmiş gibi makyaj yapmaları, lüks giyinmeleri, eğlencelerine düşkün olmaları geç saatlere kadar yatmayıp nargile içtikleri yönündedir. Suriyelilere yönelik toplumsal dışlanmanın en önemli nedenlerinden birisi de halkın ağızda gezen şehir efsaneleridir.

“Suriyeliler sürekli şunu söylüyor: Antepçilerden karılarını da istesek veriyorlar

“Türk erkekleri lokum gibi Türk kadınları pasaklı”

“Suriyeliler şehrin su şebekesine fare zehri atmış.”

Bu söylemlerle Suriyeli olmak suç işleme potansiyeli en yüksek kişi olmak gibi halkın zihninde Suriyelilerin tamamına yönelik etnik kimliklerini kötileyici bir algı yaratılıyor. Halk arasında gezen bu yaygın kulaktan dolma söylentiler Suriyelilere yönelik olumsuz algıyı nefretle birlikte şiddete dönüştürmektedir. Suriyelilere yönelik olumsuz algının bir diğer nedeniyle şu söylentidir: Suriyeli genç ve orta yaş grubundaki erkeklerin neden savaşmayıp “kadın gibi” savaştan kaçıp Türkiye’ye gelmesi şeklindedir (Çelik, Alkış, Sayan ve Ekinci, 2014, s.20).

Gaziantep’te Suriyeli bir kiracının ev sahibini öldürmesi sebebiyle Suriyelilere yönelik tedirginlik daha da arttı. Bu durum ev sahiplerinin korkmasına Suriyelilere evlerini kiralamak istememesine neden oldu. Aynı zamanda bu durum büyük bir tepkiye neden oldu ve Suriyelilere yönelik linç girişimlerinde bulunuldu. Suriyeliler yaralandı ve araçlarına yönelik saldırılar gerçekleştirildi (Ekinci, 2015, s.2).

Şu anda devam etmekte olan ve zamanla daha da ilerleyecek olan Suriyeli sığınmacıların entegrasyon sorunu üzerinde durulması gereken çok ciddi bir konudur. Şu anda Türkiye’de sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı kentler olan Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis, Kahramanmaraş, Mardin, Hatay gibi sınıra yakın kentler haricinde diğer kentler

sığınmacılarla iç içe olmadıkları için Suriyelilerin varlığına ilişkin şikayetler sınır kentlerine oranla daha azdır.

Türkiye genelinde yapılan bir alan araştırmasına göre vatandaşların %76,5 oranı Suriyelilerin Türkiye’de kalmasının çeşitli sorunlara neden olacağına inanmaktadır. Kırıkhan yöre halkı %64,4 oranla Suriye sığınmacıların toplumsal olaylara sebep olduğunu düşünmektedir. Suriyelilerin sayısının artmasından endişe duyanlar, Suriyelilerin kent ahlaki yapısını bozduğunu iddia edenler, Suriyelilerin hemen kentten gitmesini isteyenler hayli fazladır. Bu sorunların artmasının sebebi ise Suriyeli sığınmacıların kontrolsüz bir şekilde kentlere dağılmasıdır. Medya sorunların çözümünde çok önemli bir işleve sahiptir. Kamu kuruluşları, medya, sivil toplum kuruluşu birbiriyle iş birliği yaparak çözüm yolu geliştirebilirler. Medya burada kilit rol oynamaktadır. Medya izlenme potansiyeline göre hareket etmek yerine sığınmacıların suç artışına ve işsizliğe neden olmadıklarını topluma aktarmalı Türk toplumu ile Suriyeli sığınmacıları kaynaştırıcı programlar yapılmalıdır (Karasu, 2017, s.644).

Sığınmacıların üzerinde başarılı bir entegrasyon politikası geliştirmek için öncelikle sığınmacıların sadece demografik özellikleri değil, kayıtlama sisteminin genişletip, sahip oldukları diğer özelliklerin de ayrıntılı şekilde bilindiği iyi bir veritabanı kurulmalıdır. Bu bilgilerden yola çıkarak uygun bir entegrasyon politikaları oluşturulmalıdır. Daha sonra barınma, beslenme, temizlik gibi temel ihtiyaçları kamu, uluslararası kuruluşlar ve STK’lar tarafından sağlanmalıdır. Temel ihtiyaçlar sağlanmadığı sürece eğitim ve istihdam da yapılacak değişikliklerin katkısı düşük olacaktır (Düzkeya, 2016, s.142).

İletişim sorunu sebebiyle Suriyeliler Türk toplumuyla kaynaşamamaktadır. Uyum sağlanması için Suriyelilerin Türkçeyi öğrenmesi şarttır. Aynı zamanda Türk toplumunun gelenek göreneklerini öğretecek görsel tanıtımlar yapılmalıdır. Türkiye’deki hukuk kuralları anlatılmalı ve bunların uyulması gereken kurallar açıklanmalıdır.

Suriyeli sığınmacılara yapılan yardımlar toplum içinde tepkilere neden olurken aynı zamanda Suriyeli sığınmacıların üretici hale gelmesini engellemektedir. Üretici olmayan bir bireyin toplumla kaynaşması zordur. Bu nedenle yapılan yardımlar belirli zaman diliminde kaldırılmalıdır. Bu yardımlar yerine sığınmacılara iş bulmak daha uygun olacaktır. Uyum sorununun çözümü için iş bulma önemli bir yere sahiptir. Kültürel ve sosyal alış-veriş iş ortamında gerçekleşir. Bir göçmenin işinin olması toplumla bütünleşmek, ihtiyaçlarını karşılamak, toplumun bir parçası haline gelmek açısından büyük önem taşımaktadır. Suriyeli sığınmacıların birçoğu niteliksizdir. Bu sebeple uzun mesaili işlerde, kayıt dışı şekilde düşük ücretlerle çalışmaktadır. İşverenler için göçmenler aranan işçilerdir hem ucuz iş gücü açısından hem de herhangi bir kriz anında kolayca işten çıkarılması açısından işverenler tarafından tercih edilmektedir. Yabancıların çalışma izinlerine dair yönetmelikle Suriyelilerin işgücüne katılımı konusunda yasal bir çerçeve çizilmiş bu durumun önüne geçilmek istenmiştir (Karasu, 2017, s.643). Yasal olarak düzenlenmiş fakat uygulama alanında nasıl sonuçlar verdiği ile ilgili bir bilgi mevcut değildir. Bu durumun tespiti için yapılan denetlemeler yoğunlaştırılmalıdır.

Uyum sürecinin başarılı olabilmesi için eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye’de çoğu Suriyeli olmak üzere yaklaşık 4 milyon mülteci yaşıyor ve onların yaklaşık 1.74 milyonu çocuk. Ocak 2019 itibarıyla okula kayıtlı olan 645 bin çocuğa karşı, yaklaşık 400 bin çocuk hala okul dışında (Unicef, 2019).

Hacettepe üniversitesi göç ve siyaset araştırmaları merkezinin yaptığı araştırmalara göre toplumun %72.5’i Suriyelilerin bir şekilde eğitim imkanına kavuşması konusunda bir görüşü kabul ettikleri ortaya çıkmıştır (HUGO, 2014, s.29).

SONUÇ

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanuna göre ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen yabancılara geçici koruma sağlanmıştır. Bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemler Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan geçici koruma yönetmeliğiyle düzenlenmiştir. Türkiye'de bulunan Suriyeliler Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve Geçici Koruma yönetmeliğiyle sağlık, eğitim, çalışma, barınma, sosyal yardım hizmetlerine erişmiştir.

Kente uyum sürecinden yaşanan en önemli sorunlardan birisi istihdam sorunudur. Ülkemizde bulunan Suriyeli sığınmacıların eğitim seviyesi genel itibarıyla düşük olduğu için profesyonel alanda çalışmamakta genellikle nitelsiz iş gücü alanlarında düşük ücretlerle çalışmaktadırlar. Bu durum sığınmacıların sağlıklı ve bakımsız yerlerde ikamet etmelerine aynı zamanda şehir merkezinin dışında ucuz yerlerde oturmalarına sebep olmaktadır. Sığınmacıların şehrin dışında yerel halktan kopuk yaşaması uyum sürecini zorlaştıracaktır.

Suriyelilerin kalıcılığının artması eğitim konusunda hizmet alanı oluşturmayı da zorunlu kılmıştır. Sığınmacıların yaşadığı en önemli sorunlar dil sorunu ve ekonomik zorluklardır. Dil iletişiminin en temel taşı oluşturulmaktadır. İletişim sorunu sebebiyle Suriyeliler Türk toplumuyla kaynaşamamaktadır. Aynı dili kullanıp iletişime geçen Suriyeliler daha rahat uyum sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Avrupa Komisyonu, (29 Mayıs 2018). (<https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/common-basic-principles-for-immigrant-integration-policy-in-the-eu>) adresinden edinilmiştir.
- Afrika'daki Mülteci Sorunlarının Özel Yönlerini Düzenleyen Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesi (1969), Birleşmiş Milletler Antlaşmalar Dizisi, Sayı: 14691.
- Akçabay, C. (2016). Mülteciler ve hukuk politikası: Suriyeli sığınmacılara tanınan geçici koruma, *Diskar Dergisi*, 126-133.
- Akıncı B. , Nergiz, A., Gedik E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul, *Editörden Dergisi*, 1(2), 58-83.
- Başel, H. (2011). Türkiye'de nüfus hareketlerinin ve iç göçün nedenleri, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 53, 515-542.
- Birleşmiş Milletler Devlete Sığınmaya İlişkin Beyanname,(1967).
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (1997). *Sığınma ikilemi, dünya mültecilerinin durumu*. Ankara: BMMYK.
- Cenevre Sözleşmesi, (1951). Cenevre
- Çakır, Ö. (2002). Sosyal dışlanma, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(3) , 83-104.
- Çelik ,A.,Alkış M., Sayan, S., ve Ekinci Y.(2014), *Gaziantep'te Suriyelilere Yönelik Saldırıları Ve Toplumsal Nefretin Analizine Dair Rapor*, Mazlumder Gaziantep Şubesi.
- Deniz, A., Ekinci, Y., ve Hülür, B. (2016). Suriyeli sığınmacıların karşılaştığı sosyal dışlanma mekanizmaları, *S B A R D*, (14), 17-40

- Düzkaya, H. (2016). *Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların entegrasyonu ve istihdam politikaları* (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Efe , S., Ulusoy, O. (2013). 117 soruda mülteci hakları, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Ankara.
- Ekinci, Y. (2015). Misafirlik dediğin üç gün olur: Suriyeli sığınmacılar ve sosyal dışlanma.
- Ekinci, Y., Çelik, A., Alkış, M., Sayan, S. (2014). MAZLUMDER Gaziantep'te Suriyelilere Yönelik Saldırıları ve Toplumsal Nefretin Sebeplerinin Analizine Dair Rapor.
- Eroğlu, C., Taşkıran, R. (2002). Sığınma hakkı ve mültecilerin durumu, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (1), 105-128.
- Firik, M. (2010). TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, *İnsan Hakları Işığında Türkiye'de Bulunan Mülteciler, Sığınmacılar Ve Yasadışı Göçmenlerin Sorunları*. Ankara: TBMM basım evi. Gaziantep Ortak Akıl Raporu, (2015). *İçimizdeki Suriyeli*.
- Hacettepe üniversitesi göç ve siyaset araştırmaları merkezi, (2014). Türkiye'deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum araştırması, M. Murat Erdoğan (Ed.), *yönetici özeti & rapor*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi [İHEB], 1948.
- Karasu, M. (2017). *Göç ve uyum sorunu*, A.Yatkın(Ed.), Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu içinde (s.631-649) Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Kaya, İ. ve Eren E. (2015). Türkiye'deki Suriyelilerin hukuki durumu, "arada kalanların hakları ve yükümlülükleri", *Seta Yayınları rapor no: 55*.
- Kaya, M. (2017). *Türkiye'deki Suriyeliler iç içe geçişler ve karşılaştırmalar*. İstanbul: Hiper Yayın.
- Keskinkaya, V. (2010). Mültecilerin hukuki durumuna ilişkin sözleşme ve Türkiye (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Korkut, R.(2010). *Türkiye'de sığınmacılar ve mülteciler*, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Niğde. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü (1968).
- Nohutçu, A. (2017). *İnsan Hakları ve Demokratikleşme*. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Özbay, F. (2009). *Kent yoksulluğu ve sosyal dışlanma*, (doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Özcan, M. (2005). *Avrupa Birliği Sığınma Hukuku: Ortak Bir Sığınma Hukukunun Ortaya Çıkışı*, Ankara: USAK Yayınları.
- Özyakışır, D. (2012). *İç göç hareketleri ve geriye (tersine) göçün belirleyicileri: tra 2 bölgesinden (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan) İstanbul'a gerçekleşen göç üzerine bir saha araştırması*, (doktora tezi) . Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum.
- Resmi Gazete, 16.01.2006.
- Savar, E. (2016). *Uluslararası ve ulusal hukuki düzenlemeler çerçevesinde mülteci ve sığınmacıların sorunları: Çankırı ili örneği*, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Karabük.
- Savaşan, Z. (2009). AB'de Sığınma Hakkı: Ortak Sığınma Sistemi Oluşturma Amacı ve Devam Eden Kısıtlamalar, *İnsan Hakları Yıllığı*, (27), 13-34.

- Saydam, A. (1997). *Kırım ve Kafkas göçleri(1856-1876)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Unicef, (20.12.2019.) <https://www.unicefturk.org/yazi/acil-durum-turkiyedeki-suriyeli-cocuklar> adresinden edinilmiştir.
- Tunç, A.Ş.(2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2 (2), 29 – 63. Uluslar Arası Göç Örgütü, (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Cenevre
- Yeniçağ Gazetesi (06.05.2018). <http://www.yenicaggazetesi.com.tr/erdogan-suriyelilere-30-milyar-dolar-harcadik-167796h.htm> adresinden edinilmiştir.
- Yıldız, A. (2017). *Göç olgusu ve göçün ekonomik etkileri: Türkiye örneği*, A.Yatkın(Ed.), Uluslararası 11. Kamu yönetimi Sempozyumu içinde (s.1814-1830) Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Yılmaz, A. (2014). *Uluslararası göç: çeşitler, nedenleri ve etkileri*, Ankara. Turkish Studies, Cilt: 9, Say: 2, ss. 1685-1704.

**TOPLUMSAL GÜVENLİK BAĞLAMINDA GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ:
BREXİT ÖRNEĞİ****SECURITISATION OF IMMIGRATION IN THE CONTEXT OF SOCIETAL SECURITY:
THE CASE OF BREXIT****Kürşad GÜÇ**

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Jandarma Astsubay Meslek Yüksekokulu, Güvenlik Bilimleri Bölümü, Ankara, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0003-2007-9580

Şener KAYA

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Jandarma Astsubay Meslek Yüksekokulu, Sosyal Bilimler Bölümü, Ankara, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-2707-9938

ÖZET

İnsanlığın başlangıcından itibaren güvenlik olgusu en temel ihtiyaçlardan biri olmuş ve tehdit unsurunun varlığı toplumları güvenli alanlar inşa etmeye yöneltmiştir. Zaman içerisinde değişim yaşayarak derinleşen güvenlik anlayışı günümüz dünyasında klasik diye nitelendirilen askeri/fiziksel güvenlik perspektifinin dışında Kopenhag Okulu tarafından ortaya konan siyasi, ekonomik, çevresel, kültürel bir çerçevede ele alınmaya başlamıştır. Özellikle küresel etkileşimin farklı boyutlarda derinlik kazanması ve Soğuk Savaş sonrası toplumsal güvenliğin sağlanması için kültür, kimlik, toplumsal cinsiyet, gelenek ve görenekler gibi sosyolojik unsurlar temelinde inşa edilen bir güvenlik anlayışını ön plana çıkarması neticesinde toplumsal güvenliğin mihenk unsuru kolektif kimlikler olmuştur. Değişen bu anlayış ülkelerin göç politikalarında özellikle Avrupa’da milliyetçiliğin yükselişi, refah paylaşımı yapmak istememe, kültürün korunması, kolektif kimliklerin bozulacağı endişesi ve aşırı-sağ partilerin yükselişi ile birlikte elitlerin söylemlerinde yer bulmaya başlamıştır. Bunun sonucunda göç olgusu önemli değerlerin ve kazanımların korunması adına istisnai tedbirleri alacak şekilde güvenleştirilmektedir. Çalışmamız dünya üzerinde giderek artan göç olgusu karşısında Birleşik Krallık’ın (BK) göçü nasıl bir güvenlik unsuru haline getirdiğini ve bu yönde ne tür politikalar izlediğini derleyici tarzda mevcut literatür üzerinden ortaya koymayı amaçlayan bir çerçevede ele alacaktır. 1973’te Avrupa Birliği’ne (AB) üye olan BK, Birliğin 2000’lerdeki son genişleme dalgalarıyla doğu Avrupa ülkelerini bünyesine katması sonrasında bu ülkelerden çok sayıda göç almıştır. Başta Polonya, Romanya ve Bulgaristan olmak üzere sosyo-ekonomik düzeyi BK’nin çok altında olan ülke vatandaşların Birliğin serbest dolaşım politikası çerçevesinde BK’ye yoğun göçü, BK vatandaşlarının ve siyasi elitlerinin önemli bir kısmı tarafından kültürel, ekonomik ve siyasi güvenlik bağlamında bir tehdit olarak algılanmıştır. Dış göçün sonucunda ortaya çıkan çeşitli varoluşsal tehdit algılamalarıyla gündelik hayatta ve özellikle siyasi elitler eliyle üretilen güvenleştirici dil, BK’nin 2016’da AB’den ayrılmasına yol açan ve Brexit diye tabir edilen sürecin en önemli gerekçelerinden biri olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Toplumsal Güvenlik, Güvenleştirme, Brexit, Birleşik Krallık**ABSTRACT**

Since the beginning of humanity, the concept of security has been one of the most fundamental needs and the existence of the threat has led societies to construct safe areas. The understanding

of security, which has deepened by changing over time, has begun to be addressed in a political, economic, environmental and cultural framework introduced by the Copenhagen School, apart from the military/physical security perspective which is described as classical in today's world. In particular, as a result of the deepening of globalization with its different dimensions and to ensure societal security after the Cold War, a security understanding built on the basis of sociological elements such as culture, identity, gender, traditions and customs has come to the fore and collective identities have been the touchstone of social security. This changing understanding has begun to take place in the discourses of political elites in the immigration policies of countries with the rise of nationalism -especially in Europe- the unwillingness to share wealth, the preservation of culture, the concern that collective identities will deteriorate, and the rise of far-right parties. Thus, the phenomenon of migration is securitized to take exceptional measures in order to protect so-called significant values and gains. Our study will analyze how the United Kingdom (UK) has made migration a security issue and what kind of policies it follows in the face of the increasing global migration phenomenon, through the existing literature. The UK, which became a member of the European Union (EU) in 1973, received a large number of immigrants from these countries after the Union included the eastern European countries with the last waves of enlargement in the 2000s. Intensive migration of citizens from countries with a socio-economic level far below the UK, especially Poland, Romania and Bulgaria, to the UK within the framework of the Union's free movement policy, is considered a threat to cultural, economic and political security by a significant part of UK citizens and political elites. The securitizing language produced in daily life and especially by the political elites with various ontological threat perceptions that emerged as a result of external migration was one of the most essential reasons for the process called Brexit, which led to the UK's departure from the EU in 2016.

Keywords: Immigration, Societal Security, Securitisation, Brexit, The United Kingdom

GÖÇ OLGUSUNUN KADIN ÜZERİNDEKİ ETKİSİNE FEMİNİST BİR BAKIŞ

A FEMINIST PERSPECTIVE TO THE EFFECT OF MIGRATION ON WOMEN

Dr. Mehmet Fatih IŞIK

Muş Alparslan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
Felsefe Bölümü Öğretim Görevlisi

ORCID ID: 0000-0003-4766-2573

ÖZET

Göç olgusunun tarihinin insanlık tarihi ile eşdeğer bir tarihe sahip olduğu söylenebilir. Karmaşık ve heterojen bir olgu olan göç, tarihsel, kültürel, politik, ekonomik, dinsel ve etnik boyutları olan bir olgudur.

Göç, genellikle erkekler sınıfının görünürde maruz kaldığı bir insan hareketliliği olarak görülse de, bu süreç sadece erkeklerin değil kadınların ve çocukların da maruz kaldığı bir süreçtir. Göç olgusunu ve bunun kadınlar üzerindeki etkilerini tartışırken feminizmin temel öznelerinden olan kadının yaşadığı toplumsal eşitsizleri de tartışacağız.

Burada amacımız göç sürecinin öznelerinden biri olan kadının hem bu alandaki görünmezliğini ve yokluğunu ortaya çıkarmak hem de bu süreçte kadının karşı karşıya kaldığı zorlukları irdelemektir. Bunu da Afganistan'daki kadınların yaşadıkları ilişkilendirerek irdelemek istiyoruz. Çünkü Ağustos 2021 tarihi itibarıyla Afganistan'ın yönetimini yeniden ele geçiren Taliban; sosyal, siyasal ve kültürel alanlar başta olmak üzere kadınlarla ilgili radikal kararlar almaya başladı. Taliban yönetiminin bu yaklaşımı başta kadınlar olmak üzere Afganistan'da yaşayan Taliban karşıtı bütün muhalif bireylerde kuşku ve kaygıya yol açtı.

Ayrıca Taliban'ın 90'lı yılların sonunda başlayan ve 2000'li yılların başında sona eren süreçte ülkedeki yönetimlerini ve bu süreçte başta kadınlar olmak üzere ülkedeki bütün muhalif kesimlere yönelik uyguladıkları şiddet yoğunluklu politikalarını deneyimleyenler, tekrar aynı baskı ortamıyla karşı karşıya kalma kaygılarını yaşıyorlar. Bu ve bunun gibi daha birçok baskı aracıyla mücadele eden Afganistanlı kadınların yaşadıklarını görsel ve sosyal medyadaki röportaj ve paylaşımlarından yararlanarak ortaya koymaya çalışacağız.

Anahtar Sözcükler: Göç, kadın, feminizm, politik, toplumsal eşitsizlik, şiddet, Taliban.

ABSTRACT

It can be said that the history of the phenomenon of migration has a history equivalent to the history of humanity. Migration, which is a complex and heterogeneous phenomenon, is a phenomenon with historical, cultural, political, economic, religious and ethnic dimensions.

Although migration is generally seen as a human mobility that the male class is exposed to, this process is a process that not only men but also women and children are exposed to. While discussing the phenomenon of migration and its effects on women, we will also discuss the social inequalities experienced by women, one of the main subjects of feminism.

Our aim here is to reveal the invisibility and absence of women, who is one of the subjects of the migration process, and to examine the difficulties faced by women in this process. We would like to examine this by relating it to the experiences of women in Afghanistan. Because the Taliban, which took over the administration of Afghanistan as of August 2021; started to take radical decisions about women, especially in social, political and cultural fields. This

approach of the Taliban administration caused suspicion and anxiety among all anti-Taliban opposition individuals living in Afghanistan, especially women.

In addition, those who have experienced the administration of the Taliban in the country, which started in the late 90s and ended in the early 2000s, and the violence-intensive policies implemented by the Taliban against all opposition groups in the country, especially women, are worried about facing the same pressure environment again. We will try to reveal the experiences of Afghan women who struggle with this and many other means of oppression by making use of their interviews and shares on visual and social media.

Keywords: Migration, women, feminism, politics, social inequality, violence, Taliban.

GÖÇ VE MAKROEKONOMİK DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİSİ: AVUSTRALYA ÖRNEĞİ (1991-2018)

CAUSAL RELATIONSHIP BETWEEN MIGRATION AND MACROECONOMIC VARIABLES: THE CASE OF AUSTRALIAN (1991-2018)

Şeyma BOZKAYA Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı
Doktora Öğrencisi, Nevşehir, Türkiye

ORCID ID: 0000-0001-8559-6608

Doç. Dr. Hakan KUM

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

ORCID ID: 0000-0002-7880-8355

ÖZET

Bir sınır hareketliliği olarak tanımlanan uluslararası göçün ülkeler üzerinde çok sayıda ve oldukça karmaşık etkileri bulunmaktadır. Göç ekonomisi, göçün ekonomik sebep ve sonuçlarına odaklanmaktadır. Bu çalışma Avustralya'da göç ile reel ücretler, istihdam oranı ve kişi başı gelir arasındaki nedensellik ilişkisini araştırmaktadır. Analiz dönemi 1991-2018 kapsamaktadır. Zaman serisi analizinde değişkenlerin entegre olma düzeyine göre Toda-Yamamoto Nnedensellik test uygulanmıştır. Nedensellik testi sonuçlarına göre istihdamdan göç oranına tek yönlü bir nedensellik tespit edilmiştir. İstihdamdan ise reel ücretlere doğru tek yönlü bir nedenselliğin varlığı tespit edilmiştir. Reel ücretler ve kişi başı gelir arasında ise çift yönlü bir nedensellik bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Göç, Reel Ücret, İstihdam, Toda-Yamamoto Nedesellik Testi

ABSTRACT

International migration, which is defined as a border mobility, has many and quite complex effects on countries. Migration economics focuses on the economic causes and consequences of migration. This study investigates the causal relationship between immigration and real wages, employment rate and per capita income in Australia. The analysis period covers 1991-2018. In the time series analysis, the Toda-Yamamoto causality test was applied according to the level of integration of the variables. According to the results of the causality test, a one-way causality was determined from employment to migration rate. It has been determined that there is a one-way causality running from employment to real wages. There is bidirectional causality between real wages and per capita income.

Key Words: International Migration, Real Wage, Employment, Toda-Yamamoto Causality Test

GİRİŞ

Göç en temel hali ile hane halkının, toplumun ve nihayetinde tüm ekonominin refahını çeşitli şekillerde etkileyen bir karar olarak tanımlanmaktadır (Azam ve Gubert 2006; 1). En basit tanımı ile göç daha iyi koşullar elde edebilmek adına bir yer değiştirme olarak kabul

edilmektedir. Uluslararası göç ise aynı şekilde sınırlar arası bir hareketi ifade etmek için kullanılmaktadır. Dolayısı ile bu göç hareketi sosyal bilimlerin araştırma konusunu oluşturmaktadır.

Küresel göç oranları son yarım yüzyılda nispeten sabit kalırken, göçün siyasi önemi güçlü bir şekilde artış göstermektedir. Köken toplumları için, insanların ayrılması bir yandan 'beyin göçü' konusunda endişe uyandırmakta, ancak aynı zamanda göçmenlerin yurtdışında topladıkları para ve bilgi birikiminin insani ve ekonomik kalkınmayı destekleyebileceği umudunu da yaratmaktadır. Alıcı toplumlar için, göçmen grupların yerleşimi ve etnik azınlıkların oluşumu, özellikle uzun vadede toplumların sosyal, kültürel, ekonomik ve politik dokusunu temelden değiştirebilecek etkilerde bulunabilmektedir (Castles vd., 2014; 1). Açıklamalar doğrultusunda ülkeler göçmenlerin kültürel ve etnik çeşitliliğe olan etkileri ile aynı oranda ekonomik sebep ve sonuçlarına da odaklanmaktadır. Buradan hareketle bireysel göç davranışının daha iyi ekonomik fırsatlar arayışı tarafından yönlendirildiği ve çeşitli oyuncular arasındaki değişimin bir göç piyasası tarafından düzenlendiği varsayımlarını kullanan ekonomik yaklaşımın, bu konularda önemli bir anlayışa yol açtığını göstermektedir. Ekonomik göç teorisi, emeğin uluslararası sınırlar boyunca tahsisini analiz etmektedir. Teori, bireylerin göç etmek onların yararına olduğu için göç ettikleri davranışsal varsayımına dayanmaktadır (Borjas, 1989; 457).

Ekonomik temelli uluslararası göç olgusuna odaklanan bu çalışma, ekonomik göç teorisinden hareketle göç akışı için hedef olan ve dünya sıralamasında en çok alan ve göçmen barından sekizinci ülke olma özelliğini taşıyan Avustralya üzerine odaklanmaktadır. Bu yönü ile hem beyin göçü hem de daha iyi bir gelir beklentisi ile hareket eden vasıfsız göçmen için coğrafi koşulları göz ardı edilerek göçmen çeken önemli bir ülkede bu göç akışının olası etkilerini ele alarak literatüre katkı yapmaktadır.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Finnie (2000), Kanada'nın eyaletler arasında yaşanan göç hareketleri ile işsizlik ilişkisini incelemektedir. Yapmış olduğu panel analizi sonucunda özellikle kırsal bölgelerde göç eğiliminin metropol bölgelere kıyasla düşük olduğunu gözlemlemiştir. Bu sonuç gelişmiş ülkeler bağlamında kırdan kente olan hareketlerin artık temel göç hareketi olarak kabul edilmediğine dikkat çekmektedir. Ayrıca kentsel işsizlik ile verilen göç arasında pozitif ve istatistiki olarak anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Longhi, Nijkam ve Poot (2006), yapmış oldukları çalışmalarında göçün OECD ülkelerindeki etkisini incelemişlerdir. Bu bağlamda Göçte oluşan % 1'lik bir artış, işsizliği %0,04 oranında azaltmaktadır. Ayrıca göçün etkisinin özellikle AB'ye kıyasla Amerika'daki etkisinden daha az olduğunu ve erkeklere oranla kadınlar üzerinde olumsuz etkilerli olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Fromentin (2013), işsizlik ve göç ilişkisini ele alan bu çalışma Fransa örneğinde gözlem yapmaktadır. Eşbütünleşme analizi sonucuna göre kısa vadede göç ve işsizlik arasında ters yönlü bir ilişki bulunamamıştır. Uzun vadede ise bu değişkenler arasında negatif bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir.

Massey ve Geneth (2014), çalışma Amerika'daki Meksikalı göçmenlerin reel ücretler üzerine olan etkilerine odaklanmaktadır. 1990'dan 2009'a kadar yıllık veriler ile bu ilişki test edilmiştir. Uygulama sonuçları güçlü bir olumsuz etkiyi doğrulamaktadır. Ancak modele bir etkileşim teriminin eklenmesi ile olumsuz etki, ücret cezası % 8'den% 18'e yükselen belgesizlerin (izinsiz çalışanlar) yüzdesi gözlemlenen minimumdan maksimuma yükseldikçe, belgesiz göçmenlerle sınırlı kalmaktadır.

Gomez-Fulors ve Alguacil (2018), çalışma, İspanya'da 2008-2016 dönemleri arasında göç ve ücretler ilişkisini incelemektedir. Elde edilen analiz sonuçları, göçmenlerin doğum yerlerinin çeşitliliğinin hem yerliler hem de toplam nüfus üzerinde daha yüksek ücretlerle ilişkili olduğunu desteklemektedir. Ayrıca çalışma işçilerin üretkenliğini artırmak ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için vasıflı emeğin (yerli veya yabancı) önemine dikkat çekmektedir.

Çelik ve Arslan (2018), çalışma göç ve işsizlik arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Bu ilişki Türkiye ekonomisi için 2014-2016 dönemleri arasında kapsayan bir analiz yapılmıştır. Ampirik uygulama sonucuna göre alınan göç ve verilen göç ile genel işsizlik ve genç işsizlik arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Göç ve makro değişkenler ile ilişkisini inceleyen literatür oldukça geniş olmakla birlikte bu ilişki ele alınan örneklem grubu ve göçmenin niteliğine göre farklılık göstermektedir. Ayrıca göçün işsizlik, ücretler ve büyüme üzerine olan etkisinde net bir fikir birliğinin sağlandığı söylenememektedir.

3. VERİ TANIMLAMA, MODEL, AMPİRİK UYGULAMA

Çalışma Avustralya'nın 1991-2018 dönemleri arası göç, reel ücret, reel kişi başı GSYİH ve istihdam oranı ilişkisini esas almaktadır. Çalışmada Avustralya'nın örneklem olarak belirlenmesinin nedeni Dünya Ekonomik Forumunun göç alan ülkeler sınıflandırmasına göre üçüncü grup, eskiden "yeni ülkeler" olarak adlandırılan, geniş toprakları kapsayan ancak hâlâ seyrek nüfuslu olan uluslardan oluşan ülkelere biri olmasından kaynaklanmaktadır (weforum.org). Göç Araştırmaları Enstitüsü 2020 verilerine göre Avustralya'nın toplam nüfus içindeki göçmen payı %30.1 ile dünyada dokuzuncu sırada görünmektedir (migrationpolicy.org). Söz konusu bu veriler son dönemde yaşanan göçmen (mülteci) akışı dikkate alındığında (sınır ülkelere olan hareket) Avustralya'nın coğrafi konumundan dolayı dünya sıralamasında daha geri sıralara düşürmüştür. Dolayısıyla ile Avustralya göçü hareketle geçiren bir ülke olarak göçün etkilerinin gözlenmesi açısından oldukça verimli bir ülkedir.

Göç alan ülke konumunda olduğundan Avustralya, göçü çeken faktörlerin göç gerçekleştikten sonra göçten nasıl etkilendiği ve aynı şekilde makro faktörlerin göç akışını ne yönde etkilediği üzerine odaklanmaktadır. Bu bağlamda Tablo 1 çalışmada kullanılacak makro değişkenlerin ve göçün kaynak veri tabanını ve çalışmadaki kısaltmaları verilmektedir.

Tablo 1. Kullanılan Veri Seti ve Kaynakları

Veri Setleri	Veri Setlerinin Kısaltması	Kaynak
Uluslararası Göç	IMIG	OECDstat
Kişi Başına Gelir	PRCGDP	Dünya Bankası
Reel Ücret	REWAG	OECDstat
İstihdam Oranı	UNEMP	Dünya Bankası

Çalışmada ampirik uygulamaya ilk olarak değişkenlerin geçmiş dönemleri ilişkisini belirleyen birikim kök testi ile başlanmaktadır. ADF birim kök testi tercih edilmiştir. Tablo 2 birim kök test sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 2. ADF Birim Kök Test Sonuçları

Seviye	Değişkenler	ADF			
		Sabit		Sabit ve Trend	
		t-statist.	Prob.	t-statist.	Prob.
Düzye Değer	IMIG	-2.224	0.203	-0.360	0.982
	PRCGDP	-2.486	0.129	-0.142	0.991
	REWAG	0.156	0.963	-3.260	0.094
	EMP	-1.043	0.722	-1.358	0.850
Birinci Fark	Δ IMIG	-3.498	0.016**	-3.351	0.080*
	Δ PRCGDP	-4.044	0.046**	-6.530	0.000***
	Δ REWAG	-6.023	0.000*	-5.853	0.000***
	Δ EMP	-4.186	0.003**	-4.337	0.010**
İkinci Fark	IMIG	-	-	-8.733	0.000***

Not: *, %1, **, %5 ve ***, %10 önem seviyesinde anlamlılığı; Δ ise fark işlemcisini ifade etmektedir.

Tablodaki test istatistiklerine göre değişkenlerin durağanlık düzeyleri I(1) olarak belirlenmiştir. Göç değişkeni %5 anlamlılık düzeyi esas alındığında I(2) olarak da kabul edilebilir. Dolayısı ile değişkenlerin bu şekilde I(1) düzeyinde entegre olması Toda-Yamamoto Nedensellik testinin yapılmasına yönlendirmiştir. Dolayısı ile nedensellik yapılabilmesi için öncelikle VAR modeli uygun gecikme uzunluğu belirlenmiştir. Tablo 3 gecikme uzunluğunu belirlenmesi için bilgi kriterleri test sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 3: Gecikme Uzunluklarının Belirlenmesi

Gecikme Sayısı	Bilgi Kriterleri					
	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	281.237	NA	6.43e	-21.325	-21.132	-21.270
1	395.203	184.009*	3.50e-1*	-28.861*	-27.89*	-28.58*
2	405.232	13.115	6.12e-1	-28.402	-26.660	-27.900

Tablo 3; AIC, SC ve HQ bilgi kriterlerine göre en çok yıldız (*) sahip olan bir numaralı satır uygun gecikme uzunluğunu göstermektedir. Dolayısı ile bu sonuç AIC, SC ve HQ bilgi kriterlerine göre VAR tahmin modelinde kullanılacak gecikme değerinin bir (1) olarak belirlenmesine yönlendirmiştir. Karar verilen uygun gecikme uzunluğuna göre VAR(1) modeli kurulmuştur. Kurulmuş olan VAR(1) modelinde ise otokorelasyon ve değişen varyans sorunu incelenmiştir. Bu bağlamda Tablo 4 VAR(1) modeli için Otokorelasyon LM ve White Değişen Varyans test sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 5: Otokorelasyon ve White Değişen Varyans Test Sonuçları

Otokorelasyon LM Testi		
Gecikme Sayısı	LM İstatistiği	Olasılık (P)
1	32.26881	0.014
2	28.00465	0.036
White Değişen Varyans Testi		
Olasılık (P)	Ki-Kare	
0.359	165.832	

VAR(1) modeli için yapılan tanısal testlerden otokorelasyon LM testi sonuçlarını incelediğimizde bu testin olasılık değerlerinin her iki gecikmeye göre %1 önem seviyesinde anlamlı olmadığı ($P=0.014>0.05$ ve $P=0.036>0.05$) tespit edilmiştir. Değişen varyans testinin olasılık değeri incelendiğinde ise bu sonucun %1 ve %5 önem seviyesinde anlamlı olmadığı ($P=0.359>0.05$) belirlenmiştir. Elde edilen bu kurulan VAR(1) modelinde otokorelasyon ve değişen varyans problemi ile karşılaşmadığını ifade etmektedir. Tanısal sınıma testlerinin de anlamlı olmasıyla birlikte VAR(1) modeline sonraki Toda-Yamamoto nedensellik testi ile devam edilmiştir ve test sonuçları Tablo 5'te gösterilmektedir.

Bu test, Toda ve Yamamoto (1995) tarafından VAR modeli üzerinden geliştirilen bir nedensellik test modelini temsil etmektedir. Bu testin en dikkat çeken avantajı, analizde kullanılacak değişkenlerin farklı düzeylerde durağan olmaları durumunu da kapsayan durumlarda uygulanabilir olmasıdır. Dolayısı ile Toda-Yamamoto nedensellik testinin uygulanabilmesi için öncelikle VAR modelinden faydalanılarak serilerin gecikme uzunluğu 1 ($k=1$) olarak tespit edilmiştir. Devamında birim kök testleri ile serilerin en yüksek düzeydeki durağanlık derecesi de 1 ($d_{max}=1$) olarak belirlenmiştir. 1 olarak belirlenen gecikme uzunluğuna serilerin durağanlık derecesi olan $d_{max}=1$ eklenip ($d_{max}+k=2$), serilere VAR modeli yardımıyla Toda-Yamamoto nedensellik testi uygulanmıştır (Toda ve Yamamoto, 1995: 226-247).

Tablo 6: Toda-Yamamoto Nedensellik Testi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişken: IMIG (Göç)				
	$d_{max}+k=2$	χ^2 -değeri	P değeri	Karar	Sonuç
RPCGDP	2	2.405	0.300	H ₀ :Kabul	RPCGDP $\nRightarrow$ IMIG
EMP	2	13.407	0.012	H ₀ :Red	EMP $\Rightarrow$ IMIG
REWAG	2	2.277	0.320	H ₀ :Kabul	REWAG $\nRightarrow$ IMIG
ALL	2	11.080	0.000	H ₀ : Red	ALL $\Rightarrow$ IMIG
Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişken: RPCGDP (Reel Kişi Başı GSYİH)				
	$d_{max}+k=2$	χ^2 -değeri	P değeri	Karar	Sonuç
IMIG	2	0.663	0.717	H ₀ :Kabul	IMIG $\nRightarrow$ RPCGDP
REWAG	2	5.834	0.054	H ₀ : Red	REWAG $\nRightarrow$ RPCGDP
EMP	2	0.511	0.773	H ₀ :Kabul	IMIG $\nRightarrow$ RPCGDP
ALL	2	4.278	0.584	H ₀ :Kabul	ALL $\nRightarrow$ RPCGDP
Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişken: EMP (İstihdam Oranı)				
	$d_{max}+k=2$	χ^2 -değeri	P değeri	Karar	Sonuç

IMIG	2	3.387	0.183	H ₀ : Kabul	IMIG $\neq$ EMP
RPCGDP	2	0.723	0.693	H ₀ : Kabul	RPCGDP $\neq$ EMP
REWAG	2	1.195	0.550	H ₀ : Kabul	REWAG $\neq$ EMP
ALL	2	5.880	0.436	H ₀ : Kabul	ALL $\neq$ EMP
Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişken: REWAG (Reel Ücret)				
	$d_{\max+k}=2$	χ^2 -değeri	P değeri	Karar	Sonuç
IMIG	2	1.929	0.381	H ₀ : Kabul	IMIG $\neq$ REWAG
RPCGDP	2	13.55	0.001	H ₀ : Red	RPCGDP $\Rightarrow$ REWAG
EMP	2	5.490	0.006	H ₀ : Red	EMP $\Rightarrow$ REWAG
ALL	2	23.530	0.000	H ₀ : Red	ALL $\Rightarrow$ REWAG

Not: $\Rightarrow$ simgesi "Granger nedenidir"i ifade ederken, $\neq$ simgesi ise "Granger nedeni değildir"i ifade etmektedir.

Tablo 5 istatistik sonuçlarına göre; göçün bağımlı değişken olduğu modelde bağımsız değişken olan kişi başına düşen gelirden göçe doğru bir nedensellik ilişkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu model için istihdam oranından göçe doğru bir nedenselliğin varlığı tespit edilmiştir. Dolayısı ile diğer değişkenlerden göçe doğru bir nedensellik tespit edilememiştir. Modelin geneli için olasılık değeri dikkate alındığında ise anlamlı bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir.

Tablonun ikinci kısmını oluşturan bölümde; bağımlı değişkenin reel kişi başı gelir olduğu modelde sadece reel ücretlerde %5 anlamlılık düzeyinde nedensellik ilişkisinin varlığı gözlenmektedir. Bu model için de sadece reel ücretlerden göçe doğru bir nedensellik tespit edilmiştir.

Bağımlı değişkenin istihdam oranı olduğu üçüncü modelde ise bağımsız değişkenlerden bağımlı değişkene doğru bir nedensellik tespit edilememiştir.

Son model olan bağımlı değişkenin reel ücretler olduğu durumda ise reel kişi başı gelirden göçe doğru bir nedensellik tespit edilmiştir. Aynı şekilde istihdam oranından da göçe doğru bir nedensellik belirlenmiştir. Ancak göçten reel ücretlere doğru bir nedensellik bulunamamıştır. Bu modelin genelinde ise %1 anlamlılık düzeyinde değişkenlerden reel ücrete doğru bir nedensellik olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Uluslararası göçün temelini ülkeler arasındaki ekonomik, sosyo-kültürel farklılıklar oluşturmaktadır. Daha iyi bir gelir imkânı, siyasi koşullar ve göçmenlere olan politik yaklaşım farklılığı dolayısı ile bazı bireylerin başka ülkelere göç etme kararını motive etmektedir. Bireylerin sebebi farklılık gösterse de göç etmeye teşvik edildiği ortamda ekonomik göç teorileri, göç eden insanın nasıl motive olduğunu ve ne yönde hareket ettiğini açıklamaya çalışmaktadır.

Göç teorilerinin ekonomik göçmenlerin sebep ve sonuçlarına odaklanması kadar önemli olan bir diğer konu göçmenlerle ilgili politika yapıcılarının başlıca endişeleridir. En önemli endişeleri ise göçmenlerin daha az vasıflı yerlilerin işgücü piyasası fırsatlarını ne ölçüde baskı altına aldığıdır. Göçmen akışının yerli ücretleri azaltacağına dair güçlü varsayımına rağmen, mevcut ampirik çalışmalar etkinin küçük olduğunu öne sürmektedir. Bu bulgu için önde gelen

iki açıklama bulunmaktadır. İlk olarak, göçmenler ortalama olarak yerli nüfustan sadece biraz daha düşük beceri özelliklerine sahiptir. İkincisi ise göçmenlerin ve yerlilerin konum tercihleri muhtemelen beklenen işgücü piyasası fırsatlarına bağlamalarıdır (Card, 1990; 1).

Göç teorilerinin göçmen akışının sebepleri, sonuçları, yönü ve sıklığı ile ilgili çalışmalar yaparken, göçmenlerle ilgili konularda çalışan politika yapıcılar göç teorileri ile paralel ampirik çalışmalarla yapacakları politikalara destekleyici açıklamalar yapmaktadırlar. Literatürde bu konu ile ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Çalışmaların ortak bir fikir birliğine varamaması göçün belirlediği hedef ülke, göçmenin niteliği, göçün süresi gibi birçok farklı faktörün etkili olduğu dikkat çekmektedir.

Bu çalışma coğrafi konumu olarak uzak bir yerleşime sahip olmasına rağmen ekonomik koşulları, kişi başı gelirin dünya standartlarında iyi bir yerde olması, istihdam olasılığı, daha iyi bir eğitim ve sağlık koşulları gibi nedenlerle dünyanın birçok bölgesinden göç alan Avustralya üzerine bir incelemedir. Avustralya'da 1991-2018 dönemleri arasında göç teorilerinden hareketle göçü harekete geçiren temel faktörlerden kişi başı gelir, istihdam oranı ve reel ücret ilişkisini incelemektedir. Toda-Yamamoto nedensellik testi sonuçlarına göre istihdamdan göçe doğru bir nedenselliğin varlığı gözlenmiştir. Aynı zamanda istihdam oranı ve kişi başı gelirden reel ücrete doğru bir nedensellik bulunmaktadır. Aynı şekilde reel ücretten de kişi başı gelire doğru bir nedensellik bulunmaktadır. İstihdam oranı ve göç arasında istihdam oranından göçe doğru, reel ücret ve kişi başı gelir arasında ise çift yönlü bir nedensellik bulunmaktadır. İstihdamdan reel ücretlere doğru tek yönlü bir nedenselliğin varlığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle, ekonomik göç teorisi ile ilişkili olarak istihdam oranının göçün nedeni olması istihdam olasılığının göç akışını harekete geçirdiğini göstermektedir.

Sanayi devrimi ile hız kazanan insan hareketliliği küreselleşme, artan uluslararası ticaret, teknolojik gelişmenin hızlı bir şekilde yaşanması gibi durumlar faktör akışkanlığını da beraberinde getirmektedir. Bu süreçte ülkelerin birbiri ile sıkı ilişkiler bağı içinde olması, yaşanan her olayın ülkeleri neredeyse aynı düzeyde etkilemektedir. Ancak ülkeler arasındaki temel farklılıklar göç akışının devamlılığını sağlamaktadır. İnsanların sürekli değişen dünya koşullarına ayak uydurarak daha iyi bir yaşam fırsatlarını elde edebilmek adına göç ettiği kaçınılmaz bir gerçektir. Bu göç akışı ise ekonomik temelli olduğundan ekonomik dinamikler içinde bir emek arzı olarak yer edinmektedir. Bu yeni emek arzını ülkeler kendi ekonomik yapıları içinde absorbe edebilme yetenekleri ile olumsuz etkilerini en aza indirmeye çalışarak göç yönetiminde başarılı olabileceklerdir.

KAYNAKÇA

- Azam, J.P., & F. Gubert. (2006), Migrants' Remittances and the Household in Africa: A Review of the Evidence. *Journal of African Economies*, Vol. 15, AERC Supplement 2, pp. 426-462.
- Borjas, G. J., (1989), *Economic Theory And International Migration*, National Institute of Child Health and Human Development, Grant No. 1RO1 HD22544-01, IMR Volumexxiii, No.3.
- Castless, M., Haas, H, ve Miller, M. J., (2014), *The Age of Migration International Population Movements in the Modern World Fifth Edition*, under the terms of any licence permitting limited copying issued by the Copyright Licensing Agency, Saffron House, 6-10 Kirby Street, London EC1N 8TS, ISBN 978-0-230-35577-4 paperback

- Çelik, R. ve Arslan, I. (2018). Göç ve işsizlik arasındaki ilişki: Ampirik bir uygulama. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 74, 65–75.
<https://dx.doi.org/10.26650/jspc.2018.74.0004>
- Finnie, R. (2000). The who moves? A panel logit model analysis of inter-provincial migration in Canada. Analytical Studies Branch – Research Paper Series, 142, 1–24.
- Fromentin, V. (2013). The relationship between immigration and unemployment: The case of France. Economic Analysis & Policy, 43(1), 51–66.
- Gómez-Flors, M. D. and Alguacil, M. (2018), The Impact of Immigrant Diversity on Wages. The Spanish Experience, Sustainability 2018, 10, 3312; doi:10.3390/su10093312, <https://www.mdpi.com/journal/sustainability>
- Longhi, S., Nijkamp, P., & Poot J. (2006). The impact of immigration on the employment of natives in regional labour markets: A meta-analysis. Institute for the Study of Labour, 2044, 1–21. Retrieved from <http://repec.iza.org/dp2044.pdf>
- Massey, S. D. ve Genstch, K., (2014), Undocumented Migration and the Wages of Mexican Immigrants, [Int Migr Rev. 2014 Summer; 48\(2\): 482–499.](https://doi.org/10.1017/S0022216X1400009)
- Toda, H. Y., & Yamamoto, T. (1995), “Statistical Inference in Vector Autoregressions with Possibly Integrated Processes”. Journal of Econometrics, 66, 225-250.
<https://www.weforum.org/agenda/2019/03/which-countries-have-the-most-immigrants-51048ff1f9/>, E.T. 22.09.2021
<https://www.migrationpolicy.org/programs/data-hub/charts/top-25-destinations-international-migrants>, E.T. 22.09.2021

ANTAKYA NARLICA MAHALLESİNE GÖÇLE GELEN SURİYELİLER VE

MEDYAYA YANSIMALAR

SYRIANS MIGRATED TO NARLICA NEIGHBORHOOD OF ANTAKYA AND ITS
REFLECTIONS IN THE MEDIA

Büşra İNCELİ

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Göç araştırmaları Anabilim Dalı
Hatay/Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-0911-1730

Kadriye ŞAHİN

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü
Hatay/Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-1139-8213

ÖZET

2011 yılında Suriye’de başlayan iç çatışmalar, farklı ülkelerin de sürece dahil olmasıyla kısa bir sürede iç savaşa dönüşmüştür. Küresel dünyayı etkisi altına alan Suriye savaşı on yıldır devam etmektedir. Çatışmalar sonucu başlayan göç dalgasıyla yıllar içinde milyonlarca Suriyeli başta sınır ülkeler olmak üzere dünya geneline yayılmıştır. Suriye ile sınır komşusu olan Türkiye’de açık kapı politikası uygulanmıştır ve Suriyelilere başlangıçta misafir denilmiştir. Ancak 2014 yılında yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği ile geçici olarak koruma statüsüne sahip olmuşlardır. On yıldır milyonlarca Suriyeliye ev sahipliği yapan Türkiye; barınmadan sağlığa, ekonomiden hukuka, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden emek piyasasına kadar her alanda göçün etkisi karşısında tedbirler almaya çalışmıştır. Aynı zamanda Suriyelilerin uyarlanma süreci için de yoğun çalışmalar yapılmıştır. Hem ulusal hem de uluslararası düzeyde yürütülen çalışmalar yıllardır devam etmektedir. Hatay; Suriye sınırında yer alan, savaştan önce Suriye ile ekonomik, sosyal ve benzer kültürel özellikler gibi faktörlerden dolayı iki ülke arasında bağ kurulmasına neden olan bir kent olmuştur. Ancak savaştan sonra bu bağlar kopmuştur ve Hatay, Suriyeliler için iki ülke arasında bir göç yoluna ya da yeniden yerleşim yerine dönüşmüştür. Bu nedenle tüm sınır illerde olduğu gibi Hatay’da da göçün yansımaları çok keskin olmuştur. Bu çalışmaya konu olan alan Hatay’ın merkez ilçesi Antakya’ya bağlı Narlıca Mahallesi’dir. İlçe merkezine yedi kilometre uzaklıkta olan mahalle, Antakya’da Suriyelilerin yoğun olarak ikamet ettiği mekanlardan biridir. Mahallede Suriyelilere hizmet veren Göçmen Sağlığı Merkezi yer almaktadır. Bunun yanı sıra çok sayıda Suriyeli esnafa ait iş yeri bulunmaktadır. Suriyeliler il genelinde olduğu gibi Narlıca Mahallesinde de hizmet sektöründe yoğunlaşmıştır. Ayrıca tarım işçiliği noktasında da aktif olarak yer almaktadırlar. Bu bilgiler doğrultusunda bu çalışmanın amacı; göç sonrası yeni yerleşenler ile yerel halkın deneyimlerinin medyaya yansıyan yönlerini, çatışma ve uzlaşma üzerinden analiz ederek mikro düzeyde göçün etkisini ortaya koymaktır. Sonuç olarak kitleler halinde ve zorunlu olarak ortaya çıkan Suriye göçü hem göç edenlerin hem de yerel halkın zorunlu olarak birlikte yaşamayı deneyimlemelerine neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Suriye Göçü, Antakya- Narlıca Mahallesi, Yeni yerleşim, Medya

ABSTRACT

Internal conflicts started in Syria in 2011 turned into a civil war in a short time with the involvement of different countries in the process. The Syrian war, which has taken the global

world under its influence, has been going on for ten years. With the migration wave started as a result of the conflicts, millions of Syrians have migrated to countries all over the world, especially to border countries, over the years. In Turkey, which borders Syria, an open door policy was implemented and Syrians were called guests at the beginning. However, with the Temporary Protection Regulation came into force in 2014, Syrians had a status of temporary protection. Turkey, which has been hosting millions of Syrians for ten years, has tried to take measures against the effects of migration in every field from housing to health, from economy to law, from gender inequality to the labor market. Additionally, intensive works were carried out for the adaptation process of Syrians. Works carried out at both national and international level have been going on for years. Located on the Syrian border, Hatay is a city that led to the establishment of a bond between two countries due to factors such as economic, social and similar cultural characteristics with Syria before the war. However, after the war, these ties were broken and Hatay turned into a migration route between two countries or a resettlement place for Syrians. For this reason, the reflections of migration have been very sharp in Hatay as in all border cities. The area that is the subject of this study is Narlıca District of Antakya which is the central district of Hatay. Being seven kilometers away from the district center, the neighborhood is one of the places where Syrians reside in Antakya. In the neighborhood, there is a Migrant Health Center providing service to Syrians. In addition, there are many workplaces belonging to Syrian tradesmen. Syrian population is dense in the service sector in Narlıca District as well as throughout the province. They are also actively involved in agricultural labor. In line with this information, the aim of this study is to reveal the effects of migration at the micro level by analyzing the media aspects of the experiences of the new settlers and local people after migration, through conflict and reconciliation. As a result, the mass and forced Syrian migration has caused both the immigrants and the local people to experience coexistence.

Keywords: Syrian Migration, Antakya-Narlıca Neighborhood, New settlement, Media

GÖÇMEN AHISKALILARIN SOSYOKÜLTÜREL UYUM DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF THE SOCIOCULTURAL ADJUSTMENT LEVELS OF
MIGRANT AHISKIN

Ezgi DEMİRTÜRK SELÇUK

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Anestezi
Programı Erzincan/Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-3101-710X

Birsel Canan DEMİRBAĞ

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD,
Trabzon/Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-7533-7201

ÖZET

Göç, insanların yaşadıkları yerden ekonomik ve dini zorlamalar, kültürel, siyasal ve sosyal nedenler, savaşın neden olduğu olumsuz durumlardan dolayı başka bir yere hareket etmesidir. Göç olayını gerçekleştiren kişiye “göçmen” adı verilmektedir. Ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleşen insan hareketliliği sayesinde, sosyokültürel yapıları farklı olan toplumların karşılaşmasına ve bir arada yaşamalarına neden olmaktadır. Bu birliktelik iki farklı yapıya sahip kültürel grupların birbiriyle temasını ve karşılıklı etkileşimini sağlamaktadır. Sosyokültürel uyum bireyin yeni dahil olduğu kültüre yönelik davranışsal uyumdur. Yapılan araştırmalar, sosyokültürel uyumun, göç edilen ülkedeki yerel dili anlama, sosyal bağlar kurabilme, okul-ış konularında düzenlemeler yapabilme gibi gündelik işlevlerin yerine getirilmesinde yaşanan güçlük seviyesiyle ilişkili olduğunu belirtmektedir.

Araştırma konusu, Ukrayna ve Rusya arasında yaşanan çatışmalar nedeniyle bölgede bulunan Ahıska Türklerinin güvenliklerinin tehlikeye düşmesi sonucu Türkiye'nin daveti üzerine Erzincan'ın Üzümlü ilçesine yerleştirilen Ahıska Türkleri hakkındadır. Bu araştırmada Ahıska Türklerinin sosyokültürel uyum düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Gereç-Yöntem: Tanımlayıcı tipteki araştırma Erzincan İlinin Üzümlü ilçesinde yaşayan göçmenlerle (Ahıska Türkleri) yapılmaktadır. Araştırmada kartopu örneklem seçim yöntemi kullanılarak, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden bireyler araştırma kapsamına alınmıştır. Çalışmanın her aşamasında pandemi kurallarına dikkat edilmiştir. Veri toplamak için demografik soru formu, Sosyokültürel Uyum Ölçeği kullanılmaktadır. Sosyokültürel Uyum Ölçeği, 2016 yılında dilimize Şeker ve Akman tarafından kazandırılan 29 maddelik likert tipinde bir ölçektir. Veriler sayı, ortalama, yüzdelik dağılımlar, bağımsız örneklem t testi ve ANOVA ile değerlendirilmiştir.

Bulgular-Sonuç: Bireylerin %73,8'inin kadın, %76,6'sının evli, %60,7'sinin çalışmadığı, %64,5'inin beş yıl ve üzeri Türkiye de yaşadığı, %71'inin yaşadığı ülkeden memnun olduğu belirlendi. Bireylerin cinsiyet, eğitim durumu, Türkiye'de yaşama süresi, yaşadığı ülkeden memnun olma ve yaşadığı şehirden memnun olma durumuna göre sosyokültürel uyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ahıska Türkleri, Göç, Kültür, Sosyokültürel uyum

ABSTRACT

Migration is the displacement of people from one place to another due to economic and religious constraints, social, political and cultural reasons, and adverse situations caused by war. The person carrying out the migration event is referred to as an "immigrant". Thanks to the human flows that occur within national and international borders, societies with different sociocultural structures meet and live together. This coexistence ensures that cultural groups with different characteristics meet and interact with each other. Immigrants who are forced to live in the same environment with different languages, religions, traditions and cultural symbols may experience great challenges of social cohesion. Social and cultural adaptation is the behavioural adaptation of the individual to the new culture. Studies indicate that sociocultural adaptation is related to the level of difficulty experienced in performing daily functions such as understanding the local language in the country of immigration, establishing social bonds, and making arrangements in schoolwork issues.

The subject of the research is about Meskhetian Turks settled the Üzümlü district of Erzincan upon the invitation of Turkey as a result of the endangerment of the security of Meskhetian Turks in the region due to the conflicts between Ukraine and Russia. In this study, it is intended to determine the levels of socio-cultural adaptation of Meskhete Turks.

Material-Method: This descriptive study is carried out among immigrants (Ahiska Turkish) living in the Üzümlü district of Erzincan province. In the study, those who volunteered to participate in the study were included in the study using the snowball sampling method. At every stage of the study, attention is paid to the pandemic rules. The demographic questionnaire, Sociocultural Adjustment Scale, prepared in accordance with the literature, is used to collect data. The Sociocultural Adjustment Scale is a likert scale of 29 items introduced to our language by Şeker and Akman in 2016. In the evaluation of the data to be obtained, using the SPSS 22.0 (Statistical Package for the Social Sciences) package program; It is planned to apply number, frequency and conformity to normal distribution tests.

Findings-Conclusion: The data collection phase of the research continues.

Keywords: Ahiska Turks, Migration, Culture, Sociocultural adaptation

GİRİŞ

Göç, insanların yaşadıkları yerden ekonomik ve dini zorlamalar, kültürel, siyasal ve sosyal nedenler, savaşın neden olduğu olumsuz durumlardan dolayı başka bir yere hareket etmesidir (1,2). Türk Dil Kurumu (TDK) tanımına göre göç; “toplumsal, siyasal ve ekonomik sebepler ile toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, muhaceret, taşınma, hicret” olarak ifade edilmektedir (3). Göç olayını uygulayan kişiye “göçmen” adı verilmektedir (1).

Göç eden birey alışmış olduğu yaşam tarzından, arkadaş çevresinden ayrılarak farklı bir ortamda yaşamaya başlamaktadır (4). Bu ortama alışmanın önemli belirleyicilerinden biri de kültürdür. Kültür, bireyi doğduğu andan itibaren etkileyen, nesilden nesile aktarılan gelenek,

görenekler, inançlar, müzik, sanat, yaşam biçimi şekilleridir (5). Göç eden kişilerin kullandıkları dil, yaşamlarında kullandığı semboller bulunduğu ülkenin sosyokültürel ortamına uyum sağlayıp sağlayamaması bireyi etkilemektedir. Bireyin yeni yerleştiği yerde kendi kültürel alışkanlıklarını devam ettirmesi ve yeni yerleştiği bölgedeki kültürün özelliklerini anlayabilmesi halinde bireylerin sosyokültürel uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir (6).

Sosyokültürel uyum kültürel öğrenme teorisine dayanmaktadır. Bireyin yerleştiği bölgedeki kültüre alışma sürecinde yaşadığı güçlük düzeyine göre uyumun davranışsal yönünü belirler (7,8). Göçmen bireylerin yaşadıkları kültürdeki bireylerle başarılı şekilde iletişim kurabilmesidir (9). Literatürde, sosyokültürel uyumun, göç edilen ülkedeki sosyal faaliyetlere katılmak, hayatına devam etmek, yerel dili anlamak, arkadaş edinmek, okul ortamına uyum sağlayabilmek, iş yaşamına uyum sağlayabilme, günlük işlerin yerine getirilmesi ile ilişkili olduğu görülmektedir (10,11). Kültürler arası uyumu etkileyen faktörler iç ve dış faktörler olarak sınıflandırmaktadır (12,13). İç faktörler arasında kişilik, bilişsel değerlendirme, başa çıkma stili, kültürle ilgili bilgi ve beceriler ve demografik faktörler; dış faktörler arasında yaşam değişiklikleri, kültürel mesafe, sosyal destekler, temas derecesi ve ayrımcılık ve önyargı yer alır (14).

Araştırma konusu, Ukrayna ve Rusya arasında yaşanan çatışmalar nedeniyle bölgede bulunan Ahıska Türklerinin güvenliklerinin tehlikeye düşmesi sonucu Türkiye'nin daveti üzerine Erzincan'ın Üzümlü ilçesine gelen Ahıska Türkleri hakkındadır. Bu çalışmada Ahıska Türklerinin sosyokültürel uyum düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı özellikte olan bu araştırma Erzincan da yaşayan Ahıskalı Türkler ile Ağustos-Eylül 2021 tarihleri arasında yapıldı. Araştırmada kartopu örneklem seçim yöntemi kullanılarak araştırmacı tarafından yaşadıkları bölgeye gidilerek araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 107 birey ile araştırma tamamlandı. Çalışmanın her aşamasında pandemi kurallarına dikkat edildi. Çalışma sürecinde etik standartlar göz önünde bulundurulmuş, elde edilen verilerin gizliliği ve bilimsel amaçlar dahilinde kullanılacağı ve herhangi bir yerde paylaşılmayacağı konusunda katılımcılar bilgilendirilerek sözlü ve yazılı onamları alınmıştır.

Verilerin toplanması: Araştırmanın verileri sosyo-demografik özellikleri içeren “Kişisel Bilgi Formu”, “Sosyokültürel Uyum Ölçeği” kullanılarak toplandı.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan bilgi formu bireylerin sosyo-demografik özelliklerini tanımlayan 11 sorudan oluşmaktadır.

Sosyokültürel Uyum Ölçeği: Ward ve Kennedy tarafından (1999) yılında geliştirilmiştir (15). Şeker ve Akman tarafından 2016 yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Yeni bir kültürde yaşamaya başlayan bireylerin günlük hayatta karşılaştıkları sorunları, yeni kültürdeki insanlarla yeterli ve sağlıklı ilişkiler kurma, yeni kültüre ait değerleri anlamayı içermektedir. 29 maddeden oluşmakta olan ölçek “arkadaş edinmek”, “kendini anlaşılır kılmak” ve “etnik ya da kültürel farklılıkları anlamak” gibi maddeleri içermektedir. Sosyokültürel uyum ölçeği beş dereceli likert tipi ölçek (0 = hiç zor değil, 4 = olağanüstü zor) ile değerlendirilmektedir. Ölçekten elde edilen yüksek puan, sosyal alanda yaşanan zorluğu ve düşük sosyokültürel uyumu göstermektedir. Cronbach alpha değeri 0.94 olarak bulunmuştur (16). Bu çalışmada ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,87 olarak bulunmuştur.

İstatistiksel Analizler: Veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences for Windows) 22.0 paket programıyla analiz edildi. Verilerin analizinde tanımlayıcı özellikler frekans, yüzde,

ortalama, standart sapma olarak verildi. Değişkenlerin normallik durumlarının değerlendirilmesi Kolmogorov Smirnov istatistiksel testi ile yapıldı ve normal dağılım gösterdiği saptandı. Gruplar arasındaki farklılıklar için parametrik testlerden bağımsız örneklem t testi ve ANOVA ile değerlendirildi. İstatistiksel önemlilik $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Bireylerin %73,8'inin kadın, %76,6'sının evli, %46,7'sinin bir ve iki çocuğu, %33,6'sının okur-yazar, %60,7'sinin çalışmadığı, %48,6'sının geliri giderinden az olduğu, %64,5'inin beş yıl ve üzeri Türkiye de yaşadığı, %71'inin yaşadığı ülkeden memnun olduğu, %74,8'inin yaşadığı şehirden memnun olduğu, %43,9'unun sosyal hayattan memnun olduğu belirlendi. Bireylerin yaş ortalamasının $337,92 \pm 12,03$ yıl olduğu bulundu (Tablo 1).

Bireylerin cinsiyet, eğitim durumu, Türkiye'de yaşama süresi, yaşadığı ülkeden memnun olma, yaşadığı şehirden memnun olma durumuna göre sosyokültürel uyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlendi ($p < 0,05$).

Tablo 1: Bireylerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Sosyokültürel Uyum Ölçeğinin Karşılaştırılması (n=107)					
Sosyodemografik Özellikler		Frekans (f)	Yüzde (%)	Ortalama±SS	Test ve p
Cinsiyet	Kadın	79	73,8	1,44±0,03	t=3,910 p=0,000
	Erkek	28	26,2	1,24±0,02	
Medeni Durum	Evli	82	76,6	1,30±0,28	t=0,558 p=0,578
	Bekâr	25	23,4	1,34±0,22	
Çocuk Sayısı	Yok	13	12,1	1,44±0,37	F=1,646 p=0,198
	1-2 çocuk	50	46,7	1,29±0,28	
	3 çocuk ve üzeri	44	41,1	1,31±0,19	
Eğitim durumu	Okur yazar	36	33,6	1,33±0,17	F=2,124 p=0,036
	İlköğretim	20	18,7	1,27±0,23	
	Lise	35	32,7	1,30±0,25	
	Üniversite	16	15,0	1,31±0,41	
Çalışma durumu	Çalışıyor	42	39,3	1,24±0,32	t=0,145 p=0,932
	Çalışmıyor	65	60,7	1,36±0,21	
Gelir durumu	Geliri giderinden az	52	48,6	1,37±0,19	F=3,466 p=0,305
	Geliri giderine eşit	41	38,3	1,23±0,34	
	Geliri giderinden fazla	14	13,1	1,33±0,18	
Türkiye'de yaşama süresi	≤2 yıl	10	9,3	1,28±0,59	F=0,359 p=0,049
	3-4 yıl	28	26,2	1,30±0,18	
	5+ yıl	69	64,5	1,35±0,26	
Yaşadığı ülkeden memnun olma	Evet	76	71,0	1,27±0,22	t=2,473 p=0,018
	Hayır	31	29,0	1,43±0,33	
Yaşanılan şehirden memnun olma	Evet	80	74,8	1,24±0,22	t=5,852 p=0,000
	Hayır	27	25,2	1,54±0,25	
Sosyal Hayattan memnun olma	Memnunum	47	43,9	1,23±0,25	F=0,438 p=0,061
	Orta	41	38,3	1,39±0,30	
	Memnun değilim	19	17,8	1,34±0,13	
Yaş	Ortalama±SS:37,92±12,03				

TARTIŞMA

Sosyokültürel uyum, göçmenin ayrımcılık yaşamadan, göç ettiği ülke ile sosyal, kültürel bağlar kurarak kendini ifade edebilmesidir (17). Başarılı bir sosyokültürel uyumun belirleyicileri iki kültürün bir birini tanıması, günlük hayatta ilişkilerinin olumlu olması, iş yerinde, aynı ortamda uyumlu olmalarıdır. Bireyler göç etmeye karar verdikten sonra yerleştiği ülkenin, bölgenin kültürüne uyum sağlaması için uzun bir süre geçmektedir. Bu uyum sürecine göçmenlerin sosyo-demografik özellikleri, kültürü, dil bilgisi, kişilik özellikleri etkili olabilmektedir (18). Ahıska Türklerinin sosyokültürel uyum düzeylerinin araştırıldığı bu çalışmada cinsiyet ile sosyokültürel uyum düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Kadınların sosyokültürel uyumlarının, erkeklerden daha düşük olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Şeker ve Akman (2016)'nın uluslararası öğrenciler ile yaptığı çalışmada, kadınların erkeklere göre daha düşük sosyokültürel uyuma sahip oldukları bulunmuştur(16). Tonsing'in (2014) göçmenlerle yaptığı çalışmasın da erkelerin girdikleri topluma kadınlara göre daha kolay uyum sağladıklarını belirtmiştir (19). Bu çalışmaların aksine; Özçetin (2013) ve Çelik'e (2013) göre, kadınlar toplumu erkeklere göre daha çabuk ve kolay benimsedikleri için daha rahat uyum sağlamaktadır (20,21). Aynı şekilde Allaberdiyev (2007) de kadın öğrencilerin sosyal, kişisel ve genel uyum düzeylerinin erkek öğrencilerin uyum düzeyine göre daha yüksek olduğunu belirtmektedir (22). Basow ve Gaugher'in (2017) yaptığı çalışmada ise demografik özellikler ile sosyokültürel uyum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (23). Literatürde cinsiyet ile sosyokültürel uyum arasında bazı çalışmalarda kadınların, bazı çalışmalarda erkeklerin daha uyumlu olduğu tespit edilirken bazılarında ise cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Araştırmamızda eğitim düzeyi ile sosyokültürel uyum düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Ataca ve Berry (2002), göçmenlerin eğitim düzeyi ve ekonomik düzeyi arttıkça sosyokültürel uyum düzeyinin arttığını ifade etmiştir (24). Göç edilen ülkenin eğitim yapısı ile göçmenlerin eğitim yapısındaki farklılıklar hem göç edenleri hem de ev sahibi ülkeyi etkilemektedir. Buna göre göç eden bireyin eğitim düzeyi ve kalitesi, göç ettiği ülkede sosyokültürel uyumunu etkilemektedir (25).

Çalışmamıza katılan bireylerin Türkiye'de yaşadıkları süre ile sosyokültürel uyum arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Literatür incelendiğinde yabancı bir ülkede kalış süresi ile uyumun genellikle doğru orantılı olduğu bilgisine ulaşılmaktadır (26-28). Bu bulgu çalışmamızla uyumludur. Ward ve arkadaşları (1999) sosyokültürel uyumun göç edilen ülkedeki yaşanılan süre ile de ilişkili olduğunu, süre arttıkça göçmenlerin yerel toplumun dilini ve kültürünü daha iyi öğrendiğini bu durumun sosyokültürel uyumlarını olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir (15). Çalışmamızın sonucuna göre 2015 yılında Erzincan'a yerleşmiş Ahıska Türklerin yaşadıkları süre boyunca sosyokültürel uyumlarının arttığını düşünmekteyiz.

Katılımcıların yaşadığı ülkeden ve yaşadığı şehirden memnun olma durumu ile sosyokültürel uyum arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Geldikleri yerden daha rahat edebilecekleri ülkeye göç eden bireylerin sosyokültürel uyumlarının da daha iyi olduğu ifade edilmektedir (15,29). Sosyokültürel uyum, kurulan sosyal ilişkilerle de ilişkilidir. Göç edilen yerdeki bireylerle kurulan iletişim, etkileşim ve yakınlık düzeyi arttıkça sosyokültürel uyum düzeyi, benlik saygıları artmaktadır (7,30). Eğer bireyler daha çok kendi grupları arasında iletişim, etkileşim içinde olurlarsa daha çok sosyokültürel uyum sorunları yaşadıkları belirtilmektedir (30). Bu sonuçlar bize Ahıska Türklerin yerleştikleri bölgedeki bireyler ile olumlu iletişim kurduklarını ve bu durumun sosyokültürel uyumu arttırdığını düşündürmektedir.

SONUÇ

Araştırmada, bireylerin sosyokültürel uyum düzeylerine cinsiyet, eğitim, ülkede yaşama süresi, bulunduğu şehirden memnun olma, yaşadığı ülkeden memnun olma ve sosyal hayatından memnun olma gibi değişkenlerin etkili olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına dayanarak, göçmen bireylerin yerleşmiş oldukları bölgede sosyokültürel uyumlarını artırmak için kültürel oryantasyon programlarının yapılması ve rehberlik/danışmanlık hizmetlerinin verilmesine özen gösterilmesi önerilir.

KAYNAKÇA

1. Koçak, Y., Terzi, E. (2012). Türkiye’de göç olgusu göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3): 164.
2. Yaşar Ekici, F. (2014). Türk aile yapısının değişim ve dönüşümü ve bu değişim ve dönüşüme etki eden unsurların değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Students*, 30: 209-224.
3. Türk Dil Kurumu (2020). Available from: <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim tarihi: 01.10.2021].
4. Erol, M., Ersever, G. O. (2014). Göç krizi ve göç krizine müdahale. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 24(1): 47-68.
5. Ceylantekin, Y. Öcalan, D. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalığı ve kültürlerarası hemşirelik dersine yönelik düşünceleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(4), 45-53.
6. Matsumoto, D. (2001). *The Handbook of Culture and Psychology*. New York, Oxford University Press.
7. Ward, C. Kennedy, A. (1993). Psychological and Socio-cultural Adjustment During Cross-Cultural Transitions: A Comparison of Secondary Students Overseas and at Home. *Int. J. Psychol*, 28, 129–147.
8. Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity, and adaptation. *Applied psychology*, 55(3), 303-332.
9. Ward CRF. Personality, cultural intelligence, and cross-cultural adaptation. In: *Handbook of cultural intelligence* (Ed SLVD Ang):159-73. M.E. Sharpe. 2008.
10. Ward, C., Leong, C. H., & Low, M. (2004). Personality and sojourner adjustment: An exploration of the Big Five and the cultural fit proposition. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 35(2), 137-151.
11. Smith, R. A., & Khawaja, N. G. (2011). A review of the acculturation experiences of international students. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(6), 699-713.
12. Ward, C., Chang, W.C. (1997). “Cultural fit”: A new perspective on personality and sojourner adjustment. *Int. J. Intercult. Relat*, 21, 525–533.
13. Broesch, J., & Hadley, C. (2012). Putting culture back into acculturation: Identifying and overcoming gaps in the definition and measurement of acculturation. *Soc. Sci. J*, 49.
14. Fan, Y. Paudel, K.P. Rongzhu, C. Qiu, L. Zhuang, T. Zeng, W. (2018). Acculturation of rural households participating in a clean development mechanism forest carbon

- sequestration program: A survey of Yi ethnic areas in Liangshan, China. *J. For. Econ*, 32, 135–145.
15. Ward, C., & Kennedy, A. (1999). The measurement of sociocultural adaptation. *Int J Intercult Relat*, 23, 659-677.
  16. Şeker, B. D., Akman, E. (2016). Uluslararası öğrencilerin psikolojik ve sosyokültürel süreçleri. *Cukurova Medical Journal*, 41(3), 504-514.
  17. Fielden, A. (2008). New issues in refugee research. Cenevre: UNHCR. <http://www.unhcr.org/486cc99f2.pdf>. Erişim Tarihi: 02.10.2021.
  18. Berry, J. W, Poortinga, Y.H, Breugelmans, S. M, Chasiotis, A., Sam, D. L (2011) *Cross Cultural Psychology: Research and Applications*, 3rd edition. Cambridge, Cambridge University Press.
  19. Tonsing, K. N. (2014). Acculturation and adaptation of first-and second generation south asians in Hong Kong. *International Journal of Social Welfare*, 23(4), 410-420.
  20. Özçetin, S. (2013) Yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
  21. Çelik, İ. (2013), Türkiye’de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları. (Yüksek Lisans Tezi). Edirne, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
  22. Allaberdiyev, P. (2007). Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye’ye yükseköğrenim görmeye gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). Ankara, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
  23. Basow, S. A., & Gaugler, T. (2017). Predicting adjustment of U.S. College students studying abroad: Beyond the multicultural personality. *International Journal of Intercultural Relations*, 56, 39–51.
  24. Ataca, B., & Berry, J. W. (2002). Psychological, sociocultural, and marital adaptation of Turkish immigrant couples in Canada. *International Journal of Psychology*, 37(1), 13-26.
  25. Ereş, F. (2015). Türkiye’de göçmen eğitimi sorunsalı ve göçmen eğitiminde farklılığın yönetimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 17-24.
  26. An, R., & Chiang, S. Y. (2015). International students' culture learning and cultural adaptation in China. *Journal of multilingual and multicultural development*, 36(7), 661-676.
  27. Menzies, J. L., & Baron, R. (2014). International postgraduate student transition experiences: the importance of student societies and friends. *Innovations in Education and Teaching International*, 51(1), 84-94.
  28. Aliyev, R., & Öğülmüş, S. (2015). Türkiye’deki yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algısının incelenmesi. 21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(12).
  29. Güngör, D. (2014). İkinci kuşak Avrupalı Türklerde psikolojik entegrasyon ve uyum: çift boyutlu kültürleşme temelinde karşılaştırmalı bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17, 16-31.

30. Ward, C., & Rana-Deuba, A. (2000). Home and host culture influences on sojourner adjustment. *Int J Intercult Relat*, 24, 291-306.

THE CHANGING PRESENTATION OF IDENTITY THROUGH VERBAL TEXTS AND VISUALS ON IMMIGRANTS' GRAVE EPITAPHS

T. M. EL-Sakran

American University of Sharjah, Department of English, Sharjah, United Arab Emirates

ORCID ID: 0000-0002-7003-7736

ABSTRACT

Immigration from poor and troubled countries is not a new topic. The past decades have witnessed a one-way influx of migrants escaping their home countries and heading towards European countries for several reasons. Some of these could be political instability, civil wars, poverty, etc. Such a trend has resulted in host countries raising redflags that immigrants, especially Muslims, bring with them violence and ignorance. Thus, there are high level calls to stop migrants from entering Western countries. This study, through a content analysis of written messages and symbols on previously naturalized migrants' graves, show that migrants have become part and parcel of their new homeland, and that the only signs of identity that they still maintain are their religious identity and names. These results should encourage Western countries to allow and accept more young migrants to further build their economies and make up for the imbalance between young and old, with the former being much more less than the latter.

Keywords: Immigration and social integration, troubled countries and immigration, grave Epitaphs, connotations, Western countries and immigration.

REPRESENTATIONS OF SOCIAL PROBLEMS OF MIGRANTS IN MODERN CINEMA

Alina Solnyshkina

Assistant Professor of the Chair of social work of Faculty of medical technologies of Diagnostics and Rehabilitation (Oles Honchar Dnipro National University, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-5369-6350

Key words: migration, crisis, social problems, modern cinema, representations

Migration is an actual problem of Modern World. Military conflicts lead to the increasing of the level of migration.

The main direction of social work at last three year is a social adaptation of migrants.

An author proposes sociological analysis of social problems that represented in modern cinema.

Psychological deprivation, social isolation, economical problems, unemployment, problems with health, vital security, discriminations of women, violence – there are crucial aspects of modern migration crisis.

Author analyses narratives of problems of migration not only in feature film but also in the documentary films.

French cinema was fruitful on the representations of migration crisis during last eight years.

An author of article plans to analyze major problems of the migration such as:

1). **Entre les murs (Class) film by Laurent Cantet** about education of children from migrant families with delinquent behavior.

The Class is based on an autobiographical novel by author and former teacher François Bégaudeau, about working at a tough multi-ethnic school in the Parisian banlieux. Remarkably, Bégaudeau plays himself, or a version of himself; he does it very well, although as teaching is all about putting on a performance commanding enough to subdue the toughest audiences, maybe that shouldn't surprise us.

His class of 14- to 15-year-old kids in the film is made up of non-professionals, and their unobtrusively superb and authentic classroom scenes have evidently been devised through improvisation [1].

I was surprised that teacher proposed to read to his pupils Diary of Anna Franck.

A lot of parents of these pupils not speak French, they had problems with law and documents and some of them prepared for deportation.

2). **Samba by Olivier Nakache** about economical problems and social protection of migrants. It is social comedy about serious problems.

3). **Dheepan by Jacques Audiard** – film about political refuge.

Jacques Audiard charts the lives of three Sri Lankan refugees in Paris in a well-acted and gripping but finally overwrought immigrant drama [2].

Limitation of human rights, deprivation and crisis in families, cultural barriers, and difficulties with law during searching political asylum – there are problems that mentioned in this film.

4). Fahim by Pierre-François Martin-Laval movie –biopic about outstanding chess champion – boy from shelter for refugees.

Forced to flee his native Bangladesh, eight year-old chess prodigy Fahim arrives in Paris with his father. Refused asylum, as illegal immigrants they spiral downwards into homelessness and desperation.

By a stroke of luck, Fahim is introduced to one of France’s top chess coaches, Sylvain (real name: Xavier Parmentier), who tutors him and gives him a sense of purpose - his struggles on the chessboard mirroring both his victories and his crushing defeats in his battle for a normal life.

Fahim then rises through local and national tournaments only to be crowned France’s Under-12 Chess Champion in 2012.

The film tells the story of a child who learns to live without his mother and without his father, far from home, from his roots and his language. Fahim’s tale is not only a moving account of the grim realities that underlie a supposedly caring society, but also a heartwarming testimony to a father’s determination, the kindness of strangers, and one small boy’s courageous will to succeed [3].

5). Paris –Stalingrad – documentary film about daily –life of migrants from Somali, Ethiopia, Eritrea in Paris (Hind Meddeb).

Summer 2016, Paris, refugees are camping in the Stalingrad district while waiting to regularize their situation.

Like many others, Hind Meddeb and Thim Naccache are there as support people, as neighbors, and film the daily life and geography of Stalingrad, a frontier-space in the heart of Paris.

A physical labyrinth added to the bureaucratic labyrinth already in place - the city turns away. Controls, round-ups, evacuations, fencing. How to make room, be collective.

How can you live in a space that prevents you from existing? The film maps out the ordeal: water points, dark corners, isolated parks, ping-pong tables to cook on. Just next to the tennis courts, the refugees take a rest while the players continue training, and awake as nearby joggers exercise. It is difficult for the bodies integrate but a collective emerges and a coexistence settles in.

From out of the group, we hear the voice of Souleymane, a young refugee from Darfour whose poems mingle with the filmmaker's voice-over. Souleymane walks around, wanders off, gets lost, re-appears and talks.

To my opinion, that documentary film represented problems of social exclusion and isolation of refugees [4].

6). Welcome Europa: Directed by Bruno Ulmer. An artful documentary film about young immigrants in Europe.

Moroccan and Romanian young men migrate to Europe for a better life only to face the harsh realities and the laws of survival on the streets of French cities. Struggle for surviving, luck of places in shelters, unemployment - there are problems that represented this work.

7). Documentary film Fuocoammare (Fire at sea) by Gianfranco Rosi represent crisis of migration in Italy.

The worst refugee crisis of all time (now surpassing that of World War II) presents a serious threat to global political stability. With more than 60 million displaced, there are more than 20 million refugees in the world today, scattered across the Middle East, but also increasingly flowing into Europe, where societies are struggling to cope. More than one million refugees have entered Germany alone. In Lebanon, one in five inhabitants is now a Syrian refugee, and in Jordan, the fourth largest 'city' is a refugee camp. One of the most gruesome stages of this global catastrophe is the Mediterranean Sea, where thousands have perished seeking to cross over to Europe. Over the past years, almost half a million migrants from Africa and the Middle East have landed on the small Italian island of Lampedusa alone, and some 15,000 have died during or after their perilous journeys [5].

8). Scandinavian famous director Aki Olavi Kaurismäki produced two films about migration and illegal manifestations of this serious problem - Le Havre and The other side of hope.

The Other Side Of Hope interweaves the stories of two men who have fled their homes. First, we meet Khaled Ali (Sherwan Haji), a refugee from Syria who has stowed away aboard a coal ship and arrived in Helsinki seeking asylum. Then there is Wikström (Sakari Kuosmanen), who has taken a less perilous, though no less dramatic, route to freedom. He has abandoned his boozy wife, won at poker and bought a dilapidated restaurant named The Golden Pint with the winnings[6].

Concerning film Le Havre, Marcel Marx, a former author and a well-known Bohemian, has retreated into a voluntary exile in the port city of Le Havre, where he feels he has reached a closer rapport with the people serving them in the occupation of the honourable, but not too profitable, of a shoe-shiner.

He has buried his dreams of a literary breakthrough and lives happily within the triangle of his favourite bar, his work, and his wife Arletty, when fate suddenly throws in his path an underage immigrant refugee from the darkest Africa [7].

9). Atlantique by Mati Diop is avant –gard, mystic, futurist Senegalese drama about modern working migrants.

10). Berlin Alexanderplatz is a new view of Burhan Qurbani on the great serial of outstanding film-maker Rainer Werner Fassbinder.

In controversial version of famous film Burhan Qurbani represented problems of criminal behavior and drug –trading.

Delinquent behavior, drug addiction, deprivation, violence, aggressive manifestations and conflicts among migrants are represented in this important but so contradiction movie.

So, I would like to make a conclusion that films about migration represents in general, social, psychological problems and processes of adaptation on new places.

REFERENCES

- 1).The Class / <https://www.theguardian.com/film/2009/feb/27/the-class-entre-les-murs>
- 2). Film Review Dheepan / <https://variety.com/2015/film/reviews/dheepan-film-review-cannes-1201502383/>
- 3). Fahim, the little Chess Prince <https://www.elledriver.fr/en/movie/fahim-little-chess-prince>

- 4). Paris –Stalingrad / <https://www.imdb.com/title/tt10584908/>
- 5). Fire at Sea (Fuocoammare) / <https://www.oliverstuenkel.com/2016/12/18/fire-sea-fuocoammare/>
- 6). The Other Side Of Hope / <https://www.uncut.co.uk/reviews/the-other-side-of-hope-100444/>
- 7). Le Havre <https://www.filmaffinity.com/en/film707306.html>

**AZERBAIJAN'DAN TÜRKİYE'YE OLAN GÖÇ HAREKETİNİN İNCELENMESİ
(2000-2020 YILLARI ARASI)**INVESTIGATION OF MIGRATION MOVEMENT FROM AZERBAIJAN TO TURKEY
(BETWEEN 2000-2020 YEARS)**Ayshah JAFAROVA**

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-1084-0540

Ali Osman KOCALAR

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-7827-9043

ÖZET

Göç hareketleri, ülkenin sosyal, siyasal ve sosyo ekonomik yapısında önemli değişimlere neden olmaktadır. Bu çalışmanın ana amacı, 2000-2020 yılları arasında Azerbaycan'dan Türkiye'ye göç eden 137 Azerbaycan vatandaşının göç nedenlerini sosyolojik olarak değerlendirmektir.

Çalışma metodolojisinde, nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Türkiye'de bulunan 137 Azerbaycan uyruklu vatandaş ile elektronik ortamda anket çalışması yapılmıştır. Araştırma kapsamında demografik ve betimleyici bulgulara ulaşmak için anket formunda iki ayrı soru grubu oluşturulmuştur. Demografik bulgular için, katılımcılara "yaşı, medeni durumu, eğitim durumu, çalışma durumu, mesleği ve hangi yıl göç ettiği" soruları yöneltilmiştir. Betimleyici bulgular için ise, anket kapsamında katılımcılara 10 soru yöneltilmiş ve her soru için 1 ile 5 skalası arasında derecelendirme yapılması istenmiştir. Ankette katılımcılara, Türkiye'ye göç etmenin birincil sebebi ve 1 ile 5 yıl içinde ülkelerine geri dönme istekleri sorularak; Türkiye'ye yapılan göç hareketlerinin nedenleri ve sonuçları araştırılmıştır.

Çalışma sonucunda, katılımcıların göç nedeninin birincil sebebi eğitim olurken, betimleyici bulgu sonuçlarında coğrafi ve kültürel yakınlık gelmektedir. Katılımcılar 1-5 yıl içerisinde %70,8 gibi yüksek bir oranda ülkelerine geri dönmeyi düşünmediği sonucu çıkmıştır.

Göç hareketleri bir yerden başka bir yere birçok farklı nedenle gerçekleşebilir. Ama her göç hareketi, kendi içinde sosyolojik olarak irdelenmesi gereken sosyal bir eylemdir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göç Nedenleri, Göç Hareketi, Azerbaycan, Türkiye.

ABSTRACT

Movements of migration cause significant changes in the country's social, political and socio-economic structure. The main aim of this study is, as a sociological study, to evaluate 137 Azerbaijani citizens who migrated from Azerbaijan to Turkey for various reasons between 2000-2020.

Qualitative and quantitative research methods were used in the study methodology. An electronic survey was conducted with 137 Azerbaijani citizens who lives in Turkey. Within the scope of the research, two separate question groups were formed in the questionnaire form to reach demographic and descriptive findings. For demographic findings, the participants were asked the questions of "age, marital status, educational status, employment status, profession and in which year they migrated". For the descriptive findings, 10 questions were asked to the

participants within the scope of the questionnaire, and a rating between 1 and 5 was requested for each question. In the survey, the participants were asked the primary reason for immigration to Turkey and their willingness to return to their country within 1-5 years and the reasons and consequences of immigration movements to Turkey have been investigated.

As a result of the study, while the primary reason for the migration of the participants is education, the descriptive findings show geographical and cultural proximity. Participants do not intend to return to their countries within 1-5 years, as high as 70.8%.

Movements of migration could happen from one place to another for many different reasons. However, every movements of migration is a social action that needs to be investigated sociologically in itself.

Keywords: Migration, Reasons of Migration, Movement of Migration, Azerbaijan, Turkey.

SURİYELİ MÜLTECİ SANATÇI İBRAHİM ALHASSOUN'UN YAŞAMI VE SANAT ANLAYIŞI

SYRIAN REFUGEE ARTIST İBRAHİM ALHASSOUN'S LIFE AND APPROACH OF ART²

Bülent Oral

Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Karabük,
Türkiye.

ORCID ID: 0000-0003-1247-4679

Büşra Nur ALTAN

Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Karabük,
Türkiye.

ORCID ID: 0000-0003-1839-1073

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 2010 yılında Tunus'ta başlayan ve "Arap Baharı" olarak da adlandırılan halk ayaklanmaları ile patlak veren iç savaş sonucunda ülkesini terk etmek zorunda kalan Suriyeli ressam İbrahim Alhassoun'un göç etmeden önceki ve göç ettikten sonraki dönemlerine ait eserlerini belirlemek ve savaşın çalışmalarına yansımaları ile bunları tuvale nasıl aktardığını ortaya koyarak sanatçının yeni bir ülkeye uyum sürecini, sanat anlayışındaki değişimleri ve çağdaş sanat içindeki yerini eserleri üzerinden irdelemektir. İbrahim Alhassoun 2014 yılında Türkiye'ye göç eden ve ressam kişiliği ile ön plana çıkan bir sanatçıdır. Çalışmalarında tuval ve kâğıt üzerine yağlı boya ile karışık teknikler kullanmıştır. Soyut ekspresyonist ressam, savaş öncesi çalışmalarında insan ve kent yaşamını çoğunlukla renklerin açık ve yumuşak tonlarını kullanarak işlemiştir. Buna karşın 2011 yılında başlayan savaşın etkisi ile çalışmalarında işlediği figür ve mekana yaklaşımı ile kullandığı renkler büyük değişim göstermiştir. Savaşın psikolojik etkileri öncelikle sanatçının kompozisyonlarındaki renk seçimini etkilemiş açık tonların yerini siyah ve koyu renkler almaya başlamıştır. Yapıtlarındaki bu değişim, figür betimlemelerinin geometrik soyutlamacı bir yaklaşıma dönüşmesinde de görülür. Kübik yaklaşımları zamanla soyut ekspresyonizme dönüşen sanatçı Türkiye'ye göç ettikten sonra çalışmalarında çoğunlukla savaş, göç ve bu iki unsurdan etkilenen insanları işlemiştir. Pablo Picasso ve Paul Klee'den de etkilenen sanatçının bu dönem eserlerinde işlediği insan betimlemeleri çoğunlukla çocuklardan oluşmuştur. Böylece savaş ve göçün ortaya çıkardığı sorunsal en iyi şekilde çocuklar üzerinden vermeyi amaçladığı savunulabilir. Savaş ve göç olgusunu yapıtlarında soyut ekspresyonist bir anlayışla ele alan sanatçı renk olarak siyah, beyaz, mavi ve kırmızı renklerini savaş ve göç kavramlarıyla özdeşleştirmiştir.

Anahtar Kelimeler: İbrahim Alhassoun, Mülteci, Çağdaş Sanat, Göç, Resim,

¹ Bu metin, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim dalında tamamlanan "Ortadoğu'daki Savaşın Ortaya Çıkardığı Bir Sorunsal Olarak Türkiye'deki Mülteci Sanatçılar ve Sanat Anlayışları" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Çalışma Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Koordinatörlüğü tarafından desteklenen Dr. Öğr. Üyesi Bülent Oral'ın yürütücülüğünde gerçekleştirilen SYL-2019-2105 numaralı proje kapsamında hazırlanmıştır. Katkıları nedeniyle Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Koordinatörlüğüne (BAP) teşekkür ederiz.

² This text was derived from the master's thesis titled "Refugee Artists in Turkey and Their Sense of Art as a Problematic Arising by the War in the Middle East", which was completed at Karabuk University, Institute of Graduate Programs, Department of Art History. The study was prepared within the scope of the Karabuk University Scientific Research Project Coordinatorship supported project numbered SYL-2019-2105, carried out by Assist. Professor Dr. Bülent Oral. We would like to thank Karabuk University Scientific Research Project (BAP) Coordinatorship for their contributions.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the works of the Syrian artist Ibrahim Alhassoun, who had to leave his country as a result of the civil war that started in Tunisia in 2010 and broke out with the popular uprisings, also called the "Arab Spring", for the periods before and after his migration and to examine the adaptation process of the artist to a new country, the changes in his understanding of art and his place in contemporary art through his works by revealing how he transfers them to the canvas with his reflections on his works. Ibrahim Alhassoun is an artist who immigrated to Turkey in 2014 and stands out with his painter personality. He used mixed techniques with oil paint on canvas and paper in his works. As an abstract expressionist painter, in his pre-war works, he mostly handled human and urban life using light and soft tones of colours. On the other hand, with the effect of the war that started in 2011, his approach to the figures he worked within his works and to the place and the colours he used showed a great change. The psychological effects of the war primarily affected the choice of colours in the artist's compositions, and the light tones began to be replaced by black and dark colours. This change in his works is also seen in the transformation of figure descriptions into a geometric abstractionist approach. After emigrating to Turkey, the artist whose cubic approach turned into abstract expressionism in time, mostly dealt with war, migration and people affected by these two elements. Influenced by Pablo Picasso and Paul Klee, the human depictions of the artist in his works of this period mostly consisted of children. Thus, it can be argued that he aims to present the problematics created by war and migration through children in the best way. The artist, who deals with the phenomenon of war and migration with an abstract expressionist approach in his works, has identified the colours black, white, blue and red with the concepts of war and migration.

Keywords: Ibrahim Alhassoun, Refugee, Contemporary Art, Migration, Painting.

**KORUMA SORUNLARI BAĞLAMINDA SURİYELİ SİĞİNMACILAR:
GAZİANTEP TARİHİ KENT DOKUSUNDA ÖRNEK BİR ÇALIŞMA**
SYRIAN REFUGEES IN CONTEXT OF CONSERVATION CHALLENGES:
A CASE STUDY IN THE OLD CITY OF GAZİANTEP

Esra İSLAMOĞLU

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre
Tasarımı Bölümü, Gaziantep Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-0111-1680

Dr. Tülay KARADAYI YENİCE

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü,
Gaziantep Türkiye.

ORCID ID: 0000-0001-7063-65202

ÖZET

Onuncu yılını Mart 2021’de dolduran Suriye İç Savaşı, komşu ülkelere büyük bir mülteci akınına neden oldu. Güncel resmî rakamlar, kuzey komşu Türkiye’deki Suriyeli sığınmacı sayısının dört milyona yaklaştığını göstermektedir. Bu veri, Türkiye’nin dünyada en fazla sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülke olduğu anlamını taşır. Siyasî ve sosyoekonomik açılardan Türkiye, Suriye’deki insanî krizden en çok etkilenen ülkelerden biridir.

Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların yalnızca %1,4’ü kamplarda yaşamakta olup, ekseriyetle Suriye sınırındaki illere ve ülkenin büyük metropol alanlarına yerleşmişlerdir. Türk hükümetince *misafir* olarak nitelendirilen Suriyeli sığınmacılara ev sahipliği yapan önemli şehirlerden biri Gaziantep’tir. Halep’in kuzeyinde, Türkiye-Suriye sınırına bir saat mesafedeki bu metropol, yüzbinlerce insanın kendine mesken tuttuğu bir yer olarak sığınmacı krizinin ana merkezlerden birisidir. 2021 yılı itibarıyla kayıtlı 450.000’den fazla Suriyeli sığınmacıyı misafir etmekte olan Gaziantep, İstanbul’dan sonra Türkiye’de en fazla sayıda Suriyeli sığınmacı barındıran kenttir.

On yıldır devam eden Suriye İç Savaşı, sığınmacı olma durumunu “kalıcı bir geçicilik” hâline getirmiştir. Mekân meselesi bu bağlamda önemlidir, çünkü sığınmacıların hayata tutunabilmeleri ve devam edebilmeleri, mekânın edimiyle mümkündür. Bu araştırmanın ana sorun alanı, Suriyeli sığınmacıların yaşam pratiklerinin tarihî çevrede geleneksel konutlar üzerine etkisinin incelenmesidir. Daha spesifik olarak, bu araştırma, sığınmacıların barınma ihtiyaçlarını karşıladıkları tarihî konutlar ve çevreleri üzerindeki müdahalelerine odaklanmakta, sığınmacı sorununu tarihî çevre koruma bağlamında irdelemekte ve olası koruma ve restorasyon çalışmalarının sürdürülebilirliği için sosyal ve kültürel sağıklaştırma çabalarının birlikte yürütülmesi gereğine dikkat çekmektedir.

Araştırmanın örneklem alanını, Gaziantep tarihî kent merkezinde bulunan Şekeroğlu Mahallesi ve yakın çevresi oluşturmaktadır. Bulgular, saha araştırması yöntemine dayalı olarak bölgede barınan sığınmacıların tarihsel değerlere müdahale biçimlerinin tespitine dayanmaktadır. Sonuç olarak, seçilen bölgeyi mesken tutan sığınmacılar tarafından yapılan fizikî müdahaleler ile özgün tarihî dokunun zarar görebildiği tespit edilmiştir. Bu müdahalelerin ileriki çalışmalarda irdelenebilecek ekonomik ve sosyokültürel değişkenlere bağlı olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gaziantep, göç çalışmaları, sığınmacı, tarihi çevre, koruma.

ABSTRACT

As March 2021 marked the anniversary of the Syrian civil war, the number of Syrian refugees has exceeded seven million. Syria's northern neighbour Turkey is home to nearly 3.6 million Syrian refugees, who constitute the vast majority of over 4 million refugees and asylum seekers currently living in the country, making Turkey the world's biggest host of refugees. Politically and socioeconomically, Turkey is one of the most affected countries by the humanitarian crisis in Syria. Only 1.4% of Syrian refugees in Turkey live in camps, and they mostly settled in the provinces bordering Syria and the country's major metropolitan areas.

Gaziantep is one of the Turkish cities hosting a great number of Syrian refugees, referred to as *guests* by the Turkish government. This metropolis to the north of Aleppo, an hour away from the Turkish-Syrian border, has become one of the epicenters of the refugee crisis for hosting more than 450,000 registered Syrian refugees as of 2021, which makes her the second province in terms of refugee population in Turkey after Istanbul.

The Syrian Civil War, which has been going on for more than ten years, has turned the status of being a refugee into a state of being in *permanent transience*. Architectural space is crucial in this context because through the construction of a place as *home* refugees can hold on to life. This research focuses on Syrian refugees' way of life in traditional Antep houses and their use of nearby urban areas. More specifically, it analyzes the changes, variations, and interventions from refugees to historic buildings in the process of remaking the *home*. The case study area of the research is the Şekeroğlu Neighbourhood, located in the old city of Gaziantep and its immediate surroundings. The findings are based on-site observations upon ways of interventions to heritage buildings and the level of conservation awareness among refugees. In conclusion, buildings of heritage value are exposed to damage by the physical interventions from refugees residing in the case study area. We assume that there might be several causes behind this, including but not limited to economic and socio-cultural issues, which can be further explored in future studies.

Keywords: Gaziantep, migration studies, Syrian refugees, heritage conservation.

1. GİRİŞ

En genel anlamda bir yer değiştirme olarak tanımlanabilen göç kavramı, insanların, kültürel, ekonomik, siyasal ya da sosyal nedenlerden dolayı buldukları yerden ayrılarak başka sınırlar içine yerleşmesi olarak ifade edilebilir (Koçak ve Terzi, 2012). Dolayısıyla göç kavramı aynı zamanda bireylerin ya da grupların sembolik veya siyasî sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketini içerir (Marshall, 1999). İnsanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olsa da, göçün küresel düzeyde hissedilmesi sanayi devrimine tarihlenir. Onsekizinci yüzyılda kırsal alandaki nüfusun kentlere hareketiyle başlayan bu dönemin ülkemizdeki etkileri, yirminci yüzyılın ortalarından itibaren görülmeye başlanmıştır. Kırsaldan kentsel alanlara doğru gerçekleşen bu hareket temelde toplumların iç işleyişi olarak görülürken süreç daha sonraları dış dünyadaki çekim merkezlerine doğru bir harekete doğru evrilmiştir. Bir başka ifadeyle yerel, bölgesel ve ulusal düzeydeki göç kavramı küreselleşme etkisiyle giderek ulusötesi bir olguya dönüşmüştür (Kara ve Korkut, 2010). Küreselleşmenin etkisi ile ulusötesi göçler varlığını sürdürse de günümüzdeki bu göçlerin birer tercih olarak değil zorunluluk olarak ortaya çıkması dikkat çekmektedir. Bu zorunlulukların temelinde ise ülkelerin içinde bulunduğu siyasî istikrarsızlık, zorla yerinden ettirilme ve iç çatışma ortamının sürmesi gibi nedenler vardır.

Onuncu yılını Mart 2021'de dolduran Suriye İç Savaşı, komşusu olan ülkelere büyük bir mülteci akınına neden oldu. Güncel resmî rakamlar, Türkiye'de kayıtlı geçici koruma altındaki

Suriyeli sayısının neredeyse dört milyona ulaştığını göstermektedir (UNHCR Turkey, 2020). Bu veri, Türkiye'nin dünyada en fazla sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülke olduğu anlamını da taşır. Siyasî ve sosyoekonomik açılardan Türkiye, Suriye'deki insanî krizden en çok etkilenen ülkelerden biridir. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların yalnızca %1,4'ü kamplarda yaşamakta olup, ekseriyetle Suriye sınırındaki illere ve ülkenin büyük metropol alanlarına yerleşmişlerdir (Mülteciler Derneği, 2021).

Suriye sınırına bir saat uzaklıkta bulunan Gaziantep, on yıldır sığınmacı krizinin ön saflarındadır. İç savaş etkisiyle Türkiye'ye yönelen nüfus hareketi ile birlikte bilhassa ilin güneyinde birçok mülteci kampı açıldı, ancak sığınmacıların büyük bir kısmı kentsel alanlarda yaşamını sürdürüyor. 2019 yılı itibariyle kayıtlı 445 binden fazla Suriyeli sığınmacıyı misafir etmekte olan Gaziantep, İstanbul'dan sonra Türkiye'de en fazla sayıda Suriyeli sığınmacı barındıran kenttir (Erdoğan, 2019). Sığınmacılar kentin birçok farklı bölgesinde var olmakla birlikte bazı semt ve mahallelerde yoğunlaşmaktadır. Tarihî kent merkezi ve yakın çevresindeki geleneksel konut dokuları sığınmacıların sıklıkla yerleştiği yerlerdendir. Genellikle yoksul gruplar barınma ihtiyaçlarını karşılamak üzere bu bölgeyi seçmiştir. Geleneksel konutların sahip olduğu mekânsal niteliklerin Suriye'deki konutlar ile benzerlik göstermesi, bir konutun birden fazla ailenin kullanımına olanak sağlaması, kent merkezine yakınlık gibi nedenler, yer seçimini etkileyen temel faktörlerdir.

Bu araştırmanın amacı, Gaziantep tarihi kent merkezi ve yakın çevresinde barınan Suriyeli sığınmacıların yaşam pratiklerinin tarihî çevrede geleneksel konutlar üzerine etkisinin incelenmesidir. Daha spesifik olarak, bu araştırma, sığınmacıların barınma ihtiyaçlarını karşıladıkları tarihî konutlar ve çevreleri üzerindeki müdahalelerine odaklanmakta, sığınmacı sorununu tarihî çevre koruma bağlamında irdelemekte ve olası koruma ve restorasyon çalışmalarının sürdürülebilirliği için sosyal ve kültürel sağıklaştırma çabalarının birlikte yürütülmesi gereğine dikkat çekmektedir.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın kapsamını Gaziantep kent merkezi sınırları içerisindeki Şekeroğlu Mahallesi'nde Suriyeli sığınmacılar tarafından kullanılan geleneksel konutlar oluşturmaktadır. Alan Gaziantep Kalesi'nin güneydoğusunda olup, kültür turizmi açısından önemli miras alanlarına yakın bir bölge olarak çok sayıda sivil mimarlık örneği barındırmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Şekeroğlu Mahallesi'nin Gaziantep Eski Kent Merkezi İçindeki Konumu

Bu çalışmada, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme seçilmiştir. Gaziantep'in göç profili çalışmanın yapılacağı kent olarak seçilmesinde etkili olmuştur. Amaç doğrultusunda, eski kent merkezinde pek çok tarihî yapıya ev sahipliği yapan Şekeroğlu Mahallesi çalışma alanı olarak seçilmiştir. Çalışma, Gaziantep eski kent merkezinde yaşayan Suriyeli sığınmacıların mevcut durumunu betimleyici araştırma grubunda yer almakta; temel materyali, saha araştırmasına dayalı olarak tespitlere dayandırılmaktadır. Bununla birlikte küçük odak gruplarla yapılan görüşmelerden de faydalanılmıştır. Saha araştırmaları 15/09/2021 ve 20/09/2021 tarihleri arasında yazarlar tarafından gerçekleştirilmiştir.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bilindiği üzere tarihî kent merkezleri, geçmiş medeniyetlerden günümüze ulaşan kültür katmanlarının iç içe yer aldığı miras alanlarındandır. Bu alanların özgün nitelikleri ile korunarak gelecek nesillere aktarılması, toplumsal bellek ve kültürel sürdürülebilirliğin sağlanması açısından oldukça önemlidir. Ancak özellikle yirminci yüzyıl ortalarından itibaren değişen yaşam koşulları ve konfor şartları, tarihî kent merkezlerinin önemini yitirmesine neden olmuştur. Tarihî bölgelerde yaşayan yerel halkın ekserisi zaman içinde kentin yeni mahallelerine, modern dairelere taşındı. Mülk sahiplerinin yer değiştirmesi ile fiziksel eskime süreci hızlanan bu bölgeler zamanla üretim veya depolama alanlarına dönüştü. Fiziksel eskimenin yanı sıra sosyal, ekonomik ve kültürel boyutta da birçok sorun eş zamanlı olarak yaşandıkça, tarihî kent merkezlerinin çöküntü bölgelerine dönüşümü hızlandı (Yenice, 2012). Yirminci yüzyılın sonlarına doğru artan koruma bilinci ve yirmibirinci yüzyıl başlarından itibaren gelişen kültür turizmi olanakları, tarihî kent merkezlerine duyulan ilginin tekrar artmasını sağlamıştır. Bu gelişmelerden zengin bir kültürel mirasa sahip olan Gaziantep tarihi kent merkezi de payını almıştır. Kent, kültür turizminden aldığı payı artırmak üzere birçok anıtsal ve sivil mimarlık örneğinin korunmasına ve sağlıklılaştırılmasına yönelik projeler geliştirmiştir. Ancak son on yıldır yaşanmakta olan Suriye İç Savaşı nedeniyle kentin sosyal, ekonomik ve kültürel gelişiminin olumsuz yönde etkileniyor olması muhtemeldir. Zira ülkelerindeki siyasî iktidarsızlık ve çatışma ortamından kaçarak Türkiye'ye sığınan Suriyeli nüfusun bir kısmı Gaziantep tarihî kent merkezi ve yakın çevresinde barınma ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Zor koşullar altında yaşam mücadelesi veren sığınmacılar, gündelik hayatta karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmek ve yaşam koşullarını iyileştirmek üzere buldukları tarihî konutlara çeşitli müdahalelerde bulunmaktadır.

Bu müdahalelerin etkilerini iyi okuyabilmek için öncelikle tarihî Antep evlerinin genel karakteristiklerini tanımlamak gereklidir. Bu nedenle, bir sonraki bölümde geleneksel Antep evlerinin mimarî karakteristiği tanımlanmakta ve sığınmacıların gerçekleştirdiği müdahaleler ile özgün doku ve konut yapılarının nasıl etkilendiği açıklanmaktadır.

GAZİANTEP TARİHİ KENT MERKEZİ VE GELENEKSEL ANTEP EVLERİNİN KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ

Gaziantep'in tarihî kent merkezi birçok anıtsal yapısı, geleneksel taş evleri, dar sokakları, çıkmaz sokakları, kabaltı ve meydanları ile tipik bir Osmanlı kentidir. Bu kentin, sivil mimarlık örneklerinden olan geleneksel evleri genellikle iki katlı, avlulu, taş evler şeklinde inşa edilmiştir. Evleri çevreleyen sokaklar iklim ve mahremiyet ihtiyacının etkisiyle yüksek avlu duvarları ile kapatılmış, dar ve kıvrımlı karakterdedir. Evlerin plan şemaları ise yüksek avlu duvarlarının arkasında yer alan merkezî avlu etrafında şekillenmiştir. Bu avlular hayatın geçtiği mekânlar olmaları hasebiyle *hayat* adını almıştır. Genellikle tam ortalarında yerel ağızda *gane*

olarak adlandırılan bir havuz yer alır. Sokak duvarına bakan kısımlarında ise asmalı çardaklar bulunur. Zemin döşemelerinde yöredeki taş ocaklarından çıkarılan siyah bazalt ve sarı kalker taşları birlikte kullanılmıştır. Bu kullanım birer sıra olarak karşımıza çıkabileceği gibi yıldız, çiçek gibi farklı şekillerde de döşenerek hayat zemin süslemeleri oluşturulmuştur (Şekil 2). *Hayat* ile aynı düzlemde, yani zemin katta mutfak ve odalar yer alır. *Hayat*'ın içerisinde, yapıya bitişik ve taş işlemeciliği bakımından oldukça özenli yapılmış merdivenlerle üst kata ve bodrumdaki kilerlere ulaşılır. Bodrum katta yer alan kiler, geniş bir alanda serin depolama imkânı sağlamasıyla halkın zengin yemek kültüründe oldukça önemli rol oynamıştır. Bazı evlerde bu bodrumlar doğal oluşumlu ya da insan yapımı mağaralarla birleşerek daha da büyümüşlerdir.

Türk Evi plan tipolojileri üzerinden baktığımızda, geleneksel Antep evleri sofasız plan tipindedir. Bu nedenle merdivenler genellikle odaların önündeki balkon şeklindeki geçitlere ya da odalar arasındaki eyvanlara açılırlar. Bu eyvanlardan üst kattaki odalara girilir. Odaların girişlerinde Türk evlerinde tipik olduğu gibi ayakkabıların çıkarıldığı pabuçluk (yerel ağzda eşiklik) alanı bulunmaktadır. Üst kattaki odalarda günlük yaşama ait bütün ihtiyaçlar karşılanmaktadır. Saklama ihtiyacına cevap vermek için odaların iki ya da üç duvarı boyunca ahşap yüklükler yapılmıştır. Yörede bu ahşap işçiliğine *nacar* denilmektedir (Şekil 3). Bazı evlerde bu *nacar* işçiliği dolapların içerisine, bazen çatı arasına bazen de büyük evlerde üst kat şahnişin odalarına çıkan merdivenler yerleştirilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Hayat (solda) ve dolap içi merdivenleri (sağda) örnekleri

Üst kat odaların avluya bakan cephelerinde, oda pencerelerinin üst kotlarında havalandırma ve kuş pencereleri pencereleri bulunmaktadır (Şekil 3). Yörede *kuş taçası* olarak da bilinen bu pencereler dikdörtgen, kemerli ya da sivri kemerli formları ile avlu cephesinde yerlerini alırlar. Oda içerisinde ahşap kapakları veya camlı pencere kanatları olan kuş pencerelerinin dış tarafında genellikle demir şahar veya ahşap oymalı kapakları bulunur (Atalar, 1998).

Şekil 3. Nacar işçiliği dolaplar ve tavan (solda), havalandırma ve kuş pencereleri (sağda) örnekleri

Evler kuru yığma sistemde inşa edilmiş, döşemelerde ise ahşap kirişler kullanılmıştır. Gaziantep evlerinin bir diğer karakteristik özelliği ise hem iç hem dış mekânlarında bol ahşap malzeme kullanımınıdır. İç mekânlarda kapı, pencere, dolap, kübbiye, camekân ve duvar kaplamaları gibi bilimum yüzeyde sıklıkla ahşap kullanılmıştır. Düz ahşap kaplamaların yanı sıra, tezyinatın önemli bir parçası olan oldukça karakteristik ve ilgi çekici ahşap üzeri işlemler Antep evlerinde sıklıkla görülür. Dolap kapakları, duvar kaplamaları ve iç pencere kapakları üzerlerinde uygulanan oyma, süsleme ve motifler birbirini tamamlayacak şekilde tasarlanmış olup, göbeklerinde desenler, selviler, hayvan ve çiçek motifleri bulunur (Ülker, 1994).

SIĞINMACI MÜDAHALELERİNİN GELENEKSEL EVLER ÜZERİNE ETKİSİ

Çalışma kapsamında, *Gaziantep Kültür Yolu* olarak bilinen, kentin en turistik mahallelerinden biri olan Şekeroğlu Mahallesi'nde bazı evler örnek olarak seçilmiştir. Evlerin seçimi konusunda mahalle muhtarı ile görüşülmüş ve nihayetinde üç tanesi Köroğlu Sokak'ta, iki tanesi ise Kazancı Sokak'ta yer alan beş evde karar kılınmıştır. 2011 yılında yenileme ve sokak sağlıklılaştırma çalışmaları kapsamında *Kültür Yolu*'na katılan bu sokakların (Şekil 4) tercih edilmesinin nedeni, mahallede kültür yolu güzergâhına en yakın sokaklar olmalarıdır.

Şekil 4. Kazancı ve Köroğlu Sokaklarında Sağlıklaştırma Çalışmaları (GBB, 2011)

Saha araştırması sırasında sığınmacı olarak kente gelen konut kullanıcılarıyla yapılan görüşmelerde, düşük kira bedelleri, tanıdık veya akrabalarının bu bölgelerde yaşamaları gibi nedenlerle bu evleri barınma ihtiyaçlarını karşılamak için tercih ettikleri öğrenilmiştir.

Evlerin buldukları sokaklar, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından sokak sağlıklaştırma projesi kapsamında yenilenmiştir. Fakat evlerin iç bölümleri sığınmacılar tarafından yapılan hatalı onarım ve yanlış müdahaleler sonucunda bir tahribat sürecine girmiştir. Gözlemler sırasında, sığınmacıların, barınma ihtiyaçlarını görme ve konfor gereksinimlerini mümkün olan en az masraf ve çaba ile karşılama isteğiyle yaptıkları bu müdahalelerin yapılaraya zarar verdiğinin farkında olmadıkları izlenimi edinildi. Anıtlarda bozulma nedenleri arasında, dış etkiler kategorisinde önemli bir başlık olan “insanların neden olduğu hasarlar” içerisinde yer alan savaş, dolaylı olarak; kötü kullanım ve onarımlar ise doğrudan bu yapılar için bozucu etkindir.

Hatalı müdahalelerin en önemlilerinden biri evlerin tarihî kesme taş duvarlarının hem iç mekânlarda hem avlularda bakımının zor olduğu gerekçesi ile boyanmasıdır (Şekil 5). Bu boyamalarla evlerin ana yapı malzemesi olan kalker kökenli gözenekli taş malzemelerin gözenekleri inorganik bir malzeme ile doldurulmuştur. 19. yüzyıl sonlarına ya da 20. yüzyıl başlarına tarihlenen bu yapıların orjinal yapı taşları nefes alabilme özelliklerini kaybettikleri için hızlıca içten içe çürüme tehlikesi ile karşı karşıyadırlar.

Şekil 5. Kesme taş duvarların boyanmasına çeşitli mekânlardan örnekler

Bir diğerk bozulma ise evlerin planimetrisine yapılan müdahalelerdir. *Hayat* olarak adlandırılan avlulara ev sakinleri tarafından kendi kullanım gereksinimlerine göre birçok muhdes ek yapılmıştır. Çoklu kiracıların kullanımına açmak adına büyük evlerin bölünmesi de *hayatların* içine yapılan önemli müdahalelerdendir. Bölünen evlerde avlular bazen rastgele örülmüş briket duvarlarla ayrılırken bazen de bir avlunun tamamı bölünen bir parçada kalmıştır. Bu durumda merdivenin olmadığı bölümde kalan kısımlarda üst kat odalara çıkabilmek için avlulara beton merdivenler inşa edilmiştir (Şekil 6). Avlulara yapılan bir başka müdahale, duvarların güvenlik ve mahremiyet gerekçeleri ile briket duvarlarla yükseltilmesidir. Bazı evlerde avlunun bir bölümünü perdelerle kapatmak suretiyle yeni mekânlar oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu mekânlar bazan oda gibi, çoğu zaman da depo olarak kullanılmaktadır. Bu uygulamalar sonucu genellikle merdiven altlarında kapı, pencere ve merdiven detayları kapatılmış, havasız kalmış, bazen depolamalar sonucunda detay taşlarında kopma ve deformasyonlar oluşmuştur. Bazı evlerde avluların üzeri korozyona uğrayabilen demir ve galvaniz saç gibi uygun olmayan malzemelerle kapatılmıştır. Bu malzemelerin zamanla korozyona uğraması sonucunda yapının orjinal taşları ve detayları kimyasal ve fiziksel hasara uğramaktadır. Bazı örneklerde avluların üzerine naylon çekilmiş, bu işlem için yapının orjinal taşlarına demir kancalar çakılmıştır. Bu kancalar korozyona uğramış ve yapı taşında çatlama, kopma gibi zararlara neden olmuştur.

Şekil 6. Hayat içinde betonarme merdiven eklemeleri (sol, orta), hayat duvarlarına briket eklemeler (orta, sağ)

Son olarak, avlu içerisinde çeşitli yerlere rastgele tesisat çekilmiştir. Avluların içindeki tarihî yapı elemanları bilinçsizce lavabo olarak kullanıldığı gibi, tarihî yapıya uymayan muhdes lavabolar da eklenmiştir (Şekil 7). Bu tesisatlar döşenirken, tarihî yapıya uygun şekilde nasıl ve nereden döşenmesi gerektiğine dair detaylar göz ardı edildiği için yapı elemanları tahrip olmuştur.

Şekil 7. Avlularda çekilen su tesisatına örnekler, tarihi yapı elemanı (orta)

Evlerin plan düzenini etkileyen bir diğer durum ise bölünmüş evlerde, mutfakın olmaması nedeniyle zemin katlardaki bir mekânın mutfaka dönüştürülmesidir. Bu doğrultuda bu mekânlarda bazı fiziksel değişikliklere gidilmiştir. Temizlik kolaylığı sağlamak adına zeminlerine beton dökülmüş, duvarlarına muhdes mutfak rafları ve dolaplar çakılmıştır. Bu mekânlarda elektrik tesisatları da rastgele çekilmiş olup, yapı ve kullanıcıları için güvenlik tehlikesi oluşturmaktadır. Ayrıca duvarlara yapılan bu monteleme ve tesisat işlemleri yapı taşlarında kırılma, çatlama ve kopmalara neden olmuştur. Benzer şekilde zemin kat odalarının birçoğunda ahşap döşemeler kaldırılarak zeminlere beton dökülmüştür.

Tipik bir Türk evinde oda içerisinde günlük ihtiyaçların karşılanmasında en önemli yapı elemanları yüklüklerdir. Geleneksel Antep evlerinde de *nacar* olarak adlandırılan bu yüklükler, ev sakinleri tarafından yağlı boya ile kaplanmıştır (Şekil 8). Tıpkı duvarlarda olduğu gibi, yağlı boya, organik bir malzeme olan ahşabın hava ile temasını keserek çürümesine neden olmakla beraber, ahşap yüzey üzerinden ancak kimyasallarla temizlenebileceği için oldukça zarar vericidir.

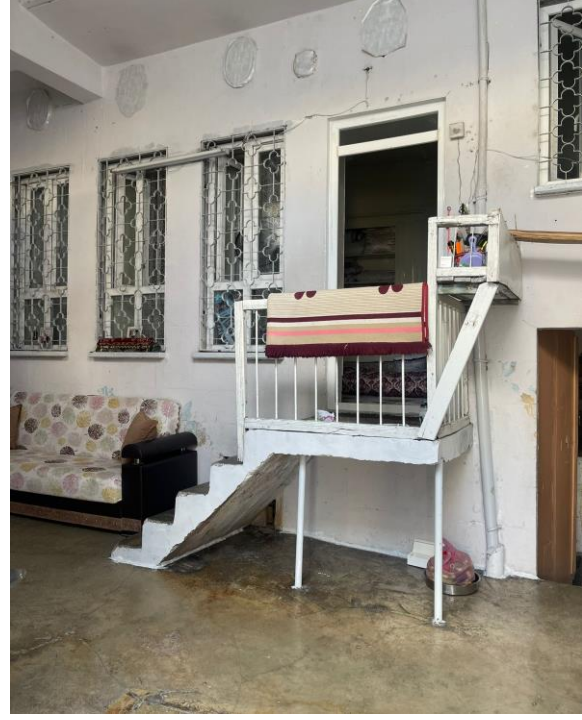
Şekil 8. Nacar işçiliği ahşapların boyanmasına örnekler

Zemin döşemeleri gibi tavan yüzeylerine de benzer şekilde hatalı müdahalelerde bulunulmuştur. Çoğu odada ahşap kirişler bakım ve temizliklerinin zor olduğu gerekçesiyle kapatılmıştır. Bu uygulama kontrplaklarla, kumaşlarla veya naylon örtülerle yapılmıştır (Şekil 9). Yapı elemanlarının hava ile temasını kesen bu uygulama çürümeyi hızlandırır. Özellikle naylonla kapatılan ahşap tavanlar, terleme neticesinde nemlenerek, ileride oluşabilecek taşıma problemlerine altyapı oluşturmaktadır.

Şekil 9. Ahşap kirişlerin farklı malzemeler ile kapatılması kumaş (sol), naylon (orta), kontrplak (sağ)

Evlerin tamamında bakım ve ısı yalıtımı zorluğu gerekçesiyle orijinal ahşap kapı ve pencere doğramaları sökülümüş, yerlerine plastik doğramalar tercih edilmiştir. Antep evlerinin en özgün detaylarından biri olan havalandırma ve kuş pencerelerinden soğuk girdiği gerekçesiyle bu elemanlar kapatılmıştır (Şekil 10).

Şekil 10. PVC doğramalar (solda) ve kapatılmış kuş pencereleri (sağda)

Zemin kattaki beton dökümleri sonucu ise evlerin zemin katlarında kiler olarak kullanılan bölümler pencereleri de dâhil olmak üzere görünmez olmuştur. Geleneksel Antep evlerinin ana mekânlarından biri olan, yemek kültürünün geliştirdiği, toprağa gömülü kiler mekânlarının bu evlerde olup olmadıklarını anlamak için artık kazı çalışması yapmak gerekmektedir. Evlerin orijinal planlarındaki bu değişiklikler ve muhdes ekler özgün plan şemalarını bozmuş ve kayıp olabileceği düşünülen mekânlar oluşturmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Tarihi kent merkezleri, geçmiş ve gelecek arasında bağ kurulmasını sağlayan önemli miras alanlarıdır. Bu mirasın önemli bir bölümünü ise sivil mimarlık örnekleri oluşturur. Belirli bir dönemin yaşayış biçimini, kültürünü, plan şemasını, malzeme ve yapım tekniklerini yansıtmaları açısından önemli olan bu yapılar, zaman içerisinde uzun süreli doğal etkenlerin yanı sıra, sosyal, ekonomik, teknolojik olmak üzere birçok nedene bağlı olarak özgün karakterini yitirmeye ve yok olmaya yüz tutmuşlardır.

Günümüzde tarihî şehir dokularının ve geleneksel konutların karakterinin bozulmasında bir diğer etken savaş ve göçlerdir. Farklı bir coğrafyadan gelen, kültür farklılıkları gösteren sığınmacılar, günümüzde genellikle kiralarının düşük olması, evlerin bölünerek çoklu kiracılara verilebilmesi gibi ekonomik nedenlerden dolayı tarihî kent merkezlerinde yaşamaktadırlar. Gaziantep tarihî kent merkezinde yaşayan Suriyeli sığınmacıların yaşam pratiklerinin, kültürel mirasın korunması bağlamında geleneksel konutlar üzerine etkisi inceleyen bu araştırma sonucunda, kullanıcı kaynaklı çeşitli müdahalelerle yapıların zarar gördüğü tespit edilmiştir.

Öncelikleri barınma ihtiyaçlarını görme ve konfor gereksinmesini az masraf ve çaba ile karşılama arzusu olan sığınmacıların, yaşadıkları evlerin tarihî değerlerinin farkında olmaları, olsalar dahi bu yapıları gereğince kullanabilmeleri her zaman mümkün olmamaktadır.

Binalarda daha fazla kişinin barınabilmesi, istenen mahremiyet düzeyini ve konfor şartlarını sağlama amacıyla yapılan müdahaleler, tarihî yapılara zarar verebilmektedir.

Kentsel alanlar, mülteci kamplarının aksine, sığınmacıların serbestçe yaşamalarına, sosyal hayata katılmalarına ve daha iyi bir gelecek inşa etmelerine izin vermekle beraber çeşitli tehlike ve zorlukları da ihtiva ederler. Bu nedenle bilhassa tarihî kent bölgelerinde sığınmacıların yaşamının iyileştirilmesine dair politikalar geliştirilmesi önemli görülmektedir. Tarihî evlerde yaşayan sığınmacıların, konfor şartlarını uygun malzeme ve doğru onarım teknikleriyle sağlayabilmeleri için gerekli tedbirler alınmalıdır. Ancak türlü imkânsızlıklar içinde oldukları da göz önünde bulundurularak, ulusal ve uluslararası kurumlardan sağlanan fonlarla, barınma alanlarının iyileştirilmesi konusunda desteklenmeleri gerekiyor. Diğer taraftan, geçici olarak başlayan ve kalıcı hale gelen sığınmacı olma hâline ilişkin birlikte yaşama kültürü ve kentsel-sosyal hayata entegrasyon konularında proaktif yaklaşımlar benimsenmelidir. Kültürel mirası koruma sorunları da bu tarz bir yaklaşımla ele alınması elzem olan konulardan biridir.

KAYNAKÇA

- Anonymous, (1997). UNHCR Comprehensive Policy on Urban Refugees. Geneva. Erişim Adresi: <https://www.refworld.org/pdfid/41626fb64.pdf> Erişim Tarihi: 15.09.2021
- Atalar, A. (1998). Gaziantep Evlerinde Kuş Pencereleeri, *Yorum Dergisi*, 16 (12), pp. 9-11.
- Erdoğan, M.M. (2019). Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler. Erişim Adresi: <https://www.kas.de/documents/283907/7339115/T%C3%BCrkiye%27deki+Suriyeliler.pdf/aca9d37-7035-f37c-4982-c4b18f9b9c8e?version=1.0&t=1571303334464> Erişim Tarihi: 14.09.2021.
- GBB, (2011). Kazancı-Koroğlu Sokaklar Kültür Yoluna Katılıyor. Erişim Adresi: <https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/kazanci-koroglu-sokaklar-kultur-yoluna-katiliyor> Erişim Tarihi: 18.09.2021.
- Kara, P & Korkut, R. (2010). Türkiye'de Göç, İltica ve Mülteciler. *Türk İdare Dergisi*, 467, pp. 153-162.
- Koçak, Y. & Terzi, E. (2012). Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), pp. 163-184.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (Çev. O. Akınhay ve D. Kömürcü.), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mülteciler Derneği, (2021). Erişim Adresi: Türkiye'deki Suriyeli Sayısı Eylül 2021. <https://muletciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>, Erişim Tarihi: 20.09.2021.
- UNHCR Turkey - Fact Sheet September 2020 (22 Sept 2020). Erişim Adresi: <https://reliefweb.int/report/turkey/unhcr-turkey-fact-sheet-september-2020> . Erişim Tarihi: 15.09.2021
- Ülker, M. (1994). Geleneksel Türk Sanatında Oyma Eserler, *Türkiyemiz Kültür Sanat Dergisi*, 6(8), pp. 32-37.
- Yenice, M.S. (2012). A Gis-Based Method For Determining Of Regeneration Strategies In Historic Urban Quarters. *International Journal of Arts & Sciences*, 5 (7), pp. 245-255.

**TÜRKİYE’NİN TARİHSEL ARKA PLÂNINDA GÖÇ HADİSESİ VE GÖÇÜN
GÜNÜMÜZ EĞİTİMİNE YANSIMALARI****THE IMMIGRATION IN TURKEY'S HISTORICAL BACKGROUND AND ITS
REFLECTIONS TO CONTEMPORARY EDUCATION****Doç. Dr. Seyit TAŞER**Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal
Bilimler Eğitimi Bölümü

ORCID ID: 0000-0002-2236-4644

Ahmet ULUSOY

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

ORCID ID: 0000-0002-3466-1443

ÖZET

Göç olgusu, insanlık tarihi kadar eskidir ve halen günümüzde de devam eden bir süreçtir. Geçmişte dünyanın birçok yerine birçok sebebe bağlı olarak göçler gerçekleştirildiği gibi, günümüzde de bu süreç devam etmektedir. Elbette ki dünya üzerinde gerçekleşen bu hareketlilik birtakım sonuçlara ve sorunlara da sebep olmaktadır. Göçle birlikte meydana gelen yeni kültür havzaları, yeni toplumlar, ekonomik, sosyolojik, siyasi ve fiziki değişiklikler insanı etkileyen önemli unsurlardır. İnsanoğlu, tabiatı gereği alışmış olduğu ortamdan farklı bir ortama geçince tedirginlik duyar ve yeni ortama uyum zaman alır. Bu bakımdan göç, zihni arka planda bazı olumsuz duyguları da barındırabilmektedir. Çeşitli sebeplere bağlı olarak gerçekleşen göç hadisesinde sebeplerin bazıları dış etkenlerle gerçekleşen zorunluluklardan kaynaklanırken bazıları da isteğe bağlı olabilmektedir. Bu bağlamda, Türkiye topraklarında gerçekleşen göç hadisesini, medeniyetimizi kapsayan tarihsel arka planda incelemek önemli hale gelmektedir. Zira bir bölgede meydana gelen göç hadisesini, o coğrafyanın evveliyatını da kapsayan bir bakış açısıyla değerlendirmemek, toplumları eksik veya yanlış sonuçlara götürebilir. Bu bakımdan coğrafyamızda cereyan eden göç olgusunu, sadece günümüze bakan tarafı ile değil, tarihi seyir içinde, bütün bileşenleri ile değerlendirmek, bizi sağlıklı sonuçlara ulaştıracaktır. Bütün bunların yanında dünya üzerinde gerçekleşen göçlerin genel karakteristiği; sosyal, ekonomik ve kültürel sorunları beraberinde getirmesidir. Bu bakımdan göç, insanlık tarihinin gerçeğidir. Sebep ve sonuçlarının iyi analiz edilmesi gerekir. Bu çalışma, coğrafyamızda cereyan eden göç hadisesinin çeşitli boyutlarını, bir Osmanlı Arşiv belgesinden hareketle analiz etmenin yanısıra, göçün günümüze bakan sorunlarını ele almaya çalışmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Eğitim, Kültür, Kültürleşme, Asimilasyon, Entegrasyon.**ABSTRACT**

The phenomenon of migration is as old as human history and is a process that continues today. In the past, migrations to many parts of the world were carried out due to many reasons, and this process continues today. Of course, this mobility in the world also causes some consequences and problems. New cultural basins, new societies, economic, sociological, political and physical changes that occur with migration are important factors affecting people. When human beings move to a different environment from the environment they are used to by nature, they feel uneasy, and it takes time to adapt to the new environment. In this respect, migration can also contain some negative emotions in the mental background. The most

important issue in the phenomenon of migration is the cause. While the reason for migration is mostly external factors and undesirable factors, it can also happen with the wishes of individuals and societies. In this context, it becomes important to examine the migration event that took place in Turkey in the historical background covering our civilization. Because, failing to evaluate the migration event in a region from a perspective that includes the history of that geography may lead societies to incomplete or wrong conclusions. In this respect, evaluating the phenomenon of migration in our geography with all its components, not only with the side facing the present, but also in the historical course, will lead us to healthy results. In addition to all these, the general characteristics of the migrations in the world; social, economic and cultural problems. In this respect, migration is a fact of human history. Causes and consequences need to be well analyzed. This study, besides analyzing the various dimensions of the migration phenomenon in our geography, based on an Ottoman Archive document, tried to deal with the contemporary problems of migration.

Key Words: Migration, Education, Culture, Acculturation, Assimilation, Integration.

1. GİRİŞ

Göç, insanın coğrafi hareketliliği ve bu hareketin yol açtığı nüfus dinamiği olarak tanımlanabilir (Emiroğlu ve Aydın, 2003, s.241). Bireysel veya grup ile gerçekleştirilebilen göç, genel anlamıyla yaşanan sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketi içerir (Kara ve Korkut, 2010, s.153). Göç esasında, geçmişten bu yana var olagelen bir olgudur. Tarihi seyir içerisinde dünyanın birçok yerinde sosyal, siyasi, ekonomik ve diğer sebeplere bağlı olarak göçler gerçekleşmiştir. Göç, birey veya toplumun mekânsal anlamda yer değiştirmesinin yanısıra, sosyolojik arka planı olan bir olgudur. Mekân ile birlikte yaşam tarzı, alışkanlıklar, kültürel özellikler gibi unsurlar da değişmekte ve bu değişim ile birey yeni bir uyum sürecine girmektedir.

Gerçekleşen göçler, yeni toplumları, yeni coğrafyaları, yeni yaşam alanlarını ve yeni kültürleri meydana getirmiştir. Tarihte gerçekleşen Kavimler Göçü, en bariz örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya'nın hareket halinde olması, insanlık tarihi boyunca, âdeta insanları da hareket halinde tutmuştur. Bu bakımdan göç ve kültürleşme, başından bu yana insanlık tarihinin gerçekleri olmuştur. Polinezya yayılımı, Fenike ticareti, Yahudi diasporası, Pers krallığı, İskenderiye fethi, Roma hegemonyası, Hun savaşları, Emevi halifeliği, Viking yerleşimi, İfat saltanatı, Hansa birliği ve Kolomb değişimi, kültürlerarası temasların tarihini aydınlatır. Sargon'un Akad'ı, Bereketli Hilal, Mısır, Kuşit, Aksumite, Osmanlı, İnka, Moğol, Songhai, Napolyon ve İngiliz imparatorlukları boyunca, tüm kültürler arası nüfuzların birbirini amansız bir şekilde izlemesi, insanoğlunun, yeryüzündeki hemen hemen tüm yaşanabilir yerlere uzun zaman önce yerleşmiş olmasına rağmen, göç etmeyi bırakmadığının bir kanıtıdır (Bornstein, 2017, s.3).

2. ARAŞTIRMA VE BULGULAR

2.1. Coğrafyamızda Cereyan Eden Göç Hadisesinin Bir Örnek Üzerinden Analizi

Göç olgusunda en önemli husus sebeptir. Göç sebebi çoğu zaman dış etkenler ve istenmeyen faktörler olurken, bazen de birey ve toplumların kendi istekleri ile de gerçekleşebilir. İbn-i Haldun fizikte ve matematikte olduğu gibi toplum hayatında da formüle edilebilir kanunlar olduğunu ve bu kanunların değişmediğini savunur. O, her ne kadar kanunlar değişirse de dönemlere göre şartların değiştiğini bu şartların da toplumların yapısını şekillendirdiğini söylemektedir. Göç meselesini sağlıklı anlaşılabilmesi için İbn-i Haldun asabiyet kavramının

doğru anlaşılması gerekmektedir. İbn-i Haldun, asabiyeti iki çeşit olarak ele alır. Birincisi kan bağına bağlı asabiyet olup, toplulukların bir araya gelmesini sağlar. İkinci asabiyet ise, kan bağının ötesinde daha fazla ortak hususlar ister ki bu da bir arada yaşamayı sürekli kılmak için gereklidir ve birlikteliği esas alır (Kayapınar, 2006, s.86).

Bu bağlamda göç hadisesini, geçmişi de kapsayan bir bakış açısıyla incelemek gerekmektedir. Bu yönüyle coğrafyamızda cereyan eden göç olgusunu sadece günümüze bakan tarafı ile değil, tarihi seyir içinde değerlendirmek sağlıklı sonuçlara ulaşmamızı sağlayacaktır. Göçün zamana göre değişen sebep ve sonuçlarının iyi analiz edilmesi, yaşanan coğrafyanın karakteristik özelliği ile doğrudan alâkalıdır. Bu yönün açığa çıkarılması, konuya dair geçmişi incelemeyi gerekli kılmaktadır. Bu noktadan hareketle çalışmamızda, Osmanlı Devleti'nden Amerika'ya göç eden Müslümanlarla ilgili bir arşiv belgesi incelenerek, meselenin çeşitli boyutları tarihsel perspektif içinde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Hicri 1305 tarihli belgede, Osmanlı Devleti'nden Amerika kıtasının muhtelif yerlerine göç eden Müslümanların buralara göç etme sebepleri, göç ettikleri bölgelerde yaşadıkları sorunlar şu şekilde dile getirilmektedir (*Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BAO), Arzuhâl ve Jurnaller (Y.PRK.AZJ), Kutu No:13, Gömlek No:68., H.1305*):

Memâlik-i mahsure-i Şâhâne'den Amerika'ya hicret etmiş olan Müslümanlara dair malumât-ı kemterânemdir.

Kırk seneden berü Suriye ile diğer Memâlik-i Osmaniye'den Müslümanlar Amerika'ya hicret etmektedirler. Bunların ekserisi Şimal-i Amerika ile Brazil Kıtası'nda ihtiyar-ı ikamet ederler. Bunların orada takip ettikleri hattı hareket gerek "Newyork" gerek "San Paolo" ve gerek "Buones Aires" şehirlerinde tab ve neşrettikleri gazeteler ile âsardan tebeyyün eder. Vakıa Suriyelilerin Amerika'ya vuku bulan muhacerâtı kırk seneden berü başlamış idiyse de yalnız yirmi seneden beri sık sık ve kesretle vuku bulduğundan elyevm gerek şimali ve gerek cenubi Amerika'da 150.000 kadar teb'a-i Şâhânenin bulunmaktadır.

İşbu muhacerâtın bir sebebi ise ticaret vasıtasıyla kesb-i servet etmekten ibaret olup, diğer sebebi dahi Memâlik-i Mahsur-i Şâhânenin bazı kıt'alarında gerek bedevilerin ve gerek bazı kürdlerin mevrûâta tecavüz ettiklerinden dolayı ve emn ve asayişe hâlel gelmesidir. Filvakıa Devlet-i Âliye kendi ahâlisinin zer' ve istiklâli zımnında Avrupa'dan lâzım olan yeni usul üzere imal edilen edevât-ı ziraiyeyi celb ve zerrene tevzi etmeğe her ne kadar çalışıyor ise de Teb'a-i Sâdıka-i Şâhâne, serseri aşâirin tağdi ve tecavüzünden dolayı arazisini zerreğ ve istiğlâlden istinkâf edip, Amerika'ya ihtiyar-ı hicret ettiler. Kezalik gerek sanayi ve gerek mensucat-ı Osmaniye'nin imali dahi Avrupa'dan varid olan mensucat-ı taklidiye karşı rekabet edemeyip düçar-ı sekte oluyor. Binaen aleyh eshab-i sana-i, Amerika gibi serbest ve her türlü sanayiinin revacına teshilat gösteren Brazil memlekete ihtiyar-ı hicret ederler. Cenüb-i Amerika'da ve bahusus Brezilya'da hayli Müslümanların buldukları vakta meçhul idi.

Fakat 1850 sene-i miladiyesinde bir sefine-i harbiye-i Osmaniye'nin bahri umman ile bahri muhid tarihiyle "Brazil" e vuku bulan seyahati esnasında, taifesi tarafından "Rio de Janerioe" şehrinde hayli Müslümanlara tesadüf edildi. Bunların kesretine rağmen cami ve mektebin fikdanından maâda bir imam bile nezidlerinde bulunmamakta idi. Binaenaleyh bunlar, sefine-i hariciyede bulunan imam Abdurrahman efendinin nezidlerine ibgâsını sefine-i mezkûrenin kaptanından istirham edip istirhamları is'af olundu. Bir müddet müşarünileyhim imam Abdurrahman Efendi Dersaadet'e gelip "Brezilya" da bulunan Müslümanların ıslah hali için Bab-ı Meşihatçe hayli çalıştı ise de hiçbir muvaffakiyete mazhar

olmadığından me'yüsen Brazil memleketine avdet ve Din-i Mübin-i Ahmediye'nin arzu ettiği derecede o memlekette neşir ve ta'mim etmeden evvel vefat etti. Elyevm, Müslümanların ekserisi cami, imam ve mektebsiz olarak "Rio de Jenario" ile "Bahaya" nam şehirlerde ikamet ve teksir etmektedirler.

Gelecek mütelaa-i kemterânemde Memâlik-i Mahsure-i Şâhâne'den şimal-i Amerika'ya hicret etmiş olan Müslümanlar ile Hristiyanların ahvaliyesi, ticarete ve ictimaiyeye dair malûmat-ı mufassala arz ve takdim eyleyeceğim maruzdur ferman.

Livyus

Sabuncu Kulları

Arşiv belgesi incelendiğinde, Osmanlı Devleti'nden Amerika'ya göçün, ekseriyetle ekonomik ve sosyolojik sebeplere bağlı olduğu görülmektedir. Bu sebepler arasında, ticaret yaparak iyi bir gelir elde etmek, bazı bölgelerdeki asayişsizlikten kaynaklanan güvenlik zafiyeti gibi sorunlar sayılabilir. Ziraat yaptığı toprakları bir takım başıboş aşiretlerin tecavüzüne uğrayan bazı bölge halkının, kendini güvende hissetmediğinden Amerika'ya göç ettiği, belgeden anlaşılmaktadır. Bu göçler sebebiyle Osmanlı ekonomisinin olumsuz etkilendiği de ayrıca belgede tespit edilmiştir. Bunun yanında Amerika'ya göç eden tebaa halkının sayısı ile ilgili yakın zamana kadar bir malumat olmadığı ifade edilmekte, son zamanda elde edilen bilgilerle Amerika'nın çeşitli bölgelerinde yaklaşık 150.000 kadar Osmanlı tebaasından halkın olduğu belirtilmektedir. Bu sayının o dönem için ciddi bir yekûn teşkil ettiği söylenebilir. Amerika kıtasının muhtelif bölgelerine göç eden halkın cami ve mektep gibi Müslümanlara mahsus müesseselerden yoksun oldukları, bu ihtiyaçların temini için buralarda yaşayan insanların Payitahttan talepte buldukları, ancak bu taleplerinin de sonuçsuz kaldığı belgeden anlaşılmaktadır. Tabiatıyla göç edilen bölgelerdeki cami ve mektep yoksunluğu, bu ihtiyacın karşılanamaması, tebaa halkının dini ve kültürel yozlaşma ile karşı karşıya kaldığını ortaya koymaktadır. Bu durumda, Osmanlı Devleti'nin son döneminde yaşadığı siyasal, sosyal ve ekonomik problemlerin de payının olduğu söylenebilir.

Belgede yer alan bütün bu bilgiler, o dönemde yaşanan göç hadisesinin sebepleri ve ortaya çıkarmış olduğu sonuçların, günümüzdekilerden çok da farklı olmadığını ortaya koymaktadır. Bu yönüyle göç, geçmişte olduğu gibi günümüzde de belli başlı ortak sebeplere ve sonuçlara bağlı, bir takım fırsatları ve olumsuzlukları da içinde barındıran, sosyal bir hadisedir.

2.2. Günümüzde Göç ve Göçün Getirdikleri

Göç olgusu halen günümüzde de devam eden bir süreçtir. Fakat bu olgu, dünya toplumlarının iç dinamiklerine, toplumlar içerisinde var olan farklı grupların ilişkilerine, dünyadaki çekim merkezlerinin yapısına bağlı olarak şekillenebilmektedir (Somersan, 2004, s.152). Birleşmiş Milletler verilerine göre; 1990'da 154 milyon, 2000'de 175 milyon, 2015 itibariyle yaklaşık 245 milyon insan, doğduğu veya vatandaşı olduğu ülkenin dışında yaşamaktadır (Bornstein, 2017, s.3). İmparatorlukların ulus-devletlere bölünme sürecinde, güç kullanılarak birçok sınırın oluşturulması, esasında tarihsel ve kültürel sınırlara suni bir görünüm kazandırmıştır. Ulus-devlet yapısının zaman içinde kolonizasyon anlayışı ile birleşmesi de farklı olanı dışlama eğilimini beraberinde getirmiştir (Buckingham vd., 2021, s.2). Bu yönüyle göç olgusu, farklı bir boyut kazanmıştır. Zira insanoğlunun mekânla kendi arasında kurduğu sosyal ve duygusal bağ oldukça önemlidir. Mekânın özellikleriyle yoğrulan sosyal ve duygusal özellikler, o bölgenin kültürünü ve yaşantı tarzını oluşturan en önemli unsurdur. Göç ise mekânla kurulan bu bağ neticesinde oluşan değerler bütününü maalesef zedelemektedir (Ekici ve Tuncel, 2015, s.10).

Farklı ülkelere uluslararası göçün son yıllarda hızla artması, hükümetlerin göçmenleri topluma entegre etme çabalarını hızlandırdı. Ancak bu hareketin, birçok Avrupa ülkesinin yanı sıra

Amerika Birleşik Devletleri'nde de toplumun birliğine yönelik bir tehdit olarak algılanması, göçmen karşıtı duyguların yükselişini hızlandırmıştır. Bu algılamayı ulus-devlet anlayışının bir tezahürü olarak görmek mümkündür. Zira 19. yüzyılın başlarından itibaren belli etnisiteye dayalı ulus-devlet kavramının yüceltiği, geniş sınırlara ve farklı etnik yapılara sahip imparatorlukların önemini yitirmeye başladığı bilinmektedir (Choi ve Cha, 2021, s.812). Göçle birlikte farklı kültürlere ve geleneklere sahip bireylerin bir arada yaşama zorunlulukları, birtakım problemleri de beraberinde getirmiştir. Entegrasyon politikaları sonucunda oluşabilen asimilasyon sorunları ve göçmenlerin değişen kültürel değerleri, topluluklar ve ekonomik koşullar karşısında yaşadığı problemler, bunun en bariz göstergesidir. Nitekim bu husus, hükümetlerin gündemlerine taşınmakta ve tartışma konusu olabilmektedir. Fakat bir yanda kültürel asimilasyonun varlığı, diğer yanda normların ve değerlerin bu etkiyle çatışması, nesiller arası kültürel ikilemlere sebep olabilmektedir. Bu sebeple Batılı devletlerin birçoğu, göçmenlerin Batı kültürüne entegrasyonunu sağlayabilmek, köken kültürünün ve aile bireylerinin etkisini azaltabilmek adına, kültürleşme hızını artırmayı planlamaktadırlar (Kessler ve Milligan, 2016, s.1-2).

Mülteci meselesi maalesef başta Türkiye olmak üzere, birçok ülkede çeşitli problemleri ortaya çıkarmaktadır. Bu sorunların başında; ekonomik sorunlar, barınma problemleri, dil, sağlık, yasal düzenlemeler ve kültürel entegrasyon sorunları başı çekmektedir. Bunun yanında çeşitli sebeplerle göç etmek zorunda kalmış ve başka ülkelere iltica etmiş dezavantajlı göçmen kitlelerinin, çeşitli medya organlarında "problemlili" olarak nitelenmesi, sorunun bir diğer boyutunu oluşturmaktadır (Pazarbaşı vd., 2018, s.155). Göçmenlere yönelik düşmanlık konusundaki argümanların çoğu, yerleşik nüfus üzerindeki olumsuz ekonomik etkileri açısından sunulmaktadır. 1945'ten sonra Birleşmiş Milletler nezdinde ve 2004'ten sonra genişleyen Avrupa Birliği üyelerinin açıklamaları doğrultusunda, göçmen sayılarının sınırlandırılmasının temel gerekçesi ekonomi olarak gösteriliyordu. Halbuki, 1962-1981 döneminde gelen göçmenlere yönelik bir analiz, düşmanlığın temel nedenlerinin ekonomik olmaktan çok kültürel olduğunu ortaya koymaktadır (Swift, 2021, s.2669).

3. SONUÇ

İnsanlık tarihi var olduktan bu yana, dünya üzerinde her zaman göçler yaşanmıştır. Günümüzde de halen yaşanan bir olgu olması sebebiyle göç, tarihi arka planı ve günümüze bakan yönüyle etraflıca değerlendirilmesi gereken bir hadisedir. Sebepler ve sonuçlar bağlamında değerlendirildiğinde, göçün her devir için geçerli belli başlı ortak özelliklerinin olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sebep ve sonuçların hadisenin yaşandığı coğrafyada meydana getirdiği değişim asıl önemli olan noktadır. Değişimin ortaya koyduğu gelişmelerin devletin bekası için önem arz etmesi sebebiyle göçün ortaya çıkardığı gelişmeleri etkin bir şekilde yönetmek, sağlıklı bir uyum süreci oluşturmak için hiç şüphesiz eğitim önemli bir vasıta. Zira göçmen kitlelerin topluma entegre edilebilmesinin en etkin yolu eğitimden geçmektedir.

Son zamanlarda başta Türkiye olmak üzere, dünyanın birçok yeri, yoğun göç hareketlerine sahne olmakta ve bu durum, sürdürülebilir bir göç politikasını gerekli kılmaktadır. Meseleye kalıcı çözümler getirebilmek adına göçmen kitlelerin eğitimi konusu, halihazırda birçok devletin kafa yorduğu konular arasındadır.

Çalışmamızda değindiğimiz üzere, birçok ülkede uluslararası yapılan sınavlardan elde edilen veriler, dünya üzerinde göçmen kitlelerin yaşadığı bölgelerin eğitim konusunda dezavantajlı bir durumda olduğunu göstermektedir. Bunun yanında, göçmen kitlelerin topluma uyumunu sağlamak konusunda, uygulanan asimilasyon politikalarının da sorunu çözmediği yapılan araştırmalarda ortaya konmuş durumdadır. Bu bakımdan devletlerin, bünyesinde barındırdıkları göçmenlerle ilgili geliştirecekleri eğitim politikalarının önemi burada ortaya çıkmaktadır.

Uygulanacak eğitim politikalarının; asimilasyon amacı gütmeyen, göçmenleri ötekileştirmeyen ve onları marjinalize etmeden toplum düzenine adaptasyonlarını sağlayacak nitelikte olması önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BAO), Arzuhâl ve Jurnaller (Y.PRK.AZJ), Kutu No:13, Gömlek No:68.* (y.y.).
<https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/Sayfalar/eSatis/SatinAlinanGoruntule.aspx?T=793272veH=49BB9AD2A8A418AB9426C2A0CD467230C91DFE13748C>
- Bornstein, M. H. (2017). The Specificity Principle in Acculturation Science. *Association for Psychological Science*, 12(1), 3–45.
- Buckingham, S. L. R. D. L., Rusch, D., Mehta, T., Ch avez, N. e R. en, Leer, K. F., Oberoi, A., Indart, M., Paloma, V., King, V. E., ve Olson, B. (2021). The Roles of Settings in Supporting Immigrants' Resistance to Injustice and Oppression: A Policy Position Statement by the Society for Community Research and Action. *Am J Community Psychol.*
- Choi, S. ve Cha, Y.-K. (2021). Integration policy in education and immigrant students' patriotic pride in host countries: A crossnational analysis of 24 European countries. *International Journal of Inclusive Education*, 25(7), 812–826.
- Ekici, S. ve Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum*, 5(9), 9–22.
- Emiroğlu, K., ve Aydın, S. (2003). *Antropoloji Sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Kara, P. ve Korkut, R. (2010). Türkiye'de Göç, İltica Ve Mülteciler. *Türk İdare Dergisi*, 467, 153–162.
- Kayapınar, A. (2006). İbn Haldûn'un Asabiyet Kavramı: Siyaset Teorisinde Yeni Bir Açılım. *İslam Araştırmaları Dergisi*, 15, 83–114.
- Kessler, A. S. ve Milligan, K. (2016). *Acculturation, Education, and Gender Roles: Evidence from Canada*. 1–40.
- Pazarbaşı, B. Koç Akgül, S., ve Birinci, M. (2018). Türkiye'de Mülteci Krizinde İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı: Suriyeli Mültecilerle İlgili Web Sitelerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*.
<https://doi.org/10.17829/turcom.419267>
- Somersan, S. (2004). *Sosyal Bilimlerde Etnisite ve Irk*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Swift, D. (2021). Competition or culture? Anti-Migrant Hostility and Industrial Decline: The Case of West Yorkshire, 1962–1981. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 47(11), 2668–2684.

EK : Memâlik-i Osmaniye'den Amerika'ya Göç Eden Müslümanlar (Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BAO), Arzuhâl ve Journaller (Y.PRK.AZJ), Kutu No:13, Gömlek No:68., H.1305).

2
4
مالك محروسه شاهانه دن امريقا يه هجرت ايتمش اولان مسلمانده دأر معلومات
كمترانه مدر
قرق سنه دن برو سوريه ايله ديكر ممالك عثمانيه دن مسلمانلر امريقا يه هجرت
ايتكده در لر . بونلرل اكثر سي شمالي امريقا ايله "برازيل" قطعه سنه اختيار
اقامت ايدر لر . بونلرل اورده تعقيب ايتدكلري خط حركت كرك نيويورك
كرك "سان باولو" و كرك "بونوس آروس" شهر لر نده طبع و نشر ايتدكلري
غزته لر ايله اناردن تبين ايدر . واقعا سوريه لرلر امريقا يه وقوعبولان
مهاجر قرق سنه دن برو باشلاش ايدى استده بالكر يكرى سنه دن
برو صيق صيق و كرتله وقوعبولنديغدن اليوم كرك شمالي و كرك جنوبي
امريقاده بوز الله بيل قدر تبعه شاهانه دن بولنقده در لر .
اشبو مهاجر تل بر سبي ايسه تجارت واسطه سيله كسب ثروت ايتكدرن عبارت
اولوب ديكر سبي دخي ممالك محروسه شاهانه دن بعض قطعه لر نده كرك بدويلرل
و كرك بعض كركلرلر مزروعاته تجاوز ايتدكلر نون طولاي و امن و اسايته
خلل كلمه سيدر . في الواقع دولت عليه كندى الارضيسينك زرع و استغلاي
ضمننده اوروپادان لازم اولان يكي اصول اوزره اعمال ايديلن ادوات
زراعيه بي جلب و زراعيه نده توزيع ايتكده هر نه قدر چالشور ايسه ده
تبعه صادق شاهانه سرسري عمارت تعدي و تجاوز نون طولاي الارضيسيني
زرع و استغلا نون استنكاف ايدوب امريقا يه اختيار هجرت ايدر لر . كزلك
كرك صنائع و كرك منوجات عثمانيه دن اعمال دخي اوروپادان وارد اولان
منوجات تقليديه قارشى رقابت ايدوب دو چار كته اوليور . بناء عليه
اصحاب صنائع امريقا كبي سرست و هر در لو صنائع رواجنه تسهيلات
تسهيلات كوترن برازيل مملكتنه اختيار هجرت ايدر لر . جنوبي امريقاده
و با خصوصى "برازيليا" ده جنلي مسلمانلر بولندكلري وقتا مجهول ايدى .
Y.PRK.AZJ 13/68 2vuk (1shf 605)

5)

فقط ۱۸۵۰ سنه میلادی سده بر سفینه حزیبه عثمانیه دن بحر عمان ایله
بحر محیط طریقله "برازیل" ه وقوعبولان سیا حتی اثناسنده طائفه سی
طرفدن "رئوده شرانیه رو" شهرنده خلی ملمانده تصادف ایدرلی .
بونلرک کثرتنه رغماً جامع و مکتبک فقدانن ماعدا بر امام بیله نزدلرنده
بولمامقدی ایدی . بناءً علیه سفینه حزیبه ده بولنان امام عبدالرحمن افندی
نزدلرنده ابقاسی سفینه مذکور دن قیودانندن استرحام ایروب استرحاملی
اسف اولدی .

بر مدت صکره مشار ایله امام عبدالرحمن افندی در سعادت کلوب "برازیلیا" ده
بولنان ملمانلرک اصلاح حالی ایچون باب مشیخه خلی چاشدی ایسه ده هیچ بر
موفقینه و ظهر اولامدیغدن مایوساً تکرار برازل ملکته عودت و دین
مبین احمدی دن ارزو ایندیگی درجده او ملکته نشر و تعیم ایتمدن اول
وفات ایدی . ایوم ملمانلرک اکثریسی جامع ، امام و مکتبسز
اولرق "رئوده شرانیه رو ایله" "باهیا" نام شهر برده اقامت و تکثر
ایتمکده در لر . بونلرک بر قسیمی سوریه لی ، بر قسیمی ترک و دیگر قسیمی
نرنجیدر لر .

کله جله مطالعه کترانه ده محالک محروسه شاهانه دن شمالی
امریقایه هجرت ایتمش اولان مسلمان ایله خریستیانلرک احوال سیکلیه
تجاریه و اجتماعیه به دار معلومات مفصله عرض و تقدیم ایلیه حکم
معروضدر فرمان .

لوپس صابونجی
قوللری

KAPİTALİZMİN GELECEĞİ ve KÜRESEL GÖÇ EĞİLİMLERİ

THE FUTURE of CAPITALISM and THE TENDENCIES of GLOBAL IMMIGRATION

Timuçin YALÇINKAYA Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü,
İzmir

ORCID ID: 0000-0003-1579-6606

ÖZET

Kapitalizm, yaklaşık olarak 1500'lü yıllarla birlikte başlayıp gelişen *ticari-endüstriyel-finansal* çizgisinde çeşitli değişimler yaşamıştır. Ekonomik krizler, paylaşım savaşları gibi olumsuzluklar olduğu gibi, ekonomik kurumlar, teknoloji, sosyal organizasyon ve benzeri alanlarda ilerlemeler görülmüştür. Kapitalizm 1970'lerle yükselen süreçte ise hem coğrafi olarak yayılmış hem de kapitalist ilkelerin işlemediği, sosyalliğin ve devletçiliğin yapılandığı toplumsal alanlarda yerleşmiştir. Kapitalist birikim süreci yenilenmiştir. Bu bağlamda *küresel kapitalizm* kavramı ileri sürülmüştür.

Küresel kapitalizm çağı da genel olarak kapitalizmin yapısal sorunlarını taşımaktadır. Eşitsizlik, metalaşma, yabancılaşma, ekonomizm, aşırı finansallaşma, kültürün araçsallaşması, aşırı bireyselleşme, sosyal devletin zayıflaması gibi sorunlar sadece yerel ölçekte değil, küresel ölçekte yaşanır olmuştur. Kapitalizm bu sorunlarla yükselirken ekonomik krizler ve bağlantılı olarak politik ve sosyo-kültürel krizler belirlemiştir.

2008'de ortaya çıkan küresel ekonomik kriz, kapitalizmde bir çöküş yaratmasa da, ancak düşük düzeyli bir toparlanmayla aşılmıştır. Bu krizin ardından yükselen, enerji kaynakları ve ulaşım yolları eksenindeki politik çatışmalar, korumacı ekonomik refleksler, küresel salgının sistemik kapanmayı gerektirmesi gibi eğilimler, küresel kapitalizmin sorgulanmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla krizleri aşabilme kaygısı doğrultusunda kapitalizmin geleceği tartışılmaktadır.

Kapitalizmin geleceği tartışmalarının önemli bir boyutu da *küresel göçle* ilgilidir. Küresel göçün ekonomik, kültürel ve politik boyutları eş anlı olarak önem kazanmaktadır. Kapitalizmin kendini yenilemesi bağlamında yeni teknolojiler ve yeni üretim ve çalışma organizasyonları göçün ekonomik yönünü belli bir süreklilikle işletirken, göçmenlerin kültürel ve politik açıdan uyumu ve göçün yönetilmesi oldukça güçtür.

Ekonomik boyutta *Endüstri 4.0* ve *Çalışma 4.0* eğilimleri küresel göçü biçimlendiren önemli etkenlerdir. Endüstri 4.0 bağlamındaki yeni teknolojiler işgücünü ve/veya çalışma sürecini dönüştürmektedir. İşgücü; *karşılıklı bağlantılı, dijital* ve *esnek* ekonomik yapıya uyum sağlamak durumundadır ya da işsizlik ve yoksullukla yüz yüze kalmaktadır. Bütün bu doğrultuda, kapitalizmin geleceği tartışmaları bağlamında, kapitalist birikim sistemi kendine yeni mekanizmalar yaratırken, yerel ve küresel düzeyde çalışan sınıfların sosyo-ekonomik desteğe gereksinimleri artmaktadır. Bu da, kapitalist sistemin sosyallik ve devletçilik ilkesini daha güçlü şekilde içermesi anlamına gelmektedir. Fakat küresel sistemin oyuncuları arasındaki rekabetin gölgesinde kapitalizmin bu ilkelere değer vermesi ne derecede olanaklı olabilecektir?

Bütün bu çerçevede bu çalışmada amaçlanan; kapitalizmin geleceği tartışmalarının toplumsal boyutlarını ortaya koyarak küresel göçün adil bir şekilde nasıl yönetilebileceğini değerlendirmektir.

Bu amaç doğrultusunda birinci bölümde kapitalizmin geleceğine ilişkin öngörüler incelenecek; ikinci bölümde kapitalizmin kendi yeniliklerini yaratması anlamında Endüstri 4.0 ve Çalışma 4.0 yapısı açıklanacak ve son bölümde, küresel göçün durumu ve gereklilikleri değerlendirilecektir.

Anahtar Sözcükler: Kapitalizm – Endüstri 4.0 – Çalışma 4.0 – Küresel Göç.

ABSTRACT

Capitalism changed in its commercial-industrial-financial pathway as from 1500s. There were some problems such as economic crises, wars based on political sharing conflicts, and so on, and there were some improvements on some fields such as economic institutions, technology, social organizations, and so on. Then as from 1970s, capitalism dispersed geographically worldwide, on one hand; it settled in some social fields in that capitalist principles do not process and that are structured by sociality and statism, on the other hand. The capitalist accumulation process was renovated. As regards, the concept '*global capitalism*' is put forward.

The age of global capitalism also involves the general structural problems of capitalism. Its problems, such as inequality, commoditization, alienation, economism, excess financialization, instrumentalization of culture, excess individualization, weak welfare state, and so on, are witnessed not only on a local scale, especially on a global scale. While capitalism processed within these problems, economic crises occurred along with socio-cultural and political crises.

The global economic crisis erupting in 2008 did not cause a collapse of capitalism, but it was overcome on a naive recovery. After this crisis, some tendencies, such as political conflicts on energy resources and transportation ways, protectionist economic reflex, a closed system requirement because of the pandemic, and so forth, cause criticizing global capitalism. So the future of capitalism is discussed in terms of the intention for overcoming the crises.

One of the important dimensions of the discourses on the future of capitalism is related to *global immigration*. The economic, cultural and political dimensions of global immigration get significance simultaneously. While the economic aspect of immigration processes consistently to some extent because of new technologies and new organizations of production and working, in terms of renovating of capitalism, it is highly difficult to provide migrants' adaptation culturally and politically and to manage immigration efficiently.

Industry 4.0 and *Work 4.0* are significant factors to shape global immigration in the economic realm. New technologies in the context of Industry 4.0 transform labour and working process. As regards, it is claimed that labour should comply with the *interconnected, digital* and *flexible* economic structure or labour would be exposed to unemployment and poverty. Hence while capitalist accumulation system can create new mechanisms in the context of the future of capitalism, the working classes require more socioeconomic support locally and globally. This means that capitalist system should involve the principles of sociality and statism more powerfully. But to what extent would capitalism value these principles under the competitive conditions between the players of the global system?

So this study aims to evaluate how global immigration would manage in the context of justice, by describing the societal dimensions of the discourses of the future of capitalism.

With regard to this aim, the foresights on the future of capitalism will be examined in first section; secondly, the structure of Industry 4.0 and Work 4.0 will be explained in respect of

the fact that capitalism renovates itself and finally, the aspects and requirements of global immigration will be assessed.

Key Words: Capitalism – Industry 4.0 – Work 4.0 – Global Immigration.

ASYA'DA İŞGÜCÜ GÖÇÜ: KÜRESEL EĞİLİMLER VE İŞGÜCÜ GÖÇÜ POLİTİKALARI

LABOR MIGRATION IN ASIA: GLOBAL TRENDS AND LABOUR MIGRATION
POLICIES

Ash KAVURMACI

Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Balıkesir, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-4790-2269

Emir KAYACAN

Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri
İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0001-9327-1771

ÖZET

Küresel piyasalardaki etkin rolü sayesinde bazı gelişmiş Asya ülkeleri, az gelişmiş ve gelişmekte olan diğer Asya ülkelerindeki işsizlerin ya da yaşam koşullarını iyileştirmek isteyen çalışanların yaşamak ve çalışmak için hedef seçtiği ülkeler arasında üst sıralarda yer almaktadır. Asya ülkelerinde, göç hareketinin en büyük itici gücü daha iyi iş fırsatları veya daha iyi bir gelir arayışıdır. Yaşadığı ülkedeki olumsuz koşullarından kaçarak, terk etme eğilimine giren bireyler, bu bölgede göç olgusunu küresel bir hale dönmüştür. İş ve yaşam koşullarında iyileşme isteyen göçmenler hem aileleri için daha iyi bir gelecek inşa etmek hem de ülkelerindeki yoksulluktan kaynaklı sorunlardan kurtulmak için aileleri ile birlikte ya da tek başlarına göç etmektedirler. Son yıllarda vasıflı işçiler açısından da Asya ülkelerinin önemli birer kaynak olduğu görülmektedir. 2015 yılında OECD ülkelerine göç eden göçmen işçilerin geldiği on ülke arasından, beşinin Asya ülkesi olması ve bu ülkelerden yoğun olarak vasıflı işçi ve öğrencilerin gelmesi bu konudaki tartışmaları da destekler niteliktedir. Asya içinde ise, özellikle Filipinler, Endonezya, Vietnam, Kamboçya, Tayland, Myanmar gibi ülkeler emek göçü veren Asya ülkelerinin başında yer alırken, Kore, Japonya, Singapur, Hong Kong gibi ülkeler ise Asya içinde yaşanan bu göçlerde önemli birer varış noktası haline gelmiştir. Bu bakış açısından yola çıkarak çalışmada Avrupa ya da Kuzey Amerika'dan farklı olarak, Asya içindeki göç eğilimleri tartışılacaktır. Konuyla ilgili literatürdeki araştırmaların yanı sıra ILO, OECD, UN gibi önemli uluslararası kuruluşların verilerinden de yararlanıldığı çalışmada, Asya'yı etkileyen mevcut küresel göç eğilimleri ile birlikte Kore, Japonya, Tayland gibi Asya'daki seçilmiş bazı ülkelerin işgücü göçü politikalarına da yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Asya, Emek Göçü, Göçmen İşçiler, İşgücü Göçü Politikaları.

ABSTRACT

Some developed Asian countries that have an active role in global markets are appealed and chosen to unemployed people in other underdeveloped and developing Asian countries who want to improve their living and working conditions. In Asian countries, the biggest motivation for migration is searching for better job opportunities or a better income. Individuals who tend to escape from poor conditions in the country they live in have turned the character of migration into a global aspect in this region. Immigrants who want to improve their work and living conditions migrate with their families or alone to build a better future for their families and to

recover from the problems caused by poverty in their countries. In recent years, Asian countries have become a significant source of skilled workers. Among the ten countries from which migrant workers migrated to OECD countries in 2015, five were from Asian countries with a high number of skilled workers and students that also supports the discussions on this issue. Asia countries such as the Philippines, Indonesia, Vietnam, Cambodia, Thailand and Myanmar are among the leading migrant-sending Asian countries to the countries like Korea, Japan, Singapore and Hong Kong that become notable essential destinations for these Asian migrants. In this context, the study will discuss the migration trends in Asia differently from Europe or North America. In addition to the related literature research, the data gathered from major international organizations such as ILO, OECD, UN, the current global migration trends affecting Asia and labour migration policies of some selected countries in Asia like Korea, Japan and Thailand used in the study.

Key Words: Asia, Labor Migration, Migrant Workers, Labor Migration Policies.

GİRİŞ

1970'lerin sonlarından bu yana, Asya, gerek bölge içi ve gerekse bölgeler arası artan göç akışlarına tanık olmaktadır. Araştırma sonuçları Asya'nın genelinde, 1995'ten 1999'a kadar yaklaşık 2,6 milyon işçinin her yıl sözleşmeli olarak yurtdışında çalışmak üzere ülkelerini terk ettiğini ortaya koymuştur. Güney Asya ülkeleri bu rakamın % 46'sını oluştururken, Güneydoğu Asya ise % 50'sini oluşturmaktadır. Ancak bu bölgede, resmi rakamların çok daha üzerinde kişinin göç hareketi içerisinde olduğu düşünülmektedir. İşgücü için başlıca kaynak ülkeleri arasında Filipinler, Endonezya, Sri Lanka ve Bangladeş yer almaktadır. Asya ülkelerinden göçmen kabul eden ülkeler açısından Orta Doğu ülkeleri hala en önemli bölgedir. Ancak Malezya, Singapur, Hong Kong, Tayvan, Kore, Japonya ve Tayland da hedef ülkeler arasında göçmenler için giderek daha önemli hale gelmiştir (Piper, 2004, s.72).

Hedef bölge olarak yine Asya'nın, 2015 yılında 1995 yılına kıyasla 30 milyon daha fazla uluslararası göçmene ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Asya'daki göçmenlerin sayısının özellikle 2005 ve 2010 yılları arasında keskin bir şekilde yükseliş gösterdiği ve ortalama olarak %24'lük bir artış kaydettiği görülmektedir. Asya doğumlu göçmenlerin sayısı 1995'te tüm dünyada 60 milyondan az iken, 20 yıl sonra neredeyse 100 milyona ulaşmıştır. Bu yirmi yıl içinde, Asya'dan gelen tüm göçmenlerin payı %36'dan %41'e yükselmiştir. Bu artışın neredeyse tamamı Güneydoğu ve Güney Asya kaynaklı göçmenlerden oluşmaktadır (ABDI; OECD; ILO, 2018).

GÖÇ KAVRAMI

Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi ya da taşınma işine göç, kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden kimse, aile veya topluluk da göçmen olarak adlandırılmaktadır (TDK, 2019). Uluslararası Göç Örgütü'nün yayınlamış olduğu sözlükte ise göç "nedeni veya süresi ne olursa olsun insanların yaşadıkları devletlerin uluslararası sınırlarını aşarak ya da ulusal sınırlar içinde yer değiştirerek gerçekleştirmiş oldukları nüfus hareketi" olarak tabir edilmektedir. Bu eylemi gerçekleştiren kişi göçmen olarak adlandırılırken vatandaşı olmadığı bir ülkede ücretli bir iş'te çalışmış, hali hazırda çalışan ya da çalışacak olan bireylere de göçmen işçi denilmektedir (Uluslararası Göç Örgütü, 2009). Göç olgusunun ortaya çıkmasında belli başlı bazı nedenler vardır. Bunlar başta iş, gelir, ya da daha iyi yaşama arzusunun kaynaklı sosyo-ekonomik nedenler, siyasi istikrarsızlık, rejim değişikliği gibi siyasi nedenler, iç savaş, baskı, iç karışıklık gibi güvenlik kaynaklı

nedenler, depresyon, iklim değişikliği, kuraklık gibi doğal nedenler olarak sıralanabilir (Günay, Atılğan, & Serin, 2017, s.39-41).

Göçün sebeplerine bağlı olarak göç türlerinde de değişiklik görülmektedir. Göçler oluşum nedenlerine göre gönüllü ve zorunlu göç olarak ayrılırken, süresine göre geçici ya da sürekli, gidilen mesafeye göre (ülke sınırları içerisindeyse) iç göç ya da (bir ülkeden başka bir ülkeye) dış göç, demografik özelliklerine göre ise kırdan kente, kentten kıra, kırdan kıra, kentten kente olmak üzere çeşitlilik göstermektedir. Ancak türü ne olursa olsun gerek göçü veren, gerekse göç alan bölge üzerinde önemli sonuçlar doğurduğu gözlenebilen bir gerçektir (Yüksel, 2014, s.110-112). Örneğin göçmen işçiler göç ettikleri ülkelerde dil, din, etnik köken gibi farklılıkları sebebiyle ayrımcılık, sosyal dışlanma, yerel halk tarafından istenmeme/benimsenmeme gibi sosyal sorunların yanı sıra çalışma hayatında da birçok problemle karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunların ekonomik sonuçları da doğurması, göçmenlerin yaşadıkları ülkeye karşı uyum ya da aidiyet duymasını zorlaştırmaktadır (Gemici, 2016, s.254). Yapılan araştırmalar göçün ortaya çıkardığı ekonomik, sosyal ve kültürel sonuçlardan en çok etkilenen kesimin göçmen işçiler olduğunu ortaya koymaktadır. Karaca ABD'ye göç eden Türk göçmen işçiler üzerinde yapmış olduğu bir araştırmada bu işçilerin sahip oldukları vasıfların altında işlerde çalıştırıldıklarını, büyük çoğunluğunun formal iş piyasası dışında ve denetimin olmadığı yerlerde çalıştıklarını ortaya koymuştur. Kötü çalışma ortamlarının yanı sıra sigortasız, düşük ücretlerde ve uzun çalışma saatlerine mecbur bırakıldıklarını da dile getiren Karaca, sıklıkla işsizlikle karşı karşıya kaldıkları ya da çok sık iş değiştirmeye mecbur kaldıklarını gözlemlemiştir (Karaca, 2009, s.299-303). Birleşik Arap Emirlikleri'nde yaşayan göçmenlerle ilgili yapılan bir çalışmada ise, burada yaşayan göçmen işçilerin maaşlarının başta anlaşıldığından düşük olduğu ve gününde ödenmediği, çalışma ortamında işçilerin iş güvenliğinin sağlanmadığı ve işçiler için sağlık hizmetlerinin yetersiz olduğu ortaya koyulmuştur. Sağlıksız yaşam alanlarında kalmaya mecbur edilen işçilerin, iş güvencelerinin ve iş sürekliliklerinin olmaması gibi sorunlarla karşılaştıklarının da altı çizilmiştir (Özoral, 2018, s.513).

Bu sonuçlardan hareketle söz konusu sorunları en aza indirmek ve göçmen işçilerin yaşadıkları ülkeyle bütünleşmelerini sağlamak önemli sosyal politika konuları arasında yer almaktadır. Göç hareketi için gerekli planlamaları yapmak, hem göçmenleri hem de toplumun karşılaşacağı olumsuzlukları en aza indirmekten sorumlu olan devletler için bu amaçlara yönelik göç politikalarının oluşturulması ülkelerin ekonomik ve sosyal refahı için önem arz etmektedir.

ASYA'DA İŞGÜCÜ GÖÇÜ VE ÜLKELERİN GÖÇ POLİTİKALARI

Birleşmiş Milletlerin 2000 yılında yayınlamış olduğu göçle ilgili bir raporda 1995-2050 yılları arasındaki dönem için çeşitli senaryolar oluşturularak farklı göç düzeylerinin nüfus büyüklüğü ve nüfus yaşlanması üzerindeki etkisine dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Bu rapora göre örneğin Kore'nin çalışma çağındaki nüfus (15-64 yaş) büyüklüğünün 2020'de maksimum 36.6 milyonda sabit kalması için, ülkenin 2020 ile 2050 arasında toplam 6.4 milyon veya her yıl ortalama 213.000 arasında göçmen işçiye ihtiyacı olacağı öngörülmektedir (United Nations, 2000). Bölgesel olarak bakıldığında, Asya en fazla sayıda uluslararası göçmene (yaklaşık 83,6 milyon) ev sahipliği yapan bölgedir. Asya bölgesini 82,3 milyon göçmen ile Avrupa ve 59 milyon göçmen nüfusu ile Kuzey Amerika izlemektedir. Ülke açısından ise, en büyük Asyalı göçmen nüfusa ev sahipliği yapan ülke Suudi Arabistan'dır (ADBI, ILO & OECD, 2020, s.32).

Asya bölgesi içinde ise, özellikle coğrafi olarak birbirine komşu ülkeler arasında meydana gelen göç hareketliliğinin temelinde, ülkeler arasındaki gelir farklılıkları yatmaktadır. Düşük gelirli ülkelere yüksek gelirli ülkelere doğru gerçekleşen Asya bölgesi içindeki göçler, Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliğinin de (ASEAN) bölge içi bütünleşme etkinlikleri sayesinde daha etkin hale gelmiştir. Örneğin bölgede Singapur ve Malezya gibi gelişmiş ekonomiler en çok göçmen

çeken ülkeler arasındadır. Ağırlıklı olarak işgücünün hareketliliğine dayanan bu göçler, zamanla aile bireylerinin de dâhil olmasıyla, göç edilen ülkede sürekli yerleşime dönmüştür. Tüm bunların yanı sıra, Asya içinde meydana gelen göç hareketliliğinin ülke ekonomileri üzerinde de önemli etkisi vardır. Örneğin Filipinli göçmenler ülkelerine en fazla döviz gönderen göçmen grubu içindedir. 2018 yılında ülkelere yaklaşık 44 milyar ABD doları gönderen Filipinliler ülkesine en fazla döviz gönderilen ülkeler sıralamasında Hindistan, Çin ve Meksika'dan sonra dördüncü sırada gelmiştir (IOM, 2019, s.75).

Sonuç olarak, ülke nüfusları içinde göçmen işçi sayısının artmaya devam edeceği ve göçmenlerin ülkeler üzerinde sadece ekonomik değil, sosyal, politik ve kültürel olarak da büyük bir etkisi olacağını belirtmek yanlış olmayacaktır. Ancak bir ihtiyaç olarak görülmesine rağmen ülkelerin göçmen politika ve göçmen işçi seçim kriterlerinde de yüksek standartlar göze çarpmaktadır. Bu noktada Kore, Japonya, Tayland gibi Asya'daki seçilmiş bazı ülkelerin işgücü göçü politikalarını incelemek, ülkelerin işgücü göçü açısından genel eğilimlerini anlamaya imkân sağlayacaktır.

1. GÜNEY KORE VE GÖÇMEN İŞÇİ POLİTİKALARI

Kore işgücü piyasasında 1980'lerin sonundan itibaren yeni üniversite mezunu gençler için iş bulmak giderek zorlaşmıştır. Yeni mezunlar arasında iş arayanların sayısındaki artışa rağmen, küçük ve orta ölçekli işyerleri düşük kazançlı ve 3-D olarak adlandırılan işlerde çalışacak işgücü bulmakta zorlanmaktadır. Bu işler arasında boyama, kaplama, ısıl işlem, döküm ve inşaat işleri ile makine, ayakkabı, cam, deri, elektrik, elektronik fabrikaları gibi alanlarda çalışma yer almaktadır. Baş harfleri İngilizcedeki karşılıklarından gelen zor, pis ve tehlikeli (**Difficult, Dirty, Dangerous**) olarak adlandırılan işler, Kore'de yeni mezun üniversiteli gençler tarafından tercih edilmemesinin en önemli sebeplerinden biri olarak gösterilen büyüyen Kore ekonomisi, ülkenin gelişmişlik düzeyindeki artış ve mutlak yoksulluk algısının yerini ekonomik refah anlayışına bırakması gelmektedir. Dolayısı ile gençler 3-D endüstrilerdeki işleri en zor şartlarda bile tercih etmekten kaçınmıştır. Örneğin 1997-1998 Asya krizinin patlak verdiği ve ekonominin en kötü zamanlarını yaşadığı dönemlerde bile talepler bu yönde olmamış, küçük ve orta ölçekli işletmelerdeki vasıfsız teknik işler düşük ücretleri, uzun çalışma saatleri ve güvensiz çalışma ortamları sebebiyle tercih edilmemiştir. Sonuç olarak bu durum birçok küçük firmanın yabancı göçmen işçileri alternatif bir işgücü olarak görmesine neden olmuş, hatta Çin ve Güney Doğu Asya ülkelerinden gelen geçici vasıfsız işgücü ile ekonomiyi büyütme gereklilik halini almıştır (Seol & Han, 2004, s.45).

Kore emek gücünde 1990'lardan itibaren ise yabancı işgücü sayısının giderek arttığı gözlemlenmektedir. Japonya'nın 1990'larda düşük vasıflı yabancı işçiler için uygulamaya koyduğu endüstriyel stajyer programının bir benzerini kendi ülkesinde uygulamaya başlayan Kore bu programla birlikte ağırlıklı olarak Çin'den gelen yabancı çalışanlara kapılarını açmıştır. Bu işgücü devlet tarafından yerleştirildikleri işyerlerinden daha fazla ücret kazanabilecek işlerde çalışmak için ayrılmış ve iki yıllık çalışma izinleri sona erdikten sonra da ülkede illegal yollarla kalmaya devam etmiştir (Song, 2015, s.384-385). Birleşmiş Milletlerin 1995 yılında yayınlamış olduğu göç raporunda Kore Hükümetinin bildirimlerine göre ülkede 78.852 yabancı işçi ve turist vizesi ile gelip ülkeden ayrılmayan 54.300 kaçak işçi bulunmaktadır. Yasadışı çalışanların çoğunun Çin'den, Filipin, Bangladeş ve Pakistan'dan gelen kaçak işçiler olduğu belirtilmektedir. Başka bir raporda ise 130 bin yabancı işçinin yaklaşık 100 bin kadarının yasadışı olduğu belirtilmiştir. Mayıs 1994 yılında hükümetin başlatmış olduğu endüstriyel stajyerlik sistemi başarılı olmamış, ayda 200 dolar kazanan stajyerlerin dörtte biri işlerini bırakarak ayda 400 ile 600 dolar kazanabilecekleri işlerde yasadışı olarak çalışmaya devam etmiştir (United Nations, 1995). 2021 istihdam verilerine göre

saatlik asgari ücretin 8,720 Won olduğu Kore’de yasadışı çalışmaya devam eden işçiler ya da göçmen işçiler bu rakamın çok daha altındaki ücretlerde çalışmak durumunda kalmaktadır (MOEL, 2021).

Günümüzde ise hükümet göçmen işçileri kontrol edebilmek için bir dizi farklı vize sistemini hayata geçirmiştir. Kore'deki göçmen işçilerin vize durumu meslekleri, memleketleri, etnik kökenleri ve yabancı işçi çalıştırma programlarına göre farklılık göstermektedir. Ülke yasalarına göre pek çok değişik vize kategorisi olmasına rağmen göçmen işçilerle ilgili olanlar genel olarak dört kategoride incelenmektedir (Ministry of Justice, 2019);

- Profesyoneller ve yatırımcılar için verilen vizeler
- Daha az vasıflı işçiler için verilen “Profesyonel Olmayan İstihdam” (E-9) vizesi
- Çalışma izni (working visit visa) özelliği taşıyan (H-2) vizesi
- Belgesi olmayan göçmen işçiler (sığınmacı ya da çalışma vizesi sona erdikten sonra ülkede kalmaya devam işçi/iş sahipleri)

Profesyoneller ve yatırımcıları içeren birinci grupta Kore’de çalışmak için anlaşmış olduğu işverence davet edilen profesör, araştırmacı, yabancı dil öğretmenleri, teknoloji rehberleri, özel meslek, sanat ve performans sahibi olan yabancı çalışanlar yer almaktadır. Kontratları davet edildikleri işverence yapılan bu çalışanlara 2-5 yıl arası değişen sürelerde vize uygulanmaktadır. Yabancı yatırım şirketlerinin yönetim, üretim veya teknoloji bölümlerinde iş arayan profesyonellere ise kurumsal yatırım vizesi uygulanmaktadır. Kurumsal yatırım kategorisine giren profesyoneller ise yöneticiler, en üst düzey yöneticiler ve profesyonel mühendislerdir. Kore’nin daha az vasıflı işçiler için öngördüğü E-9 ve H2 vizeleri ise, yerel işçi bulamayan şirketlere yasal olarak belirli miktarda göçmen işçi çalıştırma imkânı vermektedir. Belgesi olmadan çalışanlar kategorisinde ise vizelerinin izin verdiği işler dışındaki sektörlerde çalışan ya da ülkeye yasadışı yollardan giren işçilerdir. Bu yasadışı yollarla ülkede kalan yabancılar ihlal derecesine ve uzunluğuna bağlı olarak para cezasına veya hapis cezasına çarptırılır. Yasaya göre, belgesiz çalışanlar arasında, vizeleriyle uyuşmayan iş sahipleri, vize süresi dolmuş iş sahipleri, ülkeye yasadışı yoldan giren iş sahipleri veya izni olmadan iş arayan işsizler de bulunmaktadır (Dong-Hoon, 2012, s.121-122; Ministry of Justice, 2019).

Tablo 1: Geldiği Ülkeye Göre Kore’deki Göçmen Sayıları

Ülkeler	2016	2017	2018	2019	2020
Kuzeydoğu Asya	341.398	347.118	354.629	355.023	301.200
Çin	312.937	312.971	319.898	319.885	266.842
Tayvan	4.590	5.030	5.319	5.801	5.679
Japonya	10.392	11.248	11.166	11.616	13.004
Moğolistan	13.479	17.869	18.246	17.721	15.675
Güneydoğu Asya	187.528	238.775	281.647	269.680	127.616
Vietnam	67.810	75.411	84.026	96.424	50.724
Filipinler	17.927	17.651	18.565	18.231	10.707
Tayland	50.849	94.246	119.292	97.037	30.727
Endonezya	18.669	15.953	20.834	19.614	11.207
Kamboçya	17.420	17.594	17.474	19.068	11.821

Myanmar	10.044	10.238	11.759	10.820	6.688
Malezya	2.865	5.825	7.885	6.759	3.791
Hong Kong	1.944	1.857	1.812	1.727	1.951
Güney Asya	42.461	39.625	42.598	40.875	28.337
Sri Lanka	13.098	8.474	8.846	8.817	5.228
Pakistan	4.587	4.676	5.687	4.991	3.487
Nepal	13.420	14.648	15.794	15.189	9.117
Bangladeş	4.980	4.611	5.787	5.305	4.097
Hindistan	6.376	7.216	6.484	6.573	6.408
Merkez Asya	39.226	50.750	60.560	75.435	34.422
Özbekistan	25.996	30.582	33.388	50.110	21.842
Kazakistan	10.418	17.242	23.926	22.200	10.704
Kırgızistan	2.812	2.926	3.246	3.125	1.876
Toplam	610.613	676.268	739.434	741.013	491.575

Kaynak: (KOSIS, 2021)

2. JAPONYA VE GÖÇMEN İŞÇİ POLİTİKALARI

Japonya, nüfusun dörtte birinden fazlasını oluşturan 65 yaş ve üstü insanlarla dünyanın en hızlı yaşlanan toplumlarından birine sahip olup, bu rakamın gelecekte hızla artması beklenmektedir. Bu belirgin yaşlanmanın getirdiği artan işgücü kıtlığını ele almak için, hükümet 1990'lardan beri göçmenlerle ilgili çeşitli politikaları uygulamaya koymuştur. Yerleşik yabancı işgücünün ülke içinde nüfusu istikrarlı bir şekilde artarken, sadece 2013'ten bu yana göçmen nüfusunun %40 oranında arttığı gözlenmektedir (Green, 2017).

Göç Kontrol Yönetmeliği'nin yürürlüğe girdiği 1952'den bu yana uygulamaya koyduğu emek göçü politikaları ile bu konuda uzun bir geçmişe sahip olan Japonya'nın nüfusunun hızla azalmakta ve yaşlanmakta olduğu görülmektedir. 2015 ve 2050 yılları arasında toplam nüfusun yaklaşık %25 oranında azalarak 100 milyonun altına düşmesi beklenmektedir. 2015 yılında %44 olan yaşlı bağımlılık oranının 2050 yılına kadar %73'e yükselmesi, çalışma çağındaki nüfusun ise 2050 yılına kadar yaklaşık 55 milyona düşmesi beklenmektedir. Bu nedenle, Japonya hükümeti mevcut ekonomik refahı sürdürmek ve bu demografik geçişi yönetmek için çeşitli politikalar uygulamaya koymaktadır. Yıllar içinde göç veren bir ülkeden göç alan bir ülkeye dönen Japonya, artan yabancı işgücü talebine yanıt olarak birçok yasayı uygulamaya koymuştur. Örneğin Nisan 2019'dan itibaren yürürlüğe giren Göçmenlik Kontrolü ve Mülteci Tanıma Yasasında yapılan önemli bir değişiklikle orta vasıflı yabancı işçiler de ülkeye kabul edilmektedir. Ayrıca Japonya, ciddi işgücü eksikliklerini gidermek için "belirli kalifiye işçilere" ihtiyaç duyan endüstriyel alanları belirlemiştir. Ülkede yaşlanan nüfusun etkisi dikkate alınarak, yaşlı bakımı çalışanları belirtilen bu vasıflı işçi sistemine dâhil edilmiştir. Hükümet bu sistemde belirlenen meslekler için kalış süresi 5 yıla kadar çıkarabilmektedir. Japonya'nın orta vasıflı ve/veya vasıflı işgücü ihtiyacını karşılamak için 2015 yılında uygulamaya koyduğu en ilerici projelerden biri, yerel olarak özel işgücü taleplerini karşılamaya yönelik Ulusal Stratejik Özel Bölgelerin kurulmasıdır. Ulusal Stratejik Özel Bölgeler sistemi kapsamında, yerel yönetim, göçmen işçileri ulusal hükümet tarafından onaylandığı şekilde belirli sektörlerle getirebilmektedir. Tıp doktorları, Japon mutfağı şefleri, tarım işçileri, yatırımcılar ve girişimciler gibi yeni profesyoneller, belirtilen alanlarda uluslararası göçmen istihdamı için kabul edilebilmektedir (ADBİ; et al., 2020, s.35-37).

2018-2019 yılları arasında Japonya'ya gelen göçmenlerin % 24,8'i (1.940.272) Kore'den, % 22,4 'ü Çin'den (1.550.175), % 12,6'sı (195.372) ABD'den, % 2,7'si (124.083) Tayvan'dan gelmiştir.

Ayrıca, *Nitelikli İşgücü* ikamet statüsü ile ülkeye gelen yabancı uyrukluların sayısında %22,6'lık bir artış yaşanmıştır. 2019 yılında *Nitelikli İşgücü* ikamet statüsü ile gelen göçmenlerin % 37,7'si Çin'den, % 12,7'si Hindistan'dan, % 11,3'ü Nepal'den, % 4,6'sı ise Vietnam'dan gelmiştir. Bu dört ülke, "Nitelikli İşgücü" ikamet statüsüne sahip yabancı uyrukluların toplam sayısının %66,2'sini oluşturmaktadır (Immigration Services Agency of Japan, 2020, s.3 ve s.11).

Güneydoğu Asya'dan da gelen göçmenlerin sayısı yıllar içinde istikrarlı bir şekilde artmış ve Japonya'nın işgücü içerisinde önemli bir kaynak haline gelmiştir. 2019 yılında, uluslararası göçmenlerin Japonya'nın toplam nüfusundaki payının %2'ye ulaştığı görülmektedir. Japonya'ya gelen göçmenlerin çoğu, özellikle düşük veya orta beceri sektörlerinde çalışmakta ve gelişmekte olan ülkelerden gelmektedir. Japonya'daki toplam uluslararası göçmen sayısının %51,7'si kadın göçmenlerden oluşmaktadır. Bu nedenle, yabancı işçiler için istihdam olanakları yıllar içinde genişlemektedir. 2015 ve 2019 yılları arasında istihdam edilen yabancı işçi sayısının yaklaşık %20 oranında yükseldiği tahmin edilmektedir. Bu rakamlardan yola çıkarak işverenlerin yabancı işçileri işgücüne dâhil etmeye istekli olduğu söylenebilir. Mesleki ve teknik alanlarda yabancı işçilerin işe alınması için neredeyse 20 yıldır aktif olarak destekleyici politikalar uygulayan Japonya, özellikle 2012'den bu yana yüksek niteliklilere sahip işgücü için daha iyi koşullar sunmaktadır (ADBI; et al., 2020, s.35).

3. TAYLAND VE GÖÇMEN İŞÇİ POLİTİKALARI

Tayland, son yirmi yılda Myanmar, Kamboçya ve Laos başta olmak üzere komşu ülkelerden gelen işçi göçmenler için önemli bir merkez haline gelmiştir. 1960'larda başlayan ve Tayland'ın ihracata dayalı ekonomiye geçiş yaptığı 1980'lerde artan altyapı iyileştirmeleri ve ekonomik kalkınmanın ortaya çıkardığı işgücü talebi, göçmen işgücünün de bu ülkeyi tercih etmesinde etkili olmuştur. Günümüzde Tayland, göç veren bir ülkeden, göçmen kabul eden bir ülkeye dönüşmüştür. Bu dönüşüm, ülkeyi Asya'daki en büyük göç destinasyonlarından biri haline getirmiştir (Bylander & Reid, 2017).

2013 yılında yaklaşık 6.5 milyon göçmenin Asya bölgesi içinde göç hareketine katıldığı, bu rakamın yaklaşık 3,5 milyondan fazlasının hedef ülke olarak Tayland'ı seçtiği görülmektedir. Tayland'a gelen göçmen işçilerin % 29'u Myanmar'dan, % 14'ü Laos'tan, % 12'si Kamboçya'dan gelmiştir. Güneydoğu Asya anakarasının ortasında yer alan ve kendisi de aynı zamanda göçmen işçi gönderen bir ülke olan Tayland'ın vatandaşları ise çalışmak için Orta Doğu, Doğu Asya ve Malezya ve Singapur gibi komşu ülkeleri tercih etmektedir (Aoki, 2019, s.175; Sugiyarto & Mendoza, 2014, s.6-7).

1992'den beri Tayland Hükümeti, ülkeye yasal olmayan şekilde gelen ya da kalan birçok göçmene çalışma izni vererek onları kayıt altına almaktadır. Örneğin 1992'de 706 Burma vatandaşı olan kayıtlı göçmen sayısı 2004'te 1.284.924'e yükselmiştir. Ayrıca 2013'te Kamboçya, Lao ve Myanmar ülkelerinden gelen kayıtlı yabancı işçi sayısı 1.082.892'e yükselmiştir. Bu nüfus toplam Tayland'ın toplam işgücünün %2,7'sini oluşturmaktadır. Bugün, iç ve dış göçler, Tayland'ın sosyal ve ekonomik kalkınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Tayland, 1990'ların başından beri gelen göçmen işçileri ülkeye kabul etmektedir. Son yıllarda inşaat, tarım, balıkçılık, deniz ürünleri işleme ve ev işleri gibi kronik işgücü sıkıntısı çeken sektörlerle göçmen işçi alımı sayesinde bu yüksek talep giderilmiştir. Tayland'ın 1979 tarihli

Göç Yasası, ülkeye resmi prosedürler olmadan giren yabancıların sınır dışı edilmesini şart koşmaktadır. Ancak hükümet, aynı yasanın 17. maddesi uyarınca resmi kayıt yerine çalışma izni vererek ülkeye izinsiz giren göçmen işçilerin yasal olarak ülkede kalmasına yönelik bir düzenleme yapmıştır. Göçmen işçileri içeren bu düzenleme 1992-2000 arasında yaklaşık dört kez revize edilmiştir (Aoki, 2019, s.175 ve s.179-180).

2014 yılında yönetime gelen askeri hükümet ise, göç konusunda yeni politikalar izleyeceğini dile getirmiş ve ülkeye illegal yollarla gelen göçmenlere ağır yaptırımlar uygulayacağını belirtmiştir. Alınan tüm yaptırım kararlarına rağmen, göç dalgası artarak devam etmiş ve bu göç dalgasının kilit sektörler üzerindeki etkisini gören askeri hükümet ise, beş aylık kısa bir süre içinde yaklaşık 1,6 milyon kişinin göçmen işçi olarak kayıt altına alınmasına izin vermiştir. Ancak, 2017 yılında illegal göçmen işçilere ağır cezalar içeren Kraliyet Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesi ile binlerce Kamboçyalı, Laos ve Myanmarlı işçi ülkelerine geri dönmüştür. Kamuoyunun göçmen işçilere yönelik uygulamalarla ilgili tepkisini göstermesi sonucunda ise, Kraliyet Yönetmeliği 2018 yılında revize edilmiş, göçmen işçilere yönelik hapis cezaları kaldırılmış ve para cezalarında da indirimle gidilmiştir (Harkins, 2019, s.28-30).

4. HONG KONG VE GÖÇMEN İŞÇİ POLİTİKALARI

Hong Kong açık bir göçmenlik politikası benimseyen ülkelerden biridir. Yaklaşık 170 ülke ve bölgenin vatandaşlarına, 7 ila 180 gün arasında değişen sürelerle Hong Kong'a vizesiz ziyaret hakkı tanımaktadır. Bunların yanı sıra, Hong Kong profesyoneller ve girişimcileri ülkede çalışmaya ve yatırım yapmaya davet etmekte, ülkenin kalkınmasına ve refahına katkıda bulunanların ülkeye girişini kolaylaştırmak için her türlü çaba gösterileceğini de belirtmektedir. Bu noktada özellikle yetenek ve sermayeyi ülkeye çekmek için çeşitli göçmen politikaları uygulamaktadır. Örneğin Genel İstihdam Politikası (GEP) kapsamında özel becerilere, bilgilere veya deneyime sahip olan ve Hong Kong'un ekonomisine önemli katkılarda bulunabilecek durumda olan profesyonellerin ülkeden iş teklifi almaları durumunda çalışma izni verilebileceği belirtilir. 2006 yılında da Nitelikli Göçmen Kabul Programı uygulamaya koyulmuştur. Kota ve puanlama içeren bir sistem uygulanmaya başlayan programda başarılı olan başvuru sahiplerinin, Hong Kong'da ikamet etmeden önce yerel bir iş teklifi almaları gerekmektedir. Hong Kong bu göçmen programı aracılığı ile küresel pazardaki ekonomik rekabet gücünü artırmaya yönelik Anakara (Çin) ve denizasırlı ülkelerden yüksek vasıflı veya yetenekli kişileri Hong Kong'a çekmeyi amaçlamaktadır. İşgücü temininde bir diğer önemli girişim de *Anakara Yetenekleri ve Profesyonelleri için Kabul Programı*'dır. Bu programın amacı, kalifiye Anakara (Çin) yetenek ve profesyonellerini Hong Kong'da çalışmaya davet ederek hem yerel insan gücü ihtiyaçlarını karşılamak hem de Hong Kong'un küreselleşmiş pazardaki rekabet gücünü artırmaktır. Sektör kısıtlamasının olmadığı bu programda, üst düzey yöneticiler ve profesyonellerin şirket içi transferi de kapsam içerisinde değerlendirilmektedir. Sektörlerin ihtiyacı olan nitelikli işgücünü temin etmek için uygulamaya konulan programlar arasında *Teknoloji Yeteneği Kabul Programı*, *Sermaye Yatırım Giriş Programı* gibi göçmen kabul programları yer almaktadır (GovHK, 2020).

Bunların yanı sıra, Hong Kong 340.000'den fazla yabancı ev işçisine ya da ev yardımcısı olarak bilinen vasıfsız göçmeni barındırmaktadır. Bu sektörde istihdam edilenler toplam çalışan nüfusun neredeyse onda birini oluşturmaktadır. 2015 itibariyle, Hong Kong'daki göçmen işçiler için izin verilen asgari ücret Hong Kong vatandaşları için 30 HK\$ (3,86 ABD doları), yabancı işçiler için ise 25,69 HK\$ (3,30 ABD doları) olarak belirlenmiştir. Hong Kong'a gelen ilk göçmen işçiler ağırlıklı olarak Filipinler'den gelmiştir. 1970'lerde, hükümet, Hong Kong'daki hızlı ekonomik büyümeyle birlikte göçmen işçi alımını da teşvik etmiş ve Filipinliler, 1990'larda Endonezyalı göçmenlerin gelişine kadar baskın yabancı işçi grubu olmuştur. Bugün,

Hong Kong Göçmenlik Dairesi, ev işlerinde çalışan yabancı işçilerin %53'ünün Filipinler'den, % 44'ünün Endonezya'dan ve geri kalan çoğunluğun da Tayland, Sri Lanka, Nepal gibi ülkelerden geldiğini belirtmektedir (Cheung, 2017,s.20).

SONUÇ

Asya küresel göçte önemini koruyan bölgelerden biridir. Geçtiğimiz yirmi yıl içerisinde, gerek Orta Doğu gerekse OECD ülkelerine yerleşen, Asyalı göçmenlerin sayısında artış yaşanmıştır. Avrupa ve Kuzey Amerika'daki Asyalı göçmenler ise, işgücü piyasasında diğer göçmen gruplarına göre daha iyi koşullardadır. Yine Asya ülkelerinden gelen uluslararası öğrencilerin yurtdışındaki üniversitelerde okuyan tüm öğrenciler arasındaki payı da yüksektir. Asya'dan gelen öğrencilerin özellikle yurt dışındaki eğitim kurumlarında lisans ve lisansüstü seviyelerinde eğitim aldıkları bilinmektedir.

Asya ülkelerinden Avrupa, Amerika, Orta Doğu'da bulunan ülkelere eğitim, iş bulma, daha iyi şartlarda yaşama gibi sebeplerle yoğun bir göç yaşansa da, Asya içinde birbirine coğrafi olarak yakın ya da sınır olan ülkeler arasında da yüksek oranda göç hareketinin yaşandığı görülmektedir.

Özellikle Asya'da Japonya, Hong Kong gibi ülke nüfusları giderek yaşlanmakta ve yaşlı bakımı için çalışanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Tayland, Singapur ve Malezya gibi ülkelerde ise, ev hizmetlilerine duyulan ihtiyaç, Endonezya, Filipinler, Myanmar ve Vietnam gibi ülkelere yaşayan kadın işgücünü bu ülkelere çekmektedir. Bu ülkelerdeki ev hizmetleri ve yaşlı bakım işlerine yönelik artan talep, Asya'nın güneyindeki bazı ülkelere erkek göçmenlerden daha fazla kadın göçmenin bu ülkelere gitmesine yol açmaktadır. Güneydoğu Asya ve Pasifik'te yaşayan tüm göçmen işçilerin yaklaşık beşte birinin göçmen ev işçileri olduğu tahmin edilmektedir. Bu göç hareketinin altında yatan en büyük etken yoksulluk ve ülkeler arasındaki gelir eşitsizliğidir. Asya bölgesi içerisinde gelir düzeyi düşük yoksul ülkelere, ekonomik refah seviyesi yüksek ülkelere çalışmak için giden göçmenlerin sayısı her yıl artmaktadır. Ağırlığın vasıfsız ya da yarı vasıflı göçmenlerden oluştuğu bu göç hareketinde, erkek göçmenlerin ekseriyetle tarım, inşaat, imalat, balıkçılık ve taksi/motor-taksi gibi sektörlerde çalıştığı gözlemlenirken, kadın göçmenlerin ise ev hizmetlisi, çocuk bakıcısı, hasta bakıcı, tekstil imalatında ya da eğlence sektörlerinde çalıştıkları görülmektedir.

Ülkeler ekonomik katkı ve değer açısından nitelikli işgücüne yönelik politikalar uygulamaya koysa da, demografik ve sektörel ihtiyaçlar söz konusu olduğunda vasıfsız işgücüne yönelik uygulamaları da hayata geçirmektedir. Göçmen gönderen birçok Asya ülkesinin göçün getirdiği döviz kazancı, göç alan ülkelerdeki pek çok endüstrinin göçmen işçilere bağımlı hale gelmesi gibi sonuçlar uluslararası işgücü göçünün Asya ekonomilerinin yapısına daha fazla etki etmesine neden olmaktadır. Ancak bu süreçte önemli sayıda göçmenin kayıt dışı sektörde, düşük ücretli ve güvencesiz işlerde, sistematik sömürü ve istismara açık çalıştığı da görülmektedir. Bunların yanı sıra sosyal dışlanma ve ayrımcılık, uzun çalışma saatleri ve yorucu fiziksel aktivitenin haricinde eğitim, sağlık, barınma gibi temel ihtiyaçlara ve kamu hizmetlerine erişimin olmaması veya sınırlı olması gibi sorunlar da ele alınması gereken önemli konulardır. Sonuç olarak, Asya içi göç hareketinin önümüzdeki yıllarda da devam edeceği düşünüldükçe, bu bölge ülkelerinin işgücü ve becerilerin daha iyi tahsis edilmesine imkân verecek bölgesel politikalar üzerinde birlikte çalışmalarını önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- ABDI; OECD; ILO. (2018). *Safeguarding the Rights of Asian Migrant Workers From Home To the Workplace*. Asian Development Bank Institute Organisation for Economic Co-operation and Development International Labour Organization. Philippines. <https://doi.org/10.1053/j.oto.2004.04.003>
- ADBI;, ILO;, & OECD. (2020). *Innovative Approaches for the Management of Labor Migration in Asia*. *Innovative Approaches for the Management of Labor Migration in Asia*. <https://doi.org/10.1787/be84707b-en>
- Aoki, M. (2019). *Thailand's Migrant Worker Management Policy as Regional Development Strategy. Rethinking Migration Governance in the Mekong Region: From the Perspective of the Migrant Workers and Their Employers*. Jakarta.
- Bylander, M., & Reid, G. (2017). Criminalizing Irregular Migrant Labor: Thailand's Crackdown in Context. Retrieved from <https://www.migrationpolicy.org/article/criminalizing-irregular-migrant-labor-thailands-crackdown-context>, Erişim Tarihi: 27.09.2021.
- Cheung, I. (2017). Who Is Responsible for Hong Kong's Invisible Migrant Workers? *New Perspectives in Foreign Policy*, (13), 20–23. Retrieved from <https://www.csis.org/analysis/new-perspectives-foreign-policy-issue-13-summer-2017>, Erişim Tarihi: 17.09.2021.
- Dong-Hoon, S. (2012). The citizenship of foreign workers in South Korea. *Citizenship Studies*, 16(1), 119–133. <https://doi.org/10.1080/13621025.2012.651408>
- Gemici, N. B. (2016). Çalışma Hayatında Dezavantajlı Bir Grup : Göçmenler. *İş ve Hayat*, 1(2), 239–261.
- GovHK. (2020). *Hong Kong: The Facts Immigration*. Immigration Department. Retrieved from <https://www.gov.hk/en/about/abouthk/factsheets/docs/immigration.pdf>, Erişim Tarihi: 27.09.2021.
- Green, D. (2017). As Its Population Ages, Japan Quietly Turns to Immigration. Retrieved from <https://www.migrationpolicy.org/article/its-population-ages-japan-quietly-turns-immigration>, Erişim Tarihi: 27.09.2021.
- Günay, E., Atılgan, D., & Serin, E. (2017). Dünya'da ve Türkiye'de Göç Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 37–60. Retrieved from <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/tr/issue/33603/372918>
- Harkins, B. (2019). *Migration Policy and Practice in Thailand*. Thailand Migration Report 2019. Bangkok.
- Immigration Services Agency of Japan. (2020). *Immigration Control and Residency Management*. Retrieved from <https://www.isa.go.jp/en/index.html>, Erişim Tarihi: 27.09.2021.
- IOM. (2019). *Migration and migrants: Regional dimensions and developments*. World Migration Report 2020. Geneva. Retrieved from https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf, Erişim Tarihi: 30.09.2021.
- Karaca, N. G. (2009). Türk Göçmen İşçilerin Çalışma Yaşamında Karşılaştıkları Sorunlar: Giresun'dan ABD'ne Göç Etmiş Türk Göçmen İşçiler Üzerinde Bir İnceleme. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (56), 287–306. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/iusskd/issue/886/9850>

- KOSIS. (2021). International migration of foreign by sex and citizenship. Retrieved from https://kosis.kr/eng/statisticsList/statisticsListIndex.do?menuId=M_01_01&vwcd=MT_ETITLE&parmTabId=M_01_01&statId=2004022&themaId=#SelectStatsBoxDiv, Erişim Tarihi: 27.09.2021.
- Ministry of Justice. (2019). Korea Immigration Service. Retrieved February 10, 2019, from http://www.immigration.go.kr/immigration_eng/index.do, Erişim Tarihi: 27.09.2021.
- MOEL. (2021). Ministry of Employment and Labor. Retrieved February 8, 2019, from <http://www.moel.go.kr/english/main.jsp>, Erişim Tarihi: 27.09.2021.
- Özoral, B. (2018). Göçmen İşçileri Birleşik Arap Emirliklerinin Ekonomik Kalkınmasındaki Yeri ve Karşılaştıkları Zorluklar. *Emek ve Toplum Dergisi*, 7(19), 512–524. <https://doi.org/10.31199/hakisderg.441253>
- Piper, N. (2004). Rights of Foreign Workers and the Politics of Migration in South-East and East Asia. *International Migration*, 42(5), 71–97. <https://doi.org/10.1111/j.0020-7985.2004.00302.x>
- Seol, D.-H., & Han, G.-S. (2004). Foreign Migrant Workers and Social Discrimination in Korea. *Harvard Asia Quarterly*, 8(1), 45–50. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=aph&AN=22400844&site=ehost-live>
- Song, J. (2015). Labour markets, care regimes and foreign care worker policies in East Asia. *Social Policy and Administration*, 49(3), 376–393. <https://doi.org/10.1111/spol.12081>
- Sugiyarto, G., & Mendoza, D. R. (2014). A 'Freer' Flow of Skilled Labour within ASEAN: Aspirations, Opportunities and Challenges in 2015 and Beyond Guntur. *Mpi*, (11), 1–11.
- TDK. (2019). TDK. Retrieved February 8, 2019, from http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1, Erişim Tarihi: 20.09.2021.
- Uluslararası Göç Örgütü. (2009). *Uluslararası Göç Hukuku: Göç Terimleri Sözlüğü*. (B. Çiçekli, Ed.), *Uluslararası Göç Örgütü* (Vol. 18). Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü. Retrieved from [http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu\(1\).pdf](http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf), Erişim Tarihi: 20.09.2021.
- United Nations. (1995). MIGRATION NEWS. Retrieved February 8, 2019, from <http://www.un.org/popin/popis/journals/migratn/mig9508.html>, Erişim Tarihi: 20.09.2021.
- United Nations. (2000). United Nations. Retrieved February 8, 2019, from <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/replacement-chap4-ko.pdf>, Erişim Tarihi: 20.09.2021.
- Yüksel, H. (2014). *Güncel Gelişmeler Işığında Sosyal Politika*. Bursa: Ekin Yayınevi.

ÇEVRE VE GÖÇ KÜRESEL KAMUSAL MALLARI BAĞLAMINDA İKLİM MÜLTECİLERİ

CLIMATE REFUGEES IN THE CONTEXT OF ENVIRONMENT AND MIGRATION AS GLOBAL PUBLIC GOODS

Zeynep DEMİRCİ ÇAKIROĞLU

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, İzmir, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-2613-2525

ÖZET

Küresel kamusal mallar; tüketimlerinde dışlama ve rekabet olmayan, birden fazla coğrafi bölgede yer alan ülkeleri etkileyen ve sadece şimdiki nesle değil gelecek nesillere de ulaşan mallar olarak tanımlanabilmektedir. 1990'lı yıllardan itibaren küreselleşmenin etkisiyle beraber tartışılmaya başlanan küresel kamusal mal kavramı gelinen noktada çeşitleri ve sayıları artan bir mal grubu olarak karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşme ile birlikte entegre olan dünya ülkeleri, başka ülkelerde yaşanan sorunlardan etkilenebilmektedir. İnsanların sosyal ve ekonomik olarak içinde bulunduğu ortam olan çevre bütün unsurlarıyla birlikte küresel kamusal bir mal niteliğindedir. İnsanların doğa ve çevre ile ilişkisi sonucunda doğal dengenin bozulması, çevrenin kirletilmesi ve tahrip edilmesi gibi çevre sorunlarının çözülmesi de bütün ülkelerin ve insanların ortak hareket etmesini gerektiren küresel bir mal konumundadır. Çevre küresel kamusal malına bakıldığında küresel ısınma, iklim değişikliği, ozon tabakasının incilmesi gibi sorunlar çok yakından yaşayıp şahit olduğumuz sorunlardır.

Küreselleşmenin hayatımıza getirdiği olumsuz bir diğer durum da mülteci hareketliliğinin artmasıdır. Çok geçmiş yıllardan beri yaşanan zorluklar sebebiyle birçok insan ülkesini terk edip göçmen ya da mülteci durumuna düşmüştür ve düşmektedir. Bu zorlayıcı durumların büyük kısmı savaşlar, iç çatışmalar, dini ve etnik baskılar olmasına rağmen çevre şartları da insanları dönem dönem yerinden etmiştir. Çölleşme, seller, kuraklaşma, tsunami, volkanlar, su basmaları gibi nedenler insanları göçe zorlamaktadır. Çevreyle ilgili faktörlerin bazıları doğal düzen içinde kendiliğinden ve aniden meydana gelirken bazı çevresel sorunlar insan faaliyetleri dolayısıyla yavaş yavaş ortaya çıkmaktadır. Küresel iklim değişikliği de bu çevresel sorunlardan biridir. İnsanların faaliyetleri sonucunda küresel ısınma artmakta ve iklim değişikliği sebebiyle insanlar göç etmek durumunda kalabilmektedir. Bu durumdaki kişileri ifade etmek üzere de iklim mültecileri kavramı kullanılmaktadır. Başka bir ifadeyle küresel ısınma ve iklim değişikliği sebebiyle yerinden olan insanlara iklim mültecileri denilmektedir. Son dönemde küresel ısınmanın hissedilir şekilde artması sebebiyle iklim mültecileri konusunun önemi giderek artmaktadır. Çünkü doğal düzende iklim bu şekilde değişmeye devam ettiği sürece kitlesel göçler artarak devam edebilir ve bu küresel sorun, göçün de bir küresel kamusal mal olması sebebiyle gittikçe büyüyebilir. Bu kapsamda çalışmada çevre ve göç küresel kamusal mal literatüründen bahsedildikten sonra bu iki küresel kamusal mal bağlamında iklim mültecileri konusu incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Küresel Kamusal Mal, Çevre, Göç, Zorunlu Göç, İklim Mültecileri.

ABSTRACT

Global public goods; It can be defined as goods that do not have exclusion and competition in their consumption, affect countries located in more than one geographical region, and reach not

only the present generation but also future generations. The concept of global public goods, which has been discussed with the effect of globalization since the 1990s, appears as a group of goods whose varieties and numbers are increasing. World countries integrated with globalization can be affected by the problems experienced in other countries. The environment, which is the setting in which people live socially and economically, is a global public good with all its elements. Solving environmental problems such as deterioration of the natural balance, pollution and destruction of the environment as a result of people's relationship with nature and the environment is a global commodity that requires the joint action of all countries and people. Problems such as global warming, climate change, depletion of the ozone layer in relation to the environment global public good are the problems we have experienced and witnessed very closely.

Another negative situation that globalization has brought to our lives is the increase in refugee mobility. Due to the difficulties experienced for many years, many people have left their country and become immigrants or refugees. Although most of these challenging situations are wars, internal conflicts, religious and ethnic pressures, environmental conditions have also displaced people from time to time. Causes such as desertification, floods, drought, tsunami, volcanoes and floods force people to migrate. While some of the environmental factors occur spontaneously and suddenly in the natural order, some environmental problems arise gradually due to human activities. Global climate change is one of these environmental problems. Global warming is increasing as a result of human activities and people may have to migrate due to climate change. The concept of climate refugees is used to express people in this situation. In other words, people displaced due to global warming and climate change are called climate refugees. Due to the recent increase in global warming, it is necessary to examine the issue of climate refugees. Because in the natural order, as long as the climate continues to change in this way, mass migrations may continue increasingly and this global problem may be exacerbated by the fact that migration is a global public good. In this context, after mentioning the environment and migration global public goods literature, the issue of climate refugees will be examined in the context of these two global public goods.

Keywords: Global Public Goods, Environment, Migration, Forced Migration, Climate Refugees.

GİRİŞ

Küreselleşmenin ortaya çıkışıyla birlikte teorik temelleri atılan küresel kamusal mal kavramı, birden çok coğrafi bölgede yer alan ülkeleri etkilediği için neredeyse tüm dünyanın ilgisini çekmiştir. Bu malların pozitif veya negatif dışsallıkları çok geniş ölçekte yayılabildiği için bir ülkede gerçekleşen üretim ya da tüketim diğer ülkeleri de hızlı bir biçimde etkilemektedir. Bu anlamda her geçen gün küresel kamusal malların sayısı ve çeşidi artmaktadır. Eskiden daha somut olan okyanus, sağlık, çevre gibi mallar küresel kamusal mal olarak kabul edilirken sonrasında yoksulluk, barış, göç, mülteci koruması gibi soyut kavramlar da küresel kamusal mal grubuna dahil edilmiştir.

Küresel kamusal mal olarak çevrenin tahribi, özellikle küresel ısınmanın artışı sonucu yaşanan iklim değişikliğinin iyice hissedilmeye başlamasıyla ön plana çıkmıştır. Eski yıllarda çok daha az yaşanan sel, kuraklık, fırtına gibi felaketlerin son yıllarda iyice artması, insan faaliyetleri dolayısıyla atmosfer ısısının artışı sebebiyledir.

Çok eski tarihlerden beri var olan göç olgusunun ise ekonomik, toplumsal, dini, çevresel, kültürel vb. birçok sebebi bulunmaktadır. İnsanlar ülkelerinde var olan bir sorun dolayısıyla ya da daha iyi çalışma koşullarına sahip olmak amacıyla ülkelerini terk edip başka ülkelere

gitmektedir. Daha iyi çalışma koşullarına sahip olmak üzere yapılan ekonomik göç, genellikle bireysel ve gönüllüdür. Fakat savaş, doğal afetler, çatışmalar, iklimde yaşanan değişiklikler, baskı gibi unsurlar sebebiyle insanların göç etmesi zorunluluk arz eder ve genellikle kitleseldir.

İnsanların geçmişte çevresel faktörler nedeniyle göç etmeleri söz konusu olsa da küresel ısınmayla birlikte yaşanan iklim değişiklikleri bu çevresel sebepli göçleri arttırmıştır. Eskiden genellikle daha iyi tarım alanlarına sahip olmak amacıyla göç edilmiştir. Bunun yanında deprem, volkanik patlamalar, doğal afetler de göç motivasyonlarını arttırmıştır. Fakat sanayi devrimi sonrasında insan kaynaklı faaliyetler sonucu yaşanan küresel ısınma, iklim değişiklikleri, susuzluk, çölleşme gibi faktörlerin göç sebebini oluşturduğu görülmektedir.

Can güvenliği endişesiyle zorunlu olarak kendi ülkesini terk edip başka ülkeye göç eden kişiler mülteci olarak kavramsallaşmıştır. Özellikle bu göçlerin zorunlu ve kitlesel olduğu dikkate alındığında iltica edilen ülkede ciddi sorunlara sebebiyet verebilmektedir. Ayrıca can güvenliği sağlanan mülteciler, Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisinde belirttiği gibi daha iyi yaşam şartları için ilk iltica ettiği ülkeden başka ülkelere de gidebilmektedir. Bu durum bütün ülkeleri potansiyel bir iltica ülkesi haline getirmektedir. Bu sebeple zorunlu göç, mülteci sorunu ve mülteci koruması küresel kamusal mal özelliklerine sahiptir.

Çevresel sebeplerle insanların göçünün artması sonucunda literatürde bu konuya ilişkin yapılan çalışmaların sayısı artmıştır. Çevresel nedenlerle göç eden kişiler farklı kavramlarla ifade edilmeye başlamıştır. İklimsel değişiklikler sebebiyle göç eden insanları ifade etmek üzere genellikle iklim mülteci kavramı kullanılmaktadır. Görülmektedir ki çevre ve zorunlu göç küresel kamusal malının ortak noktasından iklim mülteci kavramı ortaya çıkmıştır. İklim mültecileri literatürde önemli bir konu haline gelmişse de bu kişiler hukuki olarak uluslararası bir korumadan yararlanamamaktadır. Küresel ısınmanın gittikçe artması sonucu yaşanacak iklim değişiklikleri hali hazırda iklim mülteci olarak adlandırılan kişilerin sayısını arttıracaktır. Bu kapsamda bu kişilerin statülerinin belirlenmesi ve uluslararası korumanın sağlanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu amaçla çalışmada, küresel kamusal malların genel çerçevesi verildikten sonra çevre ve göç küresel kamusal mallarına değinilmiştir. Bu iki küresel kamusal mal bağlamında iklim mültecilerinin durumunun değerlendirilmesi ile çalışma sonlandırılmıştır.

1. KÜRESEL KAMUSAL MAL KAVRAMININ GENEL ÇERÇEVESİ

Küresel kamusal mallar; tüketimlerinde dışlama ve rekabet olmayan, birden fazla coğrafi bölgede yer alan ülkeleri etkileyen ve sadece şimdiki nesle değil gelecek nesillere de ulaşan mallar olarak tanımlanabilmektedir (Kaul vd., 1999: 9-12).

Küresel kamusal mallar tanımı gereği, kamusal ve küresellik özelliklerini taşımaktadır. Kamusal özellik ile ifade edilmek istenen, tam kamusal mallarda olduğu gibi malın tüketiminden herhangi bir kişinin dışlanamaması ve bir rekabetin olmamasıdır. Küresellik özelliği ile ise küresel kamusal malların faydaları veya zararları itibarıyla birden fazla bölgedeki ülkeleri, birden fazla popülasyon grubunu ve sadece bu nesle değil gelecek nesilleri de etkilemesi kastedilmektedir (Akdemir ve Şahin, 2006: 4). Buradan anlaşılan husus küresel kamusal malların en az bu iki ölçütü sağlamasının gerekli olduğudur.

Küresel kamusal mallara ilişkin bir diğer önemli husus üretim ve finansman konusudur. Bu malların üretim ve finansmanının tek bir ülke tarafından karşılanması mümkün değildir. ulusal nitelikteki bir malın üretimi ya da tüketimi sonucunda ortaya çıkan fayda ya da zarar ulus sınırlarını aşarak küresel bir etki oluşturmaktadır. Özellikle bir ülkede ortaya çıkan bir sorunun diğer ülkelere de sıçraması durumunda sorunun çözümünde tek bir ülke yeterli olamamaktadır.

Bu kapsamda bu malların üretim ve finansmanında ulus devletlerin yanında Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar da yer almaktadır (Mutlu, 2006: 55).

Küresel kamusal malların bu özellikleri gereği; üretim, sunum ve finansmanında kapsamlı ve etkili çözümler bulabilmek ve bunları uygulayabilmek için ülkelerin birlikte hareket etmesi, ortak politikalar oluşturması ve bunlara uygun davranması gerekmektedir (Löschel ve Rübbelke, 2014: 195).

Küresel kamusal mallara; sağlık, çevre, okyanus, hava, ölümcül hastalıklarla mücadele, uluslararası kuruluşlar tarafından üye ülkelere sunulan hizmetler (Miyakoshi ve Suzuki, 2017: 5134), bilgi, finansal istikrar, mali istikrar, barışın sağlanması, uluslararası güvenlik, küresel piyasa ekonomisini güçlendirmek, yoksulluk (Sandmo, 2006: 3), göç ve mülteci koruması gibi mallar örnek olarak verilebilmektedir.

2. ÇEVRE KÜRESEL KAMUSAL MALI

Küresel kamusal mallar içerisinde yer alan çevre, insanların ve diğer canlıların içinde yaşadığı, beslendiği ve birbirleriyle etkileşim içinde bulunduğu bir ortamdır. Çevreye verilen tahribat küresel ölçekte bir sorun oluşturmaktadır ve bu sorunların çözümü de küresel kamusal mal olarak değerlendirilmektedir. Çevre sorunları kendiliğinden gelişebileceği gibi bu sorunların merkezinde insan faaliyetleri yer alabilmekte ya da var olan sorunları derinleştirebilmektedir. 1950'li yıllarda yerel nitelikli olarak kabul edilen çevre sorunu zamanla küresel bir sorun olarak görülmeye başlamış ve çölleşme, asit yağmurları, seller, toprak erozyonu, biyoçeşitliliğin azalmaya başlaması, buzulların erimesi, ozon tabakasının delinmesi, küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi konulara bakış açısı değişmiştir (Mutlu vd., 2015: 80-81). Çevrenin küresel kamusal mal olarak öne çıkması, özellikle küresel ısınma sonucu yaşanan iklim değişiklikleri ile olmuştur.

Sanayi devrimiyle birlikte gelişen süreçte fosil yakıtların aşırı kullanımı ve sanayi kirliliğinin oluşması sebebiyle ortaya çıkan küresel ısınma, iklim değişikliğinin en önemli nedenidir. Atmosferdeki sera gazlarının artması küresel ısınmaya sebep olmakta ve sonuçta iklimler değişmektedir. İnsan kaynaklı faaliyetler dolayısıyla ortaya çıkan bu sorun birçok bilim dalı tarafından incelenmektedir. Çünkü sorunun doğal yaşam üzerinde getirdiği sel felaketleri, çölleşme gibi kalıcı etkilerinin yanında bu etkiler sebebiyle oluşan iklim göçü de söz konusudur. İklim göçü çeşitli toplumsal sonuçlara yol açmaktadır (Reyhan ve Reyhan, 2016: 1-2).

Atmosferin giderek ısınmaya başlaması; kuraklaşma, çölleşme, su kıtlığı, kasırga, seller, bazı canlı türlerinin yok olması gibi birçok çevresel sorunu ortaya çıkarmıştır. Gelecek öngörülerinde sıcaklığın daha da artması durumunda canlı nesillerinin tükenmesi, ekosistemlerin bozulması gibi ciddi felaketlerle karşılaşılacağı belirtilmektedir. Yaşanan bu iklim değişikliğinin insan kaynaklı olduğu düşünceleri de ağırlık kazanmaya başlamış ve çözüm arayışlarına gidilmiştir (Reyhan ve Reyhan, 2016: 4-5).

İklim değişikliğinin en önemli sebebinin insan kaynaklı faaliyetler olduğu düşüncesinin en temel göstergesi karbondioksit salınımı ve dolayısıyla atmosferdeki sera gazının artmasıdır. Ülkelerin sera gazı salınımları aynı şekilde devam ettiği sürece önceki dönemde yaşanan değişikliklerden çok daha büyüklerinin yaşanacağı tahmin edilmektedir. Son 10 yıllık süre içerisinde doğal afetlerin iki katına çıkması ve 10 doğal afetten 9'unun iklim değişikliği ile ilgili olması bu durumu doğrular niteliktedir (Yılmaz ve Navruz, 2019: 257).

3. GÖÇ KÜRESEL KAMUSAL MALI

Çok eski tarihlerden itibaren var olan göç olgusu; topluluk halinde ya da bireysel olarak çeşitli sebeplerle bir yerden başka bir yere sürekli veya geçici olarak gitmek, yer değiştirmek şeklinde tanımlanmaktadır (Demirci, 2019: 71). Ülke sınırları içinde göç edilebileceği gibi insanlar ülke sınırları dışına da göç edebilmektedir.

Eski zamanlarda insanlar, temel geçim kaynakları olan tarım ve hayvancılığın en uygun koşullarda yapılabileceği yerlere gitmek amaçlı göç etmiştir. Sonrasında bu sebepler; iktidar mücadeleleri, iklimsel değişiklikler, savaşlar, verimli toprak arayışları, kuraklıklar şeklinde değişikliklere uğramıştır (Yalçın, 2004: 3).

İnsanların ekonomik sebeplerle göç etmeleri, daha iyi imkanlara sahip olma ve daha iyi yerleşim yerlerinde yaşama isteklerinden kaynaklanmaktadır (Ekici ve Tuncel, 2015: 14). Ekonomik amaçların dışında bireyler, can güvenliklerini sağlamak amacıyla da ülke sınırlarını terk etmeye zorlanmaktadır. Savaşlar, doğal afetler, şiddetin yaygınlaşması sonucu gündelik hayatın bozulması, insan hakları ihlalleri, kamu düzeninin bozulması sonucu can ve mal güvenlikleri ile özgürlüklerin risk altında bulunması, iklimde yaşanan değişiklikler sonucu yaşamsal sürecin tehdit edilmesi, devletlerarası mübadele anlaşmaları gibi durumların varlığı halinde insanlar göç gerçeğiyle karşı karşıya kalmaktadır (Demirci, 2019: 73).

Ekonomik amaçlarla yapılan göçler daha çok bireysel olarak ve gönüllü şekilde gerçekleştirilirken savaşlar ve doğal afetler, iklim değişikliği sebebiyle yapılan göçler genellikle kitlesel olmakta ve zorunluluk arz etmektedir (Yaldız, 2014: 384). Gönüllü olarak ülke sınırları dışına yapılan göçler sadece hedef ülkeleri etkilerken zorunlu göçler hedef ülkelerin yanında başka ülkeleri de etkilemektedir. Zorunlu olarak göç edenler; birincil hedef olarak Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde bahsedildiği gibi en alt basamakta yer alan "fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarını" karşılayabilecekleri ülkelere göç ederler. Bu ihtiyacın karşılandığı kanaatine varmaları ile ikincil hedef olarak daha iyi standartlarda yaşamlarını sürdürecekleri ülkelere göç etmeye çalışmaktadırlar. Bu anlamda zorunlu göçler, küresellik arz etmektedir denilebilmektedir (Demirci, 2019: 73).

Küreselleşme ile birlikte dünyanın giderek küçülmesi ile insanların göçü hızlanmaktadır. İletişim ve ulaşım sektörlerindeki gelişmeler, ülkeler arası sınırların ve engellerin azalmasına zemin hazırlayarak dünyanın her tarafına ulaşımın kolay hale gelmesiyle uluslararası göçü arttırmaktadır (Demirci, 2019: 72).

İşte zorunlu olarak göç eden kişilere literatürde eğer ülke sınırları aşıyorsa mülteci denilmektedir. Mültecilere koruma sağlamak küresel kamusal mal özellikleri gösterir ve bu anlamda küresel kamusal mal olarak kabul edilir. Çünkü bu malların tüketiminde dışlama ve rekabet yoktur. Bu malların üretimi ya da tüketimi ile ortaya çıkan fayda ya da zarar birden fazla bölgede yer alan ülkelere yayılmaktadır. Bu sebeple finansmanın tek bir ülke tarafından karşılanması mümkün değildir. Bütün ülkelerin katkıları ile finanse edilmeleri gerekmektedir.

4. ÇEVRE VE GÖÇ KÜRESEL KAMUSAL MALLARI BAĞLAMINDA İKLİM MÜLTECİLERİ

Genel olarak çevre özelde ise küresel ısınma ve iklim değişikliği ile zorunlu göçün küresel kamusal mal olduğu görülmektedir. Bu iki kavram da küresel kamusal mal olduğuna göre küresel ısınma sonucunda yaşanan iklim değişikliği sebebiyle göç eden iklim mültecilerini de bu kapsamda değerlendirebiliriz.

Çok eski yıllardan beri çevre ile ilgili sorunlar insanların göç etmesinin sebeplerinden biri olsa da son yıllarda yaygınlaşan küresel ısınma ve iklim değişikliği bu göç etme motivasyonunu

arttırmaktadır. Eski tarihlerde savaş, çatışma, baskı gibi nedenlerin yanında çevresel nedenlerle göçler yoğunluklu olarak; ekilebilir tarım topraklarının azalması, doğal kaynakların tükenmesi, deprem, vb. etkenlere bağlı olarak yaşanmıştır (Ekşi, 2016: 17). Sanayi devrimi sonrasında ise insan kaynaklı nedenlerle çevresel göçler yoğunluk kazanmıştır. Sanayi devrimiyle başlayan süreçte insan faaliyetleri nedeniyle yaşanan çölleşme, susuzluk, su taşması, nükleer kazalar, kimyasal savaşlar gibi felaketler insanın sebebiyet verdiği felaketler olarak karşımıza çıkmakta ve insanları göç etmeye zorlamaktadır (Reyhan ve Reyhan, 2016: 12).

Göçün bu ifade edilen sebepleri belirli sınıflandırmalara tabi tutulmuştur. Buna göre; seller, depremler, volkanik patlamalar ve fırtınalar çevresel göçün altında yatan doğal sebeplerdir ve ani olarak gerçekleşirler. Yavaş bir şekilde gerçekleşen doğa ve çevre olayları da göçe sebep olabilir. Çölleşme, toprak bozulması, kuraklık, su kıtlığı, deniz seviyesinin yükselmesi, erozyon, küresel ısınma ve iklim değişikliği de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bunun dışında çeşitli nükleer kazalar ve sanayi fabrikalarının yol açtığı çevresel kirlilik, insanların gelişme projelerinden (sulama kanalı, baraj yapımı, maden arama gibi) dolayı oluşan göçler ile biyolojik savaş, çevre tahribatı ve doğal kaynakların kullanımı için yapılan savaş ve çatışmalar da göçlerin diğer sebeplerini oluşturmaktadır. Çevresel/ekolojik göçün nedenleri olarak sıralanan bu kategoriler incelendiğinde aslında özünde küresel ısınmanın yer aldığı ekolojik göçün, çıkış sebebinin ya da sonucunu oluşturduğu görülmektedir (Mutlu vd., 2015: 85-86).

İklim değişikliği sonucu yaşanan ve göçe sebep olan doğal afetlerin bir kısmı hızlı ve aniden ortaya çıkarken bir kısmı yavaş bir şekilde ilerlemektedir. Deprem ve seller aniden ortaya çıkan doğal afetler iken çölleşme, kuraklık, küresel ısınma yavaş ilerleyen afetleri oluşturmaktadır (Kanlı ve Başköy, 2018: 29).

İklim ve göç arasındaki ilişki; yavaş gerçekleşen iklim göçüne göre ani seyreden iklim göçünde daha net bir şekilde görülmektedir. 2005 yılında ABD’de gerçekleşen Katrina ve Rita kasırgaları sebebiyle 2 milyona yakın insan evsiz kalmış ve iklim mültecisi olmuştur. Dünya Afet Raporu’na göre de son yıllarda iklim mültecisi sayısı artmaktadır. 1990’lı yıllarda yaşanan iklim felaketlerinden yaklaşık 200 milyon insan etkilenirken 2000’li yıllara gelindiğinde bu sayı 250 milyonu aşmıştır. Ani seyreden iklim değişiklikleri sonucunda gerçekleşen göç dalgası ne kadar önemli bir sorun oluşturuyorsa bunun çok daha fazla olumsuzluğu yavaş seyreden iklim göçünde karşımıza çıkmaktadır. Çünkü zamana yayılan iklim değişikliklerine gereken önem gösterilmediğinden durumun vahameti ağırlaşmakta ve yaşanacak olan felaketlerde çok daha fazla insan iklim mültecisi olabilmektedir (Gökpınar, 2020: 89-90). Ama sonuçta her iki göç de birbirinden bağımsız değildir ve çözüm üretilmesi gereken sorunlara işaret etmektedir.

Sebepleri çevre ve özellikle iklim değişikliği olan göçler; literatürde çevre mültecileri, ekolojik mültecilik, felaket mültecileri, iklim göçü, iklim mültecisi gibi kavramlarla ifade edilmektedir (Kanlı ve Başköy, 2018: 22). Fakat bu konuda ilk tanımlama çevre mültecilerine ilişkin olmuştur. Çevre mültecisi terimi ilk olarak 1970’li yıllarda Lester Brown tarafından tanıtılmıştır, ancak yaygın bir şekilde kullanılması 1985 yılına tekabül etmektedir. Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) araştırmacısı olarak El-Hinnawi çevre mültecilerini “*varlıklarını tehlikeye atan ve/veya yaşam kalitelerini ciddi şekilde etkileyen belirgin bir çevresel bozulma (doğal ve/veya insanlar tarafından) nedeniyle geleneksel yaşam alanlarını geçici veya kalıcı olarak terk etmeye zorlanan kişiler*” olarak tanımlamıştır (Gümüş Boyacı, 2020: 46).

Bu alanda öncü çalışmalara imza atan Norman Myers ise çevre mültecilerini; “*kuraklık, toprak erozyonu, çölleşme, ormansızlaşma ve diğer çevresel sorunların yanı sıra nüfus baskısı ve derin yoksulluk gibi ilişkili sorunlardan dolayı yurtlarında artık güvenli bir geçim kaynağı elde edemeyen insanlar*” şeklinde tanımlamıştır (Gümüş Boyacı, 2020: 47).

Günümüzde ise “erozyon, çölleşme, ormansızlaşma, hava ve su kirliliği, su baskını gibi çevresel değişikliklerin; seller, volkanlar, toprak kaymaları ve depremler gibi doğal afetlerin; sanayi kazaları, radyoaktivite gibi insan kaynaklı felaketlerin yerinden ettiği insanlar” çevresel mülteci olarak tanımlanmaktadır. İklim mültecileri kavramı ise küresel ısınma ve iklim değişikliğiyle bağlantılı olarak yerinden olan insanları ifade etmektedir (Ziya, 2012: 230-231).

Sonuç olarak en genel ifade ile çevresel nedenlerle yerinden olan kişileri ifade etmek için çatı bir kavram olarak çevre mültecileri kullanılmaktadır. İklim değişikliği özelinde göç etmek zorunda kalan kişileri ifade etmek üzere de iklim mülteci kavramı daha sıklıkla tercih edilmektedir. Çalışmada küresel ısınma ve iklim değişikliği nedeniyle göç eden insanlar ele alındığı için iklim mülteci kavramının kullanılması gerektiği düşünülmüştür.

Küresel ısınma ve iklim değişikliğine yönelik acil önlemler alınması gerekmektedir. Alınmaması durumunda yakın gelecekte ciddi kitlesel mülteci akınlarının olabileceği tahminleri ve öngörüler yapılmaktadır. Gelecek öngörülerine göre eğer küresel ısınmaya yönelik önlemler alınmazsa iklimsel olarak gerçekleşen kitlesel göçler ciddi bir biçimde artacaktır. Asya- Pasifik bölgesinde yaşayan milyonlarca insanın 2011-2012 yılları arasında Pakistan ve Çin’de meydana gelen sellerden dolayı yaşadıkları bölgeyi terk etmeleri bu duruma örnek olarak gösterilebilmektedir. Birçok bilim insanı da son yıllarda ciddi şekilde artış gösteren sel, kuraklık ve fırtına gibi felaketlerin gelecekte daha da artacağı, bu durumun kıyıda olsun olmasın birçok insanı etkileyeceğini ve göçmen ve mülteci sorununu arttıracaklarını ifade etmektedir. Son yıllarda ülkemizde bulunan yaklaşık 3,5 milyon Suriye vatandaşı Türk Hukuku çerçevesinde geçici koruma altında uluslararası sığınmacı ya da şartlı mülteci kapsamında değerlendirilse de savaşın başladığı yıllara kadar olan süreçte (2006-2010) Suriye’den gelen kişiler kuraklık sebebiyle ülkelerinde yaşayamadıkları için Türkiye’ye gelmiştir (Reyhan ve Reyhan, 2016: 11-12).

Norman Myers Ultimate Security adlı kitabında “Environmental Refugges” adlı bölüme yer vermiş ve 150 milyona yakın insanın gelecekte iklim mülteci olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu belirtmiştir. Myers kitabının sonraki baskılarında ise bu tahmini 200 milyon olarak güncellemiştir. İngiliz yardım kuruluşu Christian Aid’in yaptığı tahmine göre 2050 yılında ülke içinde ya da dışında yaklaşık 1 milyar insanın iklim mülteci olacağı öngörülmüştür (Gökpınar, 2020: 77-78). Ayrıca çok sayıda yerin sular altında kalacağı ve özellikle güneyden kuzeye doğru bir göç dalgası yaşanacağı tahmin edilmektedir. Aynı zamanda küresel ısınma nedeniyle buzulları erimesiyle birlikte deniz seviyesinde yaşanacak yükselme, Orta ve Batı Avrupa’dan da güney ve yüksek yerlere göçü tetikleyecektir. Yani hem kuzey-güney hem de güney-kuzey yönlü bir göç dalgası yaşanacak, tam ortada yer alan Türkiye ve benzeri ülkeler ise ikili göç dalgası arasında kalacak ve ciddi bir iklim mülteci sorunuyla karşı karşıya kalabilecektir (Reyhan ve Reyhan, 2016: 12-13).

İklim değişikliği, güvenlik bakış açısıyla incelendiğinde dolaylı yoldan yine göçe sebebiyet verdiği görülmektedir. İklim değişikliği kaynakların üzerindeki baskıyı arttırabilir ve savunmasızlıkları derinleştirebilir. Bu kapsamda oluşan çevresel baskılar sonucu meydana gelen çatışmalar göçlere neden olduğu gibi, çevresel baskılar sonucu oluşan göçler de çatışma potansiyelini arttırmaktadır (Ilık Bilben, 2019: 77). Su kaynaklarında ya da gıda arzında çevresel bozulma kaynaklı bir problem yaşanması durumunda yoksulluk, su kıtlığı, gıdaya ulaşamama ve sağlık tehditleri doğrudan bir çatışma oluşturmasa da göçlere sebebiyet verebilmektedir. Başka ülkelere yapılan göçler sonucu ülkeler arasında çatışmalar çıkabilmektedir (Ilık Bilben, 2019: 86).

Aynı zamanda Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC)’nin hazırladığı senaryolara göre ise; 2030 yılında kitlesel iklim göçleri yaşanacak, bazı ada ülkeleri ortadan kalkacak, bazı yerlerde kuraklık bazı yerlerde sel nedeniyle yaşanan göçler artacak ve küresel iklim şartlarının

değişmesinden dolayı ortaya savaşlar çıkıp bu savaşlar da yeni bir göçmen, mülteci problemine sebep olacaktır. Christian Aid yukarıdaki tahminin dışında buna benzer bir senaryodan bahsederek küresel ısınmanın yol açtığı kuraklık ve susuzluk sorunlarının küresel savaşları tetikleyeceğini ve bu savaşların da yeni bir göç dalgası oluşturacağını belirtmektedir. Uluslararası göç örgütünün de benzer senaryoları bulunmaktadır (Reyhan ve Reyhan, 2016: 13).

Sonuç olarak yerel ya da bölgesel olarak ortaya çıkan bir iklim problemi küresel sorunlar oluşturmaktadır. Arap Baharı bu konuya güzel bir örnek oluşturmaktadır. Dünyanın bir ucunda gerçekleşen aşırı kuraklık sonucu yaşanan gıda sıkıntısı dünyanın diğer ucundaki ülkeleri de etkileyerek siyasi problemlere dahi sebep olmuştur. Bu sürecin tek nedeni olarak küresel ısınma gösterilemese de olayın daha erken meydana gelmesine sebep olduğu düşünülmektedir. Suriye’de kuraklık sebebiyle ortaya çıkan barışçıl protestolar tarihin en kanlı iç savaşına dönüşmüş ve ciddi bir kitlesel mülteci sorununa sebep olmuştur (Ilık Bilben, 2019: 88-89). Görülmektedir ki iklim değişikliği sonucu meydana gelen kıtlığın gıda güvenliğini etkilemesi ve bu durumun çatışmalara ve düzensiz göçlere neden olması görüşleri (Yılmaz ve Navruz, 2019: 258) ağır basmaktadır.

İklim değişikliği sebebiyle göç etmek zorunda kalan insanlar kimi zaman ülke içerisinde kimi zaman da ülke sınırları dışına hareket edebilmektedir. Kişilerin kendi ülke sınırları içerisinde yer değiştirmeleri durumunda bu kişiler mülteci hukukuna göre ülke içinde yerinden edilmiş kişiler (Internally Displaced Persons/People-IDP) statüsüne sahip olur. Bu kişiler Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliğinin (BMMYK) ilgi alanına girerler ve asgari düzeyde uluslararası korumadan yararlanırlar. Ancak bu nüfus hareketleri ülke sınırlarını aştığında bu kişilere bir korumanın sağlanmadığı görülmektedir. Bu kapsamda bu kişiler belirsiz bir statüye sahiptir (Ziya, 2012: 237).

Bu durum mülteci hukukunu oluşturan temel metinlerden anlaşılmaktadır. Mülteci hukuku açısından temel bir uluslararası metin olan 1951 Cenevre Sözleşmesi; mültecilerin kim olacağına hukuksal zeminde yer verirken diğer taraftan mültecilerin ne gibi haklara sahip olacağına ilişkin bilgiler de vermektedir. Buna göre mülteci; *“ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşleri nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korkarak vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen veya tabiiyeti bulunmayan ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunup ilgili ülkeye geri dönemeyen kişilerdir.”* (Külüşlü, 2020: 1185).

Ancak sözleşmenin ilk halinde bazı farklılıklar bulunmaktadır. Cenevre Sözleşmesi’nde mülteci kavramının tanımı yapılırken coğrafi ve tarihsel çekinceler konulmuştur. Tarihsel anlamdaki çekince, 1 Ocak 1951’den sonra gerçekleşen olayların sözleşme kapsamında değerlendirilemediğine ilişkin coğrafi çekince, sadece Avrupa ülkelerinden gelen mülteciler ile tüm dünyadan gelebilecek mültecilerin kabulü açısından bir seçenek tanımıdır (1951 Cenevre Sözleşmesi, 1. madde B fıkrası).

1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’nden sonra dünya çapında gelişen olaylar sonucunda, sözleşmeye konan coğrafi ve tarihsel çekinceler nedeniyle hükümlerin yetersiz kaldığı görülmüştür. Mülteci sorununun küreselleşmesi ve tüm dünyaya yayılması üzerine birçok mülteci, çekinceler sebebiyle uluslararası korumadan yararlanamamıştır. Bu doğrultuda BM’nin çalışmaları ile Cenevre Sözleşmesine Ek Protokol hazırlanmış ve 1967 tarihinde yürürlüğe konmuştur (Odman, 1995: 41). Protokol ile eklenen madde sonrası mülteci tanımına getirilen kısıtlamalar kaldırılmış, mülteci tanımına giren herkes herhangi bir tarih kısıtı olmaksızın mülteci olarak değerlendirilmiş ve yukarıdaki mülteci tanımına ulaşılmıştır (1951 Cenevre Sözleşmesine Ek Protokol, 1. madde 2. fıkra).

Bu sözleşmelerdeki mülteci tanımı incelendiğinde çevresel şartlar dolayısıyla iltica edilmesine ilişkin bir korumanın yer almadığı görülmektedir. Kişinin mülteci sayılabilmesinin şartı; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşü sebebiyle zulme uğraması ya da bundan korkmasıdır. Bu sebeple iklim mültecileri için uluslararası ölçekte sağlanmış bir koruma bulunmamaktadır (Külüşlü, 2020: 1185).

Uluslararası koruma sağlanmasa da bazı ülkelerin ulusal ölçekte iklim mültecilerine koruma sağladıkları görülmektedir. Bu konuda ABD ve İsveç düzenlemelerinde iklim mültecilerine koruma sağlanabilecek maddeler bulunmasının yanında (Külüşlü, 2020: 1188), Finlandiya göç yasalarında da iklim mültecilerine yönelik hükümlerin yer aldığı görülmektedir (Mutlu vd., 2015: 106).

Amerikan hukukundaki geçici koruma statüsü silahlı çatışmalar ve doğal afetler gibi yaşam koşullarının etkilendiği olağanüstü durumlarda sağlanmaktadır. İsveç hukukunda başka bir yolla korunmaya muhtaç kişiler statüsü içerisinde çevresel felaketler sebebiyle ülkesine dönemeyen kişilere mülteci statüsünden ayrı bir koruma sağlanmıştır. Avustralya Mülteci Yasası'nda değişiklik yapılarak iklim mültecileri tanımına yer verilmiş ve Göç Bakanlığı'na iklim değişikliği kaynaklı felaketler nedeniyle yer değiştiren kişilere vize verme yetkisi getirilmiştir. Yeni Zelanda ise iklim değişikliği sebebiyle yer değiştiren kişileri belirli kotalarla ülkesine kabul etmektedir (Yılmaz ve Navruz, 2019: 262-263).

Aynı zamanda 1974 yılında yürürlüğe giren Afrika'da Mülteci Sorunlarının Belirli Yönlerine İlişkin Afrika Birliği Organizasyonu Konvansiyonu, mülteci tanımını Cenevre Sözleşmesi'nden daha geniş tutarak kamu düzenini ciddi şekilde etkileyen olaylar sonucunda da mülteci statüsü verilebileceğini kabul etmiştir. İklim mültecisi olmak tek başına bu konvansiyon kapsamında yeterli değildir, fakat kamu düzenini ciddi derecede etkileyen olaylar varsa iklim mültecilerine bu konvansiyon kapsamında koruma sağlanmaktadır (Ekşi, 2016: 39-40).

Görülmektedir ki yaşanan sorunlar ve öngörülere göre iklim mültecileri yakın gelecekte ciddi bir şekilde artma potansiyeline sahiptir. Bu kapsamda küresel bir sorun olmasından dolayı çözümün küresel ölçekte gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Fakat hali hazırda iklim mültecileri hukuki anlamda bir korumaya sahip değildir. Literatürde şekillense de hukuki anlamda iklim mülteciliği tanınmadığı için bu kişiler korumadan yararlanamamakta ve bu durum savunmasızlıkları arttırmaktadır.

SONUÇ

Genel çerçevede çevre, özelde ise küresel ısınma ve küresel iklim değişikliği ile zorunlu göç küresel kamusal bir maldır ve bütün ülkelerin sorununu oluşturmaktadır. Çevrenin tahribi sonucunda oluşan küresel ısınma ve küresel iklim değişikliği insanları yerinden etmektedir. Bu kişiler, ülke sınırları dışına çıkması sonucunda mülteci durumuna düşerler ve küresel kamusal bir mal (sorun) oluştururlar. Fakat bu kişiler mülteci tanımına girmedikleri için uluslararası alanda bir korumadan yararlanamamaktadır. Yapılan öngörülere göre birçok ülkede gelecekte iklim krizleri yaşanabilir ve bu yüzden ülkeler iklim mülteciliğiyle yüzleşmek durumunda kalabilir. Ayrıca iklim sebebiyle yapılan göçler gidilen ülkelerde kaynak yetersizliği, su kıtlığı, vb. konular dolayısıyla çatışma çıkma potansiyelini arttırmaktadır. Ayrıca savaşa da sebebiyet verebilmektedir. Bu durum da yeni mülteci akınları oluşturabilir. Bu sebeple sorunun çözümü adına küresel iklim değişikliğine yönelik acil müdahaleler alınmalı, iklim anlaşmalarına ülkelerin uymaları sağlanmalı ve daha fazla iklim göçünün önüne geçilmelidir. Aynı zamanda hali hazırda iklim mültecisi olanlar ve yakın zamanda olacaklar için iklim mültecilerinin statüsü ve nasıl bir korumadan yararlanacakları belirlenmelidir. Küresel ölçekte

anlaşmalar yapılarak iklim mültecilerinin insani ihtiyaçlarının karşılanması, temel insan haklarının korunması ve devletlerin bu konudaki yükümlülüklerinin belirlenmesi gerekmektedir. Devletlerin bu konudaki yükümlülüklerinin belirlenmesi, gelecekte yaşanacak bu tür durumlarda politika üretilmesini ve uygulanmasını kolaylaştıracaktır.

KAYNAKÇA

1951 Cenevre Sözleşmesi.

1951 Cenevre Sözleşmesine Ek Protokol (1967 Protokolü).

Akdemir, A. ve Şahin, M. (2006). Küresel kamusal malların üretim ve yönetim dinamikleri bağlamında sınıflandırılması. *Maliye Dergisi*, 150, 1- 24.

Demirci, Z. (2019). *Küresel kamusal bir mal olarak mülteci koruması*. (Doktora Tezi). İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Ekici, S. ve Tuncel, G. (2015). Göç ve insan, *Birey ve Toplum*, 5(9), 9-22.

Ekşi, N. (2016). İklim mültecileri. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 10-58.

Gökpınar, F. B. (2020). *21. yüzyılda yeni bir güvenlik sorunu: iklim mültecileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Gümüş Boyacı, Ö. T. (2020). İklim değişikliği nedeniyle yerinden edilmiş kişilerin korunmasına yönelik ilk kararlar ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında geri göndermeme ilkesi. *İnsan Hakları Yıllığı*, 38, 41-81.

Ilık Bilben, M. S. (2019). Uluslararası politika ve güvenlik tartışmaları ekseninde iklim değişikliği kaynaklı göçlere genel bir bakış. *Uluslararası Küresel Ekolojik Güvenlik Sempozyumu*, Ankara, Türkiye, 75-99.

Kanlı, İ. B. ve Başköy, D. (2018). Küreselleşme ve çevre sorunları bağlamında göç: iklim mültecileri. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 21-39.

Kaul, I., Grunberg, I. ve Stern, M. A. (1999). Defining global public goods. İçinde *Global public goods: international cooperation in the 21st century*, Ed. Kaul, I., Grunberg, I. and Stern, M.A., Oxford University Press, Oxford.

Külüştü E. (2020). İklim göçmenliği sorununun hukuki boyutu. *Public and Private International Law Bulletin*, 40(2), 1175-1197.

Löschel, A. ve Rübhelke, D. (2014). On the voluntary provision of international public goods. *Economica*, 81, 195-204.

Miyakoshi, T. ve Suzuki, K. (2017). Why do only the G7+2 countries among United Nations Members discuss about international public goods a simulation study. *Applied Economics*, 49(50), 5134-5143.

Mutlu, A. (2006). Küresel kamu malları bağlamında sağlık hizmetleri ve çevre kirlenmesi: üretim, finansman ve yönetim sorunları. *Maliye Dergisi*, 150, 53-78.

Mutlu, A., İrdem, İ. ve Üre, B. (2015). Ekolojik mültecilik. *Memleket Siyaset Yönetim (MSY)*, 10(23), 79-118.

Odman, T. (1995). *Mülteci Hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Merkezi Yayınları.

Reyhan, A. S. ve Reyhan, H. (2016). Küresel ısınmanın nedenleri, sonuçları, çözümleri üzerine yeni değerlendirmeler. *Memleket Siyaset Yönetim (MSY)*, 11(26), 1-24.

- Sandmo, A. (2006). Global public economics: public goods and externalities. *Économie Publique/Public Economics*, 18-19, 3-22.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yaldız, F. (2014). Uluslararası göç ve diaspora ile ilişkili kavramlar. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 382-403.
- Yılmaz, F. H. ve Navruz, M. (2019). Küresel iklim değişikliği, iklim mültecileri ve güvenlik. *Assam Uluslararası Hakemli Dergi 13. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildirileri Özel Sayısı*, 255-270.
- Ziya, O. (2012). Mülteci-göçmen belirsizliğinde iklim mültecileri. *TBB Dergisi*, 99, 229-240.

AZERBAIJAN CUMHURİYETİ'NİN ÜLKE İÇİNDE YERİNDEN EDİLMİŞ KİŞİLERE (KÖÇKÜNLER) İLİŞKİN MEVZUATI HAKKINDA

ON THE LEGISLATION ON INTERNALLY DISPLACED PERSONS (IDP) IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Narmin Khanmammadova

Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Araştırmacı

ÖZET

Günümüzde zorunlu göç de dahil olmak üzere genel olarak göç sorunu ciddi bir sorun haline gelmiştir. Birleşmiş Milletler (BM) ve diğer uluslararası kuruluşların bu konularda uluslararası yasal belgeleri bulunmaktadır. Aynı zamanda, ulusal mevzuat oluşturulmaktadır. Önemli bilimsel görevlerden biri, hem uluslararası hem de ulusal mevzuatı karşılaştırmak ve bunların uygulanma durumunu incelemektir. Bu bakımdan Azerbaycan tecrübesinin incelenmesi önemli olabilir.

Ermenistan'ın 1980'lerin sonunda Azerbaycan'a yönelik toprak iddiaları ve saldırgan politikası tam bir savaşa dönüştü. Tarihe Birinci Karabağ Savaşı (1991-1994) olarak geçen bu savaş sonucunda ülke topraklarının %20'ye varan kısmı işgal edilmiş ve yaklaşık 800.000 kişi ülke içinde yerinden edilmiş kişiler haline gelmiştir. Ermenistan'dan gelen mültecilerle birlikte bu sayı bir milyona ulaştı. Azerbaycan ilk kez böyle bir sorunla karşı karşıya kaldığı için o dönemde yasal bir dayanak yoktu. Mültecilerin ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin statüsüne ilişkin ilk yasa 29 Eylül 1992'de kabul edildi. Bu yasanın kabul edilmesinden sonra dahi zorunlu köçlerin sayısı arttıkça ve yeni bir durum ortaya çıktıkça yasal çerçevenin daha da geliştirilmesi ihtiyacı doğmuştur. 21 Mayıs 1999'da Azerbaycan Cumhuriyeti'nin "Mültecilerin ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişilerin Statüsüne İlişkin" ve "Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişilerin ve Eşdeğer Kişilerin Sosyal Korunmasına İlişkin" Kanunları kabul edildi. Sonraki dönemde bu yasama zemini Azerbaycan Cumhurbaşkanlarının kararnameleriyle genişletildi.

"Mültecilerin ve Ülke İçinde Yerinden Olmuş Kişilerin Statüsüne Dair Kanun" dört bölümden oluşmaktadır. Kanun, zorunlu köçkün (ülke içinde yerinden edilmiş kişi) Azerbaycan Cumhuriyeti topraklarında askeri saldırı, doğal ve insan kaynaklı afetler sonucu ikamet ettiği yeri terk etmek zorunda kalan kişi olarak tanımlanmaktadır. Zorunlu köç dahil olmak üzere mülteci statüsünün kaybı tespit edilmiştir.

Azerbaycan'ın 44 günlük Vatan Savaşı (27 Eylül-10 Kasım 2020) -İkinci Karabağ Savaşı sırasında Ermenistan'ın işgal ettiği toprakların kurtarılması sonucunda Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişilerin kendi topraklarına dönüşü için Büyük Geri Dönüş Programı hazırlandı. Bu konuda yeni bir yasal çerçeve oluşturmak için önemli çalışmalar başlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan Cumhuriyeti, göç sorunu, ulusal mevzuat.

ABSTRACT

In modern times, forced migration has become a serious problem. Along with international legal documents of the UN and other international organizations on these issues, national legislation is being formed. One of the important scientific tasks is to compare both international and national legislation and to study the state of their implementation. In this regard, the study of Azerbaijan's experience may be important.

As a result of Armenia's territorial claims and aggressive policy against Azerbaijan, up to 20% of the country's territory was occupied, and about 800,000 people became internally displaced persons. Together with the refugees from Armenia, this number reached one million. This situation created the need to create a legislative framework for Azerbaijan to solve the existing problem.

Keywords: *Republic of Azerbaijan, immigration problem, national legislation.*

GİRİŞ

Günümüzde zorunlu göç de dahil olmak üzere göç ciddi bir sorun haline gelmiştir. Ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin toplam sayısı 2020 sonunda 55 milyon rekor seviyeye ulaştı. Şiddetli fırtınalar ve sürekli çatışmaların damgasını vurduğu bir yıl boyunca, dünya çapında afetler ve şiddet nedeniyle 40,5 milyon yeni yerinden edilmiş kişi, on yılın en yüksek rakamı oldu.

Dünya çapında yerinden edilmiş kişilerin sayısı on yıldan fazla bir süredir istikrarlı bir şekilde artıyor. Ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin (ÜİYOK'lerin) sayısının mültecilerin sayısının iki katından fazla olduğu 31 Aralık 2020 itibarıyla rekor seviyeye ulaştı. Kırk sekiz milyon insan çatışma ve şiddetten ve yedi milyon felaketten kaçtı, ancak eksik veriler göz önüne alındığında, ikincisinin önemli bir küçümseme olması muhtemeldir.

BM ve diğer uluslararası kuruluşların bu konularda uluslararası yasal belgeleri bulunmaktadır. Aynı zamanda, ulusal mevzuat oluşturulmaktadır. Önemli bilimsel görevlerden biri, hem uluslararası hem de ulusal mevzuatı karşılaştırmak ve bunların uygulanma durumunu incelemektir. Bu bakımdan Azerbaycan tecrübesinin incelenmesi önemli olabilir.

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ'NDE ÜİYOK'LERE İLİŞKİN KANUNLAR

Ermenistan'ın 1980'lerin sonunda Azerbaycan'a yönelik toprak iddiaları ve saldırgan politikası tam bir savaşa dönüştü. Tarihe Birinci Karabağ Savaşı (1991-1994) olarak geçen bu savaş sonucunda ülke topraklarının %20'ye varan kısmı işgal edilmiş ve yaklaşık 800.000 kişi ülke içinde yerinden edilmiş kişiler haline gelmiştir. Ermenistan'dan gelen mültecilerle birlikte bu sayı bir milyona ulaştı. Öte yandan, Özbekistan'dan sürülen Mahsati Türkleri (50.000'den fazla) dışında, mültecilerin ve yerinden edilmiş kişilerin çoğunluğu etnik Azerilerdir. Ülkemizde ÜİYOK'lerin ortaya çıkmasının özel nedeni, Ermeni askeri saldırganlığı ve topraklarımızın Ermeni ordusu tarafından işgali sonucunda insanların kendi topraklarını terk etmeye zorlanmış olmalarıdır. Sonuç olarak, IDP Azerbaycan vatandaşlarının neredeyse tüm temel insan hakları ve özgürlükleri - yaşam, özgürlük, mülkiyet, fikri mülkiyet, güvenli yaşam, kişisel dokunulmazlık, konut dokunulmazlığı, çalışma, eğlence, sağlıklı bir çevrede yaşama, kültür, sağlık, eğitim, onur ve haysiyetin korunması, vicdan özgürlüğü, zararın tazminini talep etme vb. hakları ihlal edilmiştir. Bu açıdan Azerbaycan Cumhuriyeti'nin mülteciler ve yerinden edilmiş kişilerle ilgili politikasının kendine has özellikleri vardır. Azerbaycan Cumhuriyeti, mülteciler ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilere yönelik dış yardım programlarından kademeli olarak mülteciler ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilere yönelik ulusal bir politikaya geçmiştir. Devletin tüm kaynaklarının bu alanda seferber edilmesiyle birlikte ciddi bir yasal çerçeve oluşturulmuş, yapılanma gerçekleştirilmiş ve bu sorun her zaman devletin gündeminde olmuştur. Makalenin amacı, bu sorunun önemli konularından biri olan hukuki sorunlarına odaklanmaktır. Buradaki ana kaynak temeli, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin mülteciler ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerle ilgili yasalarıdır.

Azerbaycan ilk kez böyle bir sorunla karşı karşıya kaldığı için o dönemde yasal bir dayanak yoktu. Mültecilerin ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin statüsüne ilişkin ilk yasa 29 Eylül

1992'de kabul edildi. Kanun 12 maddeden oluşmaktadır. Kanun, Azerbaycan Cumhuriyeti topraklarındaki mültecilerin ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin statüsünü uluslararası normlara ve uygulanması için yasal, ekonomik ve örgütsel temellere uygun olarak belirler. Aynı zamanda yasa, mültecilere ve yerinden edilmiş kişilere iş ve barınma sağlamak ve bu konuları uygulamak için devlet organlarına atıfta bulunmaktadır.¹

Bu yasanın kabul edilmesinden sonra dahi ÜİYOK'lerin sayısı arttıkça ve yeni bir durum ortaya çıktıkça yasal çerçevenin daha da geliştirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Azerbaycan Hükümeti, nüfusun bu savunmasız kesiminin ihtiyaçlarını karşılamak için hem yasal hem de sosyo-ekonomik alanlarda büyük çalışmalar yaptı ve yapmaya devam ediyor. Mülteciler, ülke içinde yerinden edilmiş kişiler ve sığınmacılar için yasal çerçeve tam olarak oluşturulmuştur. uluslararası normlara ve bir dizi kanuna uygunluk kabul edilmiştir. Ülkede mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin ve "mülteci" statüsü (sığınmacı) arayan kişilerin sosyal sorunlarını etkin bir şekilde çözmek ve bunları tek bir merkezden yönetmek için Azerbaycan SSC Yüksek Sovyeti Başkanlığı Eylül ayında bir kararname yayınladı. 19, 1989 yılında Azerbaycan SSC'nin Zorla Kişilerle Çalışma Devlet Komitesi kuruldu. 1992 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti'nin "Mültecilerin ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişilerin Statüsüne Dair" Kanununun kabulü ile ilgili olarak, Komitenin adı Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 5 Ocak 1993 tarihli Kararı ile "Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler Devlet Komitesi" gibi değiştirilmiştir.²

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 17 Eylül 1998 tarihli emriyle, "Mültecilerin ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin sorunlarının çözümüne ilişkin" Devlet Programı kabul edilmiştir.³

21 Mayıs 1999'da Azerbaycan Cumhuriyeti'nin "Mültecilerin ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişilerin Statüsüne İlişkin" ve "Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişilerin ve Muadillerinin Sosyal Korunmasına İlişkin" Kanunları kabul edildi.⁴

Mültecilerin ve Ülke İçinde Yerinden Olmuş Kişilerin Statüsüne Dair Kanun dört bölümden oluşmaktadır. Kanun, IDP (ülke içinde yerinden edilmiş kişi) Azerbaycan Cumhuriyeti topraklarında askeri saldırı, doğal ve insan kaynaklı afetler sonucunda ikamet ettiği yeri terk etmek zorunda kalan kişidir. IDP dahil olmak üzere mülteci statüsünün kaybı tespit edilmiştir. Sonraki dönemde bu yasama zemini Azerbaycan Cumhurbaşkanlarının kararnameleriyle genişletildi.

6 Aralık 1999'da Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler için Sosyal Kalkınma Fonu, ülke Cumhurbaşkanı'nın kararnamesi ile dünyada ilk kez kuruldu. Bu önlemler, yerinden edilmiş kişilerin sosyal sorunlarının çözülmesinde, altyapının iyileştirilmesinde, yeni işler yaratılmasında ve yaşam koşullarının iyileştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır.⁵ Fonun tasfiyesinden sonra kalan mallar, Azerbaycan Cumhuriyeti Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler Devlet Komitesinin tasarrufuna devredilecektir.

¹ 29 Eylül 1992 tarih ve 311 sayılı Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu, (<http://hrlibrary.umn.edu/asylum/Razer4.1.01.html>)

² Azerbaycan Cumhuriyeti Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler Devlet Komitesinin Bilgileri. (<http://idp.gov.az/az/content/1/parent/1>)

³ Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 17 Eylül 1998 tarih ve 895 sayılı emri (<http://idp.gov.az/en/law/19/parent/15>)

⁴ 21 Mayıs 1999 tarih ve 669-IQ sayılı Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu (<http://idp.gov.az/en/law/92/parent/15>)

⁵ 6 Aralık 1999 № 215 Azerbaycan Cumhuriyeti Ülkesinde Yerinden Edilmiş Kişiler için Sosyal Kalkınma Fonunun kurulmasına ilişkin Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kararı (<http://sfdi.gov.az/font-haqqinda-yaranma-tarihi>)

Devlet yüksek ve orta ihtisas eğitim kurumlarında okuyan ÜİYOK'lerin öğrenim ücreti ödemekten muaf tutulmasına ilişkin 4 Ağustos 2003 tarihli Kararnameye göre, devlet yüksek ve orta ihtisas eğitim kurumlarında okuyan ÜİYOK'ler öğrenim ücreti ödemekten muaf tutuldu.⁶ Yasaya göre, IDP statüsüne sahip Azerbaycan Cumhuriyeti vatandaşları, 2002/2003 akademik yılından eğitimlerinin sonuna kadar öğrenim ücreti ödemekten muaftır.

Mültecilerin ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişilerin Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi ve İstihdamının Artırılmasına İlişkin Devlet Programı, Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 1 Temmuz 2004 tarihli emriyle kabul edilmiş, eklenmiş ve onaylanmıştır.⁷

Genel olarak, 2004-2019 yıllarında Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı ÜİYOK'ler hakkında 75 kararname ve emir imzaladı, Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu 224 karar ve emir yayınladı ve Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclisi 11 kanun kabul etti.⁸

2001-2018 döneminde, ülkenin 30'dan fazla şehir ve bölgesinde, 3,5 milyon metrekare alana sahip tüm sosyal ve teknik altyapıya sahip 102 modern yerleşim ve çok katlı bina, fonlar pahasına mülteciler ve yerinden edilmiş kişiler için tahsis edildi. Devlet Petrol Fonu ve diğer kaynaklardan tahsis edilen konut kompleksi inşa edildi. Bunların %97'si veya %95'i 3,3 milyon metrekare yaşam alanı ile son 15 yılda inşa edildi.⁹

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in 21 Şubat 2018 tarihli emriyle, ÜİYOK'lerin ve muadillerinin sosyal korumasını güçlendirmek ve onlara devlet ilgisini artırmak için tek aylık ödenek miktarı 1 Mart 2018'den itibaren yüzde 10 artırıldı.

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 26 Şubat 2019 tarihli "ÜİYOK'ler ve onlara denk kişiler için aylık tek ödeneğin artırılmasına ilişkin" Emri uyarınca,¹⁰ 1 Nisan 2019 tarihinden itibaren ÜİYOK'lere ödenen aylık tek ödenek miktarı yüzde 50 arttı. 60 manat ve 33 manat teslim edildi. 1993-2019 yılları arasında ÜİYOK'lerin sosyal sorunlarının çözümü için yaklaşık 3,8 milyar manat devlet bütçesinden, 2,5 milyar manat Devlet Petrol Fonu'ndan ve 1,4 milyar manat olmak üzere toplam 7,7 milyar manat harcandı. uluslararası finans kuruluşlarının yanı sıra ülkemizde faaliyet gösteren uluslararası insani ve diğer kuruluşların fonlar pahasına harcandı.

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın İlham Aliyev tarafından 25 Eylül 2020 tarihinde imzalanan Kararname ile ÜİYOK ailelerinin yaşam koşullarının iyileştirilmesi için 42,5 milyon manat tahsis edilmiştir. Cumhurbaşkanlığı yedek fonundan ayrılan fonlar, 2020 yılında yeni konut inşaatının tamamlanması için kullanılacak. 2020-2024 için Bakü'de geçici barınak bulan ÜİYOK'lerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi için bir Yol Haritası (eylem planı) kabul edildi.¹¹

⁶ "Azerbaycan" gazetesi, 15 Eylül 2011, № 202, Azerbaycan Cumhuriyeti Mevzuat Derlemesi, 2011, № 9, Madde 820

⁷ Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 1 Temmuz 2004 tarihli ve 298 sayılı "Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi ve Mültecilerin ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişilerin İstihdamının Artırılmasına İlişkin Devlet Programı"nın onayına ilişkin emri (<https://files.preslib.az/site/karabağ/gl5.pdf>)

⁸ Azerbaycan Cumhuriyeti Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Olmuş Kişiler Devlet Komitesi Raporu. [Http://idp.gov.az/en/law/120/parent/15s.](http://idp.gov.az/en/law/120/parent/15s.)

⁹ Azerbaycan Cumhuriyeti Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler Devlet Komitesinin Bilgileri. (<http://idp.gov.az/en/law/120/parent/15>)

¹⁰ ÜİYOK'ler ve eşdeğerleri için aylık tek ödeneğin artırılması hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 26 Şubat 2019 tarih ve 993 sayılı emri (<http://www.e-qanun.az/framework/41538>)

¹¹ Azerbaycan Cumhuriyeti Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler Devlet Komitesinin Bilgileri. (<http://idp.gov.az/en/law/120/parent/15s.>)

SONUÇ

Azerbaycan'ın 44 günlük Vatan Savaşı (27 Eylül-10 Kasım 2020) - II Karabağ Savaşı sırasında Ermenistan'ın işgal ettiği toprakların kurtarılması sonucunda ÜİYOK'lerin anavatanlarına dönüşü için Büyük Geri Dönüş Programı hazırlandı. . Bu konuda yeni bir yasal çerçeve oluşturmak için önemli çalışmalar başlamıştır. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kurtarılmış topraklarını restore etmek ve yeniden inşa etmek için alınan önlemlere mali destek sağlamak ve yatırımları çekmek için, aynı zamanda onları sürdürülebilir bir ekonomiye ve yüksek refaha sahip bir bölgeye dönüştürmek için, Cumhurbaşkanı İlham Aliyev Karabağ Canlandırma Fonu Ocak 2021 Kararnamesi ile kurulmuştur.¹²

Zaferin ardından kurtarılan toprakların restorasyonu ve Büyük Dönüş Planı belirlendi. Bu konu, Ekonomik Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan "2021-2025 Azerbaycan Cumhuriyeti Kurtarılmış Topraklarının Restorasyonu ve Sürdürülebilir Kalkınmasına İlişkin Devlet Programı"na yansıtılmıştır.¹³ Devlet Programının 5. Bölümü, nüfusun geri dönüşü ile ilgilidir. "Nüfusun kurtarılmış topraklara geri dönüş sürecinin temel dayanağını belirlemek için öncelikle ÜİYOK'ler arasında anketler yapılır ve bu anketlerin sonuçlarına dayanarak samimiyet ilkesine, uygun planlamaya dayalıdır. Şemalar geliştirilmektedir. Nüfusun geri dönüş süreci, gönüllülük, sosyal adaletin korunması, mülkiyet ve mülkiyet haklarının restorasyonu gibi ilkeler temelinde, sosyo-demografik dinamikler dikkate alınarak yürütülmektedir. Devlet Programı, uluslararası uygulamaları göz önünde bulundurarak, yerinden edilmiş kişilerin yerel koşullara uygun olarak anavatanlarına dönüşlerini öngörmektedir. Nüfusun geri dönüşü, kapsamlı bir yaklaşım uygulanması ve aşamalılık ilkesine uyulması şartıyla yapılmalıdır. Böylece Azerbaycan devletinin alacağı tedbirler Büyük Dönüş Programının başarılı bir şekilde uygulanmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Azerbaycan Cumhuriyeti Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler Devlet Komitesinin Bilgileri. (<http://idp.gov.az/az/content/1/parent/1>)

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 17 Eylül 1998 tarih ve 895 sayılı emri (<http://idp.gov.az/en/law/19/parent/15>)

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 1 Temmuz 2004 tarihli ve 298 sayılı "Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi ve Mültecilerin ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişilerin İstihdamının Artırılmasına İlişkin Devlet Programı"nın onayına ilişkin emri ([https://files.preslib.az/site\)/karabağ/gl5.pdf](https://files.preslib.az/site)/karabağ/gl5.pdf))

Azerbaycan Cumhuriyeti Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Olmuş Kişiler Devlet Komitesi Raporu. ([Http://idp.gov.az/en/law/120/parent/15s.](http://idp.gov.az/en/law/120/parent/15s))

Azerbaycan Cumhuriyeti Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler Devlet Komitesinin Bilgileri. (<http://idp.gov.az/en/law/120/parent/15>)

Azerbaycan Cumhuriyeti Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler Devlet Komitesinin Bilgileri. ([http://idp.gov.az/en/law/120/parent/15s.](http://idp.gov.az/en/law/120/parent/15s))

Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinin 2021-2025-ci illər üzrə bərpası və dayanıqlı inkişafı dövlət proqramı. Bakı,2021, 70 s.

¹² <https://qdf.gov.az/>

¹³ Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinin 2021-2025-ci illər üzrə bərpası və dayanıqlı inkişafı dövlət proqramı. Bakı,2021, 70 s.

“Azerbaycan” gazetesi, 15 Eylül 2011, № 202, Azerbaycan Cumhuriyeti Mevzuat Derlemesi, 2011, № 9, Madde 820

ÜİYOK'ler ve eşdeğerleri için aylık tek ödeneğin artırılması hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 26 Şubat 2019 tarih ve 993 sayılı emri (<http://www.e-qanun.az/framework/41538>)

29 Eylül 1992 tarih ve 311 sayılı Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu, (<http://hrlibrary.umn.edu/asylum/Razer4.1.01.html>)

21 Mayıs 1999 tarih ve 669-IQ sayılı Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu (<http://idp.gov.az/en/law/92/parent/15>)

6 Aralık 1999 № 215 Azerbaycan Cumhuriyeti Ülkesinde Yerinden Edilmiş Kişiler için Sosyal Kalkınma Fonunun kurulmasına ilişkin Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kararı (<http://sfdi.gov.az/font-haqqinda-yaranma-tarihi>)

<https://qdf.gov.az/>

OBJECTIVE, SUBJECTIVE AND SUBVERSIVE CAUSES IN MIGRATION PROCESSES

PHD.Prof. Mircea Alecsandru Udrescu

Academy of Scientists from Bucharest, Carol I National Defense University from Bucharest, Bucharest, Romania, Artifex University from Bucharest, Bucharest, Romania

PHD.Lecturer Alina Gheorghe

Artifex University from Bucharest, Bucharest, Romania

ABSTRACT

The history of mankind has always been accompanied by phenomena specific to population migration. Objectively, more or less socially organized populations have had to resort to displacement in the face of natural cataclysms of any kind. At the same time, at the beginning of history, migrant peoples invaded sedentary populations and, if they could not defend themselves, were forced to migrate to other territories, where they hoped to live in conditions of freedom and sovereignty. After all, they were at the same time "migrations of conquest and submission", accompanied by "migrations to protect life and freedom". Of course, wars are a subjective causality for the aggressor, but also an objective causality, life protection, for social groups forced to migrate to other places. In this sphere we also include the political, religious, cultural migrations that have marked the centuries until now. At present, the causalities of migration generated by wars, religious, cultural and national beliefs, etc. remain valid, but to all these are added economic causalities specific to globalization, supported by a subversive sustained framework of liberalization of capital, commodity and labor movements. In the context of liberalizations supported mainly by Western countries, the latter have been able to attract superior labor from many countries with a less developed economy, such migration phenomena becoming evident at the turn of the millennia. As neo-marxist conceptions specific to political correctness have become increasingly evident in Western countries, they are forced to deal with waves of occult-led migrants, which generate problems of adaptation and social coexistence, endangering the traditional political order. Mafia groups encourage migration from unfavorable areas, marked by wars or natural disasters, to Western countries, forcing them to dramatically feel a state of oversaturation with labor unsolicited by the general economic gear. The mirage of a better life, sustained by noisy political support, individual rights to life, liberty and health, is now sustained by dark forces, which have made economic migration a real political weapon. Migration seems to be more subordinated to subversive causality.

Key words: migration, causality, objective, subjective, subversive, war, religion, culture, globalization.

1. INTRODUCTION

Although a unanimously accepted definition of migration is not accepted, the interpretation that migration refers to the movement of the population from one region to another, especially from rural to urban areas, but also from a society to society, was increasingly recognized many years ago. In both cases, those who moved were not considered the poorest, but individuals able to grasp the gap between their aspirations and the possibility of achieving them in other regions. The main effect of migration was considered to be that it forced migrants to accept a number of new roles, especially in the case of international migration

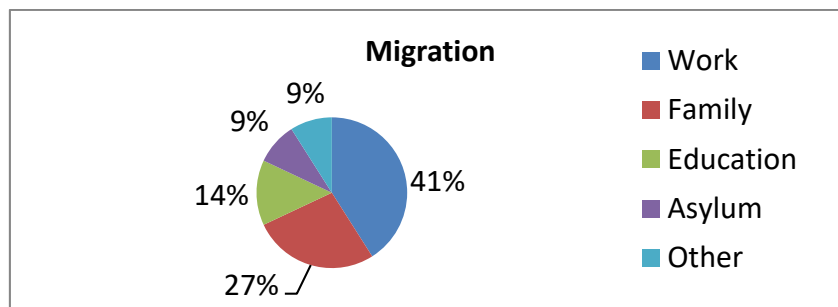

(Borrie Willfrid D. et al., 1956). Different conceptual systems were used to describe the consequences of migration, but in all cases the essence referred to two processes: acculturation - which referred to the adoption by emigrants of the cultural models of the majority social groups in which they settled - and structural assimilation. - with the meaning of the participation of emigrants in the primary entities, without a major cultural dilution. In this context, M. Gordon (1964) considered that in the United States of America emigrants experience a rapid cultural assimilation, but a reduced structural acculturation, since immigrants who have adopted the values and behavioral behaviors of the majority social groups do not participate in social life. outside the ethnic group of origin, on the other hand, since structural assimilation takes place, endogenous marriages and religious radicalism end (Milton G., 1964). At the same time, it is considered that the assimilation process took different forms in countries classified as immigration (such as the United States of America or Israel), formed as a result of emigration waves, and European gender states. In the first case, it was estimated that ethnic groups result that maintain longer the cultural patterns of origin and constitute that favor a slower and progressive acculturation. In the second case, forced emigrants to adapt more quickly to the rules imposed by the society in which they settled are less likely to form specific social groups (Schnapper D., 1974). For the situations in the first case, phenomena of return to national identities were found, which led Herberg William (1955) to launch the theory of the three generations, according to which, sons of those who migrated, born in the United States of America (what second generation), still unsure of their national identity, are trying to integrate into American society, rejecting their father's own identity, while grandchildren (the third generation) who no longer have doubts about their national affiliation, they regain their national identity of origin, thanks to which they obtain a status and a place in American society. In the literature review, the theory of the three generations explains in a way the situation in the United States of America, where particular identities - Italian, Greek, Polish, Jewish, Mexican, German, so on - interferes with national cultural and political participation, but does not explain the acculturation processes within the United States of America. At present, in our conception, migration is a social process and phenomenon, which occurs in a certain period of time, and has as its essential characteristic the movement in mass or in representative social groups of populations from one state to another, having different causalities.

2. FUNDAMENTALS OF MIGRATION: LIFE, FREEDOM, HAPPINESS

The right to happiness, to a better life of individuals, has always been correlated with the interests of public administration, with those of the businessmen of the time, but also with objective and subjective phenomena difficult to anticipate and more difficult to manage. If happiness means the supreme good for every human being, without having rigorous criteria of definition, it is easy to understand why people are interested in life, freedom and prosperity. For Epicurus, the pursuit of happiness was everyone's mission. On the contrary, current thinkers of political correctness tend to view happiness or at least a better standard of living as a governmental responsibility. As such, nowadays almost no individual is obliged by life to design and pursue certain stages of life, through personal involvement and the use of opportunities at hand, but the state is obliged to plan the economic resources of all in order to ensure a high standard of living for both local citizens and immigrants. Against this background, the western states have set up and developed a real portfolio of services, from everyone's money for all, in the manner of: education services, medical services, protection services, tourist services, so on, for which they have imposed increasing financial taxes. Moreover, the Founding Fathers of the United States of America, inspired by some fashionable philosophical currents of the time, in 1776, enshrined in American fundamental

law three fundamental principles of social coexistence, which became the fundamental rights of the individual: the right to life, the right to freedom and to the pursuit of happiness. It was not long before, against the background of the popular revolutions of transmitting the history of authoritarian monarchies to the garbage can, almost all states adopted these principles, which maintained the revolutionary flame, to which was added the citizen's right to work. Entrepreneurs saw this political and social trend as a business opportunity, demanding the involvement of states in providing free skilled labor, in diversifying forms of counseling and psychological counseling, so on. Gradually, wages and the general level of civilization in Western countries have become more and more a maintained mirage for poor people in remote territorial and geographical areas. The city became a mirage for the peasant without agricultural property, the employees of the socialist countries and the poor in the third world countries sighed after the working and living conditions in the western world. For more than half a century, the states of the Western world have tried to find solutions to cover the labor shortage in their own countries by attracting much cheaper labor from countries considered poor. This is how social facilities have attracted many Turks to Germany, as well as Africans to France, Spain, Portugal and Italy, but also Europeans, Mexicans, Brazilians and Asians to the United States of America. Supporting labor migration from poor to rich Western countries has become the basic philosophy of globalization, a major political process based on three principles of force, principles supported by the force of states for the benefit of multinational firms: freedom of movement of capital, freedom of movement of goods and freedom of movement of labor. With the end of the political confrontation specific to the Cold War and the victory of the market economy over the centralized economy, Western capital entered the former socialist economy en masse, suffocated its productive force and generated an unstoppable flow of migration from former socialist countries to Western countries. The right of citizens to move has become a fundamental right. The Universal Declaration of Human Rights stipulates in Article 13: Everyone has the right to freedom of movement and residence within the borders of each state.... Everyone has the right to leave any country, including his own, and to return to his country. For citizens of the Member States of the European Union, it is one of the fundamental rights of citizens, since the Treaty of Rome stipulates the right of every citizen of the Union to move and reside freely within the territory of the Member States. Between these enticing provisions and the realities on the ground, credible Eurostat sources record the following reference data as follows: On 1 January 2020, the EU had 447.3 million inhabitants, of whom 23 million were non-citizens (5, 1% of the total), and 37 million people were born outside the European Union (8.2% of the EU population). Of the foreign-born residents by country, most came from Australia 30.1%, Switzerland 28.5%, Canada 21.3%, while from Turkey came only 2.8%. Figure no. 1 shows all residence permits valid at the beginning of 2020 structured, by motivation, as follows: Family 27%, Work 41%, Asylum 9%, Education 14%, Others 9%.

Figure no. 1 Residence permits valid structured by motivation

Source: Eurostat, 2020

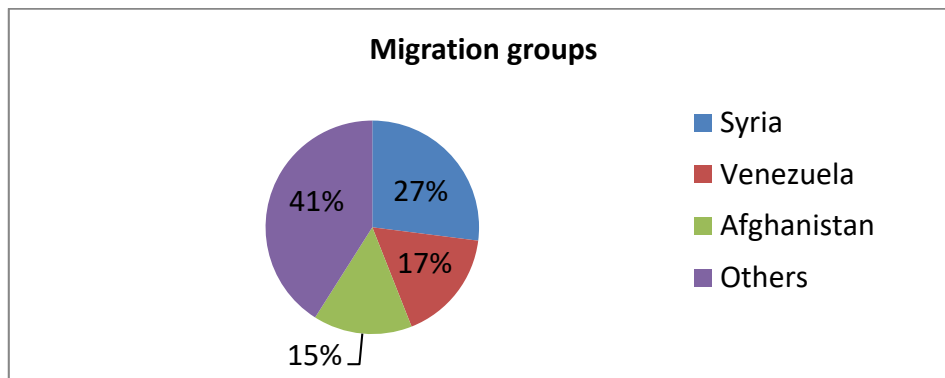
In 2020, according to Eurostat, almost 8.7 million non-EU citizens worked in it, representing 4.6% of a total of 188.9 million people aged between 20 and 64. The employment rate among the active population in the European Union is 73.3%, while the employment rate for non-European Union citizens is 57%, which demonstrates major difficulties in managing the non-productive workforce, but also with implications in the integration processes of citizens from disadvantaged areas, given that there is no demand for labor on the European market. By sectors and occupations, the overall employment of non-European Union nationals in relation to the overall employment of their own nationals is presented in Table 1 as follows:

Table 1 Global employment

Crt. no.	SECTOR / OCCUPATION	Overall employment by non-EU citizens (%)	Overall employment of EU citizens (%)
1	Accommodation and food	11,4	3,8
2	Administrative activities	7,1	3,7
3	Household activities	6,5	0,7
4	construction	8,6	6,4
5	Cleaning and housekeeping staff	11	3,1
6	Personal services	9	4,2
7	Care staff	5,1	2,9
8	Construction workers	5,8	3,6
9	Unqualified workers	5,6	2,4
10	Chef's help	2,7	0,5
11	Unskilled workers in agriculture	2,6	0,6
12	Public administration and defense	1,2	7,5
13	Education	3,7	7,6
14	Health	7,6	10,9
15	Financial activity	1,1	2,8
16	Teaching staff	2,5	6,8
17	Official with general duties	1,4	4
18	Specialist in engineering sciences	2	4,1
19	Specialist in administrative functions	2,1	4,2

Source : Eurostat

According to Eurostat, migration to and from the European Union at the beginning of 2020 is as follows: 2.5 million have emigrated to the European Union and 0.9 million have emigrated outside it. Applicants for asylum for the first time in 2020, by continent of origin, are as follows: Asia 23%, Africa 23%, Latin America 21%, Middle East 21%, Europe 10%, Other countries 2%. The main 15 countries from which asylum was first applied are as follows: Syria 15.2%, Afghanistan 21%, Venezuela 7.3%, Colombia 7%, Iraq 3.9%, Pakistan 3.8%, Turkey 3, 3%, Bangladesh 2.5%, Somalia 2.4%, Nigeria 2.3%, Guinea 1.8%, Eritrea 1.7%, Georgia 1.6%, Morocco 1.6%, Algeria 1.6% . Illegal entry into the European Union by nationality: Total 125,100, 86,000 crossings at sea and 38,800 fraudulent crossings of land borders. Origin of these immigrants: Syria 17.3%, Morocco 13.7%, Algeria 10%, Tunisia 10.5%, Afghanistan 8.1%, Bangladesh 4.3%, Pakistan 2.1%, Cote d'Ivoire 1, 8%, Somalia 1.7%, Iraq 1.7%, Sudan 1.5%, Others 23% (Eurostat, Statistics Explained). In short summary, the situation of illegal migrations are presented in Figure no. 2:

Figure no. 2. Illegal entry into the European Union in early 2020

Source : Eurostat 2020

Statistics supported by consumerist ideas and interests accredit the idea that the level of happiness, of a better life, is given by the general consumption of energy, of calories per inhabitant, taking as reference model the United States of America where: "Today, a The American consumes an average of 228,000 calories of energy per day to feed not only his own stomach, but also his car, computer, refrigerator, and television (Morris J., 2000, pp.626-629). Since a generally valid definition of happiness has not been accepted, consumerist statisticians find that an American today consumes sixty times more energy than the man of antiquity and tries to convince consumers everywhere that this is the path to happiness. Of course, in the short term, the perspective of happiness can take the form of an individual who has something to eat, where to live, what to wear, so on, but happiness does not necessarily involve a greater consumption of these needs with material coverage. Undoubtedly, the glass ceiling of happiness, of a better life, is largely supported by two major components of human nature; the biological component and the psychological component. Of course, it is considered that "At the biological level, both our expectations and happiness are determined by biochemistry rather than by our economic, social or political situation. Epicurus said that we are happy when we have pleasant sensations and we do not have unpleasant sensations. Similarly, Jeremy Bentham argued that nature has given man two pillars of authority - pleasure and pain - and that they alone govern everything we do, say, and think. Bentham's successor, John Stuart Mill, showed that happiness means only pleasure and the absence of pain, and that beyond pleasure and pain there is no good and no evil. Anyone who tries to find good and evil in something else (for example, in the word of God or in the national interest) deceives you and probably deceives himself." (Raeder L.C., Mill J.S., 2002, edited by Yuval H. H., 2018, p.37). The authors consider "good" and "evil" to be personal experiences already

known, and people live, think, and act in the hope of living or reliving states of "good or better" and of eliminating or minimizing all that entails. From this perspective, man is more and more seduced by good and better and feels repulsion towards what is bad and worse, taking into account what is known from the surrounding reality or what is inoculated by modern manipulation techniques.

3. FACTORS AND CONDITIONS INVOLVED IN MIGRATION.

Official United Nations Organization and European Union documents estimate that migration has multiple causes, involving key social areas, such as security, demography, human rights, poverty and climate change. Within these causes, the general factors of pressure and attractiveness were identified, grouped into: socio-political factors, demographic and economic factors and environmental factors. Within the socio-political factors, the situations of ethnic, religious and racial persecution stand out, which degenerate into wars and conflicts that endanger life. These migrants constitute what the official documents enshrine in the phrase "humanitarian refugees". The above data show that most citizens who have applied for residence in the European Union come from conflict zones in Asia, the Middle East, North Africa. Demographic and economic factors refer to two phrases: "poverty on the one hand" versus "attraction policies on the other". According to the International Labor Organization, the number of migrant workers, defined as migrants to work, was, in 2017, about 164 million worldwide, representing about 66% of international migration. Of these, 67.9% went to countries with high wage levels, 18.6% to countries with medium-higher wage levels, 10.1% in countries with medium-lower wage incomes and 3.4% in low-income countries. Environmental factors cover those life-threatening natural factors. The forecasts in this area for the coming years are alarming. Schimbările climatice sunt pe cale să genereze migrarea a circa 200 de milioane de oameni între 2030 și 2050, fiind nominalizate șase regiuni globale, astfel: America Latină, Africa de Nord, Africa Sahariană, Europa de Est, Asia Centrală și Asia de Sud.

The authors consider that today's migration has three distinct causalities: objective causalities, subjective causalities and subversive causalities. The authors consider objective causes of migration phenomena all those causes that endanger life and are beyond the will of individuals, such as: uncontrolled natural phenomena, climate change, wars and conflicts of any kind. Among the subjective causality we include all those acts of will that lead to the change of residence due to reasons of poverty, economic considerations, risk-taking, so on. Among the subversive causality the authors include all those actions of a political nature and with an underground ramification that divert the natural flows of emigration, in the name of dark economic and political interests. The authors will insist on these causalities in the continuation of the article.

Maneuvering the hopes of troubled people - for a better, quieter and safer life - has become a concern for subversive forces that have sufficient financial resources to threaten or subjugate governments and bodies with international responsibilities. By speculating the harmful consequences of objective realities - natural cataclysms, radical revolutionary movements, religious intolerance, military conflicts, so on - more and more people are enticed to take the path of migration, monitoring migration flows becoming a real lucrative business. These dark structures, with obvious economic and political interests, speculatively use the media to raise public awareness of the dangers to which large communities are subjected. Of course, these objective causalities justify migration, but nothing justifies the migration of migrants only to certain Western countries. In the name of the fundamental rights of the individual, migrants are directed to intermediate camps where they organize themselves into aggressive social

groups, demanding that they necessarily arrive only in certain countries and not in others. In turn, these countries are now suffocated by a multitude of intruders, who are constantly pouring into their territory, given that even the protective fences no longer protect their borders.

Good faith, according to Aristotle's reasoning, but also according to the Hegelian algorithm - thesis, antithesis and synthesis - suggests that we trust the following three judgments: migrants are received (accepted, desired) by a host country, immigrants adapt to the rules and values specific to the host nation and, over time, by adopting the values and norms of the host nation, immigrants integrate and become citizens with equal rights to the majority. The first judgment, ie the thesis, assumes that there is a country willing to receive immigrants. However, this judgment leads us to a situational reasoning, such as: the country willing to receive immigrants may find itself in the situation of either doing a favor to immigrants or fulfilling an obligation of a conventional nature. In turn, the immigrant may find himself / herself wishing to emigrate to a particular country of his / her choice, or accepting to accept the status of immigrant in a country which he / she does not wish or can consider as a place of residence. transition. Individuals and organizations that support unconditional migration are trying to show that it is impossible to isolate a country no matter how many walls and fences it develops at the border, because desperate people will always find a way out, so it is human to support the liberalization and legalization of migration, without any preconditions of any kind. Quite vocal, those who unconditionally support migration flows are interested in legalizing migration, because they believe that, in the name of fundamental individual rights, people have the right to emigrate if they want, when and where they want, and recipient countries to be obliged to respect migrants' rights, any restrictions, with the help of the media, to be radically categorized as fascism, homophobia, anti-semitism, so on. For their part, some social majorities are increasingly astonished by pro-immigration efforts and are trying to show that immigration is a favor that must be followed unconditionally by the immigrant's duty to do whatever is required of him to integrate and be integrated into society. The second judgment, the antithesis, suggests the need for the immigrant to integrate in good faith into the cultural values of the host nation, as much as possible by giving up some of its own cultural values incompatible with those of the majority. A judgment that, in the absence of good faith, can be a continuous source of social unrest, because no one specifies in advance what the level of waiver by both parties should be. On the contrary, today, supporters of political correctness use all possible speculation to show that the social and political majority is obliged to protect and uphold the cultural values of immigrants. In essence, while discussions about freedom and tolerance never end, the social majorities of the Western world are put in a position to surrender to the intolerance of minorities. This kind of unrest has begun to become more and more an occasion for political action, already beginning to worry about the emergence of more and more organized nationalist parties. The third judgment, the synthesis, suggests the ideal situation, if the social majority is tolerant and empathetic, and the minority strives to respect the values of the majority, the minority becomes an equal part of the new majority. Prointegralists act for the immediate integration of the minority into the structures of the majority, while those who condition integration by demonstrating acceptance of the values of the majority demand obvious guarantees. Such integration means a happy ending migration process, from which a new majority is born, with integrated values. The Western world, in the name of the fundamental rights of the individual, emerged victorious from the tensions of the Cold War. Well-trained employees from the former socialist countries, since they were laid off, migrated to Western countries, leveling down the wage level in them, which increased the number of domestic unemployed. The free migration of labor from the former socialist countries has saturated the need for labor in the Western market, and migration flows from other causes creating major difficulties in managing the human rights for which Western

society has acted for many decades. For example, only from Romania, in the period 2012-2017, for which we have certain data, they emigrated continuously to Western countries. The flows are presented below, in Table 2 as follows (Processing according to the Statistical Yearbook of Romania, 2018, p. 53):

Table 2 Presentation of migration flows during 2012-2017 timeframe

Countries	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Austria	2991	7883	8000	8000	12400	10700
Belgium	7155	9740	7759	11000	10300	10300
Canada	846	954	688	1184	1086	1136
Denmark	3550	3254	3500	4200	5052	4000
France	2736	2765	2800	2500	6000	6000
Germany	21950	22184	23715	25000	28000	29000
Israel	2292	2506	22	43	75	428
Italy	80078	59347	48918	44209	42248	44000
UK	8568	17250	34000	54412	55474	51000
Norway	1437	1762	2296	1800	1700	1000
Netherlands	699	1772	1567	2800	2800	3000
Spain	27244	22434	29531	28382	27909	29600
US	1073	819	536	802	1281	1683
Sweden	2002	1643	1800	2000	2146	2000
Other countries	7565	7442	7739	8386	11107	25480
TOTAL	170186	161755	172871	194718	207578	219327

Source: Statistical Yearbook of Romania, 2018

At the same time, migration flows from Romania and developed western countries continued at the same pace and in the following years, the vast majority of emigrants left the country in search of work through unofficial employment systems.

There is something organized underground, since in addition to legally accepted migrations, about 130,000-200,000 migrants have entered the European Union illegally every year. Media comments suggest facts, assessments and conclusions about this phenomenon, such as: illegal migration pressure on the European Union must not be neglected; civil wars are overshadowed by large arms companies, which make huge profits from arms sales and maintaining areas of high social tension; vessels stationed in the Mediterranean for the protection of the community's borders do nothing but rescue and transport migrants safely and free of charge to the interior of the community. As African countries become increasingly politically unstable, European Union social assistance is about 11.4 times higher than an African's income; some 20 million African migrants expect only a favorable opportunity to cross the Mediterranean and place themselves under the humanitarian protection legislated in the European Union; The European Union is full of open non-governmental organizations and

societies, christian, catholic, social dialogue, refugee defense, so on, but also social platforms that form a chorus of migration advocates, and whoever has a different opinion is categorized and accused. the finger as being at the same time racist, neo-nazi, right-wing extremist, even terrorist, so on; every emigrant who enters Europe illegally, instead of being convicted for fraudulent border crossing (which does not actually exist), is received with open arms and enjoys all the rights of asylum ... what is already known is that 95% of illegal emigrants do not have the right to asylum and come with false documents, and justice closes its eyes when thousands of asylum seekers steal, rape, walk without money with public transport and taxis, trade in drugs, disregard simple rules of social coexistence, so on. To all this are added personalities and works that provide for actions to mix the European race in order to promote the emergence of a world government. Full support for migration from the African continent to the European Union raises serious signs of wonder about national and community sovereignty, and also, the promotion of such works and figures becomes suspicious for the average European citizen.

4. CONCLUSIONS

Migration has always accompanied human history. Regardless of the factors that are taken into account in the official analysis of migration, we have supported the idea that today's migration has three distinct causalities: objective causalities, subjective causalities and subversive causalities. The authors consider objective causes of migration phenomena all those causes that endanger life and are beyond the will of individuals, such as: uncontrolled natural phenomena, climate change, wars and conflicts of any kind. Among the subjective causality the authors include all those acts of will that lead to the change of residence due to reasons of poverty, economic considerations, risk-taking. Among the subversive causality the authors include all those actions of a political and economic nature, but also with underground ramifications that divert the natural flows of emigration, in the name of dark economic and political interests. This is the only way to explain the millions of illegal migrants living in the European Union, and this is the only way to explain some of the positions on the political treatment of migration, as European Union bodies are about to impose migration measures that are not in line with the principles of national sovereignty of the constituent states. In conclusion, among the subversive elements responsible for the proliferation of migration, the authors include, of course, both state and non-state actors. Among the state actors, there are authoritarian, intolerant and intransigent states, such as those that caused hundreds of thousands of Palestinians to migrate, which caused Yemen to cultivate only 3% of agricultural land, which made Ethiopia to uproot about two million people, or groups of states, who have made Iraq, Libya, Afghanistan and Syria to flow rivers of migrants, but also non-state actors, the nature of the media and people with global interests, which put pressure to direct migrants to countries that are under unprecedented media pressure. All these actors generate and maintain large-scale migration dramas, in the name of personal interests, which they adorn with humanitarian packaging.

REFERENCES

1. Borrie Willfrid D. et al., (1956) *The Cultural Integration of Immigrants*, Paris, UNESCO.
2. Morris J., (2000), *Why the West Rules – For Now*, Toronto: McClland &Steward, Canada.

3. Milton G., (1964) *Assimilation in American Life*, New York, Oxford University Press.
4. Raeder L.C., Mill J.S., (2002) *The Religion of Humanity*, Columbia University of Missouri Press.
5. Schnapper D., (1974) *Centralisme et fédéralisme culturels: les émigrés italiens en France et aux États-Unis*, Annales 1140-115.
6. Yuval H. H., (2018) *Homo deus, Brief history of the future*, Polirom Publishing House, Bucharest.
7. Tudorache, C., *The evolution of the migration phenomenon in Europe*, <http://www.store.ectap.ro/articole/211.pdf> accesat la 25.09.2021.
8. ***, Eurostat 2020, Statistics Explained.
9. ***, Statistical Yearbook of Romania, 2018.
10. ***, The world, the monthly magazine, 2021 collection.
11. ***, European Commission, The migration atlas.
12. Frontex, <https://frontex.europa.eu/> accessed at 29.09.2021.
13. Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) 2020.
14. United Nations Department for Economic and Social Affairs (UNDESA) 2020.
15. European Commission, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_ro accessed at 25.09.2021.

MIGRATION OF STUDENTS: A SOCIOLOGICAL PERSPECTIVES

Tengiz Verulava

Doctor of Medicine, Professor

Caucasus University, School of Medicine and Healthcare Management, Tbilisi, Georgia

ABSTRACT

Purpose. Difficulties and stress associated with cultural adjustment are significant issues affecting the life experience of the rural-to-urban migrant students. They may experience problems such as culture shock, psycho-social difficulties and interpersonal conflicts, which may negatively affect migrant students' socialization. The goal of this research was to identify socialization and adaptation related problems that migrant students encounter.

Design/methodology/approach. In the framework of qualitative research method, the focus groups were identified and studied.

Findings. Majority of students had difficulties adapting to the urban environment. They felt uncomfortable in urban noise, traffic jams and crowded streets. For the majority of students living conditions worsened after arriving to the capital city. Because of the lack of free time, most of the migrant students could visit their families only on holidays. Some of them felt discriminated because of their language accent, taste and style. Most students plan to return to their home region and use experience and knowledge gained in urban places. However, some students do not plan to return because they don't see any career prospects back home.

Recommendations. It is recommended to develop specific types of interventions that will target the unique needs of rural-to-urban migrant students. Training and educational programs can be done to increase students' awareness of available services. In addition, creating a more flexible and tailored environment, where students can actively engage in various activities in order to increase the quality of their socialization, will be beneficial.

Keywords: Acculturative stress, cultural adjustment, migrant students.

INTRODUCTION

Migration can be defined as a phenomenon of individuals moving from one country to another (external migration), or from one place or locality to another in that country (internal migration) (Kanekar et al., 2010). The movement itself could be in groups or individual, unidirectional or bidirectional, intermittent or continuous (Atri et al, 2006). Seeking employment, education and a better life can be considered as the main reasons for global migration.

Since education is one of the major reasons for migration and most universities are located in Tbilisi, the capital city of Georgia, there are a lot of students who migrate from rural areas to the capital. The capital city can be described as metropolitan and multicultural compared to the rest of the country. A large number of the students admitted to universities in Tbilisi come from provincial cities and rural villages. These students face a number of challenges in the new environment.

Cultural adjustment and stress have long been considered significant issues affecting the experiences of the rural-to-urban migrant students. Migrants have difficulty adapting to the factors that are characteristic of the big city: noise, crowd, big traffic. Migrant students tend to have limited social capital and family support and financial issues (Lee et al., 2016).

It is important to consider financial demands too, as the typical stressor associated with university life, especially for the low-income country like Georgia (Asatiani and Verulava, 2017; Verulava and Dangadze, 2018; Verulava, 2019). According to the study, 62% of Georgian young adults are financially assisted by their parents; Students living in Tbilisi are more financially independent (35%) than students from other cities (27%) and from rural areas (20%) (Omanadze et. al., 2016). Most of the students (57%) often spend free time with friends, but 25% - rarely. It is worth to note, that 24% of students experience discrimination for their education levels and 31% for economic situation (Omanadze et. al., 2016).

Various studies have confirmed that the levels of stress are high in students (Marakushin et al., 2016; Brajsa-Zganec et al., 2017; Avci et al., 2016; Conner, 2015; Verulava et al., 2015). According to study 60.2% of the students have experienced loneliness and economical support (81.6%), problems with social communication (46.9%) and lack of psychosocial support (35%), which were the important needs during university education (Özdemir and Tuncay, 2008).

In addition to dealing with financial demands, academic pressures, loneliness, rural-to-urban migrant students also struggle to adapt to the urban culture and lifestyle (Tung, 2011). These adaptations have various social, health and academic outcomes (Mui, 2006). Students may experience problems such as culture shock, psychosocial difficulties and interpersonal conflicts (Desa, 2012), confusion about role expectations in the capital city and language barriers (Sodowsky & Lai, 1997), lack of social supports, homesickness, mental health problems (Crockett et al., 2007). Sometimes they even experience psychological discrimination from people living in the city that causes more stress.

This process of social, psychological, and cultural change that takes place when there is a continuous interaction and contact between individuals from different cultures is known as acculturation (Berry, 2006; Nwadiora & McAdoo, 1996). Acculturation has four categories—assimilation (condition where the immigrant identified solely with the new culture and rejects the heritage culture), separation (situation where the individual was involved only in his native culture and rejects the receiving new culture), integration (adopts the receiving culture and retains the heritage culture), and marginalization (lack of involvement in either cultures and rejects both the heritage and receiving cultures) (Berry, 2006; Schwartz, 2010; Dow, 2011a). Assimilation, separation and marginalization were associated with increasingly poorer mental health outcomes.

This perception and experience of discrimination may negatively affect rural-to-urban migrant students' socialization with people from the capital city and thus exacerbate acculturative stress. The difficulty of coping with these acculturative stressors has contributed to the increased incidence of mental health problems, higher levels of anxiety and depression symptoms among rural-to-urban migrant students (Crockett et al., 2007; Constantine et al., 2004; Dow, 2011b; Budakoglu et al., 2014).

The goal of this research was to identify socialization and adaptation related problems that migrant students encountered after moving to urban places.

METHODOLOGY

The survey was conducted to do the research and focus groups were interviewed. Total of 4 focus groups were identified and interviewed, in the time period of March-May 2019. All interviews have been recorded and later transcribed for the data analyses purposes. The average duration of interviews for each focus group was ninety (90) minutes. In total, 24 people from different regions have participated in this survey. In addition, students were from different universities (Tbilisi State University, Ilia State University, Tbilisi State Medical University,

Caucasus University), different courses and different faculties (12 women, 12 men, 6 first year student, 6 second year student and 12 third year student). Prior to the focus group interviews, each participant was informed about the purpose of the study and written informed consent was obtained. We informed participants that they had the right to refuse participation and could retract their responses at any time during and after participation.

The study group consisted of students from different regions, who had arrived in Tbilisi. Selection:

- Target group – Migrant students from regions.
- Gender – Male and Female Students.
- Different country regions – In order to see the correlation between the distance and quality of adaptation - focus groups consisted of migrant students from different regions of the country.
- Academic Degree – Students who were pursuing a Bachelor's degree.

The results of this study are presented in four blocks: 1. Independence 2. Social discomfort 3. Emotional and physical stress 4. Integration in society and urban space. The Independence block is about students' source of income, their role in decision making, and the involvement of parents in their university life. The second block is mainly focused on urban environment and living conditions. The third block refers to the psychological and emotional state of students, where the quality of student independence and the positive and negative impacts of urban environment are united, while the fourth block refers to their lifestyle, friends and their involvement in various activities.

The main limitation of the survey was the fact that focus groups were found in only a few universities due to the lack of time.

Ethics

Research was carried out in accordance to ethical principles of scientific research, the Declaration of Helsinki and has been approved by the Research Ethics Board of Tbilisi State University.

RESULTS

Independence

Students who arrived in Tbilisi to study fall into three main categories:

The first category includes students who rarely visited Tbilisi.

"I visited Tbilisi rarely, mostly for different music festivals, sometimes I arrived to visit my relatives for a few days, but I haven't stayed for a long time. I did not have any other connection with Tbilisi."

Majority of respondents share this opinion (46%). Most of them are from a western part of Georgia.

The second category includes students who had already visited Tbilisi several times. *"I have been in Tbilisi 5-6 times before my arrival."* A small part of the students share this opinion.

Students who were frequent visitors fall into **the third category**. *"I have visited Tbilisi many times. I have always been spending my holidays and free time here."* *"I was in touch with*

Tbilisi, my uncle and aunt live there and I often came to visit them, sometimes for a month, for a week or just for a few days.” 39.6% of respondents shared this opinion.

When asked how they deal with household and family affairs, such as: house cleaning, cooking and etc., part of students (The first category) answered that they shared housework with their roommates while the others did it just by themselves (The second category).

The first category of students (42%) noted that they have received help with household activities. Most of them were women. They did not have any kind of discomfort while doing housework. Most of them considered it as one of the essential criteria of independent life. The main reason for this was the desire to gain a certain role and an experience at that stage of life. At the same time, students also felt the responsibility for the people with whom they lived and thus they were trying to share responsibilities. The second category of students did all the housework independently (25%) and most of them lived alone. However, unlike the first category of students, they had problems with housework. The issue was especially problematic for males, because as noted, they encountered things like cooking and house cleaning for the first time in their lives. In addition, the majority of students from the second category worked and that could be considered as a problem due to the lack of time, because they had to devote time to many other activities (work, university, friends, family affairs, etc.). A small part of the focus group members (33%) thought that this issue was not a problem for them and they dealt with the household activities quite easily.

Social discomfort

Urban factors, that disturbed the migrant students after their arrival were: a noise, traffic jams, crowded places and a long commute time. Most of the respondents identified the noise as the major problem (52%). The problem was more evident in the city center, where the nightlife is relatively active. The above mentioned factors lead to insomnia and a number of stressful problems that also affect their university life, however, it should be noted that the place was still favorable for them, because of the short distance to the university. *"This issue is very problematic for me because I live on a noisy street. It's always too much noise outside, that starts from eleven o'clock and lasts up to five o'clock in the morning.*

The second problem was heavy traffic on the streets. Students often had problems getting to work and to the university on time. *"The public transport, busses and underground are always overloaded and that is very problematic for us"*

Two students mentioned crowded places as a cause of stress and discomfort, but eventually got used to it.

The long distance was also a big problem, especially for those who were affected by overloaded transport. Transportation during rush hours took too long which was very tiring for students. Due to such a big time loss, there was almost no free time left for them for relaxation and entertainment.

The majority of students stated that the air pollution was the most problematic issue in the city. *"The main difference between the city and the countryside is air. The air is fresher in my village than here. The difference is quite obvious."*

Another problem that made students feel uncomfortable was too little space to live compared to the one in their home regions, where they have lived in a big private house with the backyard. So they found it difficult to adapt the small apartments.

"Since I had been living in a big house in my village, I found living in a small apartment uneasy"

When asked the question whether their living conditions improved or not in Tbilisi, three categories were identified. Students who felt more comfortable in the region (56%), students whose living conditions improved (25%) and students whose living conditions were almost unchanged (19%).

Students from the first category thought that they were much more comfortable at home than in the capital, but they were not dissatisfied either. The main issue for these students was related to nostalgia and certain emotions they experience towards their home and family.

"I can not compare, of course I felt more comfortable and much more secure at home than here in Tbilisi. For me it is very emotional... I miss my house and my environment"

Students from the second category thought that conditions have improved, especially: they had access to internet, 24 hour water, gas and etc. Besides, it was easier to find various services and entertainment centers in Tbilisi (Shops, banks, cinemas, theaters). They thought that life in Tbilisi gave them more opportunities for development.

"Tbilisi gives us a perspective, more comfort, I'm close to everything ... The house itself is very comfortable compared to my house in the region, because there was no constant water and electricity"

Students of the third category believed that their living conditions were almost unchanged and therefore faced no particular problem:

"I am satisfied; I've got used to it. There was no problem with the adaptation"

Emotional and physical stress

After answering questions about how pleasurable or disturbing was the feeling of independence and responsibility, the respondents' answers were divided into two categories. The first category included students who enjoyed an independent life and wanted to lead their own life and handle its difficulties. This assumption received the highest support (75%).

"I like the independence and somehow I want to be more confident in my abilities and decisions, personally I like it. I want to be even more independent."

The second group of students (17%) found such kind of 'independence' uncomfortable, because it meant more responsibilities than they could handle. The majority of respondents in this category were women.

"That feeling of independence requires some responsibility, and if it is serious, I do not know if I can handle it alone. Also these serious responsibilities are pretty dull for me for now and I try to avoid them. On the other hand, sooner or later I'll try to be independent and I think I'll be OK"

When asked a question whether changing the place of residence influenced their psychological and physical condition or caused insomnia, headaches, anxiety and etc. the respondents' opinions were divided into several categories.

For the first category (15%), changing the place of residence only affected their psychological condition. The first stage of adaptation caused many difficulties for them. For example, they didn't want to stay alone in the city and some of them have even been facing emotional stress. They did not want to go to university or go for a walk in the city. But over time, they have become adapted to the new environment and were no longer troubled. Most of the respondents expressed similar opinions.

"Before leaving the place of residence, I always thought that I would easily adapt and I would not have any problem. But as soon as I had arrived and my parents had left me, I did not want

to stay here and wanted to go home. I was very disturbed emotionally, I did not want to leave home, I did not want to go to university, but soon enough I got used to it and now I think that everything is okay. The first few months were very difficult for me, but then I got used to it."

For the second category (15%), changing the place of residence was reflected in their physical and psychological health. The loud noise of the city caused insomnias, and getting to the destination was very tiring and stressful.

"I can't sleep because of the noise in the streets. I have a long way to go from one point to another, which affects the organism, causes tiredness, exhaustion and insomnia."

For the third category of students (35%) changing the place of residence didn't cause any physical problems or psychological stress. They adapted to the new environment quite easily.

"I have neither psychological nor physical problem. I know many people who cannot sleep in the new house or in the new environment. Luckily I have no such kind of problems."

A small group of students (6%) spoke only about physical adaptation and emitted insomnia, weight loss, fatigue as symptoms, but the psychological adaptation was not an issue for them.

"My problem was that I had insomnia and loss of appetite, and I had lost more than 10 kg in less than 3 months, which caused great discomfort and fatigue; I needed almost two years to fully recover."

Integration in society and urban space

Students were allocated into three categories according to their answers concerning the friendship and new friends. The first category included the students who have acquired new friends and have no frequent contact with friends from their native region (54%). Their friendship circle gradually expanded. The majority of students in this category were on their third year of college.

"I have friends in my hometown, but we no longer get in touch. I got a lot of new friends here and I am very happy. I always try to find new friends, because I do not find it difficult to communicate with people."

The second category consists of students who have acquired a lot of new friends, and have never lost contact with old friends either (33%). Their friend zone expanded not only in the university but also in the neighborhood. Most of them are women and represent second, third and fourth year students.

"Yes I met lots of friends; except for university friends I also have very good neighbors too. Friendship circle didn't change; I can say that it expanded. If I had 5 friends earlier, now I have 15."

The third category consists of students who noted that the circle of friends has not changed too much, it has only increased a bit (13%).

"I didn't gain many new friends; I still prefer my old friends. And I am not good at communicating with new people."

When asked about how they spend their free time, students offered three options. One group of students spent free time attending various cultural and cognitive events with their friends (71%).

"I personally try to visit interesting places, or I spend my free time according to my areas of interest. I go to exhibitions, concerts, etc. which I enjoy too much. I also try to make my free time more creative and productive with my friends. I always try not to lose my time in vain."

There was the category of students who spend their free time home alone. And the reason for that is their busy study schedule (8%). They are all third year students.

"The amount of my available free time has drastically reduced, and the reason is studying. Still I try to enjoy my hobbies: painting and cars."

Some students note that they often go with friends in cafes and bars, and rarely to cinemas and theaters, because of the lack of free time (21%).

Some students face difficulties while navigating through the streets, but the majority had never experienced similar problems because they learned street maps and general directions in the capital very soon (42%). Those who faced such problems were mostly women. (33%).

"Although I have been in Tbilisi for a while, it is still a foreign city, I could not coordinate, I could not remember the direction of the route and often went to the undesirable place, that's why sometimes I was late to the university."

The third category includes students who currently don't use any kind of transport and prefer walking instead. (17%).

Each member of the focus group expressed satisfaction about the life in Tbilisi. But a small part of them (8%) noted that they were definitely going to return to the region specifically, after completing a University.

"I think I'll finish my university and I will return to my native region. There are so many people who know me, and I know them too. I will feel more comfortable there."

A significant part of the focus group members (21%) speak about returning to the region if adequate working conditions are created, which will enable them to further develop their careers.

"I love Tbilisi as a capital, as the heart of our country, and I love my native region too, maybe even more than Tbilisi. I also have a great desire to return, if I have the opportunity to get a good job"

Some students (29%) have not thought about this issue yet. They've spoken about the incompatibility of the working conditions in the region with their profession, although some of them noted that if working conditions were to improve they would reconsider and return.

"Of course, I'm going to return in my home region. I came here because I needed to get some knowledge and then use it in my region. It will be good for the country as well. The development of regions is the development of the country. Why should we have everything in Tbilisi when we have so many wonderful places? So I'm going to go back and return to help my region and develop it."

A small part of the focus group members (27%) do not plan to return to the region in the nearest future, because they consider the capital to be a better place for their professional development.

"I do not plan to return. The reason for that is that my area is not so well developed. So I don't see any prospect or future there, I will not be employed by my profession. I love my region but the development level and other things are more important for me."

We have received three options from respondents after answering questions about discrimination. A small part of students (4%) have become victims of discrimination because of their accent. Therefore, they often received mockery and cynical comments.

"This topic is very painful for me because the students who come from region naturally have a different accent. For example now I speak differently than two years ago. This happened because people were laughing at my accent"

One student (male) was discriminated because of his dressing style. He received a ridiculous comment from the lecturer, which led to the laughter from other students, which was a very painful experience for him.

"On the first course I went to this lecturer's seminar. My clothes were academic and the lecturer told me – are you going on a date? It was a great stress for me. Maybe this lecturer was joking, but I did not get it as a joke and felt insulted. I've often heard phrases from my peers - look what he is wearing! "

Most of the students did not become victims of discrimination (25%). Most of them were women.

"I never had such an issue and perhaps because I had a relationship with people who never paid attention to such things. I have not been in such situation"

Most students (83%) opted not to answer that question, so we do not know whether they were victims of discrimination or not.

DISCUSSION

Majority of students had difficulties adapting to the urban environment. Students felt uncomfortable with urban noise, traffic jams and crowded streets. All these factors led to stress, fatigue and insomnia, which were further reflected on the university life. Living conditions of the majority of students have worsened after arriving to the capital city. Most students only visited their families on holidays, due to lack of free time. Some students felt discrimination because of their language accent, taste and style. Students also reported being anxious due to lack of knowledge about proper health services in the new environment. Most students plan to return to their home region to use experience gained in urban places to help the further development of their own region. However, some students do not plan to return because they don't see any career prospects back home.

RECOMMENDATIONS

It is recommended to develop specific types of interventions that will target the unique needs of rural-to-urban migrant students. Training and educational programs can be done to increase students' awareness of available services. In addition, creating a more flexible and tailored environment, where students can actively engage in various activities in order to increase the quality of their socialization, will be beneficial.

REFERENCES

1. Asatiani, M. and Verulava, T. (2017). "Georgian Welfare State: Preliminary Study Based on Esping-Andersen's Typology", *Economics and Sociology*, 10 (4):21-28.
2. Atri, A., Sharma, M. and Cottrell, R. (2006) "Role of social support, hardiness, and acculturation as predictors of mental health among international students of Asian Indian origin", *International Quarterly of Community Health Education*. 27(1):59-73
3. Avci, D.K., Sahin, H.A. and Guvendi, G. (2016). "The determination of health school students' knowledge, attitudes and behaviors on the matter of sexual health in Eastern Turkey", *Eastern Journal of Medicine*. 21(3):131-137.

4. Berry, JW. (2006). "Contexts of acculturation". In: Sam DL, Berry JW, editors. *Cambridge handbook of acculturation psychology*. New York, NY: Cambridge University Press: 27–42.
5. Berry, J.W. (1997). "Immigration, acculturation, and adaptation". *Applied Psychology: An International Review*, 46(1):5-33.
6. Budakoglu, I.I., Karaoglu, N. and Coskun, O. (2014). "Loneliness, hopelessness, anxiety and self compassion of medical students: Gazi example". *Gazi Medical Journal*, 25(4):165-170.
7. Brajsa-Zganec, A., Lipovcan, L.K., Ivanovic, D., Larsen, Z.P. (2017). "Well-Being of nursing students: Role of affect regulation, Self-Esteem, family cohesion and social support", *Open Public Health Journal*. 10:69-79.
8. Conner, J.O. (2015). Student voice: A field coming of age. *Youth Voice Journal* 5.
9. Crockett, L.J., Iturbide, M.I., Torres Stone, R.A., McGinley, M., Raffaelli, M. and Carlo, G. (2007). "Acculturative stress, social support, and coping: relations to psychological adjustment among Mexican American college students", *Cultur Divers Ethnic Minor Psychol*. 13(4):347-55.
10. Constantine, M.G., Okazaki, S., Utsey, S.O. (2004). "Self-concealment, social self-efficacy, acculturative stress, and depression in African, Asian, and Latin American international college students". *American Journal of Orthopsychiatry*, 74:230-241.
11. Desa, A., Yusoff, F. and Kadir, N.B.A. (2012). "Acculturative stress among international postgraduate students at UKM". *Social and Behavioural Sciences*. 59:364–369.
12. Dow, H.D. (2011a). "The acculturation processes: The strategies and factors affecting the degree of acculturation". *Home Health Care Management and Practice*. 23(3):221-227.
13. Dow, H.D. (2011b). "An overview of stressors faced by immigrants and refugees: A guide for mental health practitioners". *Home Health Care Management and Practice*. 23(3):210-217.
14. Kanekar, A., Sharma, M. and Atri, A. (2010). "Enhancing social support, hardiness, and acculturation to improve mental health among asian indian international students". *International Quarterly of Community Health Education*. 30(1):55-68.
15. Lee, C., Marandola, G., Malla, A. and Iyer, S. (2016). "Challenges in and recommendations for working with international students with first-episode psychosis: A descriptive case series". *International Journal of Migration, Health and Social Care*. 12(3):185-193.
16. Marakushin, D., Chernobay, L., Vasylieva, O. and Karmazina, I. (2016). "Intersystem integration in terms of the educational process in the initial courses of higher medical school". *Georgian medical news*. (256-257):88-92.
17. Mui, AC. and Kang SY. (2006). "Acculturation stress and depression among Asian immigrant elders". *Soc Work*, 51(3):243-55.
18. Nwadiora, E. and McAdoo, H. (1996). "Acculturative stress among Amerasian refugees: Gender and racial differences". *Adolescence*, 31: 477–486.

19. Omanadze, S., Gachechiladze, M., Lebanidze, A., Chachanidze, S. (2016). "Generation in transition period - youth survey 2016 Georgia", *Friedrich Ebert Foundation South Caucasus Regional Office*.
20. Özdemir, U. and Tuncay, T. (2008). "Correlates of loneliness among university students". *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 2, Article ID 29.
21. Schwartz SJ., Unger JB., Zamboanga BL., Szapocznik J. (2010). "Rethinking the Concept of Acculturation Implications for Theory and Research". *Am Psychol*. 65(4):237–251.
22. Sadowsky, G. R. and Lai, E. M. W. (1997). "Asian immigrant variables and structural models of crosscultural distress". In A. Booth, A. C. Crouter, & N. Landale (Eds.), *Immigration and the family: Research and policy on U.S. immigrants*. 211–234. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
23. Tung, W.C. (2011). "Acculturative stress and help-seeking behaviors among international students", *Home Health Care Management and Practice*. 23(5):383-385.
24. Verulava, T., Dangadze, B. (2018). Health Capital and Economic Growth: Evidence from Georgia. *The Open Public Health Journal*. 11:401-406.
25. Verulava, T. (2019). Health Capital, Primary Health Care and Economic Growth. *Eastern Journal of Medicine*. 24 (1): 57-62.

SIĞINMA; HAK MI?**ASYLUM; IS IT A RIGHT?****Ümmühan Elçin ERTUĞRUL (Doç. Dr)**

Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kırıkkale, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0003-3930-8531

ÖZET

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde zulüm altında olan herkesin başka ülkelere sığınma hakkından bahsedilmiştir. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşmede, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğramaktan korkan kişilerin mülteci olarak başka ülkelere sığınması düzenlenmiştir.

Günümüzde sığınma hakkının bir hak olup olmadığı tartışmalıdır. Kısaca hak, "bir şeye sahip olmak veya elde etmek için yetkilendirilme" olarak tanımlanır ve ihlal ya da inkâr olduğunda talep yetkisi verir. Haktan bahsedebilmek için bir sorumluluk yüklemesi gerekir. Bu sorumluluğun hukuktan ya da ahlaktan kaynaklanması hakkın varlığını ya da niteliğini değiştirebilmektedir. Bu çalışmada, hakkın varlığı için aranan sorumluluğun hukuktan ya da ahlaktan kaynaklanması arasındaki ayırım incelenecektir.

Yürürlükteki Uluslararası Hukuk, devletlere sığınmacı kabulü noktasında hukuki bir sorumluluk yüklemesizdir. Sığınmacı kabulü, bütünüyle devletlerin takdirindedir. Devletlerin, vatandaşı olmayan bireylerin ülkelerine girişlerine izin verme gibi yükümlülükleri yoktur. Devlet egemenliğinden kaynaklanan bu durum, bireylerin uluslararası hukukun süjesi olmadığı döneme ilişkindir. Sığınma hakkını içeren bir sözleşmeyi imzalayan devletin sorumluluğu, mülteci olan gerçek kişiye değil, o sözleşmenin tarafı olan diğer devletlere karşıdır.

Çalışmada, sığınmacı kabulünün ahlaki sorumluluğu ise Grotius, Mill ve Kant'ın ödevler arası yaptığı ayırım çerçevesinde incelenecektir. Özellikle, Mill'in, "duty of imperfect obligation" ı ve Hart'ın "doğal hak" kavramları açısından değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sığınma, Hak, Doğal Hak, Uluslararası Hukuk**ABSTRACT**

The Universal Declaration of Human Rights mentions the right of everyone has the right to seek and to enjoy in other countries asylum from persecution. In the Convention Relating to the Status of Refugees, it is regulated that people who fear being persecuted because of their race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinions seek asylum in other countries as refugees.

At the present time, it is debatable whether the right to asylum is a right or not. Briefly, a right is defined as "an entitlement to something" and entitles one to demand when there is a breach or denial. In order to be able to mention a right, it must impute responsibility. This responsibility can arise from the law or morality. This situation will affect the existence or nature of the right. In this study, the responsibility required for the existence of the right and the distinction between whether it arises from law or morality will be examined.

The current international law does not impose legal responsibility on states at the point of accepting asylum seekers. The acceptance of asylum seekers is entirely at the discretion of the states. States have no obligation to allow non-citizens to enter their country. This situation based

on state sovereignty is related to the period when individuals were not subjects of international law. The responsibility of the state that has signed a contract containing the right of asylum is not to the individual who is a refugee, but to other states that are party to that contract.

In the study, the moral responsibility of accepting asylum seekers will be examined within the distinction between duties made by Grotius, Mill and Kant. It will be evaluated especially in terms of Mill's "duty of imperfect obligation" and Hart's "natural right" concepts.

Keywords: Asylum, Right, Natural Right, International Law

**TÜRK EDEBİYAT VE SİNEMASINDA GÖÇ OLGUSUNUN TEMSİLLERİ:
KAFAMDA BİR TUHAFLIK VE GELİN, DÜĞÜN, DİYET**REPRESENTATIONS OF THE IMMIGRATION FACT IN TURKISH LITERATURE AND
CINEMA: *KAFAMDA BİR TUHAFLIK* AND *GELİN, DÜĞÜN, DİYET***Veysel LİDAR**Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü,
Eskişehir, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-5279-7440

ÖZET

Bu çalışmada, ülkemizde yaşanan iç göç olgusunun Türk edebiyatı ve sinemasındaki örneklerinden olan Orhan Pamuk'un *Kafamda Bir Tuhaflık* adlı romanıyla, yönetmen Ömer Lütfi Akad tarafından çekilen ve *Gelin, Düğün* ve *Diyet* filmlerinden oluşan Göç Üçlemesi, göç ve göçün beraberinde getirdiği sosyolojik sorunlar ve meseleler üzerinden karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir. Söz konusu çalışmada sosyolojik eleştiri yöntemi kullanılacaktır.

Bilindiği üzere göç olgusu dünyanın diğer bölgelerinde olduğu gibi ülkemiz için de önemli ve her gün karşılaşılan insani bir eylemdir. Ülkemizde özellikle 1950'lerden sonra gerçekleşen sanayileşme hareketleriyle birlikte köyden kente hızlı ve sürekli bir göç dalgası başlamıştır. Çalışma kapsamında ele alınan eserlerde de köydeki yaşam koşullarından çeşitli gerekçelerle uzaklaşan bireylerin büyük umutlarla geldikleri İstanbul'da yaşadıkları, aile hayatlarının değişimi işlenmiştir.

Söz konusu çalışmada, göç kavramı açıklanacak, Tönnies'in 'cemaat' ve 'cemiyyet' ayrımı ve Zygmunt Bauman'ın 'yabancı'ya bakış açısı gibi sosyolojik unsurlar üzerinden belirlenen roman ve sinema filmleri değerlendirmeye tutulacak ve ayrıca göç olgusunun özellikle kadınlar üzerindeki etkisine de yer verilmeye çalışılacaktır. Köyden kente göçlerin sonucunda kadınlar üzerindeki aile ve mahalle baskısının boyutları da seçilen eserler üzerinden gösterilecektir. Yine çalışmada ele alınan eserlerden hareketle, gecekondulaşma ve kentleşme meseleleri de ele alınacaktır.

Kafamda Bir Tuhaflık romanı 1960'lardan 2000'lere kadar olan bir süreci kapsarken, Göç Üçlemesi filmleri 1970'li yılların kültürel, ekonomik ve sosyal koşullarını beyaz perdeye sunmuştur. Bu doğrultuda seçilen eserlerden hareketle Türkiye'nin siyasal tarihine yönelik göndermelere de rastlanmaktadır.

Çalışmanın sonucunda iç göç olgusunun edebiyat ve sinemaya yansıtılış biçimi üzerinden yapılacak sosyolojik okumayla toplumların hayatında önemli bir yer tutan göçün beraberinde getirdiği sorunlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: İç göç, Türk edebiyatı, Türk Sineması, Orhan Pamuk, Ömer Lütfi Akad.

ABSTRACT

In this study, the Migration Trilogy, which consists of the films *Gelin, Düğün* and *Diyet*, shot by the director Ömer Lütfi Akad and Orhan Pamuk's novel named *Kafamda Bir Tuhaflık*, which is one of the examples of the internal migration phenomenon in our country in Turkish literature and cinema, the sociological problems and issues brought about by migration and migration.

will be evaluated on a comparative basis. In this study, sociological criticism method will be used.

As it is known, the phenomenon of migration is a humanitarian action that is important for our country as well as in other parts of the world and is encountered every day. In our country, especially with the industrialization movements that took place after the 1950s, a rapid and continuous migration wave started from the village to the city. In the works discussed within the scope of the study, the changes in the family life of the individuals who moved away from the living conditions in the village for various reasons, lived in Istanbul, where they came with great hopes, were processed.

In the aforementioned study, the concept of migration will be explained, novels and movies determined through sociological elements such as Tönnies' distinction between 'community' and 'society' and Zygmunt Bauman's perspective on 'foreigner' will be evaluated. will be attempted. The dimensions of the family and neighborhood pressure on women as a result of the migration from the village to the city will also be shown through the selected works. Again, based on the works discussed in the study, the issues of squatting and urbanization will also be discussed.

While the novel *Kafamda Bir Tuhaflık* covers the period from the 1960s to the 2000s, the 'Migration Trilogy' films presented the cultural, economic and social conditions of the 1970s to the silver screen. Based on the selected works in this direction, references to the political history of Turkey are also encountered.

As a result of the study, the problems brought by immigration, which has an important place in the lives of societies, will be discussed comparatively with the sociological reading to be made through the reflection of the phenomenon of internal migration in literature and cinema.

Keywords: Internal migration, Turkish literature, Turkish cinema, Orhan Pamuk, Ömer Lütfi Akad.

GİRİŞ

Bu çalışmada toplumların yaşamında önemli bir yeri olan göç olgusuna edebiyatımızdan ve sinemamızdan belirlenen eserler izleğinde değinilecek, ele alınan edebi ve görsel metinlerden hareketle göç olgusunun sosyolojik yansıma ve özellikleri karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Çalışmada toplumsal bir mesele olan göç olgusu ele alınacağı için sosyolojik inceleme yöntemi kullanılacaktır.

Çalışmaya konu olan *Gelin, Düğün ve Diyet* filmleri yönetmen Ömer Lütfi Akad'ın 1973-1974 yıllarında çektiği Göç Üçlemesi'ni oluşturmaktadır (Esen, 2016: 96). Akad, Göç Üçlemesini oluşturan bu filmlerde kırsal kesimden büyük kente göçü ve kentli olma sürecini incelemiştir (Scognamillo, 2010: 196). Akad'ın üçlemesinde sırasıyla Yozgat'tan, Urfa'dan ve Afyon'dan göçen ailelerin yaşamları anlatılmıştır. Yine çalışmada irdelenecek olan Orhan Pamuk'un *Kafamda Bir Tuhaflık* (2014) romanı ise ekonomik şartlara bağlı olarak gerçekleştirilen bir iç göç hikâyesini barındırmaktadır. Romanın ana kahramanı olan Mevlut'un ve onun çevresindeki bireylerin 1969'dan 2012 yılına kadarki zaman diliminde göç ettikleri İstanbul'da yaşam ve var olma mücadelesi anlatılmaktadır. Söz konusu eserler, iç göç olgusunu, kesişen zaman dilimlerinde göçmenlerin yaşamlarını izleyici ve okurlarına anlatmaları açısından birlikte ele alınmaktadır.

Göç olgusunun tarihi şüphesiz ki insanlık tarihi kadar eskidir. Buna karşın günümüzün sanayileşen dünyasında göç kavramı her zamankinden daha çok karşımıza çıkmaktadır. Özellikle geride bıraktığımız 20. yüzyıl bir 'göç çağı' (Castles ve Miller, 2008) olarak nitelenmektedir. Göç kavramı TDK'nin internet sayfasında yer alan Büyük Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanmıştır: Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret (sozluk.gov.tr). Pek çok farklı uzman ya da araştırmacının göç kavramına getirdikleri açıklamalar genel hatlarıyla bir bütünlük taşımaktadır. Göç olgusu iç ve dış göçler olarak ikiye ayrılmakla birlikte genel anlamda bu olgunun nedeni serbest irade ve güdümlülük olarak belirtilir. Serbest irade kişinin kendi kararlarıyla hareket etmesiyle güdümlü irade bir otorite tarafından yaşanan yerin terk edilmeye zorlanmasıdır (Güçhan, 1991:32). Özellikle ülkemiz için göç unsurunun 1980 sonrasında teröre bağlı olarak geliştirilen bir devlet politikası olduğu da görülür. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde pek çok köyün terör tehdidi ya da yardım ve yataklık gibi nedenlerle boşaltılması söz konusudur (Korkmaz, 2014:7).

Göç olgusunun nedenleri üzerinde duran Korkmaz pek çok araştırmacının görüşlerini birleştirerek, göçün sosyolojik etmenlerini şöyle aktarmıştır:

Literatürde göç olgusuna ilişkin yaklaşımlardan biri: 'itici ve çekici güçler yaklaşımı'dır. Modernleşmeyi ve gelişmeyi esas alan bu yaklaşım, göç akımının farklı toplumlar ya da toplumsal sistemlerdeki ekonomik gelişim eksikliği analizinde 'itme' ve 'çekme' faktörlerini vurgulamaktadır. Ekonomik yayılmanın, elverişsiz demografik durumların ve yerli işçilerin yukarı doğru devingenliğinin göç hareketlerinin 'çekici' : işsizliğin, fakirliğin, ekonomik yönden gelişmemişliğin ve geciken sanayileşmenin ise gönderen ülkelerin başlıca 'itme' nedenlerini oluşturduğu kabul edilen bir görüşür (Korkmaz, 2014, s. 5).

Dış göç bağlamında dile getirilen bu faktörler iç göçler için de geçerlilik taşımaktadır. Köydeki yoksulluk ve işsizlik 'itici', kentin iş olanakları ve fırsatları ise 'çekici' faktörlerdir.

Göç olgusunu tanımlayabilmek için kavramı netleştirmek gerekir. Kent ve köy yapılanmaları üzerine pek çok sosyolog görüş bildirirken, özellikle Ferdinand Tönnies'in düşünceleri bu bağlamda önemlidir. Tönnies topluluk (Gemeinschaft) ve toplum (Gesellschaft) ayrımıyla toplumsal katmanları tasnif etmiştir. Tönnies'e göre topluluk ya da cemaat; samimi, rahat ve dışa kapalı birlikte yaşayış anlamına gelmektedir. Buna karşın toplum ya da cemiyetse; yaşama, dış dünyaya karşılık gelir. İnsan doğumundan itibaren kendini cemaatin içinde bulurken, cemiyete ancak sonradan dâhil olabilir. Yine cemaat samimi ve kalıcı bir çevreyken, cemiyet geçici ve deşışkendir. Bu özellikleriyle cemaatin canlı bir organizmayken, cemiyetinse yapay ve mekanik bir form olduğu iddia edilebilir (Tönnies, 2018:34-36). Gemeinschaft ya da cemaat; arkadaşlık, akrabalık ve komşuluk gibi yakınlık derecelerinin temsil ettiği değerlerle oluşan küçük bir gruplaşmadır. Cemaat şahıslararası ilişkilerin mahalli ve müşterek alaka ve menfaatlere dayandığı; sosyal ilişkilerin şahsi ve ailevi olduğu, grup bütünlüğü ve bilincinin baskın olduğu dayanışma ve yardımlaşma içeren kümelenmedir. Bunun karşıtı olarak Gesellschaft ya da cemiyet; büyük olan, mekân üzerinde geniş bir yer işgal eden, grubu teşkil eden üyelerin köken birliğinin olmadığı ve sosyal ilişkilerin toplumsal ve sözleşme esasına dayandığı gruplaşmadır. Cemaat ve cemiyet ayrımından son tahlilde cemaat'in köye, cemiyetin kente yakın unsurlar olduğu sonucuna ulaşılabilir (bkz. Yörükkan, 2006, ss. 13- 14).

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Ele alınan eserlerden *Kafamda Bir Tuhaflık* adlı romandaki göç, köy hayatından ekonomik olarak tatmin olamama ve işsizlik gibi itici unsurlara ve İstanbul'un bugün hala geçerliliğini koruyan, geniş iş olanaklarına sahip bir metropol olması ise çekici faktörlere bağlı olarak

gerçekleşmiştir, denilebilir. Eserde üzerinde durulacak olan göç olgusu 1960'lardan sonra Türkiye'de görülen kırdan kente yapılan göç şeklindedir. Çalışma kapsamında ele alınan ve *Gelin*, *Düğün* ve *Diyet* filmlerinden oluşan Göç Üçlemesi'nde de ekonomik nedenlere dayanan iç göçün işlendiği görülmektedir. Özellikle üçlemenin ilk filmi olan *Gelin*'de göçün getirdiği sorunlar ve sosyolojik yansımalar daha çarpıcı bir şekilde gözler önüne serilmiştir.

Göç olgusunun çeşitli nedenleri vardır. Petersen'e göre göç etme nedeni bağlamında dört değişik tipte göçten bahsedilebilir. Bunlar ilkel, zorlayıcı, zoraki ve serbest/özgür göçtür. İlkel göç ekolojik ve coğrafi nedenlerle yapılırken, zorlayıcı göç devlet baskısıyla gerçekleşir. Zoraki göç ise yine otoriter bir unsurun baskısına karşın bireylerin tercih hakkının bulunduğu göç türüdür. (Petersen, 1970:291; Akt. Kaygalak, 2009:12).

Orhan Pamuk'un *Kafamda Bir Tuhaflık* romanında ana kahraman Mevlut Karataş ve onunla birlikte pek çok insanın Konya'nın Beyşehir ilçesine bağlı köylerden göç ettiği görülür. Mevlut'un ve eserdeki pek çok roman kişinin göçünü zincirleme göç olarak tanımlamak mümkündür. Zincirleme göçte aile bireylerinden birinin gerçekleştirdiği göç hareketine bağlı olarak diğer aile üyelerinin daha sonra göç etmesi anlamına gelir (bkz. Kaygalak, 2009: 12-13). Mevlut'un babası Mustafa'dan sonra İstanbul'a göç etmesi zincirleme göçün esere yansımış şeklidir. Bu göçün nedenleri eserde yine önemli bir işlevi olan Abdurrahman Efendi'nin ağzından şöyle anlatılmıştır:

1950'lerde Gümüşdere, Cennetpınar ve civardaki diğer üç köyde yaşayan bizlerin ekseriyesi, çok fakirdik. Kışları bakkala borçlanırdık, baharı zor getirirdik. Baharda bazı erkekler inşaatlarda çalışmaya İstanbul'a giderdik. Kimimizin parası olmadığı için Kör Bakkal İstanbul'a otobüs biletimizi de alır, borç defterinin en tepesine yazardı. 1954'te, bizim Gümüşdere köyünden İstanbul'a giden uzun boylu, geniş omuzlu dev Yusuf İstanbul'da inşaat işçiliği yapmış önce. Sonra tesadüfen yoğurtçu olmuş ve sokak sokak yoğurt satıp çok para kazanmış. Önce kardeşlerini, amcaoğullarını, İstanbul'a yanına, bekâr evlerine yatıp çalışmaya çağırırdı. (...) çoğumuz İstanbul'a gidip yoğurt sattık (Pamuk, 2014:46).

Akad'ın Göç Üçlemesi'nin ilk filmi olan *Gelin* filminde de göçün aile/akraba arasında devam eden bir süreç olduğu işlenir. Filmin hemen başında, Yozgat'ın köyünden İstanbul'a göçen ailenin küçük oğlu Veli, eşi ve oğluyla birlikte ailesinin yanına gelir ve onlarla aynı evde yaşamaya başlarlar (Akad, 1973: 00:13...).

Kafamda Bir Tuhaflık romanında göç olgusu beraberinde getirdiği pek çok sorunla birlikte işlenmiştir. Türkiye'de yaşanan iç göçlerde ortaya çıkan sorunlardan biri işsizliktir. İç göç ve çarpık kentleşmenin beraberinde getirdiği sorunlardan belki de en büyüğü sanayileşme ve kentleşmenin paralellik göstermemesi ve sanayinin ihtiyaç duyduğundan daha fazla sayıda insanın iş bulma umuduyla büyük şehirlere göç etmesidir. Yani ihtiyaç duyulan iş gücünün ötesinde bir göçle birlikte köydeki işsizlik kentte de devam etmektedir ya da pek çok göçmen hizmet sektöründe çalışmaktadır (bkz. Keleş, 1990, s. 1). Kentsel altyapının yoğun göç hareketi karşısındaki yetersizliği, iş piyasalarında göçmenlerin kendi mekanizmalarını geliştirmelerine neden olmuştur. Kentin formal ekonomisi içinde kendilerine yer bulamayan göçmenler, enformel ya da marjinal olarak tanımlanan yüzer gezer işlerde geçimlerini sağlamaya çalışırlar (bkz. Kaygalak, 2009, s. 84). Bu açıdan bakıldığında da *Kafamda Bir Tuhaflık* adlı eserde yer verilen kişilerin hemen hepsinin sokak satıcılığıyla geçimini kazandığını görmek mümkündür. Roman kişilerinden hiçbiri İstanbul'a bir fabrikada çalışmak için gelmemiştir. Yoğurt ve boza satıcılığı gibi işleri yapmak amacıyla iç göç eylemini gerçekleştirirler.

Köyden kente göç eden bir başka ailenin yaşamını konu alan ve serinin ikinci filmi olarak çekilen *Düğün* filminde, tıpkı *Kafamda Bir Tuhaflık* romanında olduğu gibi sokak satıcılığı yapan bir aile bireyi mevcuttur. Filmde Erol Günaydın'ın canlandığı İbrahim karakteri, aile bütçesine katkı sunmak için sokaklarda lahmacun satar. Önceleri fizik gücüyle yaptığı seyyar

satıcılığı, daha sonra satın aldıkları triportörle sürdürür. Serinin son filmi olan *Diyet*'te ise sanayileşme faaliyetine dâhil olmuş göçmenlerin yaşamları sunulmuştur.

Kafamda Bir Tuhaflık romanında göçle birlikte şehrin değişen silüeti de dile getirilmektedir. Artık şehirde herkesin kendince belirlediği boş arsalar ve tepelere gecekondular dikerek oluşturdukları bir köy hayatı vardır. Çünkü pek çok altyapı hizmetinden yoksun bu tepelerde su bir çeşmeden taşınırken, elektrikse tepenin üstünden geçen elektrik tellerine yapılan ustalıklı kaynaklarla elde edilir. İç göçlerde göçmenlerin değer yargılarında içinde yaşanılan yani göç edilen toplumdaki ziyade göçten önce yaşanılan köy normlarının etkin olduğu söylenebilir. Göçle birlikte büyük şehirlere gelen bireyler çalıştıkları işlerde ve içine dâhil oldukları topluluklarla kent psikolojisini öğrenmekte ve uygulamaktayken özel yaşamında baskın unsur köy psikolojisidir (bkz. Güçhan, 1991, ss. 38-39). Bir anlamda Tönnies'in toplumsal gruplaşma anlayışına göre cemiyette cemaat hayatı devam etmektedir. Cemiyette cemaat yaşamının devamına örnek olarak üçlemenin ilk filmi olan *Gelin*'de de çarpıcı bir örnek mevcuttur. Filmde, Hülya Koçyiğit'in canlandığı Meryem'in eşiyle göz göze gelmesi kayınvalidesi tarafından eleştirilmiş, İstanbul'a gelmiş olmanın aile içinde bu şekilde hareket edilmesine olanak vermediği belirtilmiş ve İstanbul'un evin avlusunun dışında kaldığı ve evi hala Yozgat toprağı olarak görmesi gerektiği söylenmiştir (Akad, 1973: 08:44-09:04). Görüldüğü üzere köyden kente göçülse de baskın değerler köy yaşamına aittir.

Pamuk'un eserinde Mevlut ve diğer erkek bireyler için Duttepe ve Kültepe kırsal toplumun bir devamı niteliğindedir ve şartların getirdiği bir zorunluluk da olsa oralarda yaşamaktan memnundurlar. Fakat Mevlut'un ikinci eşi Samiha ve büyük ölçüde diğer kadın karakterler İstanbul'un merkezi semtlerinde yaşama isteğine sahiptirler. Cinsiyetlere göre ortaya çıkan bu farklılığı Mevlut'un akrabalarından Korkut şöyle dile getirmiştir:

(...) Vediha'nın istediği gibi en yeni, en pahalı banyoyu koydum, mavi renkli fayanslar taktırdım ama Vediha'nın 'Şehre taşınalım,' lakırdısından kurtulamadım. Ne kadar 'Artık burası da şehir, burası da İstanbul,' desem de Vediha laf dinlemedi. Şişli'deki lisede bazı zengin piçleri Bozkurt ve Turan ile gecekonduda oturuyor diye dalga geçmişler (Pamuk, 2014, s. 327).

Bu alıntıyı bir anlamda göçmenlik bilincinin ya da göç dürtüsünün devamı olarak da okumak mümkündür. Kısıtlı ekonomik imkânlardan ötürü bırakılan köy yaşamından sonra kısıtlı sosyal şartlardan dolayı Kültepe'den de göç edilmek istenmektedir. Bir diğer açıdan bakıldığında kadınların cemiyet yaşamına öykünmeleri söz konusudur. Cemaatten cemiyete geçişte bocalamalar yaşayan göçmenler, çeşitli toplumsal dinamiklerle güç kazanma ya da kent kültürünü tanıma yolunu seçerler. Kırsal kültürden kent kültürüne geçen bireylerde kent kültürüne uyum sağlamak için kullanılan çeşitli unsurlar vardır. Bir anlamda göçmen bireyi içine geldiği kent toplumunun yapısına yaklaştıran ya da içinde bulunduğu köy-kent ikileminde onu koruyan bir unsur olarak "tampon mekanizma"lar kavramı ortaya atılmıştır. Toplumun bütününün eş zamanlı ve yoğunluklu bir gelişim yaşamadığı parçalı birliklerde, toplumsal kesim ile geleneksel kesim arasında bir zıtlık söz konusudur. Toplumun temelini oluşturan bu katmanlar arasındaki uyuşmazlık, dengesizlik gibi sorunların çözümü noktasında denge koruma mekanizmaları baş gösterir. Tampon mekanizma olarak adlandırılan bu unsurlar eserde de varolan kent-köy çelişkisindeki bireyi ya da katmanı koruyan bir filtre vazifesi görür (bkz. Kıray, 1982, ss. 15-16). Orhan Pamuk *Kafamda Bir Tuhaflık* adlı eserinin pek çok yerinde televizyondan ve televizyon izleme eyleminden söz etmiştir. Pamuk'un eserlerinde insanların yaşam biçimlerini göstermek için kullanılan bir motif olan televizyon izleme eylemi Masumiyet Müzesi'nden sonra bu romanda da karşımıza çıkmaktadır. Fakat bu roman özelinde televizyon izleme eylemini göçle ilgili olarak irdelenmesiyle farklı sonuçlar elde edilebilir. Televizyonun toplumsal anlamda bir tampon mekanizma işlevi gördüğünü iddia eden Şenyapılı, şehre yeni göçmüş, kent hayatıyla uyum sağlayamamış, kent ile ilişki süreci gelişmemiş nüfusun yabancılığını mümkün merteye giderme aracı olarak televizyonu kullandığını, bu kitlenin

televizyon vasıtasıyla kentle bütünleştiğini, kendisini kentin asli üyesi olarak hissettiğini belirtmiştir (1977:92-95).

Göç ve göçe bağlı olarak kültürleşme ve uyum gösterme anlamında kadınların erkeklere göre daha dezavantajlı oldukları iddia edilebilir. Genel olarak göçmen erkeklerin gittikleri yerin kültürüne, yaşam biçimine kadınlardan daha çabuk ve daha iyi uyum sağladıkları söylenebilir. Kültürleşme ve cinsiyet arasındaki bu ilişki, toplumsal ve daha geniş bağlamda evrensel cinsiyet rolleriyle birlikte düşünülmelidir. Kadın daha çok özel alanla özdeşleştirildiği için daha kapalı bir çevreyle yaşamaktadır. Tezat olarak erkek daha çok kamusal alana ait olarak düşünüldüğünden, dışarda daha çok vakit geçirmekte ve bu nedenle ana kültüre daha çabuk entegre olabilmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri de erkeklerin yeni bir kültüre, yaşam biçimine kadınlardan daha kolay uyum göstermesinin altındaki unsurlardandır (Saygın ve Hasta, 2018:316). Bu anlamda televizyonun, özel alanda konumlandırılan kadınlar için daha elzem bir mekanizma olduğu iddia edilebilir.

Romanda kişilerin tamamına yakını yukarıda verilen açıklamalarla örtüştüğü iddia edilebilecek nedenlerle televizyon izlemekte ve bir nevi içinde buldukları yalnızlık ve yabancılaşmışlıktan kaçabilmektedirler. Uzamsal anlamda dâhil oldukları İstanbul kentinin kültürünün örneklerini görerek tanımaktadırlar, denebilir. Cemiyet-cemaat yaşamı arasındaki zıtlığı aşabilmek ya da bu iki farklı yaşam biçimi arasında denge kurabilmek için kullanılması muhtemel 'tampon mekanizma'ların varlığına *Gelin*, *Düğün* ve *Diyet* filmlerinde rastlanmamıştır. Her üç filmde de karakterlerin çalışma ve para kazanma azmi/hırsı, onları eğlence araçlarından tamamen mahrum bırakmıştır. Cemiyet yaşamından bu denli uzak olma neticesinde Göç Üçlemesi'ndeki karakterlerin hiçbirinin cemiyet yaşamına dâhil olmadığı iddia edilebilir.

Kentin göçmenlere sunduğu kısıtlı imkânlarla karşı göçmenler tarafından geliştirilen mekanizmalardan biri de 'cemaatleşme'dir. Akrabalık ve hemşehrilik ilişkilerinin ön planda olduğu cemaatleşme süreçleri sadece iş bulma ya da barınma sorunlarının çözümünde değil göçmenlerin kimlik kazanmalarında da etkili olmaktadır. Zincirleme göçlerle birlikte kentte yapılanan aynı il, ilçe veya köyden insanların gruplaşmasıyla cemaatleşme kente göç süreci açısından önemlidir (Bkz. Kaygalak, ss. 84-85). Bu doğrultuda ele alındığında eserde geçen Hacı Hamit Vural köyünden getirdiği genç inşaat işçilerinin ona hem bir kol gücü kazandırdığını hem de sosyal bir çevrede kendi koruma sağladığını söylemek mümkündür (bkz. Pamuk, 2014, s. 95). Köyden kente göçün işlendiği Göç Üçlemesi, *Gelin* ve *Düğün* filmleri özelinde tamamen cemiyet yaşamında kalmış zihniyeti sergilerken, *Diyet* filmi sendikalaşma, sanayileşme ve bunlara bağlı olarak bireyin yabancılaşmasına ağırlık vermektedir. Bu ayrımdan hareketle cemaat yapısı içinde mikro örgütlenmeler *Gelin* ve *Düğün* filminde daha çok göze çarpmaktadır. *Gelin* ve *Düğün* filminde hemşehriliğin önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Özellikle *Düğün* filminde Urfa'dan gelen aile için hemşehrilerin ve hemşehrilik bağının önemi vurgulanmıştır. Yine *Gelin* filminde Meryem'in hemşehrisi Ayşe tarafından ziyaret edilmesi de bu açıdan önemlidir.

Göçle birlikte şehirde yeni yaşam birimlerinin oluşmaya başlaması, kentin yüzeysel anlamda yayılımını da arttırmıştır. Göç kuramcılarının 'yağ lekesi büyüme' olarak adlandırdığı genişleme şekliyle İstanbul genişlemektedir. Özellikle 1960'larda kentleşme hızının artmasıyla belediye sınırları içinde tanımlanmış yerleşim yerlerinin dışında kurulan yeni uzamlarla şehrin yerleşim birimleri artmıştır (Kaygalak, 2009, s. 83). Eserde söz konusu büyüme usu şu şekilde işlenmiştir:

'Altı yıl önce biz amcanla buralara geldiğimizde bütün bu tepeler bomboştu!' dedim. Buralara uzaklardan göç edip yerleşen garibanların derdinin şehirde iş bulmak ve orada yaşamak olduğunu, bu yüzden sabahları herkesten önce şehre koşmak için herkesin evini bu yola en

yakın yerlere, yani tepelerin alt kısmına yaptığını ve böylece tepelerin neredeyse gözle görülebilir bir hızla ve aşağıdan yukarıya doğru nasıl büyüdüğünü de izah ettim (Pamuk, 2014, s. 56)

Göç Üçlemesi'nde kent yerleşim alanı olarak büyümesi de yine yağ lekeli büyüme olarak nitelenebilecek bir yapıda tezahür eder. *Diyet* filminde Hasan'ın, Ayşe'yle evlendikten sonra birlikte yaşayacaklarını düşündüğü evi tasarlarırken söyledikleri de bu anlamda *Kafamda Bir Tuhaflık* romanında sunulan yayılıma benzerdir. Hacer'in çıkmak zorunda kaldıkları evlerine, evin bahçesine özlemini karşın Hasan'ın söylediği 'orada bura gibi yoz değil miydi' cümlesi, boş bir alan olan bölgenin dolacağına göstergesidir (Akad, 1974: 1.12:48).

İstanbul'a göç eden bireylerin yaşadığı zorluklar ve aile bazındaki parçalılık incelenen eserlerde kendisine yer bulmuştur. *Kafamda Bir Tuhaflık* romanında sunulduğu şekliyle artık şehre çalışmak için gelen ya da getirilen erkekler bir aile ortamından uzakta sadece çalışmak ve dinlenmek arasında gidip gelen iş güçleridir:

Kimisinin temelleri daha yeni atılmış, kimisinin duvarları yarıya kadar yükselmiş, hatta bitirilmekte olan pek çok gecekondu gördü. Bunların çoğunda yalnız erkekler yaşıyordu. Son beş yılda Kültepe'ye, Duttepe'ye Konya'dan, Kastamonu'dan, Gümüşhane'den gelenlerin çoğu ya Mevlut'un babası gibi karılarını ve çocuklarını köyde bırakmışlardı ya da köyde evlenemeyecek, işsiz güçsüz, malsız mülksüz bekâr erkeklerdi. Tek odalık bazı evlerde altı yedi bekâr erkeğin yataklarda ölü gibi yatıp dinlendiğini açık kapılardan görünce de Mevlut etraftaki hırçın köpeklerin varlığını hissedirdi (Pamuk, 2014, s. 57).

Diyet filminde de Hakan Balamir'in canlandırdığı Hasan karakterinin çalışma amacıyla kente gelişi, bekâr odasında kalışı bu bağlamda *Kafamda Bir Tuhaflık* romanındaki gibi göçün bireyi yalnızlığa itmesi açısından değerlendirilebilir. O da tıpkı *Kafamda Bir Tuhaflık* romanında ele alındığı üzere birkaç kişinin birlikte kaldığı bekâr odalarında kalmaktadır (Akad, 1974:20:06-22:45).

Görüldüğü üzere göç; hem eylemi gerçekleştireni hem de göçmenin geride bıraktıklarını etkileyen toplumsal bir süreçtir. Göçle gelen bireyler varsıllaşma ya da ailevi gereksinimleri karşılama amacı güderlerken yalnızlaşırlar. Göç olgusu beraberinde uzamsal bir ayrışma da getirmektedir, denilebilir. Kentlerde, göçmenlerin çoğunlukta olduğu bölgeler, çok kültürlü ve devingen yapılarıyla, sonraki göçlerde göçmenler için bir yerleşim yeri olarak anlam kazanmaktadırlar. Buna bağlı olarak çeşitli mahallelerin göçmen mahallesi olarak algılanması da mümkün hale gelir. *Kafamda Bir Tuhaflık* romanında bu bağlamda Kültepe ve Duttepe gibi Gazi mahallesinin de göçmenlerin yoksulluklarıyla birlikte sığındıkları uzamlar olduğu görülebilir:

Gazi mahallesi dimdik bir yokuştur, her şehirden, her diyardan, her meslekten (çoğu işsiz), her kavimden, aşiretten, her dilden insan vardı. Tepenin arkasında bir orman vardı, ormanın aşağılarında bir baraj ve şehre su veren yeşil renkli bir göl vardı. Alevilerle, Kürtlerle ve sonradan gelen mutaassıp Tariki cemaatiyle iyi geçinirsen kimsenin evinin kolay yıkılmayacağı haberi çabuk yayıldığı için her türden adam ve kadın yaşardı yokuşta. Ama kimse nereli olduğunu kolayca söylemezdi. Ben de Ferhat'ın öğüdünü dinler, soranlara bazan oralı, bazan buralıyım derdim (Pamuk, 2014, s. 229).

Roman sadece Kültepe ve Duttepe'ye yapılan göçlere değil Türkiye'nin toplumsal ve siyasi tarihine bağlı olarak gerçekleşen göçlere de yer vermektedir. Göçlerin nedenlerinden biri olarak yukarıda belirtilen zorunlu göçler bağlamında Doğu'dan İstanbul'a göç eden Kürtlerden, İkinci Dünya Savaşı sonrasında yürürlüğe giren Varlık Vergisi ve sonrasında gelen göçlerden ve 6-7 Eylül olaylarından sonra çıkarılan zorunlu göç kararından da eserde bahsedilmektedir (bkz. Pamuk, 2014, ss. 253-259). Gecekonduların aynı zamanda Türk siyasi tarihinden izler

taşıdıkları ya da çeşitli görüş ve grupların uzamsal yansıması oldukları iddia edilebilir. Örneğin 1970'lerden itibaren Türkiye'deki iç göçlerle birlikte İstanbul'da Gazi Mahallesi, 1 Mayıs Mahallesi gibi uzamlar Alevi-Sünni, Türk-Kürt gibi kutuplaşmalardan doğan birlikteliklerin bir ürünüdür (Kreyenboek-Sperl, 1994, ss. 62-69; Akt. Peköz, 2012, s. 72). Göç Üçlemesine bu açıdan bakıldığında her üç filmde de köyden kente göçün dışındaki göçlere, göç nedenlerine ya da siyasal mesajlara yer verilmediği görülmektedir. Sadece *Diyet* filminde kentteki bir fabrikada çalışan işçilerin sendikalaşma faaliyetleri üzerinden siyasi bir içerik söz konusudur.

1980'lerden sonra Türk siyasetinde gücünü ve etkisini arttıran İslamcılık için de gecekondular mümbit zeminlerdir. Bu konuda Şerif Mardin'in görüşleri aslında kent içindeki cemaat yaşamının tezahürünü gösterir niteliktedir. Mardin, kırdan kente göç edenlerin dinin merkezde olduğu bir yaşam biçim ve birimlerini kurduklarını dile getirerek, bu bölgelerde yerel desteklerle camiler inşa edildiğini belirtir (bkz. Mardin, 2013, ss. 222-223). Pamuk'un *Kafamda Bir Tuhaflık* adlı eserinde mütedeyyin bir kimlikle öne çıkan Hacı Hamit Vural'ın kendi imkânlarıyla yaptırdığı ve bir anlamda şehrin geri kalanına Duttepe'de de yaşayan insanlar olduğunu göstermek amacını taşıyan cami, bu açıdan bakıldığında dinin bir birliktelik oluşturmaya ve cemaat hayatının devamına örnek teşkil edebilir (bkz. Pamuk, 2014, ss. 95-96). Ömer Lütfi Akad'ın Göç Üçlemesi'ne bakıldığında serinin ilk filmi olan *Gelin*'de dinin baskın bir unsur olduğu söylenebilir. Özellikle Hacı İlyas ve onun eşi, filmde dinin ya da dinle özdeşleştirilen geleneğin temsilcileridir denebilir. Konuşmalarında dini motifleri kullanmaları, Kurban Bayramı'na gösterdikleri özen gibi unsurlarla dinin aile için önemi gösterilmektedir. Ayrıca namazlar için Hacı İlyas'ın camiye gitmesi ve bayram namazı için cemaat yaşamının hüküm sürdüğü gecekondular bölgesinde erkeklerin camiye gidişlerini gösteren sekans önemlidir. Yine Aliye Rona'nın canlandırdığı annenin gelinleriyle evde saf tutup namaz kılması da bu anlamda kent yaşamında din duygusuna ailenin birliğini sağlayacak bir etmen olarak görmenin tezahürü olarak yorumlanabilir. Ayrıca *Diyet* filminde birkaç kez tekrarlanan 'İki birden, üç ikiden, dört üçten iyidir, birleşiniz' hadisi de, dinin iç göçle büyük şehre gelen göçmenlerin yaşamında dinin önemini göstermesi açısından önemlidir.

Göç olgusuna kadın açısından bakıldığında; kadınlar üzerinde köyden kente göç etmek geleneksel namus anlayışına daha fazla ihtimam gösterildiği eserlerden hareketle görülmektedir. Köydeki giyim kuşam şehirde de devam etmekte hatta daha fazla bir korumacılığa gidilmektedir:

Her iki tepede yaşayan kadınların yüzde doksan yedisi, tıpkı analarının köyde yaptığı gibi, sokağa çıkarken başlarını örterlerdi. Hepsi de köyde doğmuşlardı, ama şimdi şehirde 'sokak' dedikleri şeyin bambaşka bir şey olduğunu keşfediyorlar ve yazları bile sokağa çıkınca, üzerine bol gelen, solmuş koyu lacivert ya da solmuş koyu kahverengi renkte bir pardösü giyiyorlardı (Pamuk, 2014, s. 101).

Gelin filminde kayınvalidenin gelini Meryem'e yönelik sarf ettiği 'yalınlıklarıyla dışarı çıkmaması' uyarısı, köyden kente göçle birlikte namus algısının daha radikal bir şekilde savunulmasına örnek teşkil eder. Yine aynı filmde Meryem'in arkadaşı Ayşe'nin bir fabrikada çalışıyor olması ve doktora muayeneye gitmesi de onun 'namussuz' olarak nitelenmesine yol açar *Doktor diye elin adamına elletmeye fabrikada alışmışsın zahir* (Akad, 1973: 11:39). Görüldüğü üzere kadınlar üzerindeki baskı ve tahakküm devam etmektedir.

Köy yaşamı ve ilişkilerinin şehirde de sürmesi ve daha çok kabul görmesine verilebilecek bir diğer örneğe evlilikte kendini gösterir. Gecekonduda yaşayarak bir anlamda şehirde köy yaşamını devam ettiren göçmenler için evlilik de ancak bu yaşamı bilen ve İstanbul'da da bu yaşama devam edebilecek kişilerle yapılmalıdır. Şöyle ki; şehirde yetişen bir kızla evlenmek onlar için hem olasılık dışıdır hem de şehirde de yaşattıkları köy kültürüne şehir kızlarının ayak uyduramayacağı düşüncesi hâkimdir. Yani şehirde bir köy habitatu oluşturulur (bkz. Pamuk,

2014, s. 125-126). Göç üçlemesinin ikinci filmi olan *Düğün*'de Urfa'dan gelen ve ailenin reisi konumundaki Halil'le ortak ticaret yapmak isteyen Cabbar'ın evlenmek için hemşehrisi olan 'dili dilinden anlayan, memleket yemeklerini yapan' Habibe'ye talip olması bu anlamda, göçle birlikte ortaya çıkan aile kurumunun tesisi ve devamı için örnek teşkil etmektedir (Akad, 1974: 1:06:03-1:06:26).

Göçle birlikte karşılaşılan sorunlardan bir diğeri olan ailelerin parçalanması da ele alınan eserlerde işlenmiştir. White, göçle birlikte bireylerin değişen ve gelişen sosyal ve en önemlisi finansal imkânların etkisiyle ailelerinden uzaklaşmalarının genel geçer bir eyleme dönüştüğünü dile getirir (bkz. White ve diğerleri, 1995, s. 2). *Kafamda Bir Tuhaflık* adlı eserde Mevlut babası Mustafa'yla birlikte oturdukları Duttepe'den ayrılır ve kendine yeni bir yaşam kurma amacıyla yeni bir iç göçe girişir:

Sabah uyandığında babası evde yoktu. Köye götürüp getirdiği küçük bavula çoraplarını, gömleklerini, tıraş takımını, pijamasını, yeleşini, terliklerini koydu. Alacağı her şeyi aldıktan sonra bavulun hala yarı boş olmasına şaştı. Masanın üzerindeki mark destelerini de eski bir gazeteye sardı, üzerinde HAYAT yazan bir plastik torbaya yerleştirip bavula koydu. Evden çıkarken yüreğinde korku ve suçluluk değil, özgürlük duygusu vardı yalnızca (Pamuk, 2014, s. 142).

Göç üçlemesinin özellikle ilk iki filmi olan *Gelin ve Düğün*'de de göçle birlikte çözülen aile bağları işlenmiştir. *Gelin* filminin sonunda, Osman'ın ölmesiyle önce Meryem ardında da Veli aileyi terk etmiş, ellerinde satabilecekleri yegâne unsur olan emeklerini ortaya koyarak yeni bir yaşama başlamışlardır. *Düğün* filminde ise, ailenin büyüğü konumundaki Halil, her iki kız kardeşini de ekonomik olarak geliştirmek, sermaye sahibi olabilmek için istemedikleri evliliklere zorlamış ve bunların neticesinde ailenin diğer bireylerinin kendi yollarını çizmeleriyle yalnız kalmıştır. Örneklerden de görüldüğü üzere, ekonomik hırs ve beklentiler, göçmenlerin aile yapısına zarar vermektedir.

White'a göre göçmenler ve göçmen kültürler karışık duygular içindedir. Geçmişle gelecek arasında kalma, göçten önceki yere dönmekle göç edilen yerde yeni bir yaşam projesi çizmek, göç edilen topluma karşı beslenen duygular: saygı, sevmeme veya kararsızlık ve davranış standartlarında kararsızlık: eskiye sarılmak veya onu yok saymak, yeni değerlere uyum sağlamak gibi (bkz. White ve diğerleri, 1995, ss. 3-4). *Kafamda Bir Tuhaflık* romanında da karakterlerin bir duygu karmaşası yaşadığı görülebilir. Örnek olarak Mevlut'un roman boyunca köyüne gittiği her iki seferde de köy ve kent yaşamına dair düşünceleri gösterilebilir:

1978'in Temmuz başında Mevlut otobüsle köye döndü. İlk günlerde annesi ablaları, babasıyla mutlu oldu. Ama bütün köy Korkut'un düğününe hazırlanıyor, bu da onu huzursuz ediyordu. Yaşlanan eski dostu köpek Kamil ile tepelerde yürüdü. Güneşte kuruyan otların, palamut ağaçlarının, kayalar arasından akan soğuk suların kokusunu hatırladı. Ama İstanbul'da bir şeyler oluyor da kendisi bu olup bitenleri ve para kazanıp zengin olma fırsatını kaçırıyor duygusunu bir türlü içinden atamıyordu (Pamuk, 2014, s. 129).

Bir diğer alıntıda da başlangıçta sıla olarak görülen uzamda bireyin kendisini misafir olarak görmesi söz konusudur:

Mevlut, Fatma ve Fevziye ile Beyşehir otobüsüne binerken, belki de artık hayatının sonuna kadar İstanbul'a hiç dönmeyebileceğini geçirdi içinden. Ama ilk üç gününden sonra, köyde kalmanın Rayiha'nın acısıyla kurulmuş boş bir hayal olduğunu anladı. Burada ekmek yoktu, olsa olsa geçici misafir olabiliirdi. İstanbul'a dönmek istiyordu. Hayatının çekim merkezi, öfkesi, mutluluğu, Rayiha, her şey İstanbul'daydı (Pamuk, 2014, ss. 352-353).

Bu alıntılardan hareketle İstanbul'un Mevlut için hem duygusal hem de ekonomik anlamda bir çekiciliğe sahip olduğunu söylemek mümkündür. Mevlut, pek çok göçmen gibi zengin olma

amacını taşıırken, yoksulluğun uzamı olarak gördüğü köyde vakit kaybetmektedir ve eserin ilerleyen bölümlerinde ilk eşi Rayiha'nın ölümünden sonra İstanbul Rayiha'nın mezarını barındırdığı için artık uzamsal açıdan Mevlut için bir merkez konumuna yükselmiştir. Özellikle *Gelin* filminde annenin ailenin Yozgat-İstanbul arasında kalışının sembolize etmesi söz konusudur. Kadına biçilen nostalji duygusunun (Felski, 2020:92-93), üçlemede en açık şekliyle Aliye Rona'nın canlandırdığı anne üzerinden işlendiğini söylemek olasıdır. Orhan Pamuk'un *Kafamda Bir Tuhaflık* adlı eseri kent olgusunun anlamlandırılması açısından da ele almak gerekir. Kırdan kente göçün yaşandığı eserde bireylerin nerdeyse tümü için kır yaşamını devam ettirmişlerdir denilebilir. Roman kişilerinin bu tercihi kent sosyolojisi bağlamında ele alındığında postmodern bir algının hâkim olduğunun delilidir. Sosyologlar yaşam biçimlerinden edebiyata dek uzanan geniş bir paradigma olan modern/postmodern ayrımı noktasında köy ve kent ayrımını farklı şekillerde ortaya koymuşlardır. Buna göre modern kent sosyolojisinde burjuvazinin hâkim anlayışla, göçmenden kente eklememesi ve onun kültürüne entegre olması beklenirken, postmodern kent sosyolojisinde kavramın tabiatına uygun olarak parçalılık savunulur. Postmodern kent sosyolojisinde her unsur kendi özgüllüğünde anlam kazanır, farklı grup ve katmanların varlığının gerekliliği üzerinde durulur. Ortak bir kent kültürü olgusunu kabullenmeyen postmodern yaklaşım bu doğrultuda bir uyum sağlama ya da kentleşme projesine de gerek görmez (bkz. Işık,1993, ss. 27-34). *Kafamda Bir Tuhaflık* adlı eserde bakıldığında göçmenlerin dışa ve dış etkiye kapalı bir yaşam biçimini tercih ettikleri görülmektedir. Bu anlamda Duttepe ve Kültepe'nin dışına çıkmayan ve modernist anlamdaki kente uyum süreçlerini de yine sosyolojik olarak postmodern bir uzam olan Duttepe'de yerine getiren bireylerin çoğunlukta olduğu eserde görülmektedir. Yine Göç Üçlemesi'nde de ailelerin ve yerleşim birimlerinin postmodern bir yapıya sahip olduğu, cemiyetle ilişkinin sadece ticari boyutta kalıp, kent kültürüne eklememesinin söz konusu olmadığı görülmektedir.

İncelenen görsel ve edebi metinlerin sonlarına bakıldığında İstanbul'un ana karakterler için başlangıçta arzu edilen anlamların dışında yeni bir anlama büründüğünü; zenginlik ve refah hayalleriyle gelinen İstanbul'un karakterler için esenliksiz bir uzama evrildiğini iddia etmek mümkündür. *Gelin* filminde ekonomik açıdan varsillaşmak isteyen ailenin bu uğurda Osman'ı kurban verdiği, aile yapısının ekonomik ve sosyal anlamda bozulduğu görülmektedir. *Düğün* filminde yine ekonomik amaçlarla kardeşlerini istemedikleri evliliklere zorlayan bir ağabeyin yalnız kalması ve *Diyet* filminde ise aile kurmak ve böylelikle hem yalnızlıktan hem de yoksulluktan kurtulmak isteyen bireylerin büyük şehirle anılan sanayileşme karşısında tutunamaması işlenmiştir. Aynı şekilde *Kafamda Bir Tuhaflık* romanının ana karakteri Mevlüt için başlangıçta esenlikli bir uzam olarak sunulan İstanbul, önce eşinin cemiyetin sağlık kaidelerinin karşıtı olarak nitelenebilecek bir yöntemle hamileliğini sonlandırmak isterken ölmesi, ardından kızlarının evlenerek şehirde yalnız kalması ve nihayet şehrin değişen silüetiyle birlikte, bildiği 1960'lardan beri sokaklarında gezindiği İstanbul'un başka bir İstanbul'a, yüksek katlı apartmanlara, rezidanslara sahip bir metropol haline gelmesiyle yaşadığı mekana psikolojik olarak uzak kalmasıyla esenliksiz bir uzama dönmüştür (Lidar, 2015:114).

SONUÇ

Sonuç olarak iç göç olgusunun, hem sinemamızda hem de edebiyatımızda sıklıkla ele alınan bir konu olduğu iddia edilebilir. Türkiye'nin sosyal, siyasi ve ekonomik tarihinde uzun yıllardır belirleyici ve egemen olan iç göç ve beraberinde getirdiği sorunlar çalışma kapsamında irdelenen Ömer Lütfi Akad'ın *Gelin*, *Düğün* ve *Diyet* filmleri ve Orhan Pamuk'un *Kafamda Bir Tuhaflık* adlı romanında geniş ölçüde yansıtılmıştır.

Karşılaştırmalı edebiyat çalışmalarında özellikle son yıllarda revaçta olan 'Medienkomparatistik' düşüncesi paralelinde, iki medya unsuru arasında, kullanılan ortak bir tema bağlamında çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmada da bir edebiyat metni ve üç sinema filmi üzerinden, eserlerin ortak vurgusu olan göç olgusu karşılaştırmalı olarak irdelenmiştir.

Eserlerde iç göç olgusu cemaat yaşamından cemiyet yaşamına geçiş sürecini içeren ve bununla birlikte değerler paradigmasının korunması adına daha da içine kapanan toplulukların, yığınların yaşamları sunulmuştur. Ailelerin seçtiği yerleşim birimleri, evlerin genel olarak 'cemaat' yaşamını andırır bir şekilde bahçeli ve tek katlı oluşu, kadınların kamusal alanın sınırlarına girse bile daima özel alanın sınırlarında kalışı, iktisadi kalkınma adımları ve kadının daha da baskı altında kalması gibi unsurlar, incelenen görsel ve edebi metinlerde göze çarpmaktadır.

KAYNAKÇA

- Castles S. & Miller J. M. (2008). *Göçler Çağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi.
- Güçhan, G. (1991). Toplumsal Değişme ve Türk Sineması –Kente Göç Eden İnsanın Türk Sinemasında Değişen Profili-. Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Işık, O. (1993) Modernizmin Kenti-Postmodernizmin Kenti. İstanbul: Birikim Dergisi, 53, 27-34.
- Kaygalak, S. (2009). Kentin Mültecileri Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme. Ankara: Dipnot.
- Keleş, R. (1990, 31 Aralık). Kentleşmenin Neresindeyiz?. İstanbul: Cumhuriyet Gazetesi, s. 2.
- Korkmaz, B. (2014). Türkiye’de İç Göç ve Gündelik Hayat İstanbul Örneklemini. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Okan Üniversitesi.
- Kreyenbroek, P. & Sperl S. (1994). Kürtler (Güncel Bir Araştırma). (çev. Yavuz Alogan) İstanbul: Cep Kitapları.
- Kuyucak Esen, Şükran(2016). *Türk Sinemasının Kilometre Taşları (Dönemler ve Yönetmenler)*. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Kıray, M. (1982). Toplumsal Yapı Analizleri İçin Bir Çerçeve. Toplum Bilim Yazıları. Ankara: Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F Yayınları.
- Lidar, Veysel(2015). “Orhan Pamuk’un Kafamda Bir Tuhaflik Adlı Eserinde Göç ve Mekân Unsurları”. *Göç Dergisi*. 2(1): 105-116.
- Mardin, Ş. (2013). Türkiye’de Din ve Siyaset Makaleleri 3. İstanbul: İletişim.
- Pamuk, O. (2014). Kafamda Bir Tuhaflik. İstanbul: Yapı Kredi.
- Peköz, M. (2012). Küresel Kapitalizm ve Göçmenlik. İstanbul: Karakoyun.
- Petersen, W. (1970). Population. London: The Macmillan Company.
- Saygın, Sezel ve Hasta, Derya (2018). Göç, Kültürleşme ve Uyum. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 10(3), 302-323. DOI: 10.18863/pgy.364115.
- Scognamillo, Giovanni(2010). *Türk Sinema Tarihi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Şenyapılı, Önder (1977). TV’nin Türk Toplumuna Etkileri. İstanbul: Milliyet Yayınları.

- Tönnies, Ferdinand(2019). Cemaat ve Cemiyet. İstanbul: VakıfBank Kültür Yayınları.
- Yörükan, T. (2006). Gecekondu ve Gecekondu Bölgelerinin Sosyo-Kültürel Özellikleri. Ankara: Nobel.
- White, P. vd. (1995). Writing Across Worlds Literature and Migration. London: Routledge.

THE IMPACT OF MIGRATION PROCESSES ON REGIONAL ECONOMIC GROWTH

Dr. Andrii Buriachenko

Kyiv National Economic University, Department of Finance, Kyiv, Ukraine.

ORCID ID: 0000-0002-7354-7491

Ph. D. Kateryna Levchenko

Kyiv National Economic University, Department of Finance, Kyiv, Ukraine.

ORCID ID: 0000-0001-9099-2303

ABSTRACT

This article is dedicated to the migration processes' peculiarities and their relationship with the economic development of regions and the country as a whole. It's worth emphasizing the importance of external migration flows and their impact on the socio-economic development of the country. To study the causes and features of internal migration in Ukraine, we use a set of macroeconomic indicators of economic development, in particular, living standards, social and demographic development ratios, a regional labor and a housing market indicators, environmental and climate indicators, a socio-political stability level, material and intangible costs associated with migration, regional state policy, etc. To determine the impact of migration flows on the economic development of a territory, the loss of gross domestic product was considered, since a part of working population does not participate in its creation. The study revealed connection between migration processes in Ukraine and the labor market functioning. Both migration flows and employment rate, being closely linked, can influence the resources, available potential and the economic growth. The study's results illustrate the need in regional policy reforming in order to ensure the balanced development of a region, which contributes to the migration processes reduction and the creation of conditions for a country's harmonious economic growth.

Keywords: economic growth, migration process, migration movement, regional policy, labor potential.

INTRODUCTION

Closely related to the issue of urbanization processes are the issues of migration flows regulation and economic justification of urban growth limits. At present, migration plays a leading role in the development of modern international relations, economic development of regions and the country as a whole. Labor migrations of the population, which occur due to the uneven economic development of both the regions of the state and individual countries, are always a socio-economic process in its content and geographical one in form. The mass nature of this phenomenon leads to a redistribution of the potential of countries - exporters of labor and its importers.

Since the mid-80's of the twentieth century the population of Ukraine is declining throughout almost all regions, but, unfortunately, this trend continues. This is influenced by various factors including mortality, declining birth rates, migration and other factors. Among these processes an important ones are migration processes. Migration of labor potential is an essential component for the formation of the demographic situation and the labor market in

the region. It is one of the characteristics of the labor market and is the willingness of some working population to migrate in order to find jobs in more attractive conditions.

We can affirm that in Ukraine there is still no official state strategy in the field of migration management, which would consider the objective factors of the present and future development of the country, which would link all types and kinds of migration, interests of state and individuals including migrants.

LITERATURE REVIEW

The problems of migration processes and the connection with economic growth in different periods of global economic development are thoroughly analyzed in the works of some scientists. At the same time, analytical studies of migration processes in the period of labor migration policy transformations, as well as studies of economic behavior of migrant workers, are few.

The processes of global migration have always affected individuals, organizations and communities, but the level of attention of international business and management to the problems of migration has not yet been consistent with its importance. In the article, researchers describe in detail why it is necessary to focus on migration, how this topic has been addressed in the past and, in particular, how the results of research on global migration could contribute to the accumulation of knowledge and relevant ideas for practice and policy. Researchers from the Vienna University of Economics and Business, Sydney University School of Business, York University School of Human Resources Management in Canada emphasize the relevance and importance of this phenomenon by publishing a joint study in a special issue of the Journal of World Business on global migration and its implications for international business and management (Aida Hajro, Dan V.Caprar, Jelena Zikic, Günter K.Stahl, 2021).

In the article on assessing the effectiveness of migration regimes and their role in the overall development of the European labor market, researchers (Ai Huu Tran, Nguyen Le Thi Minh, Denis Usha, 2019) identify areas of effective migration policy, namely: attracting foreign labor and foreign investment into the country should go hand in hand, all possible losses from foreign labor immigration should be reduced to a minimum, the implementation of national migration policy should be cost-effective in terms of administrative costs, etc. The ultimate goal of these areas is to prevent destabilization of the domestic labor market.

Migrant workers have a relatively different set of skills and abilities that promote technological innovation and stimulate economic growth in the labor-recipient country (Vincenzo Bove, Leandro Elia, 2017). At the same time, the growing ethnic heterogeneity of the labor-recipient country can undermine social cohesion, create barriers to coordination and communication, and negatively affect the economic development of the labor-recipient country. In this paper, researchers explore how cultural diversity affects economic growth and the dependence of this relationship on the level of labor development in the recipient country using statistics on bilateral migration, i.e. data on the number of migrant workers living and working outside the country of their birth for the period 1960-2010, and also calculating the corresponding indices of fractionality and polarization. In addition, the paper examines the impact of immigration on development by determining its impact on real GDP per capita of the labor-recipient country and confirms the steady positive impact of such labor ethnic diversity on the economic growth of developing countries.

An American scientist (E. Wesley F. Peterson, 2017) notes a contradictory link between population growth and economic growth. His article is based on historical data to show the

relationship between population growth, per capita output growth and the overall economic growth of separate countries and regions over the past 200 years. According to a researcher at the University of Nebraska-Lincoln (USA), slow population growth in high-income countries can create social and economic problems, while high population growth in low-income countries can slow down their socio-economic development. In addition, the author of the article argues that international migration can help resolve this imbalance, but this idea is not supported by most scientists. The economic analysis of inequality shows that relatively slow population growth and limited migration can contribute to increasing national and global economic inequality in the world as a whole.

Researchers at the IMF's Capacity Development Institute (Zsoka Koczan, Giovanni Peri, Magali Pinat, Valerie Cerra, 2021) argue that international migration is an important channel for improving the well-being of individual migrant workers and their families. Thus, the movement of people across national borders, especially from less developed to richer countries, has a significant impact in several dimensions. First, it affects migrant workers themselves allowing them to achieve higher incomes due to their higher productivity in the destination country. It also increases the expected income for their families. Second, it affects the destination country through its impact on labor markets, productivity, innovation, demographics, fiscal balance and crime. Third, it can have a significant impact on countries of origin, in particular, it can lead to a loss of human capital, but it also creates a flow of remittances and strengthens international ties in the form of trade, foreign direct investment and technology transfer. In a collective review article researchers present their own understanding of how migration affects growth and inequality through its impact on migrants as well as on destination and origin countries.

There are studies of foreign scholars on migration processes and their connection with economic growth in the Ukrainian dimension. Thus, the scientist (Jerzy Pieńkowski, 2020) examines the main economic consequences of labor emigration wave after 2014 for the economy of Ukraine based on a review of international and Ukrainian studies. The author is convinced that emigration reduces the supply of labor and contributes to the growth of wages of workers who remain in the country. Another problem of concern is the loss of skills, as most Ukrainians abroad do not work according to their qualifications or in jobs that do not require qualifications. In addition, the main benefit to the Ukrainian economy is the inflow of remittances, equivalent to 8% of GDP, which significantly improves the well-being of migrant workers' families and stimulates domestic demand by increasing GDP in Ukraine. The scientist notes that a stable and significant inflow of remittances contributes to a more stable balance of payments, equilibrating the constant deficit of trade and investment income. At the same time, the impact of external labor migration and remittances on Ukraine's public finances is ambiguous, as remittances increase VAT, excise and customs revenues, while reducing labor supply lowers revenues from labor taxes and social security contributions in Ukraine.

At the same time, Ukrainian scientists (Lagodienko V.V., Shvets O.V., 2020) believe that the problem of labor migration in Ukraine significantly affects the socio-economic development of both donor and recipient countries, as it changes the structure of labor resources, creates a new situation in labor markets, as well as exacerbates the demographic situation in the country. While conducting a detailed analysis of the characteristics of migrant workers, scientists have identified clear trends in modern migration processes. In addition, researchers note a relatively higher propensity to migrate of people with vocational education than people with higher education, as well as the risk of migrants to lose their qualification by performing much lower-skilled work. Taking into account the above, the researchers substantiated the mechanism of migration flows regulation as a set of state authorities' measures to influence

migration objects in order to ensure the optimal level of migration that meets the needs of national (regional) labor market and stabilizes macroeconomic situation in the country (region), and also identified its main tasks.

In turn, scientists (Shevchenko Y.O., Grinko I.M., 2019) study the main socio-economic factors influencing the international migration of labor resources, comparing the factors that most affect the change in international migration of labor resources. They also analyzed the statistics for 2014-2018 on the arrival and departure of migrants and the volume of remittances from international migrants to Ukraine. Having identified the causes and consequences of international labor migration in the Ukrainian economy, scientists determined the role of globalization in the socio-economic development of Ukraine. The article analyzes the current state and prospects of international labor migration, examines the indicators of direct impact on migration growth. Therefore, based on the analysis of socio-economic development of the country and its impact on international labor migration, the authors of the scientific article identified problems in regulating migration of economic, political and scientific nature, and suggested the main directions of international labor migration.

Scientists at the Institute of Demography and Social Research named after M.V. Ptuha of the National Academy of Sciences of Ukraine (Libanov E.M., Poznyak O.V., 2020) devoted research to assessing the impact of coronavirus disease on the course of international labor migration from Ukraine. Scholars believe that before the pandemic spread of coronavirus disease changes in the formation of international labor migration flows depended on the development of situation in the country (current socio-economic, psychological and political troubles) and the transformation of Ukraine's foreign relations with the rest of the world, while in the period of pandemic spread of coronavirus disease the trends of international labor migration from Ukraine have been radically changed for reasons non-dependent of the socio-economic situation. Relevant analytical developments became the basis for creating recommendations by scientists at the Institute of Demography and Social Research to adjust the migration policy of Ukraine during the pandemic spread of coronavirus disease.

MATERIALS AND METHODS

When studying the influence of migration processes on regional economic growth, the article uses data from the analytical portal and the State Statistics Service of Ukraine. GDP, GDP per capita, number of arrivals / departures and growth within Ukraine and abroad were used as the main indicators for the analysis. To determine the impact of labor migration on the country's economy, GDP losses were calculated.

For researching the problem in the article there are general and special research methods used: induction and deduction - a logical conclusion from general to partial and vice versa, generalization of conclusions and the formation of general provisions due to the analysis of factual data; statistical methods - for data presentation; method of comparative analysis - to study the level of migration flows and determine the need for effective regional policy.

RESULTS AND DISCUSSION

It is worth emphasizing the importance of external migration flows and their effect on the socio-economic development of the country. Disparities in regional development, social, economic and political problems can destabilize the situation and cause military conflicts in the country, which in turn will increase the number of migrants from these regions. The

International Organization for Migration (World Migration Report, IOM, 2020) states that refugees from the Syrian Arab Republic, Afghanistan, South Sudan, Myanmar, and Somalia make up more than two-thirds of the total number of refugees in the world. In 2018, for 5 years, the country receiving the largest number of refugees was Turkey – 3,7 million people, 97% of whom were Syrians.

As a result of hostilities in eastern Ukraine, according to the Ministry of Social Policy, 1,5 million internally displaced persons have been registered in Ukraine. The essence of migration processes and labor migration in particular involves the presence of negative and positive consequences. Most research focuses on the negative effects of migration, although the positive effects are no less important. According to the Center for Economic Strategy, the positive effects of labor migration include: reducing unemployment, expanding investment opportunities, increasing labor productivity, improving the welfare of workers and others. It should be noted that in pursuing an effective state policy in the direction of migration processes, the impact of positive consequences will have a more significant effect.

For economic analysis of internal migration there is the use of indicators of economic development (gross regional product (GDP)) (absolute and per capita), the growth rate of GRP and industrial production, sectoral structure of production and employment, the share of unprofitable enterprises, the amount of foreign investment in the region's economy etc); indicators of living standards; indicators of demographic development; indicators of social development; indicators of the regional labor market; housing market indicators; ecological and climatic indicators; level of socio-political stability; tangible and intangible costs associated with migration; state of regional state policy, etc. We will consider one of the indicators of economic development (gross regional product (absolute and per capita)) (Table 1).

Table 1. Gross regional product of Ukraine 2016-2020.

Region of	Gross regional product (million UAH)					Gross regional product per capita (UAH)				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Ukraine	2385367	2983882	3560596	3978400	3819264	55899	70233	84235	94661	91835
Vinnytsia	74411	92427	111498	129162	120896	46615	58384	71104	83175	79062
Volyn	35744	51972	60448	75660	73315	34310	49987	58297	73215	71360
Dnipro	244478	313830	369468	390585	355432	75396	97137	114784	122379	113122
Donetsk	137500	166404	192256	205046	196434	32318	39411	45959	49422	47907
Zhytomyr	47919	61470	77110	85294	80859	38520	49737	62911	70247	67636
Transcarpathian	32390	43043	52445	61335	57778	25727	34202	41706	48861	46217
Zaporizhzhya	104323	130377	147076	155235	145300	59729	75306	85784	91498	87188
Ivano-Frankivsk	51404	63850	78443	86702	82107	37220	46312	57033	63254	60323
Kyiv	128638	157043	198160	218737	211519	74216	90027	112521	123267	118264
Kirovograd	46021	53031	64436	73093	65199	47469	55183	67763	77816	70859

Lugansk	31356	30285	35206	40300	40542	14251	13883	16301	18798	19112
Lviv	114842	147404	177243	214453	218313	45319	58221	70173	85198	87404
Mykolaiv	57815	69371	79916	92459	84600	50091	60549	70336	82149	76327
Odessa	119800	149530	173241	197209	188926	50159	62701	72738	82903	79779
Poltava	116272	150904	174147	187381	182509	81145	106248	123763	134449	133070
Rivne	39469	48836	56842	67379	66638	33958	42038	49044	58332	58024
Sumy	46287	56530	68489	75855	78358	41741	51419	62955	70576	74382
Ternopil	31072	40747	49133	57152	54923	29247	38593	46833	54833	53294
Kharkiv	154871	187454	233321	247667	238256	57150	69489	86904	92864	90460
Kherson	38743	47868	55161	61955	58733	36585	45532	52922	59987	57768
Khmelnysk	48859	63882	75646	83034	83034	37881	49916	59583	65916	66759
Cherkasy	48859	63882	75646	83034	77222	48025	59697	76904	86319	65538
Chernivtsi	59412	73176	93315	103514	96372	23365	31509	37441	46136	107490
Chernihiv	21239	28591	33903	41661	40828	41726	55198	69725	78118	41802
City of Kyiv	43362	56672	70624	78001	75817	191736	238622	283097	320885	25595

Source: State Statistics Services of Ukraine, 2020

The level of economic development of separate regions in Ukraine is determined by the gross regional product, which amounted from UAH 40,5 billion up to UAH 355,4 billion according to preliminary data of the State Statistics Service of Ukraine in 2020. The contribution of individual regions in Ukraine to the total production of gross regional product across Ukraine in 2020 ranged from 1.1% (Luhansk region) to 9.3% (Dnipro region).

An important indicator that characterizes the living standard of the population is the gross regional product per capita. Following the results of 2020 all regions of Ukraine demonstrated growth of gross regional product per capita in comparison with indicators of 2016, and on the average across Ukraine this indicator made 91835 UAH (in 2016 - UAH 55,899).

During 2016-2019 the city of Kyiv was the traditional leader among the regions of Ukraine by this indicator (320885 UAH in 2019). In addition, higher than the average Ukrainian gross regional product per capita was recorded in Poltava (UAH 130070), Kyiv (UAH 118264) and Dnipro regions (UAH 113122).

The assessment of the dynamics of change in the gross regional product of Ukraine for 2016-2020 shows the presence of the influence of the generalizing indicator, which characterizes the level of economic and social development of a particular Ukrainian region. This is a limitation of statistics, which take into account the presence of the temporarily occupied territories in Ukraine, the presence and formation of economic activity centers in some regions, the projected contraction of local economic activity due to pandemic spread of coronavirus in the world.

The migration movement of the population has a variety of consequences, which undoubtedly affect the pace and effectiveness of socio-economic development of the state. Moreover, the attempt to adequately quantify the degree of impact of territorial movements on various aspects of Ukrainian society is complicated, it is difficult to determine without a statistical description of the transformation of the migration flows volume and structure in the last and penultimate year (Table 2).

Table 2. Migration movement of the population of Ukraine in 2020

	Within Ukraine			External migration		
	number of arrivals	number of departures	increase	number of arrivals	number of departures	increase
Persons						
Ukraine	408 919	406 843	2 076	26 361	19 121	7 240
Regions of						
Vinnytsia	13 882	16 293	-2 411	132	121	11
Volynska	10 588	10 693	-105	122	145	-23
Dnipro	25 918	27 586	-1 668	1 530	494	1 036
Donetsk	13 861	19 278	-5 417	432	448	-16
Zhytomyr	15 854	16 640	-786	271	141	130
Transcarpathian	5 103	5 480	-377	365	397	-32
Zaporizhzhya	12 624	14 573	-1 949	392	464	-72
Ivano-Frankivsk	12 277	11 747	530	310	444	-134
Kyiv	47 319	24 095	23 224	1 933	395	1 538
Kirovograd	9 928	12 357	-2 429	133	109	24
Luhansk	5 357	8 836	-3 479	248	260	-12
Lviv	25 144	24 379	765	769	670	99
Mykolaiv	9 069	10 630	-1 561	412	187	225
Odessa	26 391	22 941	3 450	2 011	330	1 681
Poltava	17 837	17 980	-143	1 201	535	666
Rivne	14 260	15 300	-1 040	202	279	-77
Sumy	12 425	14 238	-1 813	458	471	-13
Ternopil	10 095	10 772	-677	755	228	527

Kharkiv	33 006	30 866	2 140	5 705	5 002	703
Kherson	8 375	10 214	-1 839	160	120	40
Khmelnyskiy	15 753	15 867	-114	469	141	328
Cherkasy	14 583	14 941	-358	301	276	25
Chernivtsi	5 675	6 378	-703	524	344	180
Chernihiv	10 267	11 231	-964	69	104	-35
City of Kyiv	33 328	33 528	-200	7 457	7 016	441
Per 1000 persons						
Ukraine	10,5	9,8	0,7	0,6	0,5	0,2
Regions of						
Vinnytsia	9,2	10,7	-1,5	0,1	0,1	0,0
Volyn	10,4	10,4	0,0	0,1	0,1	0,0
Dnipro	8,7	8,8	0,0	0,5	0,2	0,3
Donetsk	3,5	4,7	-1,2	0,1	0,1	0,0
Zhytomyr	13,5	13,9	-0,4	0,2	0,1	0,1
Transcarpathian	4,4	4,4	0,0	0,3	0,3	0,0
Zaporizhzhya	7,8	8,7	-0,9	0,2	0,3	0,0
Ivano-Frankivsk	9,2	8,6	0,6	0,2	0,3	-0,1
Kyiv	27,5	13,5	14,1	1,1	0,2	0,9
Kirovograd	10,9	13,4	-2,5	0,1	0,1	0,0
Luhansk	2,6	4,2	-1,5	0,1	0,1	0,0
Lviv	10,4	9,8	0,6	0,3	0,3	0,0
Mykolayiv	8,6	9,6	-1,0	0,4	0,2	0,2
Odessa	12,0	9,7	2,3	0,8	0,1	0,7
Poltava	13,9	13,1	0,8	0,9	0,4	0,5
Rivne	12,6	13,3	-0,7	0,2	0,2	-0,1
Sumy	12,2	13,5	-1,3	0,4	0,4	0,0
Ternopil	10,5	10,5	0,1	0,7	0,2	0,5
Kharkiv	14,7	11,7	3,0	2,2	1,9	0,3
Kherson	8,4	10,0	-1,7	0,2	0,1	0,0

Khmelnysky	13,0	12,8	0,3	0,4	0,1	0,3
Cherkasy	12,6	12,7	0,0	0,3	0,2	0,0
Chernivtsi	6,9	7,1	-0,2	0,6	0,4	0,2
Chernihiv	10,6	11,5	-0,9	0,1	0,1	0,0
City of Kyiv	13,8	11,3	2,4	2,5	2,4	0,1

Source: State Statistics Services of Ukraine, 2020

The capital of Ukraine has a positive migration increase in 2020, as well as the regions where the largest cities of Ukraine are located - Dnipro, Kharkiv, Odessa, Lviv. Leading educational institutions are located here, there is a relatively higher demand for labor and higher earnings are offered in these regions.

In connection with the international migration of Ukrainian population we have indicators of its decline in Ivano-Frankivsk (134 people), Rivne (77 people), Zaporizhia (72 people), Chernihiv (35 people), Transcarpathian (32 people), Volyn (23 people), Donetsk (16 people), Sumy (13 people) and Luhansk (12 people) regions. In other regions of Ukraine there was an increase in population.

The main reason for the migration of Ukrainian population in 2020 is the difficulty in finding a well-paid job in the place of residence. In addition, the economic factors of migration are exacerbated by political and security factors that contribute to the spread of migration sentiment and the intensity of migration, which entails the risk of losing gross domestic product for the Ukrainian economy as a whole.

An effective regional policy can help reduce migration flows. According to research, the largest migration of human resources occurs from the western regions of Ukraine, where the decline in production has not yet stopped and slow development of infrastructure, small and medium-sized businesses is present. To determine the impact of labor migration on the economy of the region (country), we can calculate the loss of GDP, as part of the working population does not participate in its formation due to travel outside their region. These losses can be calculated by the formula:

$$WS_{GDP,m} = \frac{GDP}{S1} \cdot Sm$$

GDP - gross domestic product produced during the relevant period;

S1, Sm - average number of employed population and labor migrants for the corresponding period;

Ukraine's GDP losses for 2019-2020 are shown in Table 3.

Table 3. Ukraine's GDP losses for 2019-2020

	Period	
	2019	2020
Gross domestic product produced during the period, UAH million	3978400	4194102
Average number of employed population, million people	16,7	16,0
The average number of migrant workers for the period, million people	3,2	3,0
GDP loss indicator, UAH	763 791,76	786 610,44

Source: State Statistics Services of Ukraine, 2020

There are no accurate statistics on the average number of migrant workers abroad. According to the Ministry of Social Policy, in 2019 there were 3,2 million migrant workers, when the loss of GDP amounted to 763 791,76 UAH. It should be noted that during the periods of seasonal work the number of labor migrants reached 7-9 million people, and, therefore, the loss of GDP for the economy of Ukraine in these periods ranges from 1,7 to 2,1 million UAH.

In turn, in 2020, according to the National Bank of Ukraine, the number of migrant workers was 3,0 million, which did not increase due to measures implemented because of the pandemic spread of coronavirus disease. The GDP loss rate in 2020 increased to UAH 786 610,44, compared to 2019 due to forced unemployment in Ukraine among the employed population in total.

Thus, the loss of GDP because of labor migration in Ukraine in 2019-2020 reaches UAH 2,1 million. In addition, the countries-recipients of Ukrainian labor migrants acquire a labor force for which they have not spent financial resources. At the same time, Ukrainian employers are also facing a catastrophic shortage of staff and have to reconsider not only the level of wages but also the policy of social packages for their employees.

CONCLUSION

The obtained results of the review of scientific publications on migration processes and their connection with economic growth, as well as the analysis of migration and living standards in Ukraine give grounds to insist on encouraging skilled labor migrants to invest in Ukraine's economy. This is possible due to the actual, rather than declarative, formation of a more attractive business environment for this purpose. Most migrant workers are active and enterprising people who could stay in Ukraine if they had guarantees of a certain stable level of prosperity for themselves and their families. In addition, better use of the remaining labor force in Ukraine is possible by stimulating their employment with decent pay.

Regional reform is currently becoming important. In the conditions of uneven development of regions, which is reflected in different intensity of migration flows, a program of settlements' infrastructure development, ensuring the same living standards in cities and rural areas, should be created. To this end, a new indicator of depressed areas should be developed, which would also include social and environmental indicators and an indicator of the region's

potential. Effective regional policy will help reduce the outflow of population from the regions to other countries or other regions and ensure the harmonious development of the territories of Ukraine.

In Ukraine as a whole, there is a causal link between migration processes and labor market. That is, for Ukraine, migration and employment are closely linked and affect the resource potential and economic complex. Despite the above threats to the economy of the regions, in general, migration brings socio-economic benefits to the labor market and regional development, promotes entrepreneurship and small business, the formation of a common labor market in the region through job creation, financial security of a large part of the population in the context of economic transformation, development of human potential and advanced training, etc.

REFERENCES

1. Aida Hajro, Dan V. Caprar, Jelena Zikic, Günter K. Stahl. Global migrants: Understanding the implications for international business and management // *Journal of World Business*. 2021. – Volume 56. – Issue 2. - <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1090951621000043>
2. Ai Huu Tran, Nguyen Le Thi Minh, Denis Usha. Evaluating the Efficiency of Migration Regimes and Their Role in the Progress of Common European Labor Market // *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*. 2019 - Volume 8. – Issue 2S11. - https://www.researchgate.net/publication/339401527_8_SCOPUS_19-Evaluating_the_Efficiency_of_Migration_Regimes
3. Vincenzo Bove, Leandro Elia. Migration, Diversity, and Economic Growth // *World Development*. – 2017. – Volume 89. – p. 227-239.
4. E. Wesley F. Peterson. The Role of Population in Economic Growth // *SAGE Open*. – 2017. – Volume 7. – Issue 4. - <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2158244017736094>
5. Zsoka Koczan, Giovanni Peri, Magali Pinat, Valerie Cerra. The Impact of International Migration on Inclusive Growth: A Review // *IMF Working Paper*. – 2021. – Volume 88. - <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WP/2021/English/wpiea2021088-print-pdf.ashx>
6. Jerzy Pieńkowski. The Impact of Labour Migration on the Ukrainian Economy // *European Economy - Discussion Papers*. – 2020. – Volume 123. - https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/dp123_en.pdf
7. Lagodienko V.V., Shvets O.V. Modern trends in state regulation of international labor migration // *Business-Inform*. - 2020. - № 12. - p. 231-237.
8. Shevchenko Y.O., Grinko I.M. Regulation of international labor migration and its impact on the socio-economic development of the country // *Priazovsky Economic Bulletin*. - 2019. - 3 (14). - P. 40-45.
9. Libanova E.M, Poznyak O.V. External labor migration from Ukraine: the impact of COVID-19 // *Demography and Social Economy*. - 2020. - № 4 (42). - p. 25-40.
10. Gross regional product (2004-2019). - Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/vvp/vrp/vrp2019_ue.xls

11. Indices of physical volume of gross regional product in 2020 (preliminary data). - Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2021/07/81.docx>
12. The current population of Ukraine on January 1, 2021. - Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/05/zb_chuselnist%202021.xlsx
13. Migration of the population by type of area by region. - Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Population and average number for the periods of the year. - Access mode: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
15. Gross domestic product (at actual prices). – Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
16. Employment by sex, type of area and age groups. - Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Labor migration: how many Ukrainians worked abroad in 2019-2021. - Retrieved from: <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/18/infografika/suspilstvo/trudova-mihracziya-skilky-ukrayincziv-pracyuvaly-kordonom-2019-2021-rokax>

THE COLLABORATION OF FAITH-BASED ORGANISATIONS TO AMELIORATE THE NIGERIAN MIGRANT CRISES

Favour C. Uroko

Department of Religion and Cultural Studies,

Faculty of the Social Sciences

University of Nigeria, Nsukka, Nigeria

ORCID ID: 0000-0003-1678-704X.

ABSTRACT

This article examines the role of faith-based organisations in the contemporary migrant crisis in Nigeria. It identifies the motivations and challenges of Nigerian migrants. Available data reveals that Nigerians migrate due to poverty, the quest for better a job, search for better schooling opportunities, and pursue a safer environment from Nigeria's conflict zones. Due to the lack of honest, humble, visionary, accommodating, and charismatic leadership many Nigerians are in excruciating poverty. Looking at the conditions that Nigerian migrants have placed themselves or have been placed by forces beyond their control, the Nigerian government has tried to curtail manage the migrant crises, but the situation has continued to deteriorate. Literature over the years has shown interest in the challenges of Nigerian migrants but it is difficult finding literature that presents the role of faith-based organisations in addressing Nigerian migrant crises. This study adopted content analysis as it method. Data were gotten from government files, migration databases and Nigerian gazettes. Findings show that Nigerian migrants, who engaged more in irregular migration, are prone to harassment and abuse; and this tends to herald their worrisome behaviours in the receiving countries. A potential strategy for the current Nigerian migrant crisis could be the development of viable connection and cooperation between FBOs, the Nigerian government and Nigerian migrants. It is believed that FBOs can play a significant role in providing material, social and psychological support to Nigerian migrants. This study recommends that FBO's should be engaged more in the sensitization of Nigerian migrants on the need to engage in regular migration and also behave themselves in the destination countries. Nigerian migrants, although rational, should make it a point of duty to do all they can to live a life worthy of emulation by their host nation. They should ensure they are honest, shun drugs, prostitution and any act inimical to the peace and growth of the destination country. Faith-based organisations can equally provide material, social, legal and psychological support.

Keywords: FBOs; migration; poverty; religion; irregular; and regular migrant.

**PRESERVING HISTORY OF MIGRATION THROUGH CULINARY NARRATIVES;
READING BIJAN'S *THE LAST DAYS OF CAFÉ LEILA*****Roopha. S**

Research Scholar

VIT University, Chennai

Dr. Patchainayagi. S

Research Supervisor and Assistant Professor

VIT University, Chennai

ABSTRACT

This paper attempts to read how gender and exile are manipulated in the context of migration. The study confines the thematic and structural characteristics of the migration which shapes the understanding of history. The novelist wants to accentuate the idea that both food and words are universal human experiences to exemplify their gender and national identity. The novel *The Last Days of Café Lelia* by Donia Bijan is devoted to limelight the Middle Eastern women immigrants in literary food studies under the turmoil of revolution. Bijan introduces her heroine Noor a returned émigré, Zod her Russian-Jewish father had forcefully sent his children to U. S for studies. Indeed, he is terrified due to the tortures endured by him and his wife during the revolution. Islamic Revolution was an uprising in Iran during 1978-79 which resulted in death of civilians and overthrowing the monarchy. The author's semi-autobiographic testaments are found as women's migratory narratives which recount the events where hoards of people flee from Iran. Culinary novels become a diplomatic outreach to acknowledge their trauma by creating opportunities for intercultural understanding. The exotic wafts of saffron, cardamom, cinnamon announce the opening of café Lelia with Persian spices and American temperament. Through the usage of culinary terminology and metaphorical references to food, Bijan had imparted history through the gastronomical lens. Diasporic novel provide insights on displaced people in their adapted homes also they deal with the motif of native, identity, home and alien. The novelist had explored this genre to delineate her characters within Iran, its political rebellion, and she deconstructs the historical events connecting with the lore and culture. Bijan had utilized the culinary narrative to recreate, reimagine and reconstruct the Iranian Revolution using an alternative female perspective.

Keywords: History, Revolution, Culinary narratives, Émigré, Hybridity, Diaspora.

The novel initiates with Behzod (Zod) Yadegar, the second-generation owner of Café Lelia is in Tehran anticipating a letter from his daughter Noor who is in America. A richly detailed story interspersing with delicious recipes, it is about the delectable journey of Noor who is into Persian cooking and American living. The novel is not mere reflections on cooking, but it is filled with political implications, the challenges immigrants face who flee to other countries burdened by political unrest. Noor comes to the realization that her husband Nelson, a reputed cardiac surgeon in California had jilted her. To recover from the agony she decides to visit Tehran with her daughter Lily during summer vacation to her motherland after thirty years. The exotic wafts of saffron, cardamom, cinnamon, announce the opening of café Lelia with Persian spices and American temperaments. The café and her desolate father had survived the year-long history of political turbulence. He is living with the burden of

survivor's guilt after losing his wife Pari to the bigotry during the revolution. After Noor and Lily's arrival in café ushers to a series of changes in her family and also to people inhabiting café. The structure of the novel captures the readers sniffing its scents and taste along with its bitter history. Indeed with simple acts of cooking, it got interspersed with the rich memories of childhood, loss and love.

SEMI-AUTOBIOGRAPHICAL TESTAMENTS BY THE NOVELIST DONIA BIJAN

Noor and the novelist Bijan can be analogous with each other as they share the similar fate of exile and return to their homelands. She was a chef by profession and owned a restaurant named L'Amie in California for ten years. The motif of revolution can be perceived all through her work, as an indelible trauma that affected her psyche. In an essay *The Women's Hour* she shared about her return to Tehran after 32 years in exile. She was travelling with her sister to revive her memories at the hospital she was born, the pool in which she used to swim.

"I was born here, yet I had no idea what sort of place lay outside. Was it still the city of my youth? Did I really think that the house where I grew up, seized post-revolution by the regime, would be returned to my family? No." (Bijan 3)

When the novelist is been interviewed regarding her inspirations to write the novel she says, "The revolution was a catalyst for all these memoirs, the shock of displacement, the sudden awareness of a freedom to write about overwhelming life experiences, and nostalgia to recapture a world we lost, all gave us the momentum to write." (Bijan)

Bijan brings historical knowledge into the text which makes the story more reliable and readers can relish the overall textual experience. It gains reader's empathy by providing firsthand knowledge of those who are affected by the revolution.

DIASPORA

The words 'diaspora' is from a Greek origin, 'dia' means through and 'speiro' means to disperse or scatter. Initially the word is been used to refer to Jewish dispersion from Deuteronomy. Subsequently, in contemporary usage it can be connected with a group of migrants living or settled permanently in other countries. They are conscious of their roots also continuing varying degrees of lineage with their native lands. According to William Saffron he also includes,

"Today diaspora and more specifically "diasporic community" seen increasingly to be used as metaphoric designations for several categories of people-expatriates expellers, political refugees, alien residents, immigrants and ethnic and racial minorities tout court" (William 2)

Diaspora is a framework not only confines physical displacement but also relates to psychic sensibilities such as alienation and nostalgia. The work, *The Last Days of Café Leila* would be analyzed with multi-cultural narratives and how real-life diasporic movements on individuals had a set of societal effects.

The next generation Lily is born in America, but Noor considers Tehran as her home. Perhaps, the home for her daughter is where she is living a home where she can reciprocate language, dress and relationships. For Noor both immigrating to a foreign country and marrying a Spanish person had doubly alienated from her nation and created a divided identity. Noor is a victim of forced dislocation and she is straddled between two traditions, culture, identity crisis and rootlessness. In the condition of this novel, the characters undergo

exile which is a version of diaspora. Exile is enforced upon people because of an outbreak of political or social issues.

“Noor’s father had sent her to America against great odds. At eighteen she had no desire or need to leave her widowed father, her friends, or familiar surroundings. And thus she was left to carve out a place for herself, to untangle English and make sense of its concealed meanings, to become a person of her own making. For months, robbed of a familiar context—street, home, language, family—she carried a map, a calendar, and red markers in a backpack to remind herself where she was, how long she had been there, and where she had to go next, learning to numb her nostalgia until a letter from home would stir homesickness, reminding her that even if she stood out among people who all knew one another” (34-35)

Noor does not have the heart to abandon the cafe which had been bred by her grandfather and her father also wanted to adopt Ferry who had been deserted by her parents. If Noor can claim Iran as her homeland, Lily has nowhere to belong. The epigraph from the novel is from T. S. Eliot’s “Little Gidding” indicates the idea that characters from the novel are transplanted people who have to adapt themselves to survive.

Indeed Noor faced diasporic struggle to keep hold of her roots she embraced cooking. Recipe aids to clasp her culture in the new surroundings as she builds hybridity as Iranian American. For Bijan the migration is a construction of identity in their new lands and must traverse through the bifurcation between private/public, native/foreign, said/unsaid, past/present, memory/forgetting. Bijan’s descriptions are filled with traditional Iranian names, recipes, Iranian ways of dressing styles and rituals.

RECIPES STIMULATING MEMORIES

The novel invites readers to take part in the Middle Eastern traditional crossroads of preparing food. The characters from the novel communicate with a common language of food. Through the usage of culinary terminology, metaphorical references to food, Bijan had imparted her meaning through gastronomical lens.

“This is especially true of culinary fiction as it creates a vicarious bonding over food for the reader and, in culinary fiction that includes recipes, offers the reader the opportunity to authenticate that connection between people in the absence of the real-life experience” (Gray 3)

Recipes become a bridge to connect immigrant and host cultures. “that forms like the novel with recipes... construct distinctive reading experiences that reflect their relationships with forms like the recipe and cookbook, and that underscores the striking parallel between the consumption of food and the consumption of texts” (Zinn 13) Cookbook and novel are interwoven as a culinary concoction. They are not just recipes however they retain a historical authenticity which in turn facilitates a cultural artefact in the novel.

The recipes are not mere formulas, but they have memories and traditions ingrained. Elaborate dishes are produced on a special occasion during a particular family event. “When December brought snows and their street lost power, they learned about Yalda, the Persian winter solstice celebration, and they lit the café with candles, filled ceramic bowls with pomegranates, dried fruits, and nuts, and cooked enormous pots of hearty ash reshteh, a thick noodle soup stirred with whey. It was a night so cheerful and memorable, full of storytelling and feasting” (Bijan 22)

The recipes are been passed down from generation to generation within their families. “After the siege, Zodi leafed through the torn recipes. The script, as cryptic to him as to his assailants,

seemed embroidered on the thin sheets of yellowed paper. Zod convinced himself that these notebook pages held a key to his ancestry, and he meant to decode the mysteries of his grandmother's kitchen." (127)

The history is been consciously rewritten hence through this idea she wants to assert the silenced and marginalized voices from the past. The history are been reconstructed through non-traditional sources such as diaries, letters, recipe books. The novelist wants to accentuate the idea that both food and words are universal human experiences, so culinary novels become a diplomatic outreach to acknowledge their trauma.

FAMILY AND HOME

Bijan wants to reiterate the idea that tragedy and suffering are universal, only family would be able to help each other to overcome tough times. The career and economic stability stand only as a secondary motif. Moreover, there are numerous instances from the novel where characters left their job just to provide emotional support for their family. Noor resigned from her job as nurse to look after her ailing father. Zod abandoned his education in a prestigious university of architecture in France to look after their café. These qualities precisely bring them to more human emotions like love and solidarity. Noor and Zod nevertheless been scattered apart thousands of miles their emotional distance is no less by constant letters.

Zod's brother Morad and his son Mehrdad never returned Iran to attend his funeral. Unlike Noor, Mehrdad her elder brother had not attached emotions to his hometown, he returned as a citizen of America, like a tourist who calculated his stay. Particularly Bijan was successfully able to invert stereotypes which are associated with women. It was Noor who preceded the funeral of Zod and she was the one to continue the lineage of Café. Similar to her mother Lily was equally courageous to rescue and give refuge to Fershteh an acid attack victim.

Finally, Noor came to the conclusion that she can build a home from the beautiful ruins of her homeland. Noor wants to cherish the past of café which is a safe haven for healing. "Café Leila is not portable! The people are not portable. This is their home and I will do everything I can to preserve it. Everything I do will be to that end." (325)

Noor returns to Iran as an intersection between her past memories of her mother Pari and left the present memories to her daughter Lily to take care of the café from its termination. Noor's self-realization and epiphanic moment occur when she adopts Ferry and takes over the café.

RAVAGES OF REVOLUTION

The text is not vulnerable to political and social conflicts, but it dares to question them. Pari the mother of Noor was a singer, she often visited England to render performances. The rule followed was that women must be accompanied by any male family member. On a fateful night Pari was returning from London, to give a surprise to her family she had not called her husband to receive from the airport. She took a taxi alone late at night. Pari requested the driver to slow down the religious sermon in the speaker as it was boisterous. The taxi driver was offended, took it blasphemous and slut-shamed. He threw her out of the car, bet her and was arrested due to western allegations. "Before the first stone was cast, revolutionary guards patrolling the streets arrived to shove Pari into the back of their van and drive to the station where she was arrested as a counterrevolutionary and accused of enmity against God." (123)

At prison she was severely beaten, interrogated, raped until she confessed to numerous crimes of which she is not even aware. Pari was pitifully hanged to death, even her mortal remains

were not returned to Zod. Years does not heal the tormenting memories of Zod on Pari's torture and imprisonment. He takes the opportunity of distracting himself and immersing in the work of café as an attempt to bury the horrors of revolution which he deliberately wanted to forget. The café does not want to thrive out of the miseries of revolution. Could be found in the novel where hoards of people flee from Iran during the Islamic revolution of 1979. It analyses the displacement of an individual which in turn creates a ripple effect affecting the psyche.

Religious radicalism had led to the sufferings of innocent people. "Under the guise of tearing down tyranny, the new order ushered in a totalitarian theocracy, stripping people of hope, forcing them back into their foxholes or into exile, if they managed to escape execution"(125)

ALIEN EXPERIENCES OF LILY

Lily is been explored to show various generations of immigrants who struggle to acculturate into American culture while trying to reconcile their Iranian heritage. She embodies a lineage from two nations so experiences ambivalence, she either cannot follow Persian tradition or can adapt to American culture. She altogether finds Tehran frightening, foreign and saw fascination through the lens of an American. Language, clothing, gender equality, gave Lily culture shock on restrictive laws. Lily cannot overcome the anxiety caused by an alien space so she remained aloof for a week to blend into the reality.

Karim the errand boy in café is infatuated with Lily. Noor encourages them to be friends and to learn Farsi from him. Lily feels comfortable around him, however she confronts her mother that their two weeks trip had turned into months. Noor decides to stay in Tehran till the death of her father. She seeks the help of Karim to run away from Iran. He also reluctantly agrees to the plan knowing its risks. Lily impulsively chopped her hair and went swimming in the men's area. On the way to airport, a girl was attacked by a group of boys just because she rejected a marriage proposal. Lily and Karim took her back to café to nurse the girl back to health. Ferry loses her eyesight becoming socially shunned and abandoned by her family. In the meanwhile Zod's health deteriorates and dies.

The transformation in Lily occurs because of Karim, she turns altruistic by helping Ferry like her grandfather Zod who gave refuge to a multitude during crisis. Lily was a quarrelsome wild child in the beginning and presently shown as a matured empathetic girl who embraced her roots.

The fictional works gives expression to ethnic heritage as well as cross-cultural encounters. Lily finds fascination to immerse in a new culture and her grandfather's habits are foreign to her. Especially she finds generational conflicts between her mother and grandfather. The story also recounts a unique mother-daughter relationship that buds between Noor and Lily. After much tussle and confrontation, she pacifies her daughter by relating her own experience of how she had compromised her happiness as a teenager.

CAFÉ LEILA AS A SPACE OF NOURISHMENT

The café is made up of a makeshift family consisting of Naneh Goli who is Zod's nanny, cousin Soli and his orphan nephew Karim and waiters Hedayad and Aladdinn. It establishes as a place of memory connecting immigrant's past experience assimilate with their adopted home. Their past lives are ushered into the present environment and they are transmitted through the language of food. Café Leila is synonymous with space for nourishment and

sustenance. It had thrived through the years of war and undestroyed by the hostility. It had stood as a homage to refugees who can find retribute and peace.

“Beyond the walls of Café Leila raged riots, marches, brutal arrests, crippling inflation, but Zod had stayed open through the despair, scoured the pantry for the last onion, dug up the yard and grew tomatoes, raised chickens, and if the streets became too dangerous to walk, his café became a makeshift hotel where he urged his guests to rest on cushions and blankets on the dining room floor while he circled through aisles of sleeping men like a nurse, offering tea and lozenges for the pepper spray that burned their throats and left their mouths dry. In his shadow they slept until dawn, when he lit the samovar for tea and sent them home before first light” (33)

The café and Zod are synonymous to each other and they were never able to revive from the loss of his brother Davoud and his wife Pari. However, Zod has the healing power to re-nourish Noor and Lily trading his health and his café in deterioration. The café is hybrid in its literal sense, it got initiated by a Russian émigré, then looked after by his son Zod who married a Persian and handed over to his daughter Noor who is a citizen of America, which becomes an example of cultural exchange through three generations. Noor’s café space is an encapsulation of her best memories of home.

“Food and spices travelled to new lands, creating demand and a market for new products. As a result, immigrants often found that a way to make a living and to assimilated into a local community was to open a café and to reach out to the community through sharing food” (Gary 5)

The gastronomical rhythms of Café Lelia are able to heal Noor from her dark pasts and her wounds of nostalgia. The tyrants, war, governments may come go but it is unmoved by time’s corrosive consequences. Eponymous café had been a welcoming haven and the doors of café had not shut even when revolution was ravaging the country. The café had witnessed and outlived the atrocious politics of Iran and transitioned along with country. The space of café is cathartic which metamorphosed and gives self-realization to Noor as a better daughter and parent.

Adding recipes within the fiction help readers to connect as well as gives authenticated experience. Immigrants mingle with their new living spaces by relating and sharing their own recipes through public and private interaction. Apparently for Zod, to start a café was not just to make a living, however it is the efficient and finest way to preserve their memories of exiled home to their children who would never again know it firsthand. There are scrumptious descriptions of Persian cooking which creates a craving amongst readers for pomegranate soup and potato tadig.

Noor always had memories of her father in grey who is selfish to send his children abroad. However, Zod is pragmatic in his goals and in desperation, so that they would not end up in the same fate as his wife. To be noted the characters find lively and safe inside café, on the contrary, turn desolate and paranoid when they are away. Food becomes a bridge to connect identity, memory and culture.

CONCLUSION

Immigrant communities encounter new challenges both socially and emotionally. Indeed for an immigrant the need for family and community support plays a vital role. Diasporic novels provide insights on displaced people in their adapted homes also they deal with the motif of native, identity, home and alien. The narrative had interwoven the considerable role of

language in 'Iran' and 'American' identity which induces a number of verbal discourses with social implications. Bijan wants to emphasize the process of return and gives recognition to the evolving power of life towards overcoming trauma and healing.

BIBLIOGRAPHY

Bijan, Donia. *The Last Days of Café Leila*, Algonquin Books, 2017.

Bijan, Donia. *The Women's Hour*, 2011,
https://d17lzgq6gc2tox.cloudfront.net/downloadable/asset/original/9781616208035_rg.pdf?1524314086

"Café Lelia & Beautiful Ruins: Q&A with Donia Bijan" *Smithsonian Asian Pacific American Center*, 31 Oct. 2017,

<https://smithsonianapa.org/bookdragon/last-days-cafe-leila-donia-bijan-author-interview-bloom/>

Gray, Jennifer. *Culinary Diplomacy's Role in the Immigrant Experience*, Lexington Books, 2021.

Saffron, William. "Diasporas in Modern Societies: Myth of Homeland and Return Diasporas", *University of Toronto Press*, vol. 1, pp 83-99, 1991 Project Muse,

https://cbpbu.ac.in/userfiles/file/2020/STUDY_MAT/ENGLISH/SSK/Myths%20of%20Homeland%20and%20Return1.pdf

Zinn, Emily. "Rewriting the Kitchen: Gender and Food in Contemporary Fiction, 2007,

<https://repository.upenn.edu/dissertations/AAI3261014>

MIGRATION FROM EASTERN EUROPE TO WESTERN EUROPE: NEGATIVE EFFECTS ON MOTHERS AND DAUGHTERS**Remus Runcan**

Aurel Vlaicu University of Arad, Faculty of Educational Sciences, Psychology and Social Work, Arad, Romania

ORCID ID: 0000-0000-0000-0000

Nicoleta Grămada

Divitia Gratiae University of Chisinau, Faculty of Social Work, Chisinau, Republic of Moldavia

Patricia Runcan

West University of Timisoara, Faculty of Sociology and Psychology, Timișoara, România

ORCID ID: 0000-0002-3346-0762

ABSTRACT

This study examines the negative effects of the phenomenon of migration on daughters and mothers. The study was conducted in 2018 in the village of Brînza, using a semi-structured interview addressed to mothers who are abroad and whose daughters are left in the Republic of Moldova. Using the semi-structured interview method disclosed why mothers chose the path of migration. The negative effects on daughters and the impact of migration on both sides have been assessed as well as how much they are affected by the choices of their mothers. Data collection was carried out using a semi-structured interview. The results of qualitative research are presented in a narrative report, considered the most appropriate for the research carried out, reproducing the most important things shared by the participants.

Keywords: migration, resentment, loneliness, depression

GLOBAL MIGRATION DURING CORONA PANDEMIC AND ITS SOCIAL OUTCOMES

K.R.Padma

Assistant Professor, Department of Biotechnology, SriPadmavatiMahilaVisvaVidyalayam
(Women's) University, Tirupati, AP.

ORCID NO:0000-0002-6783-3248

K.R.Don

Reader, Department of Oral Pathology and Microbiology, Sree Balaji Dental College and Hospital, Bharath Institute of Higher Education and Research (BIHER) Bharath University, Chennai, Tamil Nadu, India

P.Josthna

Associate Professor, Department of Biotechnology, SriPadmavatiMahilaVisvaVidyalayam
(Women's) University, Tirupati, AP.

ABSTRACT

Our article main focus is on immigrants and significant issues happened during the covid-19 crisis. The outburst of covid-19 globally shook all population and led to severe economic crisis. Amongst, most affected were the immigrants who lost their jobs and unable to reach back to their hometown. Because of pandemic they had no alternative way to earn income and even lost security as well as safety. However, India is occupied with more number of migrant workers who were left unemployed due to lockdown globally. This poses great challenge among workers and increase in malnutrition among children as there was disruption in food supply chain. Nevertheless, the government has instigated to reconsider the matter at the national migration policies, which should provide the support and provide security to migrants arriving from different parts of country. Therefore, our article primary aim is to concentrate on food insecurity existence due to pandemic situation and reduction of stress as well as pressure among migrants.

Key words: Immigrants, Pandemic, Malnutrition, Food supply chain, Food insecurity.

INTRODUCTION

The pandemic disease currently devastating whole world is COVID-19 and has shattered the economies around the globe, influencing spread of unemployment in lower and middle income countries. At the ending of 2020 June, various organizations from schools/colleges/universities/business firms faced restrictions of closures around 90% of country worldwide. However, guesstimate actions of the Asian Development Bank (ADB) assessed the services around Asia as well as the Pacific and found that first restriction announcement has resulted in 167 million population jobless (ADB 2020). The worldwide lockdown initiative has displayed hardship among middle and lower income populace. Nonetheless, in their current employment faced Job cuts and in few places reduction of their income. Although, most severely affected were the migrant workers.

The catastrophes such as pandemic outbreaks results in inequalities among society. Several, literature reports has displayed that corona virus disaster highlighted that maladies outburst resulted in social disparity (Okonkwo 2020). Nonetheless, during first outbreak of virus

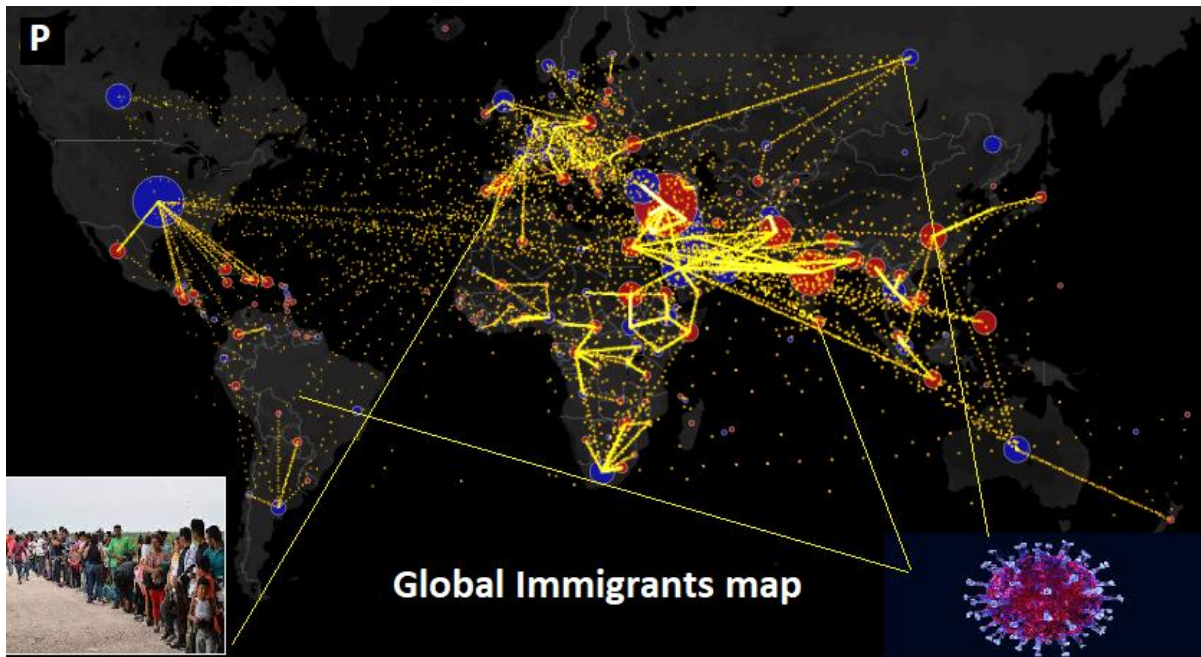
depicted the medical chaos after robust transmission of the new virus. The main affected individuals or in turn vulnerable groups was specifically labourer migrants and undocumented migrants).(Shown in Figure-1)

Figure-1: Immigrants on borders due to sudden lockdown measures during pandemic 2020

Our current article focused on migrants' situation during the corona virus pandemic and also advocates the uncertain living condition amidst the pandemic period. However, World Health Organizations (WHO) and several government agencies have decided to support and provide specific needs of these immigrant groups (Solis 2020; Kluge 2020; Hargreaves 2020). Indeed, this is the worse situation the total universe has faced. Globally, there are different kinds of migrants such as undocumented migrants', Laborers, temporary, migrants like Scholars, International students, visitors and business people. Although, among these kinds the most effected were the laborers, lost their jobs, food insecurity, lack of insurance no house/shelter and under the increase threat to be infected by the virus (Joffe 1999).Therefore, we have highlighted in our article the measures and policy recommendations framed by the government and what measures need to be taken to protect migrants and improve access to health care.

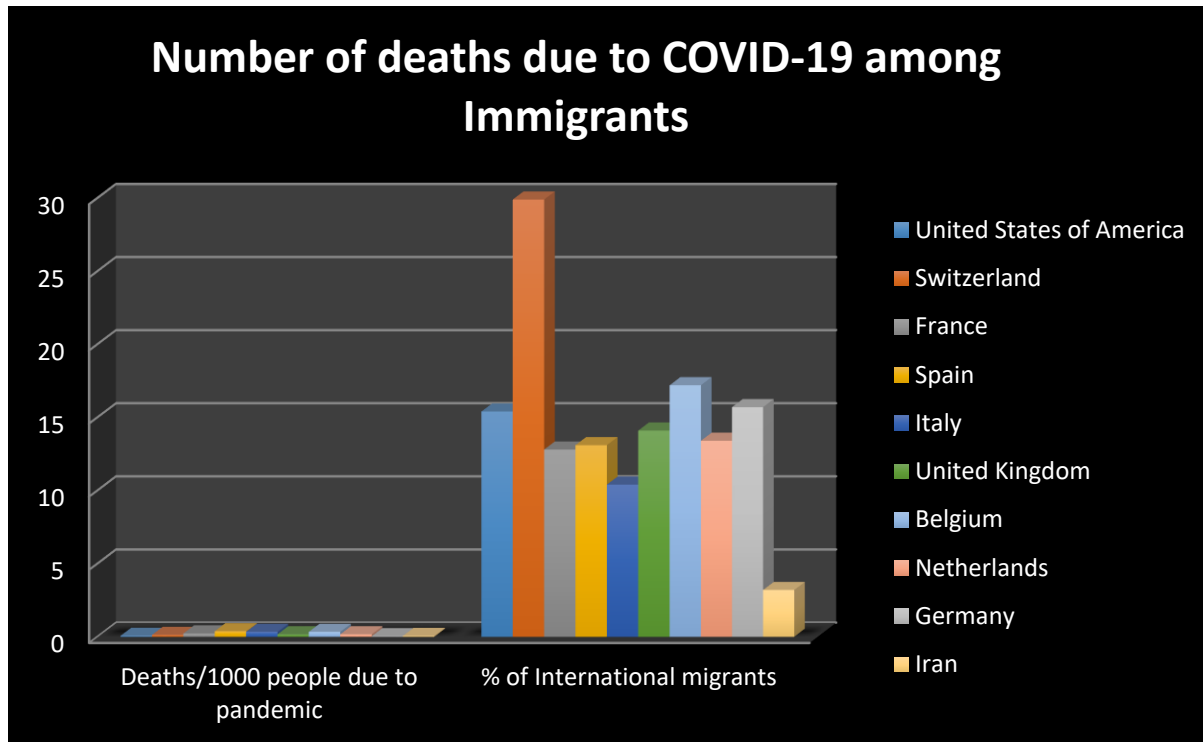
Figure-2: Global migration of immigrants during corona virus lockdown

CONSEQUENCES OF LOCKDOWN MEASURES GLOBALLY

Nevertheless, to restrict the transmission of the SARS-CoV-2 outburst, universally the government had encouraged and ordered for nation wise lockdown around March 2020. Originally, proclaimed in India at last until April 19, 2020. The sudden shut down measures has drastically affected the movement of population, disturbing their routine life style especially in India (The Lancet 2020; Haleem 2020). Billions of population has been affected with the novel corona virus, although quarantine measures has been implied but unable to curb the spread as unprecedented migrant's workers was raising issue and become a major reason for transmission of virus.

NUMBER OF DEATHS AMONG IMMIGRANT WORKERS DUE TO CORONA VIRUS

The transmission of covid-19 globally initiated from China and from there to the neighbouring countries. The transmission is due to the movement of people along busy commercial and touristic routes. However, earlier no restrictions for travelling among countries resulted in spread of virus from China to the United States as well as Europe and at last contacted each and every corner of the country. Totally whole world still is facing this pandemic outbreak and among them the immigrants are regarded as major sufferers who have been struck at different states and faced the threat of being infected by disease. As a consequence, among immigrants based on (IOM, 2019a) estimates as shown in figure-3 region's worst affected within countries are represented.

Figure-3: Countries with % of International immigrants based on estimates of (IOM 2019a)

INITIATIVES TAKEN UP BY GOVERNMENT TO SUPPORT IMMIGRANTS

Unemployment insurance (UI):

- During the outbreak, government sponsored Pandemic Emergency Unemployment Compensation (PEUC) scheme
- Particularly, self employed, free lancers, part time workers are provided with PUA i.e Pandemic Unemployment Assistance
- Governments need to take initiatives regarding migrants requirements, social protection and also the employment related issues (Langellier 2020; Huschke 2014)
- In addition medical care services must be provided to safe guard the immigrants against covid-19.

DIRECT AND INDIRECT IMPACT OF COVID-19 ON MIGRANTS

Nonetheless, several havoc has happened earlier times but current pandemic is unique and specifically migrants are vulnerable groups who faced several challenges such as nativism, humanitarianism. The infection spread was at a robust rate and sudden lockdown measures shattered the economy globally and led to psychological stress among the migrants. However, cultural diversity created direct/indirect effects on migrants. The table-1 has depicted the migration status (Liem et al., 2020).

Table-1: Effect of pandemic on migrants worldwide

Frequent conditions of susceptibility	Augmented possibility of contacting disease
Restricted knowledge on management measures, Not following social distancing policies in crowd places Transportation plays key role in transmittance of malady Infection through contact with affected individual Restricted availability to main hygiene items Restrictions of personal protective equipment (PPE) in the workplace	Is more
Lack of health care provision Lack of facilities in distant places Language barriers Non-locals not provided with proper facilities	No appropriate care
Respiratory related issues during travelling Physical weathering	Severe symptoms of covid-19
Lockdown measures created psychological impacts Isolation and unable to communicate with each other	Psychosocial impacts
Job-cuts, half salary and unemployment Inability to sustain regular migration status	Income and food insecurity

CONCLUSION

Several countries have responded to COVID-19 with augmented closure, tighter immigration rules and regulations and further marginalization of Immigrants. The sudden closure mainly affected the migrants globally and various comprehensive methods adopted by government to protect their rights, health and ensure food security along with employment in order to refrain such kind of catastrophes.

AUTHOR CONTRIBUTIONS:

Affiliation

Department of Biotechnology, Sri Padmavati Mahila Visvavidyalayam (Women's) University, Andhra Pradesh, Tirupati-India and Sree Balaji Dental College and Hospital, Bharath Institute of Higher Education and Research (BIHER) Bharath University, Chennai, Tamil Nadu.

Contributions

KRP and KRD contributed in writing, drawing figures in this review article. KRP solely drafted this review article.

Compliance with Ethics Requirements

NIL

ACKNOWLEDGEMENT

KRP is thankful to the Department of Biotechnology, Sri Padmavati Mahila Visva Vidyalayam (Women's) University, Tiruapti-India and Sree Balaji Dental College and Hospital, Bharath Institute of Higher Education and Research (BIHER) Bharath University, Chennai, Tamil Nadu.

Competing interests

The authors declare that they have no competing interests.

Consent for publication

Not applicable.

REFERENCES

- Asian Development Bank (ADB). 2020. An Updated Assessment of the Economic Impact of COVID-19. ADB Briefs. No. 133. Manila. <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/604206/adb-brief-133-updated-economic-impact-covid-19.pdf>.
- Bhopal RS. COVID-19: immense necessity and challenges in meeting the needs of minorities, especially asylum seekers and undocumented migrants. *Public Health*. (2020) 182:161–2. doi: 10.1016/j.puhe.2020.04.010.
- Hargreaves S, Zenner D, Wickramage K, Deal A, Hayward SE. Targeting COVID-19 interventions towards migrants in humanitarian settings. *Lancet Infect. Dis*. (2020) 20:645–6. doi: 10.1016/S1473-3099(20)30292-9.
- Haleem A, Javaid M, Vaishya R, et al. Effects of COVID-19 pandemic in the field of orthopaedics. *J Clin Orthop Trauma* 2020;11.
- Huschke S. Fragile fabric: illegality knowledge, social capital and health seeking of undocumented Latin American migrants in Berlin. *J. Ethn. Migr. Stud*. (2014) 40:2010–29. doi: 10.1080/1369183X.2014.907740.
- Joffe H. Risk and 'The Other'. Cambridge: Cambridge University Press (1999). doi: 10.1017/CBO9780511489846.
- Kluge HHP, Jakab Z, Bartovic J, D'Anna V, Severoni S. Refugee and migrant health in the COVID-19 response. *Lancet*. (2020) 395:1237–9. doi: 10.1016/S0140-6736(20)30791-1.
- Langellier BA. Policy recommendations to address high risk of COVID-19 among immigrants. *Am. J. Public Health*. (2020) 110:1137–9. doi: 10.2105/AJPH.2020.305792.
- Liem, A., C. Wang, Y. Wariyanti, C.A. Latkin and B.J. Hall 2020 The neglected health of international migrant workers in the COVID-19 epidemic. *The Lancet*, 7(4).
- Okonkwo NE, Aguwa UT, Jang M, Barre IA, Page KR, Sullivan PS, et al. COVID-19 and the US response: accelerating health inequities. *BMJ Evid. Based Med*. doi: 10.1136/bmjebm-2020-111426. [Epub ahead of print].
- Solis J, Franco-Paredes C, Henao-Martinez AF, Krsak M, Zimmer SM. Structural vulnerability in the U.S. revealed in three waves of COVID19. *Am. J. Trop. Med. Hyg*. (2020) 103:25–7. doi: 10.4269/ajtmh.20-0391.
- The Lancet. India under COVID-19 lockdown. *Lancet* 2020;395:1315.

MIGRATION AND GLOBALIZATION – FORMS, PATTERNS AND EFFECTS

HAYAT AHAMAD

(Research Scholar), Department of Sociology, Banaras Hindu University Varanasi, India

ABSTRACT

Starting with the slow outward movement of our common African ancestors, migration is as old as humanity itself and played an important role in the evolution of culture and civilization. Without migrants spreading their various cultures, languages, religions, customs, ideas and ways of life, the course of world history most certainly would have evolved quite differently. As the global population increased from 3.7 billion in 1970 to 7.2 billion today, globalization, economic inequalities and demographic developments have contributed to sizeable migratory flows, predominantly from the Global South to the Global North. Europe is faced today with a conflict zone stretching across the Middle East and North Africa, and with several fragile countries, rapidly growing populations, rising urbanization and huge economic inequalities in sub-Saharan Africa and South Asia. Europe is currently faced with daunting challenges: monitoring and protecting its borders, managing migration flows, attracting skilled labor to address its economic needs, managing tension with migrant communities (especially Muslim ones) to protect social cohesion and stability and integrating those communities to the greatest extent possible. There appears to be a divergence between the economic rationale, on the one hand, and the social cohesion and internal security rationales, on the other, in the context of a European migration policy. In principle, demand for labor might encourage a more liberal attitude toward economic migrants from the Global South, and/or the development of new guest-worker arrangements with North African and other states in Europe's extended southern neighborhood, on a national or European level. As a result of current trends, European economies may benefit while social cohesion and internal stability may deteriorate. Migration pressures are expected to become more acute in the future.

THE IMPACT OF FISCAL POLICIES ON THE PHENOMENON OF MIGRATION IN CASE OF EUROPEAN EMERGING COUNTRIES

Cristi Spulbar

Faculty of Economics and Business Administration, University of Craiova, Romania

ORCID ID: 0000-0002-3909-9496

Ramona Birau

C-tin Brancusi University of Targu Jiu, Faculty of Education Science, Law and Public
Administration, Romania

ORCID ID: 0000-0003-1638-4291

ABSTRACT

Migration has a wide variety of causes, from safety and security in case of people living in conflict zones, demography, social exclusion and human rights to poverty, climate change, but also economic, fiscal, social and cultural policy measures. An important feature of the migrant population is displacement from one place to another, generally leaving their country. Labor migration is a direct consequence of poverty, low living standards, high unemployment rate and lack of available jobs. There is a linkage between unemployment and migration, especially in the case of emerging countries. Statistics and migration studies revealed that in recent years the number of foreign workers has increased in most developed European countries. In general, foreigners are much more vulnerable to the risk of unemployment than indigenous citizens of a certain country. Moreover, foreigners are also affected differently by unemployment, depending on their nationality. Unfortunately, there are still negative issues such as discrimination, xenophobia, racism, fanatical nationalism and others. Fiscal policy has a significant impact on the phenomenon of migration. A country with high taxation and other fiscal restrictions is not very attractive for migrants. Free movement of workers is a fundamental principle of the European Union, so including citizens of emerging countries in the European Union benefit from this recognized right. Moreover, rising unemployment and escalating tensions have led governments to tighten fiscal policy in the event of illegal emigration, especially to combat tax evasion. The common economic space within the European Union is very attractive for migrants from poor or war-torn countries, such as Syria. However, immigrants participate in the socio-cultural life of the destination country, as well as, obviously, in economic life. However, without substantial, well-balanced and sustainable migration, the social and economic system will be endangered.

Keywords: emerging economies, fiscal policy, taxation, unemployment, migrant population, immigrants

**INTERNATIONAL MIGRATION AND ITS IMPLICATIONS FOR LOCAL
DEVELOPMENT: SOCIO-ECONOMIC PERSPECTIVE, CASE OF EL KELAA
SRAGHNA PROVINCE (MOROCCO)****RHITA ELMEZOUARI ELGLAOU**University Cadi Ayyad, of Faculty of Letters and Human Sciences, Geography,
MARRAKECH, MOROCCO.

ORCID ID: 0000-0002-9462-8821

Marwane EL Halaissi University Mohammed V, Faculty of Law Sciences Economics and Social Sciences of Salé,
Economic Rabat, MOROCCO

ORCID ID: 0000-0002-6666-8017

ABSTRACT

The province of ElKelaa -Sraghna has had an emigration since the 1960s to France and it has increased during the 1980s and 1990s to other European countries, notably Italy and Spain. The reasons and types of emigration are varied and diverse but the main objective is to find employment opportunities to improve their living and that of their families

These emigrants were eager to transfer currency to their home countries, which contributed to the economic dynamism of the city by investing part of it in trade and the social transformations that have affected both the emigrants, their families and the inhabitants of the province.

Keys words: Province of Elkelaa-Sraghna -the investments of emigrants-local development-the dynamics of the local economy -the social transformation of the emigrant and their families.

INTRODUCTION

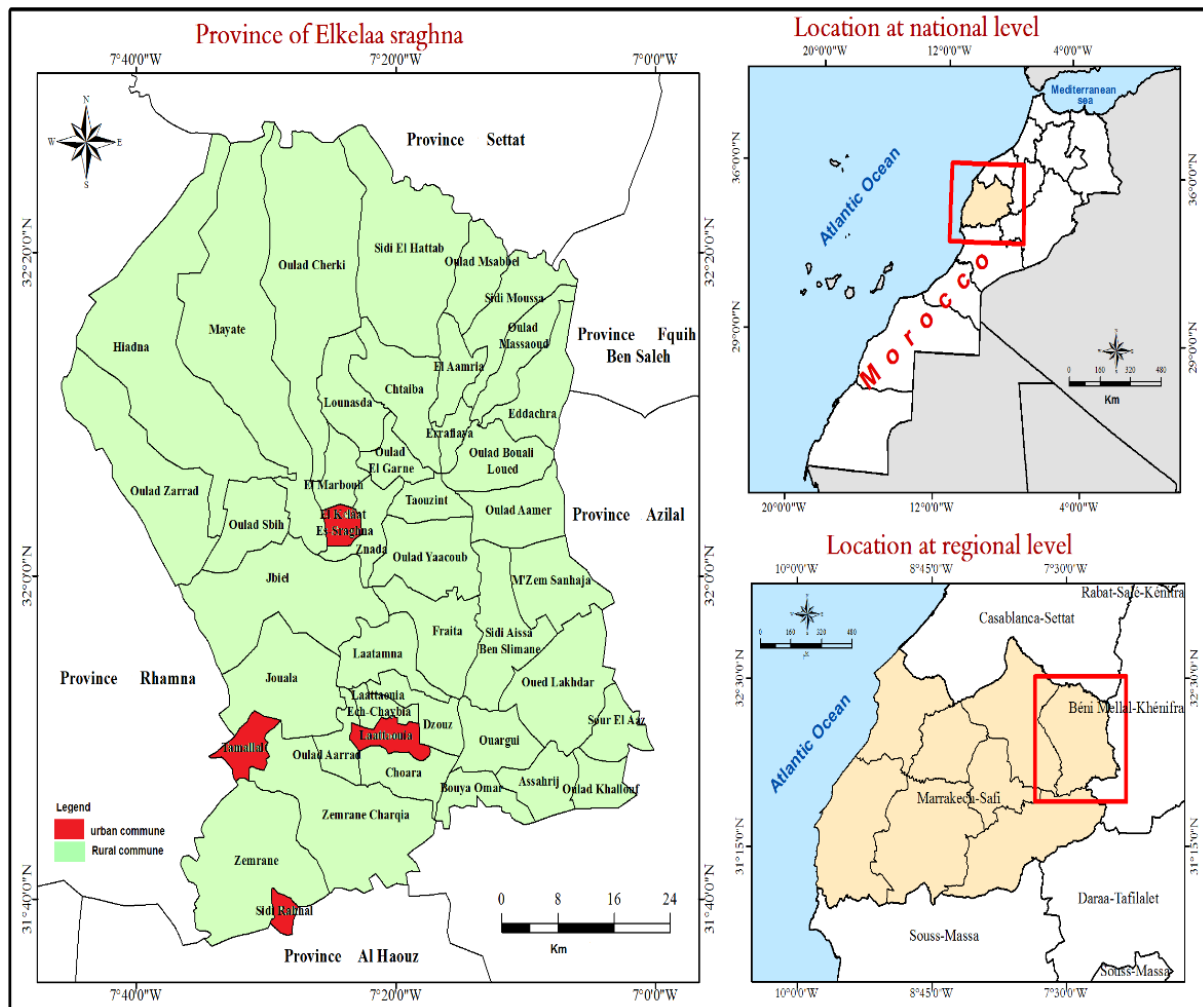
Since the 1960s, the province of Elkelaa-Sraghna has experienced a significant international migration to Western and Southern Europe, which increased in size during the 1980s and 1990s. The reasons for this massive migration are multiple and its routes are varied; it concerns the different age groups of both sexes. This migration waves seems to be mainly motivated by the improvement of the emigrant's standard of living.

This apparent change in the way of life of the emigrants is positively reflected in the economic and social level of their families, thanks to the transfer of large sums of money that now constitute an income and a financial source for many of them. It is also mirrored on the economic life of the region through various investments; It should be noted that a large proportion of the emigrants are directed towards the land sector, which remains a favourite field for them.

The investments of emigrants in the trade and service sectors come in second place, while their investments in the agricultural sector are less important. Thus, through the creation of multiple local development projects, which have provided employment opportunities for many young people, emigrants participate in the creation of the dynamics of the local economy and contribute to the social transformation of migrants and their families.

1- PRESENTATION OF THE STUDY AREA

Figure 1: Location map of the research area within the administrative division of Morocco

Source: Morocco's administrative division for the year 2009, and the regional division for the year 2015

The province of El Kelaa Sraghna belongs to the Region of Marrakech-Safi, bordering the provinces of Settat, Azilal, Fkih Bensaleh, Rhamna, and El Haouz (figure1), Due to its geographical location, it occupies a strategic place in the centre of the Kingdom and is a crossroads between the North and the South. The surface area of the province is about 4193.58 km², consisting mainly of plains crossed by the Jbilets mountain range. The olive tree is the leading agricultural product in the country.

2- METHODOLOGY AND STAGES OF RESEARCH:

To address the research question, we have relied on a set of methods used in geographical research; field research. It's an essential and important tool for identifying and to collect data, as well as a mean for monitoring all transformations related to the research context.

- Phase I: theoretical work - bibliography

Comparative literature review related to the topic of the study.

We have relied on a collection of theses that have focused on international migration in general and specifically the area of the Elkelaa Seraghna , as well as some articles, journals and official national and international reports, to support and value the subject of migration .

- Phase II: field work

At this stage, the research work focused on collecting the information related to the research topic, as well as a set of documents, statistics and reports, which we received from some of the departments and institutions concerned (Elkelaa des Sraghna)

To address this problem, we had to rely on a set of methods used in all geographical research in general, including the questionnaire as an essential tool of extracting a set of official data and indicators. We have developed a questionnaire for international migrants of 900.

- Descriptive approach: Which enables observation, analysis and interpretation
- Inductive approach: Which allows hypotheses to be tested, through field surveys

- Phase III: data processing

During this phase, we processed the field data collected through field investments, and through the official statistical data obtained from various public departments and converted it into a set of data, cartographic works and statistical tables, commenting on them and drawing conclusions, through relying on a set of programs, which are as follows:

- Arc GIS: to draw and accomplish maps.
- Sphinx program: to sort and process the results of the form as well as audit the data.
- Excel program: to complete spreadsheets and tables.

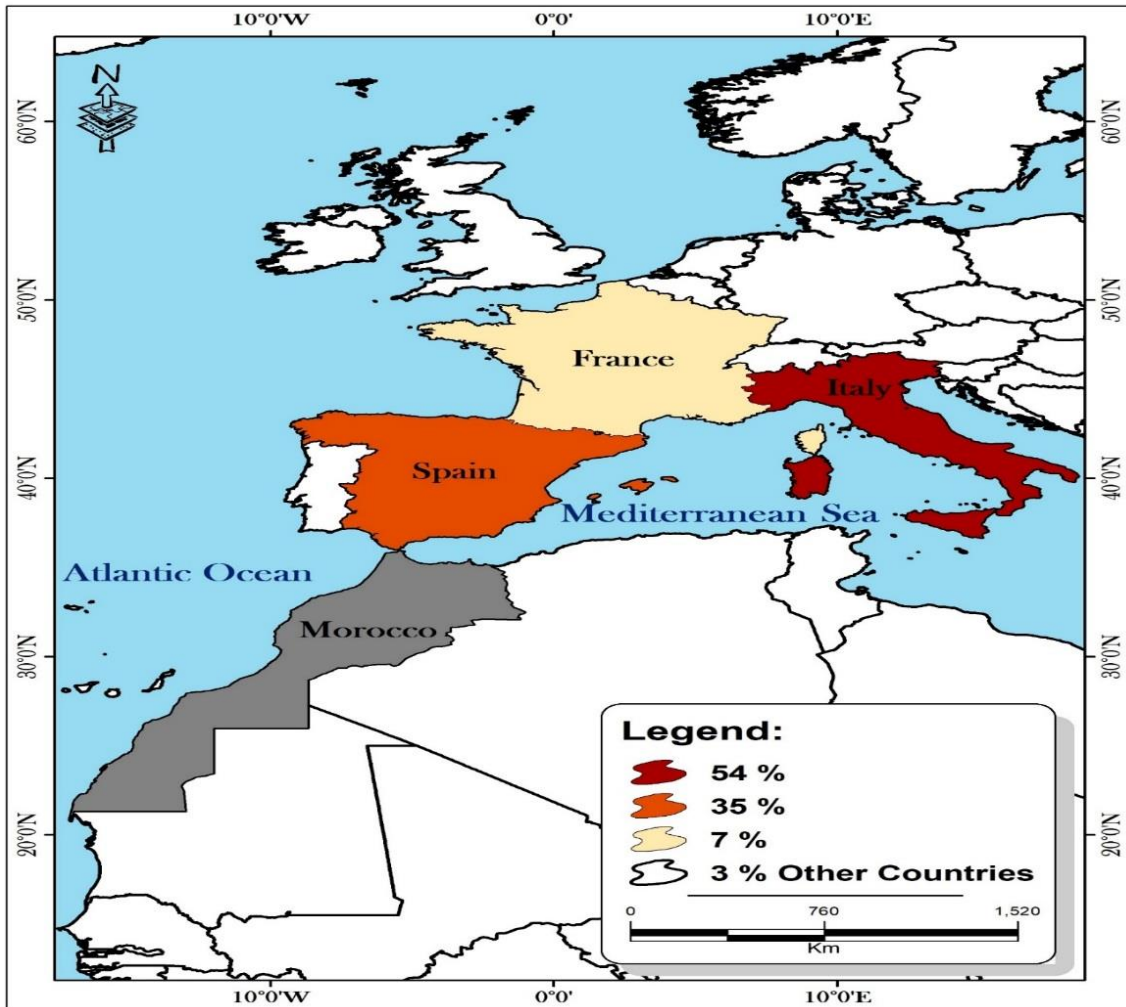
- Approaches adopted:

To study the phenomenon of international migration, to address multiple approaches considering the interrelationship between them due to the intersection of the phenomenon with other scientific fields that fall under the humanities, in order to know all its aspects, so we will employ different approaches: Geographical approach, Historical approach Statistical approach.

3- CHARACTERISTICS OF INTERNATIONAL MIGRATION IN ELKELLAA SRAGHNA

- **International migration trends in Elkelaa Sraghna: focus on Western European countries**

Figure 2: Distribution of immigrants by host country in percentage (%).

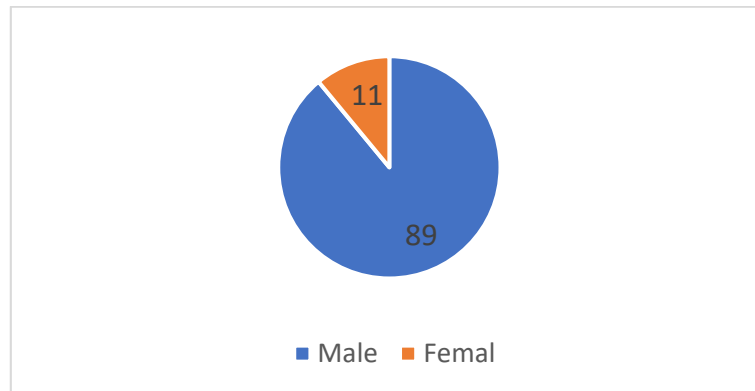
Source: Personal survey carried out in 2018

Emigration from Elkela Sraghna went through a series of stages, the first wave was to France during the 1960s and early 1980s and 1990s. Subsequently, Italy and Spain became the preferred destination for emigrants. More than half (Figure 2) go to Italy 54%, Spain comes second with 35%, France with 7%, while the rest of the countries, mainly the Netherlands, Belgium, Finland, the United States and Turkey, receive only 4% of emigrants.

➤ **Characteristics of the international immigrant at Elkela Sraghna :**

- The male migration is the dominant feature of the research area (Figure 3)
- The province of El kela Sraghna is characterised by international youth migration as being the most in demand for work

Figure 3: Classification of international migrants by gender (%)

Source: Personal survey carried out in 2018

- The educational level of immigrants: between illiteracy and university education
- It can be seen that most immigrants, who account for 60%, married after their migration, which means after their financial conditions had improved.

4- THE ECONOMIC AND SOCIAL IMPACT OF EMIGRATION

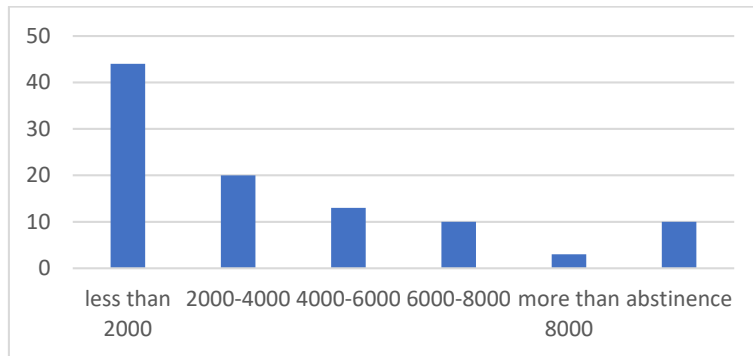
4-1 Economic implications of international migration for the field of study

What distinguishes the phenomenon of international migration is the flow of remittances of money and goods, which are two of the most important aspects in economic terms. Most immigrants transfer money to their families in the province. Since the end of the 1980s, the ElKelaa Sraghna province, along with the agricultural sector, has become increasingly dependent on the earnings of migrants. For the migrants of El Kelaa Sraghna province, the nature of their remittances varies, including monetary, in-kind and moral (skills, techniques, ideas of relations, such as attracting foreign investors).

➤ Migrant's remittances

International migration promotes the economic development of the territory through the injection of sustainable financial flows. The percentage of migrants who transfer their money regularly per month is about 56.5%; 44% of the respondents said that their remittances amount to between 2,000-4,000 MAD, 13% of migrants transfer between 4,000-6,000 MAD, while 10% are estimated between 6,000-8,000MAD and over 8,000 MAD are transferred by migrants estimated at 8 %. These regular transfers would lay the foundations for a local finance that may supports the creation of dual (economic and social) and endogenous value at the local level. Remittances of less than MAD 2,000 on a regular basis and as the volume of remittances sent above this value increases, they become temporary transfers.

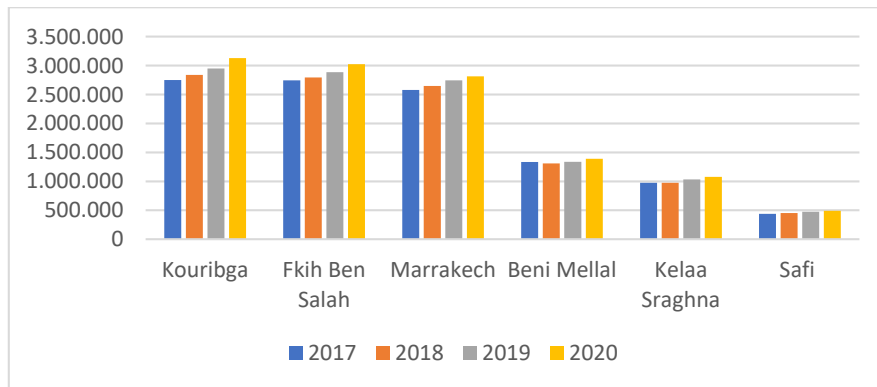
Figure 4: Volume of monthly remittances of saraghna migrants (in dirhams)

Source: Personal survey carried out in 2018

Through banks: increased interest contributes to strengthening the financial position of the field of study. The field of research has become self-imposed among the regions (khouribga, Al-Faqih ben Saleh, Beni Mellal) that have been strongly engaged in international migration.

Figure 5: The volume of migrant remittances through the Popular Bank in one million dirhams

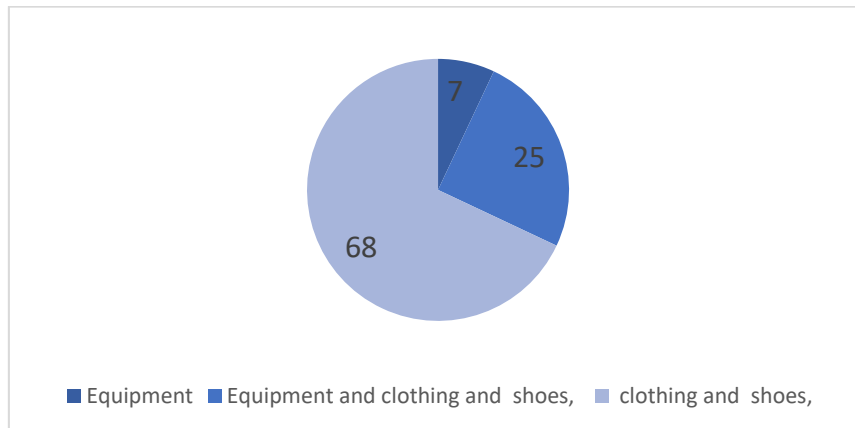

Source: regional Popular Bank, Marrakech-Beni Mellal, February 2021

➤ **Migrant's in-kind transfers**

In addition to remittances, important volumes of goods and merchandises of various varieties (figure 5) and types are also added, which are directed either for trade, for home processing or for family consumption, (used or new clothes and shoes household equipment spare parts for cars, farm appliances, engines, computers...).

Figure 5: migrant’s in-kind transfers in El Kelaa-saraghna province varied in percentage

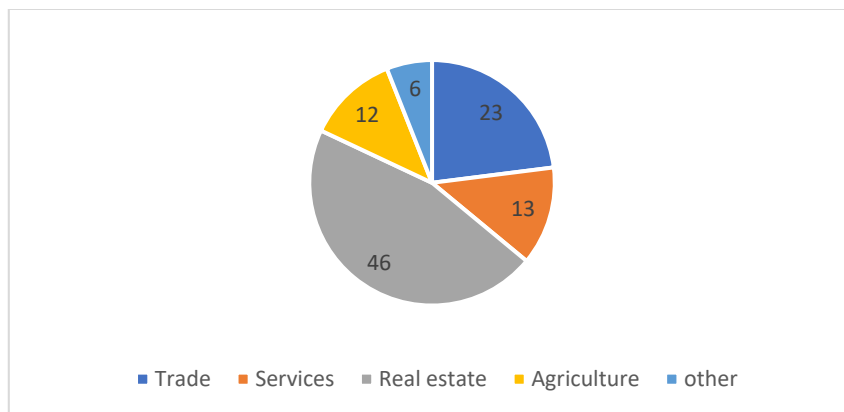

Source: Personal survey carried out in 2018

4-2 The real estate sector in the investments of international migrants’ dominance of the investment

53% of emigrants have invested important capital in economic projects in different (figure) sector but the real estate sector (46%) had a high priority (figure 6). Some of them set up projects on their family's behalf, those who intend to return to their home country set up investments that allow them to have an income when they return.

Figure 6: Projects in which migrants invest in percentage (%)

Source: Personal survey carried out in 2018

➤ Investment of migration revenues in the agricultural sector is weak against the importance of the sector in the province

Emigrants also invest in the agricultural sector, in cultivation and in the purchase of agricultural equipment. They entrust this activity to a member of their family, thus guaranteeing the strong link with home land (BELAD):

- Contribution of the revenues of international migration to support agricultural processing

- The openness of the international migrant to solar-powered irrigation systems
- Investing in livestock is an additional material resource for the migrant and his or her family
- Immigrants are interested in buying land at the beginning of agricultural investment
- **The retail food and clothing trade is the most important activity in which migrants have invested**

The retail food and clothing trade is the most important activity in which migrants have invested. The diffusion of informal trade coinciding with the 2008 economic crisis the trade and services sector (coffee shops, snack restaurants, ready-to-wear shops, bookshops, car washes, shops selling raw materials, etc.) comes in second place with 31%.

The dominance of coffee shops in immigrant investments in the service sector. These coffee shops are named after European cities and countries, Paris, Rome, Amsterdam and Italy, and are located on the main streets.

➤ **Financial transfers from emigrants play a positive role in local development:**

Financial transfers from emigrants play a positive role in local development. However, these investments, which remain limited and few in number with an average turnover, have nevertheless created a local economic dynamic, which has provided jobs, especially in the construction sector, throughout the year with an average daily income of between 70 and 100 DH per day per worker. A coffee-shop for example, offers employment opportunities for 4 to 5 employees with approximately the same salary.

In addition to remittances, important volumes of goods and merchandises of various varieties and types are also added, which are directed either for trade, for home processing or for family consumption, (used or new clothes and shoes household equipment spare parts for cars, farm appliances, engines, computers...).

Figure6: photographs of immigrants' investments in the province of El Kelaa Sraghna

Watering by solar energy from the Oulad Sidi Musa Olive Press
Zarad

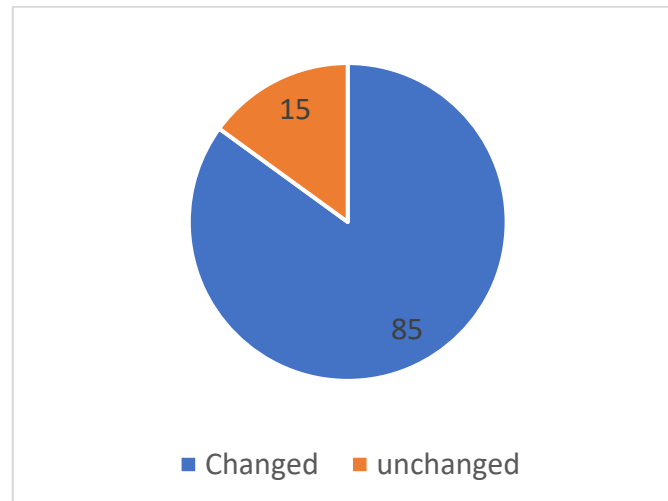
Source: Personal photos, May 2021

4-3 Social implications of international migration: a significant contribution of migration revenues to social dynamics

International migration has contributed significantly to social transformations, profound changes in social organization and economic transformation. However, 15% of emigrants (figure7) surveyed stated that the social situation remained unchanged because they migrated to Europe during the 2008 economic crisis.

The type of Housing has changed with it the status at the community level Strengthening the status of women and gaining symbolic power, which is derived from the money earned through emigration. Also, International migration has moved rural migration towards urban communities, bringing with them some social practices and has fostered the values of solidarity and synergy in the area.

Figure 7: Social change for international migrants in percentage (%)

Source: Personal survey carried out in 2018

Emigration has contributed significantly to the social transformations that have affected both the emigrants, their families and the inhabitants of the province. Indeed, emigration has brought about profound changes in social organisation; social groups that were previously vulnerable have come to the forefront of the social order. Emigration, while improving their standard of living (ownership of houses, one or two cars, purchase of agricultural land, etc.), enabled them to achieve a certain social ascension.

We note that emigration has not dismantled the privileged family ties of the Seraghna community, on the contrary it has strengthened them. Emigrants help their parents and encourage their brothers to join them by providing them with work contracts in the country of emigration, Traditional inherited values that forbade women from going abroad to work have completely changed; we find that it is these same women who sometimes pension a whole family.

➤ **Migrants and collective action, an effective contribution to social development**

Initiatives and charitable works carried out by **Jisr Association for Migration and development** since its foundation.:

- Care of needy families
- Financing initiatives to promote educational fields, organizing intellectual and cultural seminars that give the city a national radiance
- Charity concerts at the children's Center in a difficult situation for the benefit of the center's guests, cultural competitions and artistic and recreational activities

The association **Basma Al-Khalidah Association for women's development**, aims to develop women through teaching sewing and traditional and modern classes along with teaching cooking and desserts.

CONCLUSION:

Emigrant investments have been the most important pillar of the economic dynamism and urbanisation. They are concentrated in the real estate sector, which has attracted labour from

the village areas adjacent to the urban communes. This sector is followed by the trade and services sector, which has provided employment opportunities to stimulate the local economy

Migrants have not only invested in urban areas, but have also created their own rural businesses, but, this is not to say that emigrants have not faced a series of problems that prevent the creation of major development projects in the area of study.

In general, emigration continues and will continue in El Kelaa Sraghna as long as the province does not have major development projects that can provide stable employment for province's youth.

MAIN REFERENCES

THESES :

- Da Cruz (M), 2014, back to Tenochtitlan migration de retour et nouvelles maquiladoras de la communication : le cas des jeunes migrants employés dans les centres d'appel bilingues de la ville de Mexico, thèse en sociologie, Université d'Aix-Marseille.
- Rhita Elmezouari Elglaoui, 2021, International migration and its implications in the local development of the province Elkela Sraghna, a thesis in geography, University Cadi Ayyad Marrakesh.

ARTICLES :

- Centre d'analyse stratégique Dossier de la mondialisation n° 5, novembre-décembre 2006, Mondialisation et migrations internationales.
- Christian Dustmann and Yoram Weiss, June 2007, Return Migration: Theory and Empirical Evidence from the UK, British Journal of Industrial Relations 0007–1080.
- Louis-Jacques Dorais ,2004, À « migrations transnationales L'exemple de Canadiens d'origine Vietnamiennne », vol.20-n° 3.
- Louis-Jacques Dorais, 2004, À propos de migrations transnationales L'exemple de Canadiens d'origine Vietnamiennne, vol.20-n° 3.
- Özge Bilgili; Silja Weyel, 2009, Paper Series: Migration and Development Country migration in Morocco: history, current trends and future prospects, Profiles Maastricht graduate school of governance.

RAPPORTS :

- Etude sur la contribution des Marocains résident à l'étranger au développement économique et social du Maroc, 2010, Ministère Chargé de la Communauté Marocaine Résidant à l'Etranger.
- Mohamed Khachani. Mohamed Mghari, 2006, L'immigration marocaine en Espagne.
- Province El Kelaa des Sraghna, 2017, « El Kelaa Des Sraghna en chiffres »
- World Bank Group, April 2016, migration and development brief 26, migration and remittances recent developments and outlook.

**THE FORCED DISPLACEMENT OF VENEZUELAN WOMEN IN LATIN
AMERICA COUNTRIES****Miguel Pachioni**

San Tiago Dantas University, Department of International Relations, Sao Paulo, Brazil.

ORCID ID: 0000-0002-1979-5152

ABSTRACT

The forced displacement of Venezuelan people to other South American countries, especially from 2016 onwards, has impacted the different host societies in their political, economic, social, cultural and legal aspects, requiring states to continuously respond to the flux of Venezuelans, although sometimes discontinued, due to the continuation of instabilities in that country and the resulting forced flow of its population. More than 4,6 million Venezuelans were forced to flee in search of International protection and better life conditions.

In this long and unpredictable process to guarantee of rights and decent livelihoods, Venezuelan people who arrive in different host countries bring with them various material, affective and symbolic losses, causing countless ruptures in the social and emotional fabric. Reintegration into a new culture is a complex factor, as the ways in which each person reacts to this process of displacement is diverse and even unpredictable from the point of their local integration.

Generally, the adult male is the first member of the family to start the trajectory in search of new opportunities, because from the predominant perspectives of employment and security, this profile tends to have more chances of generating income in the hosting country. However, this article aims to analyze the perceptions and realities of the local population and research data in countries such as Brazil, Colombia, Ecuador and Peru on the cut of the displacement of Venezuelan women, presenting exploratory research of reports produced with the intention to question and discuss the local integration of refugee women in the face of existing structural gender violence and its consequences.

Keywords: violence, gender, forced displacement, human rights

CRIMINAL AND LEGAL ASPECT OF MIGRANT SMUGGLING IN REPUBLIC OF MACEDONIA

Fatbardha Ismaili

University of Tetova, Faculty of Law, Department of criminal law, Tetova, North Macedonia.

ORCID ID: 0000-0000-0000-0000

ABSTRACT

In this article I will try to give an overview of the way in which the criminal legislation in the Republic of Macedonia criminalizes the acts of human trafficking and smuggling of emigrants.

In the last few years, worldwide, even in the Republic of Macedonia, the topic is relevant with migrants, who are increasingly migrating from different countries in the world, mostly due to the wars that are fought in those areas or from an economic point of view. In the Republic of Macedonia, the efforts to follow and implement the international norms in this area are continuous, which has ratified the most important multilateral agreements in the fight against crime.

The purpose of the paper is to investigate whether in practice the distinction between trafficking in human beings and smuggling of migrants is effective and easy to establish and manage.

The contribution of the research will be prevention and fight against migrant smuggling, as well as promoting cooperation between the member states for that purpose.

Keywords: Migrant, smuggling, criminal, legal, legislation.

1. INTRODUCTION

According to the Protocol Against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air (2000), which supplements the United Nations Convention against Transnational Organ - ized Crime, "Smuggling of migrants" means the procurement, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit, of the illegal entry of a person into a State of which the person is not a national or a permanent resident. Human rights law prohibits discrimination on the basis of race and gender; it requires equal or at least certain key rights for foreigners; such as the prohibition of arbitrary detention, forced labor, debt slavery, forced marriage and sexual exploitation; and it advocates for freedom of movement and the right to leave one's own country and return to it.

Even though the smuggling of migrants is a crime against the state and, therefore, does not constitute a violation of human rights, per se, it can be related to a large number of risks to human rights, especially for those who have the lowest level of socio-economic assets. Migrants that are smuggled can be vulnerable as a result of violence, abuse and exploitation, especially if they are victims of violent smugglers, they have no alternative to smuggling, or are unable or unwilling to gain access to justice and seek protection from the state. Within the context of smuggling, the migrants can be victims of criminal offenses such as extortion, kidnapping and gender-based violence. Additionally, their human rights may be impacted by the measures for preventing irregular migration or partial, severe measures, against smuggling of migrants. The international law insists that the states criminalize the smuggling, but not the migrants – victims of smuggling.

With the arrival of nearly one million people who needed assistance from crisis areas in 2015 and 2016, North Macedonia, and other countries in the region, faced a massive influx of refugees and migrants that surpassed existing capacities for reception, accommodation and management of the new situation. Although the initial response of the institutions was slow and ad hoc, with the help of international organizations and through cooperation with CSOs, North Macedonia¹ managed to establish capacities for temporary admission and transit of refugees and migrants.

In the period when the European Union applied the principle of “open borders”, most of the refugees and migrants used the country’s territory for transiting to western and northern Europe. For these reasons, there was a need, in addition to the need for providing humanitarian assistance, for introducing mechanisms and procedures that would provide efficient and safe transit =. In coordination with states along the so-called “Balkan Route”, procedures that ensured a proper registration and facilitated transit of refugees and migrants were introduced. (Report, Macedonian Young Lawyers Association, 2019)

The last decade has brought a migrant crisis in which, although migrants aspired to enter one of the countries of the European Union, it did not bypass the non-EU countries that are on European ground. Specifically, our country, having in mind its location, found itself as part of the most used route - the Western Balkans route, for transit to the desired destination. Problems, from a criminal legal point of view, intensified especially after the closure of the route in March 2016, which contributed to the intensification of attempts for illegal entry, even at the cost of involvement in committing crimes. The route still remained attractive, unlike alternatives that are not passable like it, and although closed, it was used illegally. Thus, the crimes that are done from the migrants and especially towards the migrants, has made them victims of several serious violations of human rights and freedoms. Especially the acts of trafficking in human beings and smuggling of migrants, as particularly severe crimes that are problematic to detect, recognize and suppress. Permanent analysis of the matter, to date, is especially necessary to prevent similar practices in the future. (Ivanova Elena, Kosevaliska Olga, Nanev Lazar, 2020).

Taking into consideration the risks which the refugees and migrants transiting the territory of RNM face, and the challenges which the competent institutions face, we have prepared this three-year report. The aim of the report is to familiarize the public with the risks and problems which refugees and migrants face, their vulnerability, the need for more engaged access to institutions and society at large, for more efficient prevention and suppression of the smuggling of migrants and trafficking in human beings, as well as a consistent application of the laws and international standards.

2. LEGAL FRAMEWORK

A broad legal framework for combating trafficking in human beings has been established, and it has been reinforced and harmonized by means of European legislation and international law and international standards.

The Constitution of the Republic of Macedonia (Art. 29) guarantees that foreigners in the Republic of Macedonia enjoy freedoms and rights guaranteed by the Constitution, under conditions regulated by law and international agreements. The basic rights and freedoms of the legal migrants, which have been outlined in the Constitution of the Republic of Macedonia, have been operationalized in several laws: the right of foreigners to enter and stay in the Republic of Macedonia, as well as their rights and obligations, are regulated with the Law on Foreigners.¹¹ The following bylaws have been enacted to implement the Law on Foreigners:

1. Rulebook on foreigners;

2. Rulebook on travel and other documents for foreigners;
3. House Rules of the Reception Centre for Foreigners;
4. Rulebook on the means of issuing visas for foreigners, extending and shortening their validity, revocation and cancellation of visas, and the visa form and record keeping.

Law on Employment and Work of Foreigners - regulates the conditions under which foreigners may be employed and work in Macedonia.

Law on Primary Education – proclaims the basic principle that foreign children residing in the Republic of Macedonia have the right to primary education under equal conditions as children who are citizens of the Republic of Macedonia.

Law on High Education – outlines that foreign citizens may receive high education and have the right to seek validation or equivalence of certificates obtained abroad.

Law on Higher Education – stipulates that foreign nationals are admitted to higher education studies under the same conditions as nationals of the Republic of Macedonia. Foreign nationals may be restricted or denied entry only to studies relating to military or police education or studies that are of interest to national security.

Law on Volunteering – regulates volunteering, the conditions and manner of performing volunteering, the rights and obligations of the volunteers, and record-keeping of volunteer work. According to this law, a volunteer can be a domestic or foreign person.

Law on Health Care - guarantees basic health care to foreign nationals employed in RM, foreigners who are receiving education or vocational training in RM, who are in the service of international organizations, foreign consulates or other representative offices on the territory of RM, or who are in personal service to foreign citizens who enjoy diplomatic immunity.

Health Insurance Law – outlines the health insurance of citizens and foreigners, the rights and obligations of the health insurance, as well as the manner of implementation of health insurance. This law regulates the rights and conditions for health insurance for the same categories of aliens referred to in the Law on Health Care.

Criminal Code – incriminates the acts Trafficking in human beings (Art. 418-a), Smuggling of migrants (Art. 418-b), Organization of a group and urging for commitment of the crimes trafficking in human beings and smuggling of migrants (Art. 418-c) and Trafficking of juveniles (Art. 418-d).

With the law for amending the Criminal code from March 30.2004 (Official gazette No. 19/04), the article 418 b was amended. With the last amendment of the paragraph 5, which is relevant for the official who is committing the crime during committing his official duty, the article 418 – b, Smuggling of migrants reads:

Article 418-b

(1) The one who by means of force or by serious threat to attack the live or body, by abduction, fraud, for cupidity, by means of abuse of his/her official position or by taking advantage of another person's inability illegally transfers migrants across the state border, as well as the one who produces, provides or possesses a false travel document for that purpose shall be sentenced to imprisonment for at least four years.

(2) The one who recruits, transports, transfers, buys, sells, harbours or accepts migrants shall be sentenced to imprisonment for one to five years.

(3) If during the perpetration of the acts of paragraphs 1 and 2 a migrant's live or health is endangered, or if the migrant is treated in a particularly degrading or cruel manner, or if he/she

is prevented from exercising the rights he/she is entitled to according to international law, the perpetrator shall be sentenced to imprisonment for at least eight years.

(4) If the act of paragraphs 1 and 2 is perpetrated against a juvenile, the perpetrator shall be sentenced to imprisonment for at least eight years.

(5) If the act of paragraphs 1, 2, 3 and 4 of this Article is perpetrated by an official while carrying out his/her official duty, he/she shall be sentenced to imprisonment for at least ten years.

(6) The articles and means of transportation used for the perpetration of the act shall be seized.

The basic form of the act of smuggling of migrants is committed by the one who by means of force or by serious threat to attack the live or body, by abduction, fraud, for cupidity, by means of abuse of his/her official position or by taking advantage of another person's inability illegally transfers migrants across the state border, as well as the one who produces, provides or possesses a false travel document for that purpose. In previous court practice the perpetrator of the criminal act of smuggling of migrants was a person who for cupidity illegally transferred migrants across the state border. In the period from 2005 to the August 2011, during the monitoring of the cases of Trafficking in human beings and illegal migration in Macedonia, the Smuggling of migrants is most frequent.

In some indictments the criminal acts were qualified as Smuggling of migrants, and in the other as Organizing a group and encouraging committing the Smuggling of migrants. In these criminal procedures, during the last years, the "Special investigative measures" found place, and also 3 big organized groups were identified and prosecuted.

The Law on Foreigners incriminates two additional criminal acts related to migration, i.e.:

- Assisting a foreigner in illegal entry and transit;
- Assisting a foreigner in illegal stay.

Changes to the Law on Asylum and Temporary Protection were enacted on 18 June 2015. These enabled a distinction to be made between the intent to seek asylum and the submission of the asylum request itself. Additionally, they enabled the migrants' legal transit through the country and the possibility to express intent to submit an application for recognition of the right to asylum. The main aims of these changes were:

- improving the conditions for medical and humanitarian assistance for the migrants;
- increasing the safety of migrants (reducing the number of crimes);
- reducing the number of road and railroad accidents with migrant victims;
- reducing the number of cases involving smuggling of migrants, as well as
- more efficient registering of the migrants who enter the Republic of Macedonia.

Standard Operating Procedures for dealing with unaccompanied foreign children (SOP for UACF) have been enacted, as well as Standard Operating Procedures for processing vulnerable categories of foreign nationals (SOP for VCFN).

3. SMUGGLERS' MODE OF OPERATION IN NORTH MACEDONIA

The criminal groups dealing in the smuggling of migrants have a vertical structure with a clearly defined role for each group member – "kachak", cleaner, transporter, performers and the like. The person who has the role of a "kachak" in the group has the duty of accepting the migrants after their illegal entry into RNM. The persons who have the role of cleaners have the task of

identifying possible police patrols, controls, or ambushes along the route that the vehicles take, and informing the other members of the criminal group about it. For this purpose, the members use mobile applications to make online calls, and instant messaging and mobile applications that determine the GPS coordinates. On receiving a notification warning about the police patrols, the vehicles that transport the migrants change or adapt their direction of movement. There is suspicion that some of the criminal groups cooperate with certain police officers from whom they receive up-to date information about police patrols, controls, and ambushes. (Slobodan Cvejik, Sande Kitanov 2017).

For the services the criminal provide, they ask the migrants to provide monetary compensation, the amount of which depends on several factors - the number of people who are being smuggled, the period during which the smuggling is carried out, and so on. According to statements of injured migrants given in criminal proceedings, the compensation for smugglers ranges from 150 euros, up to almost a thousand euros. The method of compensating smugglers varies – there have been noted cases of advance payment, but also payment upon arrival at the desired destination, or the payment of an agreed installment at a transit country. Fast money transfers are also used for payment, most often by the migrant's family that is located in one of the European countries, or the country of origin.

A serious problem in the suppression of smugglers is the emergence of migrants who follow directions received by smugglers to illegally cross the border between Greece and RNM on their own, after which the smugglers take them over by vehicles with no registration plates or by rented vehicles. There have also been some noted cases in which the persons responsible for transporting the migrants, having received an advance payment, have departed in an unknown direction, leaving the migrants in the vehicle.

REFERENCES

- Ivanova, Elena and Kosevaliska, Olga and Nanev, Lazar (2020) *Криминолошка опсервација на последиците од европската мигрантска криза*. Proceedings of 7th international conference "Social Changes in the Global World", 7 (7). pp. 251-268.
- Carling, J., Gallagher (2015) AT, RMMS Discussion paper no. 2: Above the definitions, Global Migration and the Nexus of Smuggling - Smuggling, Regional Secretariat for Mixed Migration, Nairobi, 2015
- Slobodan Cvejik, Sande Kitanov (2017): Mapping of Smuggling in the Western Balkan Region, International Organization for Migration-IOM.
- National Strategy and Action Plan for Combating Trafficking in Human Beings and Illegal Migration in the Republic of North Macedonia 2017-2020. <http://nacionalnakomisija.gov.mk/wp-content/uploads/2016/12/Nacionalna-strategija-i-akciski-plan-za-borba-protiv-trgovija-so-lugje.pdf>
- Annual Report of the National Commission for Combating Trafficking in Human Beings and Illegal Migration for 2017
- Annual Report on the Work of the Public Prosecutor's Offices in the Republic of Macedonia in 2016, Public Prosecutor of the Republic of North Macedonia 2017
- Trafficking in Persons Report – Macedonia, United States Department of State 2018
- Trafficking Report, in human beings and smuggling of migrants in North Macedonia–Macedonian Young Lawyers Association, Skopje, 2019.

Criminal Code ("Official Gazette of the Republic of Macedonia" nos. 37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 60/2006, 73/2006, 7/2008, 139/2008, 114/2009, 51/2011, 135/2011, 185/2011, 142/2012, 166/2012, 55/2013, 82/2013, 14/2014, 27/2014, 28/2014, 41/2014, 115/2014, 132/2014, 160/2014, 199/2014, 196/2015, 226/2015, 97/2017 and 248/2018).

Law on Employment and Work of Foreigners, Official Gazette of the Republic of Macedonia Official Gazette of the Republic of Macedonia No. 70/2007, 5/2009, 35/2010, 148/2011, 84/2012, 217/2015).

Law on Foreigners, Official Gazette of the Republic of Macedonia No. 35/2006, 66/2007, 117/2008, 92/2009, 156/2010, 158/2011, 84/2012, 13/2013, 217/2015).

THE HEROES OF THE NIGER DELTA IN POSTCOLONIAL POPULAR CULTURE

Stephen Ogheneruro Okpadah

University of Warwick, Coventry, UK

ABSTRACT

Heroes are part of the subject of discourse in popular culture. From the indigenous narratives of Oduduwa and Kurunmi in the Yoruba cultural space, through Ekaladeran and Ovonranwen Nogbaisi in the Bini social context, the documentation of heroes with the medium of folklores, literature and cinema has not been rare. A major feature of the representation of these protagonists is that they are valourised. While numerous heroes and heroines of Niger Delta extract have been placed in the focus of postcolonial popular culture, Isaac Adaka Boro remains most prominent among them. Although he has been a subject of homily in global scholarship, unfortunately, discourses on Boro have often been submerged in other dominant academic conversations thereby making him a subset of such scholarly works. Hence, there remains a dearth of critical underpinning that centre majorly on Boro. Against this backdrop, I examine the heroes of the Niger Delta in postcolonial popular culture and investigates how Boro is represented in Nigerian cinema and literature. I focus on Nimi in Ahmed Yerima's *Hard Ground*, Ipomu in Yerima's *Ipomu* and Ovwata Ikobi in Stephen Kekeghe's *Pond of Leeches*. In the film repertoire, the research examines Boma in Graham Curtis' *Oloibiri* and Dede in Jeta Amata's high budget film, *Black November*. I use content analysis to investigative characters used by these filmmakers and dramatists to locate the spirit of Isaac Boro, the first Nigerian eco-terrorist and separatist. The study reveals that literary works and film narratives on the Niger Delta are not rare. Boro is by far the most performed and embodied character on the Nigerian screen and literary space. Fifty decades after his death, Boro had remained visible with the help of the media of popular culture. Films and literary works on the Niger Delta heroes such as that of Boro have the capacity to energize characters that would agitate for the positive change sought for in the environmentally degraded and marginalized region of the Niger Delta.

Key Words: Heroes, Isaac Boro, Postcolonial, Popular Culture and Niger Delta

GÖÇÜN MEKÂN EKSENİ: YER SEÇİMİNDE KAYNAK-HEDEF BAĞINTISI

SPATIAL PIVOT OF MIGRATION: CORALATION OF TARGET-SOURCE IN LOCATION

Doç. Dr. İlhan Oğuz AKDEMİR

Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Elazığ, Türkiye

ORCID NO: 0000-0002-3767-3984

Emrah TÜRKOĞLU

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen-Edebiyat Fakültesi, 100/2000 Öncelikli Alan Doktora Bursiyeri Şanlıurfa, Türkiye

ORCID NO: 0000-0003-4539-3429

ÖZET

Bilindiği üzere göç olgusu, “yerler arasında” oluşan nüfus hareketini ifade eder. Göç ve sonrası etkileri genel olarak toplumsal alan üzerinden izah edilirken, fiziki mekâna etkileşimi göz ardı edilmektedir. Aslında göç toplumsal mekânı etkilediği kadar fiziki mekânı etkilemekte ve göçün niceliği, niteliği süreci ve sonrası dönüş(tür)mektedir. Sosyal bilimlerde ve genel literatürde göç, toplumsal yapı, ekonomik ve kültürel yapıya etkileri üzerinde durulmuştur. Fakat göç hadisesinin fiziki mekâna etkileri ve mekânı dönüştürücü özelliğinden bahsedilmemektedir. Göçün mekânı değiştirip dönüştürdüğünü açıklamak adına bu çalışmanın da ana konusu olan göç ve değişimin toplumsal yapıya etkileri kadar mekâna etkileri üzerinde de durulacaktır. Çünkü göç sadece insan hareketi değil aynı zamanda kültürel hafızanın da insanlar ile taşındığı bir olgudur. Kültürel hafızanın, birikimlerin taşınması sonucu yeni bir dünyaya açılan göçmenler, hedef bölgede kendi yaşamına uygun fiziki mekânlar inşa ederler. Fiziki inşa süreci, göçmen toplumlarının bir arada yaşama isteği sonucu yeni mahalle veya köyler inşa edilmektedir. Mesken inşasından, cadde ve bulvarlara varıncaya kadar mekânı kendi yaşam biçimlerine göçmenler uyarlarlar. Yeni inşa alanları ve meskenler göçmen toplumlarının kendi özgü olarak yeniden üretmesi göçmenlerin mekânsal olarak ayrışma özelliklerini de ortaya koymaktadır.

Göç sürecinde; göçmenler ideolojilerini, birikimlerini, adetlerini de taşımaktadır ve göçmen grupları yerleştiği alanda bu birikimlerini yaşamayı sürdürecektir. Özellikle mesleki durumları göçmenlerin hedef bölgede sürdürmesi tarım, inşaat, ticaret şeklinde yeni iş alanları da oluşturma kapasitesine sahiptirler. Göçmen grupları hedef bölgede fiziki mekânı ve toplumsal yapıyı değiştirirken zamanla hem mekânı dönüştürmekte hem de kendileri dönüşmektedir. Yerel ve göçmen toplumları arasında karşılıklı etkileşim sonucunda kültürel olarak da zengin bir kültürün ortaya çıkmasına da olanak sunar. Bir diğer husus da, zorunlu göç sonucu kaynak bölge olarak belirlediğimiz yer olan Balkan Coğrafyasını terk eden göçmenlerin hedef bölgede uyum sağlaması zor ve uzun süren bir süreci gerektirirken gönüllü göçlerde ise adaptasyon süreci daha kısa olmaktadır. Balkan kaynaklı zorunlu göçlerin ve hedef bölge olarak seçmiş oldukları Güney Marmara Bölümü, araştırma evreni olarak belirlenmiştir ve bu göçlerin toplumsal ve mekânsal dönüşümü üzerinden kaynak-hedef bağıntısı izah edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelime: Göç, Mekânsal Dönüşüm, Uluslararası Göç, Güney Marmara, Balkanlar

ABSTRACT

As it is known, the phenomenon of migration refers to the movement of population "between places". While the effects of migration and its aftermath are generally explained through the social sphere, its interaction with the physical space is ignored. In fact, migration affects the physical space as much as it affects the social space, and the quantity and quality of migration is transformed (type) during and after the process. In social sciences and general literature, the effects of migration, social structure, economic and cultural structure are emphasized. However, the effects of migration on physical space and its transformative feature are not mentioned. In order to explain that migration changes and transforms the space, the main subject of this study will be the effects of migration and change, as well as the effects on the social structure. Because migration is not only a human movement, but also a phenomenon in which cultural memory is carried with people. Immigrants, who open to a new world as a result of the transfer of cultural memory and accumulation, build physical spaces suitable for their own life in the target region. New neighborhoods or villages are built as a result of the physical construction process, the desire of immigrant societies to live together. Immigrants adapt the space to their own lifestyles, from the construction of houses to streets and boulevards. The unique reproduction of new construction areas and dwellings by immigrant societies also reveals the spatial segregation characteristics of immigrants.

In the migration process; Immigrants also carry their ideologies, backgrounds and customs, and immigrant groups will continue to experience these accumulations in the area where they settled. They have the capacity to create new business areas in the form of agriculture, construction and trade, especially if the immigrants maintain their occupational status in the target region. While migrant groups change the physical space and social structure in the target region, they both transform the space and transform themselves. It also allows the emergence of a culturally rich culture as a result of mutual interaction between local and burying communities. Another point is that immigrants who leave the Balkan Geography, which we have determined as the source region as a result of forced migration, require a difficult and long process to adapt to the target region, while the adaptation period is shorter in voluntary migrations. The South Marmara Region, which was chosen as the target region by the forced migrations of Balkan origin, was determined as the research universe and the source-target relationship was tried to be explained through the social and spatial transformation of these migrations.

Key Words: Migration, Spatial Transformation, International Migration, South Marmara, Balkans

THE IMPACTS OF INTERNATIONAL MIGRATION ON THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF NIGERIA

Dr. Chukwuemeka G. Eme

Lecturer, Department of Business Administration,
National Open University of Nigeria, Jabi-Abuja, Nigeria

ABSTRACT

This paper examines the impact of internal and international migration on the socio-economic development of Nigeria. In Nigeria, the unemployment rate is very high, and migration can partially alleviate situation on the labour market. Migrant's remittances which has surpassed both Foreign Direct Investment (FDI) and Net Official Development Assistance inflows and is one of the major inflows of foreign earnings to Nigeria, help in reducing poverty of households and have a positive impact on the economy. This study employed the ex-post facto research design. It adopted both quantitative and qualitative data collection approaches. The population of the study was 250 officials of the Nigerian Immigration Service (NIS) secured using the simple random sampling techniques. The study data was analysed using the Chi-square statistical calculations. If political and socio-economic issues in the country do not improve, Nigerians will continue to migrate to other countries. The Nigerian government should urgently address the situation of migration, contribute to job creation and improved environment to stop people from migrating and encourage its skilled labour abroad to return home to help in national development.

Key Words: internal migration, international migration, migrant remittances, poverty, economic development, Nigeria

1.0 INTRODUCTION

Since the beginning of creation, humans have always involved themselves in movement activities. This has been a major feature in the history of Africa and the entire globe generally (Akanji, 2012). Migration cannot be divulged from the history of man, families, villages and nation-state. Therefore, migration can be traced as far back as the existence of man, most especially when man desired to go in search of food during various famine seasons; also, another reason for migrating in those days was the desire of separating from the crowd as well as for seeking for interdependence. Migration can be internal or international. Internal migration explains the movement of individuals within same geographical territory which in this case can be from rural to urban or from Lagos to Abuja. While international migration has to do with the crossing of borders or international boundaries such as Cameroon to Nigeria described as South-South Migration, Nigeria to United States of America described also as South-North Migration.

Internal and international migration all over the world may be very important for national economies. The patterns of internal and cross-border migration change, the size, structure and efficiency of labour markets, affect the social and economic situations and the culture of receiving countries. What is the impact of internal and international migration on the sending and receiving countries and on the migrants themselves? What is the impact of brain drain and massive migration of unskilled workers from poor countries to advanced countries? In this paper, the analysis of internal and international migration and its impact on the socio-economic development of Nigeria is provided.

Although there has been increased attention given by the Nigerian government since the country's return to democracy in 1999; there has been very little concern for internal migration and international migration. Concerns for migration, both in governmental and academic institutions, have weighed heavily on international migration with a focus on issues such as brain drain/gain, remittances and diaspora organizations. The majority of information and concerns for internal migration is anecdotal, and research findings, where they exist, are few and outdated. In Nigeria, internal migration is discussed in the literature in relation to links between internal migration and environmental problems, in particular urban pollution and slum and ghetto development. Another trend in the literature on internal migration is the rural-urban nexus. However, to justify these and other concerns, much empirical evidence is still required. Although a few studies have analysed internal migration dynamics and challenged some of the reasons offered in the literature, one issue that is still missing today is the impact of internal migration on human development.

This research aims to fill the gap through an investigative analysis of the impact of the activities of the Nigerian Immigration Service (NIS) in its bid to reduce the high rate of South-South migration and the influx of illegal migrants into Nigeria from other neighbouring West African sub-region especially from Cameroon, Niger Republic and Benin Republic, international migration by Nigerians to developed countries such as United States of America, United Kingdom, Canada etc., and recently the exodus of Nigerian migrants into South Africa, Egypt and United Arab Emirates countries to mention a few.

1.1 Objectives of the Study

The specific objectives of this study are:

- i. To examine the impacts of internal and international migration on the socio-economic development of Nigeria; and
- ii. To highlight the efforts of the Nigerian governments using the vehicle of the Nigerian Immigration Service (NIS) to curb the negative effects of internal and international migration in Nigeria.

2.0 INTERNATIONAL MIGRATION PATHWAYS

International migration has various pathways which are described as origin and destination which is also known as sending and receiving states. These pathways are the South-South routes (such as regional integration and nation-states with same developing status), the South-North routes (from the developing nation-states to the developed countries), the North-South routes (from the developed countries to the developing nation-states) and the North-North routes (which involves the movement of individuals from a developed country to also a developed country of the same ranking status). But for this paper and relating to Nigeria precisely South-South region and South-North regions are highly concentrated on.

South-South pathways has to do with regional migration, which in this paper is referred to the West-African states in which most literatures referred to as International Migration among the West African neighbouring ECOWAS communities. Literatures show that Nigeria's International Migration activities is more of the South-South migration which means that Nigerians' engagement in International Migration is more higher in percentage within the African region rather than the alarming South-North International Migration which is assumed to be more pronounced although they are also popularly engaged in (South-North migration) by various individuals from different walks of lives (IOM, 2013).

2.1 The Nigerian State Borders and International Migration

Nigeria is popularly known as a nation state that has engaged in transit and destination, that is, international migration (emigration and immigration) over the years due to the influx of migrants (legal and illegal immigrants) most especially from the neighbouring West African countries (destination) likewise also Nigerian migrants (emigrants to the neighbouring West African nation-states and other nation-states in the region and in the international system (Northern developed world) in search for better opportunities among other reasons (transit). The main responsibility of the Nigerian Immigration Service (NIS) is to monitor the movement of individuals taking the exit door and those coming into the nation state. For example, it is generally known that emigration of skilled workers (brain drain) makes the labour force scarce and due to scarcity makes the skill price high and the productivity of the nation state low, more so affecting its aggregate income (Rosenzweig, 2005). There is a connection between International Migration and development (Fayomi, 2013). There are millions of highly skilled Nigerians in the Diaspora such as the United States of America, United Kingdom, Italy, Canada, Spain, France, Germany to mention a few that are well established in skills and ideas for a nation state's development. As stated previously, there is an alarming increase of Nigerians migrating to Europe, North America, Middle East and South Africa to mention a few. Anofi (2009) also affirms that efficient and able Nigerian professionals in various fields engage in immigration due to the dissatisfaction in the home nation state (Nigeria) which is majorly due to lack of opportunities. This has led to shortage of highly skilled professionals, leading to brain and skill drain in the nation-state and in another way to the tarnishing of the nation-state's image due to the dependence of Nigerian migrants engaging in illegal activities to get out of Nigeria at all cost (Anofi, 2009).

According to Lawal (2010) it is revealed that the Northern part of Nigeria illegal aliens are often recruited to vote by unethical political parties taking advantage of the weak Nigerian border from Niger Republic and Chad. Often undocumented immigrants are used by unethical politicians as machineries to carry out crimes, posing threats of insecurity in the nation state. According to the literature, 40 Beninioses were found with the nation-state's Permanent Voter's Card (PVC). This place a question on how these Beninioses entered the nation-state unnoticed.

Reasonable amount of migrants from Niger Republic, Mali and Chad have taken to begging in virtually all parts of the nation state as they have little or no skill to be employed (Immigration Act, 2015) also due to their inability to secure a good residential accommodation, these large numbers of illegal/undocumented migrants resides in slums and shanty residential areas.

More so, the impact on the influx of undocumented immigrants in Nigeria can be an additional pressure on the social amenities provided by the nation state to her citizens. The nation state, who is still suffering from lack of proper economic planning herself may find it as a burden and can also render the government efforts ineffective.

One of the contemporary issues in the globe including Nigeria at present is the challenge that comes with international migration. The Nigerian Immigration Service (NIS), which has been given the legal responsibility on International Migration matters in the nation state in various ways have had more failures than its achievements in delivering of her duties. The Nigerian Immigration Service (NIS) failures can be traced from the following factors which are: lack of fund, lack of infrastructures and technology, ineffective leadership, corruption, lack of sincerity of the officers, to mention a few (King, cited in Evans, 2016:11).

Though, the Nigerian Immigration Service (NIS) has revealed some improvement over the years however, there is still much work to be done. They still lack some modern technologies

to monitor the movements of individuals across the borders, there is also poor record keeping and collection of information on migrants. The Nigerian Immigration Service (NIS) has not also really built up a plan or strategy that will enable Nigerians benefit from international migration most especially through immigration of quality skills and investors. However, the security status of the nation state has to be dealt with. These two terms: socio-economic development and security as relating to the functions and responsibility of the Nigerian Immigration Service (NIS) can be achieved if only the agency (Nigerian Immigration Service) can be dedicated and diligent in her duties.

2.2 Socio-Economic Development

The socio-economic status of Nigeria is faulty with many issues which can be related to the push factors. The deficiencies of various institutions in the Nigerian state are responsible for the unworthy socio-economic status. Literature reveals that about 150,000 skilled Nigerians in various important fields which can bring proper innovations such as Nurses, Midwives, Doctors, Engineers etc., left the country. Obviously their decisions were traced to the "Pull" factors from their various destinations and "Push" factors in Nigeria. How has the Nigerian Immigration Service (NIS) raised alarm to the present administration on the importance of skilled individuals and the reasonable amount of skilled individuals leaving the Nigerian state?

Socio-economic development in any state refers to meaningful improvement in the state's economy and most especially the comfortable standard of living of the citizens. Every administration in a nation state holds a duty of bringing socio-economic development in a nation state; citizens expect to see progress as an administration transfer to another.

Every developed country's government speaks 95% of the mind of her citizens, this is evidenced through the socio-economic development strategies of the country. For a nation state to be respected in the international system there must be high level of socio-economic development in the state. This development involves the effectiveness of all sectors that makes up the government (Patrick et al., 2014).

Uju and Joy (2021) reveal that socio-economic development is necessary for the health and safety of a nation state. Sen (2017) also contributes to the validity of the study revealing socio-economic development to be a positive process and progress that initiates sustainable development in the lives of her beneficiaries which are obviously the lives of her citizens (Babalola, 2015).

3.0 METHODOLOGY

This paper made use of the ex-post facto research design which is more of a descriptive research after the events have taken place and the data is already in existence. This type of research design does not in any way control independent variables because the study has already taken place. The population of this study is the Nigerian Immigration Service (NIS) as a body and the migrants. However, since it will be cumbersome to study the entire population within the limited time for this study the target population comprises the Nigerian Immigration Service officials at Alagbon Secretariat, Passport Office Alagbon and Passport Office at FESTAC town, Lagos totalling 2,500 officers. The simple random sampling technique which adopted 10% of the total population was used given 250 officers as actual population for the study. The researcher employed both qualitative data (published articles, books, bulletins, documented papers, unpublished thesis and dissertation) and quantitative data (self-administered questionnaires) while the data was analysed using Chi-Square statistical calculations

4.0 CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

Every Nigerian citizen has a part to play in the effective performance of the Nigerian Immigration Service (NIS) as regards the socio-economic development of the Nigerian state. Nigerians should be security conscious and aware of foreign individuals living around them who might have some questionable characters. If there is any one witnessed, they should be reported to the right authorities. Nigerian citizens should also frown at hosting regular migrants as it is against the nation state's immigration laws.

Every Nigerian citizen should also take the responsibility of educating families and friends (most especially emigrants) on the importance of investing in Nigeria most importantly highly skilled individuals. The Nigerian government has a big role to play in the success of Nigerian Immigration Service (NIS). These roles are as follows: providing infrastructures and releasing funds to enable the agency (Nigerian Immigration Service) carry out their legally assigned duties efficiently without being truncated by loss of resources as this study reveals that the Nigerian Immigration Service (NIS) have various challenges affecting their performance. The Nigerian government has the responsibility of making the Nigerian state very secured to live in by not tolerating any form of violence or political crisis and if there is any it should be properly and quickly handled by the appropriate authorities as security is one of the important 'pull' factors of International Migration that sometimes influences a migrant's decision on a particular territory. The Nigerian government also has the duty of providing various social amenities such as good roads, electricity supply among other amenities.

The Nigerian government also needs to make simple and considerable policies for investors who desires to come into the nation to invest. The Nigerian government should as well try as much as possible to create opportunities and platforms that will encourage Nigerians to live comfortably by improving the economy and its attendant standard of living and reducing cost of living thereby reducing the rate skilled and unskilled labour leaves the shores of the country for greener pasture annually, This way the brain and skill drain syndrome can be drastically reduced. This means that the Nigerian government should help in establishing various attractive pull factors that is good to be true, as this among others might be able to persuade Nigerians abroad and other potential migrants who might want to be interested in investing in the nation state. The Nigerian government should also try as much as possible to cut down the push factors (e.g. high level corruption, insecurity challenges, bad governance, kidnapping) to mention a few which are more of hindrance to the immigrants and a burden to the Nigerian citizens causing them to leave the nation state.

REFERENCES

- Armstrong, M. (2006). *A Handbook of Human Resources Management Practice*, 13th Edn., London, CogaPage. Available from [https://otgo.tehran/0/pdf/Arstrong's %20Handbook%20Human%20Resources%20management%20practice-1pdf](https://otgo.tehran/0/pdf/Arstrong's%20Handbook%20Human%20Resources%20management%20practice-1pdf)
- Adah, B. A. and Abasilin, U. D. (2015). *Development and its Challenges in Nigeria- A Theoretical Discourse*. Macmillan Publishers, Lagos, Nigeria.
- Adeola, G. I. and Fayomi, O. O. (2012). The Political and Security Implications of Cross-Border Migration between Nigeria and her Francophone Neighbours. *International Journal of Social Science*, 1(3), 1-2.
- Adetunji, M. A. (2014). Trans-border Movement and Trading Activities across Nigeria-Benin Republic. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(1).
- Akanji, O. O. (2013). Migration, Conflicts and Statehood problem in Nigeria. *The self*

determination issue. *Journal of Nigerian studies*.

- Fayomi, O. O. (2013). *The Diasporas and Nigeria-Ghana Relations (1979-2019)*. PhD thesis
- Lawal, T. and Oluwatoyin, A. (2011). National development in Nigeria: Issues, Challenges and Prospects. *Journal of Public Administration and Policy Research*, 3(9).
- Nwagwugwu, N., Ayomolu, P. and Oluranti, O. (2015). Political leadership and security management in Nigeria. A study of Boko Haram insurgency in Nigeria. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 20(5).
- Okechukwu. E., Onyishe, I. and Tony, O. (2017). Boko-haram and Security Challenge in Nigeria. *Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review*, 3(1).
- Okeoghene, E. P. (2017). *International Migration and the study of Socio-economic Development in Nigeria: The Role of Nigerian Immigration Service*. Unpublished Master degree in International Relations awarded by Covenant University, Ota, Ogun State, Nigeria.
- Oladiran, A. (2020). *Security Challenge and Development in Nigeria: Leadership to the Rescue*. *International Journal of Academic Research in Public Policy and Governance*, 1(1).

THE ROLE OF INSTITUTIONS IN THE RESOLUTION OF THE IMMIGRANT ISSUE: THE EXAMPLE OF "HIGH IMMIGRANT COMMISSION" ESTABLISHED IN THE OTTOMAN PERIOD

MUHACİR MESELESİNİN ÇÖZÜMÜNDE KURUMLARIN ROLÜ: OSMANLI DÖNEMİNDE TEŞKİL EDİLEN "YÜKSEK MUHACİRİN KOMİSYONU" ÖRNEĞİ

Dr. Metin MENEKŞE

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Tarih Bölümü, Muğla/Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-1192-3161

ABSTRACT

Since the last quarter of the 18th century, the Ottoman Empire was faced with immigration movements, which increased gradually and became suffocating over time. In the early days, there was no planned and programmed resettlement of the immigrants. The state has tried to solve the problems of immigrants through the Ministry of Internal Affairs (Ministry of Interior) and Şehremanet (municipalities) by acting within the available means. However, in the middle of the 19th century, when the number of immigrants increased considerably, there was a need for an institution that would only deal with immigrant affairs, since the existing facilities were insufficient to meet the needs. In this sense, the first immigration commission was established in 1860. From this date on, commissions to serve the immigrants in the last sixty years of the state have not been missing. While the commissions, which will be called with different names over time, were reconstituted, an effort was made to establish a more systematic structure by examining the instructions, regulations and commissions issued in the past. Therefore, each commission established was built on the legacy of the past. One of them is the "High Immigrant Commission (*İskân-ı Muhacirin-i İslamiye Komisyon-ı Âlisi*)", which was established at the end of the 19th century. The commission, which was found to be established in February 1899, operated as a upper commission. The official head of this commission was Sultan II. Abdulhamid became Within the framework of the prepared laws and regulations, it was tried to carry out the dispatch, resettlement and employment processes of the immigrants in a certain order. As a result, in this study, the establishment, organizational structure and activities of this institution, which provides communication between the state and immigrants, are discussed. While doing this, sources of the period (archive documents, newspapers, etc.) and research works were used.

Keywords: Ottoman State, Immigrant Issue, Institutionalization, High Immigrant Commission

ÖZET

Osmanlı Devleti, 18. yüzyılın son çeyreğinden itibaren giderek artış gösteren ve zamanla bunaltıcı bir hal alan göç hareketleriyle karşı karşıya kalmıştır. İlk zamanlarda gelen muhacirlerin planlı ve programlı bir şekilde yerleştirilmesi söz konusu olmamıştır. Devlet, mevcut imkânlar dâhilinde hareket ederek muhacirlerin sorunlarını Dâhiliye Nezareti (İçişleri Bakanlığı) ve şehremanetleri (belediyeler) vasıtasıyla çözmeye çalışmıştır. Fakat muhacir sayısının hayli arttığı 19. yüzyıl ortalarında mevcut imkânların ihtiyaçları karşılamaya yetersiz kalmasından dolayı sadece muhacir işleriyle ilgilenecek bir kuruma ihtiyaç duyulmuştur. Bu anlamda ilk Muhacirin Komisyonu 1860 yılında teşkil edilmiştir. Bu tarihten itibaren de devletin son altmış yılında muhacirlere hizmet edecek komisyonlar eksik olmamıştır. Zaman

içerisinde farklı adlarla anılacak olan komisyonlar yeniden teşkil edilirken geçmişte çıkarılan talimatlar, nizamnameler ve komisyonlar incelenerek daha sistemli bir yapı kurma çabası içerisine girilmiştir. Dolayısıyla kurulan her bir komisyon geçmişin mirası üzerinde yükselmiştir. Bunlardan bir tanesi de 19. yüzyıl sonunda kurulan “Yüksek Muhacirin Komisyonu (*İşkân-ı Muhacirin-i İslamiye Komisyon-ı Âlisi*)”dur. 1899 yılı Şubat ayında kurulduğu tespit edilen komisyon, bir üst komisyon olarak faaliyet göstermiştir. Bu komisyonun resmi başkanı bizzat Sultan II. Abdülhamit olmuştur. Hazırlanan kanun ve yönetmelikler çerçevesinde muhacirlerin sevk, iskân ve istihdam işlemlerinin belirli bir düzen içerisinde yürütülmesine çalışılmıştır. Neticede bu çalışmada, devlet ile muhacir arasındaki iletişimi sağlayan bu kurumun kuruluşu, teşkilat yapısı ve faaliyetleri ele alınmıştır. Bunu yaparken de dönemin kaynakları (arşiv belgeleri, gazeteler vb.) ve araştırma eserlerden istifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Muhacir Meselesi, Kurumsallaşma, Yüksek Muhacirin Komisyonu

GİRİŞ

Göç ve göçmenlik kavramları insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar çeşitli sebeplerden dolayı (iklim değişikliği, zorlama, daha iyi bir hayat arayışı vb.) göç etmişlerdir (Güvenç, 1999, 122). Başka bir deyişle göçleri, terk edilen yerdeki itici sebepler veya gidilen yerdeki çekici sebepler tetiklemiştir. Göçün tanımına baktığımızda ise, en basit anlamıyla, *kişilerin yerleşmek amacıyla bir yerleşim ünitesinden diğerine gitmek suretiyle gerçekleştirdikleri yer değiştirme* hareketidir (İpek, 2016, 150). *Akkayan*’ın yapmış olduğu tanıma göre ise göç, *kişilerin gelecek yaşantılarının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere, sürekli veya geçici bir süre için bir yerleşim ünitesinden bir başkasına yerleşmek amacıyla yaptıkları coğrafi yer değiştirme olayını kapsayan sosyal bir değişim sürecidir* (Akkayan, 1979: 23) Göç, gönüllü veya zorunlu, kısa ya da uzun süreli olsun toplumların sosyal, kültürel, ekonomik ve politik biçimlenmelerini doğrudan etkileyen temel öğelerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Mutluer, 2003: 10).

Osmanlı göç terminolojisinde *göçmen* tabirine karşılık olarak *muhacir* kelimesi kullanılmıştır. Meskûn olduğu bölgede değerlerini yaşatamayan ve değerlerini yaşatabileceği yere göç eden kişi anlamına gelmektedir. Düşmandan kaçıp Türk hâkimiyetindeki topraklara sığınan *kahırzede* ve *zulmdide* Müslümanlardır. Bu insanlar, genellikle ya malını mülkünü terk ile savaş alanından ve düşman mezâlîminden kaçanlar ya da savaş sonrası düşmana terk edilen arazide kalıp yabancı devletin gizli ve aşikâr zulüm ve istibdadına tahammül edemeyerek Anadolu’ya sığınanlardır (İpek, 2014, 16-17). Dolayısıyla yaşadıkları yerde barınmayı zorlaştıran nedenler sonucu göç etmek zorunda kalmışlardır. Göç sebeplerine göre göçmenleri; *sürgünler*, *anlaşmalara tabi göçmenler*, *tahliye olunanlar*, *milli göçmenler*, *mülteciler*, *siyasi mülteciler*, *geri gelenler*, *yurtsuzlar*, *devletsizler* ve diğer terimlerle tanımlamak mümkündür (Eren, 1966, 11; İpek 2006, 17-18).

17. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı’nın her toprak kaybedişinde, Türkler ve diğer Müslüman gruplar göçe zorlanmıştır. Özellikle Balkanlar âdeta bu grupların sürekli göç dalgalarıyla çalkalanmıştır (Popovic 1995, 186). Netice itibariyle, Osmanlı Devleti’nin girdiği savaşları kaybetmesi ve çeşitli siyasal nedenlerle 1783-1914 yılları arasında Kırım, Kafkasya ve Balkanlar’dan 7.4 milyon insanın göç ettiği tahmin edilmektedir (Bkz. Tablo 1; Karpat 2014, 129).

Tablo 1: 1783-1914 Yılları Arasında Osmanlı Devleti'ne Yönelik Göçler

Göç Edilen Yer	Yıllar	Sayılar
Kırım	1783-1856	1.000.000
Kırım ve Kuban	1856-1862	450.000
Kırım ve Kuban	1867-1914	350.000
Kafkaslar	1862-1865	1.500.000
Kafkaslar	1865-1900	1.000.000
Kafkaslar	1874-1877	125.000
Balkanlar	1877-1878	800.000
Balkanlar	1878-1914	2.200.000
Toplam		7.475.000

Osmanlı'nın kaybettiği topraklardan ayrılmak zorunda kalan insanların göçleri hiç kolay olmamıştır. İnsanlar çıplak ayaklarla onlarca yolu gitmek zorunda kalmış; öküz arabalarının çektiği onlarca insan kafilesi çamurlara bata çıka göç yoluna düşmüştür. Örneğin Balkan Savaşları (1912-1913) yıllarında, Osmanlı Devleti'nin her yanını kaplayan göç kabilelerini gören *Şevket Süreyya Aydemir*, Rumeli muhacirlerinin durumunu şöyle ifade etmiştir:

"Evet, Rumeli göçüyordu. Rumeli boşalıyordu. Rumeli Türkleri akıp geliyorlardı. Rumeli'yi asırlarca evvel alan, Rumeli'de asırlardır yaşayan son Türkler, XX. yüzyılın başında alevlenen bu yangının alevleri içinde yanarak, çamurlar içinde eriyerek, her sürünüşte biraz daha azalarak, biraz daha kaybolarak, her an daha koyulaşan bir Karanlığın içinde, sonu bilinmez geleceklere doğru akıyorlardı."
(*Şevket Süreyya Aydemir*, 1976, 322-323).

1. OSMANLI DEVLETİ'NDE MUHACİRİN KOMİSYONLARI TEŞKİLİ

18. yüzyılın sonlarından itibaren yoğun göç hareketleri ile karşı karşıya kalan Osmanlı Devleti, uzun yıllar bu meseleyle ilgili özel bir örgütlenmeye gitmemiştir. Bu dönemde gelen muhacirlerin iskânı ile normal idari organlar uğraşmış ve merkezden gelen talimatlar doğrultusunda hareket edilmiştir. Zaman zaman da muhacirlerin bizzat devlete müracaatları üzerine yapılan yardımlarla iskân işlemi gerçekleşmiştir (Eren, 1966, 39-40).

19. yüzyılın ilk çeyreğinde ortaya çıkan 1821 Rum İsyanı esnasında ve sonrasında Mora'dan gerçekleşen göçler karşısında da sistematik bir organizasyondan ve bunun için ayrılan bütçeden söz etmek mümkün değildir. Bu nedenle sorunlar çok uzun vadeye yayılmıştır (Örenç, 2013, 83-84). Yerel idarelere gönderilen talimatlar doğrultusunda hareket edilmiştir. Nitekim bu dönemde, Mora'yı vatan edinip buraları mamur hale getiren Müslümanlar için acılarla dolu, çok sancılı bir süreç yaşanmıştır. Katliamdan kurtulan pek çok Mora Müslümanı adalara, İstanbul'a, Batı Anadolu sahillerine göç etmek zorunda kalmıştır. Sultan II. Mahmut, vatanlarını kaybetmiş olan muhacirlerin sorunlarıyla yakından ilgilenmiştir. Bu hususta yerel idarecilere sık sık uyarılarda bulunmuştur. İzmir, Aydın, Saruhan idarelerine merkezden yazılan *tenbihnamelerle* muhacirlerin "*hukuk-ı müsaferet*" ve "*uhuvvet-i İslamiyet*" anlayışı çerçevesinde karşılanmalarına ve temel ihtiyaçlarının giderilmesine çalışılmıştır. Muhacirlerin, hâli vakti yerinde olan yerli ahalinin meskenlerine yerleştirilmesi, kendilerine şefkat ve inayet gösterilmesi istenmiştir (İpek, 2006, 83).

Dolayısıyla ilk zamanlarda gelen muhacirlerin işlemleri özel bir teşkilata bağlanmamış, ortaya çıkan meseleler, ilgili bölgeye gönderilen emirlerle halledilmeye çalışılmıştır. Bu dönemde muhacir işleriyle ilgilenecek özel bir idari birimin olmamasının sebebi olarak yerli halkın

muhacirlerin ihtiyaçlarını karşılaması gösterilmiştir. Fakat muhacirlere yapılan bu yardımlar her ne kadar ilk zamanlarda yeterli gelmişse de ileriki tarihlerde bunlar da ihtiyaçları karşılamaya yetmemiştir. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nde, göç ve iskân sorununa biran evvel sistemli bir işleyiş kazandırma düşüncesi hâkim olmuştur (Eren, 1966, 39-40).

Tanzimat Dönemi'nde her alanda olduğu gibi iskân konusunda da devlet değişik yaklaşımlara gitmek durumunda kalmıştır. Kırım Savaşı (1853-1856)'na kadar Dâhiliye Nezareti bünyesindeki kimi daireler muhacirlerin iskânı işiyle uğraşmıştır (Yılmaz, 1999, 588). Kırım Savaşı'ndan sonra akın akın gelen muhacirlerin sevk, iaşe ve iskân işleri ile ilgilenen üst makam ise yine özel bir kurum değil, Ticaret Nezareti olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda Şehremaneti Teşkilatı¹ da Ticaret Nezareti ile birlikte muhacirlerin problemlerini çözmeye çalışmıştır (Saydam, 2010: 103; Dünder, 2001: 58). Nitekim Şehremaneti, 1831 yılında kurulmuş olmakla birlikte ancak 1855 yılından sonra modern bir teşkilat halini almıştır. Her ne kadar yeni kurulmuş bir kurum olsa da muhacir işleri vazifesi Şehremaneti'ne bırakılmıştır. İlk önce devletin merkezi olan İstanbul'da daha sonrada diğer eyaletlerde kurularak faaliyetlerine devam etmiştir (Eren, 1966, 40). Şehremaneti'nin görevleri arasında; Anadolu'ya veya Rumeli'ye gönderileceklerin sevk edilmesi, geçici iskân mahallinin tespiti ve düzenlenmesi, muhacirlerden fakir olanlarının gemi nakliye ücretlerinin ödenmesi, yevmiye tahsisi, yiyecek, giyecek, ev eşyası, kışlık odun, kömür gibi ihtiyaçların temini gibi hususlar yer almıştır (Saydam, 2010: 103). Şehremaneti, halktan ve hazineden aldığı yardımlarla bu görevini 1859 yılına kadar sürdürmüştür (Eren, 1966, 55-56).

1859 yılından itibaren muhacir sayısının ciddi boyutlara ulaşması karşısında Şehremaneti yetersiz kalmıştır. Özellikle Kafkasya'dan Anadolu ve Rumeli'ye yönelik gerçekleşen göçün doğurduğu sorunlar çözülememiştir. Dolayısıyla muhacir işleriyle ilgilenecek yeni bir kurumsal yapının oluşturulması zorunlu hale gelmiştir. Nitekim Sadrazam Ali Paşa, Meclis-i Vâlâ'da yapılan görüşmelerde, bir müddetten beri İstanbul'a gelmekte olan muhacirlerin giderek çoğaldığını ve artık Şehremaneti'nin tek başına bu işin altından kalkamayacağını belirtmiştir (Erdem, 2018, 77). Akabinde muhacir işleriyle ilgilenecek ayrı bir komisyonun oluşturulmasına dair teklif 1 Ocak 1860 tarihli mazbata ile Sadarete sunulmuştur. Sadarete yapılan görüşme sonrasında 4 Ocak 1860 tarihli arz tezkeresi ile bir komisyon kurulmasına karar verilmiştir. Bu karar, 5 Ocak 1860 tarihli irade-i seniyye ile uygun bulunmuş ve 16 Ocak 1860'da *Muhacirin Komisyonu* resmen kurulmuştur (Keleş, 2009: 1172). Padişaha karşı sorumlu olan komisyonun başkanlığına eski Trabzon Valisi Hafız Paşa ve üyeliklerine de Ticaret Muavini Remzi Efendi, Darü's-Şura-yı Askerî Azası Refik Bey², Ulemadan Hacı Pir ve İsmail Efendiler getirilmişlerdir. Ayrıca Babıâli'den de memur ataması yapılmış ve Şehremaneti'nin ikinci muavini Asım Beyin de bu komisyonun çalışmalarına katılması istenmiştir (BOA, İ. MMS., 16/696, 10 Cemaziyelahir 1276/4 Ocak 1860). Muhacir işlerinin görülmesi için de Hayyamiye Kışlası'ndaki daire komisyona tahsis edilmiştir (BOA, A.MKT.NZD., 301-36, 18 Cemaziyelahir 1276/12 Ocak 1860). Daha sonra beş fasıl, otuz dört maddeden oluşan *İskân-ı Muhâcirîn Talimatnâmesi* hazırlanmış ve muhacir işlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesine çalışılmıştır.(Demirtaş, 2009, 218-219).

¹ Şehremaneti; İstanbul'da şehir yönetimi ve günlük işlerin yürütülmesi için 16 Ağustos 1854 tarihinde kurulan şehir yönetimi birimi, belediyedir. Görevleri arasında; şehirde zaruri ihtiyaç maddelerinin sağlanması, yol-kaldırım yapım ve onarım işi, temizlik işleri ve esnafın denetimi yer almaktadır. Bkz. Ortaylı, 2011, 132-134.

² İstanbul'a gelen Çerkes ve Nogay muhacirlerinin işlerini görmek için teşkil edilen komisyona Dârü's-Şura-yı Askerî azasından Refik Bey'in kabul edilmesine dair bkz. BOA, A.MKT.NZD., 301-55, 20 Cemaziyelahir 1276/14 Ocak 1860.

Tablo 2: Muhacirin Komisyonu Kadrosu (1860) (BOA, İ. MMS., 16/696, 10 Cemaziyelahir 1276/4 Ocak 1860)
Görevi/İsmi
Başkan: Eski Trabzon Valisi Hafız Paşa
Aza: Ticaret Muavini Remzi Efendi
Aza: Dârü'ş-Şura-yı Askerî azasından Refik Efendi
Aza: Ulemadan Gürcü İsmail Efendi
Aza: Ulemadan Hacı Pir Efendi
Memur: Şehremaneti ikinci muavinlerinden Asım Bey

İstanbul'a gelen Çerkes ve Nogay muhacirlerinin işlerini görmek için oluşturulan komisyonun (BOA, İ. MMS., 16/696, 10 Cemaziyelahir 1276/4 Ocak 1860) görevleri arasında; gelen muhacirleri misafir etmek, iskân yerlerini (boş, kullanılmayan veya devlete ait arazileri) tespit etmek, onları bu yerlere nakletmek ve gerekirse kendilerine ev-bark, hayvan ve tohum vermek, misafir olarak buldukları veya yerleştirildikleri halde henüz ürün alamayan muhacirlere yevmiye bağlayıp diğer yardımları yapmak, kışlık yakacak vermek, halkın yapacağı yardımları ve hazineden onlar için verilecek paraları kendileri için sarf etmek yer almıştır (Karpas, 2003, 265; Habiçoğlu, 1993, 107-108). 5 Ocak 1860 tarihinde oluşturulan komisyon, Ticaret Nezareti'ne bağlı olarak kurulmuş ancak 1861 yılında bağımsız bir kurum haline getirilmiştir (Yılmaz, 1999, 589).

Muhacirin Komisyonu, 1864 yılına kadar yoğun bir şekilde faaliyet göstermiştir. 1864'te Osmanlı memleketine gelen muhacirlerin iskânlarının büyük ölçüde tamamlanmasıyla komisyonun işlerinde azalma meydana gelmişti. Dolayısıyla Muhacirin Komisyonu'nun vilayet ve sancaklardaki sevk ve iskân memurları 1866 yılında lağvedilmeye başlanmıştır. Bu tarihten sonra gelen kabilelerin iskânları için ise komisyon tarafından iskân memuru, kâtip, tercüman ve zaptiyeler görevlendirilmiştir (Habiçoğlu, 1993, 109). Muhacirlerin azalmasıyla birlikte artık ihtiyaç kalmadığı düşünülen Muhacirin Komisyonu 9 Mart 1875 tarihinde lağvedilmiş ve komisyonun görev ve yetkileri Zaptiye Nezareti'ne devredilmiştir (Demirtaş, 2009, 217).

Osmanlı-Rus Savaşı'nın (1877-1878) çıkmasıyla birlikte yüz binlerce muhacir Osmanlı topraklarına akın edince yeniden bir muhacirin komisyonu kurulmasına karar verilmiştir. 1878'te *İdâre-i Umumiyye-i Muhacirin Komisyonu* kurulmuştur. Bununla birlikte muhacirlerin sayısının artması nedeniyle her vilayette bir muhacir müdürlüğü tesis edilerek örgütlenme genişletilmiştir (Kocacık, 1980, s. 161). Daha sonra II. Abdülhamid başkanlığında *Umum Muhâcirîn Komisyonu* da kurulmuştur. Komisyon, muhacirlerin iskân ve iâşe meseleleri ile ilgili genel kararları almak, muhacirlerin yurtlarına dönmesini sağlamak, Anadolu'ya sevk edilecek olanların iskân mahallerini belirlemekle görevlidir (İpek, 2013, 141-142). Bir zaman sonra *Umum Muhacirin Komisyonu*, *Muhacirin-i Encümen-i Âli* ve *İdare-i Umûmiye-i Muhacirin Komisyonu* adıyla üç komisyon ortaya çıkmıştır. Fakat bu üç komisyonun yaptığı işlerin aynı olduğu ve ayrı ayrı kurumlar olmasının hazineye külfet getirdiği düşünülerek bu üç kurumu bir isim altında birleştirmeyi ya da bunları ortadan kaldırarak tüm işlerin tek bir yerden yürütüldüğü bir kurumun oluşturulması gerektiği fikrinde karar kılınmıştır. Dolayısıyla bütün işlerin yürütüldüğü komisyon *Umûm Muhacirin Komisyonu* adıyla kurulmuştur (Üç komisyonla ilgili detaylı bilgi için bkz. Erdem, 2018, 101-129). Bu komisyon da göçlerin azaldığı 19 Eylül 1894 tarihinde lağvedilmiştir (Yılmaz, 1999, 590-91).

2. YÜKSEK MUHACİRİN KOMİSYONLARI

2.1. Muhacirin Komisyon-ı Âlisi

1897 yılında Osmanlı-Yunan Savaşı ile birlikte Balkanlar'dan yeni göç dalgasının gelmesi üzerine *Muhacirin Komisyon-ı Âlisi*'nin kurulması için çalışmalar başlatılmıştır. Nitekim Bulgaristan, Doğu Rumeli, Bosna, Romanya, Rusya gibi yerlerden gelen muhacirlerin iâşe ve iskânları için tedbirler alınması gerekli görülmüştür.

Geldiği Yer	Muhacir Adedi			Hane
	Kadın	Erkek	Toplam	
Bulgaristan	1634	1709	3343	727
Doğu Rumel	296	333	629	133
Bosna	124	135	259	47
Romanya	126	140	266	60
Rusya	619	677	1296	251
Tırhala- Yenişehir	16	18	34	4

Hazırlanan 27 Kasım 1897 tarihli kararname ile muhacirlerin iskânlarını ve rahatlarını sağlamak için padişahın himayesinde ve Tophane Müşiri Zeki Paşa'nın başkanlığında bir *Muhacirin Komisyon-ı Âlisi* kurulmasına karar verilmiştir. Komisyon, Erkan-ı Harbiye'den dört, Dâhiliye Nezareti'nden iki, Maliye, Ticaret, Nafia nezaretlerinden birer kişi ve Orman İdaresi'nden bir kişi olmak üzere toplam 10 kişiden oluşacaktır. Tophane-i Amire'de tespit edilecek bir mahalde haftada üç gün toplanacaktır. Muhacir sayısının artması durumunda toplantı sayısı artırılabilir (BOA, İ. HUS., 59/69, 2 Receb 1315/27 Kasım 1897; Erdem, 2018, 131-137).

Komisyon, göçler kesilinceye kadar görevine devam edecektir. Komisyonun göçlerle ilgili alacağı önlemler ve hazırlayacağı öneriler, Bâbîâli'ye sunulacak, verilen karara göre hareket edilecektir. Bunun dışında komisyon her ilde yerleşmeye uygun arazileri belirleyerek önlem alınmasını düzenleyecek, muhacirlerin geldikleri yerlerde bıraktıkları malların korunması için gerekli girişimlerde bulunacak, kurulacak köylerin düzgün olması için gerekli planları yapacak, göç edenlere tarım araçları ve hayvan temin edecek, iskele ve istasyonlarda yığılma olmaması için geçici yerleşme yerleri hazırlayacaktır. Her ilde vali, mutasarrıf ve kaymakamlar muhacirlerin iskânından sorumlu olacak, sorumluluklarını yerine getirmeyenler hakkında komisyonca soruşturma açılacaktır (Kocacık, 1980, 161-162).

2.2. İskân-ı Muhacirin-i İslamiye Komisyon-ı Âlisi

19. yüzyılın sonunda, Girit göçleri de dâhil olmak üzere farklı bölgelerden büyük göç dalgalarının gelmeye başlaması³ ile birlikte yeni bir muhacirin komisyonu kurulması gündeme gelmiştir. Nitekim *İskân-ı Muhacirin-i İslamiye Komisyon-ı Âlisi* adıyla kurulacak olan yeni komisyonun, arşiv kayıtları ve basından elde edilen verilerden hareketle 1899 yılı Şubat ayında faaliyet göstermeye başladığı tespit edilmektedir.

³ Özellikle 1897 Türk-Yunan Harbi sonunda imzalanan barış antlaşmasıyla; Osmanlı Devleti, Teselya'dan çıkmaya, Yunanistan da küçük bir savaş tazminatı ödemenin yanı sıra Müslümanların Osmanlı topraklarına göç etmelerine izin vermeye razı olmuştur. Bkz. S. Shaw-E. Shaw, 2010, 257.

Komisyona, hazırlanan nizamnamede *İskân-ı Muhacirin-i İslamiye Komisyon-ı Âlisi* adıyla yer almıştır. Arşiv kayıtlarına bakıldığında ise, devlet organları arasında yapılan yazışmalarda komisyonun adıyla ilgili olarak farklı yazımlar olmuştur. 1899-1906 yılları arasındaki yazışmalarda; *İskân-ı Muhacirin-i İslamiye Komisyon-ı Âlisi*⁴, *Muhacirin-i İslamiye Komisyon-ı Âlisi*⁵, *İskân-ı Muhacirin Komisyon-ı Âlisi*⁶, *Muhacirin Komisyon-ı Âlisi*⁷ şeklinde yazımlar olduğu tespit edilmiştir. Bu farklı yazımlar, bir vilayetin aynı yıl içerisinde komisyona gönderdiği evraklarında dahi görülmektedir. Örneğin Suriye Valisi tarafından 8 Mayıs 1900 tarihinde düzenlenen bir yazı, *İskân-ı Muhacirin Komisyon-ı Âlisi Birinci Azalığı Cânib-i Âlisi*'ne gönderilmiştir (BOA, DH. MHC. 26/64, 25 Nisan 1316/8 Mayıs 1900). Aynı valilik, 31 Mayıs 1900 tarihli yazıyı ise *Muhacirin-i İslamiye Komisyon-ı Âlisi Birinci Azalığı Cânib-i Âlisi*'ne diye göndermiştir (BOA, DH. MHC. 27/52, 18 Mayıs 1316/31 Mayıs 1900). Bu tarz farklı yazımlar ileriki yıllarda da devam etmiştir. Neticede, her ne kadar farklı adlarla karşımıza çıksa da aslında daha önce kurulan *Muhacirin Komisyon-ı Âlisi*'nin devamı olarak 1908 yılına kadar faaliyetlerini sürdürdüğü söylenebilir.

İskân-ı Muhacirin-i İslamiye Komisyon-ı Âlisi'ne bağlı olarak çeşitli iskân yerlerinde *İskân-ı Muhacirin Komisyonu*'nun teşkil edildiği arşiv kayıtlarında görülmektedir. Buna, *Antalya İskân-ı Muhacirin Komisyonu* (BOA, DH. MHC. 24/22, 12 Ramazan 1317/14 Ocak 1900), *Karahisar İskân-ı Muhacirin Komisyonu* (BOA, DH. MHC. 32/59, 9 Teşrinievvel 1316/22 Ekim 1900), *Menemen İskân-ı Muhacirin Komisyonu* (BOA, DH. MHC., 73/8, 30 Teşrinisani 1322/13 Aralık 1906) örnek verilebilir.

2.2.1. Komisyonun Kadrosu ve Birimleri

Komisyonun resmi başkanı Sultan II. Abdülhamit olmakla birlikte fiilî başkanı, yani çalışmalarını yürüten kişi komisyonun birinci azasıdır. Komisyonun birinci azalığına ise Selanik vilayeti eski Valisi Hüseyin Rıza Paşa getirilmiştir (BOA., İ. HUS., 72/46, 30 Kânunusani 1314/11 Şubat 1899). Hüseyin Rıza Paşa ile birlikte Memur-ı Askeriye'den ve Erkân-ı Harbiye'den bir, Mülkiye'den iki olmak üzere dört azadan teşkil edilen komisyon (BOA., İ. HUS., 73/120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899; Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye, Sene 1317/1899, 125, 146-147), Şura-yı Devlet dairesi içerisinde 2-3 birimin tertibi ile işlerini yürütecektir (BOA., İ. HUS., 72/46, 30 Kânunusani 1314/11 Şubat 1899; Malumat, Sayı: 623, 6 Şubat 1314/18 Şubat 1899). Ayrıca Komisyon-ı Âli'nin yazım ve hesap işleri için, ikisi Bâbîâli'den ikisi Maliye'den olmak üzere dört kâtip tayin edilmiştir (BOA., İ. HUS., 73/120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899; Malumat, Sayı: 679, 3 Nisan 1315/15 Nisan 1899). Muhacirlerin iskân ve iâşe işlerinde kullanılmak üzere komisyona senelik 190.080 kuruş bütçe verilmiştir. Ayrıca komisyon üyelerine, dairenin memur ve kâtiplerine senelik 130.968 kuruşluk maaş tahsisatı ayrılmıştır. Komisyon üyelerine makam olarak Sûra-yı Devlet Dairesi yanında 23 odadan oluşan bir yer tahsis edilmiştir (Taşbaş, 2017, 256).

Komisyonun faaliyet gösterdiği süre zarfında kadrosuna bakıldığında; 1899 yılında, birinci aza Rıza Paşa ile birlikte Osman Paşa, Behçet Bey ve Vahid Bey komisyonda yer almıştır. Bu kadro, dönem dönem çeşitli rütbelere almak üzere 1900, 1901, 1902 ve 1903 yıllarında devam etmiştir (Erdem, 2018, 140).

⁴ BOA., İ. HUS., 72/46, 30 Kânunusani 1314/11 Şubat 1899; DH. MHC. 20/61, 12 Eylül 1315/24 Eylül 1899.

⁵ BOA, DH. MHC., 17/3, 26 Nisan 1315/ 8 Mayıs 1899; BOA, DH. MHC., 17/18, 5 Mayıs 1315/18 Mayıs 1899; BOA, DH. MHC. 17/46, 12 Nisan 1315/25 Nisan 1899; BOA, DH. MHC., 24/85, 7 Şubat 1315/19 Şubat 1900; BOA, DH. MHC., 37/59, 19 Şubat 1316/ 4 Mart 1901; BOA, DH. MHC., 51/34, 9 Mayıs 1318/22 Mayıs 1902; BOA, DH. MHC., 53/71, 6 Şubat 1318/19 Şubat 1903.

⁶ İkdâm, Sayı: 1662, 10 Şubat 1314/22 Şubat 1899; BOA, DH. MHC. 26/64, 25 Nisan 1316/8 Mayıs 1900.

⁷ BOA, DH. MHC., 16/20, 6 Şubat 1314/18 Şubat 1899.

8 Haziran 1899 tarihli bir arşiv kaydında, Muhacirin İdaresi'nde yer alan memurlara dair bir çizelge tespit edilmiştir. Bu çizelgeden hareketle görevli memurların isimleri ve aylık maaşlarına dair bilgilere ulaşmak mümkündür (Tablo 4).

Tablo 4: Muhacirin İdaresi'nde Yer Alan Memurlar ve Maaşları (BOA., DH. MH., 562/84, 27 Mayıs 1315/8 Haziran 1899)					
Maaşı (Kuruş)	Maaşın Yüzde Onu		1313 (1897/1898) Senesinde Verilmesi Gereken		Görevli İsmi
	Kuruş	Para	Kuruş	Para	
865	86	50	778	50	İzzetlü Neşat Bey
899	90		809		İzzetlü Mehmed Ata Efendi
430			430		İzzetlü Rıza Bey
530	53		477		Ahmed Sıdkı Efendi
380			380		Ahmed Efendi
410			410		Ahmed Galib Efendi
250			250		Şakir Efendi
50			50		Nazmi Efendi
60			60		Hasan Kamil Efendi
60			60		Hayri Efendi
50			50		Hasan Nazmi Efendi
50			50		Şevket Efendi
250			250		Ahmed Efendi
150			150		Mustafa Efendi
100			100		Cemil Efendi
480			480		Ali Efendi
460			460		Şerif Efendi
300			300		Bahaaddin Efendi
550	55		495		Osman Efendi
457			457		Kamil Efendi
300			300		Davir? Efendi
170			170		Cemil Efendi
52,75			52	75	Hakkı Efendi
52,75			52	75	Cesimi Efendi
30			30		Hasan Efendi
20			20		Hüseyin Reşad Efendi
292			292		Hüseyin Ağa
260			260		Adem Ağa
7.958,50	284	50	7674		

Yüksek Muhacirin Komisyonu'nun yazım ve hesap işlerinden sorumlu kâtipler bulunmaktadır. Yine, 8 Haziran 1899 tarihli arşiv kaydından hareketle bu kâtiplerin isimleri, eski görevleri ve komisyondaki görevleri dolayısıyla aldıkları maaşları hakkında bilgilere ulaşmak mümkündür (Tablo 5).

Tablo 5: Yüksek Muhacirin Komisyonu'nun Yazım ve Hesap İşlerinden Sorumlu Kâtipler (BOA., DH. MH., 562/84, 27 Mayıs 1315/8 Haziran 1899)			
Maaşı (Kuruş)	İsmi	Komisyonadaki Görevi	Eski Görevi
750	İzzetlü Hasan Vehaf Bey Efendi	Umur-ı Tahririye Memuru	Şura-yı Devlet Mülkiye Dairesi Muavinlerinden
375	İzzetlü İsmail Bey	Umur-ı Tahririye Refiki	Adliye Nezareti Mektubi Kalemi Memurlarından
1000	İzzetlü Hacı Hüsnü Bey	Umur-ı Hesabiye Memuru	Maliye Nezareti Aşar ve Rüşumat İdare-i Umumiyesi Aşar Kalemi Mümeyyizi
375	Kadri Efendi	Umur-ı Hesabiye Refiki	Maliye Nezareti Muhasebe-i Umumiyesi Tedkik Kalemi Memurlarından
2.500	Toplam		

1904 yılında Birinci Aza Rıza Paşa'nın vefat etmesi üzerine, uygun bir kişi bulununcaya kadar mevcut üyelerle komisyonun devam etmesine karar verilmiştir (Erdem, 2018, 140-141). 5 Temmuz 1906'da Yüksek Muhacirin Komisyonu Birinci Azalığına İzzet Paşa getirilmiştir. İzzet Paşa'ya bu görevinden dolayı 20.000 kuruş maaş tahsis edilmiştir (Taşbaş, 2017, 257). Komisyonunda, İzzet Paşa ile birlikte Vahit Bey, Osman Paşa, Behçet Bey ve Şura-yı Devlet Azası Refik Bey de yer almış ve üye sayısı beşe çıkmıştır. 1907 yılında İzzet Paşa dışında beş üye ve 2 memur komisyonunda görevlendirilmiştir. Aynı zamanda *Muhacirin İdare-i Umumiyesi* ile çeşitli kalemler teşkil edilmiştir.⁸

Tablo 6: Muhacirin Komisyon-ı Âlisi (1907) (Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye, Dersaadet Sene 1325/1907, 164-166)	
Görevi	İsmi
Birinci Aza Kâtib-i Sani-i Hazret-i Padişahi	Vezir İzzet Paşa
Aza	Vahid Bey
Aza	Refik Bey
Aza	Mehmed Reşad Bey
Aza	Ferik Osman Paşa
Aza	Behçet Bey
Umur-ı Tahririye Memuru	Hasan Vassaf Bey
Umur-ı Hesabiye Memuru	Hacı Hüsnü Bey
Muhacirin İdare-i Umumiyesi	
Memur	Behçet Bey
Muavin ve Başkâtip	Veli Bey
Muavin	Ali Rıza Bey
Tahrirat Kalemi	

⁸ Yıllar içerisindeki kadro durumu ve teşkil edilen birimler Devlet Salnameleri'nden takip edilmektedir. Bkz. *Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye*, Dersaadet Sene 1323/1905, 160-161; *Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye*, Dersaadet Sene 1324/1906, 178-179; *Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye*, Dersaadet Sene 1325/1907, 164-166.

Mümeyyiz	Ahmed Sıdkı Efendi
Sermüsevid	Kamil Efendi
Evrak Kalemi	
Sermukayyid	Hafız Ali Efendi
Heyet-i Hesabiye Kalemi	
Mümeyyiz	Şakir Efendi
Tahkik Kalemi	
Memur	Mehmet Neşet Efendi
Başkâtip	Ahmed Efendi
Sevkiyat Kalemi	
Memur	Mehmed Neşet Bey
Başkâtip	Cemil Bey
Misafirhane Memuru	Hüseyin Efendi

1908 yılında mevcut kadro korunurken, bir memur, bir başkâtip ve bir misafirhane memurundan oluşan *Sevkiyat Kalemi* birimi komisyona dâhil edilmiştir. 1908 yılında komisyonun adı *Muhacirin-i Komisyon-ı Âlisi* olarak geçmektedir (Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye, Dersaadet Sene 1326/1908, s. 128-129). 1909 yılına gelindiğinde ise komisyonla ilgili bilgiye rastlanmamaktadır. Dolayısıyla 1908 yılı içerisinde komisyonun lağvedildiği anlaşılmaktadır.

2.2.2. Komisyonun Göreve Başlaması ve Hazırlanan Nizamname

Yeni komisyonun teşkiliyle ilgili olarak *Malumat* gazetesinin 17 Şubat 1899 tarihli sayısında; “*Memâlik-i Mahrûse-i şahaneye cihât-ı muhtelifeden vürud eden muhacirin-i İslamiye için arazi-i münasibe tedariki ve bunların hüsn-i iskânları ile temin-i refah-halleri esbabını müzakere etmek ve taht-ı riyaset hazret-i hilafet-penâhide olarak dört azadan mürekkebe olmak üzere komisyon-ı mahsûs teşkil ve iş bu komisyonun birinci azalığına Selanik Vilayeti Vali-i Sabıkı devletlü Rıza Paşa hazretleri tayin buyrulmuştur.*” (Malumat, Sayı: 622, 5 Şubat 1314/17 Şubat 1899) şeklinde habere yer verilmiştir (Malumat, Sayı: 623, 6 Şubat 1314/18 Şubat 1899). *İkdam* gazetesinin 22 Şubat 1899 tarihli sayısında ise, *İskân-ı Muhacirin Komisyon-ı Âlisi*'nin, memleketin çeşitli yerlerinden gelecek olan İslam muhacirlerine uygun arazi tedarik etmek ve onların iskânlarını ve refahlarını sağlamak için teşkil edildiği belirtilmiştir (İkdam, Sayı: 1662, 10 Şubat 1314/22 Şubat 1899).

Malumat gazetesinin 18 Şubat 1899 tarihli sayısında, muhacirlerin iskân ve işleri konusunda gerekli tedbirleri almakla görevli olan komisyonun ilk toplantısını 19 Şubat 1899 cumartesi günü yapacağı ilan edilmiştir (Malumat, Sayı: 623, 6 Şubat 1314/18 Şubat 1899). *İkdam* gazetesinin 22 Şubat 1899 tarihli sayısındaki habere göre ise, yukarıda belirtilen cumartesi günü komisyon üyelerinin tümü toplanamamıştır. Nitekim komisyonun birinci azalığına tayin edilen Rıza Paşa, bu günlerde komisyonda görev alacak kâtiplerin seçilmesiyle meşguldür. Rıza Paşa, cumartesi günü, sadece, askeriyeden tayin edilen Osman Paşa ile komisyon işlerine dair görüşmüştür. Diğer iki azanın da seçilmesiyle birlikte komisyonunun çalışmalara başlayacağı belirtilmiştir (İkdam, Sayı: 1662, 10 Şubat 1314/22 Şubat 1899).

Komisyonunun yapacağı çalışmalar esnasında takip edilecek hususlarla ilgili bir nizamname çıkarılmıştır. 29 Mart 1899 tarihli padişah iradesinde de yer alan 17 maddelik (1 özel madde) “*İskân-ı Muhacirîn-i İslamiyye Komisyon-ı Âlisinin Suret-i Teşkiline ve Vezâif ve Selâhiyatına Dair Nizamnâme*”ye göre komisyonun görevleri özetle şu şekildedir:

1. İskân-ı Muhacirin-i İslamiye Komisyon-ı Âlisi, birinci aza ile birlikte memur-ı askeriyeden ve erkân-ı harbiyeden bir ve mülkiyeden iki kişi olmak üzere dört azadan teşkil edilmiştir.
2. Komisyon, muhaceretin arkası alınuncaya kadar görevde kalacak ve birinci azanın başkanlığında şimdilik haftada üç gün toplanacaktır. Birinci azanın gerekli görmesi durumunda ise daha sık toplanacaktır.
3. Çeşitli yerlerden gelen muhacirler için araziler tedarik edilmesi ve iskânlarının sağlanması için de lazım olan sermayenin temini hususunda gerekli tedbirlerin alınması.
4. Devlet tarafından muhacirlerin iskânı için gönderilen para ile birlikte çeşitli şahıslar tarafından yapılan para yardımlarının da mükemmel bir surette defterlere kaydedilmesi ve ayda bir gazetelerde yayınlanması.
5. Nerelerden ne kadar muhacir geldiği, bunların hangi mahallere iskân edildiğine dair bilgilerin yer aldığı cetvellerin her altı ayda bir hazırlanması ve matbuat vasıtasıyla ilan edilmesi.
6. Muhacirlerin gelecekleri yerlerden iskân mahallerine kadar yararlanacakları vapur, tren, araba gibi nakil vasıtalarının temini ve masraflarının vilayetler tarafından karşılanması.
7. Anadolu'da muhacirler için kurulacak olan köylerin muntazaman olmalarını sağlamak maksadıyla, mahalli teşkilatlar tarafından hazırlanan krokileri tetkik ederek onaylamak.
8. Muhacirler için tahsis edilecek mahallerin ziraata elverişli olduğunu tasdik için ziraat mektebinden mezun olan bir memurun Orman ve Maden nezareti vasıtasıyla seçilmesi; kurulacak köylerin muntazam olması; meskenlerin, bulunduğu mahallin iklim ve havasına uygun inşa edilmesi ve hayvan muhafazasına uygun olması; düşük cüretle inşa edilmesi; meskenlerin resim ve planlarının düzenlenmesi için Mühendishane-i Berri'den bir görevlinin mahallere tayin olunması; muhacirlere, ziraat için gerekli olan alet, edevât ve çift hayvanlarının verilmesi.
- g. Muhacirlerden bikudret olan her ailenin iskân edilecekleri yerlere varıncaya kadar ve iskânlarından sonra ziraattan yararlanmaları hususuna kadar bir buçuk, nihayet iki sene zarfında iâşesinin komisyona ait olacağı.
9. Osmanlı memleketine gelen muhacirlerin vatan-ı aslilerinde bıraktıkları emlak, emval ve eşyalarının korunması ve nakli hususunda tedbirler alınması.
10. Muhacirlerin Anadolu kıtasına iskânı lazım geleceğinden bunların peyderpey sevk olunmaları ve kendileri için tahsis edilecek arazi ve mera alanları ve misafir edilecekleri yerlerin cetvellere işlenmesi.
11. Göç edecek nüfusun gerek İstanbul'da gerekse Anadolu sahillerinde çıkacakları iskelelerde yığılıp kalmalarına ve sefalete düşmelerine meydan verilmemesi, iskân yerleri o yakınlarda bulunanlar ile yerleşecekleri evleri tamamlanuncaya kadar beklemek mecburiyetinde kalanların şu anda buldukları yerlerde iskânlarının temin edilmesi, bu yolda komisyon tarafından gerekli tedbirlerin alınması, muhacirlerin evleri bittikten sonra da gruplar halinde oraya sevk edilmeleri.⁹

Yüksek Muhacirin Komisyonu, 29 Mart 1899 tarihli nizamname çerçevesinde çeşitli yerlerden gelen veya gelecek olan Müslüman muhacirler için uygun araziler tedarik etmek ve onların

⁹ "İskân-ı Muhacirin-i İslamiyye Komisyon-ı Âlisinin Suret-i Teşkiline ve Vezâif ve Selâhiyatına Dair Nizamname" için bkz. BOA., İ. HUS., 73/120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899. 22 Aralık 1905 tarihinde de *Düstur*'da aynı şekilde neşredilmiştir. Bkz. *Düstur*, I. Tertip, Cilt: VIII, 309-313. Orijinal hali EK-1'de verilmiştir.

iskân edilmelerini sağlamak için çalışacaktır. Aynı zamanda göçün kolaylaştırılmasına ve muhacirlerin iskânı için gerekli sermayenin temin edilmesine de hizmet edecektir. Nitekim *Malumat* gazetesinin 8 Nisan 1899 tarihli sayısında, komisyonun toplandığı ve muhacirlerin iskânları için boş arazi araştırmasına başlandığı haber verilmiştir (Malumat, Sayı: 672, 27 Mart 1315/8 Nisan 1899).

Yüksek Muhacirin Komisyonu'nun görevlerine dair nizamname layihası, Mabeyn Başkâtipliği'nden yazılan bir genelge ile vilayetlere gönderilmiş ve muhacirlerle ilgili işlerde yapılması gerekenler konusunda artık doğrudan komisyonun birinci azalığı ile görüşülmesi gerektiği bildirilmiştir. İlgili genelge, 18 Nisan 1899'da Edirne, Selanik, Yanya, Manastır, İşkodra, Kosova, Hüdavendigar, Aydın, Ankara, Konya, Kastamonu, Trabzon, Sivas, Diyarbakır, Mamuretülaziz, Erzurum, Bitlis, Van, Musul, Bağdat, Basra, Yemen, Hicaz, Suriye, Halep, Beyrut, Adana, Cezâir-i Bahr-i Sefid ve Trablusgarp vilayetleri ile Biga, Kudüs, Bingazi, İzmit ve Çatalca mutasarrıflıklarına ve şehremanetlerine gönderilmiştir. Ayrıca komisyonunun sevk ve iskân işlerini yürütmek üzere çeşitli vilayetlerde şubeleri kurulmuştur (Taşbaş, 2017, 264).

Muhacirlerin sevk ve iskân işlemlerinde, 29 Mart 1899 tarihli nizamname hükümleri esas alınmıştır. Ayrıca 18 Haziran 1878 tarihinde çıkarılan *Dersaadet Muhacirin İdaresi Hakkında Talimat*'ına¹⁰ da zaman zaman müracaat edilmiştir. 21 Aralık 1905 tarihinde ise *İskân-ı Muhacirîn-i İslamiyye Komisyon-ı Âlisinin Suret-i Teşkiline ve Vezâif ve Selâhiyatına Dair Nizamnâme*" Düstur'da yeniden neşredilmiştir.¹¹ Ayrıca, 1878 yılındaki talimata bağlı olarak İstanbul ve Rumeli sahilinden Anadolu'ya sevk olunacak muhacirlerin iskânları ile ilgili yeni bir talimatname de çıkarılmıştır.¹²

Muhacirlerin sevk ve iskân işlemlerine, onlara yapılacak yardımlara ve muafiyetlere dair olan 1878 tarihli talimatname; 1) Teşkilat-ı Umumiye Dair, 2) İdare-i Umumiye-i Muhacirin Komisyonuna Ait, 3) Umur-ı Hesabiye Şubesine Dair, 4) Umur-ı İskâniye Şubesine Mütferri, 5) Devair Şubeleri Hakkında olmak üzere beş bölüm ve 48 maddeden oluşmaktadır.¹³ Dolayısıyla muhacirlerle ilgili yürütülecek faaliyetler detaylı bir şekilde ortaya konulmuştur.

21 Aralık 1905 tarihli talimatname ise; 1) Vilâyetlere tâyin olunan memurlar ve vilâyet merkezlerinde teşkil edilecek komisyonlar, 2) Çeşitli maddeler, 3) Muhacirlerin sevkıyatı, 4) Muhacirlere verilecek tayinat, 5) Muhacirlere verilecek arazi ve malzemeler olmak üzere 5 bölümden ve 34 maddeden oluşmaktadır.¹⁴ Ayrıca çiftçi sınıfına verilecek araziyle ilgili aynı tarihli başka bir talimat daha yer almıştır (Bkz. Düstur, I. Tertip, Cilt: VIII, 1943: s. 322). Bu talimatnamede, 1878 yılındakine göre daha detaylı bilgilere yer verilmiştir. Örneğin, muhacirlere verilecek arazi miktarı konusunda 1878 talimatnamesinde bilgi verilmezken 1905 yılında verilmiştir.¹⁵

2.2.3. Yüksek Muhacirin Komisyonu'nun Öne Çıkan Çalışmalarına Dair Değerlendirme

Komisyon, muhacirler için uygun araziler tedarik ederek onların refahını sağlamak; bu yolda nizamname çerçevesinde hareket ederek gerekli tedbirleri almak, araştırmak ya da üst

¹⁰ BOA., İ. MMS., 59/2786, Lef: 3-1, 3-2, 3-3, 17 Cemaziyelahir 1295/18 Haziran 1878; Eren, 1966: 97-113.

¹¹ 21 Aralık 1905 tarihli nizamname maddeleri için bkz. *Düstur*, I. Tertip, Cilt: VIII, 309-313.

¹² Talimatname maddeleri için bkz. *Düstur*, I. Tertip, Cilt: VIII, 313-322.

¹³ Detaylı bilgi için bkz. BOA., İ. MMS., 59/2786, Lef: 3-1, 3-2, 3-3, 17 Cemaziyelahir 1295/18 Haziran 1878; Eren, 1966, 97-113.

¹⁴ Talimatname maddeleri için bkz. *Düstur*, I. Tertip, Cilt: VIII, 313-322.

¹⁵ Buna göre, her hanenin nüfusu ve arazinin verimliliği göz önüne alınarak 20 dönümden 50 dönüme kadar arazi verilmesi kabul edilmiştir. Bkz. *Düstur*, I. Tertip, Cilt: VIII, 322.

makamlara arz etmekle mükelleftir. Amaç, muhacirlerin hayatlarını kolaylaştırmaktır (BOA., İ. HUS., 73/120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899).

Komisyon, kendisine ayrılan bütçe ile ne kadar muhaciri nereye iskân ettiğini her ay cetvel halinde kayıt altına alıp altı ayda bir bu cetvelleri padişaha sunmakla yükümlüdür. Aynı zamanda muhacirlerin asıl vatanlarında bıraktıkları eşyaları ve emlakları için de gerekli olan adli girişimlerde bulunacaktır (BOA., İ. HUS., 73/120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899).

Komisyon, muhacirlerin iskânı için ön gördüğü kararları birinci aza vasıtasıyla doğrudan doğruya vilayetin valisine iletilecek ve gerekli işlemler komisyon kararlarına göre yapılacaktır. Vilayetin mülki idarecileri ve memurları, muhacirlerin iskânı konusunda komisyonun faaliyetlerine engel ya da alınan kararları uygulamada zafiyet gösterirse komisyon tarafından düzenlenecek şikâyet mazbatasını padişaha sunulacak ve gerekli muamele ona göre uygulanacaktır (BOA., İ. HUS., 73/120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899).

Masraflar için bir defaya mahsus olmak üzere komisyon tarafından iane tertip edilecek ve yine bir defaya mahsus olmak üzere bütün resmi dairelerin bütçesinden komisyon faaliyetleri için para ayrılacaktır. Devlet tarafından tahsis edilen para ve hayırseverlerin yapacağı yardımların kayıtları muntazam bir şekilde tutularak gazetelerde ilan edilecektir (BOA., İ. HUS., 73/120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899).

*“İskân-ı Muhâcirîn-i İslâmiyye Komisyon-ı Âlisi'nin sûret-i teşkiline ve vezâ'if ve salâhiyetine dâir nizamnâme lâyihası sureti”*nde; muhacirlerin gelecekleri yerlerden iskâna tâbi tutuldukları bölgelere kadar olan vapur, demiryolu ve araba ücretleri ile beraberlerinde getirdikleri hayvanların nakliye bedellerinin ilgili vilayetler tarafından karşılanması kararlaştırılmıştır (BOA., İ. HUS., 73/120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899).

Gelen muhacirlerin büyük çoğunluğu aç ve perişan bir durumdadır. Savaş ortamının da etkisiyle oluşan zulüm, baskı ve şiddetten kaçıp Osmanlı Devleti'ne sığınmışlardır. İhtiyaç sahibi olan her ailenin iskân yerine varmaları, iskânlarının tamamlanması ve ziraattan istifade etmelerine kadar, bir buçuk iki sene için iaşeleri geçici olarak Yüksek Muhacirin Komisyonu'na ait olmuştur. Nitekim *“İskân-ı Muhâcirîn-i İslâmiyye Komisyon-ı Âlisi'nin sûret-i teşkiline ve vezâ'if ve salâhiyetine dâir nizamnâme lâyihası sureti”*nde şu ifadelerle yer verilmiştir;

“Muhâcirînden bî-kudret olan her â'ilenin vatan-ı asliyesinden iskân idilecek mahalle vusûlüne ve ba'de'l-iskân zirâ'atden istifâdesi husûlüne kadar güzerânı tabî'î bulunan bir buçuk nihâyet iki sene zarfında i'âşesi komisyon-ı âliye â'id olacak ve içlerinde erbâb-ı sanâyi'den bulunanların taşrada erbâb-ı sanâyi'i az olan şehirlere yerleşdirilmek üzere iskân me'mûrları tarafından virilecek ma'lûmâta göre sûret-i ma'îşetlerince komisyon-ı âli cânibinden tedâbir-i lâzime ittihâz olunacaktır.” (BOA., İ. HUS., 73/120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899).

Zor şartlar altında yolculuk yapıp limanlara ulaşan muhacirlerden birçoğunun yiyecek ekmeği dahi yoktur. Bu nedenle muhacirlerin geçici veya kalıcı iskân bölgelerine yerleştirilmelerine kadar kendilerine ekmek yardımı yapılmasına çalışılmıştır. Buna karşın muhacir sayısında yaşanan artış ve hazinenin yetersizliği, yardımların yapılması konusunda devleti zor durumda da bırakmıştır. Bu nedenle ancak komisyonun belirlediği çok fakir ve muhtaç durumdaki kişilere ilk etapta yardımlar yapılabilmiştir.

Muhacirlere yapılan ekmek ve para bağışları, vilayetlerde teşkil edilen komisyonlar tarafından organize edilmeye çalışılmıştır. Bu komisyonlarda idarî ve askerî görevlilerin yanı sıra vilayetin önde gelen insanları da yer almıştır (Ortaylı, 2011: 87). Teşkil edilen iane komisyonları, muhacirlerin ihtiyaçlarının karşılanması için hummalı bir çalışma yürütmüşlerdir. Örneğin Ödemiş'te, Girit muhacirlerinin iaşe ve istirahatlerini temin için Belediye Reisi Ali Efendi tarafından bir komisyon kurulmuştur. Burada bulunan yaklaşık 60 nüfus muhacirin iaşelerinin

karşılanması için bu komisyon eli ile önemli çalışmalar yürütülmüştür. Ayrıca komisyona vilayet idaresi tarafından 1.000 kûsur kuruş yardım gönderilmiştir (Ahenk, Sayı: 754, 24 Kânunusani 1314/5 Şubat 1899).

Muhacirlerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan yardım komisyonları, her muhacir için 20 kıyye ekmek değerinde bir bilet düzenlemiştir. Muhacirlerin ekmeklerini bu biletle fırınlardan almaları amaçlanmıştır (Ahenk, Sayı: 760, 5 Şubat 1314/17 Şubat 1899). Komisyonlar tarafından yürütülen kampanyaların yanı sıra yerel halk tarafından da yiyecek bağışında bulunulmuştur.¹⁶ Buna ek olarak, belediyelerin de ihtiyacı olan muhacirlere bağış topladığı görülmüştür (Ahenk, Sayı: 681, 30 Eylül 1314/12 Ekim 1898. Dolayısıyla muhacirlerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasında komisyonların faaliyetleri ve yerel halkın cömertliği önemli rol oynamıştır.

İaşe konusunda yapılan yardımlarının yanı sıra ihtiyaç sahibi muhacirlere belli miktarda yevmiye, yani günlük maaş da tahsis edilmiştir. Bu konuda komisyon tarafından kayıtlar tutulmuştur. İskân bölgelerinde, birtakım istisnalar olmakla birlikte genel olarak muhacirlere 40 para (1 kuruş) yevmiye verildiği tespit edilmiştir. Muhacirlerin yevmiye alma durumları komisyon tarafından takip edilmiştir. Nitekim zaman içerisinde çeşitli gerekçelerle yevmiyeleri kesilebilmiştir. Örneğin 1905 yılına ait bir kayıta, Girit muhacirlerinin almış olduğu yevmiyelerin, vefat, evlilik akdi, başka bir yere göç etme gibi durumlar nedeniyle kesildiğine dair bilgiye yer verilmiştir. Muhacirlerin ismi, memleketi ve yaşına dair bilgiler de yer almıştır (BOA., DH. MHC., 68/1, Ağustos 1321/Ağustos 1905).

Tablo 7: 1905 Tarihli Yevmiye Defterinden Örnekler (BOA., DH. MHC., Dosya No: 68, Gömlek No: 1, Ağustos 1321/Ağustos 1905)		
Muhacir İsmi	Yaşı	Durumu
Kandiyeli Nefise Hadice bin Derviş	50	Vefat etmiştir.
Laşidli Hüseyin bin Mustafa	4	Vefat etmiştir.
Kandiyeli Şerife bin Selim	65	Edirne'ye gitmiştir.
Kandiyeli Fatma bin Ali	10	Edirne'ye gitmiştir.
Hanyalı Hüseyin Efendi bin Hasan	60	Vefat etmiştir.
Hanyalı Gülbeyaz bin Hüseyin	18	Evlenmiştir.
Hanyalı Hadice bin İsmail	18	Evlenmiştir.
Hanyalı Zahide bin İsmail	14	Evlenmiştir.
Hanyalı Raziye bin Nuri	11	Vefat etmiştir.
Kandiyeli Beyaz bin Ahmed	25	Selanik'e gitmiştir.
Kandiyeli Hadice bin Süleyman	19	İzmir'e gitmiştir.
Kandiyeli Latife bin Süleyman	11	İzmir'e gitmiştir.
Hanyalı Zehra bin Emin	53	Girit'e dönmüştür.
Hanyalı Hayriye bin Osman	43	Girit'e dönmüştür.
Hanyalı Ahmed bin Salih	15	Girit'e dönmüştür.
Hanyalı Mehmed bin Salih	14	Girit'e dönmüştür.
Hanyalı Hüseyin bin Salih	11	Girit'e dönmüştür.

¹⁶ Ahenk gazetesinde konuyla ilgili makaleler vardır. Bazı örnekler şu şekilde verilebilir: "Hacızâde Ferruh Efendi ekmek ve et yardımı yapmıştır." Bkz. Ahenk, Sayı: 654, 30 Eylül 1314/12 Ekim 1898; "Giritli muhacirler için bir hanım bir zembil pirinç vermiştir..." ve "Musulluzâde Hüseyin Bey muhacirlere et ve pilavdan oluşan yemek vermiştir." Bkz. Ahenk, Sayı: 741, 10 Kânunusani 1314/22 Ocak 1899; "Kadızzâde Ethem Efendi, Müftü Camii'ne yerleştirilmiş olan Giritli muhacirlere yemek vermiştir." Bkz. Ahenk, Sayı: 759, 4 Şubat 1314/16 Şubat 1899.

Devlet, muhacirleri öncelikli olarak geçici iskânâna tâbi tutma ve daha sonra da kalıcı iskân bölgelerine gönderme eğiliminde olmuştur (Halaçoğlu, 2002, 888-889). Muhacirlere tahsis edilecek yerlerin ziraata elverişli olduğunu tasdik etmek için Orman ve Maadin Nezareti tarafından ziraat mektebinde öğrenim görmüş olanlardan bir memur seçilip görevlendirilmesi istenmiştir (BOA., İ. HUS., 73/120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899).

Muhacirlerin özel durumları dikkate alınarak esnaf sınıfından olanları için şehir merkezlerinde, ziraat erbabından olanları için köylerde meskenler inşa edilmiştir. Esnaf sınıfına 300 ilâ 1.000 kuruş arasında sermaye verilmesi, ziraat erbabına ise boş arazi, tohumluk, çift öküzü, tarım araç-gereçleri verilmesine çalışılmıştır (BOA., DH. MHC., 64/3, Lef: 119-1, 18 Teşrinisâni 1318/1 Aralık 1902). Devlet, tarım faaliyetlerini ve hayvancılığı teşvik ederek, muhacirlerin kalıcı iskân yerlerinde üretici konumuna gelmelerine çalışmıştır. Devletin bu yöndeki öncelikli beklentileri arasında;

- üzerindeki malî yükü hafifletmek,*
- iskân bölgelerindeki nüfusun devamlılığını sağlamak,*
- nüfus üzerinde etnik bir denge oluşturmak,*
- toprakların işletilmesinin sürekliliğini teminat altına almak,*
- sınırların güvenliğini sağlamak, yer almıştır (Erkan, 1999, 613).*

Mahsulün alımına kadar yiyecek, giyecek vs. gibi günlük ihtiyaçlarının karşılanmasına devam edilmiştir (BOA., DH. MHC., 64/3, Lef: 119-1, 18 Teşrinisâni 1318/1 Aralık 1902). Kış mevsiminin şiddetli geçtiği yerlerde ihtiyaç sahiplerine padişahın ihsanı ile odun ve kömür verilmesine çalışılmıştır (BOA., DH. MHC. 36/17, Lef: 3-1, 28 Teşrinievvel 1316/10 Kasım 1900).

*“İskân-ı Muhâcirîn-i İslâmiyye Komisyon-ı Âlisi ’nin sûret-i teşkiline ve vezâ’if ve salâhiyetine dâir nizamnâme lâyihası sureti”*nde muhacir köylerinin belirli bir plana göre inşası şartı getirilmiştir. Bu planlı köylerin kroki ve planlarının yapılması ile kontrolü Yüksek Muhacirin Komisyonu’na bırakılmıştır (BOA., İ. HUS., 73/120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899).

Muhacirleri önceleri kent, kasaba ve köylerdeki mevcut boş binalarda iskân eden Osmanlı Devleti, muhacir konusunda zamanla daha kurumsal bir yapıya bürünerek daha planlı bir politika geliştirmiştir. Artık gelen muhacirler kent ve kasabaların çevresinde yeni mahalleler kurulmak suretiyle ya da yeni köylerin teşkiliyle daha modern bir şekilde iskân edilmişlerdir. Hem mahalleler hem de köyler yeni bir tarzda, dama tahtası dizilişinde kurulmuştur (Çelik, 1996, 127).

Resim 1: Adana'ya Gönderilen Muhacirler İçin 40 Mesken Olarak Tesis Edilen Mahalle, 1900¹⁷

Tesis edilen mahalle ve köylerin çarşı ve pazarlarının muntazam bir şekilde taksim edilmesi söz konusu olmuştur. Aynı zamanda muhacir meskenlerinin bölgenin iklim ve hava koşullarına göre yapılmasına, hayvan muhafazasına da elverişli olmasına dikkat edilmiştir. Meskenlerin resim ve planlarını tanzim için de Mühendishane-i Berrî Hümayûn'dan yetişmiş olanlardan seçilecek bir heyetin iskân mahalline gönderilmesi istenmiştir (BOA., İ. HUS., 73/120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899).

Resim 2: Adana'da İnşa Edilen Meskenlerin Açılışı, 1900¹⁸

¹⁷ "Adana'ya izam olunan Muhacirin-i İslamiyenin iskânı için merkez-i vilayette tesis edilen kırk haneden müteşekkil mahalle-i cedidenin yan taraftan görünüşü". Bkz. *Servet-i Fünûn*, Sayı: 487, 29 Haziran 1316/12 Temmuz 1900.

¹⁸ "Saye-i merahim-vaye-i hazret-i padişahide ahiren Adana'ya sevk olunan Muhacirin-i İslamiye için inşa edilen hanelerin resm-i küşadı". Bkz. *Servet-i Fünûn*, Sayı: 484, 8 Haziran 1316/21 Haziran 1900.

Yerli halkın meskenleri ile sonradan bölgeye gelip yerleşen muhacirlerin meskenleri arasında yapısal farklılıklar vardır. Muhacirlere ait köylerde yapılan meskenler genel olarak “U” şeklinde dizilmiştir. Bu plana göre ortada boş kalan kısım da köy meydanını oluşturmuştur. Bu durumda muhacir mahalleleri veya köyleri eskilere nazaran daha planlı bir şekil almıştır (Kocacık, 1980, s. 170-171).

Resim 3: Mersin’de İnşa Edilen Meskenlerin Açılışı, 1899¹⁹

İnşaatta kullanılan malzemenin türünden ve yapım tekniğinden kaynaklanan farklılıklar yerli köyler ile muhacir köylerinin belirgin bir şekilde ayırt edilmesini sağlamıştır. Nitekim bazı bölgelerde muhacirlerin gelmesine kadar taş meskenlere ve kiremitli çatılara rastlanmazken, muhacirlerin gelmesiyle birlikte bu tür meskenlerin sayısı artmaya başlamıştır. Örneğin Bursa’dan Konya’ya trenle yolculuk yapan Mehmet Ziya Efendi, “*Bursa’dan Konya’ya Seyahat*” adlı eserinde, Girit muhacirleri için inşa edilen meskenlere duyduğu hayranlığı şöyle ifade etmiştir: “*Burada Milli Eğitim’e ait kaplıca ve çeşmelerin yanında, padişah tarafından benzeri görülmemiş bir tarzda 30-40 kadar ev yaptırılmış ve Girit muhacirleri yerleştirilmiştir. Bu meskenler, üzerleri kiremitli, boyalı badanalı yapılmış olduğundan yerli ahaliye ait üzerleri çerden çöpten, topraktan olan meskenlerden farklılık arz etmektedir.*” (İhtifalci Mehmet Ziya, 2010, 238).

¹⁹ “*Mersin’de Muhacirin-i İslamiye için inşa edilen hanelerin resm-i küşadı*”. Bkz. *Servet-i Fünûn*, Sayı: 476, 13 Nisan 1315/25 Nisan 1899.

Resim 4: 1899 Yılında Mersin’de İnşa Edilen Meskenler, 1899²⁰

Meskenlerin yanı sıra muhacirlerin ibadet ve eğitim ihtiyaçları için de camii ve mektep inşa edilmesine çalışılmıştır. Nitekim muhacirlerin iskân olunacağı her kasaba ve köyde lüzumu kadar mektep ve camii-i şerif inşa ettirilmesinin padişah iradesi olduğu vurgulanmıştır (BOA., DH.MHC., 36/17, 28 Teşrinievvel 1316/10 Kasım 1900). İnşaat alanının belirlenmesinden sonra hem temel atma esnasında hem de inşaatın bitiminde devlet erkânının, yerli halkın ve muhacirlerin hazır bulunduğu törenler düzenlenmiştir. Muhacirler, yapılan hizmet dolayısıyla başta padişah olmak üzere devlet erkânına, komisyon üyelerine teşekkür etmişlerdir. Nitekim dönemin basında da “*padişahım çok yaşa*” ifadelerine sık sık yer verilmiştir.

Resim 5: *Servet-i Fünûn* Dergisi Kapak Sayfasında Osmanlı Arması ile Birlikte “Padişahım Çok Yaşa” Yazısı

(*Servet-i Fünûn*, Sayı: 442, 19 Ağustos 1315/31 Ağustos 1899)

²⁰ “*Saye-i merhamet-vaye-i hazret-i padişahide Mersin’e sevk olunan Muhacirin-i İslamiye için kasaba civarında inşa edilen haneler*”. Bkz. *Servet-i Fünûn*, Sayı: 476, 13 Nisan 1315/25 Nisan 1899.

Resim 6: Karahisar-ı Sahip Kasabasında Bulunan Muhacirlere Cami-i Şerif, Mektep ve Haneler İnşası İçin Yapılan Tören, 1899²¹

Son olarak ele alınacak önemli bir husus da *muhacir arzuhalleridir*. Arzuhal, bir dilek veya şikâyet bildirmek üzere alttan üste yazılan ve bugünkü karşılığı dilekçe olan belge türüdür (Kütükoğlu, 2013, 303). Osmanlılar'da en tabii bir hak isteme aracı olarak yaygın bir şekilde kullanılmıştır (İpşirli, 1991, 447). Nitekim Türk devlet geleneğinde devlet-halk ilişkileri önemli bir yere sahiptir. Hakan, halkın hâmisidir ve onun can, mal ve ırzının korunmasından sorumludur. Halkın karnını doyurmak, çıplaklarını giydirmek, düşmana karşı korumak, Hakan'ın yani devletin en önemli görevidir (Öztürk, 2018, 211-213).

Muhacir arzuhalleri genellikle sığındıkları padişahın merhameti, adaleti, koruyuculuğunu öne çıkaran ve İslam halifesi kimliğine vurgu yapan dua cümlesi ile başlamaktadır. Daha sonra arzuhal yazan kişi veya kişiler nereden geldiklerini ve nereye sevk edildiklerini belirtmektedirler. Bu girişten sonra mevcut olan sorun bazen oldukça detaylı anlatılmakta ya da kısaca özetlenmektedir.

Arzuhal yazan kişi sorununu anlattığı bölümde özellikle *bir çözüm bulamamasından* yakınarak içinde bulunduğu durumu *en etkin kelimelerle ve hürmetkâr bir dille* anlatmaktadır. Arzuhallerde muhacirlerin şikâyet ettikleri konular ise şöyledir: *uzun süre iskân bölgelerinde yerleştirilmedikleri, yevmiyelerini alamadıkları, aç ve sefil bir durumda oldukları, yerli ahalinin arazilerine el koydukları, kendilerine vaat edilen arazi ve tarım aletlerini alamadıkları, mahalli yetkililerin görevlerini yapmadıkları, kendilerine kötü davranıldığı* gibi iskân bölgelerinde yaşanan en temel insani sorunlardır. Yaşanılan olumsuzluklar anlatıldıktan sonra arzuhalin son kısmında yetkili makamdan beklenti dile getirilerek dua cümlesi ile bitirilmektedir. Özellikle beklenti padişahın ihsanı ve adaletidir. Çoğu arzuhalde eğer adalet var ise cümlesine sıkça rastlanmaktadır. Yani arzuhallerin sonuç kısmı muhacirlerin koruyucusu olan *padişahın adalet ve merhamet* duygusu öne çıkarılarak formüle edilmiştir.

²¹ "Saye-i inayetvaye-i hazreti padişahide Karahisar-ı Sahip kasabasında iskânları kararlaştırılan Muhacirin-i İslamiyeye mahsus cami-i şerif, mektep ve hanelerin vaz-ı esas resmi". Bkz. *Servet-i Fünûn*, Sayı: 442, 19 Ağustos 1315/31 Ağustos 1899.

Resim 7: 54 Girit Muhacirine Ait Bir Arzuhal

(BOA., A. MKT. MHM., 524/2, 20 Teşrinisani 1319/3 Aralık 1903).

Bu anlamda, devlet ile muhacirler arasındaki iletişimin sağlanmasında komisyon önemli bir rol oynamıştır. Muhacirler, yeni hayatlarına adım attıkları ilk günden itibaren sorunlarının çözümünde komisyona başvurmuşlardır. Endişe, şikâyet ve temennilerini devlete iletmek için bireysel ya da toplu olarak arzuhal kaleme almışlar ve komisyona vermişlerdir. Dolayısıyla komisyona güven duyduklarını da göstermişlerdir. Kimi zaman iskân bölgesi hakkında, kimi zaman görevliler ve yerli ahaliyle ilişkileri hakkında düşündüklerini yazılı olarak ifade etmişlerdir. Bu anlamda çok sayıda arzuhal örneği ile karşılaşılmaktadır. Arzuhallerin işlem görme sürecine bakıldığında ise, yönetimin arzuhalleri ciddi bir şekilde ele aldığı ve dile getirilen sorunların biran önce çözülmesine çalışıldığı görülmektedir. Örneğin 1899 yılında Kozan'a gelen Girit muhacirlerinden Bilal isimli muhacir, 19 Ağustos 1900 tarihinde İskân-ı Muhacirin Komisyonu'na yazdığı arzuhalde:

“Dokuz ay evvel iskân için Kozana geldik, mutasarrıf bizi iskân etmiyor, sevgili padişahımızın sadakası olarak verilen yevmiyelerimiz bir aydan ziyadedir verilmiyor. Halimizi arz ediyoruz, Mutasarrıf hiddetlenerek Petraki, Kostaki gibi alaycı, küçümseyici sözler sarfediyor. 49 hane muhacir kullarınız aşıktan helak olacak, hayatımızın muhafazasını merhamet-i padişahiye istirham eyleriz. Bu telgraflın parasını da nafakamızdan kesip verdik.” (Demirel, 2017, 1500).

Bu arzuhalden üç gün sonra Adana vilayetine gönderilen telgrafta; muhacirlerin süratle iskân edilmesi, bu tür şikâyetlere meydan verilmemesi ve neticenin de bildirilmesi istenmiştir (Demirel, 2017: 1500).

3. MUHACİRİN MESELESİNDE KURUMSALLAŞMA ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Osmanlı Devleti, 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan savaşlar ve akabinde meydana gelen göçler nedeniyle de kurumsal ve yasal tedbirler almaya devam etmiştir. Nitekim Balkan Savaşları (1912-1913) sırasında ve sonrasında meydana gelen büyük göç dalgasıyla birlikte yeniden teşkilatlanma yoluna gitmiştir. 13 Mayıs 1913'te kabul edilen ve dört bölüm, kırk beş maddeden oluşan *İskân-ı Muhâcirin Nizamnâmesi* ile daha geniş bir düzenleme gerçekleştirilmiştir. 1914 yılı başlarında ise Dâhiliye Nezareti bünyesinde *İskân-ı Aşair ve Muhâcirin Müdüriyeti* kurulmuştur. Müdüriyetin görevleri arasında; aşiretlerin tüm ihtiyaçlarını karşılamak, dışarıdan gelecek muhacirlerin sevk, iaşe ve iskânlarını sağlamak ve

Osmanlı topraklarından dışarıya göçü engellemek yer almıştır (Dündar, 2001, 60). Müdüriyet, 1916 yılına gelindiğinde *Aşair ve Muhâcirîn Müdüriyet-i Umumiyesi*'ne dönüştürülmüştür. Merkez teşkilatı içerisinde; iskân, sevk, aşair, istatistik, personel, muhasebe, evrak, teftiş ve fen heyeti şubeleri teşkil edilmiştir (İpek, 2013, 142). Cumhuriyet dönemine gelindiğinde müdüriyetin görevi *İskân-ı Muhâcirîn Umum Müdürlüğü*'ne devredilmiştir (Kocacık, 1980, 162).

Buraya kadar verilen bilgilerden hareketle söylenebilir ki Osmanlı Devleti, 18. yüzyıl sonlarından 20. yüzyılın başlarına kadar yaşanan kitlesel göç hareketlerinin en önemli intikal bölgelerinden birisi olmuştur. Her geçen gün muhacir sayısının artmasına paralel olarak bu sorunun çözümüne ilişkin uygun bir yasal ve kurumsal düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur. Özellikle kitlesel göçün ortaya çıkardığı ekonomik, siyasal ve toplumsal sorunlar, mevcut durumu daha karmaşık hale getirdiğinden, sorunun çözümü için yapılacak düzenlemelerin daha sistemli, planlı ve programlı olması gerekmiştir.

Bu hedef doğrultusunda 1860 yılında kurulan Muhacirin Komisyonu, muhacir işlerinin çözümüne ilişkin atılan ilk kurumsal adım olmuştur. Komisyon her ne kadar bir süre sonra lağvedilmiş olsa da aslında farklı isimler alarak Cumhuriyet dönemine kadar çalışmaya devam etmiştir. Bu ilk komisyon, sonrakiler için bir temel teşkil etmiş ve bu alanda oluşturulan her bir kurum bu temel üzerinde yükselmiştir. Her geçen dönem daha deneyimli ve etkin biçimde göç politikası yürütülmüştür. Teşkilat yapısı zamanla daha da geliştirilmiştir.

Komisyonu bağli olarak çeşitli işlere yönelik alt birimler oluşturulmuştur. Bu birimlerin her biri sorumlu oldukları işlerde faaliyet göstermiştir. Biri uluslararası yardım toplarken, bir diğeri ülke içinden yardımlar toplamaya çalışmıştır. Bir başkası ise sadece iskân işleriyle veya sevkîyat ile meşgul olmuştur. Her vilayette de komisyona bağli çalışan muhacir müdürlükleri teşkil edilmiştir (Tekeli, 2008, 151-152).

19. yüzyıl içinde ve 20. yüzyıl başlarında komisyonun yetkileri ve sorumlulukları önemli ölçüde genişletilmiştir. İmparatorluğun son yıllarında bu kurum sadece muhacirlerin sorunlarıyla değil, vatandaşlık ve dolayısıyla kimlik sorunlarına da bakan başlıca makam haline gelmiştir. Böylelikle muhacirlerin yerleştirilmesi, devletin hem reformunda hem de merkezileşmesinde önemli rol oynayacak bazı kilit kurumların ve uygulamaların oluşturulmasına ve güçlendirilmesine ortam sağlamıştır (Kasaba, 2012, 138-139).

Meydana gelen kitlesel göçler, ortaya çıkışı ve gelişimi açısından sıkıntılı bir süreç olarak karşımıza çıksa da sonuçları itibariyle yeni düzenlemelerin yürürlüğe girmesine vesile olmuştur. Göç ve muhacir meselesinin çözümü merkezi düzeyde kurumsallaşmıştır (İçduygu ve diğeri, 2014, 90-91).

Muhacirin Komisyonu, İslam dünyasında doğrudan, rasyonel ve uzun vadeli bir sosyal planlamayla ilgilenen ilk kurumu teşkil etmiştir. Göçün düzenlenmesi ve yerleşim politikasının belirlenmesi konusunda dünyada ilk kurumsal örnek olarak tarihteki yerini almıştır (Karpat, 2002, 322). Nitekim Avrupa ülkeleri kitlesel göç hareketleriyle ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra karşılaşmıştır. İkinci Dünya Savaşı'na kadar "göç gönderen" konumda olan bu ülkeler, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren göç alan topraklar haline gelmişler ve buna paralel olarak kendi göç politikalarını oluşturmaya başlamışlardır (Canpolat ve Arıner, 2012, 11-12).

SONUÇ

Muhacirlerin kalıcı iskân bölgelerine yerleştirilmeleri ve bu yerlerde hayatlarını idame ettirebilmeleri için belirli bir süre zarfında her açıdan desteklenmeleri gerekmiştir. Bu nedenle Osmanlı Hükümeti, muhacirlerin huzur ve refahını sağlamak adına elindeki bütün imkânları

seferber etmiştir. Merkezde ve taşrada muhacir komisyonları oluşturularak teşkilatlanmaya gidilmiş ve muhacirlerin işleriyle sistemli bir şekilde ilgilenilmesi amaçlanmıştır. Devlet yöneticileri, muhacir meselesinde, taşra ve merkezdeki muhacirin komisyonlarının görüşleri doğrultusunda hareket etmiştir. Dolayısıyla muhacirin komisyonlarının üzerine düşen sorumluluk ağır olmuştur.

Perişan bir halde gelen muhacirlerin önce geçici olarak misafir edilmesi, ardından daimî iskân yerleri tespit edilerek buralara yerleştirilmesi ve temel ihtiyaçlarının biran önce giderilmesine çalışılmıştır. Bu anlamda hazırlanan talimatname ve nizamnameler doğrultusunda hareket edilmiştir. Muhacirler ile devlet arasındaki iletişimin sağlıklı bir şekilde yürütülmesine dikkat edilmiştir. Özellikle komisyona dilekçe yoluyla bildirilen yardım talepleri, şikâyetler titizlikle incelenmiş ve bir an önce çözüme kavuşturulmasına çalışılmıştır. Her ne kadar talimatname veya nizamnamelerde yer alan maddelerin pratikte uygulanması her zaman mümkün olmamışsa da devletin, bir önceki dönemlere göre çok daha ayrıntılı, planlı, programlı bir şekilde hareket ettiğini söylemek mümkündür.

Neticede, ilk zamanlarda Şehremaneti bünyesinde olan göç idaresi, sorunun büyümesiyle birlikte 1860 yılında kurulan Muhacirin Komisyonu kontrolüne geçmiştir. Muhacirin Komisyonu ile birlikte göç ve muhacir idaresi konusunda Cumhuriyet'e intikal edecek bir kurumsallaşma başlamıştır. Her geçen dönem daha deneyimli ve etkin biçimde göç politikası yürütülmüştür. Teşkilat yapısı zamanla daha da geliştirilmiştir.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

BOA, A. MKT. MHM. 524/2, 20 Teşrinisani 1319/3 Aralık 1903.

BOA, A.MKT. NZD. 301-36, 18 Cemaziyelahir 1276/12 Ocak 1860.

BOA, A.MKT. NZD. 301-55, 20 Cemaziyelahir 1276/14 Ocak 1860.

BOA, DH. MH. 562/84, 27 Mayıs 1315/8 Haziran 1899.

BOA, DH. MHC. 16/20, 6 Şubat 1314/18 Şubat 1899.

BOA, DH. MHC. 17/18, 5 Mayıs 1315/18 Mayıs 1899.

BOA, DH. MHC. 17/3, 26 Nisan 1315/ 8 Mayıs 1899.

BOA, DH. MHC. 17/46, 12 Nisan 1315/25 Nisan 1899.

BOA, DH. MHC. 20/61, 12 Eylül 1315/24 Eylül 1899.

BOA, DH. MHC. 24/22, 12 Ramazan 1317/14 Ocak 1900.

BOA, DH. MHC. 24/85, 7 Şubat 1315/19 Şubat 1900.

BOA, DH. MHC. 26/64, 25 Nisan 1316/8 Mayıs 1900.

BOA, DH. MHC. 27/52, 18 Mayıs 1316/31 Mayıs 1900.

BOA, DH. MHC. 32/59, 9 Teşrinievvel 1316/22 Ekim 1900.

BOA, DH. MHC. 36/17, Lef: 3-1, 28 Teşrinievvel 1316/10 Kasım 1900.

BOA, DH. MHC. 37/59, 19 Şubat 1316/ 4 Mart 1901.

BOA, DH. MHC. 51/34, 9 Mayıs 1318/22 Mayıs 1902.

BOA, DH. MHC. 53/71, 6 Şubat 1318/19 Şubat 1903.

BOA, DH. MHC. 64/3, Lef: 119-1, 18 Teşrinisâni 1318/1 Aralık 1902.

BOA, DH. MHC. 68/1, Ağustos 1321/Ağustos 1905.

BOA, DH. MHC. 73/8, 30 Teşrinisani 1322/13 Aralık 1906.

BOA, DH. MHC. 36/17, 28 Teşrinievvel 1316/10 Kasım 1900.

BOA, İ. HUS. 72/46, 30 Kânunusani 1314/11 Şubat 1899.

BOA, İ. HUS. 73/120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899.

BOA, İ. MMS. 16/696, 10 Cemaziyelahir 1276/4 Ocak 1860.

BOA, İ. MMS. 59/2786, Lef: 3-1, 3-2, 3-3, 17 Cemaziyelahir 1295/18 Haziran 1878.

Resmi ve Süreli Yayınlar

Ahenk, Sayı: 654, 30 Eylül 1314/12 Ekim 1898.

Ahenk, Sayı: 741, 10 Kânunusani 1314/22 Ocak 1899.

Ahenk, Sayı: 754, 24 Kânunusani 1314/5 Şubat 1899.

Ahenk, Sayı: 759, 4 Şubat 1314/16 Şubat 1899.

Ahenk, Sayı: 760, 5 Şubat 1314/17 Şubat 1899.

Düstur, I. Tertip, Cilt: VIII, 1943: s. 313-322.

Düstur, I. Tertip, Cilt: VIII, Ankara 1943, s. 309-313.

İkdam, Sayı: 1662, 10 Şubat 1314/22 Şubat 1899.

Malumat, Sayı: 622, 5 Şubat 1314/17 Şubat 1899.

Malumat, Sayı: 623, 6 Şubat 1314/18 Şubat 1899.

Malumat, Sayı: 672, 27 Mart 1315/8 Nisan 1899.

Malumat, Sayı: 679, 3 Nisan 1315/15 Nisan 1899.

Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye, Dersaadet Sene 1317/1899.

Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye, Dersaadet Sene 1323/1905.

Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye, Dersaadet Sene 1324/1906.

Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye, Dersaadet Sene 1325/1907.

Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye, Dersaadet Sene 1326/1908.

Servet-i Fünûn, Sayı: 442, 19 Ağustos 1315/31 Ağustos 1899.

Servet-i Fünûn, Sayı: 476, 13 Nisan 1315/25 Nisan 1899.

Servet-i Fünûn, Sayı: 484, 8 Haziran 1316/21 Haziran 1900.

Servet-i Fünûn, Sayı: 487, 29 Haziran 1316/12 Temmuz 1900.

Ticaret ve Nafia Nezareti İstatistik Umumi İdaresi. (1316). *Devlet-i Aliyye-i Osmaniye'nin Üçyüz Onüç Senesine Mahsus İstatistik-i Umumisi*. Dersaadet: Âlim Matbaası.

Araştırma Eserler

Akkayan, T. (1979). *Göç ve Değişme*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. Yay. No: 2573.

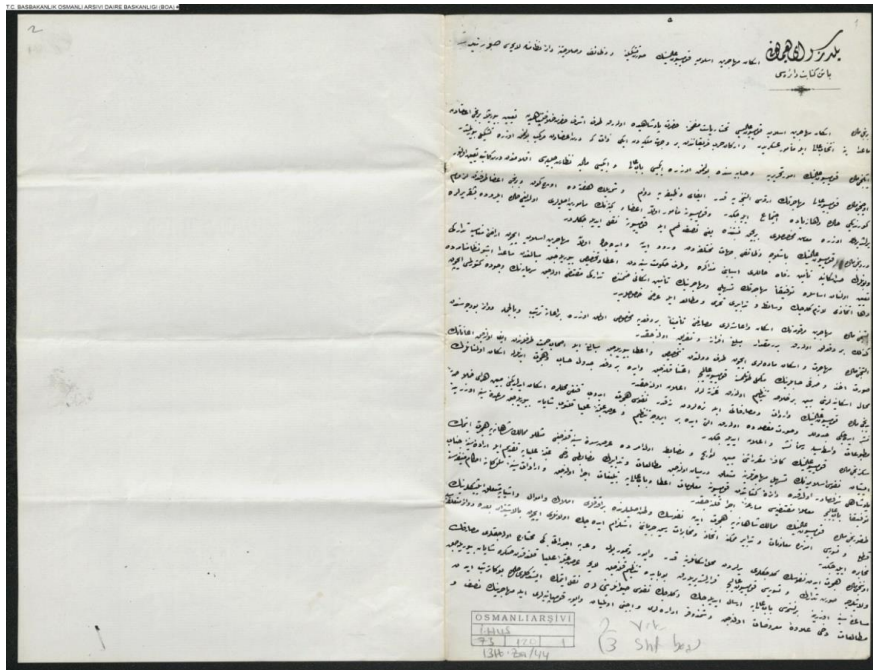
- Aydemir, Ş. S. (1976). *Makedonya'dan Asya'ya Enver Paşa*, İstanbul: Remzi Yayınları.
- Canpolat, H. ve Arıner, H. O. (2012). *Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi*. ORSAM Rapor No:123. Ankara.
- Çelik, G. (1996). Osmanlı Türkiye'sine XIX. YY. Sonlarında Yapılan Göçlerin Sosyo-Ekonomik Bakımdan Tahlili. *Tarih Boyunca Balkanlardan Kafkaslara Türk Dünyası Semineri (29-31 Mayıs 1995)*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, s. 117-130.
- Demirel, F. (2017). Muhacirlerin Yazdığı Arzuhallerin Osmanlı Tarih Yazımı Açısından Değerlendirilmesi. *Geçmişten Günümüze Göç*. Cilt: III, Osman Köse (Edt.), Samsun: Canik Belediyesi Yayınları, s. 1499-1504.
- Demirtaş, M. (2009). Kırım Savaşı ve 93 Harbi Sürecinde Osmanlı Memleketine Gelen Göçmenlerin Sevk ve İskânları. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. Sayı: 41, Erzurum, s. 215-238.
- Dündar, F. (2001). *İttihat ve Terakki'nin Müslümanları İskân Politikası (1913-1918)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erdem, U. (2018). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Muhacir Komisyonları ve Faaliyetleri (1860-1923)*. Ankara: TTK Basımevi.
- Erkan, S. (1999). XIX. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı Devleti'nin Göçmenleri İskân Politikasına Yabancı Ülkelerin Müdahaleleri. *Osmanlı*. Güler Eren (Ed.). 4, s. 612-631.
- Güvenç, B. (1999). *İnsan ve Kültür*, Ankara: Remzi Kitabevi.
- Habiçoğlu, B. (1993). *Kafkasya'dan Anadolu'ya Göçler ve İskânları*. İstanbul: Nart Yayınları.
- Halaçoğlu, A. (2002). Balkanlar'dan Anadolu'ya Yönelik Göçler. *Türkler*. Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca (Ed.). 13, s. 887-895.
- İçduygu, A., Erder, S. ve Gençkaya, Ö. F. (2014). *Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet Oluşumundan Ulus-ötesi Dönüşümlere*. İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi.
- İhtifalci Mehmet Ziya. (2010). *Bursa'dan Konya'ya Seyahat*, Melek Çoruhlu (Yayına Haz.), İstanbul.
- İpek, N. (1996). Göçmen Köylerine Dair. *Tarih ve Toplum*, 25 (150), s.15-21.
- İpek, N. (1999). *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri (1877-1890)*. Ankara: TTK Yayınları.
- İpek, N. (2006). *İmparatorluktan Ulus Devlete Göçler*. Trabzon: Serander Yayınları.
- İpek, N. (2013). Osmanlı Devleti'nin Göç ve İskân Politikaları. N. İpek ve M. Taştemir (Ed.), *Osmanlı'da İskân ve Göç*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- İpek, N. (2014). Kaynakların Dilinde Göç Kavramı. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*. Yıl: 9, Sayı: 17, Güz, s. 9-20.
- İpek, N. (2016). İsmail Bey Gaspiralı ve Göç. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, Sayı: 21, 2016, s. 149-162.
- İpşirli, M. (1991). Arzuhal. *TDV İslam Ansiklopedisi*. Cilt: III, İstanbul, s. 447-448.
- Karpat, K. H. (2002). Muslim Migration. K. H. Karpat (Ed.), *Studies on Ottoman Social and Political History: Selected Articles and Essays*. Leiden: Brill, s. 311-323.
- Karpat, K. H. (2003). *Osmanlı Nüfusu (1830-1914) Demografik ve Sosyal Özellikleri*. Bahar Tırnakçı (Çev.), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

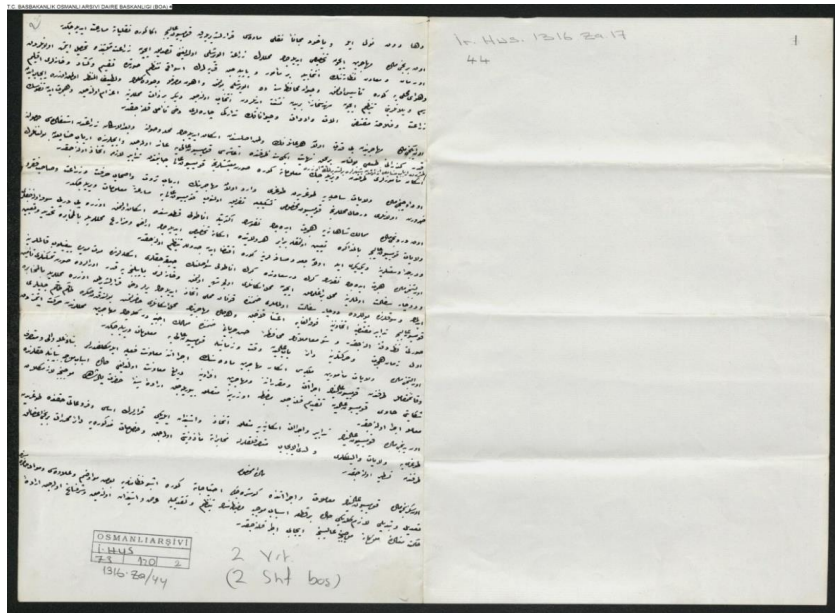
- Karpat, K. H. (2010). *Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler*. Bahar Tırnakçı (Çev.), İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karpat, K. H. (2014). *Osmanlı Modernleşmesi: Toplum, Kurumsal Değişim ve Nüfus*. Ceren Elitez (Çev.), İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kasaba, R. (2012). *Bir Konargöçer İmparatorluk: Osmanlıda Göçebeler, Göçmenler, Sığınmacılar*. A. Ortaç (Çev.). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Keleş, E. (2009). Kırım Savaşı'ndan Sonra Gelen Muhacirlerin Mentеше Sancağı'nda İskânı. *Turkish Studies*. 4/8, s. 1166-1188.
- Kocacık, F. (1980). Balkanlar'dan Anadolu'ya Yönelik Göçler (1878-90). *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*. Sayı: 1, İstanbul 1980, s. 137-190.
- Kütükoğlu, M. S. (2013). *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Ankara: TTK Basımevi.
- Mutluer, M. (2003). *Uluslararası Göçler ve Türkiye: Kuramsal ve Ampirik Bir Alan Araştırması-Denizli/Tavas*. Çantay Kitabevi.
- Ortaylı, İ. (2011). *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahallî İdareleri (1840-1880)*, Ankara: TTK Basımevi.
- Örenç, A. F. (2013). Yunanistan'ın Bağımsızlığı Sonrası İlk Türk Muhacirlerin Sorunları. *Balkanlar ve Göç*, Ali Fuat Örenç-İsmail Mangaltepe (Edit.), s. 69-97.
- Öztürk, M. (2018). Osmanlı Devletinde Arzuhallerin Devlet-Halk İlişkileri ve Medeniyet Tarihi Bakımından Önemi. *XVII. Türk Tarih Kongresi (Ankara, 15-17 Eylül 2014)*, Cilt IV, I. Kısım, Ankara: TTK Basımevi, s. 211-229.
- Popovic, A. (1995). *Balkanlar'da İslam*. (Türkçesi: Komisyon), İstanbul: İnsan Yayınları.
- Saydam, A. (2010). *Kırım ve Kafkas Göçleri (1856-1876)*, Ankara: TTK Basımevi.
- Shaw, S. J. - Shaw, E. K. (2010). *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, Mehmet Harmanlı(Çev.), Cilt: II, İstanbul.
- Taşbaş, E. (2017). *Halifenin Gölgesine Sığınanlar, Göçler ve Muhacirin-i İslamiye Komisyonu*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Tekeli, İ. (2008). *Göç ve Ötesi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Yılmaz, M. (1999). XIX. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Muhaciri İskân Politikası. *Osmanlı*, Cilt: 4, Ankara, s. 587-602.

EK-1

İskân-ı Muhacirîn-i İslamiyye Komisyon-ı Âlisinin Suret-i Teşkiline ve Zeaif ve Selâhiyatına Dair Nizamnâme

LHUS 00073.00120.001

(BOA., İ. HUS., Dosya No: 73, Gömlek No: 120, 17 Mart 1315/29 Mart 1899)

İskân-ı Muhacirîn-i İslâmiyye Komisyon-ı Âlîsi'nin Nizâm-nâme Lâyihası:

İskân-ı Muhacirîn-i İslâmiyye Komisyon-ı Âlîsi'nin sûret-i teşkiline ve vezâ'if ve salâhiyyetine dâ'ir nizâm-nâme lâyihası suretidir.

Birinci madde: İskân-ı Muhacirîn-i İslâmiyye Komisyon-ı Âlîsi taht-ı riyâset-i mefhara-ı hazret-i pâdişâhîde olarak taraf-ı eşref-i hazret-i hilâfet-penâhîden ta'yîn buyurulan birinci a'zâdan mâ-adâ yine intihâb-ı âlî ile me'mûr-ı askerîden ve erkân-ı harb ferîkânından bir ve cihet-i mülkiyyeden iki zât ki dört a'zâdan mürekkeb bulunmak üzere teşkil buyurulmuştur.

İkinci madde: Komisyon-ı âlînin umûr-ı tahrîriyye ve hesâbiyyesinde bulunmak üzere ikisi Bâb-ı Âlî ve ikisi Mâliye Nezâret-i Celîlesi aklâmından dört kâtib ta'yîn olunur.

Üçüncü madde: Komisyon-ı âlî muhâceretin arkası alınıncaya kadar îfâ-yı vazîfeye devâm ve şimdilik haftada üç gün ve birinci a'zâ tarafından lüzum görüldüğü halde daha ziyâde ictimâ' eyleyecektir ve komisyona me'mûr olan a'zâ ve ketebenin me'mûrîn-i asliyyeleri olduğu halde ilerüde başka yerlerde yerleşdirilmek üzere ma'âş-ı muhassasları bir buçuk nisbetinde yani nisf zam ile komisyona nakl idileceklerdir.

Dördüncü madde: Komisyon-ı âlînin başlıca vezâ'ifi cihât-ı muhtelifeden vurûd eden ve idecek olan muhâcirîn-i İslâmiyye için arâzî-i münâsibe tedârîki ve bunların hüsn-i iskânıyla te'mîn-i refâh halleri esbâbını müzâkere ve taraf-ı hukûmet-i seniyyeden i'tâ ve tahsîs buyurulacak mebâliğden mâ-adâ işbu nizâm-nâmede ta'yîn olunan esâslara tevfiken muhâceretin teshîli ve muhâcirînin te'mîn-i iskânı zımında tedârîki muktezî olacak sermâyenin vücûda getirilmesi için daha ittihâzı lâzım gelecek vesâ'it ve tedâbiri taharrî ve mutâla'a ile arzı husûslarıdır.

Beşinci madde: Muhâcirîn-i merkûmenin iskân ve i'âşeleri masârifini te'mînen bir def'aya mahsûs olmak üzere bir i'âne tertîb ve bi'l-cümle devâ'ir bütçesinden kezâlik bir def'alık olarak birer mikdâr meblağ ifrâz ve tefrîk olunacaktır.

Altıncı madde: Muhâceret ve iskân maddeleri için taraf-ı devletden tahsîs ve i'tâ buyurulacak mebâliğ ile ashâb-ı hamîyyet taraflarından îfâ olunacak i'ânâtın sûret-i ahz ve sarfi hesâblarının mükemmel tutulmasına komisyon-ı âlîce i'tinâ kılınacak ve ayda bir def'a cedvel-i hesâb ve hicret idenlerle iskân olunanların mahâll-i iskâniyyelerini mübeyyin bir hülâsa tanzîm olunarak gazetelerle i'lân olunacaktır.

Yedinci madde: Komisyon-ı âlînin vâridât ve masârîfâtı ile nerelerden ne kadar nüfûs hicret edüb hangi mahallere iskân edildiğini mübeyyin her ay hülâsaten neşr edeceği cedveller ve sûret-i mufassalada olarak altı ayda bir ayrıca tanzim ve arz-ı 'atebe-i ulyâ kılınub şâyân buyurulacak müsâ'ade-i seniyye üzerine matbû'ât vâsıtasıyla resmen neşr ve i'lân idilecektir.

Sekizinci madde: Komisyon-ı âlînin kâffe-i mukarrarâtını mübeyyin levâyih ve mazâbıt evvel emrde arz-ı südde-i seniyye kılınacağı misillü memâlik-i şâhâneye hicret itmek isteyen nüfûs-ı İslâmiyye'nin teshîl-i muhâceretlerine müte'allik der-miyân olunacak mütâla'ât ve tedâbirin mazâbıtı dahî atebe-i 'ulyâyâ takdîm ile irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-sâdır oldukda dâire-i kitâbetden komisyona ma'lûmât i'tâ ve Bâb-ı Âlî'ye teblîğât icrâ olunacak ve irâdât-ı seniyye-i mulûk-âne ahkâm-ı münîfesine tevfiken Bâb-ı Âlî'ce mu'âmele-i mukteziyyesi musâra'atan icrâ kılınacaktır.

Dokuzuncu madde: Komisyon-ı âlînin memâlik-i şâhâneye hicret iden nüfusun vatan-ı asliyyelerinde bıraktıkları emlâk ve emvâl ve eşyâya müte'allik ilişkilerinin kat' ve tesviyesi

emrinde mu'âvenât ve tedâbir-i mümkinine ittihâz ve muhâbereât-ı resmîyye cereyânını istilzâm idecek olanları için bi'l-istîzân ba'dehû devâ'ir-i müte'allikasıyla muhâbere eyleyecektir.

Onuncu madde: Hicret iden nüfusun geleceklere yerlerden mahall-i iskânlarına kadar vapur ve demiryol ve araba ucûrâtı gibi muhtâc olacakları masârifin vilâyetlerce sûret-i tedârik ve tesviyesi komisyon-ı âlice kararlaştırılarak bu bâbda tanzîm kılınacak lâyiha arz-ı 'atebe-i 'ulyâ kılındıktan sonra şâyân buyurulacak müsâ'ade-i seniyye üzerine bir nüshası Bâb-ı Âli'ye irsâl idilecek ve gelecek nüfusu hayvanlarını da nakl etmek istedikleri hâlde buna terettüb iden mutâla'ât dahî ilâveten ma'rûzât olunacak ve şimendüfer idâreleri ve ecnebi olmayan vapur kumpanyaları ile muhâcirînin nisf daha dün nevl ile veyâhûd meccânen nakli mâddesi kararlaştırılarak komisyon-ı âlice ona göre nakliyyâta musâra'at idilecektir.

On birinci madde: Muhâcirîn için tahsîs idilecek mahallerin zirâ'ata elverişli olduğunu tasdik için zirâ'at mektebinde tahsîl itmiş olanlardan Orman ve Me'adin Nezâretî'nin intihâbıyla bir me'mûr ve yapılacak karyelerin esvâkı muntazam sûretde taksîm ve küşâd ve hâneleri iklim ve havâ-yı mahallîye göre te'sîs olunmak ve hayvan muhâfazasına da elverişli bulunmak ve ehven-i masrafla vücûda gelmek ve latîfü'l-manzar olmak üzere icâb iden resm ve planlarını tanzîm için Mühendis-hâne-i Berrî'den neş'et idenlerden intihâb olunacak diğer bir zât mahallerine i'zâm olunacak ve hicret iden nüfusun zirâ'at ve felâhata muktezî âlât ve edevât ve hayvanâtın tedâriki çâreleri dahî te'emmül kılınacaktır.

On ikinci madde: Muhâcirînden bî-kudret olan her â'ilenin vatan-ı asliyyesinden iskân idilecek mahalle vusûlüne ve ba'de'l-iskân zirâ'atdan istifâdesi husûlüne kadar güzerânı tabî'î bulunan bir buçuk nihâyet iki sene zarfında i'âşesi komisyon-ı âliye âi'd olacak ve içlerinde erbâb-ı sanâyi'den bulunanların taşrada erbâb-ı sanâyi'i az olan şehirlere yerleştirilmek üzere iskân me'mûrları tarafından virilecek ma'lûmâta göre sûret-i ma'îşetlerince komisyon-ı âli cânibinden tedâbir-i lâzime ittihâz olunacaktır.

On üçüncü madde: Vilâyât-ı sâhiliyyeye doğrudan doğru[ya] vârid olan muhâcirînin erbâb-ı servet ve ashâb-ı hîrfet ve zirâ'at ve sâhib-i fakr u zaruret olanları derhal mahallerince komisyon-ı mahsûs teşkîliyle tefrîk olunub komisyon-ı âliye musâra'atan ma'lûmât virilecektir.

On dördüncü madde: Memâlik-i şâh-âneye hicret idecek nüfusun ekseriyyetle Anadolu kıt'asında iskân olunmak üzere peyder-pey sevk olunacakları vilâyât komisyon-ı âlice bi'l-müzâkere ta'yîn olunmağla beraber her vilâyette iskân tahsîs idilecek arâzî ve mezâri' mahalleriyle bi'l-muhâbere tahdîd ve ta'yîn ve derece-i vus'atlerine ve yekdiğeri ile olan ba'd ve mesâfelerine göre iktizâ iden cedveller tanzîm olunacaktır.

On beşinci madde: Hicret idecek nüfusun gerek Der-sa'âdet'de gerek Anadolu sevâhilinin çıkacakları iskelelerinde müddet-i medîde yığılub kalmalarına ve düçâr-ı sefâlet olmalarına mahal birağılmamak için mahall-i iskânları evvelce tehyi'e olunmak ve hâneleri yapılmaya kadar oralarda sûret-i temekkünleri te'mîn idilmek ve sevklerinde yollarda düçâr-ı sefâlet olmamaları zımında konak mahalli ittihâz idilecek yerler dahi kararlaştırılmak üzere mahalleriyle bi'l-muhâbere komisyon-ı âlice tedâbir-i mukteziyye ittihâzına fevka'l-gâye

i'tînâ kılınacak ve her halde muhâcirînin mahall-i iskânları hazırlanmış bulunduktan sonra tâkım tâkım celbleri sûreti nazar-ı dikkate alınacaktır ve şu mu'âmelâtın muhâfaza-ı hüsn-i cereyânı zımında memâlik-i ecnebiyyeden gelecek muhâcirîn mahallerinden hareket itmezden evvel zamân-ı hicret ve hareketlerine dâ'ir Bâb-ı Âlî'den vakt u zamânıyla komisyon-ı âliye ma'lûmât virilecektir.

On altıncı madde: Vilâyât me'mûrîn-i mülkiyyesi iskân-ı muhâcirîn maddesinin icrâ'âtına mu'âvenet-i fi'liyye ile mükellefdirler binâ'en aleyh vâlî ve mutasarrıf ve kâ'im-i makâmlar tarafından komisyon-ı âlinin icrâ'ât ve mukarrarâtına ve muhâcirîn efrâdına dirîğ-i

mu'âvenet olduğu halde esbâb-ı müveccehe beyânıyla haklarında şikâyeti hâvî komisyon-ı âliden takdim kılınacak mazbata üzerine müte'allik buyurulacak irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mücebince lâzım gelen mu'âmele icrâ olunacaktır.

On yedinci madde: Komisyon-ı âlînin tedâbir ve icrâ'ât-ı iskâniyyeye müte'allik ittihâz ve istîzân iylediği kararların esâs ve fûrû'âtı hakkında doğrudan doğruya vilâyât vâililikleri ve lede'l-icâb mutasarrıflıklarla muhâberâta me'zûniyyeti olacak ve husûsât-ı mezkûreye dâ'ir muharrerât birinci a'zâlık tarafından tastîr olunacaktır.

Madde-i mahsûsa

On sekizinci madde: Komisyon-ı âlînin mu'âmelât ve icrâ'âtında göstereceği ihtiyâcâta göre işbu nizam nâmeye ba'zı mevâdd zam ve ilâvesi ve mevâdd-ı hâzırasının ta'dîl ve tebdîli lâzım geldiği halde bir kıt'a esbâb-ı müveccehe mazbatasının tanzîm ve takdîmiyle arz ve istîzân olunacak ve şeref-sânih olacak irâde-i hikmet-mu'tâde-i mulûkâne müceb-i âlîsınca icrâ kılınacaktır.

**AFGHANISTAN AS A MIGRATION SOURCE:
CHALLENGE FOR UKRAINE'S DOMESTIC POLICY****Natalya Orlovska**Odessa National Maritime University, Educational and Scientific Maritime Institute of
Humanities, Criminal and Administrative Law Department, Odessa, Ukraine

ORCID ID: 0000-0002-4400-560X

Yulia Stepanova National Academy of the State Border Guard of Ukraine named after Bogdan Khmelnytsky,
Science Research Department, Khmelnytsky city, Ukraine

ORCID ID: 0000-0001-7698-3486

ABSTRACT

Ukraine's migration policy has been showing certain self-stability for many years:

on the one hand, Ukraine is not a country of high migration demand; traditionally it is a transit territory for further movement of outside migration flows to EU countries. Moreover, the internal rules for migrants stay legalizing in Ukraine are enough strict;

on the other hand, the state and the titular population basically tolerate migrants coming within Ukraine for education, treatment, refugee status, and so on.

There are legal communities (diasporas) in Ukraine, including the Afghan ones. Their basic centers are located in such large urban Kyiv, Kharkiv and Odesa agglomerations. In total, about 5,000 Afghans live in Ukraine, but almost 2,000 of them are without legalization.

The issue of Afghan migrants has recently attracted considerable attention. Hundreds of Afghanistan citizens arrived in Ukraine through a humanitarian mission. Thus, only on August 29, 133 people (including 85 children) arrived in Odesa from Afghanistan.

According to the State Migration Service of Ukraine information (August 31, 2021), about 370 Afghanistan citizens among being evacuated to Ukraine have applied for refugee status or additional protection. However, the State Border Guard Service of Ukraine reports that some Afghans migrants immediately bought tickets and flew to other countries upon arrival in Ukraine.

In this regard, a number of Ukraine's migration policy problems have been formulated:

1. When a humanitarian mission from Kabul it turned out:

a large number of people who applied to the Ukrainian embassy in Afghanistan were being interested in leaving Afghanistan for free;

herewith they could not articulate their specific danger of further in Afghanistan staying.

There were many cases when Ukrainian citizens of Afghan origin tried to evacuate family members who did not even have any Afghan documents.

Therefore, the categories of enter Ukraine Afghanistan citizens to be limited it was proposed. This applies to those who have legal grounds to enter and staying in Ukraine.

In addition, Afghanistan citizens are encouraged to apply for visas at Ukrainian embassies in Pakistan or Tajikistan.

2. Accommodation and legalization problems for evacuated into Ukraine Afghanistan citizens.

Ukraine does not have cheap or free housing for such cases. The migrants are currently living temporarily in Afghan diaspora families. There are also problems with providing migrants (without refugee status) with relevant documents. Today, the migration service issues temporary certificates that the person has applied for protection to Ukraine. Such documents have to be extended. It is also possible to contact the Office of the UN Refugee Agency in Ukraine. This path is inconvenient for most migrants to implement.

3. About of some Ukrainian authorities statements concerning readiness to accept up to 5,000 Afghan migrants.

But according to Afghan diaspora representatives, Ukraine is not ready to receive such a large number of refugees and cannot provide them with real asylum. That is why, migrants prefer to receive a package of documents in Ukraine in order further to be going to third countries.

Thus, Ukraine as a subject of international law is involved in Afghan migrants' issue. It has highlighted a number of domestic migration policy problems. Their solving requires significant migration legislation improvements and migration management funding increasing.

Keywords: Ukraine's migration policy; migration flows; Afghan migrants

**TÜRKİYE'YE YENİ YERLEŞEN AFGAN KADIN GÖÇMENLERİN SORUNLARI
VE ÇÖZÜM İÇİN ÖNERİLER****PROBLEMS OF AFGHAN WOMEN MIGRANTS NEWLY SETTLING IN TURKEY AND
SUGGESTIONS FOR SOLUTION*****Prof. Dr. Haydar EFE**Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi/ Erzincan/
Türkiye,

ORCID ID: 0000-0002-3307-1185

Nurcan ARICI

Erzincan/ Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-8679-5304

ÖZET

Günümüz dünyasında, ulaşım ve iletişim olanaklarının gelişmesiyle birlikte yoksul ve istikrarsız ülkelerde giderek daha fazla insan göç kararı almaktadır.

Göç güzergahları üzerindeki coğrafi konumu nedeniyle Türkiye, özellikle son yıllarda çeşitli ülkelerden kitlesel göçlere maruz kalmaktadır. Türkiye geçmişte transit ülke olarak görülürken, günümüzde giderek artan sayıda göçmen için hedef ülke konumuna gelmektedir.

Türkiye'de Suriyelilerden sonra ikinci büyük göçmen grubunu oluşturan Afgan göçmenlerin sayısı üç yüz bini geçmiştir. 9 Eylül 2021 tarihi itibarıyla Türkiye'de yakalanan düzensiz göçmenler içinde Afganlar 41536 kişiyle ilk sıradadır. Dahası, Afganistan'daki siyasi istikrarsızlık ve iç savaş nedeniyle Afganistan'dan Türkiye'ye yönelik Afgan göçünün artarak devam etmesi beklenmektedir.

ABD'nin Afganistan'dan ayrılmasının ardından Türkiye'ye doğru yönelen Afgan göçü, Türkiye'de endişeye sebep olmaktadır. Türkiye'deki Afgan göçmenler siyasetin en önemli gündem maddeleri arasında yer almaktadır. Afgan göçmenler dil sorunu, barınma, statü ve istihdam sorunları gibi çok çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Ancak, Tüm göçmenler içinde çocuklarla birlikte en çok sorunla karşılaşan ve sorunları en yoğun bir şekilde yaşayan kadın göçmenlerdir. Geleneksel aile yapısı dolayısıyla çoğunun çalışmasına izin verilmeyen kadınlar, sosyal hayata katılmakta iletişim kurmakta ve entegre olmakta erkeklere oranla daha fazla sorunlar yaşamaktadır. Afgan göçmen kadınların yaşadıkları sorunların ortaya konulmasının amaçlandığı bu çalışmada, Afgan kadınların sorunlarını azaltmaya yönelik önerilerde de bulunmaktadır. Dil sorununu çözmek için kurslar başta olmak üzere Afgan kadınlara özel projeler geliştirilmesi, düzenli sağlık hizmetleri verilmesi, yiyecek ve giyecek yardımları yapılması, bürokratik engelleri aşılabilmesi için çevirmenlik hizmetleri verilmesi gibi önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Afgan göçmenler, Kadın göçmenler

---

* Bu çalışma Nurcan Arıcı, (Danışman: Prof. Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021 "Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma", başlıklı Yüksek Lisans Tezinden geliştirilmiş ve güncellenmiş halidir.

ABSTRACT

In today's world, with the development of transportation and communication facilities, more and more people in poor and unstable countries decide to migrate.

Due to its geographical location on migration routes, Turkey has been exposed to mass migrations from various countries, especially in recent years. While Turkey was seen as a transit country in the past, today it is becoming a destination country for an increasing number of immigrants.

The number of Afghan immigrants, who constitute the second largest immigrant group in Turkey after the Syrians, has exceeded three hundred thousand. As of September 9, 2021, Afghans are in the first place with 41536 people among irregular migrants apprehended in Turkey. Moreover, due to the political instability and civil war in Afghanistan, it is expected that the Afghan migration from Afghanistan to Turkey will continue to increase.

After the US left Afghanistan, the Afghan migration towards Turkey causes concern in Turkey. Afghan immigrants in Turkey are among the most important agenda items in politics. Afghan immigrants face a wide range of problems such as language problems, housing, status and employment problems. However, among all immigrants, it is the women immigrants who face the most problems with their children and experience the problems most intensely. Women, most of whom are not allowed to work due to their traditional family structure, have more problems than men in participating in social life, communicating and integrating. In this study, which aims to reveal the problems faced by Afghan immigrant women, suggestions are made to reduce the problems of Afghan women. Suggestions are made such as developing special projects for Afghan women, especially courses, to solve the language problem, providing regular health services, providing food and clothing aid, and providing translation services to overcome bureaucratic obstacles.

Keywords: Migration, Afghan immigrants, Female immigrants

GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet, göçün nedenleri ve sonuçları konusundaki tartışmaların temel konularından biridir. Cinsiyet, göç deneyiminin her aşamasını biçimlendirir. İhtiyaçlar ve riskler büyük oranda bireylerin cinsiyetine göre belirlenir ve farklı gruplar için büyük ölçüde değişir. Kadın, erkek, erkek çocuk ya da kız olmakla ilişkili beklentiler, roller, ilişkiler ve güç dinamikleri göç sürecinin tüm yönlerini etkiler. Bu yüzden, cinsiyetin göçle nasıl etkileşime girdiğini anlamak ve buna göre sorunlara çözümler üretmek çok önemlidir.¹

11 Eylül 2001 tarihinde ikiz kulelerin vurulmasının ardından Afganistan'a yerleşen Amerika Birleşik Devletleri (ABD) yaklaşık 2 trilyon dolar harcadığı² Afganistan'dan 2021 yılının Ağustos ayı sonu itibarıyla çekildi. Afganistan'a demokrasi getirme ve Afgan kadını özgürleştirme hedeflerini gerçekleştiremeyen ABD, kadın haklarını reddeden Taliban yönetimine ülkeyi terk ederek dünyadaki inandırıcılığına ve güvenilirliğine büyük darbe yedi. ABD'nin çekilmesiyle tüm Afgan halkının insan hakları konusunda çok büyük sorunlarla karşılaşacağı biliniyorken, Afgan kadınların kazanmış olduğu temel haklarının da tehlikede

¹ "Gender Equality", IOM- UN Migration, <https://www.iom.int/gender-equality> , (07.10.2021).

² "20 yıllık ABD işgali hem Afganistan'a hem dünyaya pahalıya mal oldu", (30.08.2021) <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/20-yillik-abd-ismali-hem-afganistana-hem-dunyaya-pahaliya-mal-oldu/2350276> , (06.10.2021)

olduğunu gösteren haberler³ yayımlanmaktadır. Kadınların içinde bulunduğu zor şartlar, Türkiye ve diğer ülkelere Afgan göçünün hız kazanmasının temel sebeplerinden biridir.

Bütün toplumlarda dezavantajlı konumda olan kadınların zorunlu göçleri durumunda dezavantajları genelde artar. Bu yüzden, kadınlara özel politikalar geliştirilmelidir. Bu kapsamda, Afgan kadın göçmenlerin demografik özellikleri tanımaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.⁴ Bu kapsamda, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde kabul edilen "Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma" isimli Yüksek Lisans tezi kapsamında Prof. Dr. Haydar EFE ve Nurcan Arıcı tarafından Erzincan'da yaklaşık 500 Afgan göçmen üzerinde yapılan nicel ve nitel araştırmanın⁵ kadınlara yönelik bulgularından da yararlanarak Afgan göçmen kadınların sorunlarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, Afgan kadın göçmenlerin eğitim, yaş, politik eğilim ve ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlar gibi özelliklerini ortaya koyarak söz konusu gruplara yönelik özel politikalar geliştirilmesine katkıda bulunmakta ve çözüm önerileri sunmaktadır.

TÜRKİYE'DE YAŞAYAN AFGAN KADINLAR GÖÇMENLERİN SORUNLARI

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği göç sırasında ve sonrasında kadınların yaşadığı sorunları artırmakta ve daimi hale getirmektedir.⁶ Kadınlar hem kadın hem de göçmen oldukları için pek çok güçlükle karşı karşıya kalmaktadırlar.⁷

Afgan göçü Taliban'ın ülkeyi kontrol etmesiyle başlamamıştır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine göre, dünyada hali hazırda 2.6 milyon Afgan mülteci vardır. Söz konusu Afgan mültecilerin 2.2 milyonu Pakistan ve İran'da yaşamaktadır.⁸ Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın açıklamalarına göre Türkiye'de 300.000 Afgan göçmen yaşamaktadır.⁹

Afgan Kadınların yaşadıkları 2001 yılı öncesindeki Taliban zulmü, ABD'nin 20 yıl boyunca desteklediği rejimin yıkılmasıyla birlikte Taliban'ın tüm ülkeyi kontrol etmesi sonrasında daha artması beklenmektedir. Bu nedenle, daha Taliban tüm ülkeyi kontrol etmeye başlamadan önce başlayan Türkiye, İran ve Afganistan gibi ülkelere yönelik Afgan göçünün artması beklenmektedir.

³ "Tahliyeler Afgan kadınlar için ölüm kalım meselesi", (26.08.2021), <https://www.amerikaninsesi.com/a/tahliyeler-afgan-kadinlar-icin-olum-kalim-meselesi/6017217.html>, (06.10.2021);

"Afganistan'da Taliban yönetiminde eğitim: kız öğrencilerin durumu ne olacak?", (02.09.2021), <https://tr.euronews.com/2021/09/02/afganistan-da-taliban-yonetiminde-egitim-k-z-ogrencilerin-durumu-ne-olacak-ozel>, (06.10.2021).

⁴ Mehtap Erdoğan, Ayşenur Gönülaçan, "Kadın ve Göç Ekseninde Trabzon'daki Suriyeli-Afgan Kadınların Sosyo Demografik Analizi", Turkish Studies, Social Science, Volume 13/18, Summer 2018, s.547.

⁵ Nurcan Arıcı, "Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof. Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021

⁶ Murat Arpacı, "Uluslararası Göç ve Toplumsal Cinsiyet: Erzincan'da Yaşayan Afgan Kadınlar Örneği", Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (1), s.140.

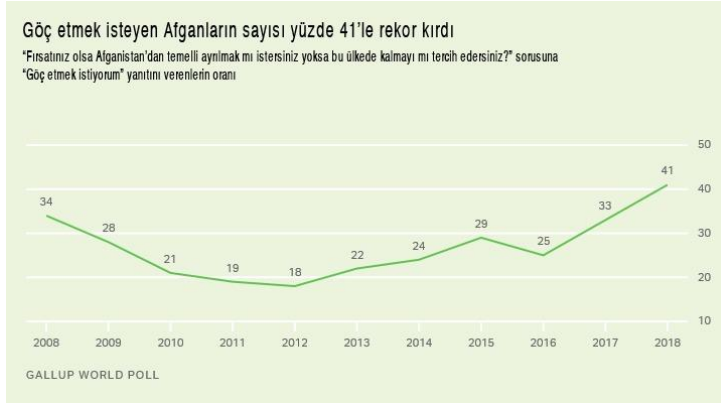
⁷ Mehtap Erdoğan, Ayşenur Gönülaçan, "Kadın ve Göç Ekseninde Trabzon'daki Suriyeli-Afgan Kadınların Sosyo Demografik Analizi", Turkish Studies, Social Science, Volume 13/18, Summer 2018, s.554.

⁸ "UNHCR-Afganistan", <https://www.unhcr.org/afghanistan.html>, (09.10.2021)

⁹ "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Türkiye'de şu anda emniyet kayıtlarımızda ve kayıt dışı 300 bin Afganistanlı göçmen söz konusudur", (20.08.2021), <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-turkiyede-su-anda-emniyet-kayitlarimizda-ve-kayit-disi-300-bin-afganistanli-gocmen-soz-konusudur/2341249>, (09.10.2021)

Afganistan’da yaşayan durumları her geçen gün kötüleşen Afgan kadınların göç etme eğilimleri son yıllarda giderek artmaktadır. Afgan göçmenlerin en çok tercih ettikleri ülkelerden biri olan Türkiye’de Afgan kadınların eğitim, yaş, işgücüne katılım, ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlar gibi demografik özelliklerinin, politik yönelimlerinin analiz edilmesi, Afgan kadınlara yönelik özel politikalar geliştirilmesine katkıda bulunacaktır.

Grafik 1: Afganistan’dan Göç Etmek isteyenlerin Oranı

Kaynak: Elvide Demirkol, “Afgan kadınların neredeyse yarısı, ülkelerini “temelli” terk etmek istiyor”, 23 Eylül 2019, <https://www.indyurk.com/node/73656/d%C3%BCnnya/afgan-kad%C4%B1nlar%C4%B1n-nerdeyse-yar%C4%B1s%C4%B1-%C3%BClkelerini-temelli-terk-etmek-istiyor> , (10.10.2021)

Gallup tarafından yapılan araştırmaya göre, 2012 yılında Afganistan’ı dönmek üzere terk ederek göç etmek isteyen Afgan kadınların oranı % 18 iken, 2018 yılında % 41’e yükselmiştir.¹⁰ 2021 yılında bu oranın çok daha yüksek oranlara ulaştığını tahmin etmek zor değildir.

Erzincan’da yaşayan Afgan göçmenlerin sorunlarını ve politik eğilimlerini ortaya koymak Erzincan’da yaklaşık 500 Afgan göçmenle gerçekleştirmiş olduğumuz araştırma, göçmenlerin yaşadıkları sosyal, ekonomik, politik ve kültürel sorunlar karma yöntem kullanılarak nicel ve nitel yöntemlerle elde edilen bulgular analiz edilmiş ve çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Söz konusu araştırmanın kadınlara yönelik bulgularının analiziyle birlikte Afgan kadın göçmenlerin demografik özelliklerinin yanı sıra politik yönelim ve ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlarına dikkat çekilerek sorunların çözümü için somut önerilerde bulunulmaktadır.

Araştırmanın evreni Erzincan’da ikamet eden yaklaşık 2500 Afgan göçmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise nicel araştırma için 450 kişi ve nitel araştırma için ise 50 kişi olmak üzere toplam 500 Afgan göçmen oluşturmaktadır.

Araştırmanın bulgularına göre, Afgan göçmenlerin Türkiye’ye göçme sebepleri içinde birinci sırayı Afganistan’da yaşanan iç savaş ve terördür. İkinci sırada ise kadın hakları başta olmak üzere insan hakları ihlalleri gelmektedir. Araştırma kapsamında yüz yüze görüştüğümüz bir Afgan kadın “sizin ülkenizde var olan hayvan hakları kadar bile Afganistan’da kadın hakları yok” diyerek, kadın hakları konusunda Afganistan’daki durumu özetlemektedir. Öte yandan,

¹⁰ Elvide Demirkol, “Afgan kadınların neredeyse yarısı, ülkelerini “temelli” terk etmek istiyor”, 23 Eylül 2019, <https://www.indyurk.com/node/73656/d%C3%BCnnya/afgan-kad%C4%B1nlar%C4%B1n-nerdeyse-yar%C4%B1s%C4%B1-%C3%BClkelerini-temelli-terk-etmek-istiyor> , (10.10.2021)

Afganistan'ın dünyanın en yoksul ülkelerinden biri olması da Afgan göçünün bir başka önemli sebebidir.

Türkiye'deki Afgan göçmenler içinde başta barınma, yiyecek ve dil problemi gibi temel sorunları en çok hisseden göçmen grubu çocuklarla birlikte, çalışmasına izin verilmeyen, büyük kısmı eve hapsedilmiş, gelenekler, eş baskısı ve çocukların bakımı nedeniyle Türkçe öğrenme olanağı bulamayan kadın göçmenlerdir. Dil sorunu nedeniyle komşuları başta olmak üzere insanlarla iletişim kuramayan, kamu dairelerinde haklarını arayamayan ve işlerini halledemeyen kadınlar, işsizlik ve beslenme başta olmak üzere tüm sorunları en ağır yaşayan göçmen grubunu oluşturmaktadır.

Genellikle eski terk edilmiş binaların bodrum katlarında son derece kötü koşullarda yaşayan kadın göçmenler, Afganistan'daki iç savaş ve terörden kaçıp kurtuldukları için kendilerini şanslı olarak görmekte ve Türkiye'de mutlu olduklarını ifade etmekte ve çok büyük oranda mutlu olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 1: Cinsiyet ile Siyasi İdeoloji Çapraz Tablosu

		Siyasi İdeolojiler						
		Milliyetçi	Demokrat	Sosyalist	Muhafazakar	İslamcı	Diğer	Toplam
Kadın	N	5	104	8	2	81	4	204
	%	2.5	51.0	3.9	1.0	39.7	2.0	100.0
Erkek	N	3	127	7	2	107	0	246
	%	1,2	51.6	2.8	0.8	43.5	0.0	100.0
Total	N	8	231	15	4	188	4	450
	%	1.8	51.3	3.3	0.9	41.8	0.9	100

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6.590 ^a	5	.253
Likelihood Ratio	8.093	5	.151
Linear-by-Linear Association	.071	1	.790
N of Valid Cases	450		

Kaynak: Nurcan Arıcı, "Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof. Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.138.

Tablo 1'ye göre kadın katılımcıların % 51.0'inin demokrat, % 39.7'sinin İslamcı olduğu görülmektedir. Bu oran erkek katılımcıların oranlarıyla da benzerlik göstermektedir. Erkek katılımcıların ise % 51.6'sı demokratken, % 43.5'inin İslamcı olduğu görülmektedir. Yapılan yüz yüze görüşmelerde Afganların yüksek oranda göçe ailece katıldıkları ve evli çiftlerin siyasi ideolojilerinin çok büyük ölçüde aynı olduğu da elde ettiğimiz veriler ve gözlemlerimiz arasında yer almaktadır.¹¹

Tablo 2: Araştırmaya Dahil Edilen Afgan Göçmenlerin Hane Halkı Sayısı (N=450)

Madde	N	%	
Hane Halkı Sayısı	Tek yaşıyorum	100	22.2
	İki	47	10.4
	Üç	45	10.0
	Dört	55	12.2
	Beş	62	13.8
	Altı ve üzeri	141	31.1
	Toplam	450	100.0

Kaynak: Nurcan Arıcı, "Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof. Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.101.

Tablo 2 incelendiğinde görüleceği üzere göçmenlerin hane halkı sayıları içinde altı ve üzeri kişiyle birlikte yaşadıklarını belirtenlerin % 31,1 (N=141) ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İkinci en yüksek oran, hane halkı sayısı tek başına yaşayanlara aittir ve grubun % 22,2'sini (N= 100) oluşturmaktadırlar. Sırayla hane halkı sayıları % 13,8'i (N=62) beş; % 12,2'si (N=55) dört; % 10,4'ü (N=47) iki ve en düşük düzeyde hane halkı sahibi olanlar ise % 10,0 (N=45) ile üç kişilik ailelerden oluşturmaktadır¹².

Verilerden de anlaşılacağı üzere Erzincan'a göç eden Afgan göçmenlerin üç ve üzeri kişiye sahip aileler şeklinde göç edenlerin oranı toplam Afgan göçmen sayısının yaklaşık 2/3'ünü oluşturmaktadır. Üstelik, 6 kişi ve üzeri ailelerden oluşan çok çocuklu aile yapısına sahip Afgan göçmenler Erzincan'daki toplam Afgan göçmenlerin yaklaşık 1/3'ünü oluşturmaktadır. Ailece göçen Afgan göçmenler ile tek başına göçe katılan Afgan göçmenler arasında göçme sebepleri ve gelecekle ilgili planlar bakımından önemli farklılıklar mevcuttur. Ailece gelenler dönmek üzere gelirlerken, tek başına gelen tek erkekler dönme planları vardır. Genellikle

¹¹ Nurcan Arıcı, "Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.138.

¹² Nurcan Arıcı, "Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.102.

başlık parası biriktirmek veya ailesine ekonomik olarak katkıda bulunmak için Türkiye'ye gelmişlerdir.¹³

Araştırmamızın en önemli bulgularından biri de tek başına yaşayan veya tek başına göç etmeye karar verip Türkiye'ye göçen kadın araştırma kapsamında görüştüğümüz yaklaşık 500 kişi arasında yoktur. Bu da Afgan kadınların Afgan kadınların Afganistan'daki durumu hakkında bilgi vermektedir.

Bir diğer bulgu da aileleriyle birlikte gelen göçmenlerin çok büyük bir bölümünün Afganistan'a dönme planlarının olmadığıdır. Kadınlar çok zor şartlarda yaşamalarına rağmen, Türkiye'de yaşamaktan mutlu olduklarını ifade etmektedir.

Tablo 3: Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Hanede Çalışan Birey Sayısının Yüzdelerle Dağılımı (N=450)

Madde		N	%
Hanede Çalışan Sayısı	Bir	316	70.2
	İki	53	11.8
	Üç	3	.7
	Dört	8	1.8
	Beş	1	0.2
	Kimse Çalışmıyor	69	15.3
	Total	450	100.0

Tablo 5'te de görüldüğü üzere araştırmaya dahil edilen göçmenlerin hanelerinde kaç kişinin çalıştığı sorusuna verdikleri yanıtlara göre Afgan göçmenlerin % 70.2'si (N=316) ailelerinde tek kişinin çalıştığını belirtmişlerdir. İki kişinin çalıştığını belirtenlerin oranı % 11.8 (N=53); üç kişinin çalıştığını belirtenlerin oranı % 0.7 (N=3); dört kişinin çalıştığını belirtenlerin oranı % 1.8 (N=8), beş kişinin çalıştığını belirtenlerin oranı % 0.2 (N=1) ve ailede hiç çalışanın olmadığını belirtenlerin oranı ise % 15.3 (N=69) olduğu görülmektedir. Söz konusu bulgulardan da anlaşılacağı gibi göçe ailece katılan göçmenlerin hanelerinde genellikle erkek çalışmakta kadınlar ise istihdama katılamamaktadırlar. Afgan göçmenlerin büyük çoğunluğunun düşük ücret karşılığında çalıştıkları Afgan göçmenlerin % 84.7'sinin asgari ücret altında ücret aldıkları görülmektedir. Daha da kötüsü, Afgan göçmenlerin % 15.3'ü ise hanelerinde hiç kimsenin çalışmadığını ifade etmektedirler. Dolayısıyla, söz konusu göçmenlerin de daha fazla sosyal yardıma ihtiyaç duydukları görülmektedir.¹⁴

¹³ Nurcan Arıcı, "Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.102.

¹⁴ Nurcan Arıcı, "Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.104.

Tablo 4: Afgan Göçmenlerin Göç Sonrası Yaşadıkları Sorunlarla İlgili Sorulan Sorulara Verdikleri Yanıtların Yüzdelerle Dağılımı (N=450)

Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik

Sorunlar	Sorunla karşılaşmadım		1.Derecede		2.Derecede		3.Derecede		Toplam
	N	%	N	%	N	%	N	%	
	Kent yaşamına uyum	432	96.0	6	1.3	6	1.3	6	
Sağlık	308	68.4	35	7.8	59	13.1	46	10.0	450 (%100)
Güvenlik	415	92.2	5	1.1	13	2.9	17	3.6	450 (%100)
Barınma	261	58.0	54	12.0	81	18.0	54	11.8	450 (%100)
Eğitim	400	88.9	10	2.2	17	3.8	23	5.1	450 (%100)
Beslenme	313	69.6	12	2.7	76	16.9	47	10.2	450 (%100)
İşsizlik	78	17.3	267	59.3	69	15.3	35	7.6	450 (%100)
Diğer	339	75.3	66	14.4	29	6.5	14	3.1	450 (%100)

Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.106.

Şekil 7: Karşılaşılan sorunlar bağlamında kendilerine kente uyum, sağlık, eğitim, barınma vb. hizmet alanlarında sorunlarla karşılaşmış ve karşılaşmamış iseler önem (1-2-3) derecesine göre belirtmeleri istenmiştir. Karşılaştıkları sorunlar içinde işsizlik sorunu en yüksek düzeyde görülmektedir. Örnekleme yer alan ve anketlere yanıt veren 450 göçmendenden, 267’si yani % 59.3 birinci derecede işsizlik sorunu ile karşılaşmış; 261’i yani % 58.0’i barınma sorunu ile hiç karşılaşmazken; 54’ü yani % 12.0’si birinci derecede barınma sorunu ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Eğitim sorunu ile hiç karşılaşmayanlar 400 kişi ile katılımcıların % 88.9’unu oluştururken, birinci derece eğitim sorunu ile karşılaştığını belirtenlerin sayısı 10 olup, katılımcıların % 2.2’sini oluşturmaktadırlar. Güvenlik sorunu ile karşılaşmadıklarını belirtenler ise 415 kişi ile toplam katılımcıların % 92.2’sini oluşturmaktadır. Sonuç olarak, Afgan göçmenlerinin kendilerini Erzincan ilinde güvende hissettikleri anlaşılmaktadır.¹⁵

Göçmenlerin % 69.6’sı beslenme konusunda hiçbir sorun yaşamadıklarını belirtirken, % 2.2’si birinci derecede beslenme sorunu yaşadıklarını ifade etmektedirler. Diğer bir seçeneği işaretleyen göçmenlerin % 75’i bir sorun yaşamadıklarını ifade ederken, % 14.4 ‘ü ise birinci derecede kimlik alamama ve dil problemi yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Göçmenlerin % 96’sı kent yaşamına uyum sağlamada herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Afganistan’dan Türkiye’ye gelen göçmenlerin % 57.6’sının kentten göç etmiş olmaları Afgan göçmenlerin Erzincan’da kent yaşamına uyum sağlamada çok fazla sorun yaşamamalarına

¹⁵ Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.106.

gereğe gösterilebilir. Göçmenlerin yalnızca % 1.3'ünün ise birinci derecede kent yaşamına uyum sağlamada zorlandıkları görülmektedir.¹⁶

Erzincan'da yaşayan Afgan göçmenlerin % 68.4'ü sağlık konusunda sorun yaşamadıklarını ifade ederken, % 30.9'u sorun yaşadıklarını ifade etmiştir. Birinci derecede sağlık problemi yaşayanlar toplam göçmenlerin % 7.8'ini oluşturmaktadır. Afgan göçmenlerle yapılan yüz yüze görüşmelerde göçmenler sağlık sigortalarının belli yaş gruplarında iptal edilmesi ve hizmet almak için ücret ödemek zorunda kalmaları bu alanda problem yaşamalarına neden olmuştur.¹⁷

Araştırma kapsamında yapılan yüz yüze görüşmelerde tüm Afgan göçmenlerin yaşadıkları sorunların yanı sıra Afgan kadın göçmenlerin az sayıda da olsa cinsel taciz, dışlanma ve hakarete de maruz kaldıkları ortaya çıkan bulgular arasındadır. Örneğin, yüz yüze yapılan nitel sorulara yanıt veren Sümeyye.... *“Erzincan'ı çok seviyorum ancak kısa süre önce bir sıkıntı yaşadım tanımadığınız bir adam kapımıza geldi yardım bahanesiyle evde Görümcem ve ben vardık bizden müsaade istemeden eve zorla girdi bizi taciz etmeye çalıştı. Görümcem apartman komşularından yardım isteyince adam hızlı bir şekilde evden kaçtı. Bu yüzden çok korkuyoruz, görümcem de çok tedirgin geceleri uyuyamıyor Biz polise gittik bir ay oldu hala sonuç yok bizimle zaten ilgilenmediler bile bu yüzden Erzincan'dan göç etmek isterim”* diyerek taciz sorununa dikkat çekmiştir.

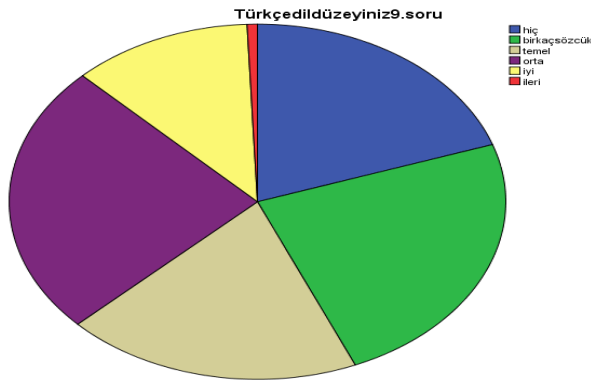
Tablo 5: Afgan Göçmenlerin Türkçe Dilini Bilme Düzeyleri Yüzdelerik Dağılımı (N=450)

Madde		N	%
Türkçe dilini bilme düzeyleri	Hiç	89	19.8
	Birkaç Sözcük	107	23.8
	Temel	87	19.3
	Orta	111	24.7
	İyi	53	11.8
	İleri	3	0.7
	Toplam	450	100.0

¹⁶ Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.106-107.

¹⁷ Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.107.

Grafik 2: Afgan Göçmenlerin Türkçe Dilini Bilme Düzeyleri Frekans Dağılımı (N=450)

Grafik 2’de görüldüğü üzere göçmenlerin % 19.8’i (N=89) Türkçeyi hiç bilmediklerini, % 23.8’i (N=107) “*Birkaç sözcük bildiklerini*”; % 19.3’ü (N=87) “*Temel düzeyde bildiklerini*”; % 24.7’si (N=111) “*Orta düzeyde*”; % 11.8’i (N=53) “*İyi düzeyde*”; ve % 0.7’si (N=3) ise “*İleri düzeyde*” Türkçe bildikleri ifade etmişlerdir.

Erzincan’da yaşayan Afgan göçmenlerin % 19.8’i “*Türkçeyi hiç bilmedikleri*”, % 23.8’inin ise yalnızca “*Birkaç sözcük*” konuşabiliyor olmaları göçmenlerin yaklaşık yarısının dil problemi yaşadığını göstermektedir. Bu durum göçmenlerin topluma entegrasyonunu engelleyen en önemli sebeplerden biri olarak kabul edilebilir. Afgan göçmenlerin yaşadıkları dil problemleri beraberinde birçok ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlara yol açmaktadır. Dil probleminden dolayı işverenler tarafından belirli iş kollarında tercih edilmeyen göçmenler geçim sıkıntısı yaşamaktadırlar. Ayrıca dil sorunu nedeniyle sosyal ilişkiler ve komşuluk ilişkileri kurulamamakta, kamu dairelerinde haklarını aramakta zorlanmaktadırlar. Afgan göçmenlerin % 40’ı öğrenim konusunda en önemli ihtiyaçlarının dil öğrenmek olduğunu ifade etmişlerdir.

Yaşanan bütün dil problemleri birlikte değerlendirildiğinde Afgan göçmenler, sosyal yaşamdan dışlanmakta, buldukları toplumda yalnızlaşmakta ve toplumla bütünleşmekte zorlanmaktadırlar. Göçmenlerin topluma entegrasyonu önündeki en büyük engel olan dil sorununu aşmak için yaygın eğitimde dil kurslarının açılmasına ağırlık verilmelidir.

Tablo 6: Afgan Göçmenlerin Ailedeki Toplam Gelir Miktarının Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Soruya Verilen Yanıtların Yüzdelerli Dağılımı (N=450)

Madde	N	%
Ailedeki toplam gelirin ihtiyacı karşısına düzeyi	Evet	32.9
	Hayır	67.1
	Toplam	100.0

Kaynak: Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s. 113.

Araştırmaya dahil edilen bireylerin gelirlerinin kendilerine yetmediğini belirtenlerin oranı % 67.1 (N=302) iken, % 32.9'u ise (N=148) ailedeki toplam gelir miktarının kendileri için yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Göçmenlerin üçte ikisinden fazlasının gelirlerini yetersiz bulmaları ekonomik güçlüklerle karşı karşıya olduklarını da göstermektedir. Ekonomik amaçlı Türkiye'ye göç eden Afgan göçmenlerin ülkelerinde yaşadıkları ekonomik problemlerinin daha iyi bir gelecek umarak göç ettikleri Türkiye'de de devam ettiği görülmektedir.¹⁸

Tablo 7: Afgan Göçmenlerin Kendi Ailelerinde Bireylerin Çalışmama Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzdeler Dağılımı(N=450)

Madde	N	%	
Ailenizdeki çalışmayan bireylerin çalışmama nedeni nedir?	Çalışmak istemediği için	6	1.3
	Çalışamaz olduğu için	58	12.8
	Öğrenci olduğu için	28	6.2
	Emekli olduğu için	1	0.2
	İş bulamadığı için	157	34.8
	Yalnız Yaşıyorum	81	18
	Evde Çocuklarıma Bakıyorum	85	18.8
	Hepimiz Çalışıyoruz	16	3.5
	Eşim İzin Vermiyor	5	1.1
	Türkçe Bilmedikleri İçin	11	2.4
	Çalışma İzni Olmadığı İçin	1	0.2
	Kimlik Olmadığı İçin	1	0.2
	Toplam	450	100.0

Kaynak: Nurcan Arıcı, "Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.115.

Tablo 7'de elde ettiğimiz veriler incelendiğinde Afgan göçmenlerin % 1.3'ü (N=6) "Çalışmak istemediği için"; % 12.8'i (N=58) "Çalışamaz olduğu için"; % 6.2'si (N=28) "Öğrenci olduğu için"; % 0.2'sinin (N=1) "Emekli olduğu için"; % 34.8'inin (N=157) ise "İş bulamadığı için" istihdama katılmadıkları görülmektedir. Afgan göçmenlerin istihdama katılmama nedenlerinin arasında iş bulamama % 34.8 ile ilk sırada yer almaktadır. Erzincan'da iş kollarının sınırlı ve işsizlik oranının yüksek olması yerel halk için büyük ekonomik problemlere neden olmakta ve bu sorun dil bilmeyen ya da çok az bilen ve hayatta kalabilmek için kendilerine yeni bir yaşam kurmaya çalışan Afgan göçmenleri daha da çıkmaza sokmaktadır. İşsizliğin çok

¹⁸ Nurcan Arıcı, "Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.113-114.

yüksek olduğu Erzincan’da yerel halk arasında bile çok fazla işsiz varken Afgan göçmenlerin iş bulabilmeleri daha da zorlaşmaktadır.¹⁹

Göçmenlerin % 18’i (N=81) “*Yalnız yaşadıkları*”; % 18.8’inin (N=85) ise evde çocuklarına baktıkları için istihdama katılmadığı görülmektedir. Yapılan yüz yüze görüşmelerde de anlaşılacağı üzere köken ülkede kadına tanınan rolün göç edilen yerde de devam ettiği görülmektedir. Çok çocuklu aile yapısına sahip olan Afgan kadınların sosyal hayattan uzak ve asıl görevlerinin çocuklarına bakmak olması onları toplumdan kopararak daha da yalnızlaşmalarına neden olmaktadır. Sosyal hayattan kopuk yaşayan Afgan kadınların buna bağlı olarak dil sorununu daha belirgin şekilde yaşadıkları da gözlemlenmektedir.²⁰

Tablo 4’te % 31.1 gibi yüksek bir oranla hane halkı sayısının 6 ve üzeri olması elde ettiğimiz bu bulguyu desteklemektedir. Dolayısıyla, hane halkı sayısının yüksek oranda 6 ve üzeri olması kadınları öncelikli görev olarak çocuklara bakmak zorunda bırakmıştır. Tablo 8’de görüleceği üzere iş gücüne katılmayan kadın bireylerin % 92 gibi yüksek bir orana sahip olması “*Çocuklarıma bakmak zorundayım*” diyen katılımcılarla ilgili olduğu görülmektedir. Erzincan’da yaşayan Afgan kadın göçmenlerin toplumsal cinsiyet rolüne dayalı olarak ev içi alanda sınırlandırılarak yüksek oranda ev dışında çalışmadıkları ve çok fazla sosyal yaşama katılmadıkları görülmektedir. Birebir yapılan yüz yüze görüşmelerde de elde edilen bulgulara göre erken yaşta evlendirilen kadınların kısa sürede çok çocuklu aile yapısına dahil olması kadının işgücü başta olmak üzere sosyal hayata katılımını da engellemektedir.²¹

Yukarıdaki veriler incelendiğinde Afgan göçmenlerin % 3.5’i (N=16) ailelerindeki tüm bireylerin çalıştığını ifade etmektedir. Tüm aile bireylerinin istihdama katıldığı ailelerin oranının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Göçmenlerin % 1.1’i (N=5) “*Eşi izin vermediği için*”; % 2.4’ü (N=11) “*Türkçe bilmedikleri için*”; % 0.2’si “*Çalışma izni olmadığı için*”; yine % 0.2’si (N=1) ise “*Kimlik olmadığı için*” istihdama katılmadıklarını ifade etmişlerdir.²²

“Hane halkı içindeki çalışan kadın sayısı nedir?” sorusuna verilen yanıtlar aşağıda verilmektedir.

Tablo 8: Afgan Göçmenlerin Hane Halkı İçindeki Çalışan Kadın Yüzdelik Dağılımı(N=450)

Madde	N	%	
Hane halkı içindeki çalışan kadın sayısı	Bir	31	6.9
	Üç	4	.9
	Dört ve üzeri	1	.2
	Yok	414	92.0
	Toplam	450	100.0

¹⁹ Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.115.

²⁰ Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.115-116.

²¹ Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.116.

²² Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.116.

Kaynak: Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.116.

Afgan kadın göçmenlerin % 92’lik önemli bir bölümü iş gücüne katılamamaktadır. Göçmen kadınların sadece % 8’lik bir bölümü çalışmaktadır. Kadınların işgücüne katılmaması onları sosyal hayattan uzak tutmakta topluma entegrasyonunu zorlaştırmaktadır. Geleneksel toplumdaki gelen Afgan göçmen kadınların yalnızca çocukları olduğu için değil kadının işgücüne katılmaması gerektiği şeklindeki düşünce tarzlarının da etkili olduğunu söylemek mümkündür.²³

İşgücüne katılan % 8 gibi düşük bir orandaki Afgan kadın göçmen ise genellikle düşük ücretlerle zor işlerde sigortasız çalışmaktadır.

Tablo 9: Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yardım Alıp Almadıklarına İlişkin Yüzdeler Dağılımı (N=450)

Madde		N	%
Erzincan’da yardım almakta mısınız?	Hayır	217	48.2
	Evet	233	51.8
	Toplam	450	100.0

Kaynak: Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.119.

Tablo 9 göçmenlerin yardım alıp almadığını göstermekte ve görünen göçmenlerin % 48.2’sinin (N=217) yardım almadığı ve ancak % 51.8’inin (N=233) yardım aldığı görülmektedir. Afgan göçmenlerin yarısına yakınının yardım almadığı görülmektedir. Çok zor şartlarda yaşayan Afgan kadın göçmenlere yönelik yardımların artırılması gerekmektedir.

²³ Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.117.

Tablo 10: Cinsiyete göre Öğrenim Durumu Çapraz Tablosu

Cinsiyet		Öğrenim Durumu								Toplam
		Okuryazar Değil	Okuryazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Ön lisans	Lisans	Yüksek Lisans	
Kadın	N	83	7	47	29	31	2	4	1	204
	%	40.7	3.4	23.0	14.2	15.2	1.0	2.0	0.5	100.0
Erkek	N	74	6	59	54	44	4	4	1	246
	%	30.1	2.4	24.0	22.0	17.9	1.6	1.6	0.4	100.0
Toplam	N	157	13	106	83	75	6	8	2	450
	%	34.9	2.9	23.6	18.4	16.7	1.3	1.8	0.4	100.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6.590 ^a	5	.253
Likelihood Ratio	8.093	5	.151
Linear-by-Linear Association	.071	1	.790
N of Valid Cases	450		

Kaynak: Kaynak: Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.135.

Eğitim durumu cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p = 0,28$, $p > 0,05$). Diğer bir ifadeyle cinsiyet ile eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki yoktur. Tablo 10’a bakıldığında kadın katılımcılar ile erkek katılımcıların okuryazar oranları karşılaştırıldığında erkeklerin % 31.1’inin, kadınların ise % 40.7’sinin okuryazar olmadıkları görülmektedir. Hem kadın hem de erkek katılımcıların çok düşük düzeyde eğitim seviyesine sahip oldukları görülürken, kadınlara ait veriler çok daha kötüdür.²⁴

²⁴ Kaynak: Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.136.

Tablo 11: Cinsiyet ile Türkçe Bilme Düzeyi Çapraz Tablosu

			Türkçe Bilme Düzeyi						Toplam
			Hiç	Birkaç Sözcük	Temel	Orta	İyi	İleri	
Cinsiyet	Kadın	N	69	59	27	36	12	1	204
		%	33.8	28.9	13.2	17.6	5.9	0.5	100.0
	Erkek	N	20	48	60	75	41	2	246
		%	8.1	19.5	24.4	30.5	16.7	0.8	100.0
Toplam		N	89	107	87	111	53	3	450
		%	19.8	23.8	19.3	24.7	11.8	0.7	100.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	67.195 ^a	5	.000**
Likelihood Ratio	69.695	5	.000
Linear-by-Linear Association	57.514	1	.000
N of Valid Cases	450		

Kaynak: Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.136.

Tabloya bakıldığında kadınların erkeklere göre daha fazla dil problemi yaşadığı görülmektedir. Kadınların % 33.8’inin, erkeklerin ise % 20’sinin hiç dil bilmedikleri; kadınların % 28.9’unun erkeklerin ise % 19.5’inin birkaç sözcük bildikleri görülmektedir. Kadınların erkeklere göre daha fazla dil problemi yaşamaları onların sosyal hayattan uzak işgücüne katılmayan ve içinde buldukları topluma entegre olamayan bireyler olduğunu gösterir.²⁵

Afgan kadın göçmenler, geldikleri Türkiye’de büyük bölümünün çalışmaması nedeniyle kocalarına maddi olarak bağlı durumdadırlar. Bunun yanı sıra, dil bilmedikleri için de kocalarının, çocuklarının ya da Türkçe bilen başka kimseler yardımıyla sosyal ilişkilerini devam ettirmeye çalışmaları oldukça zor bir durumdur.²⁶ Kadın göçmenlerin dil bilmediklerinden evlerine hapsolmaları sosyal olarak izole durumda bulunmaları, kamu

²⁵ Kaynak: Nurcan Arıcı, “Erzincan’da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.137.

²⁶ Mehtap Erdoğan, Ayşenur Gönülaçan, “Kadın ve Göç Ekseninde Trabzon’daki Suriyeli-Afgan Kadınların Sosyo Demografik Analizi”, Turkish Studies, Social Science, Volume 13/18, Summer 2018, s.550.

dairelerinde haklarını arayamamaları, devlet hizmetlerinden yararlanamamaları onların göç sürecinin daha zor olduğu gerçeğini gözler önüne sermektedir.²⁷

Yapılan yüz yüze görüşmelerde erkek katılımcıların işgücüne katılmak için öncelikli olarak dil problemini aşmaya çalıştıkları ve bunun için özel çaba gösterdikleri görülmektedir. Ancak, kadın katılımcıların çok çocuklu aile yapısına sahip olması ve geleneksel aile yapısının devam etmesi kadınları işgücü ve sosyal hayattan uzak tutmuş, daha fazla dil problemi yaşamalarına neden olmuştur. Bu durumun kadın göçmenlerin içe kapanmasına, bununla birlikte toplumla bütünleşmesine engel olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, kadınların yaşadıkları dil probleminin, çözülmesi gereken sorunlar arasında ilk sırada yer alması gerektiği kanaatindeyiz.²⁸

Sümeyye... *“Merdivenleri silmek için su almam gerekiyor Bu yüzden kapılarını çalıyorum benden korkuyorlar tedirginlikler Oysa ben kötü bir şey yapmadım temizlik yapıyorum İnsanlar neden benden korkuyorlar anlamadım bakışları bile beni rahatsız ediyor bana her yeri temizle diyorlar merdiven bahçe cam her yeri temizleme mi istiyorlar ve Üstüme çok konuşuyorlar bizim hakkımızda yanlış düşünüyorlar benim insan olduğumu bir şahsiyetim olduğunu unutuyorlar Çünkü ben merdiven sildiğim için Benim hiçbir şeyden anlamadığımı sanıyorlar beni küçük görüyorlar.”* ifadeleriyle dışlanma sorununa dikkat çekmektedir. Sümeyye... ayrıca *“Biz Hazarayız başörtüsü örterken ön taraftan Saçlarımızı kapatmayız bu bizde bir gelenek fakat Erzincanlılar beni sürekli uyarıyor uzun ve kapalı giyinip neden saçlarını gösteriyorsun diye eleştiriliyor bana bakmaları için saçımı göstermiyorum bizde bu adet rahat olduğu için ve Bizde adet böyle olduğu için bu şekilde örtünüyorum fakat Merdivenleri silmeye gittiğinden Korkumdan her tarafımı kapatıyorum bu kadar uzun giyinip neden saçını gösteriyorsun diye eleştiriliyorum bizde bu kadar açmak normal bir şey”* ifadeleriyle uğradığı ayrımcılık ve dışlanma sorununa dikkat çekmektedir.

SONUÇ

Afgan erkek göçmenlerin % 51.6'sı demokrat olduğunu söylerken Afgan Kadın göçmenlerde demokrat olduğunu söyleyenlerin oranı %51'dir. İkinci büyük politik eğilim olan İslamcı görüşü benimseyen Afgan erkek göçmenlerin oranı % 43.5 iken, kadınlarda bu oran % 39.7'dir. Sonuçların hemen hemen aynı çıkmış olmasının nedeni Afgan kadın göçmenlerin büyük ölçüde eşlerinin politik görüşünü benimsemiş olmalarıyla açıklamak mümkündür. İç savaş, terör, yoksulluk, adet ve gelenekler yüzünden okula gidemeyen, sosyal hayata katılamayan dolayısıyla kendini geliştiremeyen Afgan kadınının eşiyile benzer politik görüşleri savunması beklenen bir durumdur.

Afgan göçmenlerin yaklaşık üçte birinin okuma yazma bilmemesi en önemli sorunlardan biridir. Bu sorun, kadınlar açısından çok daha büyük problem olarak ortada durmaktadır. Afgan erkek göçmenlerin % 30.1'i okuma yazma bilmezken, bu oran kadınlarda % 40.7'dir. Kadınların Türkiye'ye entegre olmaları önünde ciddi bir engeldir. Tüm Afgan kadın göçmenlere okuma yazma kursları düzenlenmesi, göç ettikleri ülkede topluma entegrasyonlarına katkıda bulunacaktır.

²⁷ Mehtap Erdoğan, Ayşenur Gönülaçan, “Kadın ve Göç Ekseninde Trabzon'daki Suriyeli-Afgan Kadınların Sosyo Demografik Analizi”, Turkish Studies, Social Science, Volume 13/18, Summer 2018, s.554.

²⁸ Kaynak: Nurcan Arıcı, “Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s.137.

Afgan kadın göçmenlerin diğer bir önemli sorunu da dil bilmemeleridir. Erkek Afgan göçmenlerin % 20'si Türkçeyi hiç bilmemekte iken, Afgan kadınların göçmenlerin % 33.8'i Türkçeyi hiç bilmediklerini ifade etmişlerdir. Erkek Afgan göçmenlerin % 19.5'i birkaç Türkçe sözcük bildiklerini ifade ederlerken, bu oran kadınlarda % 28.9'dur. Toplamda Afgan kadın göçmenlerin % 62.7'si dil bilmemektedir. Erkek Afgan göçmenlerde bu oran % 39.5 ile kadınlara göre daha düşüktür. Tüm Afganlara Türkçe kursları düzenlenmesi gerekmektedir. Ancak, Afgan kadınlara yönelik özel kurslara özel önem verilmelidir. Önemli kısmı okuma yazma bile bilmeyen Afgan kadınlarına bu durumları dikkate alınarak mahallelerinde veya yakın yerlerde özel dil kursları düzenlenmelidir.

Afgan göçmenlerin % 48.2'si hiç yardım almadıklarını ifade etmektedirler. Kabaca her iki Afgan göçmendenden biri yardım almadığını belirtmektedir. Bu yüzden, özellikle, yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik yardımlarını artırmaları gerekmektedir. Bu yardımların özellikle aile kadınların ihtiyaçlarını baz alarak yapılmasının isabetli olacağı kuşkusuzdur.

Afgan kadın göçmenlerin % 92'si çalışmamaktadır. Büyük ölçüde kadının çalışmamasını tercih eden gelenek ve adetlerden kaynaklanan bu durum, çocukların bakımı, Türkçe bilmeme ve iş bulamam gibi sebeplerden de kaynaklanabilmektedir. Kadınların da işgücüne katılmasının özendirilmesi gerekmektedir. % 8 gibi düşük bir oranda çalışan kadınların düşük ücretlerle ve sigortasız çalışmalarının da önlenmesi için resmi makamların girişimlerde bulunması önem taşımaktadır.

Afgan kadınların yaşadıkları bir diğer sorun ise devlet tarafından sağlanan sağlık sigortalarının çocuk ve yaşlılar dışındaki gruplara belli bir süre sonra sona erdirilmesidir. Zaten ekonomik olarak zor durumda olan göçmenlerin para ile sağlık hizmeti almalarının zor olduğu da bir başka gerçektir. Özellikle, kadın göçmenlerin sağlık hizmetlerinin devlet tarafından sürekli karşılanması da sorunların çözülmesine katkıda bulunacaktır.

Ayrımcılık, nefret söylemleri ve dışlanma da özellikle Afgan kadınların karşılaştıkları çözümlenmesi sorunlardan biridir. Bu kapsamda, Afgan göçmenlerine yönelik nefret söylemlerinin önüne geçmek için önlemler alınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AA(Anadolu Ajansı) "20 yıllık ABD işgali hem Afganistan'a hem dünyaya pahalıya mal oldu", (30.08.2021) <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/20-yillik-abd-ismali-hem-afganistana-hem-dunyaya-pahaliya-mal-oldu/2350276> , (06.10.2021)

"Afganistan'da Taliban yönetiminde eğitim: kız öğrencilerin durumu ne olacak?", (02.09.2021), <https://tr.euronews.com/2021/09/02/afganistan-da-taliban-yonetiminde-egitim-k-z-ogrencilerin-durumu-ne-olacak-ozel> , (06.10.2021).

Arıcı, Nurcan, "Erzincan'da Yaşayan Afgan Göçmenlerin Yaşadıkları Sosyal, Ekonomik Sorunlar ve Siyasi Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof. Dr. Haydar EFE), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021.

Arpacı, Murat "Ulusaşırı Göç ve Toplumsal Cinsiyet: Erzincan'da Yaşayan Afgan Kadınlar Örneği", Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (1), s. 135-154, 2020.

"Cumhurbaşkanı Erdoğan: Türkiye'de şu anda emniyet kayıtlarımızda ve kayıt dışı 300 bin Afganistanlı göçmen söz konusudur", (20.08.2021), <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-turkiyede-su-anda-emniyet->

[kayitlarimizda-ve-kayit-disi-300-bin-afganistanli-gocmen-soz-konusudur/2341249](https://www.indyurk.com/node/73656/d%C3%BCn%C3%BCn-nerede-yar%C4%B1s%C4%B1-%C3%BClkelerini-temelli-terk-etmek-istiyor) ,
(09.10.2021).

Demirkol, Elvide, “Afgan kadınların neredeyse yarısı, ülkelerini “temelli” terk etmek istiyor”, 23 Eylül 2019, <https://www.indyurk.com/node/73656/d%C3%BCn%C3%BCn-nerede-yar%C4%B1s%C4%B1-%C3%BClkelerini-temelli-terk-etmek-istiyor> , (10.10.2021)

Erdoğan, Mehtap, Gönülaçan, Ayşenur “Kadın ve Göç Ekseninde Trabzon’daki Suriyeli-Afgan Kadınların Sosyo Demografik Analizi”, Turkish Studies, Social Science, Volume 13/18, s. 547-567, Summer 2018.

Gender Equality”, IOM- UN Migration, <https://www.iom.int/gender-equality> , (07.10.2021).

“Tahliyeler Afgan kadınlar için ölüm kalım meselesi”, (26.08.2021), <https://www.amerikaninsesi.com/a/tahliyeler-afgan-kadinlar-icin-olum-kalim-meselesi/6017217.html>, (06.10.2021);

“UNHCR-Afghanistan”, <https://www.unhcr.org/afghanistan.html> , (09.10.2021)

A STATISTICAL PORTRAIT OF THE HEALTH AND SAFETY AT WORK OF IMMIGRANT WORKERS IN PORTUGAL

Carla Santos

Polytechnic Institute of Beja, Portugal

CMA- Center for Mathematics and Applications, FCT, New University of Lisbon, Portugal

ORCID ID: 0000-0002-0077-1249

Ana de Figueiredo Dias

Polytechnic Institute of Beja, Portugal

ORCID ID: 0000-0001-5300-2331

Cristina Dias

Polytechnic Institute of Portalegre, Portugal

CMA- Center for Mathematics and Applications, FCT, New University of Lisbon, Portugal

ORCID ID: 0000-0001-6350-5610

ABSTRACT

Among the countries of the European Union, Portugal stands out negatively for having a high occupational accident rate. Analysing occupational accidents rates, by economic activity sector, it appears that civil construction contributes to a large part of the registered work accidents. As in other European countries, one of the main activities for the economy in Portugal is construction. Since the construction sector is the one that employs most immigrant workers, it is clear that these workers are highly exposed to the risk of occupational accidents. Therefore, it is not surprising that, carrying out highly dangerous professional activities, the immigrant workforce in Portugal suffers a high number of accidents in the workplace.

The reasons for the strong presence of immigrant workers in the civil construction sector are varied. On the one hand, the great demand for workers in this sector can be highlighted, accentuated by the rejection of higher risk and physical demand work by national workers, on the other hand, the option of many immigrant workers for activities with less demands in terms of communication, due to language difficulties.

For a deeper knowledge of the factors that contribute to the high occupational accidents among immigrant workers in Portugal, trying to find clues that can lead to answers to questions such as:

- Is this accident predominantly influenced by the nature of professional activities?
- Do immigrant workers adopt practices that involve greater risks of accidents at work?
- How do language difficulties relate to greater exposure to risk and behaviours associated with non-compliance with safety rules and regulations?

it is important to critically read the available official data.

In this work, we make a brief statistical portrait of the reality of immigrant workers in Portugal, focusing on the high rate of occupational accidents among these workers, based on data provided by Portuguese Working Conditions Authority (ACT).

Keywords: immigrant workers, occupational accident, safety rules and regulations, workplace safety.

IMMIGRANT PHYSICISTS IN THE WORLD SCIENCE**Wen Xiaojing**

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
Department of Physics and Methods of its Teaching,
Ternopil, Ukraine

Halina Falfushynska

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
Department of Physical Rehabilitation and Life Safety,
Ternopil, Ukraine

ORCID ID: 0000-0003-3058-4919

Igor Korsun

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
Department of Physics and Methods of its Teaching,
Ternopil, Ukraine

ORCID ID: 0000-0002-9893-2820

Maryna Monchuk

Physical therapist, Ternopil, Ukraine,

ORCID ID: 0000-0001-6839-6396

ABSTRACT

The aim of the present work is to prove the influence of migration phenomenon on the scientific achievements of the scientist. Scientists create any science during many years. In this sense, the study of scientists' biographies will help to better understand the complex process of becoming a science. We defined components of "scientist's image". Biographical data, scientific achievements and character traits are the components of "scientist's image". In this context, we have analyzed the influence of migration phenomenon on the scientific achievements of Maria Skłodowska-Curie, Igor Sikorsky and Enrico Fermi. The main principle: physics as any other science is an international science. Science should unite, not divide peoples. Science should be a foundation of peace in the world. The political situation, restrictions on rights, the impossibility of implementing own ideas were the main reasons for the emigration of physicists in the past. The studies of the causes of emigration of physicists today are prospects for future research in this area.

Keywords: migration phenomenon, physicists, scientific achievements.

INTRODUCTION

The aphorisms "Everything changes but change itself. Everything flows and nothing remains the same... You cannot step twice into the same river, for other waters and yet others go flowing ever on" are attributed to Heraclitus (c. 535 – c. 475 BC), Ancient Greek philosopher. A major tenet of his thinking is that everything is constantly changing in the world. For

example, the entire animal world of the planet is in constant motion: from the smallest planktonic organism to giant whales. Animal movements are governed by complex laws that are closely linked to changes in the environment.

Today, globalization has created a new wave of migration in the world. Emigration greatly affects the lives of people, society and the state as a whole. This influence can be traced in science. According to Casanova et al, "over 40% of all American-based Nobel Prize winners are immigrants, and data from the National Science Foundation show that 49% of postdocs and 29% of science and engineering faculty in the US are foreign-born" [1].

The aim of the present work is to prove the influence of migration phenomenon on the scientific achievements of the scientist.

METHOD

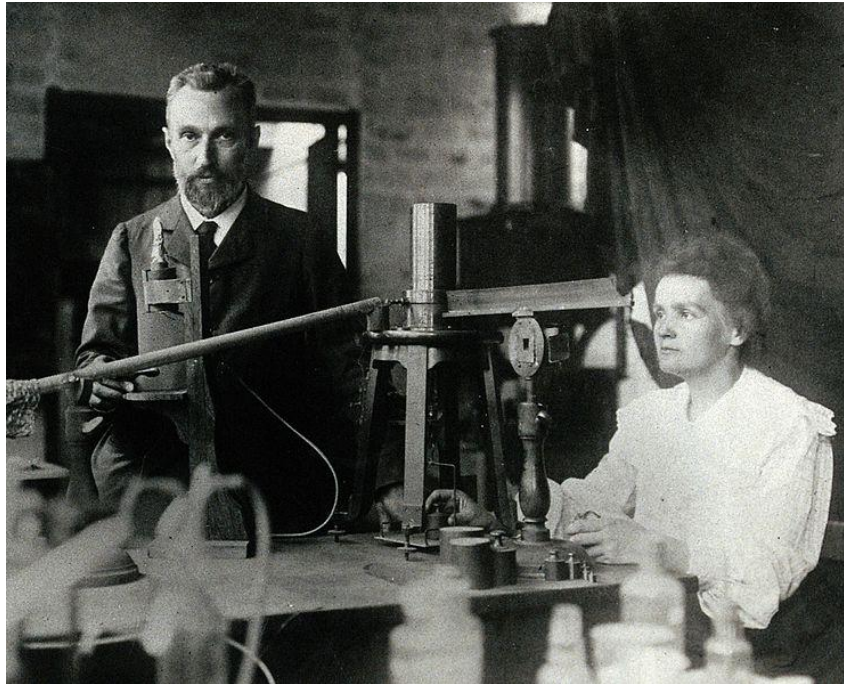
Scientists create any science during many years. In this sense, the study of scientists' biographies will help to better understand the complex process of becoming a science. We defined components of "scientist's image" [2]. Biographical data, scientific achievements and character traits are the components of "scientist's image".

Maria Skłodowska-Curie (1867, Warsaw, Poland – 1934, Haute Savoie, France) was a Polish and naturalized-French physicist, chemist, educator and social activist. Marie Curie emigrated from Poland to France due to her inability to get an education in Poland.

Biographical data. Maria brilliantly graduated the primary school and secondary school. The girl's mother early died, and at young age she worked as a laboratory assistant in the chemical laboratory of her cousin. Marie Curie could not get education in Poland because ban on education of women in University. With her sister Bronisława, they decided that Maria will work as a governess during five years. Her sister finished education in the medical institute. Then the older sister should take the cost of higher education of younger sister. Bronisława received her medical education in Paris, and then she invited her sister. At the age of 24 Marie Curie entered to the Faculty of Science in University of Paris (Sorbonne). In 1893, Maria received her licentiate on physics in Sorbonne (equivalent to Master's level). A year later she became licentiate on mathematics.

In 1894, Marie met French physicist Pierre Curie (1859-1906). Pierre proposed marriage, but at first Marie did not accept because she was still planning to go back to Poland. For the 1894 summer break, Marie returned to Warsaw. She was still labouring under the illusion that she would be able to work in her chosen field in Poland, but she was denied a place at University because sexism in academia.

Marie and Pierre married (1895), and their first daughter Irene was born in 1897. The scientific papers of Maria Skłodowska-Curie devoted to the study of radioactivity. In July and December 1898, Maria Skłodowska-Curie and her husband Pierre Curie announced about the discovery of two new elements. One of these elements was a Polonium (Poland is the birthplace of Mary Skłodowska-Curie) and other element was a Radium. The family lived in a difficult financial situation. In 1900, M. Curie began to teach physics in pedagogical institution (Sevres). Pierre Curie tragically died in a street accident (1906). Maria Skłodowska-Curie died from radiation sickness in 1934.

Fig. 1. Pierre and Marie Curie in the laboratory, demonstrating the experimental apparatus used to detect radioactivity (1904).

In 1958, visitors of the World Expo in Brussels (“Expo 58”) saw an unusual exposure. Geiger counter constantly clicked near a small diary. It was one of Maria Skłodowska-Curie’s diaries...The eldest daughter of Curie became a famous scientist. In 1935, Irene Joliot-Curie (1897-1956) and her husband Frederic Joliot-Curie (1900-1958) have been awarded with Nobel Prize in Chemistry for “in recognition of their synthesis of new radioactive elements”. The younger daughter Eve Curie Labouisse (1904-2007) became a known concert pianist, journalist, writer, public figure and biographer of her mother.

Scientific achievements. Maria Skłodowska-Curie is the first ever double winner of the Nobel Prize in Physics (“For outstanding achievements in joint studies of radiation effects”, together with Pierre Curie, 1903) and in Chemistry (“In recognition of her services to the advancement of chemistry by the discovery of the elements radium and polonium, by the isolation of radium and the study of the nature and compounds of this remarkable element”, 1911). She has been awarded with Davy Medal for “research of Radium” (together with Pierre Curie, 1903), Matteucci Medal (1904) for fundamental contributions to the progress of science and Willard Gibbs Award (1921). The purpose of Willard Gibbs Award is “to publicly recognize eminent chemists who, through years of application and devotion, have brought to the world developments that enable everyone to live more comfortably and to understand this world better”.

Character traits. For many years the married couple Curie worked in unhealthy conditions. The scientists had the burns (as Antoine Henri Becquerel (1852-1908), who discovered radioactivity). They suggested that radium could be used for treat of tumors. Therapeutic value of radium has been recognized, and prices on radium rose sharply. However the Curie refused to patent his invention and to use their findings for any commercial purposes. In their view, the commercial gain is not in the spirit of science and idea of free access to knowledge. Maria Skłodowska-Curie gave 80 mg radium to Lviv (Ukraine). In 1920, her laboratory had

only a little more than 1 gram of radium. Therefore, the first small radiology department emerged in Lviv, which contributed to the treatment of cancer patients.

During the First World War (1914-1918) Marie Curie organized 220 mobile and X-ray installations for X-ray and radiological service of hospitals in France. Marie Curie also invested almost all her personal funds from both Nobel Prizes in war loans.

Fig. 2. Maria Curie in a mobile Military Hospital X-Ray-Unit (1915).

Igor Sikorsky (1889, Kyiv, Russian Empire (now Kyiv, Ukraine) - 1972, Easton, Connecticut, USA) was a Ukrainian and later naturalized American aircraft designer, was an author of the first aircrafts with multiple motors («Grand», «Rus'kyi Vityaz'» and «Iliia Muromets'»), he created the turbine helicopter, amphibious helicopter and the first helicopter, which was made serially.

In 1919, he emigrated from Kyiv to the United States due to political persecution. After the victory of the October Revolution in the Russian Empire there was a danger of his execution.

On September 14, 1939, I. Sikorsky (1889-1972) made the first experimental flight on helicopter [3]. The successful flight happened at Stratford, Connecticut (USA), and its duration was 10 seconds. I. Sikorsky demonstrated that the helicopter could be controlled. The prototype VS-300 helicopter had single main rotor and single tail rotor. According to Fox (2005), “no real helicopter production run occurred until Sikorsky started building R-4 helicopters for the US Army Air Corp with first delivery in 1944” [4]. In this way, the helicopter of Sikorsky was the first helicopter, which was made in full-scale production.

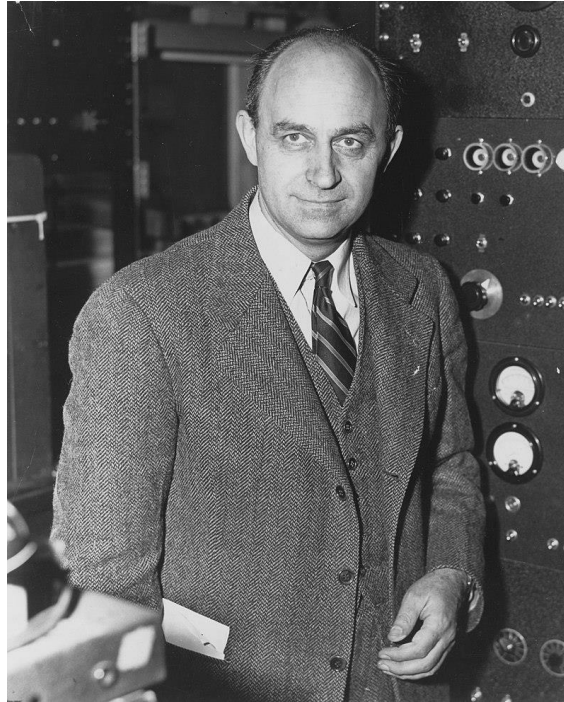

Fig. 3. The first flight of I. Sikorsky on the prototype VS-300 helicopter (Sikorsky Historical Archives).

Enrico Fermi (1901, Rome, Italy – 1954, Chicago, USA) was an Italian and later naturalized American physicist, was the creator of the world's first nuclear reactor.

In 1938, the scientist was awarded the Nobel Prize in Physics “for his demonstrations of the existence of new radioactive elements produced by neutron irradiation, and for his related discovery of nuclear reactions brought about by slow neutrons”. In Italy, where Mussolini's fascist regime was established, a number of laws were passed against Jews. Enrico Fermi was married to Laura Capon, a Jew by nationality. After traveling to Stockholm in 1939 to receive the Nobel Prize, the physicist did not return to Italy. He and his wife moved to the United States. The five largest research centers in the United States offered him position of professor. Fermi chose Columbia University in New York.

Fig. 4. Enrico Fermi (1901 – 1954), author: Department of Energy. Office of Public Affairs.

CONCLUSIONS

We have analyzed the influence of migration phenomenon on the scientific achievements of Maria Skłodowska-Curie, Igor Sikorsky and Enrico Fermi. The main principle: physics as any other science is an international science. Science should unite, not divide peoples. Science should be a foundation of peace in the world. The political situation, restrictions on rights, the impossibility of implementing own ideas were the main reasons for the emigration of physicists in the past.

The studies of the causes of emigration of physicists today are prospects for future research in this area.

REFERENCES

- 1 Jean-Laurent Casanova, J-L., Holtzman, D. M, Kaech, S. M, Lanier, L. L, Nathan, C. F, Rudensky, A. Y, Tuveson, D., Wolchok, J. D (2020). Immigration in science. *Journal of Experimental Medicine*, 217(11). doi:10.1084/jem.20202055
- 2 Korsun, I. (2017). Expediency of Study of the Scientists' Biographies in Physics Course. *International Journal of Instruction*, 10(2), 229-244. doi: <https://doi.org/10.12973/iji.2017.10215a>
- 3 Swopes, B. R. (14 September, 2018). 14 September 1939. This Day in Aviation. URL: <https://www.thisdayinaviation.com/14-september-1939/> (Last accessed: 2.10.2021).
- 4 Fox, R. G. (2005). The history of helicopter safety. Presented at the International Helicopter Safety Symposium, 26-29 September, 2005, Montreal, Quebec, Canada. URL: https://www.h-a-c.ca/IHSS_Helicopter_Safety_History_05.pdf (Last accessed: 2.10.2021)

THE PRE-PANDEMIC EXODUS OF KOREAN DIASPORA FROM CENTRAL ASIA TO SOUTH KOREA

German Kim

Institute of Asian Studies al-Farabi Kazakh National University,

Almaty, Republic of Kazakhstan

ORCID ID: 0000-0003-4742-1040

ABSTRACT

After the collapse of the Soviet Union the Korean Diasporas were being forced to adapt to the nationalizing republics of Central Asia. The political and socioeconomic changes and the deteriorating standards of living have led to much trepidation among all peoples of the former Soviet empire regarding the future. In the first post-soviet decade millions of people began voluntarily or compulsorily to return to the former places of origin or to the kin-states. Koreans, who have lived in the republics of Central Asia since the 1937 deportation, took root during the Soviet period in new places and believed that they had found a new homeland. Therefore, unlike other Diasporas leaving after the fall of the Soviet Empire Central Asia, Koreans remained in their former places of residence. Although diplomatic relations between the countries of Central Asia and South Korea were established in the early 1990s until the mid-2000s, the Korean diaspora did not have neither the possibility and no desire to migrate to their kin-state.

The recent migration boom of Russian-speaking Koreans from Central Asia to South Korea started in 2007 and five years later their number increased by almost 7.5 times. According to the official statistics the number of Koreans from the CIS countries in the Republic of Korea before the pandemic was more than 80 thousand people. It is expected that the post-covid19 re-opening of borders will lead to the new migrational wave of Koreans from Central Asia to South Korea.

The paper examines the reasons for the sudden exodus of the Korean diaspora from Central Asia; analyzes push and pull powers for transnational migration, the policies of the governments of countries involved in the migration process, the problems of migrants and the prospects for their solution. The sources for the case study consist of materials of the content analysis of mass media, social networks, interviews and questionnaires.

Keywords: Central Asia, Korean diaspora, exodus, migration, immigration policy, kin state

On the eve of the 20th century South Korea's economic globalization and Seoul plans of benefiting from foreign workers including ethnic Koreans has evolved from a kin state into an attractive state of international migration. My presentation is focused on the recent phenomenal inflow of the Russian speaking labor migrants of Korean ethnic origin from Central Asia in South Korea

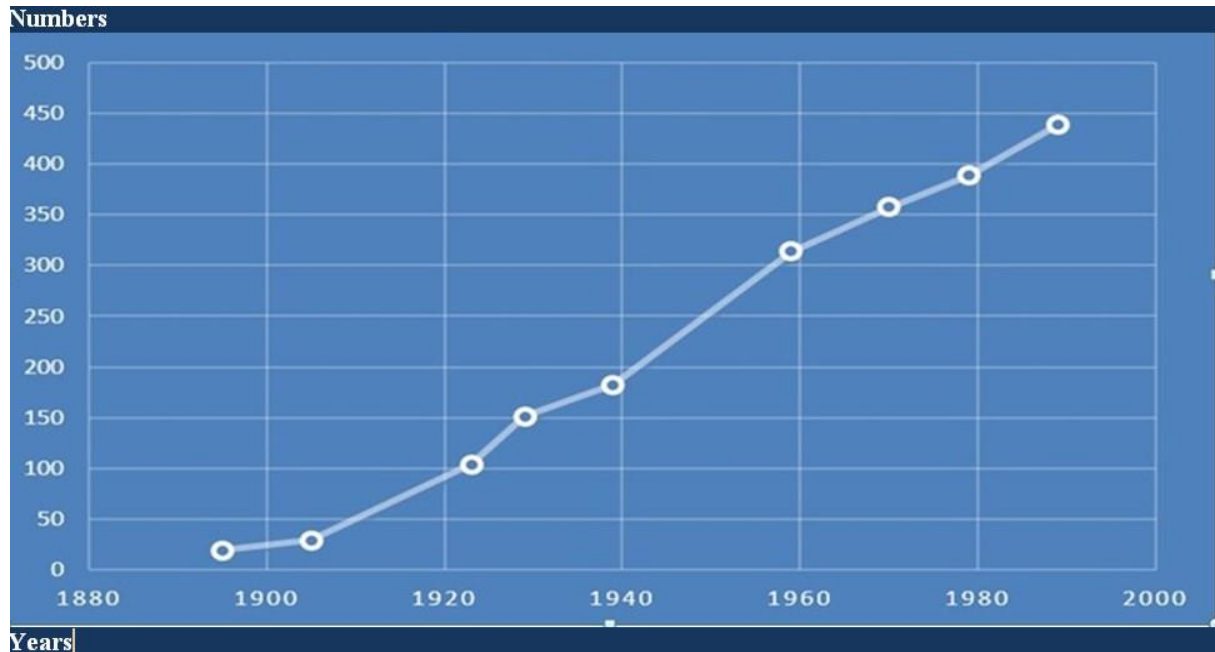
Koreans living in the post-soviet space i.e. on the former Soviet Union (USSR) are diverse in term of history, locality and diaspora identity. All Russian speaking Koreans can be divided into two main sub ethnic groups (diasporas) koryo saram¹ and Sakhalin Koreans.² The

---

¹ Koreans living in the USSR referred to themselves as Koryo saram. Recently in South Korean academic publications, mass media and everyday speech two variants of the name, Koryoin and Koryo saram, have become most commonly used in regard to post-Soviet Koreans.

main reason for differences between these two sub-ethnic diasporas is considered to lie in different historical periods and politico-legal terms of entry into the Russian Empire and the Soviet Union, a priori.

Graph 1. The number of Koreans in the Russian Empire and Soviet Union (1880-2000)

Compiled from: Г. Н. Ким, И. А. Ким. Историко-демографический портрет корейцев СССР и СНГ (по материалам переписей населения) «Қазақ университеті», 2020, 382 с.

According to data of the last Soviet Census (1989) approximately 75% of the Koreans in the USSR were flocked in Central Asian and around 90% of those lived in Uzbekistan and Kazakhstan. These geographical distributions persisted after the break-up of the Soviet Empire, but after the collapse of the Soviet Union millions of people driven by tense socio-economic and political reasons began to leave the places of residence. Besides some common factors typical of all migrants, there are some specific reasons why Central Asia's Koryo saram change their places of living. They are as follows:

1. The desire to return to the places where the first generation of Koryo saram originally lived in the Far East supported by russian Maritime region authorities, south-korean business circles, NGOs and christian missionaries.
2. The boomed ethnic and diaspora Identity, aspiration to keep the uninity od the soviet Koreans and reinforcement koryo saram's consilidation.
3. A high degree of urbanization, education, individualism, success-orientation and excellent russian language competence

² Sakhalin Koreans are descendants of the roughly 60,000 Koreans who were sent as forced laborers by the Japanese colonial regime from the southern provinces of the Korean peninsula to the southern part of Sakhalin Island (Karafuto).

The reason why practically all Koreans have left Tajikistan after over half of century taking root there can be explained shortly –“civil war”.³

Short before the covid 19 pandemic the number of the Korean migrants from CIS in South Korea skyrocketed to over 80 thousand and this made about 16% of the total number of Russian-speaking Koreans in the post-Soviet space. Therefore, the topical problems of such a large group of people united by a common history, diaspora identity, Russian language, and the motives of moving to an ethnic homeland attract attention of national and international scholars. This paper implements a number of tasks to study the reasons for the sudden boom of migration of Russian-speaking Koreans in South Korea and the problems in socio-cultural adaptation and employment.

The researchers from Kazakhstan, Russia, and Uzbekistan who have shown interest in Russian-speaking Koreans in South Korea include Nikolay Bugai, Yulia Din, Nataliya Yem, Park Syng Yi, Botagoz Rakisheva, Mikhail Ten and others.⁴ A number of South Korean professors published papers on various issues of adaptation, living and working conditions of Koreans from the CIS countries in different cities of South Korea and in general throughout the country.⁵ Couple of books is already published on Russian-speaking Migrants settled in

³ Бугай Н.Ф. Корейцы стран СНГ: общественно-географический синтез (начало XXI века. М.: Гриф и К, 2007, с. 187-211

⁴ Дин, Ю.И. Корейская диаспора Сахалина: проблема репатриации и интеграция в советское и российское общество. Южно-Сахалинск: Сахалинская областная типография, 2015; Yem N. Transnational ties with the ethnic homeland: the case of Korean women of the CIS in marital migration. - Journal of Oriental Studies. 2020, Vol. 92, pp. 39-45; Пак, Сын Ы. Сахалинские корейцы в поисках идентификации. М.: Перо. 2019; Ракишева Б.И. Нелегальная миграция казахстанцев в Южную Корею. Казахстанский совет по международным отношениям (КАСМО) – Нур-Султан, 2020. – 56 с.; Тен В.А. Миграция из России и стран средней Азии в Республику Корея в 1990-е – 2000-е гг.- Вестник МГОУ. Серия: История и политические науки. 2014. № 5, с . 74-81; Тен М. Трудовая миграция корейцев Узбекистана в Республику Корея. - Известия корееведения в Центральной Азии. 2009, Выпуск 8 (16), с. 61-78; Тен М. Тенденции и проблемы современной трудовой миграции корейцев из Узбекистана в Южную Корею. – Материалы Международного научного форума по вопросам объединения Корейского полуострова (한반도 통일을 위한 국제학술포럼). Алматы: «Қазақ университеті». 2017, с. 83-87

⁵ Хван Енг Сам. Современное состояние и проблемы коре сарам в Корее. (한국 거주 해외동포들의 현황과 문제 – 고려인을 중심으로) .- Материалы Международного научного форума по вопросам объединения Корейского полуострова (한반도 통일을 위한 국제학술포럼). Алматы: «Қазақ университеті»ю 2017, с. 53-64; Jeong, Jin Ah (정진아) 국내 거주 고려인, 사할린 한인의 생활문화와 한국인과의 문화갈등 (A Study on the Life Culture of Koryosaram and Sakhalin Koreans Living in Korea and Their Cultural Conflicts with South Koreans)// 건국대학교 인문학연구원, <통일인문학> 제58집, 2014, pp. 35- 65; Kim, Young Sool (김영술). 국내 거주 고려인의 민족 정체성과 국가 정체성 형성과 변화 연구 (A Study on the Formation and Change of Ethnic Identity and National Identity of Post-Soviet Koreans(Koryoin) Living in Korea)// <재외한인연구> 2020, Vol., No.51, pp. 31-68; Lee, Hyun-Bok& Cho, Myeong-Suk & An, Hyo-Ja & Ko, Jeong-A (이현복, 조명숙, 안효자, 고정아). 한국거주 고려인의 스트레스 대처방식, 불안이 우울에 미치는 영향 (Influence of Stress and Anxiety on Depression in Central Asian Koreans in Korea)// J Korean Acad Psychiatr Ment Health Nurs, December 2020, Vol. 29, No. 4, pp. 339-346; Lee, Seonmi 이선미. 국내 거주 고려인 기혼 남녀의 가족건강성과 삶의 질 (Family Strengths and Quality of Life in Koryuin living in Korea)// Korean Journal of Human Ecology 2019, Vol. 28, No. 3, pp. 231-245; Sun, Bong Kyu (선봉규). 다문화가정 자녀의 교육 현황 및 과제: 광주광역시 거주 고려인동포 자녀를 중심으로 (Current Status and Tasks of Education for Youths of Multicultural Families: Focusing on the Youths of Koryein in Gwangju Metropolitan)// (사)아시아문화학술원, <인문사회> 21권 2호, 2017, pp. 803-829.

Gwangju. The first book edited Professor Yim Chae Wang from Chonnam National University in 2014 - "Report on the Study of Koreans from Russia and CIS living in Korea".⁶ The Overseas Koreans Foundation granted the publication. Five years later, the second book - a report of field research among Russian-speaking Koreans living in Gwangju was printed. The research was carried out by the staff of the Historical and Ethnographic Museum of Gwangju city which sponsored the publication.⁷

Legal regulations for return migration of the Russian speaking Koreans from Central Asia. The Republic of Korea does not have a special law on repatriation; however a set of other laws sets the framework for former compatriots coming into the country. "The citizenship law of the Republic of Korea" signed on Dec 13 1997 is the main legal document regulating Korean citizenship matters. On the 4th of May, 2010 amendments have been made to the citizenship law which made it possible for certain category of citizens to have a double citizenship, starting as of 1 of January of 2011. Currently there are two legislative acts that regulation the relationship between Korean government and Korean Diaspora. The acts are "the law of immigration control" (1963) and "the Law of overseas compatriots".

Since March 2007, Korean government introduced new rules of entry and stay for ethnic Koreans from CIS and China who can now receive H-2 visas. The H-2 visas allow individuals free entry to Korea for 5 years and to work in the country for 3 years. In 2009 amendments of the Law were granted a right to vote. The number of people granted voting rights in CIS countries exceeded nine thousand. According to the amendment July 2, 2019 of the Law all direct descendants of people born in Korea are considered ethnic Koreans, regardless of the generation. This is the only change in the law. All provisions regarding visas and employment remain valid. All ethnic Koreans are now able to apply for C-3-8, H-2, F-4, and F-5 visas.⁸

Visa H2 permitted around 15,4 thousand Uzbekistani citizens including ethnic Koreans (15% of the total number) to work in the South Korea by official labor contracts. In March 2007, Korean government opened its door wider to ethnic Koreans from the CIS by introducing the 'Visit and Employment Program.' It allows ethnic Koreans from those locales who are over the age of 25 to receive a 'Visit and Employment (H-2)' visa and permits free entry and departure from Korea for five years and employment in the specific industries for three years.

The special law on Koryoin was enacted in 2013 to support the livelihood and settlement of those abroad, excluding those already in Korea. A proposal to amend the legislation to allow fourth, fifth and sixth generation Koryoin to obtain F-4 visas was motioned last year at the National Assembly, but not much progress has been made, insiders pointed out.

The Korean government has issued temporary F-1 visas to the fourth-generation Koryoin residing here with their parents, which allows them to live in the country through June next year, while obviating the need to return home every three months.⁹

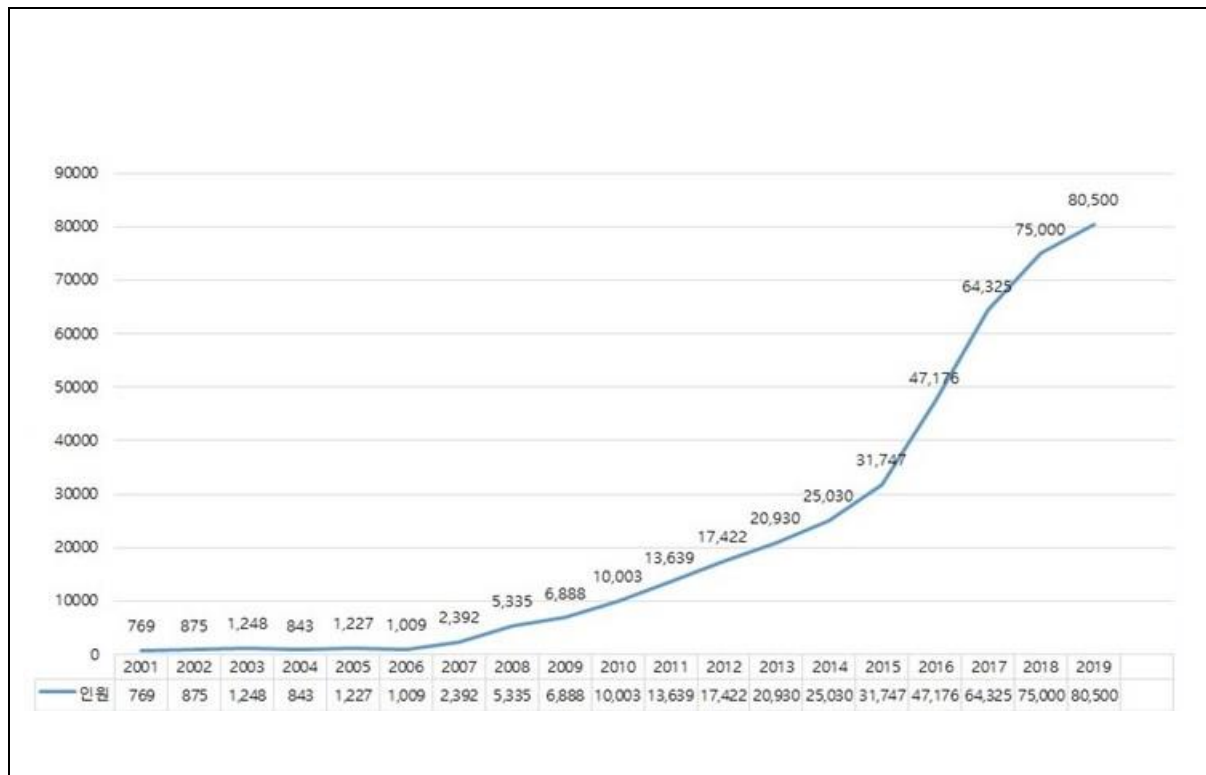
⁶ Yim, Chae Wan et al. (임채완 외). _국내거주 고려인동포 실태조사 I (A Research Report of Russia-CIS Koreans living in Korea I), 재외동포재단, 2014, 197p.

⁷ Gwangju Folk Museum (광주광역시시립민속박물관) 광주고려인마을 사람들 (A Research Report of Russia-CIS Koreans living in Gwangju), 조사보고서, 2019, 137p.

⁸ Kim German. Migration vs. Repatriation to South Korea in the Past and Present. - Journal of Contemporary Korean Studies Vol. 4, No. 1 (March 2017) : 35-62

⁹ Koryoin, living precariously in Korea. By Joel Lee. March 19, 2018.
<http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20180319000842>

Graph 2. The growth of the Korean return Migrants from Russia and Central Asia to the ROK. 2001-2019

Compiled and calculated on the datas of the KOSIS Korean Statistical Information Service <https://kosis.kr/eng/statistics>

Graph 2 shows the change in the number of Russian-speaking Korean Migrants to Korea from 2001 to 2019. In 2001, there were only 769 people, and in 2005 - 1227. In 2008, a year after the introduction of the H2 visa, the number increased to 5335 people - twice as much as in the previous year. Since then, the migration of Russian-speaking Koreans has steadily increased and in 2013 exceeded 20,000 people (20,930 people). Since 2015, the growth rate of Russian-speaking Koreans has grown even faster, increasing to 31,747 in 2015, to 47,176 in 2016, 64,325 in 2017, 75,000 in 2018 and 80,500 in 2019.

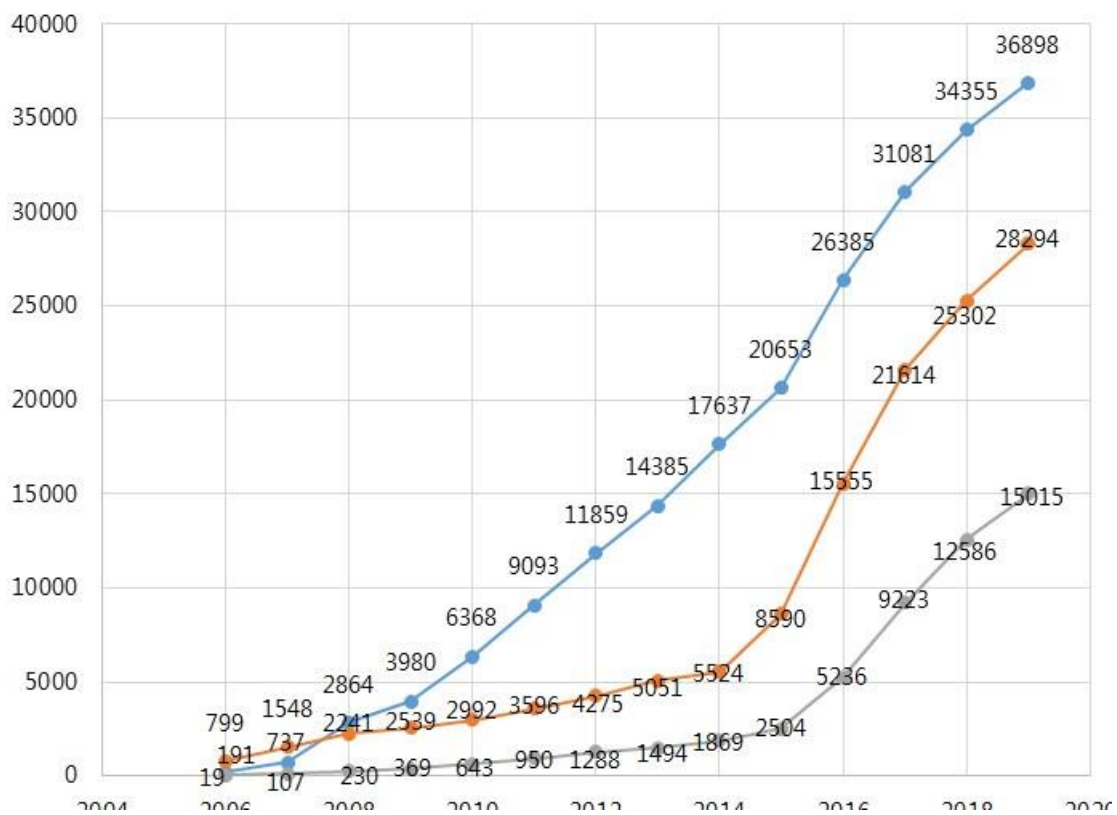
Regarding Korean migrants from three main donor countries: Uzbekistan, Russia and Kazakhstan, can be noted that their numbers in absolute and relative (in brackets) indicators increased from 2392 people (0.6% of the total number of migrants) in 2007 to 17 422 (3.2%) in 2012, that is, within five years, they grew 7 times.¹⁰ In total, there were about 80,000 Korean migrants from the CIS at the end of 2019, and the share of Koreans from these three main countries was about 96%.¹¹

According to statistics, as of September 30, 2018, the total number of F4 visa holders among Russian speaking Korean Migrants from Russia and Central Asia was of 38,014. The other other half of Russian speaking Korean Migrants are H2 visa holders who do not have residence registration and are included in the general statistics of immigrants

¹⁰ Korea Immigration Service Statistics, *Statistical Yearbook 2019* (in Kor.), Seoul, 2020,.

¹¹ Korea Immigration Service Statistics, *Statistical Yearbook 2019* (in Kor.), Seoul, 2020,

Graph 3. The number of the Korean Migrants from Uzbekistan, Russia and Kazakhstan. 2004-2020

Graph 3 shows the numerical increase of Koreans from Uzbekistan (blue), - from Russia (brown), and - from Kazakhstan (gray). It shows that the number of Uzbekistani Koreans has steadily increased since 2007, exceeding the total number of Russian and Kazakh Koreans. The numerical growth of Koreans from Uzbekistan in South Korea was as follows: 17,637 (2014), 26,385 (2016), 34,355 (2018), from Russia - 5,524 (2014), 15,555 (2016), 25,302 (2018) and from Kazakhstan - 1,869 (2014), 5,236 (2016), 12,586 (2018).

The sharp increase of Korean migrants from Russia can be noted after 2015 with the eligibility of visa F4 for “overseas compatriots of CIS countries”

In the case of Kazakh Koreans, there were only 107 people in 2007, but grew by 1,288 in 2012, 12 times more than that year. In addition, according to statistics at the end of 2017, five years later, the total number of Korean immigrants from the CIS increased rapidly, reaching a total of 65,000, while the number of Kazakh Koreans alone increased to 9,223. In other words, the number of Kazakh Koreans increased by 7,935 compared to five years ago, and the rate of increase was 6 times. At the end of 2019, this reached 14,992 people

As for the number of Kazakh Koreans in Korea, it happened in 2015, when it doubled. Earlier, the Koreans of Kazakhstan were not noticeable in the flow of labor migrants, however, the worsening economic situation in the country, rising unemployment, falling income levels forced them to decide to leave for Korea in order to improve their financial situation.

Places of Residence of the Russian speaking Migrants in Korea. Over the past decade, as a result of the rapid growth of labor migration from Russia and Central Asia in Korea have arisen settlements of Russian-speaking Koreans in the cities Ansan, Incheon, Gwangju and the metropolitan province Gyeonggi.

The largest group of CIS Koreans live in Ansan in the metropolitan Gyeonggi province, as many businesses are concentrated here, it is located in close proximity to Incheon International Airport and the city administration has the skills to work with foreign migrants. In this area at the end of 2019 the number of gastarbeiters of Korean origin from the CIS countries was about 15 thousand people.

In Ansan city quarter called Tekkol (땃골) - the most populous place of Russian-speaking Koreans is located in the Songbu-dong area. Here, in October 2016, the Koryo saram Cultural Center was opened for Russian-speaking Koreans.¹² Since 2012, the non-governmental organization "Nomo" (너머) has been dealing with the adaptation of Koreans from the CIS, solving problems in employment, delays or non-payment of wages, and also organizes language courses and cultural events. It also promotes the formation of local self-government and control over order among the residents of the quarter. In Ansan, over time, an organization of Koreans from the CIS arose in the Sangnok region.

Another numerous community of Koreans from the countries of Central Asia and Russia arose in the Volgok-dong quarter of the Kwansan district of Gwangju city, located in the southwest of Korea. It is estimated that over 4,000 Russian-speaking Koreans live in Gwangju City and more than half of them live in Volgok-dong. Koreans from the CIS countries settled in Volgok-dong received assistance from both private individuals and public and religious organizations. Thanks to joint efforts, the "Center for comprehensive support of Koreans from the CIS" was opened, which plays an important role in solving the problems of education of migrant children, learning the Korean language and obtaining a visa for adolescents who have reached adulthood in Korea. A group of CIS Koreans established in 2013 the Cooperative of CIS Koreans registered 2014 as a non-profit organization in the Ministry of Justice.

In the urban area of Hambak in Incheon, a compact settlement of Koreans from the CIS has emerged. Number of residents made about 70% of all Russian-speaking Koreans living in this port city and Hambak quarter is the place of the highest density of Koreans from the CIS in Korea. The reason for the sharp increase in the number of Koreans from the CIS in this area is the low cost of a "one-room" apartment that does not require collateral, and the possibility of employment in nearby industrial enterprises and workshops.

In mid-April of this year, in the Hambak quarter, a constituent meeting of the Koryoin¹³ Society was held. The participation of the mayor of Incheon, a member of the South Korean parliament and other statesmen and public figures testifies that the local South Korean authorities began to pay attention to the problems of migrants - ethnic compatriots from CIS countries.

In the last pre-coronavirus years, in addition to the three above-mentioned cities, the number of immigrants from the CIS countries has steadily increased in Gimhae, located in Gyeongsangnam-do province in the southeast of the country. According to official statistics, about 2,000 Russian-speaking Koreans live in this city, but according to some other estimates,

---

¹² This center was established with the support of the Korean government and made a great contribution to the socio-cultural adaptation of Koreans from the CIS in South Korea.

¹³ Koryoin – recently the most used on Korea ethnonym of Russian speaking Koreans in CIS countries and beyond. This name is almost replaced the old ethnonym – koryo saram.

there may be twice as many. There is a high demand for labor in Gimhae and its suburbs, as here are many factories. Many Koreans from the CIS prefer this place located close to Busan, the second largest South Korean metropolis on the coast.

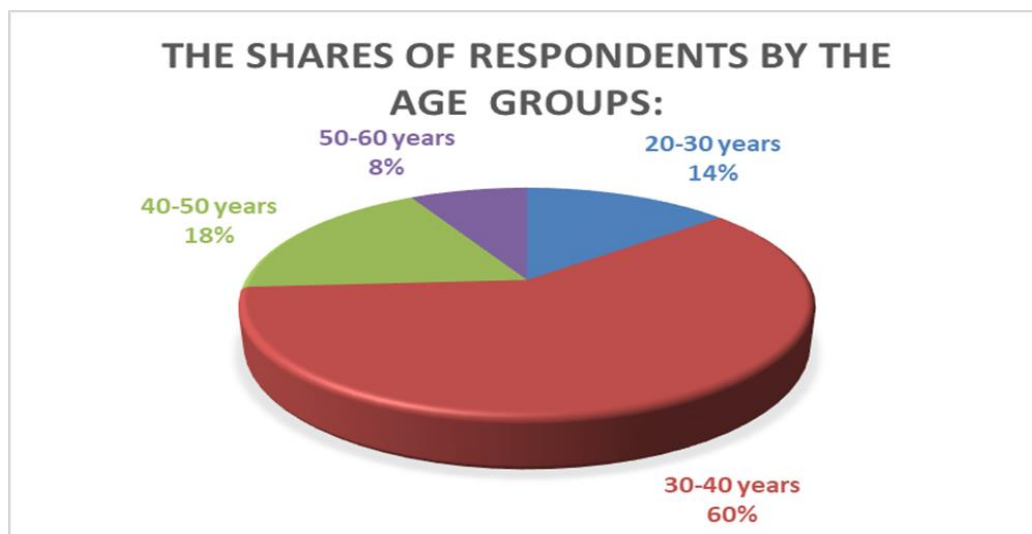
Nowadays, Russian-speaking Koreans can be found everywhere in the country, in all major cities and, of course, in the capital - Seoul. All residents of the capital and guests of South Korea know the Dongdaemun market, where there are many shops, workshops, small firms, and restaurants, whose owners or employees are Koreans from Uzbekistan and other CIS countries.

Diversity of the Russian-speaking Korean respondents in the survey and interviews.

2018 the survey was carried out with the assistance of volunteers in several cities of Korea with significant number of the Russian speaking Koreans.

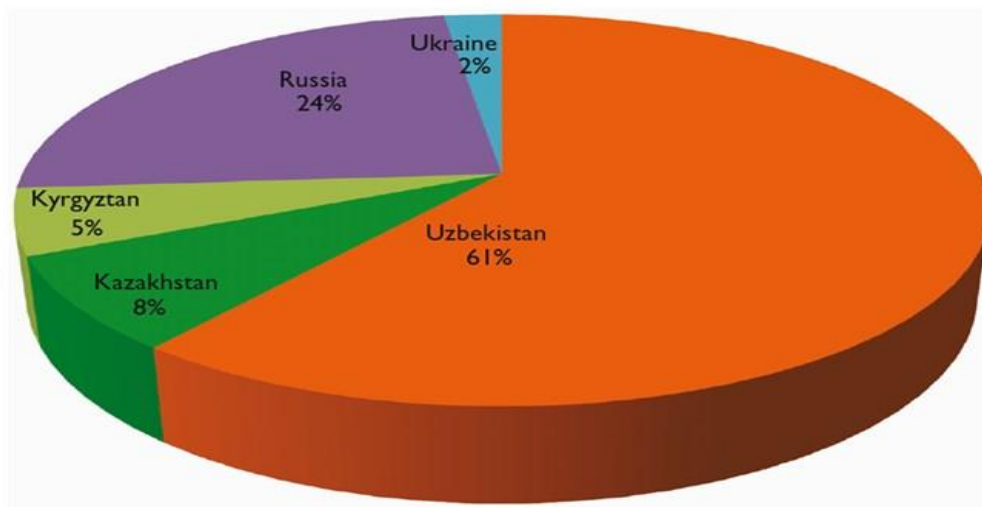
In the survey were involved around 145 respondents representing labor Migrants, 23 students and 10 self-employed entrepreneurs. All categories of Russian speaking Koreans in South Korea as 2018 can be divided in four diverse group in terms of country of origin, number, gender, age, social status, Korean language skills and length of residence in Korea

Graph 4. The shares of the survey respondents by the age groups

The average age of the first group is 37 years, the youngest- 21, the oldest – 61. The gender proportions of the respondents: males - 51%, the females – 49% The students are in the age from 18 to 25, the average age 20, single, 95% females.

Graph 5. Country of origin of the Koreans - russian speaking return Migrants in South Korea

Source: <https://kosis.kr/eng/statistics/> 2012

The shares of respondents in the survey by the country of origin: Kazakhstan – 45%, Uzbekistan – 40%, Russia – 8%, Kyrgyzstan – 7%. The businesspersons are in the age of middle 30ties and 90% are males, all have families with kids, university graduates- 100%, fluent speaking Korean, well established. The both group are permanent residents in the big cities

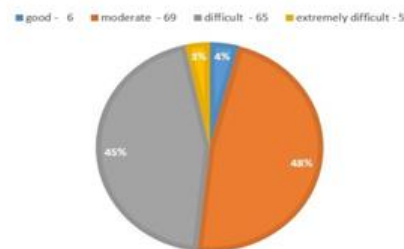
Diversity of adaptations of post-soviet Koreans in South Korea. The students are well adapted in Korea, moderate Korean language, have to return home but all of them wanted to continue the study in Korean Universities. The businesspersons are fully adapted and mostly acculturated in Korea

Graph 6

Graph 7

The evaluation of the life quality in the country of origin

The problems faced by Russian speaking Korean labor migrants in South Korea. Initially the most acute problem for CIS Koreans was the visa problem largely resolved over the past 2-3 years. But still many of them want F4 visa instead of H2 visa. The Korean government provides the visa of compatriots to the CIS Koreans having university education,

professional experience and skills, not convicted in the kinstate. It means that a great part of Russian speaking Koreans are not eligible for this visa giving to “compatriots migrant” much more benefits and equal with southkorean citizen rights.

Another problem facing the Koreans from the CIS is the education of their children who cannot adjust to local schools since the lack of knowledge or ingorance of Korean language. There are a few small private schools with Russian language of instruction but the problem is that neither Korean nor Universitites in the CIS countries don't not recognize valid the diploma or certificate of graduation of these schools.

All authors of publications about CIS Korean migrants note the peculiarity that of all overseas Koreans, only they have completely lost their native language and Russian has become their native language. The respondents themselves note that the lack of knowledge and ignorance of Korean language is a topical problem in their acculturation in South Korea, because the language barrier makes it impossible to communicate and get informations.

According my survey only 22% have learned reading and survival Korean in their countries of origin. Less than 8% of all 145 respondents stated high level of competence and the Korean language of the predominant majority is very poor. 90% of the survey participants stated that they have few chances to speak Korean, 70% of the respondents don't watch Korean TV and 60% of them watch in Korea the Russian TV. 100% of the respondents read newspapers or novels in Russian.

There are no studies of the relations between South Koreans and CIS Korean Migrants, or between the latter and Chinese Koreans. A brief content analysis of the social networks of Russian-speaking Koreans in South Korea confirms the fact that there is a weak connection between them. They all live in parallel worlds.

However, in many cases of communication occur misunderstandings not only due to the language barrier, but to the differences in the cultural code, mentality, and behavioral habits. The manners of behavior of the Russian-speaking Koreans in public places, attitudes towards work, rudeness in speeches cause discontent among the local population and the image of Russian-speaking Koreans in the eyes of South Koreans has significantly dropped. The life of Russian-speaking Korean migrants in their enclaves, “stewing in your own juice”, communicating with each other, same way of working and spending of the rest time - all this slows down the acculturation processes and the elimination of the aforementioned problems.

CONCLUSION

The Republic of Korea has become an attractive country for immigration and this fact coincides with the deficit in the South Korean labor market and demand for low-skilled and low-paid labor. South Korean goverment has gradually provided to Labor Migrants the permissions to work and live in the country. A special legislation toward overseas Korean compatriots and deteriorated life in the kinstates led to the boom of Russian speaking Koreans Migration to the land of ancestors.

Currently over 80 thousand Koryoins live and work scattered in all provinces of South Korea but there several enclaves where they are concentrated due to reasons of cheep laborhands demand and relatively cheap rents of housing. The lifestyle, behavior and habits of Koryoins in these settlements are almost the same as in their countries of origin.

South Korean government didn't yet decided the dilemma: repatriate or just immigrate the compatriots from abroad. The exodus of ethnic Koreans from Central Asia and influx to South Korea will be continued after pandemic covid-19. The reasons for leaving Central

Asian countries of Russia are mostly economic, but some young people don't see prospects for their own and the children future.

The recent Korean labor Migrants from CIS countries are facing a lot of problems and difficulties in their acculturation in the southkorean mainstrim but the 1, 5 and 2nd generations of the ethnic Korean migrants will be assimilated by South Korean society and became the citizen of country. The first generation of the post-soviet ethnic Korean labor migrants will keep their ethnic and diaspora identity, but some of them can with the time change their national identity (citizenship).

CHALLENGES OF MIGRATION DUE TO CONFLICTS

Dr. Faraz Ahmad

Independent researcher from Oman

Taiba Sheerin Ahmad

Freelance writer from New Jersey, USA

Prof. Afaq Ahmad

Sultan Qaboos University, Oman

ABSTRACT

Migration is a phenomenon based on principle of push and pull. The people will be pulled to some destination, which has many attractive opportunities. Simultaneously, various situations push the people to leave the place where they born and lived life. According to the report of International Organization for Migration (IOM) 2020, which indicated that, the scale of international migration increase in line with recent trends. The volume of international migrants (272 million globally) is estimated as to be 3.5% of the world's population which, currently lives outside the borders of its birthplace. Almost, with nearly two-thirds of this volume being labor migrants. This means vast majority of people globally (96.5%) are estimated to be residing in the country in which they were born. There are various parameters, which governs the phenomenon and pace of international migration. In addition, since the parameters are based on predictions and hence it is difficult task to articulate with precision. Further, it is known fact from long-term data that international migration is not uniform across the world but it is shaped by the some parameters. One of such example is developments of migration corridors. The largest corridors tend to be from developing countries to the countries of larger economies such as those of the United States, France, the Russian Federation, the United Arab Emirates and Saudi Arabia. This is a one of the charms and the blooming picture of the migration.

The other, the dark picture of the migration is Migration Due To Conflicts". The IOM published report informed that the global refugee population was 25.9 million in 2018. The report further publishes the data that the 20.4 million refugees were under the mandate of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) and 5.5 million were refugees under the mandate of the United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees (UNRWA) in the Near East. The report highlighted that the 52 per cent of the global refugee population was under 18 years of age. The report further emphasized that the number of internally displaced persons due to violence and conflict reached to 41.3 million, which, was the highest number on record since the Internal Displacement Monitoring Centre started monitoring since 1998.

We designed this paper with the aim of presenting and discussing "The Challenges of Migration Due To Conflicts".

**INTERNAL MIGRATION AS A SOCIAL DETERMINANT OF HEALTH AMONG
MIGRANT CHILDREN: A CASE STUDY OF VARANASI****DRISHTY MUKHERJEE**Banaras Hindu University, Faculty of Social Sciences, Malaviya Centre for Peace Research,
Varanasi, India

ORCID ID: 0000-0002-4372-6464

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic crisis has highlighted the situation of migrants in India. This period particularly highlighted the lack of research, and policy framework and gap in implementation of policies directed towards migrants. The children of the migrant workers have faced a greater magnitude of vulnerability as they were not even mentioned in any government schemes and in larger extent in research studies to tackle this crisis. The lack of specific focus on safety, security and health of migrant children accompanying their families during the time of this pandemic shows the ignorance and avoidance of policy makers towards this issue. Moreover, the state influence in addressing the problem of education, health and wellbeing of children is limited only at stable population and no emphasis has been given to seasonal migrants and their children. The research paper focuses on understanding the dynamics of internal migration and its impact on wellbeing of children accompanying their migrating families and tries to examine the causes of exclusion of migrants. The study focuses on the excluded and marginalized migrant children those who are excluded from the main discourse of policy implementation and decision-making. Especially in sectors like education, health and nutrition which has been central challenge to the human development in India. This work explores the social fabric central to the issues like malnutrition, health and hygiene. It was evident that the process of migration presents challenges to safety and health of migrant children specifically in the lower economic strata, Rural Urban migration exposes the children to wider vulnerabilities, the vulnerabilities are even more profound in case of the girl child. Most of the seasonal migrant population works in the construction sector and live in makeshift arrangements. Unhygienic and unhealthy living environment, exposure to pollution and hazardous substances, lack of clean drinking water and clean toilets often contributes towards various health challenges in migrant children. In this study, data was collected from migrant families living near construction sites in Varanasi. The sample is designed to include children with targeted sampling age group of 0-14 years. During the observation it was found that the cases of bronchitis, ear infection and skin infection was rampant in the children of these families. The unhealthy living conditions for seasonal migrants has been a major factor responsible for poor health and development of children accompanying the families in search of work.

Keywords: Migrants, Children, Health

KÜLTÜREL DEĞİŞİM ÜZERİNDE GÖÇÜN ETKİLERİNE DAİR SANATSAL YORUMLAMALAR

ARTISTIC INTERPRETATIONS OF THE EFFECTS OF MIGRATION ON CULTURAL CHANGE

Saime UYAR

Dr. Malatya/Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-4807-184X

ÖZET

Bu çalışma, göçün kültürel değişim üzerindeki etkilerine sanatsal yorumlamalar üzerinden sonuçlara odaklanmaktadır. Tarihi çok eskilere dayanan göç, günümüzün de önemli küresel sorunlarından birini oluşturmaktadır.

İnsanoğlu, tarih boyunca yeni yerler görme, daha iyi yaşam şartları olan yerlere göç etme sebebiyle sürekli bir hareket halinde olmuştur. Çoğu kez ulusal sınırlar içerisinde olan bu hareketlilik, savaş, iç çatışmalar, zulüm, baskı gibi nedenlerle bazen uluslararası göçlere de sebep olmuştur. Günümüzde de bunun örneklerini görmek mümkündür.

Göçle beraber insanlar, beraberlerinde anılarını, umutlarını, hayallerini, inançlarını ve kültürel değerlerini de götürürler. Gittikleri coğrafyalara taşıdıkları bu değerler ile mevcut değerler arasında öncelikle bazı çatışmalar olabilmektedir. Ancak zaman içerisinde farklı inanç ve kültürel değerler arasında bir bağ olgusu oluşabilmektedir.

Kültürel farklılıklar göç kalıplarının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Göçmenlik politikaları çerçevesinde alınan siyasi, sosyal, ekonomik önlemler eşliğinde geleneksel kültürel değişkenlere göre göç kalıplarının şekillendirilmesinde kültürel ağırlıklı disiplinler arası çalışmaların yapılması büyük önem taşımaktadır.

Çoğu göçmenin hayatı, geride bıraktığı dünyanın hatıraları ile yeni bir dünyaya uyum sağlamanın mücadelesi arasında bir diyalektiktir.

Uluslararası göçün kültürel değerler üzerindeki belirleyicileri hakkında yapılan kapsamlı literatürden sonra uluslararası göç bağlamında kültürel yakınlığın hemen oluşması oldukça güç bir durum teşkil etmektedir. Ancak göç, dünyayı daha bağlantılı hale getiren bütünleştirici bir olgudur.

Göçün, kültürel değişim üzerindeki bu etkilerin yansımalarını anlatan birkaç sanatçının eserleri üzerinden değerlendirmelerde bulunularak konuya açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel değişim, göç, sanat

ABSTRACT

This study focuses on the consequences of migration on cultural change through artistic interpretations. Migration, which dates back to ancient times, is one of the important global problems of today.

Throughout history, human beings have been in constant movement due to seeing new places and migrating to places that have better living conditions. This mobility, which often stays within national borders, has sometimes caused international migration due to reasons such as war, internal conflicts, persecution, and pressure. Today, it is possible to see examples of this.

With migration, people take their memories, hopes, dreams, beliefs, and cultural values with them. There may be some conflicts between current values and the values they carry to the geographies they go to. However, over time, there may be a connection between different beliefs and cultural values.

Cultural differences play an important role in shaping migration patterns. It is of great importance to conduct cultural-oriented interdisciplinary studies in shaping migration patterns according to traditional cultural variables accompanied by political, social, and economic measures taken within the framework of immigration policies.

Most migrants' lives are a dialectic between the memories of the world they left behind and the struggle to adapt to a new world.

After the extensive literature on the determinants of international migration on cultural values, an immediate occurrence of cultural proximity is very difficult in the context of international migration. However, migration is an integrative phenomenon that makes the world more connected.

The subject was tried to be clarified by making evaluations on the works of a few artists who explained the reflections of these effects of migration on cultural change.

Keywords: Cultural change, migration, art

GİRİŞ

Sanat, insanları harekete geçirmek, yeni sorgulamalara teşvik edecek, merak ve düşünce uyandırmak için benzersiz bir konuma sahiptir.

Kültürel değişimlerin gerçekleştirilmesinde ve bunun politikaya dönüştürülmesi zaman almış ancak nihayetinde kendine yer edinmiştir.

Küresel düzeyde göç siyaseti söylemlerinin yanı sıra sanatçılar ve kültür elçileri de göç krizine farklı bir şekilde eleştirel bir şekilde yanıt vermeye çalışmışlardır. Sanatın farklı coğrafyalar arasında köprü görevi üstlendiği yıllardan beri bilinen bir gerçektir. Farklı ülkeler ve izleyiciler arasındaki kültürel alışverişte toplumun tüm kesimini ilgilendiren toplumsal olayların etkisi oldukça önemlidir.

Özellikle küreselleşen dünyada teknolojik gelişmelerle beraber siyasi-politik, sosyal-kültürel gibi birçok etken artık rahatlıkla uluslararası etkiye dönüşebilmektedir.

Örneğin bir Çin pazarında satılan tek bir yarasanın küresel bir salgına neden olabileceği bir dünya artık her anlamda uluslararası bir dünyadır (Boon, 2020a). Bu, küreselleşen dünyamızda uluslararasılaşmanın artık uğruna mücadele edilecek bir ideal değil kaçınılmaz bir gerçekçiliktir. (Janssens, 2019; Boon, 2020b).

Ancak son yıllarda hızla artmakta olan kitlesel göçlerin dünya uluslarını rahatsız etmesiyle, toplumların uluslararasılaşma olarak küreselleşme fikrini zayıflattığı öne sürülmektedir (Smith, 2011; Boon, 2020b).

İnsanlar göç ettiğinde kendilerine ait olan anılarını, geçmişlerini geride bırakmak zonda kalırlar.

Gittikleri yerlere daima “eksik” giderler. Bunu Sicilyalı sanatçı Bruno Catalano’nun eserlerinde görmek mümkündür.

Görsel 1: Bruno Catalano, Gezginler

Aslen Sicilyalı olan Bruno Catalano, 1960 yılında Fas'ta dünyaya gelmiştir. Ailesinin Fransa'ya yerleşme kararıyla doğduğu topraklara erken veda etmek zorunda kalmıştır (Bozkurt, 2016).

Melez kimliği ile alışmaya çalıştığı Marsilya'da yaşadığı sürecin biraz zorlu geçtiğini ifade eden sanatçı, misafirleri sevmeyen bu şehre adapta olmaya çalışırken yaşadığı ruhsal çatışmaların etkisiyle sanatsal yaratılara imza atmıştır (Bozkurt, 2016).

Kamusal alanlarda sergilediği Les Voyageurs (Gezginler) adını verdiği sürrealist heykel koleksiyonu ile "eksik heykel" akımını başlatarak insanlarda sorgulamayı amaçladığını ifade etmiştir. Sanatçının öncülüğü yaptığı akım büyük ses getirmiştir. Toplumun "yabancılara" olan önyargının değişmesinde önemli rol oynamıştır (Bozkurt, 2016). Göçün aslında her zaman isteğe bağlı olmadığı gerçeği, göçle beraber insanların hayatlarına dair birçok şeyi kaybederek yola çıktıklarının gerçeğini izleyiciye sunmaktadır.

Bruno Catalano'nun eserlerindeki boşluklar, göçün insanlarda yarattığı boşluğun bir daha onarılamayacak boyutta olduğunu ve gideklere yerlerde asla doldurulamayacak olduğu hissi yaratmaktadır (Bozkurt, 2016).

Sanatçı, heykelleri için şu yorumlamada bulunmaktadır: "Hayat yolunda hepimiz birer yolcuyuz. Kimimiz iş kimimiz ise kendimizi aramak uğruna yola koyuluyoruz. Heykellerim de bir sebepten yola çıkmış bir dünyanın insanı değil de dünyada insan olan ve çıkılması kaçınılmaz yolculuklara koyulmuş kişiler. Ayakları üzerinde duran ve evleri valizleri olan özgür ruhlar. Eğer yüzlerine bakarsanız hepsinde ortak bir şey görürsünüz, gurur. Yola çıkmış olmanın ve yol alıyor olmanın haklı gururu ile başı dik yürüyen insanlar hepsi. En önemlisi de

kendini gerçekleştirmeye çalışan, her an kendilerini tamamlayan “eksik” insanlar...” (Bozkurt, 2016).

Görsel 2: Bruno Catalano, Gezinler . Kaynak: <https://gaiadergi.com/bruno-catalanonun-gezinleri-les-voyageurs/>

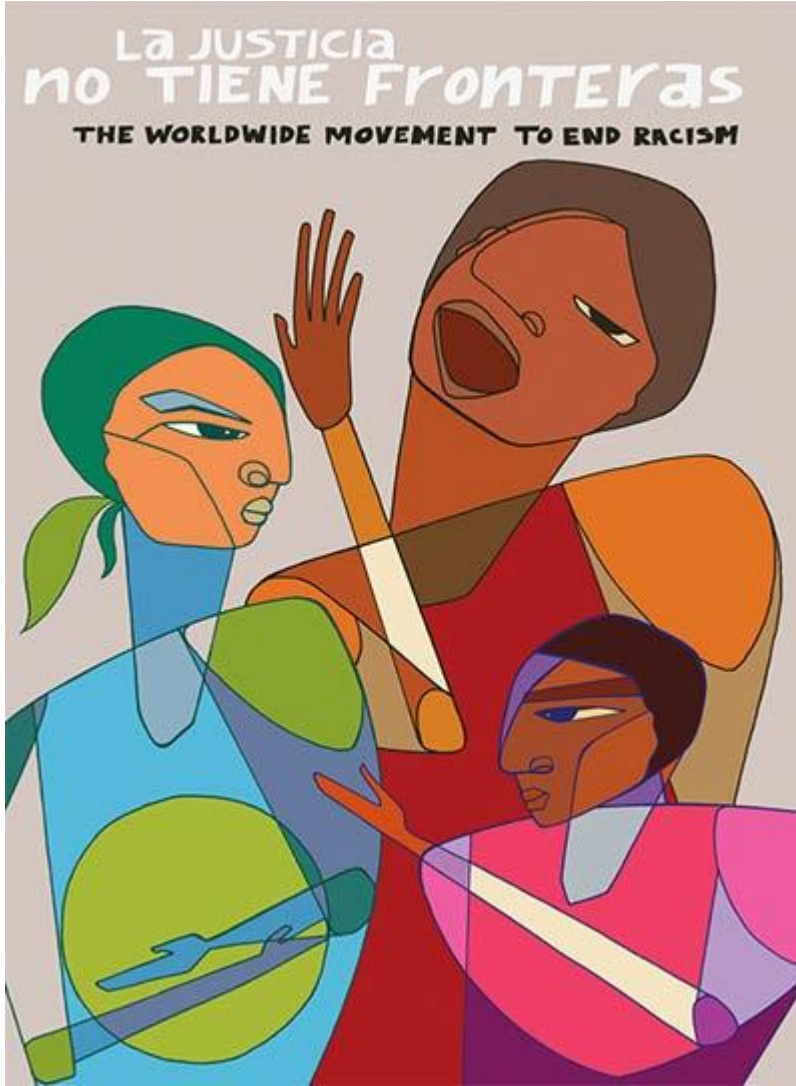
Göçmen hakları örgütü Culture Strike’ın kurucu ortağı olan sanatçı Favianna Rodriguez, kültürel alt akımların siyasi değişim dalgaları yaratmak için nasıl bir araya geldiğini açıklamaktadır (Creative Time Reports, t.y.).

Görsel 3: Erik Harabe, İsimlessiz, 2012

Toplumsal farklılıkların şekillenmesinde sanatçılar, sosyal değişimin daima merkezi olmuşlardır. Göçün toplumsal değişim üzerinde kültür, fikirlerin paylaşılabilceği, tanıtılabileceği merkezi bir alandır. Burada sanarın işlevi önemli bir öneme sahiptir. Özellikle kamusal alnlarda düzenlenen sergi ve kurulumların toplumun her kesimine ulaşması yönüyle oldukça etkili bir durumdur. Göç gibi toplumun her kesimini doğrudan ilgilendiren sosyal ağırlıklı olayların topluma doğru şekilde yansıtılması hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle sergilenecek eserlerin ve yer seçiminin iyi planlanması verilmesi gereken mesajın hedef kitlelere ulaşılabilmesinde önem arz etmektedir.

Abraham Lincoln'ün "Kamu duyarlılığı her şeydir. Kamu duyarlılığı ile hiçbir şey başarısız olamaz; onsuz hiçbir şey başarılı olamaz." Bu yöndeki ifadesi konuyu özetler niteliğindedir.

Görsel 4: Favianna Rodriguez, La Justicia No Tiene Fronteras, 2012

Göçün sonucunda karşılaşılan en büyük problemlerden biri de göçmenlere yönelik gerçekleştirilen ırkçılık söylemleri ve hareketleridir. Toplumun, dışardan gelen yabancıyı ötekileştirici, dışlayıcı konuma yerleştirmesi çoğu zaman kitlesel olarak gerçekleşen bir hal almaktadır. Sanatın, insan haklarını temel alan evrensel değerleri çerçevesinde gerçekleştirilen birçok sanat yapıtı bu alanda ortaya konulmuştur. Irkçılık olgusuna karşı birçok sanatçı ve aktivist, dünya genelinde toplumsal ve politik mesajlar içeren çalışmalar yapmışlardır. 1960'larda ve 1970'lerde "Siyah Güzeldir" gibi örgütsel hareketlerde ırkçılık karşıtı mücadeleler verilmiştir. Favianna Rodriguez'in "La Justicia No Tiene Fronteras" adlı çalışması da bu amaçla yapılmış önemli işlerinden birisidir. (Görsel 4) (Rodriguez, 2013).

Görsel 5: Jacob Lawrence, Göç Serisi

Görsel 6: Jacob Lawrence, Göç Serisi Panel no. 3 , 1940–41

Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinin ardından bir milyondan fazla Afrikalı-Amerikalının kırsal Güney'den endüstriyel Kuzey'e kaçışını anlatan "Büyük Göç"ü anlatan 60 panellik bir dizi yaratmıştır.

Mücadele, umut ve zaferi anlattığı bu göç serisinde Lawrence, göçe bambaşka bir bakış açısı da kazandırmaktadır. Göçün tüm olumsuz ve trajedisine rağmen eserlerinde kullandığı canlı renkler, göçün de güzellikleri olabileceğine değinmektedir. Göçün bir mücadele ruhu, bir yaşam ritmi olduğunu belirterek bunu, eserlerinde kullandığı canlı renklerden de çıkartabiliriz (Phillips Collection, t.y.).

SONUÇ

Kültürlerin şekillenmesinde göçün etkileri tarihi çağlardan beri bilinmekte olan bir gerçektir. Karşılıklı olarak gelişen bu süreç içerisinde toplumun şekillenmesinde zaman kavramı önemli bir kıstastır. Çoğunlukla göç eden toplumların, ev sahibi ülkenin gelenek ve göreneklerine uyum sağlaması beklenen bir durumdur. Bununla beraber insanların uzun süreli durumlarda bir arada yaşamaları neticesinde birbirlerinin örf-adet, kültürel değerlerini kabullenme durumları da süreç içerisinde gerçekleşebilen durumlardır. Elbette ki bu durum, tüm ulus/toplumlarca her zaman başarılı sonuç vermeyebiliyor. Bazı ulus/toplumların göçmenlere yönelik ötekileştirilmiş, ırkçı tavır ve tutumlar besleyerek milliyetçilik duygularıyla savunmaya geçtikleri veya bazı siyasi iktidarların kendi çıkarları doğrultusunda vaatlerde bulunarak göçmen ve mültecilere yönelik olumsuz politikaları, göçmenlerin toplumla entegre edilmesinde büyük engel teşkil etmektedir.

Ancak tüm bunlara karşın, insan haklarını ölçüt alan sanatın duruşu her zaman çıkarsız ve demokratik olmuştur. Göçün, toplumlar tarafından her zaman bir tehdit olarak görülmemesi gerektiği bilincini, farklı inanç, din, millet, kültürlerin birer değer olduğu ve insani değerlerin sınırlardan ibaret olmadığı, kültürlerin bir arada yaşamasında oluşabilecek zenginlerin olduğuna dikkat çekmek amaçlı kamusal alanlarda bu yönde birçok sanatsal çalışma gerçekleştirilmiştir. Toplumsal önyargıların değişmesinde ve şekillenmesinde öncü rol oynayan sanat, bu kapsamda baskı yaratmadan, güçlü bir etki bırakmaktadır. Çalışma içerisinde yer verilen sanatçıların eserleri bu durumu görsel örneklerle desteklemektedirler.

KAYNAKÇA

- Boon, E. (2020b). Art and Migration: on cultural internationalisation in the age of displacement. Dutch Culture. Erişim tarihi: 07.09.2021. <https://dutchculture.nl/en/news/art-and-migration>.
- Boon, Errol (2020a). 'Translocality: artistic internationalisation after the corona crisis'. Amsterdam: DutchCulture.
- Bozkurt, B. Z. (2016). Bruno Catalano'nun gezginleri, "Les Voyageurs". Gaia Dergi. Erişim tarihi: 04.09.2021. <https://gaiadergi.com/bruno-catalanonun-gezginleri-les-voyageurs/>
- Creative Time Reports (t.y.). Favianna Rodriguez. Erişim tarihi: 04.09.2021. <https://creativetimereports.org/author/favianna-rodriguez/>
- Janssens, Joris (2018). '(Re)framing the International. On new ways of working internationally in the arts'. Brussel: Flanders Arts Institute.
- Phillips Collection (t.y.). The Great Migration: Exploring Poetry and Art. Erişim tarihi: 04.09.2021. <https://www.phillipscollection.org/lesson-plan/great-migration-exploring-poetry-and-art>
- Rodriguez, F. (2013). Change the Culture, Change the World. Erişim tarihi: 04.09.2021. <https://creativetimereports.org/2013/04/01/change-the-culture-change-the-world/>
- Smith, Laura; DeMeo, Briahn & Widmann, Sunny (2011). 'Identity, Migration, and the Arts: Three Case Studies of Translocal Communities.' In: The Journal of Arts Management, Law, and Society. Vol.41: 186-197.

GÖÇ VE MÜLTECİ KRİZİ KARŞISINDA MEDYA-SANAT İLİŞKİSİ

MEDIA-ART RELATIONSHIP IN THE FACE OF MIGRATION AND REFUGEE CRISIS

Saime UYAR

Dr. Malatya/Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-4807-184X

ÖZET

Bu çalışma, göç ve mülteci krizi karşısında çağdaş medya ve sanat ilişkisini irdelemektedir. Kitle iletişim araçlarının toplumsal sorunlar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerine çeşitli sanatsal örnekler üzerinden değinilerek, medyanın bu yöndeki etkileri değerlendirilmektedir.

Günümüzde özellikle Ortadoğu coğrafyasında yaşanmakta olan savaş, çatışma ve siyasi karışıklıklar sonucu ortaya çıkan kitlesel göçler, önemli küresel sorunlardandır. Göçmenlerin birer tehdit unsuru olarak görülmesi, yabancılara yönelik ırkçı politikalar ve yaptırımların uygulanması, göçmen krizinin çözümünü zorlaştırıcı unsurlar olmaktadır. Bu kapsamda kamuoyunda göçmenlere yönelik oluşturulan algının şekillenmesinde medyanın etkisi büyük önem arz etmektedir. Medya iletişim araçlarında özellikle fotoğraf sanatının görsel hafıza üzerindeki etkisi ayrı bir öneme sahiptir. Halk/izleyici tarafından duyulan, okunan bilginin ötesinde doğrudan görülen olaylara/haberlere yönelik duygu, düşünce, tavır ve tutumlarında objektif bir bakış açısı oluşturulmaktadır.

Çağdaşlaşmanın önemli bir parçasını oluşturan teknolojik ilerlemeler kapsamında medyanın rolü dünya genelinde büyük önem taşımaktadır. Zorunlu olarak gerçekleşen göç durumlarında ev sahibi ülkelerin göçmenlere yönelik siyasi politikaları, daha çok göçmenlerin aleyhinde gerçekleşmektedir. Ancak göç ve mülteci krizi, tüm ulusların sorumluluğunda olması gereken, küresel etkileri ve sonuçları olan insani bir problemdir. Toplumların bu insani kriz karşısında insan haklarını göz ardı etmeden, problemin çözümüne ilişkin olumlu tutumlar geliştirerek sürece katkıda bulunmaları üzerinde çeşitli medya unsurlarının bu yöndeki söylemleri büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada da medya-sanat ilişkisinde özellikle fotoğraf sanatının göç problemi üzerindeki etkileri değerlendirilmiş, konunun önemine katkı sağlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Göç, göçmen, medya, sanat, fotoğraf

ABSTRACT

This study examines the relationship between contemporary media and art in the face of migration and refugee crises. The positive and negative effects of mass media on social problems are discussed through various artistic samples and the effects of the media in this direction are evaluated.

Today, mass migrations, which emerge as a result of war, conflict, and political turmoil, especially in the Middle East geography, are one of the important global problems. The fact that immigrants are seen as a threat, the implementation of racist policies and sanctions against foreigners are the factors that make the solution of the migrant crisis difficult. In this context, the influence of the media is of great importance in shaping the perception of immigrants in public opinion. The effect of the art of photography on visual memory is of particular importance in media communication tools. Beyond the information heard or read by the public,

an objective perspective is formed in feelings, thoughts, attitudes, and attitudes towards events/news seen directly.

Within the scope of technological advances that constitute an important part of modernization, the role of the media is of great importance worldwide. In cases of forced migration, the political policies of the host countries towards immigrants are mostly against immigrants. However, the migration and refugee crisis is a humanitarian problem that should be the responsibility of all nations and has global effects and consequences. The discourses of various media elements are of great importance for societies to contribute to the process by developing positive attitudes towards the solution of the problem without ignoring human rights in the face of this humanitarian crisis. In this study, the effects of photographic art on the migration problem in the media-art relationship were evaluated and the importance of the subject was contributed.

Keywords: Migration, immigrant, media, art, photo

GİRİŞ

Sanat ve kültürün Avrupa'daki mülteci ve göçmenlerin entegrasyonunda nasıl yardımcı olabileceğini araştırmak için güçlü bir gerekçe yatmaktadır. Özellikle dil entegrasyonunda kilit rol oynamaktadır (Esser,2006) ve sanat ve kültürün kullanımı hem kültürlerarası diyalogu teşvik eden farklı gruplar arasında sözel olmayan iletişimi teşvik etmeye hem de göçmenlerin dil ediniminde yardımcı olabilir.

Sanatsal ifade aynı zamanda bireyde benlik saygısını artırma, duyguların ifadesini ve travmatik deneyimlerin işlenmesini kolaylaştırmada terapötik ortamlarda önemli bir araç olabilir. (Fitzpatrick, 2002; Rousseau ve ark., 2005; Rousseau & Heusch, 2000; McGregor ve Ragab, 2016).

Sanat ve kültürel etkinlikler, mülteci ve göçmenler için topluma entegre edilmelerini kolaylaştırıcı imkanlar da sunabilmektedir (le & Fujimoto, 2010; McGregor ve Ragab, 2016).

Medya kapsamında yer alan fotoğraf, sanatın alt disiplinlerinden biridir. Görüntü ile izleyici arasında hiçbir engelle izin vermeyen fotoğraf sanatı, birçok farklı alanda önemli özellikler taşımaktadır. Özellikle toplumsal-siyasi bilgi dünyasında iletişim kaynağının doğru, objektif olması önemli kriterlerdir.

Günümüz dünyasında çağdaş medya, kapsamı oldukça geniş bir hareketlilik yaratmaktadır. Ulusal mecrada gerçekleşen olayları kısa süre içerisinde hatta çoğu durumda aynı anda tüm dünyaya ulaştıran çağın önemli bir parçası haline gelmiştir. Uluslararası ilişkilerin geliştirilmesi, toplumsal sorunlara yönelik farkındalıkların oluşturulması, etkili sağlam ilişki ve görüşlerin yaratılabilmesinde medyanın bu yöndeki rolü hayati önem taşımaktadır. Çağın hızlı değişimiyle beraber toplumsal/bireysel problemlerin şekli de boyutu de farklılaşabilmektedir. Küreselleşmenin etkisiyle artık sınır içerisinde yaşanan olayların etkililik derecesi de değişebilmektedir.

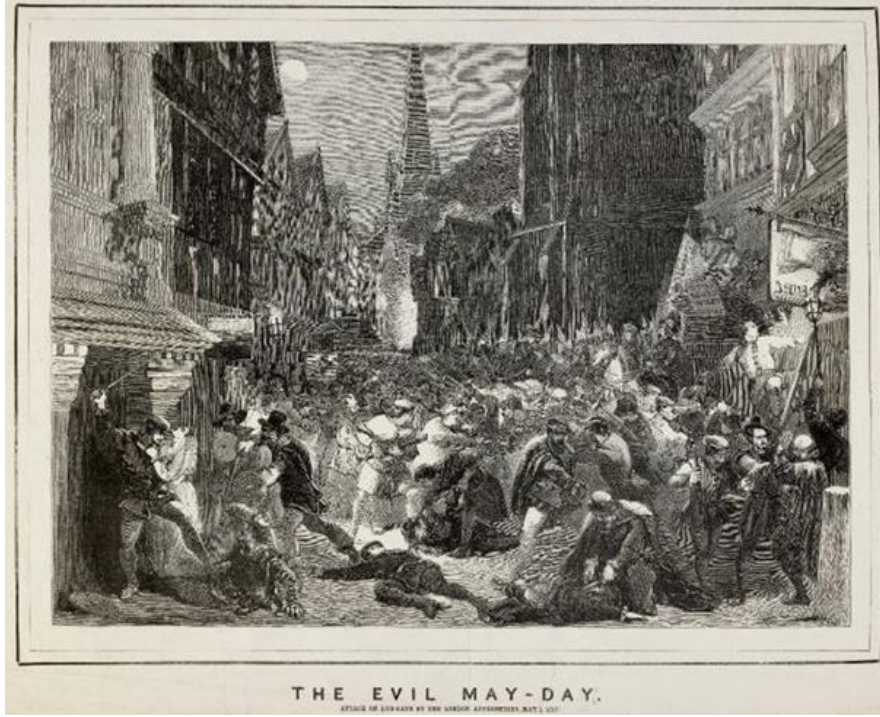
Özellikle iklim, savaşlar ve beraberinde doğan göç ve mülteci krizi gibi durumlar artık yalnızca yaşanılan ülke sınırları iç meseleleri değil neredeyse tüm ulusları ilgilendirebilen ve etkileyen durumlar haline gelmiştir. Son yıllarda yaşanmakta olan Suriye iç savaşı, süreç içerisinde birçok devleti doğrudan etkileyen uluslararası bir problem halini almıştır. Aynı şekilde iklim krizi sorunu da tüm ulusların sebep ve sonuçları açısından doğrudan ve dolaylı olarak sorumlu oldukları küresel bir krizdir.

Toplumların bu tür olaylar karşısında insan haklarını göz ardı etmeden sorunlara empati ile yaklaşabilmesinde medyanın rolü ve sorumluluğu büyük önem taşımaktadır. Özellikle son

yıllarda yaşanmakta olan Suriye iç savaşı sonrasında ortaya çıkan göç ve mülteci sorunu, Türkiye ve kısmen de olsa Almanya dışında neredeyse tüm ulusların uzak durdukları aşikârdır.

Yabancılara yönelik ırkçılık tutumları yeni bir olgu değildir, yüzyıllar öncesinde de kötü örnekleri olan bir durumdur. Örneğin 1517’lerde Londra Cheapside’da toplanan binden fazlainsanın yabancılara saldırmasıyla sonuçlanan isyan, 13 kişinin idam edilmesiyle “Kötü Mayıs Günü” isyanı olarak tarihe kara bir leke olarak geçmiş bir olaydır (Görsel: 1).

Görsel 1. Kötü Mayıs Günü, 1517, (British Museum). <https://bit.ly/3sfyCk6>

Günümüzde de bu ırkçılık tutumlarının örneklerini görmek mümkündür. Özellikle yakın yıllarda Suriye’den kaçarak daha güvenilir ve yaşanılabilir bir yer bulma ümidiyle ölümüne girdikleri Akdeniz’in soğuk sularında çoğu göçmen hayatını kaybetmektedir ya da Yunan Adalarına varmadan Yunan birimlerine engellenmeye çalışılmaktadır. İnsanlık dışı muamelelerle karşılaşan bu göçmen ve sığınmacıların durumuna neredeyse her gün medya aracılığıyla şahit olmaktadır.

Sosyal medyanın etkilerini inceleyen göç araştırmacıları tarafından incelerde medyanın göçmenler açısından hem olumlu hem de olumsuz etkileri olabileceğini ortaya koymaktadır. Toplumun, göçmenlerin durumlarına ilişkin duyarlılık göstermeleri açısından olumlu ancak öte yandan insan tacirleri için göçmenlerin potansiyel müşteriler/kurbanlar olabileceği tehlikesi yarattığını belirtmektedir (Diker, t.y.).

Araştırmacılar, sosyal medyanın sosyal gerçekleri nasıl değiştirdiğine yönelik önemli vurgulamalarda bulunmaktadır. Ülkelerini terk etmek zorunda kalan göçmenlerin dağılımı bağlarının kısmen de olsa bir şekilde bir araya getirilmesinde sosyal medya bağlantısının göçmenler açısından hayati önem taşıdığı belirtilmektedir (Mgregor & Siegel, 2014)

Göç ve medya ilişkisinde sosyal- söylemsel manzara hem kişisel hem de kolektif kimliklerde büyüyen bir kriz duygusu ile karakterize edilir. Her zaman için tehdit altında olan kimliksiz göçmenler için ev sahibi ülkede medyanın örnek rol teşkil etme açısından yaklaşımı son derece önem arz etmektedir (Viola ve Musolff, 2019).

2018 Dünya Göç Raporu'na göre, medya tüm biçimleriyle, insanların toplumsal sorunlar karşısında nasıl davrandığını, ne düşündüğünü, politika yapıcıların gündemi nasıl şekillendirdiği, göçmenlere yönelik alınan kararları nasıl etkilediğini raporlarla sunmaktadır. Göç gibi karmaşık ve hassas bir konunun medyaya yansıtılma sürecinde ilgililerin, insan hakları temelli bir yaklaşımla hareket etmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Bu konuda Uluslararası Göç Örgütü (IOM)'nün medya profesyonellerine ve gazetecilere yönelik önerilerinde; göçmenlerin karşılaştığı insan hakları ihlallerinin riskleri veya durumları hakkında farkındalık yaratarak ve onların durumlarını savunarak göçmenlere yönelik olumsuz tutum ve davranışlara karşı koymaları gerektiği yer almaktadır (United Nations International Organization for Migration, t.y.).

Medyanın, çoğunluğun göçmenlere yönelik tutum ve davranışlarını nasıl etkileyeceğini daha iyi amaçlamayı sağlamak amacıyla Disiplinler arası Göçmenler Projesi gerçekleştirilmiştir. Göçmen politikaları hakkın da ılımlı tablo oluşturulmasında çağdaş medya unsurlarının etkisinin önemli bir durum olduğunu belirten Disiplinler arası Göçmenler Projesi, göçmenlerin hayatlarını kolaylaştırıcı çalışmalar gerçekleştirmiştir (European Commission The Community Research and Development Information Service , t.y.).

Göç bağlamında medya, doğrulanmış bilgiler, bilinçli görüşler ve kapsayıcı anlatılar sunmada çok önemlidir. Toplumsal algı oluşturulmasında medyanın göçü ele alma biçimi, ev sahibi halkın göçmenlere yönelik tutumu üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Özellikle informal bilgilerin toplum içerisinde yarattığı dezenformasyon olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu kapsamda UNESCO, çoğulcu ve çeşitli bir medyayı teşvik etme genel çerçevesi altında, medyanın göç konularını daha objektif biçimde ele alma kapasitesini güçlendirmek için aktif olarak çalışmaktadır (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, t.y.).

Yakın tarihte yaşanan savaşlar ve beraberinde yaşanan kaos ve yoksulluktan kaçan binlerce insanın korkunç derecede can kayıpları ve trajedileri, televizyon, gazete, internet gibi birçok iletişim ağıyla insanlara ulaştırılabilmekte. Bu göç içerikli hikâyelerin topluma sunulmasında etik değerlerin dikkate alınması amacıyla Göç Politikası Geliştirme bünyesinde 17 ülkeyi kapsayan ortak bir çalışma üretilmiştir (Ethical Journalism, t.y.).

Sayıları her geçen gün artmakta olan göçmen nüfusu, yakın gelecekte çözümü zor bir tehlike teşkil etmektedir. Suriyeliler ve Venezüellalılardan sonra son zamanlarda (Ağustos,2021) Afganistan'da yaşanan iç çatışmalar sonrasında Afganlar, dünya çapında üçüncü en büyük zorunlu göçmen nüfusunu oluşturmaktadır (Sayed ve ark, 2021).

Sanat eserleri, aracılı dayanışma ve kutuplaşmanın olanaklarını ve sonuçlarını temsil eden, iletişim kuran sonsuz bir döngüyü tasvir etmektedir (Hirata & Leurs, 2020).

Yazar TJ Demos, çağdaş sanatçıların mobil yaşamları ele alırken onların, mülteciler, göçmenler, vatansızlar ve siyasi olarak nasıl mülksüzleştirildiklerini incelemiştir. Göç, savaş, insan hakları temalarından derlenen "Göçmen İmgesi" adlı çalışmasında Demos, küreselleşmenin sanattaki yaratıcı ve entelektüel uygulamalar üzerindeki etkilerine de değinmektedir (Demos, 2013).

Yakın tarihte göçün tehdit olarak görülmesi ve göçmenlere yönelik olumsuz tutumların oluşturulması, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 11 Eylül 2001 terör saldırılarından bu yana, dünya çapında ulusal politikalarda ana akım haline geldi (Amalia, 2020).

SONUÇ

Toplumların siyasi, sosyal durumlar karşısındaki tutum ve davranışları üzerinde medya unsurunun etkisi, özellikle çağdaş dünya sürecinde kaçınılmaz bir durum olmuştur. Toplumu ilgilendiren göç, göçmenler, mülteciler gibi durumlar karşısında medya söylemlerinin etkisi oldukça büyüktür. Küreselleşmeyle beraber zayıflayan insan ilişkileri ve yalnızlaşan bireylerin giderek toplumdan soyutlanmaları, toplumsal problemlere karşı duyarlılıklarında bir çöküşe gidildiği aşikârdır. Kendi ülkesindeki insanların problemlerine bu denli uzak birey/toplumların zorunlu göç sonrası ülkelerine sığınan göçmen, mülteci ve sığınmacılara yönelik tutum ve davranışlarında olumlu sonuçlar beklemek hayal kırıklığı yaratan bir durumdur. Bu tür toplumsal durumlar karşısında ulusal ve uluslararası problemlere yönelik duyarlılık, farkındalık ve sorumluluk bilinci oluşturulup, geliştirilmesi üzerinde medyanın etkisi büyük önem taşımaktadır.

Özellikle görsel algı üzerinde büyük etkiye sahip medya unsurları içerisinde yer alan fotoğraf gibi sanatsal formların, toplumsal hafızanın şekillenmesindeki yeri ayrı bir önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Amalia, A. D. (2020). Defying Hopelessness: Navigating the Humanitarian-Security Nexus within the Discourses of Irregular Migration post-Andaman Sea Crisis. The Kaldor Centre. Erişim tarihi: 06.09.2021. <https://www.kaldorcentre.unsw.edu.au/publication/defying-hopelessness-navigating-humanitarian-security-nexus-within-discourses-irregular>
- Demos, T. J. (2013). The Migrant Image: The Art and Politics of Documentary during Global Crisis. Duke University Press.
- Diker, E. (t.y.). Social Media and Migration. *Political and Social Research Institute of Europe*. Erişim tarihi: 06.09.2021. <http://ps-europe.org/social-media-and-migration/>
- Ethical Journalism (t.y.). Media and Migration. Erişim tarihi: 06.09.2021. <https://ethicaljournalismnetwork.org/media-and-migration>
- European Commission The Community Research and Development Information Service (t.y.). The Effects of Media News about Immigrants on Majority's Attitudes and Behaviors towards Immigrants. Erişim tarihi: 07.09.2021. <https://cordis.europa.eu/project/id/703495>
- Fitzpatrick, F. (2002). A Search for Home: The Role of Art Therapy in Understanding the Experiences of Bosnian Refugees in Western Australia. *Art Therapy*, 19(4), 151–158.
- Hirata, T. & Leurs, K. (2020). Media, Migration, and Nationalism: Introduction to the Special Collection. *Global Perspectives (2020) 1 (1): 13460*. DOI: 10.1525/gp.2020.13460
- McGregor, E & Siegel, M. (2014). Social Media and Migration Research. *Maastricht Economic and social Research institute on Innovation and Technology*. Erişim tarihi: 06.09.2021. <https://migration.unu.edu/publications/working-papers/social-media-and-migration-research.html>
- McGregor, E.; Ragab, N. (2016) The Role of Culture and the Arts in the Integration of Refugees and Migrants. European Expert Network on Culture and Audiovisual. <https://migration.unu.edu/publications/reports/the-role-of-culture-and-the-arts-in-the-integration-of-refugees-and-migrants.html>

- Rousseau, C., & Heusch, N. (2000). The Trip: A Creative Expression Project for Refugee and Immigrant Children. *Art Therapy*, 17(1), 31–40.
- Rousseau, C., Drapeau, A., Lacroix, L., Bagilishya, D., & Heusch, N. (2005). Evaluation of a classroom program of creative expression workshops for refugee and immigrant children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 46(2), 180–185.
- Sayed, N.; Sadat, F.; Khan, H. (2021). Will the Taliban's Takeover Lead to a New Refugee Crisis from Afghanistan? *Migration Policy*. Erişim tarihi: 06.09.2021. <https://www.migrationpolicy.org/article/taliban-takeover-new-refugee-crisis-afghanistan>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (t.y.). Media Coverage of Migration. Erişim tarihi: 06.09.2021. <https://en.unesco.org/themes/media-crisis-and-disaster-situations/media-coverage-migration>
- United Nations International Organization for Migration (t.y.). How to cover Migration on Media? 7 recommendations for Journalists. Erişim tarihi: 06.09.2021. <https://rosanjose.iom.int/SITE/en/blog/how-cover-migration-media-7-recommendations-journalists>
- Viola, L & Musolff, A. (Ed.) (2019). *Migration and Media: Discourses about identities in crisis*. John Benjamins.

**VIETNAMESE WOMEN RURAL MIGRANTS' PHYSICAL VULNERABILITY
UNDER THE LENS OF GENDER****Ly Huynh**

Can Tho University, College of Economics, Can Tho City, Vietnam.

ORCID ID: 0000-0002-0192-9976

ABSTRACT

This study maps and offers an explanation of the physical vulnerability of women migrants in Ho Chi Minh City. Throughout the in-depth life story interviews of the 15 participants, the study mapped the physical vulnerability which the participants faced in their daily lives and in their working places in Ho Chi Minh City. Because of the economic precarity of their situation, the lack of household registration, and the lack of freedom to have a voice, the participants suffered unfair treatment; they had to pay higher rates than the local people for electricity and water use and were obliged to live in slum areas where the living conditions were sub-standard. As a result, the participants faced physical health problems. In addition, because of their precarious legal, employment and social/cultural status, most participants spoke of experiences of sexual assault and harassment at their workplace. The participants also detailed their experiences of domestic violence by their male spouses. Unsurprisingly, in this context of physical vulnerabilities, the participants also experienced mental health challenges. The gender division of power and labour can be used to explain the physical vulnerability of the participants. Under the circumstance of inequality of power which results from the actual Vietnam economic and social situation and Vietnamese cultural norms, the autonomy of the participants' body was affected by power imbalances at both the institutional and societal level. Because of the lack of the right to autonomy, they faced abuse from those in authority and from those with the power in their lives in the social, institutional, and intimate spaces of home and relationships. The combined effect of cultural norms and internalised trauma, often resulted in the participants' inability to raise their voices outwardly about and against these experiences..

Keywords: women migrants, physical vulnerability, gender.

POLITICAL DIMENSION AND SPORTS MIGRATION ANALYSIS**Jeferson Roberto Rojo**

University, Faculty, Department, City, Country

ORCID ID: 0000-0002-6291-6247

João Paulo Melleiro Malagutti

University, Faculty, Department, City, Country

ORCID ID: 0000-0002-9906-9758

Fernando Augusto Starepravo

University, Faculty, Department, City, Country

ORCID ID: 0000-0002-1655-998X

ABSTRACT

In the social field of sport, as in other areas of human life, there is an increasing occurrence of migration of people on a global scale. Given the increased mobility of individuals related to sport, some political issues arise to regulate the process. The present work presents one of the problems of the political dimension within the analysis of sport migration. In the specific case of sport, it is important to understand that there is a construction of identities and the international status of the nations involved in the migratory process. In this sense, there are three possible fronts of analysis involving political issues related to sport migration. The first point is related to state regulations on the presence of foreigners and/or transfers of athletes/players; the second point concerns the quotas established by sports organizations to limit the participation of foreigners in national leagues; finally, there is also a concern with trying to avoid the exodus of sporting talent from some nations. Furthermore, it is important to emphasize that these actions are developed by representative entities at different levels, not so much by the States/nations themselves, but also by institutions that represent sports (eg football, basketball, athletics). However, for the second group of entities, there are possible dualities since national representations tend to restrict foreigners' access to their championships by establishing participation quotas, however, global organizations tend to seek an expansion of the mobility of these individuals related to the sports phenomenon. Given the scenarios and actors presented, it is understood that analyzes based on the concept of glocalization, that is, the understanding of the openings and resistances of both the receiving and donating locations is important for understanding the phenomenon of sport migration in its political aspects.

Keywords: sport; migration, policy, sociology of sport.

CHALLENGES OF POLISH IMMIGRANTS IN IRAN: HOUSING, FOOD, CLOTHING AND HEALTH

Dr. Mohammad Jafar Chamankar

Associate Professor, Urmia University

Ali Aghayari

Master of History of Islamic Iran / Tabriz

ABSTRACT

World War II began with the German invasion of Poland on September 1, 1939. Shortly afterwards, the Soviet Union invaded Poland from the east under the pretext of supporting the Ukrainians and white Russians. These attacks led to the division of Poland between Germany and the Soviet Union. As a result of this division, hundreds of thousands of Poles were displaced from their homeland and deported to the invading countries.

Following World War II, Germany's relationship with the Soviet Union soured for a number of reasons, and with the mediation of Britain and the United States, the Soviet Union improved its political relationship with the government in exile in Poland. Following the establishment of relations between the two countries, Stalin agreed to establish a Polish army on Soviet soil and to release all Polish citizens residing in the country. Following this agreement, 115,000 Poles (military and civilian) were to enter Iran from the port of Anzali to join Allied forces in Iraq, Palestine, South Africa and elsewhere.

The arrival of Polish immigrants in Iran faced them with challenges such as housing, clothing, food and health. The present article tries to examine how the immigrant forces and the government of Iran at the time faced these challenges.

Keywords: World War II, Polish immigrants, Iran, housing, food and clothing, health.

INTRODUCTION

World War II officially began with the German invasion of Poland on September 1, 1939. Shortly after the German invasion, Poland was invaded by the Soviet government and the country was completely occupied by Germany and the Soviet Union. This bloody attack on Poland killed and captured millions of Poles. Poland, which was divided into East (Soviet) and West (Germany), According to the agreement between the two governments, the captured Poles were sent to concentration camps in the Soviet Union and Germany; ; But Polish prisoners in the Soviet Union found themselves in a deplorable situation.

The developments of World War II led to the collapse of the agreement between the Soviet and German governments, and as a result, the captive Poles regained their freedom. According to an agreement between the Soviet Union and the government in exile in Poland, about 150,000 Poles captured in the Soviet Union were to join Allied forces in Iraq, Palestine, South Africa and elsewhere through Iran.

According to this agreement, the mentioned individuals entered Iran through the port of Pahlavi (Anzali). The above article tries to examine the challenges of Polish immigrants in Iran in issues such as housing, food, clothing and their health by relying on documents from the occupation of Iran in World War II and other sources.

Indeed, after the arrival of Polish immigrants from Pahlavi to Iran, what could be their challenges in terms of housing, food, clothing and health? Considering that in those days the people of Iran were in a tight spot in terms of health and food.

Given that at the time of the arrival of the Poles, the country was suffering from a shortage of food and feed, which was mostly due to the arrival of the Allies in Iran. Also, due to the lack of public health, the ground for the spread of infectious diseases was provided and the unexpected arrival of Polish immigrants in Iran caused health and economic problems that the present study has examined.

Simultaneously with the migration of Poles to Iran, which coincides with the years 1320 to 1323, The social situation in Iran was chaotic due to general poverty, and on the other hand, during these years, the country's press was under severe pressure and censorship by the Allies. Censorship of the press and media in those days meant that the issue of Polish immigrants was not properly explained. Therefore, the above article tries to explain issues such as accommodation, food and health of Polish immigrants.

The above research has been written using library sources and based on the use of archival documents.

WWII

World War II began when thousands of German armed forces crossed the Polish Red Line on September 1, 1939, under the pretext of self-defense, and invaded the country. The pretext for attacking Poland was the ownership of the port of Danzig (Gdansk). (Bayat, 1374: 30) But Germany needed a strong political reason to invade Poland, so it launched its famous "Himmler" operation. During this fake operation, he attacked his radio station in Gliotis, which was located near the Polish border, and pretended that the attack was carried out by Polish army forces. (Dolatshahi, 2007: 126)

During Operation Himmler, a number of Polish prisoners in German detention centers were dressed in Polish army uniforms and armed with Polish organizational weapons. The prisoners attacked the radio station in exchange for their release, prompting Germany to formally invade Poland with 1.8 million troops from western Poland. The Germans occupied an area of one hundred and thirty thousand square kilometers in western Poland with a population of about 21 million people (Ibid: 135). Following this attack, on September 1, 1939, the British demanded an end to all German aggression against Poland and the withdrawal of German troops from the country, stating that otherwise it would fulfill its obligations to Poland. France also called for an end to the war. Italy offered to hold talks with Britain, France, Germany and Poland in Italy to resolve the issue, but to no avail. Britain and France, along with Australia and New Zealand, declared war on Germany, after which the United States formally joined the Nazi German opposition camp and entered the war. With the bombing of German ports by British planes on September 6, 1939 and the advance of France into German territory, the Second International War broke out in Europe.

Because Germany did not want to get involved with the Soviets over the war with Britain, a secret agreement was reached between German Foreign Minister Rubin Trapp and Soviet Foreign Minister Molotov to divide Poland. That is why the Soviet Union invaded Poland from the east on September 17, 1939, under the pretext of defending the Ukrainians and white Russians. (Nikpour, 1388: 16) and occupied an area of two hundred thousand square kilometers with a population of about 13 million people and granted all the annexed and occupied inhabitants Soviet citizenship. (Dolatshahi, 1386: 130) The Russians captured nearly 300,000 people during the invasion of Poland; Of these prisoners, about 230,000 were

members of the Polish National Army. The troops were transferred to the Starobyelsk, Kozielsk and Ostaszkw camps. The rest of the prisoners, who were civilians and private individuals, were sent to the Gulaks. These prisoners were held in 140 camps (Ibid: 140). Poland was completely occupied by Germany and the Soviet Union until September 28, and a day later an agreement was reached in Moscow between the two invading countries, during which Poland was divided, with eastern Poland reaching the Soviet Union and western Poland reaching Germany. With the occupation of Poland, the Polish government collapsed, and a number of members of the government and several commanders of the Polish army fled to France and Britain, forming a government based in London, which was called an exile. (Fays, 1347: 30)

It was at this point in Polish history that the migration and captivity of hundreds of thousands of Poles began, men and women, young and old, and children left over from the war. The Soviet Union deported citizens of eastern Poland to the Soviet Union. These deportations took place in two stages; The first phase began on February 10, 1940. At this point, most officers of the Polish National Army and the police of the Republic of Poland were arrested and deported. In the same year, another phase of deportation began, in which, in addition to intellectuals and clerics, women and children were deported to Siberia. The number of these exiles is estimated at about 1.6 million. (Dolatshahi, 2007: 132-130)

The honeymoon of the Russians and the Germans in Poland ended with the sudden German invasion of the Soviet Union on Sunday, June 22, 1941. Hitler invaded Germany during Operation Barbarossa to avoid the possible threat of a Soviet invasion, and on October 2, 1941, reached near Moscow. This move by Germany prompted Britain and the United States to consider a compromise between the Soviet Union and Poland. As a result of the treaty concluded between the Soviet Union and Poland on July 20, 1941, (known as the Sikorski-Mayski Agreement) It was stated that the 1939 agreement between the Soviet Union and Germany on the partition of Poland was invalid. (Fais, 1347: 33) Based on this agreement, the Soviet Union agreed to establish a Polish army on its territory. It also sought to sign an agreement granting amnesty to Polish captives on 12 August 1941 by the Moscow government. (Dolatshahi, 2007: 141) During his meeting with Sikorski, Stalin promised to release all Polish citizens living in the Soviet Union immediately. He appealed to General Vladislav Anders to stop the Germans from advancing. So he released Anders from prison in Moscow so that he could make him commander of the army in exile in Poland. Stalin's goal was to use thousands of Polish forces against the German invasion. Anders assumed that Germany would occupy all Soviet territory, so he decided to withdraw the army under his command from Iran through Iran. Stalin agreed with Anders' idea; Because with this action, he formed a communist military force from the rest of the Polish forces, and on the other hand, he was relieved from the arbitrary actions of some Polish officers. (Brenner, 1988: 178) During the negotiations, it was decided that this army would join the British army in Iraq through Iran and be sent to the European front after the above army received the necessary military training in Palestine. The Soviet government allowed the rest of these individuals to leave the Soviet Union via Krasnodsk and the Caspian Sea for Iranian territory. (Dolatshahi, 2007: 144)

ARRIVAL OF POLISH IMMIGRANTS IN IRAN

Before coming to Iran, Polish immigrants lived in very poor conditions in the Soviet Union and endured all sorts of humiliation in Siberian concentration camps. With the German invasion of the Soviet Union, there was a promise of liberation among the Polish exiles because Stalin had agreed to move them from the Soviet Union to Iran.

But during the turbulent years of World War II, when Iran declared its neutrality in an official statement issued by Prime Minister Jam on September 3, 1918, the war was overthrown by the British and Soviet ambassadors. Each of them surrendered separately to the Iranian authorities, declaring: "Because the Iranian government was negligent in fulfilling the urgent and important requests of the two countries and pursued a vague and dangerous policy, and did not consider our friendly statements in good faith and did not take any action to expel German agents, the Soviet governments and The British found themselves forced to order their armed forces to cross the borders of Iran and enter Iranian territory "(Jami, 1387: 83) and this (September 23, 1320) It was the beginning of the Allied entry into Iran so that they could send military aid to the Soviet Union. After the arrival of Allied forces in Iran, the issue of Polish immigrants entering the country was facilitated and accelerated. The decision for the Poles to come to Iran during Sikorski's short stay in Tehran was finalized with the consent of Iranian government officials and the Allies. According to this decision, 115,000 Polish immigrants were to be sent through Iran to places such as Palestine, South Africa and other places, of which 78,000 were civilians and 37,000 were soldiers who left the Soviet Union in March and November 1942. Of the 78,000 civilians, 18,351 were children, adolescents and young people who fled to Iran under UN auspices. (Bayat, 1381: 53) Of these 115,000 Polish refugees who were able to fight Allied forces, they joined the government army in exile, and the rest were housed in special camps to be sent to other safe areas of the world with the help of the Red Cross. Another group stayed in Iran and rested in this land forever.

Polish immigrants entered Iran by sea (Bandar Anzali) and land (via Turkmenistan, Ashgabat and Mashhad), their entry into Iran began on March 12, 1942. That day, 120 Polish children arrived in Mashhad from the land border. They had moved from Ashgabat to Iran (Dolatshahi, 2007: 165) The first Polish group to be sent to Iran, which arrived in Iran on April 6, 1931, included 2,900 Polish soldiers and immigrants. The group was to travel to Iraq through the ports of Pahlavi, Hamadan, and Kermanshah, then to Palestine, where they would receive the necessary military training and then be sent to the Allied Front. After this group, Polish civilian immigrants enter Iran and are immediately transferred to Tehran. The number of this group reached 12241 on 2/2/1321, of which 1549 were men, 6090 were women, 3626 were children and 976 were women in military service. In a document about the arrival of Polish immigrants from the Soviet Union to Iran on 4/1/1321 by the British ambassador R. W. Bullard was sent to the Prime Minister of Iran Ali Soheili, it is stated: "I have learned that the Soviet authorities intend to deport about 40,000 Poles to the port of Pahlavi between March 27 and April 3 (April 7-14). As the existing vehicles will not be enough to transport the mentioned Poles as they enter the Pahlavi port, they will have to stay in Iran temporarily, and since the Pahlavi port does not have facilities to accommodate a large number of people, move them to Tehran and "It was placed in places under the control of the British military by the imperial government." (Presidential Research and Documentation Center, 2010: 301) Every day, 2,500 Polish immigrants entered Iran through the northern borders, especially through the port of Anzali. According to the report of the General Administration of Customs of Iran, from 21 to 27 August 1321, approximately 21,500 Polish immigrants entered Iran. (Ibid: 308) The arrival of these immigrants disturbed the economic and health situation of the Iranian people. Of course, Polish immigrants, like the Iranian people, struggled to make ends meet, and since the Allies were not in a hurry to remove them from Iran, this doubled the problems of the Iranian people and immigrants, especially in terms of food and health.

Regarding the arrival of Polish troops in Iran and their departure from the country, it should be said that these troops moved to Qazvin after landing in the port of Anzali and then entered Iraq through Hamedan. Of course, they stayed in Qazvin for a while on their way. In addition to the route, there was a third route through which a group of civilians crossed into India.

This route started from Mashhad and ended in India through Zahedan. Ahvaz was also one of the main bases for Polish immigrants, where they were transported to the south by train or other vehicles, and from southern Iran by ship to various destinations such as Palestine, East Africa, South Africa, Mexico, France and others. Areas were taken away. (Karimi, 1378: 31)

IRAN'S ECONOMIC SITUATION ON THE EVE OF THE ARRIVAL OF POLISH IMMIGRANTS

During the reign of Reza Shah, Iran had some manifestations of civilization and the country had a somewhat acceptable economic situation and new facilities such as asphalt roads, railways, new factories, cars, ships, etc. in Iran was created. However, with the invasion of Iran by the British and Soviet (Allied) forces on the 3rd of September 1320, war conditions prevailed in the country and Iran was occupied by the Allied forces and all these facilities were given to Britain to help the Soviet Union. The atmosphere of insecurity, stagnation of imports and exports, rising demand for consumer goods and public goods in the Iranian market due to the needs of the Allies, the abuse of monopolies and the departure of public goods from the country, especially from the borders of Khuzestan caused a deep crisis in people's lives. The Allies took over the factories in Iran, took their manufactured goods and gave them to their soldiers. This caused them to ration all public goods. Residents were forced to climb through the doors and walls of bakery shops for bread, sugar and sugar. The cost of living rose sharply and general poverty increased.

Rezakhani's apparatus, which after the arrival of the Allies, instead of trying to alleviate the suffering of the people, had no purpose other than to stabilize its precarious position. The government did not feel responsible to the Iranian nation. Not only did he not take any action to correct the situation and cure the people's pains, but with his indiscriminate and inappropriate actions, he caused more shortage of public necessities, lowering the rial, and increasing the cost of living even more. (Jami, 1387: 152) Ardeshir Avansian writes in his memoirs about food shortages during the Allied invasion of Iran: The workers of Behshahr textile factory see that there is no rice in the city and they send some people to prevent the rice from leaving the city. Rice and food were transported from the north of Iran to the south and Iraq by the monopolists. "The British used this food for their troops and especially to meet the needs of the people of their occupied territories." (Avansian, 1378: 87) In this critical situation of Iran's economy, when the first group of Polish immigrants arrived in Iran, Prime Minister Ali Soheili stressed the economic situation of Iran to the British Minister of Food in terms of food shortages and noted that Iran can not meet the essential needs of refugees. And they themselves should think about the immigrants. Following Soheili's action, the British promised to take responsibility for the food, clothing and health of the immigrants.

ACCOMMODATION OF POLISH IMMIGRANTS

As mentioned above, most of the Polish immigrants entered Iran through the port of Anzali, and since this port did not have the necessary facilities to accommodate a large number of immigrants, so they were transferred to Tehran and settled in the places provided for their accommodation. They chose; Including in the dormitories and dining halls of the Air Force College, empty hangars, the bombing of the 2nd Regiment building. In the minutes of the meeting of the Ministry of War, which was prepared on 1/17/1321, the words of Stoborski regarding the accommodation of Polish immigrants are stated: (Presidential Research and Documentation Center, 2010: 312)

- 1- About two thousand women and children of different ages from infants to old men in the roofed parts (dormitories and dining rooms of the Air Force College) with messy mixed furniture and in a very dirty and unfavorable condition and nearly two Another 1,000 people have lived in the campus without shelter and outdoors.
- 2- In the lower part of the dining hall of the college, some people with infectious and non-infectious diseases were put to sleep.
- 3- About one thousand male children of different ages are kept in the hangars of the plane.
- 4- A number of men and women also bombed about 400 people in a part of the buildings of the 2nd Regiment.

At the request of Polish Brigadier General Joseph Zaius, the Iranian brigade stated that the buildings and places designated for the accommodation of their compatriots should be such that children, women and men should be kept separate from each other. Accordingly

In the letter of the head of the law enforcement department signed by Mohammad Ali Saffari regarding the accommodation of Polish immigrants dated 2/27/1321, it is stated: Sorkheh Hesar has been considered and accepted by their representatives for the care of two thousand five hundred to three thousand old men, old women and immigrants. These people will be kept under tents in a camp, and two government kindergartens have been set up in Yousefabad to house 2,000 to 3,000 young children. (Ibid: 318) There were also camps in Aqdasiyeh, Karaj and Varamin for their accommodation, which were not accepted by the Poles due to lack of facilities. On April 21, 1942, a large group of Polish immigrant women and children settled in tents outside their Dushan Tappeh gate in Tehran, and two weeks later, on May 6, 1942, 3,000 These women and children were transferred to Manzarria camp, which could accommodate them in terms of climate. (Dolatshahi, 2007: 171)

In the memoirs of Helen Stelmach, a Polish immigrant in Iran, we read about their accommodation: And red fence. There were about fifty tents in each of these camps, and each tent had four wooden beds. Most of the women, children and the elderly were in the Yousefabad camp. Immigrants living in the Tehran camps were divided into several sections: one section of children who were placed in welfare for guardianship in Isfahan, the young men who were sent to the battlefield as exiled soldiers of General Anders's forces, and the rest were sent to Africa as families. . » (Nikpour, 1388: 111)

According to document No. 1/71, translated from French to Persian by Issa Abdi, regarding the number of Polish refugees living in civilian camps in Tehran, it is stated: (Presidential Research and Documentation Center, 2010: 381)

Number of Polish refugees in civilian camps in Tehran:

1- Camp No. 1 [number] 640 men, 3415 women, 3155 children, total 7210

2- Camp No. 2 [number] 687, women 3520, children 3382, total 7589

3- Camp No. 3 [number] 275 men, 1275 women, 961 children, total 2511

House for children in Shemiran, women 5, children 190, total 195

Central Civilian Hospital: Patients, 128 men, 499 women, 403 children, a total of 1030

Red Cross Hospital: Patients, 12 men, 39 women, 12 children, a total of 72

People in hospitals who are hospitalized, 78 men, 309 women, 40 children, a total of 427

Total: 1820 men, 9062 women, 8152 children, total: 19034

2- Refugees residing in the city and registered at the embassy:

Their total in Tehran, men 2038, women 10061, children 8407, total 20506

3- Refugees living in the following cities:

Isfahan: 28 men, 266 women, 1569 children, 1863 total

Ahvaz / Camp: 248 men, 1241 women, 1063 children, 1554 total

Other points: 13 men, 8 women, 21 in total

Total: 2337 Kurds, 11576 women, 11039 children, 24942 total

According to official statistics, as of August 1931, 15,000 Polish immigrants had entered Iran, and among the Polish children who came to Iran, those under the age of 14 were sent to settle in Isfahan, and those over 14 At the age of one, they were sent to military schools and colleges of the Polish army. A total of 1704 Polish children entered Mashhad through the land border. Polish children's camps in Mashhad were set up in the rooms of an Iranian orphanage. The children stayed in the city until December 8, 1942. "Of these children, 675 were sent to India with their parents through Zahedan, and those who could not find their parents were transferred to schools in Isfahan." (Dolatshahi, 2007: 169-170) At the beginning of the arrival of Polish children in Isfahan, three places were considered for their residence, which were: The home of an English Protestant couple (for children), the convent of the French Charitable Sisters (for girls) and the convent of the Swiss Fathers (for boys). In the city of Isfahan, these children were trained in Polish resources, along with extracurricular classes such as handicrafts, sports and music, and professions such as carpet weaving, tailoring and engraving.

Polish civilian refugees in Iran had organizations that took care of their daily lives, including the camp section, the Institute, which was divided into different sections: Camps No. 1-2-3-4-5, Home Elderly, orphanage, arts and crafts workshop and teachers' residence. The Ahvaz and Mashhad wards included a sub-ward of the temporary camp and the Isfahan ward also included a children's colony. But not all Polish immigrants lived in the special camps set up for them, so some of them fled the camps, settled in Iranian homes, married natives, and settled in Iran. A group of them applied for a passport at the British Embassy and applied for a residence permit at the Aliens Residence Office. Many Polish women also secretly married Iranians and had children. (Karimi, 1378: 34) Of the Poles who came to Iran, more than 2,900 military and civilian people died in Iran. They were buried in two Polish cemeteries and six other national cemeteries in Iran. Cemeteries of these immigrants can be found in seven cities of Iran, which are Anzali, Mashhad, Tehran, Qazvin, Khorramshahr and Ahvaz. (Dolatshahi, 2007: 207)

FOOD AND CLOTHING OF POLISH IMMIGRANTS:

Simultaneously with the arrival of the Muslims in Iran, the economic situation and livelihood of the people became chaotic because all the facilities in the country were provided to the Allied forces. This had an impact on the Iranian markets and the price of goods rose day by day, causing hoarding and overselling. The government's efforts to enact laws to curb hoarding and overselling did not succeed, and commodity prices continued to rise, with speculators hoarding consumer goods. Ardeshir Avansian says in his memoirs: "Many landlords hid wheat in the desert in the wells they dug, and we in Tehran had a hard time buying bread. "Of course, the war itself made our food situation worse, and the government, which was not zealous, fought against hoarding." (Avansian, 1378: 89) The problem of

people's livelihood doubled when Polish immigrants also entered Iran. Immigrants in Soviet exiles and concentration camps became thin, emaciated, and in need of good nutrition due to the severity of their hardships. British government officials took responsibility for the food, clothing and health of the migrants, in this regard R. W. In his letter to the Prime Minister of Iran, Ali Soheili, Bullard, the British Ambassador, noted that: In general, military rations are to be provided, plus the US Red Cross has 300 tonnes of feed available, which will exclude us from all local food purchases, with the exception of some fresh meat, milk and vegetables that will be purchased locally. (Presidential Research and Documentation Center, 2010: 303) And Mr. Morris, US Deputy Secretary of the Red Cross in the Middle East, said at the opening ceremony of the US Red Cross branch in Tehran: 300 tons of food and 2.5 tons of milk powder and canned food have been provided for the use of Poles. Is. (Dolatshahi, 2007: 198) But the note of the Ministry of Foreign Affairs of Iran to the High Embassy of the King of England (document number 4.70) Reveals that they have not fulfilled their obligations to provide food for migrants; Because in this memo we read: The imperial government has never withheld any assistance and support in stopping the Poles in Iran, and a considerable amount of food and foodstuffs, which is absolutely important to meet the needs of the country, for daily subsistence in Has given them authority. But the lack of food and the anxiety of the people about the famine that threatens the country, on the one hand, and the growing need of Poles for food and overeating in this area, on the other hand, has created a new situation that forces the government to In terms of cooperation and the spirit of intimacy that exists, pay special attention to the High Embassy of the United Kingdom and ask that measures be taken to send Poles living in Iran to another place outside Iran and stop. (Presidential Research and Documentation Center, 2010: 378)

The arrival of Polish immigrants in Iran had an impact on Iranian markets as food prices rose. The presence of immigrants in the market in various ways and the provision of their necessities of life caused an increase in the price of goods and their scarcity, and this made the residents of Tehran suffer. This prompted the Tehran municipality to come up with a solution by preparing a list of Polish immigrants and providing them to the municipality so that goods could be purchased at a certain rate and placed at the disposal of Polish refugees.

Commander Esfandiari's report on the daily food supply of Polish immigrants reads: They no longer have any need, but they have to buy and prepare meat, vegetables, eggs, milk and the like. Considering that the purchase and preparation of the mentioned food items is done by individuals and brokers who supply the goods to their liking and buy the food items together in the Tehran market at high prices, naturally the price level of the goods has increased and the people of the country They are in trouble. (Ibid: 329) This is while the British sovereign minister had given full assurance that the food of Polish soldiers and immigrants would be provided and they would not be a burden on the Iranian government and government departments.

Regarding food needs for Poles, the Polish Embassy in Tehran requests the Prime Minister that some food from the Soviet Union enter the Khorramshahr and Tehran customs to help the Poles, and that it remain in the customs warehouses due to the suspension of Polish-Soviet political relations. Their exit from customs, of course, with the exemption from customs duties and taxes, part of the problems related to Polish food are solved and no pressure is imposed on Iranian markets. Instead, the Polish embassy assures the Iranian government that first goods imported exclusively to Iran It will be consumed by the Poles, and secondly, the mentioned goods will not be exchanged for any goods in the Iranian markets.

The severe shortage of food, medicine, clothing, medical treatment and health due to the arrival and departure of Polish immigrants caused dissatisfaction among the lower classes and in some cases led to demonstrations by the people in Tehran.

In addition to the problems and difficulties that Polish immigrants had in terms of food in the country, they also faced challenges in the field of clothing, because they used old clothes and objects to earn some money to provide for their living and solve their problems. They sold themselves to the Iranians. But this was important in terms of the spread of disease. In negotiations with Mr. Stiborski, the representative of the Polish Embassy on 2/6/1321, it was decided that the sale and transaction of any clothing and objects of abandoned immigrants and the Polish Embassy would collect their unnecessary valuables and inform the municipal representatives under their supervision. Sell. Buyers should also be careful not to overdo it, as in most cases buyers will buy expensive items for a pittance. The constables were also allowed to arrest the seller and send him to the immigration office if they saw that the clothes were being sold by the Poles. (Ibid: 317)

Despite all the problems that Polish immigrants had in Iran, this has not prevented the British-Polish Minister in Iran and the representative of the Polish Refugee Cooperative from thanking and appreciating the hospitality and cooperation of the Iranian authorities and people in helping the Poles. For example, in a letter from the Minister of Autonomy of Poland, Karl Bader, to the Governor of the Ninth Province, Ali Mansour, it is stated: Your Excellency's benevolent intentions towards my compatriots, Polish immigrants, have had a profound effect on me. I sincerely thank you for your kindness and altruism, and I assure you that the Poles will forever be grateful to you. (Same: 350)

HEALTH OF POLISH IMMIGRANTS:

Just as the arrival of the Allies in Iran in World War II affected the economy of the Iranian people, especially the food of the Iranians, and increased the price of food, their invasion of Iran also had a negative impact on health, so that the products of health factories such as Soap and glycerin were assigned to Allied forces. This measure led to a decrease in the level of public health and an increase in disease in the country. In addition to this dire health situation, Polish immigrants are entering the country. The arrival of 115,000 Polish immigrants to Iran, including the military and civilians (women, men, children, adolescents, boys and girls), exacerbated the country's health problems. As part of Iran's medical and therapeutic resources were spent on treating immigrant Polish patients, many of whom suffered from dangerous diseases such as typhoid, typhoid (which had no history in Iran until then), rubella, scarlet fever, diarrhea, etc. Siberian labor camps were brought to the Iranians.

As soon as the Polish immigrants arrived in the port of Pahlavi (Anzali), a number of doctors from the Ministry of Health, headed by Dr. Moayed Hekmat, were assigned to go to the port of Anzali and take care of the health of Polish people. With the help of British and Polish officials, they began to take the following steps:

- 1- Poles who lived in the port of Pahlavi and socialized with the free people were sent to Ghazian and were given medical care there.
- 2- Old, unusable clothes that were dumped on the boulevard are taken to the sea and burned there.
- 3- Selling old and dirty clothes, they iron and disinfect some of the clothes that were previously sold in Qarantina for free.

4- All newcomers in Ghazian are placed under medical care and allowed to move after changing clothes, taking a bath and ensuring their health.

5- With the consent of the British authorities, it is decided that the patients with typhus will be hospitalized and treated in Ghazian and will leave after the risk of transmission is eliminated.

6- Polish hospital staff are prevented from contacting people.

7- They disinfect the places and houses that the occupants had occupied.

(Karimi, 1378: 24)

Because the patients of Polish immigrants crossed the border without observing the necessary health and care and entered Tehran in an unfavorable situation and were in constant contact with each other due to lack of sufficient facilities, and this causes the production and transmission of dangerous diseases and illnesses. Therefore, in Tehran, one of the measures taken to accommodate the patients was that one of the buildings of the hospital provided 500 beds for Polish patients, because due to the beginning of the summer season, they could no longer be kept under tents.

The hospitalization of the patients in the 500-bed hospital was at the request of Brigadier General Joseph Zaius of Poland, because in the report of the Commission of the Ministry of War dated 16/1/1321, the following statements are made: They can be treated immediately or given a special hospital to do so. (Presidential Documentation and Research Center, 2010: 311) Another report signed by Brigadier General Esfandiari on 2/2/1321 regarding the number of Polish patients states: The number of Polish civilians to date is 12,241, of which 828 are Sari patients, of which 367 One person has exanthematic typhus, 9 people have typhoid, 12 people have scarlet fever and 9 people have rubella, and the death toll has been 6 so far. (Ibid: 313) It is worth mentioning that the number of 828 Polish patients increased to 957 on 2/6/1321, of which 525 were men and women and 432 were children. Also, 419 of them suffer from typhus and the rest suffer from various other diseases, of which a few have been transferred to a 500-bed hospital. (Presidential Documentation and Research Center, 2010: 317)

In addition to the 500-bed hospital for Polish immigrant patients, the newly built orphanage built by the court was also dedicated to this task, and in general, Polish immigrant patients were admitted to various areas such as Varamin, Karaj and Tehran.

Due to the low defense of these patients and the lack of equipment and facilities for disinfection, non-compliance with daily hygiene principles increased the number of these patients.

In the report of the Minister of Health, Ali Asghar Hekmat to the Prime Minister on 3/2/1321, the summary of the situation and statistics of the Polish immigrant patients in Dushan Tappeh camp is as follows: (Ibid: 334)

Number of patients examined: 844 people

Of the above number, 11 were treated and discharged

From the above number of deaths: 10 people

Newcomer: 62 people

The total number of patients on 3/3/1321 is seven hundred and eighty five (460 women and 425 children) out of 855 patients, 514 have sari diseases and 317 have non-sari diseases. The statistics of patients with Sari diseases are as follows:

Exanthematic and suspected typhus: 395 people

Typhoid: 9 people

Mumps: 29 people

Rubella: 11 people

Scarlet: 14 people

Infected: 30 people

Bloody diarrhea: 21 people

The number of patients of Polish immigrants in Dushan Tappeh camp has increased from 845 on 9/3/1321 to 911 on 2.4, on 2.5 on 930 and on 2.7 on 957.

Also, in another report dated 14/2/1321 regarding the condition of the patients of Camp No. 1 and the 500-bed hospital sent from the Ministry of Health to the Ministry of Interior, it is stated: 480 are women, 473 are hospitalized children. Of the 953 patients mentioned, 605 have lesion diseases and 348 have non-lesion diseases.

The types of Sari diseases are as follows: (Ibid: 347)

Exanthematic and suspected typhus: 396 people

Typhoid: 19 people

Mumps: 41 people

Rubella: 56 people

Scarlet: 58 people

In another report from the inspector sent by the Ministry of Health to the Polish Refugee Camp in Tehran from 2/21/28 to 3/15/15, it is stated: (Ibid: 348)

Those who have been discharged after examination and treatment: 482

Died: 86

The average number of patients with Sari disease: 319

The average number of patients with non-sari disease: 416

Total number of patients on 3/15/132: 699 people

From the above number of patients with Sari disease: 297

From the above number of patients with typhus: 11

From the above number of patients with rubella: 117

These reports are an example of the situation of Polish immigrant patients in Iran, which indicates that as a result of the spread of these diseases, many people died and in addition to Tehran, the above diseases spread to other cities in Iran and many Poles. Killed Iranians.

CONCLUSION

World War II, which began with the German invasion of Poland on September 1, 1939. Shortly afterwards, the Soviet Union invaded Poland from the east under the pretext of supporting the Ukrainians and white Russians. The attacks displaced 115,000 Poles (military and civilian) from their homeland, and they entered Iran through the port of Anzali to join

Allied forces in Iraq, Palestine, South Africa, and elsewhere. But the arrival of Polish immigrants in Iran faced them with challenges such as housing, clothing, food and health. The challenge that the article tried to address in the way the immigrant forces and the government of Iran at the time faced these challenges.

Instead of trying to alleviate the suffering of the people, Reza Khan had no goal but to stabilize his precarious position. The government not only did not take any action to improve the situation and cure the people's pains, but also caused more shortage of public necessities and devalued the rial and increased the cost of living even more. The arrival of immigrants also doubled their problems and those of the people, because the government had to provide for the people while providing for their needs. Although the British promised to take responsibility for the food, clothing and health of the refugees, they did not live up to their promises and put the Iranian government in a difficult position.

Simultaneously with the arrival of the Muslims in Iran, the economic situation and livelihood of the people were disturbed because all the facilities in the country were provided to the Allied forces. This had an impact on the Iranian markets and the price of goods rose day by day, causing hoarding and overselling. The government's measures to enact laws to prevent hoarding and overselling did not succeed, and commodity prices continued to rise, with speculators hoarding consumer goods. But the people gradually tolerated the troubled lives of the newly arrived Polish immigrants and coexisted peacefully.

SOURCES AND REFERENCES

A: Books

- 1- Bayat, Nasrullah, Poland, Tehran, Ministry of Foreign Affairs, 1995, first edition.
- 2- Pyrene, Jacques, World War II, translated by Reza Mashayekhi, Tehran, In Sina, Bitā.
- 3- Jami, the past is the beacon of the future, research by Jami, Tehran, Phoenix, 2008, ninth edition.
- 4- Churchill, Winston, Memoirs of World War II, translated by Touraj Farazmand, Tehran, Neil, 1982, second edition, first volume.
- 5- Dolatshahi, Alireza, Poles and Iran, Tehran, Bal, 2007, first edition.
- 6- Dehbashi, Ali, Political Memoirs of Ardeshir Avansian, Tehran, Shahab Saqeb, 1999, first edition.
- 7- Fais, Herbert, Churchill, Roosevelt, Stalin, translated by Aboutaleb Saremi, Tehran, Franklin, 1347.
- 8- Presidential Research and Documentation Center, Documents on the Occupation of Iran in World War II, by Alireza Rouhani and Abolfazl Izadizadeh, Tehran, Khanemeh Kitab, 2010, First Edition, Volume 3.
- 9- Maki, Hossein, Twenty Years History of Iran, Tehran, Scientific, 1995, Fourth Edition.
- 10- Nikpour, Mohammad Ali, from Warsaw to Tehran, Tehran, author, 2009, first edition.

B: Articles:

- 1- Beheshti Seresht, Mohsen, Mohammadpour, Mohammad, Yousefi, Gholamreza, "Accommodation of Polish immigrants based on documents", Helmi Research Journal of Treasury of Documents, 23rd year, No. 92, Winter 2013.

- 2- Karimi, Alireza, Karimi, Seyed Ali, "Immigrant Poles in Iran 1320-23", Journal of Contemporary Iranian History, Year 3, Issue 9, Spring 1999

HOW PROPER MIGRATION POLICIES CAN GUARANTEE INTERNATIONAL PEACE AND STABILITY

Peter P. Groumos

Emeritus Professor, University of Patras, Greece

ABSTRACT

As international immigration and particularly illegal immigration, gain-increasing attention in policy debates, understanding key trends in immigration and apply the right immigration policies is extremely crucial. These have direct impact on international peace and stability and enhance sustainable economic growth for all countries of the planet. In this paper, the first issue is to clearly define and analyze the difference between emigration, immigration and migration. Interesting historical remarks are provided. The official UN policies for migration, immigration and asylum are briefly presented. The various aspects of International policies are addressed. When supported by appropriate policies, migration can contribute to inclusive and sustainable economic growth and development of various geographic regions of the planet. Globally, most countries seek to maintain current levels of immigration. A serious problem exists with the illegal immigration, which threatens the peace and stability of a number of regions. This paper is addressing the treats and risks generated by illegal immigration flows and the difficulty to accommodate these illegal immigrations. Finally, a well thought plan with specific recommendations is proposed that can solve nicely and easily the problems of immigration.

Key words: migration, immigration, international stability, policy, UN, COVID-19.

1. INTRODUCTION

Migration is not a new phenomenon: people have been on the move since the dawn of humankind. Indeed, the history of humanity is a history of migration – some have even argued that movement is our natural state, [1]. Would we be surprised, if we have the answer to a simple question: when did human migration started? Historians put it with the movement of Homo erectus out of Africa across Eurasia about 1.75 million years ago. Homo sapiens appears to have occupied all of Africa about 150,000 years ago; some members of this species moved out of Africa 70,000 years ago (or, according to more recent studies), as early as 125,000 years ago into Asia,[1-2]. Researchers have found fossils in southern and central China dating between 70,000 and 120,000 years ago [2].

Thus, human migration is not a recent phenomenon. Experts define human migration as the movement of people from one place to another. This could be within the same territorial aspects but particularly in different countries, with the intention of settling temporarily or permanently in the new location. It typically involves movements over long distances and from one country or region to another. Migration has always been an essential part of our adaptation to environmental stress, social upheaval and other challenges. The same is true today, even though it has now become global in scale.

More people are on the move now than ever. Growth in the number of international migrants has been robust over the last two decades, reaching 281 million people living outside their country of origin in 2020, up from 173 million in 2000, 221 million in 2010 and 258 million in 2017. Currently, international migrants represent about 3.6 per cent of the world's population. This increase resulted primarily from the rapid growth in the number of migrants originating

from countries of the global South. COVID-19 has disrupted all forms of human mobility through the closing of national borders and halting of travel worldwide. Preliminary estimates suggest that the pandemic may have slowed the growth in the stock of international migrants by around two million by mid-2020, 27 per cent less than the growth expected since mid-2019, according to a report by the United Nations (2020). However, many of these movements of immigrants have not been done properly.

In this paper, the official UN policies for migration, immigration and asylum are briefly presented. A critical historical overview is presented. The various aspects of International policies are addressed. When supported by appropriate policies, migration can contribute to inclusive and sustainable economic growth and development of various geographic regions of the planet. Globally, most countries seek to maintain current levels of immigration. Large increase in the number of countries with policies to attract highly skilled workers. However, there is a serious problem with the illegal immigration, which threatens the peace and stability of a number of regions especially the European countries. This paper is addressing the treats and risks generated by illegal immigration flows and the difficulty to accommodate these illegal immigrations. Finally, a well thought plan with specific recommendations is proposed that can solve nicely and easily the problems of immigration.

2. A CRITICAL HISTORICAL OVERVIEW

Humanity has always been on the move. Throughout history, we have migrated in search of new opportunities, as well as to escape persecution, conflict and poverty. Movements of people happen all around the world. In order to comprehend and understand better the global migration phenomenon a critical historical overview is necessary. Historians put it with the movement of Homo erectus out of Africa across Eurasia about 1.75 million years ago.

Homo sapiens appears to have occupied all of Africa about 150,000 years ago; some members of this species moved out of Africa 70,000 years ago.

By 6-7000 years ago humans had established settlements in most of the Pacific Islands. Major population-movements notably include those postulated as associated with the Neolithic Revolution and with Indo-European expansion.

During the 2nd millennium BC a series of internal migrations in mainland Greece took place as the American linguist Eric Hump testifies in a 2012 study on the tree of the Indo-European language family. A substantial Greek cultural transformations were established.

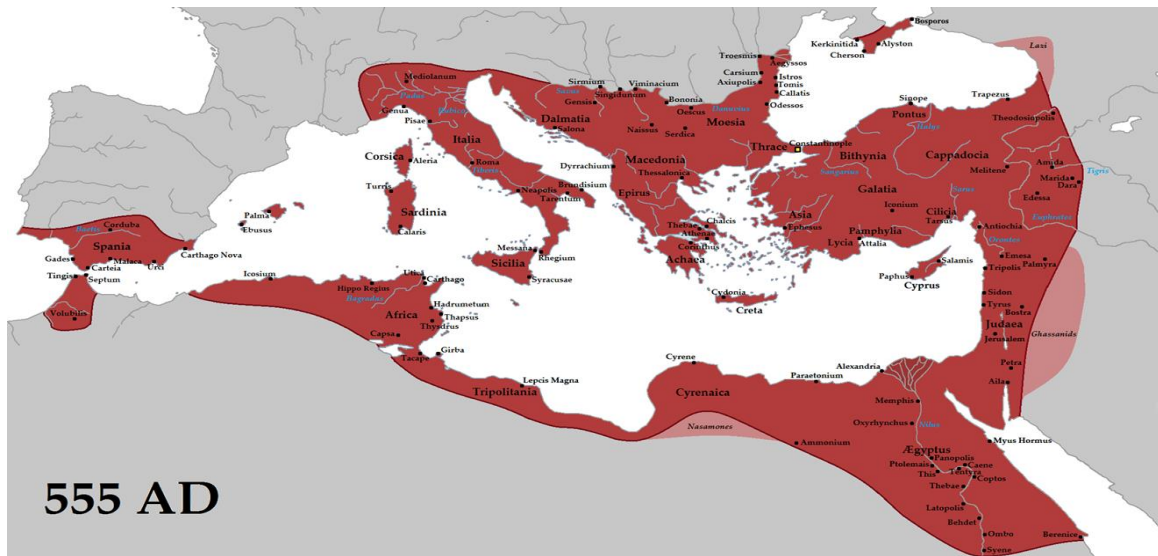
The Early Medieval Great Migrations including Turkic expansion have left significant traces. In some places, such as Turkey and Azerbaijan, there was a substantial cultural transformation after the migration of relatively small elite populations.

Historians see elite-migration like the Turkish one, parallels in the Roman and Norman conquests of Britain, while "the most hotly debated of all the British cultural transitions is the role of migration in the relatively sudden and drastic change from Romano-Britain to Anglo-Saxon Britain".

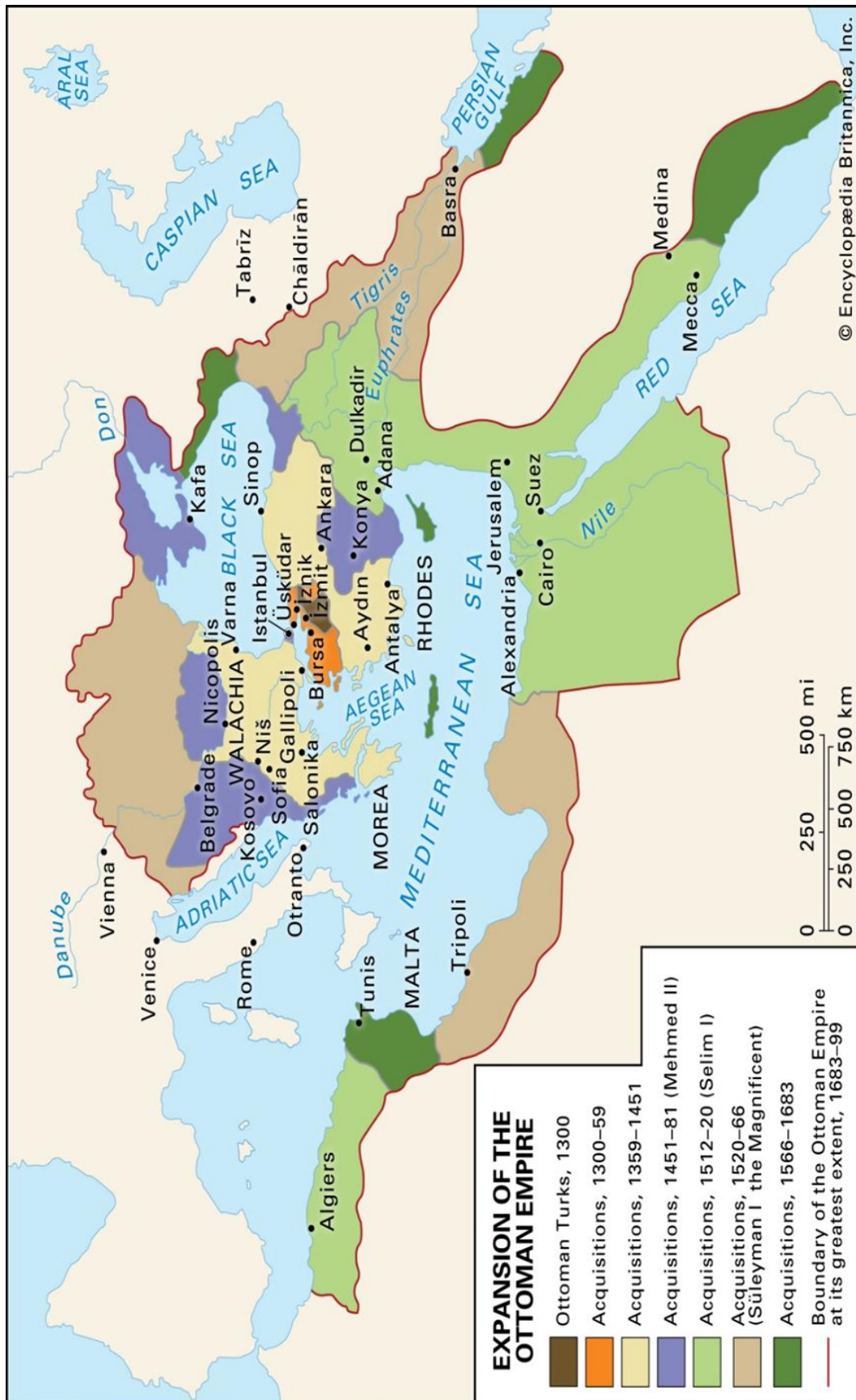
Here are information for the historical migration movements of people for the last 30-35 centuries and the "empires" been developed.

BYZANTINE EMPIRE

THE OTTOMAN EMPIRE

There are many reports and research studies covering the recent immigration and migration processes all around the world [3]. Due to space limitation this topic is not covered as extensively as it should be in this paper.

3. BASICS OF THE GLOBAL “MIGRATION” PHENOMENON

What is migration? Experts define human “Migration” as the movement of people from one place to another. It may involve a single individual, a small group or an entire community, internal resettlement within a country or a journey spanning multiple continents. Migration has a variety of facets and there are plenty of reasons – some even seemingly contradictory – why people decide to leave or stay.

In many cases, it can involve a mixture of patterns and motivations: for instance, migrants may have to flee very real dangers to themselves and their families, while at the same time actively search and plan for a better life elsewhere. Historically, early human migration includes the peopling of the world, i.e. migration to world regions where there was previously no human habitation, during the Upper Paleolithic. This could be within the same territorial aspects but particularly in different countries, with the intention of settling temporarily or permanently in the new location. It typically involves movements over long distances and from one country or region to another. However, since the Neolithic, most migrations (except for the peopling of remote regions such as the Arctic or the Pacific), **were predominantly warlike, consisting of conquest on the part of expanding populations.**

In modern times migration involves, colonialism expansion of sedentary populations into previously only sparsely settled territories or territories with no permanent settlements. Human migration has primarily taken the form of migration within and between existing sovereign states, either controlled (legal immigration) or uncontrolled and in violation of international legal frameworks (UN) or national immigration laws (USA, Canada, Germany, Australia, and many others) which is the illegal immigration phenomenon. In addition, “Migration” can be voluntary or involuntary. Voluntary is self-explained. Involuntary “Migration” includes forced displacement (in various forms such as deportation, slave trade, trafficking in human beings, illegal trade of human organs) and flight (war refugees, ethnic cleansing, genocides), both resulting in the creation of “Problematic Diasporas”. Because of all these, let us define many related terms.

‘Emigrate’ and ‘immigrate’ sound similar when spoken, so it is no surprise that they are sometimes used interchangeably also in writing. Throw ‘migrate’ into the mix, too, and things get even more confusing!

Therefore, we have three different generic terms

- A) Migrate
- B) Emigrate
- C) Immigrate
- A) `migrate', `migration', `migrant'

When people migrate, they temporarily move to another place, usually a city or another country, in order to find work. They usually have in mind to return to their homeland. This process is called migration. People who migrate are called migrants or migrant workers. 1) The only solution people can have is to migrate. 2) Millions have migrated to the cities during the first three Industrial Revolutions 3) New jobs are encouraging migration to the cities of the north, 4) She was a migrant looking for a place to live 5) In South America, there are five 50 million migrant workers.

- B) `emigrate', `emigration', `emigrant'

When people emigrate, they leave their own country and go to live permanently in another country. The act of emigrating is called emigration. People who emigrate are called

emigrants. 1) He received permission to emigrate to Canada. 2) He had emigrated from Italy in the early 1920s.

➤ C) 'immigrate', 'immigration', 'immigrant'

The process by which people come to live in a country is called immigration. People who leave their own country to live in another country are called immigrants. 1) The company employs several immigrants. 2) The government has changed its immigration policy. It is more common to say that someone emigrates from a country than to say that someone immigrates to a country. The difference between these three terms is relatively subtle. In addition today there many more terms besides the above A)-C) generic terms. The last three decades have seen the rapid increase and diversification in the types of international migration, and this has created a chaotic environment all around the world. Generically experts define "Migration" as the movement of people from one place to another. Historically, early human migration includes the peopling of the world, i.e. migration to world regions where there was previously no human habitation, during the Upper Paleolithic. This could be within the same territorial aspects but particularly in different countries, with the intention of settling temporarily or permanently in the new location. It typically involves movements over long distances and from one country or region to another. However, since the Neolithic, most migrations (except for the peopling of remote regions such as the Arctic or the Pacific), **were predominantly warlike**, consisting of conquest on the part of expanding populations.

Colonialism involves expansion of sedentary populations into previously only sparsely settled territories or territories with no permanent settlements. In the modern period, human migration has primarily taken the form of migration within and between existing sovereign states, either controlled (legal immigration) or uncontrolled and in violation of immigration laws (illegal immigration). Migration can be voluntary or involuntary. Involuntary migration includes forced displacement (in various forms such as deportation, slave trade, trafficking in human beings) and flight (war refugees, ethnic cleansing), both resulting in the creation of "Problematic Diasporas". We can have the following distinct different categories. It is also imperative if you want to communicate clearly, making it important to choose the correct term.

4. DIFFERENT TYPES OF MIGRATION

The last three decades have seen the rapid increase and diversification in the types of international migration, and this has created a chaotic environment all around the world. Experts define "Migration" as the movement of people from one place to another.

We have the following distinct different categories:

- 1) Migration and a migrant-been defined above
- 2) Legal Immigration and legal immigrant-been defined above
- 3) Illegal Immigration and illegal immigrant-refers to the migration of individual or groups of people into a country in violation of the immigration laws of that country and/or of existing international agreements.
- 4) Refugee-a person who has been forced to leave his/her country in order to escape war, persecution, or natural disaster.
- 5) Temporary Migrant workers-in a narrow perspective, temporary labor migrants can be defined as workers with fix-term labor contracts in destination countries and commitment to return to their country of origin after expiration of their work permit.

- 6) Internally Displacement People (IDP)-are people who are forced by purposeful intervention to leave their home but who remain within their country's borders.
- 7) Forced-displaced immigrant- A person subject to a migratory movement in which an element of coercion exists, including threats to life and livelihood, whether arising from natural or human-made causes (e.g. movements of refugees and internally displaced persons as well as people displaced by natural or environmental disasters, chemical or nuclear disasters, famine or development projects)
- 8) An Economic Migrant- A person who leaves his/her country of origin purely for economic reasons that are not in any way related to the refugee definition, in order to seek material improvements in their livelihood. The person travels from country to country without seeking permanent residence
- 9) An Asylum-Seeker immigrant- An asylum is someone who claims to be a “refugee” but whose claim has not been yet evaluated. This person would have applied for asylum on the grounds that returning to his/her country would lead to persecution on account of race, religion, nationality or political beliefs.
- 10) Intruders-invaders Invaders: Those coming with their primary intent being to impose their ideals/beliefs (think: the random handful of terrorists currently in the U.S. and actively planning an attack), thief (think: Vikings), or take over (think: Russians in Ukraine).
- 11) Stateless people-Under international law, a stateless is someone “who is not considered as a national by any state under the operation of its law”
- 12) A Returnee immigrant- A person going from a host country back to a country of origin, country of nationality or habitual residence usually after spending a significant period of time in the host country whether voluntary or forced, assisted or spontaneous.

All the above terms can be defined based on international laws, agreements and national policies. However, we must stress and accept that each country-nation has the right to set its own immigration policies always within international laws but at the same time will be protecting their own people.

We can have some interesting remarks on the above twelve migration terms. First of all, it is the first time that so many terms of the “Migration Phenomenon are put together and a definition is associated with each one. In order to value the usefulness of these 12 categories we only need to observe some differences between these terms.

For example, let us see the cases of migrants-a refugee and an asylum seeker. Is there any difference between them? Absolutely, YES! It is of paramount important and crucial today to understand what an asylum seeker or a refugee or an immigrant stands for. Because there are many misconceptions and misunderstandings around those terms. The terms have distinct meanings, and despite some grey area, confusing them completely leads to problems for those respective populations.

Migrants choose to move not because of a direct threat or persecution but mainly to improve their lives: 1) Finding work b) Seeking better education c) Reuniting with family d) improving their living conditions e) been able to move freely around the world. Unlike refugees who cannot safely return home, migrants can return home if they wish. This distinction is important for governments, since countries handle migrants under their own immigration laws and processes.

Refugees are people fleeing armed conflicts or persecution. Their situation is so perilous that they cross national borders to seek safety in nearby countries and become recognized as

refugees with access to assistance from governments and other philanthropic organizations or the profit making NGOs. An important piece of this is that refugees are protected by international law, specifically the 1951 Refugee Geneva Convention. Now, an asylum seeker is someone who claims to be a refugee but whose claim hasn't been evaluated. This person would have applied for asylum on the grounds that returning to his or her country would lead to persecution on account of race, religion, nationality or political beliefs. Most of them do not have legal identification cards. Worse than all, even the terms refugee and asylum seeker are often confused.

Take another example the case of immigrants and intruders-invaders. Immigrants: Those coming with their *primary intent* being to make a home, assimilate, join society, and develop a give-take-relationship with their new community. It is worth pointing out here, once again, that every U.S. citizen that freely came to the U.S. is an immigrant. On the other hand, intruders-invaders come with specific purposes of making troubles in a peaceful society. They do not respect the rules and laws of the society have welcomed them. They kill people, steel others' properties and they are trying to impose their believes.

5. PAST GLOBAL PRACTICES OF THE MIGRATION PHENOMENON

We must understand global migration as a "long historic phenomenon" rather than as a recent temporary movement. We must appreciate the relation between the past and the present. We may be able to draw on "lessons of the past" to modify our definition and perception of "current problems" and to analyze possible policies and decisions. There are a good number of publications covering the immigration phenomenon [3-9]. Here we present a short summary of immigration practices for two countries: USA and Germany.

A) THE USA CASE

The United States experienced major waves of immigration during the colonial era, the first part of the 19th century and from the 1800s to 1920s. Between 1880 and 1920, a time of rapid industrialization and urbanization, America received more than 20 million immigrants. ... Jews from Eastern Europe fleeing religious persecution also arrived in large numbers; over 2 million entered the United States between 1880 and 1920. Between 1820 and 1930, some 4.5 million Irish migrated to the United States. In 1890, President Benjamin Harrison (1833-1901) designated Ellis Island, located in New York Harbor near the Statue of Liberty, as a federal immigration station. More than 12 million immigrants entered the United States through Ellis Island during its years of operation from 1892 to 1954. From 1942 to 1964, 4.6 million contracts were signed—making it the largest U.S. contract labor program to date. In 1965, Congress passed the Immigration and Nationality Act, which did away with quotas based on nationality and allowed Americans to sponsor relatives from their countries of origin. With the result of this act, and subsequent legislation, the nation experienced a shift in immigration patterns. Today, the majority of U.S. immigrants come from Asia and Latin America rather than Europe.

B) THE GERMAN CASE:

Immigration to Germany refers to the movement of non-German citizens to Germany. Since 1990, Germany has consistently rank as one of the five most popular destination countries for immigrants in the world. As of 2019, around 13.7 million people living in Germany, or about 17% of the population, are first-generation immigrants. The majority of immigrants in Germany are from Eastern Europe, Southern Europe and the Middle East. Immigration to modern Germany has generally risen and fallen with the country's economy. The economic boom of the 2010s, coupled with the elimination of working visa requirements for many EU citizens, brought a sustained inflow from elsewhere in Europe. Separate from economic trends, the

country has also seen several distinct major waves of immigration. These include the resettlement of ethnic Germans from eastern Europe after World War II, the guest worker program of the 1950s–1970s, and ethnic Germans from former communist states claiming their right of return after the breakup of the Soviet Union.[6] Germany also accepted significant numbers of refugees from the Yugoslav wars in the 1990s and the Syrian civil war.

6. A CLEAR AND REALISTIC IMMIGRATION PROPOSAL

Let me make it clear that migration is a positive global phenomenon. It powers economic growth, reduces inequalities, connects diverse societies and helps us ride the demographic waves of population growth and decline. It is also a source of political tensions and human tragedies. ... Globally, migration remains poorly managed. Since the EU is facing many problems my immigration proposal will be concentrated for the European countries. A clear and realistic immigration policy must be developed. Therefore, the EU leaders, must create a CLEAR legal framework for an immigration policy. CLEAR means primarily a safe discrimination between a refugee, an immigrant, an illegal immigrant and an intruder-invader. AFTER identifying and categorizing them, with clear definitions and fast procedures, decide what to do with each one. There is an international legal framework, the Geneva Convention.

There is an international legal framework, the Geneva Convention. A person can make an asylum application (he/she is called a refugee) who has left his/her country and cannot return, because he/she is rightly afraid that he/she will be persecuted for one or more of the following reasons:

- race
- religion
- nationality
- participation in a special social group
- political beliefs

In order for an asylum seeker to be granted asylum, he or she must meet the above conditions and at least one reason for prosecution. And he/she must also have legal identity cards. An asylum application can and must be made by the refugee in the first safe country he or she arrives. The host country may refuse if it is unable to provide asylum. All this is overturned when the reasons that made him a temporary refugee disappear.

The EU countries in need of labor should announce REGULARLY the number of “immigrants” and the type of skills they wish, these immigrants to have. They should send an announcement with job descriptions to the relevant foreign consulates around the world.

Potential immigrants can apply to the relevant foreign Consulate and, if selected by the corresponding country, they could get their families and go to their selected country as legal immigrants with all the rights they deserve. The procedures are known – it must be examined if any improvements are needed.

Certainly, with the advanced IT available this information could be reached by anyone interested to immigrate to an EU country. Applications could be even lodged electronically. There would be no need for potential immigrants to move to Turkey or any country in North Africa in order to try to enter the EU illegally, pretending to be refugees.

In order for an asylum seeker to be granted asylum, he or she must meet the above conditions and at least one reason for prosecution. And he/she must also have legal identity cards. An

asylum application can and must be made by the refugee in the first safe country he/she arrives. This applies to the refugees. No one else is considered a refugee. Beyond that, there is THE IMMIGRATION POLICY. No immigrants enter any country of the EU pretending to be refugees. Illegal immigrants return to their countries.

So, those who wish to immigrate to an EU country, mainly to work, can go to the respective Consulates in their country and apply for immigration. The EU countries in need of labor announce how many and the type of expertise they want immigrants to have. Immigrants apply to the Consulate and if selected by the corresponding country, get their families and belongings and go to the selected countries as legal immigrants with all the rights they deserve. Procedures are known - see if improvement are needed. In the interim: regarding refugees in Turkey, they all receive temporary asylum for up to 1-2 years. Meanwhile those wishing to immigrate to EU or other countries around the world (USA, Canada, England, Russia, Australia, South America countries, Middle East rich countries, New Zealand, Norway, etc.) follow the same procedure: they apply to the relevant Consulates in Turkey. Due to the large number of refugees in Turkey the EU countries should increase the number of consular offices and in different cities in Turkey. The EU assists the refugees in Turkey for two-three (2-3) years, manages and oversees this process. A similar procedure should be followed for all illegal refugees being in Greece, Italy and other countries. Finally, the new EU immigration policy should stop immediately the illegal immigration. No funding to any NGOs should be provided by the EU.

Therefore, we can have a clear legislation and policy towards refugees and immigrants. Apart from all this there is something fundamental: both refugees and immigrants come as friends. And they have to behave as friends. Illegal immigrants and invaders, on the other hand, have the opposite characteristics: they do NOT come as friends, nor do they behave like friends. It is clear that it is based on the confusion you have condemned Europe: that you have not distinguished friends (refugees, immigrants) from non-friends (illegal immigrants, intruders-invaders).

Any country that does not comply with the new (proposed) EU immigration policies will face heavy penalties and sanctions. If these procedures do not apply to the "Migration phenomenon", the EU should forget about realizing the European vision and achieving European integration. In this way, Turkey can become a member of the EU. If the EU does not understand this, it will soon disintegrate. The peoples of the Mediterranean countries will no longer tolerate the mockery of the EU elite states.

TRULY, look at the photo below and answer us, (with your hand on your civilized heart): are you proud for today's global migration process?

a) A Boat with illegal immigrants in the middle of the Mediterranean Sea.

b) Alan Kurdi: A smiling child one day, ending dead next day on a beach- the tragedy of illegal immigration

c) migrants working on fields for hours with no legal working papers.

d) hopeless mothers and children on the road, without knowing where they are going

e) People trying to overcome borders

f) 41 migrants die in boat sinking in Mediterranean on their way to Europe

7. CONCLUSIONS

It is not new that, human migration is a history of the world, and the present is a reflection of this history. People have been on the move since the dawn of humankind. Indeed, the history of humanity is a history of migration – some have even argued that movement is our natural state. Migration has always been an essential part of our adaptation to environmental stress, social upheaval and other challenges. The same is true today, even though it has now become global in scale. Worst of all is that the immigration problems in Europe and the Balkan-Mediterranean regions are on the rise both on number and on intensity. Illegal immigration threatens peace and stability in Europe and the Mediterranean Sea. Turkey has bared a great burden of the immigration crisis that has been the results of wars and other non-human actions on people. This is not fair to the Turkish people. A clear and realistic immigration proposal has been proposed, that would end this immigration crisis in less than two years. However, the EU leaders must understand that problem and accept the proposed solution. In order to accomplish this objective, the cooperation of Turkey is needed. Both sides must understand that only through serious discussions realistic and viable solutions can be found to the migration crisis. We cannot be proud with today's inhuman situation for the immigration problem.

On a mathematical note: originally, I had in mind to present here a new scientific approach to the migration challenge, namely the Fuzzy Cognitive Maps (FCM) method. Due to space limitation I cannot provide the new approach in details that would be useful to the reader. This new approach can be found in my research papers [10-11].

If anyone needs the papers, please do not hesitate to ask me for copies of my papers. The new approach has been used to study the migration crisis and very encouraging results have been obtained.

REFERENCES

1. Bae, Christopher J.; Douka, Katerina; Petraglia, Michael D., "On the origin of modern humans: Asian perspectives", *Science*, December 8th, 2017, 358, (6368): eaai9067. doi:10.1126/science.aai9067.
2. Kuo, Lily (10 December 2017). "Early humans migrated out of Africa much earlier than we thought". *Quartz*.

3. Dao, T.H., Docquier, F., Maurel, M. et al. Global migration in the twentieth and twenty-first centuries: the unstoppable force of demography. *Rev World Econ* 157, 417–449 (2021). <https://doi.org/10.1007/s10290-020-00402-1>
4. Deley M. French immigration policy since May 1981. *Int Migr Rev.* 1983 Summer;17(2):196-211. PMID: 12339130.
5. Hollifield JH. Migrants ou citoyens: la politique de l'immigration en France et aux Etats-Unis [Immigrants or citizens: immigration policy in France and in the United States]. *Rev Eur Migr Int.* 1990;6(1):159-83. French. PMID: 12283121.
6. Villar JM. Argentine experience in the field of illegal immigration. *Int Migr Rev.* 1984 Fall;18(3):453-73. PMID: 12339919.
7. Jasso G. Analyzing Migration Restriction Regimes. *Front Sociol.* 2021 Apr 13;6:610432. doi: 10.3389/fsoc.2021.610432. PMID: 33954165; PMCID: PMC8091874.
8. Marmora L. Human rights and migration policies. *Rev OIM Sobre Migr Am Lat.* 1990 Aug-Dec;8(2-3):7-32. English, Spanish. PMID: 12157960.
9. Martinez Pizarro J. Intraregional migration of skilled manpower. *CEPAL Rev.* 1993 Aug;(50):127-46. PMID: 12318470.
10. Groumos, P.P. "Using Fuzzy Cognitive Maps in Analyzing and Studying International Economic and Political Stability" *TECIS 2019*, Elsevier, IFAC-PapersOnLine, Vol. 52, Issue 25, 2019, pp. 23-28.
11. Groumos, P. P. (2018a) "Intelligent Control and Cognitive Control for a Global Coherence and Sustainable Economic Growth for the Humankind" *TECIS 2018*, Plenary Paper, Elsevier, IFAC, PapersOnLine, Vol. 56, Issue 26, 2018.

GLOBAL MIGRATION: PROS AND CONS

Dr. Ghanshyam Barman

C G P I T, Uka Tarsadia University, Bardoli, Gujarat, India

ORCID ID: 0000-0002-2611-0801

ABSTRACT

UN Secretary-General António Guterres' remarks at the launch of the report "Making Migration Work for All", says:

"Migration 'Positive Global Phenomenon' that Powers Economic Growth and Reduces Inequalities".

Migration is defined as, " Legal movement of people to live and work legally in a country other than their country of birth. Migration is a global phenomenon having positive impact on economic growth and bring equality among mass people globally. It helps to decrease gap between people of different culture, society, places and bring oneness. Migration is caused to evade poverty and unemployment. Migration is caused by lack of opportunities to work, study, health facilities or may be due to political oppression in their original place of living. Migrants plays a major role in international development by using their work and by sending foreign currency to their home countries. Remittances was nearly \$600 billion in 2020, i.e. three times all development aid. International migrants were counted 258 Million (3.4% of the world's total population) globally in 2017.

Keywords: migration, legal, movement, international, .

A CLOSER LOOK AT SYRIAN REFUGEE CRISIS: THE CASE OF BURDEN SHARING BETWEEN TURKEY AND EU

Dr. Öğ. Üyesi Duygu Özlük

Selçuk Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü

ORCID ID: 0000-0001-9818-2671

ABSTRACT

This study discusses the dimension of the refugee crisis and the responsibility sharing between the European Union and Turkey. The migration wave experienced in Turkey, its reflections on the accession negotiations between the EU and Turkey, and Readmission Agreement has been examined. While most of the refugees stay in Turkey, those who find the opportunity used Turkey for their transition to European countries created burden sharing and responsibility crisis between the EU and Turkey and the joint action plan of Turkey and the EU for this crisis is also dealt with in this research.

Keywords: Syrian Refugee Crisis, Turkey, European Union, Burden Sharing

INTRODUCTION

Since 2011, Syrian civil war has been one of the most tragic humanitarian crises witnessed by humanity. Forced displacement has nearly doubled since 2010 and 41 million forcibly displaced people in 2010 increased to 79.5 million people in 2021 in the world, 26 million of this number are refugees.¹ As a result of the Arab Spring protests that started in 2010, spread to Syria about a year later and neighboring countries, Turkey, Lebanon, Jordan, Iraq and Egypt have faced an influx of refugees from Syria. Faced with a responsibility that is too serious to handle alone for these countries, protection from the international community is a necessity for refugees. Serious problems have been experienced due to the lack of planning and insufficient resources to provide basic rights to incoming refugees in the process of mass human mobility after the Syrian crisis. On the other hand, the international community's support has largely been limited, temporary basis and reluctant on responsibility sharing and, in the protection, sought to be provided to refugees.

Turkey, with its nearly six million refugee population, assumed most of the responsibility and burden and followed different strategies that transformed since April 2011. As it is known, Europe's "problem" with Syrian refugees has begun when the refugees reached Europe in 2014. After 2015, the European Union's effort was to stop the influx of refugees and to make serious and comprehensive cooperation with some countries in the Mediterranean region, especially Turkey, where they can reach reconciliation by making cooperation agreements and providing EU's financial support. Since 2015, the relevance of the cooperation agreement with international and EU law, and its promises and success were in discussion. The agreement was built on stopping refugees heading to the EU via Turkey, in return to give financial support to Turkey for refugees.²

Syrian people primarily sought safer haven in their neighboring country, Turkey and then most of them attempted to migrate to Europe over Greece and Balkans region. On the other hand, European Union sought a solution and an agreement on Syrian refugee crisis with Turkey once

¹ <https://www.unhcr.org/flagship-reports/globaltrends/globaltrends2019/>

² <https://www.setav.org/5-soru-multeci-krizi-ve-turkiye/> (26.09.2021)

they felt the burden of the crisis on their borders. When Syrians sought for an open gate to Southern Europe, the EU closed their borders, and it is estimated that there are 45 refugees per 1,000 in Turkey.

The ten-year war in Syria has caused a serious migration movement and Turkey has been following a humanitarian migration and open-door policy since 2011. The basis of Turkey's migration policy has been the resettlement of refugees in safe zones to be created within Syria and its borders, and their living in dignified and humane conditions.

When the European Union countries did not accept refugees directly during the refugee crisis, Turkey signed a Readmission Agreement with the EU on 18 March 2016. This agreement envisaged the return of refugees and asylum seekers who crossed to Europe illegally in return for certain conditions such as visa liberalization for Turkey, revision of the Customs Union agreement, opening some chapters in the membership negotiations, a promise to support border security and 6 billion euros of monetary support.

For every Syrian to be returned from Europe to Turkey, a registered Syrian in Turkey would be sent to Europe. Turkey granted temporary protection status to Syrians fleeing the war. However, the EU has so far fulfilled very little of the obligations they promised in this agreement and Turkey was also left alone in refugee crises.³

According to the data of Amnesty International, 85% of refugees and asylum seekers are hosted by countries that are poorer than EU countries.⁴ European countries, on the other hand, ignore international law and refuse to accept refugees. This increases the burden on Turkey, which hosts nearly six million Syrians. As a hosting one of the countries with the highest number of refugees in the world Turkey is forced by the revision of existing legal regulations regarding the refugees in line with the crises experienced. However, Turkey has to face how to comply with the conflicting legal regulations of the Council of Europe and the European Court of Human Rights.⁵ Additionally, due to recent the Idlib crisis, a new wave of nearly two million immigrants likely to come from this region has also started to pose a new risk for Turkey. For this reason, Ankara has taken a preliminary step and declared that it will not prevent the asylum seekers and refugees who want to cross into Europe and will not keep them in the country by force.⁶

The increasing number of asylum seekers and refugees day by day in Turkey, which currently hosts nearly six million in total, challenges Turkey's logistical and economic capacity. The danger of a new wave of immigration likely to come from Idlib has made the current status quo unsustainable for both Turkey and the refugees living there. It is known that Syrian, Afghan and Iranian asylum seekers in Turkey have entered the country as the main target to cross into Europe. In particular, asylum seekers whose families and relatives immigrated to Europe in 2015 primarily aim to go European countries. The fact that the EU countries are richer in terms of financial opportunities is also effective in Syrians preference for asylum. Turkey has kept asylum seekers and refugees who want to cross into Europe within the framework of mutual commitments with the EU. But in the shadow of the risk of a new wave of immigration from Idlib and escalated conflict in that region, Turkey has opened its borders with Europe allowing Syrian refugees and other migrants to pass through in 2020. After few hours of the border

³ <https://www.setav.org/5-soru-multeci-krizi-ve-turkiye/> (26.09.2021)

⁴ <https://www.unhcr.org/be/wp-content/uploads/sites/46/2020/07/Global-Trends-Report-2019.pdf> (26.09.2021)

⁵ Zeynep Kivilcim, "Migration Crises in Turkey", *The Oxford Handbook of Migration Crises*, ed. Cecilia Menjivar, Marie Ruiz, Immanuel Ness, Oxford University Press, 2018, pp. 427-438.

⁶ <https://www.setav.org/5-soru-multeci-krizi-ve-turkiye/> (26.09.2021)

opening, dozens of migrants were seen heading towards the European frontier.⁷ However, Syrians and other refugees are not forced to leave Turkey.

RESEARCH QUESTIONS

What are the Perspectives of EU and Turkey on Refugee Crises and Responsibility Sharing?

The issue of Syrian refugees, which is one of the biggest and most dramatic humanitarian crises in world history, necessitates the review of international law, protection mechanisms, the Geneva Convention, international solidarity and especially open-door policy. While the number of irregular migrants crossing EU borders was 104.000 in 2009, it was decreased to 72.000 in 2012 and increased to 283,000 in 2014. (European Parliament, 2015). In the first 9 months of 2015, this number broke a record by reaching 710,000 (Frontex, 2015a) With the Syrian crisis, in order to prevent the increase in immigration, the EU turned its face to Turkey and the Western Balkan countries and increased the refugee hosting capacities of these countries. Thus, aimed to initiate the sharing process of this common burden of the crisis.⁸

Although some efforts have been made in recent years to further strengthen burden sharing with the work of the "Global Compact on Refugees"⁹ (UNHCR), these cannot go beyond being symbolic and moreover, rich/developed countries understanding of solidarity/burden sharing as almost only limited in the form of financial support. The open-door policy is not a matter of neighboring countries, but of the whole world. The approach that demonstrates responsibility and burden sharing as in the form of financial support and considers the support "if you prevent refugees from coming to us, we will give" is nothing but a modern push back policy.

Is Turkey using refugees as a bargaining tool?

Turkey's involvement in the Syrian refugee crisis has multiple dimensions. Its involvement is interconnected with its foreign policy priorities, as well as with its aspirations to brand itself as a benevolent country and to manage other problems around its global image. Turkey is attempting to reshuffle its declining global reputation in exchange of its efforts in humanitarian relief at various international platforms.¹⁰

The claim that Turkey is using Syrian refugees as bargaining is an argument that uses camouflage to Europe's failure to fulfill its responsibilities. On the contrary, the EU does not keep its promises as in the cooperation agreement and watching the Syrian war and the crisis in Idlib, while Turkey plays the "refugee card" with Europe. President Erdogan also accused of blackmailing the EU by using refugees as a leverage to get more money or concessions.¹¹ On the tenth anniversary of the start of the Syrian civil war and in the lead-up to that month's European Council meeting in March 2021, he reminded European leaders that the West's "most sensible option is to throw their weight behind Turkey" in Syria and that "failure to share Turkey's burden may result in fresh waves of migration towards Europe."¹²

⁷ <https://news.sky.com/story/turkey-opens-its-borders-to-europe-for-refugees-as-syria-conflict-escalates-11945133>. (02.10.2021).

⁸ https://avrupa.marmara.edu.tr/dosya/avrupa/mjes%20arsiv/vol%2023_2/10_Cigdem_Nas_A5.pdf (06.10.2021)

⁹ <https://www.unhcr.org/5b3295167.pdf> (27.09.2021)

¹⁰ Senem Cevik, Efe Sevin, "A Quest for Soft Power: Turkey and the Refugee Crisis", *Journal of Communication Management*, Vol.21, No.4, 2017, p. 405.

¹¹ Paul Kubicek, *European Politics*, Routledge, New York, 2021, p.123.

¹² <https://carnegieeurope.eu/2021/09/14/how-syria-changed-turkey-s-foreign-policy-pub-85301> (29.09.2021)

According to President Erdogan's claim Turkey's spending on Syrians reached 40 billion dollars and the EU did not give all of the 6 billion aid it promised.¹³ This money is the amount foreseen for the projects prepared for the food, shelter, education and health expenses of the Syrians. In addition, aid money is not transferred to the government, but to NGOs determined by the UN and EU.¹⁴

Turkish government claims that a country spends nearly 40 billion dollars on Syrians will not deviate from its humanitarian stance.¹⁵ Moreover, Turkey argues that the EU did not fulfill its promises for financial aid and accuses the EU that the aids reach their targets quite late due to the cumbersome bureaucracy of the EU. Turkey invites the EU and the international community to take responsibility in the refugee crisis, to put pressure on the Assad regime and Russia in Syria, and to intervene in the humanitarian crisis in Idlib.¹⁶ Looking through the Turkish government lenses, this is not bargaining, but a reminder and sharing of responsibilities that are tried to be ignored.

When the EU suspended the obligation to take refugees, people fleeing the war began to choose the path of crossing to Europe by resorting to illegal means. As a matter of fact, since 2011, more than 21 thousand refugees have lost their lives in the Mediterranean while trying to reach Europe. Due to the short distance, the Greek border is considered to be the safest transit line for the transition to Europe via Turkey. Up to 90 percent of the more than 1 million refugees who reached Europe in 2015 passed through Greece.¹⁷

In periods when safe border crossings are closed, refugees turn to more dangerous crossing routes. Closing safe passageways also leads to the exploitation of refugees by human smugglers. As of 2016, although the number of refugees crossing into Europe has decreased, deaths have increased by up to 30 percent.¹⁸

It becomes dangerous due to the interventions of the Greek border security police and EU Frontex forces to deter and scare refugees.¹⁹ In addition to pepper spray and barbed wire measures, asylum seekers trying to cross the border are tried to be stopped by shooting. As a matter of fact, while Greek coast guard forces were trying to sink a boat, Turkish coast guard teams saved the boat from sinking.²⁰ International human rights organizations, especially Amnesty International, declared that Greece's suspension of the right to apply for asylum for a month is against human rights and international agreements.²¹ In the statement, it was also emphasized that refugees should be given permission to pass even if they do not have documents and they should be provided with safe passage to Europe.²²

¹³ <https://www.reuters.com/article/us-eu-turkey-refugees-funds-idUSKBN1YI0D0> (02.10.2021)

¹⁴ https://www.swp-berlin.org/publications/products/arbeitspapiere/Working_paper_Hoffmann_Turkish_immigration_policy.pdf (02.10.2021)

¹⁵ https://www.iletisim.gov.tr/english/cumhurbaskanimizin_kaleminden/detay/erdogan-turkey-is-stepping-up-where-others-fail-to-act (02.10.2021).

¹⁶ <https://apnews.com/article/europe-middle-east-syria-turkey-migration-740ba73f6db9c2787a74de5bae66457a> (02.10.2021).

¹⁷ <https://www.unhcr.org/5592bd059.pdf> (02.10.2021).

¹⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_4905 (02.10.2021).

¹⁹ <https://www.theguardian.com/global-development/2020/oct/24/eu-border-force-convicted-in-campaign-to-stop-refugees-landing> (01.10.2021).

²⁰ <https://www.dailysabah.com/politics/turkish-coast-guard-rescues-3-people-after-greece-opens-fire-on-boat/news> (01.10.2021).

²¹ <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2021/06/greece-pushbacks-and-violence-against-refugees-and-migrants-are-de-facto-border-policy/> (01.10.2021).

²² <https://www.setav.org/5-soru-multeci-krizi-ve-turkiye/> (26.09.2021)

What is EU-Turkey Readmission Agreement about?

The EU-Turkey Readmission Agreement was signed on 16 December 2013 in parallel with the commencement of the Visa Liberalisation Dialogue.²³ The EU has made the issue of visa liberalization subject to the signing of the Readmission Agreement. After signing and ratifying the Readmission agreement, if Turkey fulfills the conditions and applies the visa-related roadmap, Turkey may obtain the right of short-term free movement in the Schengen Area for its citizens.²⁴

The main objective of the EU-Turkey readmission agreement is to establish on the basis of reciprocity, procedures for the rapid and orderly readmission, by each side, of the persons who do not or no longer fulfil the conditions for entry to, presence in or residence on the territory of the other side. The agreement includes provisions related both to the readmission of the nationals of the EU Member States and Turkey, and to the readmission of any other persons (including the third country nationals and the stateless persons) that entered into, or stayed on the territory of either sides directly arriving from the territory of the other side.

The Turkey-EU Refugee Statement was signed on 18 March 2016 is still in effect. EU Heads of State or Government and Turkey agreed to end the irregular migration from Turkey to the EU and replace it instead with legal channels of resettlement of refugees to the European Union.²⁵ As a matter of fact, the EU's Syria commission expressed their satisfaction that Turkey did not notify them about the cancellation of the agreement.

However, many scholars argue that the agreement allowing European governments to evade their international responsibilities to the protection of refugees by being signatories to the 1951 Geneva Convention and 1967 Protocol. The agreement is also criticized because refugees in Turkey with temporary protection and status that has made them increasingly vulnerable to insecurity. Such a temporary protection regime has forced Syrian refugees into unsafe conditions in terms of unstable living conditions.²⁶ Similarly Turkey's position after the agreement is also under serious criticism. For example, in a recent study McCarthy tries to understand how social policy towards refugees in Turkey is legitimized by the government to the public in Turkey. She also underlines that main purpose of policies towards refugees is about achieving populism rather than creating welfare for Syrian refugees.²⁷

What are the recent developments with Readmission Agreement?

With readmission agreement, it was agreed that 3+3 billion Euros will be paid to Turkey for 4 years to be spent on refugees in return for their detention. 6 billion Euros for 4 years was the biggest financial support of the EU in its history. But this has, in a sense, turned Turkey into the EU's remote migrant shelter. The European countries and the international community are often accused of not sharing the financial burden of the refugee crisis or even lying about their possible commitment to humanitarian relief. Political commitments that persuaded Turkey to reach an agreement were quickly shelved and the understanding of the best asylum seeker is

²³ <https://www.avrupa.info.tr/en/readmission-agreement-6895> (27.09.2021)

²⁴ https://avrupa.marmara.edu.tr/dosya/avrupa/mjes%20arsiv/vol%2023_2/10_Cigdem_Nas_A5.pdf (06.10.2021)

²⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/MEMO_16_1494 (27.09.2021)

²⁶ Kim Rygiel, Feyzi Baban, Suzan Ilcan, "The Syrian Refugee Crisis: The EU-Turkey Deal and Temporary Protection", *Global Social Policy*, Vol.16, No.3, 2016, pp. 315-320.

²⁷ Aslihan McCarthy, "Turning Crisis into Opportunity? The Syrian Refugee Crisis and Evolution of Welfare Policy for Refugees in Turkey from a Public Choice Theory Perspective", *Critical Social Policy*, Vol.41, No.1, 2021, pp. 111-127.

the one who is happy in Turkey and will not attempt to come to Europe has become established for the EU. Migration diplomacy revolving around EU-Turkey Readmission Agreement, and especially EU-Turkey Refugee Statement has remained limited between a couple of individual EU member states and Turkey.²⁸

Conditions in 2016 have changed a lot today, in particular, there is a significant increase in the number of non-Syrian and irregular migrants. While the EU is keen to take in qualified migrants, it wants to prevent refugees from coming in and offers financial support to Turkey. However, this is not a sustainable approach and Turkey-EU cooperation on the issue of refugees cannot be achieved with financial support alone, rather than sharing the refugee burden, the EU prefers to strengthen its borders.

Nonetheless, it was stated that the European Union Commission was disturbed by the low number of irregular migrants in the Greek Islands who were deported to Turkey within the framework of the EU-Turkey Readmission Agreement. According to the news of the German Welt newspaper, which is based on an up-to-date and confidential report called "Migration and Refugee Situation", no one has been extradited to Turkey in the current 2021 year. The report also revealed that Turkey continued the practice of suspending the return of illegal immigrants in March 2020 on the grounds of the coronavirus outbreak. The data in the report, which shared the information that "2,140 migrants have been returned as a result of the bilateral agreements between Greece and Turkey since March 21, 2016, in the context of the EU-Turkey Agreement," were evaluated as a "failure" by the EU Commission.²⁹

The renewal of the Readmission Agreement signed in 2016 is on the agenda of EU-Turkey relations. However, even though 5 years have passed since the agreement, the commitments in the agreement still have not been fulfilled due to the influence of many different external factors. Visa liberalization was not provided to Turkish citizens, 6 billion Euros of aid was not fully transferred, new chapters were not opened in the accession negotiations and it came to a complete standstill and necessary steps were not taken to update the Customs Union.³⁰

CONCLUSION

This study argues that during Syrian Crisis, Turkey has a new role of being protector of EU borders and EU is in search of another homeowner for refugees. The probability of Syrian refugees staying in Turkey for a long time is quite high and it is estimated that nearly %80 percent of them will not return to their home country in the near future. This brings immense burden to the shoulders of Turkey on both economical and cultural aspects. Therefore EU's free-riding and burden-shifting dynamics rather than burden sharing position can undermine the provision of collective goods during a refugee crisis.³¹ In response to concern about overall burdens and their unequal distribution, the EU has developed a number of policies. These measures have included increasing use of return agreements like the recent EU-Turkey Readmission Agreement.

The EU has repeatedly praised Turkey's role in hosting more than 5 million Syrian refugees. However, the use of the refugee card as a bargaining tool against the EU, and Readmission

²⁸ <https://respondmigration.com/blog-1/migration-diplomacy-readmission-agreement-and-turkey-eu-refugee-statement/01052019> (28.09.2021)

²⁹ <https://www.dw.com/tr/ab-komisyonu-t%C3%BCrkiyeye-s%C4%B1n%C4%B1r-d%C4%B1%C5%9F%C4%B1-say%C4%B1s%C4%B1ndan-memnun-de%C4%9Fil/a-58025455> (08.10.2021)

³⁰ <https://www.setav.org/5-soru-multeci-krizi-ve-turkiye/> (26.09.2021)

³¹ Eike Thielemann, "Why Refugee Burden-Sharing Initiatives Fail: Public Goods, Free Riding and Symbolic Solidarity in the EU", *Journal of Common Market Studies*, Vol. 56, No.1, 2018, pp. 63-82.

Agreement as a condition for Visa Dialogue in Turkey created resentment for both parties.³² The status and the role of Syrian refugees in Turkish politics complicates the lives of both Syrian refugees and Turkish citizens.³³ Therefore, Turkey and European Union should reevaluate their positions regarding the refugee crises. Both parties must cooperate more with other regional and international players for combating refugee flows and urgent delivery of humanitarian aid.³⁴ Taking into consideration of the imminent danger of terrorism such as ISIS all the international actors need to revise their national interest-based policies towards refugee issue and civil war in Syria.³⁵

Many scholars criticize Turkey's way of handling the issue because Turkey developed mostly religious discourse against the Syrian refugee crisis. Turkey's aspire to be a decisive actor in the Middle East with the implementation of open door policy in Syria case is also criticized by many scholars.³⁶ However, both EU and Turkey should have developed more inclusive methods to find solid solution for the crisis from the very beginning the civil war in Syria.³⁷ EU member states need to establish a set of principles for fair distribution of responsibilities with Turkey under the Dublin Regulation and the open borders within Schengen area in European Union³⁸ and also under the regulation of the inclusion of burden sharing in the contemporary refugee protection regime of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees.³⁹ Overall, Syrian refugee crisis illustrates the weaknesses and problems associated with the current international humanitarian system for all actors.

REFERENCES

- Aslihan Mccarthy, "Turning Crisis into Opportunity? The Syrian Refugee Crisis and Evolution of Welfare Policy for Refugees in Turkey from a Public Choice Theory Perspective", *Critical Social Policy*, Vol.41, No.1, 2021, pp. 111-127.
- Cigdem Nas, "The EU's Approach to the Syrian Crises", *International Relations*, Vol. 16, No. 62, 2019, p. 63.
- Claire Inder, "The Origins of Burden Sharing in the Contemporary Refugee Protection Regime", *International Journal of Refugee Law*, Vol.29, No. 4, pp. 523-554.
- Eike Thielemann, "Why Refugee Burden-Sharing Initiatives Fail: Public Goods, Free Riding and Symbolic Solidarity in the EU", *Journal of Common Market Studies*, Vol. 56, No.1, 2018, pp. 63-82.

---

³² Cigdem Nas, "The EU's Approach to the Syrian Crises", *International Relations*, Vol. 16, No. 62, 2019, p. 63.

³³ Seyma Akin, Bahadır Akin, "The Syrian Refugee Crisis and Turkey EU Relations: Responses in Politics", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Vol: 19, No:32, 2017, pp. 141-150.

³⁴ Mehari Fisseha, "Syrian Refugee Crises, From Turkey to European Union, Methods and Challenges", *Journal of Community Positive Practices*, Vol.17, No.3, 2017, pp. 34-57.

³⁵ Cigdem Nas, "The EU's Approach to the Syrian Crises", *International Relations*, Vol. 16, No. 62, 2019, pp. 45-64.

³⁶ N. Ela Gokalp Aras, Zeynep Sahin Mencutek, "The International Migration and Foreign Policy Nexus: The Case of the Syrian Refugee Crisis and Turkey", *Migration Letters*, Vol.12, No.3, pp.193-208.

³⁷ Özgür Balkiliç, Fatma Armagan Teke Llyod, "Does Islamic Inclusion of Syrians Represent a Real Challenge to Europe's Security Approach?: Dilemmas of the AKP's Syrian Refugee Discourse", *Turkish Studies*, Vol.22, No.3, 2021, pp. 357-379.

³⁸ Rainer Bauböck, "Refugee Protection and Burden Sharing in the European Union", *Journal of Common Market Studies*, Vol.56, No.1, 2018, pp. 141-156.

³⁹ Claire Inder, "The Origins of Burden Sharing in the Contemporary Refugee Protection Regime", *International Journal of Refugee Law*, Vol.29, No. 4, pp. 523-554.

- Kim Rygiel, Feyzi Baban, Suzan Ilcan, "The Syrian Refugee Crisis: The EU-Turkey Deal and Temporary Protection", *Global Social Policy*, Vol.16, No.3, 2016, pp. 315-320.
- Mehari Fisseha, "Syrian Refugee Crises, From Turkey to European Union, Methods and Challenges", *Journal of Community Positive Practices*, Vol.17, No.3, 2017, pp. 34-57.
- N. Ela Gokalp Aras, Zeynep Sahin Mencutek, "The International Migration and Foreign Policy Nexus: The Case of the Syrian Refugee Crisis and Turkey", *Migration Letters*, Vol.12, No.3, pp.193-208.
- Özgür Balkiliç, Fatma Armagan Teke Llyod, "Does Islamic Inclusion of Syrians Represent a Real Challenge to Europe's Security Approach?: Dilemmas of the AKP's Syrian Refugee Discourse", *Turkish Studies*, Vol.22, No.3, 2021, pp. 357-379.
- Paul Kubicek, *European Politics*, Routledge, New York, 2021, p.123.
- Rainer Bauböck, "Refugee Protection and Burden Sharing in the European Union", *Journal of Common Market Studies*, Vol.56, No.1, 2018, pp. 141-156.
- Senem Cevik, Efe Sevin, "A Quest for Soft Power: Turkey and the Refugee Crisis", *Journal of Communication Management*, Vol.21, No.4, 2017, p. 405.
- Seyma Akin, Bahadır Akin, "The Syrian Refugee Crisis and Turkey EU Relations: Responses in Politics", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Vol: 19, No:32, 2017, pp. 141-150.
- Zeynep Kivilcim, "Migration Crises in Turkey", *The Oxford Handbook of Migration Crises*, ed. Cecilia Menjivar, Marie Ruiz, Immanuel Ness, Oxford University Press, 2018, pp. 427-438.
- <https://apnews.com/article/europe-middle-east-syria-turkey-migration-740ba73f6db9c2787a74de5bae66457a> (02.10.2021).
- https://avrupa.marmara.edu.tr/dosya/avrupa/mjes%20arsiv/vol%2023_2/10_Cigdem_Nas_A5.pdf (06.10.2021)
- <https://carnegieeurope.eu/2021/09/14/how-syria-changed-turkey-s-foreign-policy-pub-85301> (29.09.2021)
- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/MEMO_16_1494 (27.09.2021)
- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_4905 (02.10.2021).
- <https://news.sky.com/story/turkey-opens-its-borders-to-europe-for-refugees-as-syria-conflict-escalates-11945133>. (02.10.2021).
- <https://respondmigration.com/blog-1/migration-diplomacy-readmission-agreement-and-turkey-eu-refugee-statement/01052019> (28.09.2021)
- <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2021/06/greece-pushbacks-and-violence-against-refugees-and-migrants-are-de-facto-border-policy/> (01.10.2021).
- <https://www.avrupa.info.tr/en/readmission-agreement-6895> (27.09.2021)
- <https://www.dailysabah.com/politics/turkish-coast-guard-rescues-3-people-after-greece-opens-fire-on-boat/news> (01.10.2021).
- <https://www.dw.com/tr/ab-komisyonu-t%C3%BCrkiyeye-s%C4%B1n%C4%B1rd%C4%B1n%C5%9F%C4%B1-say%C4%B1s%C4%B1ndan-memnunde%C4%9Fil/a-58025455> (08.10.2021)

- https://www.iletisim.gov.tr/english/cumhurbaskanimizin_kaleminden/detay/erdogan-turkey-is-stepping-up-where-others-fail-to-act (02.10.2021).
- <https://www.reuters.com/article/us-eu-turkey-refugees-funds-idUSKBN1YI0D0> (02.10.2021)
- <https://www.setav.org/5-soru-multeci-krizi-ve-turkiye/> (26.09.2021)
- https://www.swp-berlin.org/publications/products/arbeitspapiere/Working_paper_Hoffmann_Turkish_immigration_policy.pdf (02.10.2021)
- <https://www.theguardian.com/global-development/2020/oct/24/eu-border-force-complicit-in-campaign-to-stop-refugees-landing> (01.10.2021).
- <https://www.unhcr.org/5592bd059.pdf> (02.10.2021).
- <https://www.unhcr.org/be/wp-content/uploads/sites/46/2020/07/Global-Trends-Report-2019.pdf> (26.09.2021)
- <https://www.unhcr.org/flagship-reports/globaltrends/globaltrends2019/>

ISSUES AND CHALLENGES OF CORONAVIRUS OUTBREAK IN NIGWEIA

Eme, Chukwuemeka G.

Lecturer, Department of Business Administration, National
Open University of Nigeria (NOUN), Abuja, Nigeria.

Dr. Michael Elikwu

Department of Entrepreneurship,
Veritas University, Bwari, Abuja-Federal Capital Territory, Nigeria

ABSTRACT

Corona-virus (COVID-19) is an infectious disease caused by a newly discovered corona-virus (WHO, 2020). It rapidly emerged as a global health threat, and on the 30th of January, 2020, was declared to be a public health concern of international magnitude by WHO. Subsequently, the threat was raised to an unprecedented risk level, by its declaration as a pandemic by WHO on the 11th of March, 2020. Therefore, this research article focuses specifically on the outbreak of COVID-19 on Nigeria till date. Its primary aim is to highlight the accompanying reactions, measures, and eminent developments by the Nigerian government in their struggle to curtail the spread, reduce infection rates, and cushion its impact on their economy. The methodology and materials used to carry out this research include extensive literatures, reviewed to reveal a clearer, and a more complete picture on the lapses of the government in their drive to manage the outbreak. It also points to circumstances which may have made it difficult for the government to respond effectively. Another methodology adopted is qualitative research method, where relevant information from various literary sources were extracted, which informed the conclusion of the research. It concludes that although the efforts of the government could be applauded for their swift response, a lot is still left to be desired in the management of the outbreak. The outbreak has exerted intense pressure on the health systems, posed a challenge to the economic structures of the world, and particularly, that of Nigeria, thereby worsening its economic crisis, and exposing its citizens to a retinue of vulnerability as a result of non-existent social support systems.

Key Words: Coronavirus, Economic Impact, Nigeria, Misinformation Healthcare Systems

1.0 INTRODUCTION

The coronavirus outbreak continues to increasingly wreak havoc on the health systems and economies, the world over. With its impact, albeit largely unaccounted for, there is no denying the significant imbalances in response between governments that have fostered fear amongst the populace. As the virus continues its relentless spread, there is an accompanying cascade of casualties. Purveyors of world health systems are contending with a pandemic of unprecedented levels. The crisis is unassuming, and the world is reeling from a common fear. The interventions at best at these times are to mitigate the spread by flattening the curve, with the hope that the mortality rate can remain at a manageable rate. This is particularly of importance to African countries, whose health systems are significantly sub-par in comparison to any other continent in the world, with a disproportionate ration of hospital beds, intensive care units (ICU) and health professionals to its population (Economic Commission for Africa 2020).

The recently emerged novel coronavirus, "severe acute respiratory syndrome coronavirus-2 (SARS-Cov-2) caused by a highly contagious disease called coronavirus disease 2019 (COVID-19) was first reported from Wuhan city in China in December, 2019, which in less than three months spread throughout the globe and was declared a global pandemic by the World Health Organization (WHO) on 11th March, 2020. So far, the ongoing pandemic severely damaged the world's most developed countries and is becoming a major threat for low and middle-income countries. The poorest continent, Africa, especially Nigeria with the most vulnerable populations to infectious diseases, is predicted to be significantly affected by the ongoing COVID-19 outbreak.

The coronavirus disease (COVID 19) caused by Corona virus, belongs to a family of RNA viruses that manifest various symptoms such as fever, breathing difficulty, sore throat, sneezing, dry or prolonged cough, general weakness, pain and other mild respiratory disease in humans. The WHO affirmed that the outbreak of the coronavirus epidemic at that time was associated with the Human South China Seafood Marketplace, however, no specific animal was linked to the outbreak. Adhikari et al. (2020) reported that the spread of the virus throughout China during the Chinese New Year, was attributed to a high level of migration among Chinese people during that festive period. The first genome of COVID-19 was published on 10 January, 2020 by the research team led by Prof. Yong-Zhen Zhang. So far, there are over 1000 COVID-19 genomes that have been published worldwide, including the first whole genome sequencing of COVID-19 in Africa from the index case in Nigeria. These sequencing has resulted in the identification of different strains of SARS-CoV-2 in circulation.

However, while it is still too early to infer susceptible populations, it has been documented that observation from the early disease pattern demonstrated pandemic trend similar to Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS) and Middle East respiratory syndrome (MERS) coronavirus. Demographics of the pandemics seem to be associated with age, biological sex, and other underlying health conditions that may serve as catalyst to the coronavirus disease.

2.0 LITERATURE REVIEW

The emergence of the SARS-COV-2, indeed raise a lot of preliminary concerns for health authorities, institutions, and governments within and outside China as well, due to uncertainties in determining its severity spectrum (Walker and Whittaker (2020), transmissibility infection (Zhang et al., 2020), amongst others. The World Health Organization (WHO) monitored the developments, and with the same level of apprehension and abundance of caution, declared the Chinese outbreak of COVID-19 to be a Public Health Emergency of international concern on the 30th of January, 2020 (Sohrabia et al., 2020). It asserted that the risk the outbreak possessed is particularly troubling, foremost on their mind being the danger it posed to countries with vulnerable health systems. If the HINI pandemic was anything to go by, the gap in information and assumed adverse impact on the economic activities -with the downsizing of economic activities – was another troubling aspect that pointed to the real sense of fear that enveloped countries as understanding was sought.

There was an immense burden on the World Health Organization to increase the warning signal of the outbreak to that of a Pandemic level, for several reasons, such as to improve the preparedness of governments around the world and also, to effectively reflect the prevailing severity of the outbreak. This was immediately met with resistance by the World Health Organization. With Green, (2020) arguing that their reluctance could have stemmed from their beliefs that, if it is declared a pandemic, it may convey a message to the public that the authorities have lost control, thereby generating irrational panic reactions. Accordingly,

(Annalies, Wilder-Smit, 2020), a professor of emerging infectious disease at the London School of Hygiene and Tropical Medicine in Spinney, opined that after WHO was criticized for declaring a pandemic too early during the 2009 swine flu pandemic, it has been careful not to make the same mistake again. The WHO had during the H1N1 swine flu declared a pandemic, which was criticized because it was believed that the severity didn't mean much the effects, leading governments to mount large and costly responses to the H1N1 influence. While, (Doshi, 2011), stockpile vaccines which were unused, with the World Bank estimating that an excess of \$4 billion was spent for its preparedness plans and response (Spinney, 2020).

By taking into cognizance the 13-fold increase in the number of cases, an alarming level of spread and severity, in addition to the considerable level of inactions, on 11th March, the director-general of the World Health Organization (WHO), Tedros Adhanom Ghebreyesus, pronounced that the COVID-19 outbreak can be characterized as a pandemic (World Health Organization, 2020). What was to follow were guidelines on preparedness and response, as well as advice and recommendations for the citizenry. One of the primary significance of raising the degree of the outbreak to that of a pandemic was to avoid complacency on the part of national governments, induce preparedness, and facilitate cooperation that will help in the development of a common strategy in combating the outbreak. Meanwhile, policy-makers were confronted with a delicate issue on the objective of mitigation – in order to avoid an epidemic peak that could overwhelm health-care services, keeping the effects on the economy within manageable levels, and flattening the epidemic curve (Anderson, et al., 2020).

As World Bank (2020) argues, COVID-19 will take an especially heavy humanitarian and economic toll on emerging markets and developing economies with large informal sectors. And with the informal sector in Nigeria employing over 48 million Nigerians (Yusuf, 2014), in addition to the constant weak growths experienced in the Nigerian economy, the effect of the pandemic is expected to be staggering (Dauda et al., 2020) debilitating and long-lasting. This is due to weak institutions that are ineffective in responding to the pandemic, lack of social welfare programs that would have catered for the world economy.

Perhaps cognizant of the derelict state of the health-care system, while many countries were still dismissing the emerging outbreak, the African Union acted swiftly (The Lancet Editorial, 2020). Firstly, they partnered with WHO and the African Centres for Disease Control and Prevention (Africa CDC) to establish the African Taskforce for Coronavirus Preparedness and Response (AFTCOR), to develop a common strategy that will allow for effective coordination, collaboration, and communication, between member states (Nkengasong, 2020). This partnership ensured the presence of improved surveillance systems, the introduction of screenings at points of entry and cross-border activities, as well as other broad measures that could assist in the control of COVID-19 (Makoni, 2020). The strategies employed in conjunction with WHO fostered a state of heightened alert across Africa which contributed tremendously in prolonging the containment phase of COVID-19 in many African countries (Ihekweazu and Agogo, 2020).

In Nigeria, as with the rest of several countries in the continent, there were a plethora of issues that threatened to work against our response strategy, undermine our capacity to deal with the outbreak, reduce public cooperation, as well as increase our mortality rates.

Despite Nigeria's strategic position in Africa, the country is greatly underserved in the healthcare sphere (Welcome, 2011). Consequently, as an important element of National security, public health not only functions to provide adequate medical care but also, could serve as part of a system that can facilitate the tackling, monitoring, and control of disease outbreak. With the country still recording less than 50% access to safe water and sanitary means of excreta disposal according to (Nwankwoala, 2011), poor housing conditions (2010)

– due to the risk of getting sick from tight living quarters being compounded – and ranked amongst countries with the lowest Human Development Index (Sowunmi, et al., 2012) – the prevalence of poverty – all points to circumstances that could make Nigeria more adversely affected than in other parts of the African continent and inadvertently create a breeding ground for COVID-19 to thrive.

In order to continue to curb inter-State transfer of the COVID-19 pandemic, the Nigeria governor's forum announced inter-state lockdown, a move that was commendable. As part of curbing the spread of the pandemic the government declared closure of primary, secondary schools and tertiary institutions and reducing number of individuals at different gatherings to not more than 50 persons and later reduced to 20 and currently not more than 10 persons. The gathering includes places of worships, open markets, clubs, gym, saloon, while civil servants on levels 1 to 15 specifically in Lagos State were asked to stay at home. The proactive measures put in place as a stimulus for the less privilege persons witnessed a lot of criticisms by many Nigerians, as it was poorly coordinated, and mismanaged. The situation attracted revolts by many as lack of food would not let them stay at home. Reaction of these citizens prompted announcement of relaxation or ease of lockdown by Federal government from Monday the 4th of May – a move that was considered disastrous amidst the rising number of community spread of COVID-19 cases in Nigeria. The demographics of the coronavirus disease in Nigeria as reported by the National Centre for Disease Control (NCDC) revealed that of 4151 confirmed cases, 2828 (68%) were male and 1323 (32%) were female subjects. The most affected age group is between 31 – 40 years (24%), total number of people of interest are 9305 with 9201 (99.8%-exceeded follow up). The number of people with travel history – 210 (5%), cataracts, 947 (23%), without epidemiologic link, 2618 (63%), incomplete information, 376 (9%). The 63% of the total confirmed cases without epidemiological link recorded is an indication of community spread of COVID-19 across the country.

2.1 Challenges, Myths and Intrigues of COVID-19 in Nigeria

Some of the challenges in Nigeria at the onset of the pandemic were the problem of contact tracing due to false or wrong contact addresses given by people who came in from Europe and other parts of the world.

There were also handful of COVID-19 patients who ran away from isolation centres in States like Delta, Oyo, Sokoto and Kano. This further puts the State COVID-19 taskforce to commence and intensify contact tracing and immediate decontamination (Punch news, May 5, 2020).

The fallacy by most Nigerians that COVID-19 was strictly associated with the rich ab initio and that, it was brought in from Europe, America, UK etc. by the privileged people and politicians a challenge in the community spread of the disease. The limited knowledge of the transmission of coronavirus disease among the general public remains a huge challenge. Furthermore, the distrust of Nigerian citizens towards the government was another factor responsible for the increase in the community spread of COVID-19. Another school of thought was that the COVID-19 pandemic was a ‘phony’ issue, as most Nigerians assume it is another avenue for the politicians to embezzle public fund or the tax payer's money. The protest stage by confirmed COVID-19 patient to the street at the Kwadon isolation centre in Gombe State over abandonment by the government of the State with no medical personnel, no treatment facilities and a poor meal has been identified as another setback for curtailing community spread. Unfortunately, other people living within the environment that were not part of the isolated COVID-19 patients joined in solidarity protest. The protesters were not

using face masks, the social distance warning was not observed and some engaged in sharing of used face masks, resulting in increasing risk of COVID-19 spread.

Nigeria being a secular nation with multi-regions settings, the closure of places of worship to curtail the spread of COVID-19 was seen by religious organizations as means of depriving them of their freedom of worship. This was flagrant violation of government order on rampage, when the Law enforcement agency disrupted their Jumat (Friday) service. In another development, there was a serious misconception by some Christian folks that COVID-19 is genetically engineered to drive in the Anti-Christ. Some are of the opinion that the pandemic will enable the agents of Anti-Christ to produce vaccine that contain microchips. These chips will serve as a means of identity (mark of the beast in the book of Revelation), and at a later date will be used for buying and selling. This microchip was also tied to the current 5G network (been promoted across the world by Huawei Technology, China), as the required network for the function of the microchips that will be incorporated into the vaccine.

The refusal of government to go against the ethics of medical profession by not showing on National television, people diagnosed with COVID-19 or those evacuated or shown in their isolation wards during treatment prior their recovery and discharge from the hospital as seen from footages or videos in electronic and social media from other countries around the globe, arose disbelieve of many Nigerians about the true incidence of the COVID-19 figures that are being announced daily.

The fears of most Nigerians as regards the actual figure of the COVID-19 positive cases as announced by the NCDC was a typical example of the drama played by the incidence in Dares Salaam, Tanzania as reported by Voice of America (VOA). In that country, the Coronavirus test kits used were described as faulty by President John Magufuli on 2nd of May, 2020, this was because positive results were said to have returned from Tanzania's laboratory test, on random samples taken from several non-human samples, including samples from pawpaw, goat and sheep that were deliberately assigned human names and ages with unhuman origin. As the news from Tanzania ravaged the entire social media, this scenario further added to the misconceptions of some Nigerians that the news of the COVID-19 remains a farce.

2.2 Control Measures on COVID-19 Pandemic

The government, corporate bodies, philanthropists have been supportive in the fight against COVID-19 transmission via telecast, jingles, adverts, billboards, fliers, posters across Nigeria. The Federal Ministry of Health and the Nigerian Centre for Disease Control (NCDC) worked assiduously to put in place some certain control measures and made (guidelines) for prevention of COVID-19. These measures include:

1. Washing of hands with soap and running up water for at least 20 seconds after being in a public place or frequently clean hands by using alcohol-based hand rub;
2. If soap and water are not immediately available, use an alcohol-base hand sanitizer that contains at least 60-70% alcohol;
3. Use 10 ml of Dettol plus 1 ml of sodium hypochlorite (bleach) in 100 ml of clean water to decontaminate surfaces;
4. Avoid touching nose, eyes and mouth and unwashed hands;
5. Avoid close contact with anyone who has a fever and cough or who is sick;

6. Create a social distance (2-meter gap) between oneself and others as community transmission is fast.

3.0 ECONOMIC IMPACTS OF COVID-19 ON NIGERIA

Governments all over the world face formidable challenges as the pandemic effectively cancels out the economic successes they had recorded so far before the outbreak. No country is spared in the challenges it poses – with governments left to reckon with its devastating effects, whilst others are scrambling to save the little that is left of their economies by guarding against their total annihilation, through proactive measures.

It is reported by World Bank, (2020) that the swift and massive shock of the coronavirus pandemic and shutdown measures to contain it, will lead to steep recession in many countries. It predicted that the global economy will shrink by 5.2% this year representing the deepest recession since the Second World War. Nigeria in particular is on track to face the worst recession in four decades (Nigeria Development Update, 2020). With a lot of economic uncertainties about the depth and duration of the global recession, there is a renewed effort to formulate an extraordinary policy response to enliven economic activities, provide the financial resources necessary to protect the most vulnerable, and avoid near collapse of the financial sector.

As World Bank, (2020) argues, COVID-19 will take an especially heavy humanitarian and economic toll on emerging markets and developing economies with large informal sectors. And with the informal sector in Nigeria employing over 48 million Nigerians (Yusuf, 2014), in addition to the constant weak growths experienced in the Nigerian economy, the effect of the pandemic is expected to be staggering (Dauda et al., 2020) debilitating and long-lasting. This is due to weak institutions that are ineffective in responding to the pandemic, lack of social welfare programs that would have catered for poor and vulnerable citizens affected by the crisis, global decline in oil prices, combined with the low demand for oil products in international markets (Ozili and Arun, 2020). The monolithic nature of the Nigerian economy relies on crude oil as a major source of government revenue and foreign exchange (Oladipo and Fabayo, 2012), thus potentially exacerbating the extent of the economic crisis occasioned by the disease outbreak.

Nigeria has to contend with a sharp reduction in GDP, which amounts to approximately USD 16 billion in cost, and represents a 34.1 percent loss, with two-thirds of the losses coming from the services sector (Andam et al., 2020). Expectedly, there would be an upsurge in unemployment with Lagos Chamber of Commerce and Industry, predicting that the unemployment rate may hit a staggering 40-45 percent by the end of the year (2020).

As a country with a weak and almost non-existent social safety net program, which could have assisted the vulnerable and poor in the country to cope with the economic hardship, it is estimated that there will be a temporary increase in the national poverty rate, with 27 million more people falling into poverty, as a result of COVID-19 crisis are expected to be in urban areas (Nigeria Development Update, 2020). For the average Nigerian (Dauda et al., 2020) asserts that their income will decline significantly for almost half of the households, with the cost of food and other basic needs increasing significantly.

4.0 CONCLUSION

As the literature reviews above highlighted, Nigeria faces internal headwinds, and a mounting problem occasioned by the prevalence of the pandemic. This is further worsened by a high

debt to GDP levels, fiscal deficits, in addition to longstanding shortfalls in governance, human capital development, infrastructure and public service, and fiscal buffers.

The economic assessment demonstrates dire disruptions which could be severe and protracted because of the country's growth driver being the informal sector, are at risk of financial exclusion. They face an unprecedented survival tremor, without any foreseeable relief. Due to the nature of events, an unprecedented policy instrument needs to be formulated to cushion the shock and limit the harm to these individuals. The government must do whatever is necessary to guarantee some form of financial relief to them, which could in turn support the economy in business creation, and poverty eradication.

Consequently, resources have become scarce, and its limitation will interrupt continuous financial support to some sectors of the economy. Therefore, it is incumbent upon the Nigerian government to tighten fiscal coordination across all three tiers of government, to ensure prudent use of resources. They should also focus on comprehensive reforms if they are to stand any chance of reducing the adverse impact on the long-term growth prospect. These reforms should be concentrated in critical areas such as education, public health, social welfare services, environment as well as sanitation.

Finally, even though the collective efforts of NCDC, the Federal Ministry of Health, the state health authorities, and other stakeholders leading the efforts against COVID-19 have recorded high effectiveness across the country (Oyeniran and Chiah, 2020), there still exist some significant imbalances between the actions and objectives of the NCDC. And if the circumstances that have been discussed aren't properly addressed, it could undermine the effort of Nigeria to curb the further transmission of COVID-19, and in a worst-case scenario, lead to an existential crisis of disproportional magnitude.

REFERENCES

- Abdulazeez, A. (2020) More Preparedness in Coronavirus Disease-2019 (COVID-19) in Nigeria. *Pan African Journal of Life Sciences*, 4, 200-203.
- Adepoju, P. (2020) Nigeria responds to COVID-19; first case detected in sub-Saharan Africa. *Nature Medicine*, 26, 444-448.
- Adhikari, S. P., Meng, S., Wu, Y. P., Wang, Q. Z., Sun, C., Sylvania, S., Rozelle, S., Raat, H. and Zhou, H. (2020) Epidemiology, Causes, Clinical Manifestation and Diagnosis, Prevention and Control of Coronavirus Disease (COVID-19) during the Early Outbreak Period: A Scoping Review. *Infectious Disease of Poverty*, 9, Article No. 29.
- Andam, K. S., Edah, H., Oboh, V., Pauw, K. (2020) Estimating the economic costs of COVID-19 in Nigeria, Washington DC. International Food Policy Research Institute. Antimicrobial Stewardship during COVID-19 <https://aimed.net.au/2020/06/11/antimicrobial-stewardship-during-covid-19/>
- Dauda, R. O., Oludiran, A., Iwegbu, O., and Popogbo, O. O. (2020), June 5). SSRN. Retrieved from SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3620096>.
- Doshi, P. (2011, January 13). World Health Organization, doi: 10.2471/BLT.11.086173
- European Centre for Disease Prevention and Control (2020) Situation Update Worldwide, as of 30 April 2020.
- NCDC (2020) COVID-19 Outbreak in Nigeria Situation Report.
- NCDC (2020) COVID-19 Situation Report 24.

- NCDC (2020) COVID-19 Situation Report 71.
- NCDC (2020) Guideline for Employers and Businesses in Nigeria
- Ozili, P., and Arun, T. (2020, March22) SSRN. Doi: DOL: 10.2139/ssrn.3562570this
- Ruth, M. (2020) Africa Braces for Coronavirus but Slowly, the New York Times.
- WHO (2020) Statement of the Second Meeting of the International Health Regulations (2005) Emergency Committee Regarding the Outbreak of Novel Coronavirus (2019-nCoV) 2020.
- WHO (2020) Coronavirus Disease 2019 (COVID-19). Situation Report-73.
- World Health Organizational Regional Office Africa (2020) COVID-19 WHO Africa Update 30 April, 2020.
- Yusuf, K. S. (2020). The Economic and Social Costs of COVID-19. Journal of Economic Development, 3, 231-245.

THE RELATIONSHIPS BETWEEN FAMILY MEMBERS UNDER SOCIAL DISTANCING IN HANOI CITY, VIETNAM

Assoc. Prof. Dr. Minh Le Phuoc

Institute for Africa and Middle East Studies, Vietnam Academy of Social Sciences

Huyen Ho Dieu

Institute for Africa and Middle East Studies, Vietnam Academy of Social Sciences

Dr. Do Duc Hiep

Institute for Africa and Middle East Studies, Vietnam Academy of Social Sciences

ABSTRACT

Under the impact of the Covid-19 epidemic, Vietnam has implemented many measures to prevent and control the epidemic. It is considering "fighting the epidemic as fighting the enemy" to limit the spread of the disease. Some large cities, including Hanoi, have strictly implemented social distancing measures in which requiring everyone to limit movement and strictly follow "whoever is, stays where he/she is". Under controlling, people only go out when it is really needed as due to special tasks or buy absolutely necessary foods and drink.

Media shows many socio-economic problems arising, including the upheaval in the relationship between family members. The research team conducted an online google survey by the method of cluster sampling combined with systematic random sampling for 300 families in Hanoi. Based on the data, together with available secondary data, the research team solve the relationship between family members in order to test the assumptions: Due to the influence of social distancing, is there any social shock in family relationship when family members are in regular and continuous over-interactive each other daily for months? Is there a difference in a family with multiple generations living together? What will be the relationship between family members after Hanoi returns to the "new normal situation" while the pandemic is going to be controlled? The paper also makes predictions about the relationship between family members in the "new normal situation" expected to begin at the end of September 2021.

Key words: Family relationship, basic family functioning, social distancing, Covid-19 epidemic.

1. RATIONALES

Vietnam has experienced 4 outbreaks of epidemic. In the past three epidemics, with quick and drastic measures, Vietnam is considered as one of the countries that have succeeded in controlling the Covid-19 epidemic. Although the 4th epidemic is still happening and has complicated developments in many provinces and cities across the country, with the determination of the whole political system, the unanimity of the party, the state and the people of Vietnam, currently, Vietnam is implementing policies combining socio-economic recovery and development with epidemic prevention and control, and people's health protection in order to bring the country back to normalization soon. Some localities in the country have taken measures to prevent and control the epidemic at the highest level - social distancing to prevent and control the maximum source of disease transmission, such as Ho Chi Minh City, Hanoi, Binh Duong City, etc.

Hanoi city - the capital of Vietnam, in the face of the situation of the Delta virus with a fast, complicated and dangerous spread, consecutive new cases outside the community, the source of infection has not been identified, the city has declare social distancing measures from July 24, 2021 to September 21, 2021 (specified in Directive 17/CT-UBND dated July 23, 2021 and Directive 20/CT-UBND dated September 3 by the Hanoi People's Committee) to limit the risk of disease spread in Hanoi city. This decision of Chairman of Hanoi People's Committee has greatly affected and disturbed the lives of people in the capital. Socio-economic activities must be temporarily suspended, or implemented in the online form. People only go out when absolutely necessary. Not only affects individuals in society, but an important institution of society such as the family is also severely affected.

If culture is the totality of material and spiritual values created by people to satisfy and meet their own needs, then the family is not only a form of community organization, a social institution, but importantly, family is also a socio-cultural value. With basic functions such as emotional-sexual function, economic function, socialization function, human reproduction, child rearing and education, organization of material and cultural life, etc., family plays an important role in society, is the cradle to nurture and protect each person.

Under the impact of the Covid-19 pandemic, family life also faced many disturbances. All socio-economic activities, production and services, teaching and learning and entertainment activities must be suspended. There are families that have to be separated from each other because a member is stuck in the epidemic area or related to the source of the disease. On the contrary, there are families who are forced to stay at home, have to direct contact each other daily and are at high risk of leading to contradictory and conflicts.

Therefore, with this study, the authors wish to learn about the relationship between family members during the period of implementing social distancing in Hanoi city. The study focuses on different aspects of family relationships such as confiding, sharing work, views and lifestyles among members. The study also looks at the resolution of family contradictory and conflicts when they arise in order to build a harmonious, united and happy family in the current context.

2. LITERATURE REVIEWS

From the sociological point of view, the family is seen as a small social group and serves as a basic social institution. If we consider the family as a social group, sociologists will study the problems and relationships within it. When acting as a social institution, the family will be studied the relationships between the family with society as a whole.

The family, rather than a collective image as sociologist Durkheim said (a collection of individuals) is becoming a social reality that evolves with social changes (Tien L.M., 2007). In the system of social organizational structure, the family is considered the first and smallest basic institution. The movement and transformation of this institution follow the general rules of the whole system. But that institution moves and changes also based on the inheritance of traditional cultural values of each different region and locality, which are revealed and expressed in each member and generation of members in the "interaction" of each individual and family. Through activities in daily life, they will be affected and react to the influences of society.

Family size today has a tendency to shrink compared to the past, the number of family members becomes less. If the old traditional family can exist for three or four generations living under one roof, today, the modern family size has been increasingly reduced. Modern Vietnamese family has only two generations living together: parent – child. The number of children in the family is not as many as before. There are also a few single families, but the most common is

still the type of family with small-scale that is two generations in one family. The trend of small-scale family becoming popular in Vietnam today is due to its advantages and advantages, especially its suitability to the new era.

On the basis of structural and functional theory, American sociologist Robert Merton has partly explained this problem through his ideas about function and counter-functional. He argues that an element of social structure performs functions, i.e., observable consequences, causing system adaptation and adjustment, which, in addition to positive consequences, can also cause negative consequences, i.e., counter-functional (Ha V.Q., 2001).

The family is a social institution, a collection of individuals with kinship and blood relations on the basis of marriage, protected by law. However, like other institutions, there are many conflicts and disagreements in family relationships. Society has always existed as a unified whole of elements with a rational structure that is both stable and uncertain. The unity of society is the unity of contradictions by the opposite sides of the social structure. Therefore, no social structure is free from contradictions or conflicts. All social movements revolve around conflict and unity. In other words, society always exists in a state of conflict and agreement and harmony. Of course, not all contradictions develop to conflicts, but only bitter conflicts, irreconcilable, confrontational contradictions that lead to conflicts. The causes of these conflicts are disagreements about interests, needs, and goals. It can be said that conflict is an inevitable part of social movement and development. The more complex the social structure, the more divided the society, the more benefits the more contradictions and conflicts (Nhan Hoa, 2017).

Currently, the world is heavily affected by the Covid-19 epidemic. Many measures have been put in place, of which social distancing is considered one of the most effective measures to prevent the spread of the disease. Based on theories of structure - function and theory of conflicts and contradictions in society, set in the context of the tense situation of the Covid-19 epidemic, forcing countries apply measures to limit the spread of the disease. The relationships between family members will certainly have certain effects and impacts.

This study, on the basis of collected data, along with available secondary data, the research team analyzes the relationships between family members, thereby aiming to test the hypothesis: whether that there is a change in family function when family members are in frequent, continuous contact with each other due to the effects of social distancing? Is there a difference in a family with multiple generations living together? What will be the relationships between family members after the pandemic is controlled when Hanoi returns to the "new normal context"? The study also makes predictions about relationships between family members in the "new normal context" which is expected to begin in mid-October 2021.

3. RESEARCH METHODOLOGY

To conduct this study, the authors used the sociological survey method according to the cluster sampling method combined with systematic random sampling using the online google form tool.

Research subjects are: 300 families in Hanoi, in which:

- + Regarding the type of family, the study selects the proportion of surveyed people living in two-generations and three-generations families equally, each type of family accounts for 50% of the total sample.
- + Regarding the living area, the study selects the same proportion of surveyed people living in the inner Hanoi area and the suburban area of Hanoi, each area accounts for 50% of the total survey sample.

+ The study sample did not discriminate on gender, education level, current job and other demographic factors of the respondents.

At the same time, with this study, the authors also analyze the secondary data from some articles, research works with high scientific content, reputable and reliable research data.

Due to research time limitation, the article chooses the research time during the period when Hanoi implements regulations on social distancing to prevent and control the Covid-19 epidemic from July 24, 2021 to September 21, 2021 (specified in Directive 17/CT-UBND dated July 23, 2021 and Directive 20/CT-UBND dated September 3, 2021 of the Hanoi People's Committee).

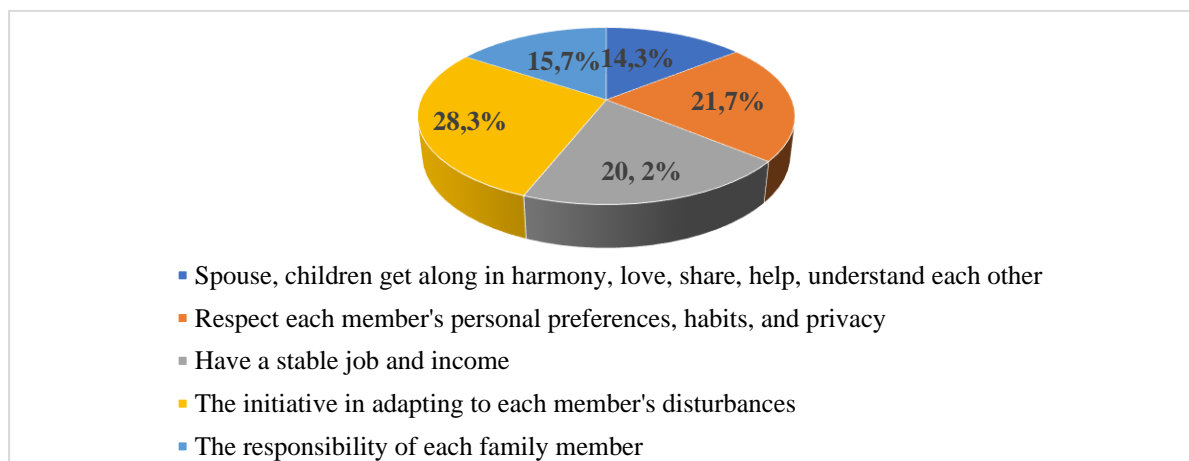
4. THE RELATIONSHIPS BETWEEN FAMILY MEMBERS DURING THE PERIOD OF IMPLEMENTING SOCIAL DISTANCING IN HANOI CITY

In building a harmonious, united and happy family

Building a prosperous, progressive, happy and civilized family is one of the important contents and requirements throughout the cause of national renewal and development. A harmonious family will make each individual motivated to strive and make more efforts for themselves, their families and society. The study focuses on the criteria that significant impact to harmony among family members during the time when Hanoi implements social distancing. The research results can be seen at Figure 1.

Figure 1. Criteria that significant impact to harmonious and happy family in the time of social distancing

Unit: Percent (%)

Source: Survey results of the author's team, September 2021

It can be seen that the two most significant criteria for harmonious and happy families in Hanoi at this time are "the initiative in adapting to disturbances of each member" (accounting for 28.3%) and "respect interests, personal habits, and privacy of each member" (accounting for 21.7%). Although the Covid-19 epidemic has appeared in Vietnam since the end of 2019, the Vietnamese Government has also repeatedly implemented measures to limit the spread of the disease. However, the transition from the normal state to social distancing, in which the restricting movement as well as economic - political - cultural - social activities, causes a lot of

disturbances in people's lives and their adaptability. Responding to these changes is not easy. Work, income, social relationships as well as many other factors are affected. All daily activities are confined to the family, so it is understandable that members ask to respect their privacy, preferences and habits.

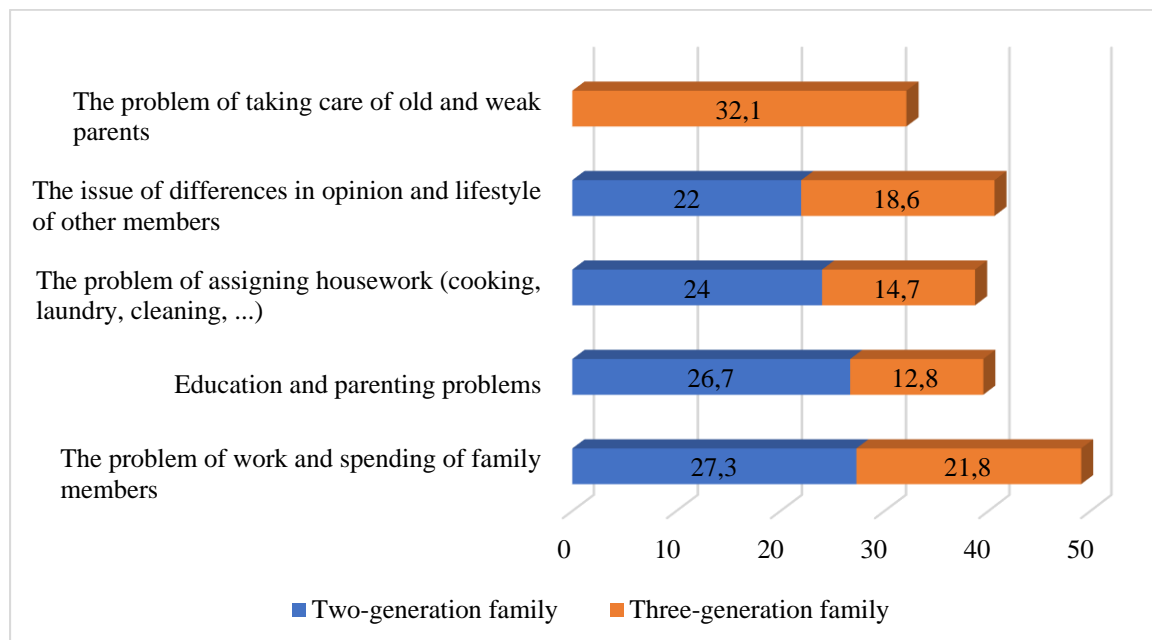
However, it can be seen that, due to the importance of personal factors, responsibility, love, sharing, helping and understanding each other are being overlooked in families in Hanoi. The question of what is the decisive criterion for harmony in the family was responded by only 15.7% and 14.3% according to the criteria “the responsibility of each family member” and “Spouse, children get along, love, share, help, understand each other” respectively.

According to Xuyen, T.T.K & Lan, P.T.M (2013), in the family, not only shows the factors of stability, coordination, cooperation and consensus, the family is also the place where differences, competition, contradictions and conflicts are expressed. In the context of social transformation, one of the factors of family transformation is the change in the relationship between members in the direction of increasing differences.

In order to better understand this issue, especially in the relationship between two-generation and three-generation families, the authors have investigated the issue that often causes contradictions and conflicts among family members in the period of implement social distancing (Figure 2).

Figure 2. Problems that often cause contradictions and conflicts in the family during social distancing

Unit: Percent (%)

Source: Survey results of the author's team, September 2021

Research results have shown that there is a difference between two-generation and three-generation families in this regard. While there is no grandfather or grandmother in a two-

generation family, the main cause (account 32.1%) of contradictions and conflicts in three-generation families is born from "taking care of old and weak father and mother".

The data also show that there are contradictions in the thoughts and actions of individuals in regulating family relationships. As analyzed above, the significant criteria that impact a harmonious and happy family in the time of social distancing are mainly related to hobbies, lifestyle, personal views, but the causes of conflicts is not mainly in this issue. The main disagreement is not on this issue. Even, "the problem of differences in opinion and lifestyle of other members" in two-generation families is the ultimate cause of contradictions and conflicts.

Thus, during the period when Hanoi implemented social distancing to prevent and control the Covid-19 epidemic, the relationships between family members was heavily influenced by the members' personal factors in the social context of subject to change and instability. In order to have harmonious family, each individual needs to make constant efforts and try harder. This must come from the very sense of responsibility, respect and love among family members. Rethinking ways, habits, and thoughts for each individual is essential in the current period towards building a harmonious, understanding and happy family.

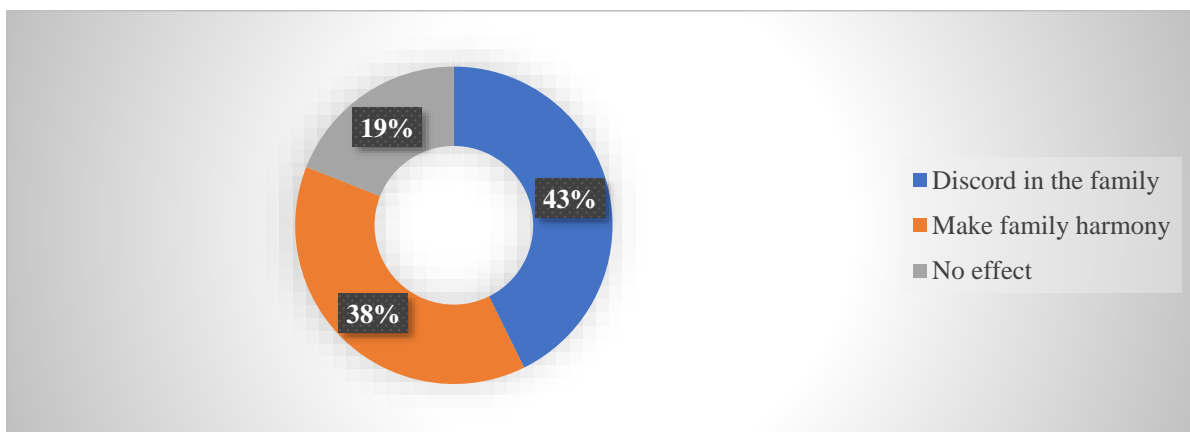
In confiding, sharing work, views, lifestyle

In the life of every human being, individuals are nurtured and cared for to become citizens of society, work, contribute and enjoy contributing to society first and foremost through family and with family. The peace and happiness of each family is an important premise and condition for the formation and development of personality, ensuring effective social work.

When Hanoi implemented social distancing measures to limit the spread of the disease, family life also changed a lot. Up to 43% of families participating in the survey said that social distancing makes the relationship of family members more discordant. They often quarrel and stress. Although there is more time to spend together, love and care for each other more, paradoxically, most family members feel pressure from this time of separation. Conflicts arise from many problems, so it is extremely necessary to strengthen the sharing, caring and helping each other.

Figure 3. Impact of social distancing on the relationship of family members

Unit: Percent (%)

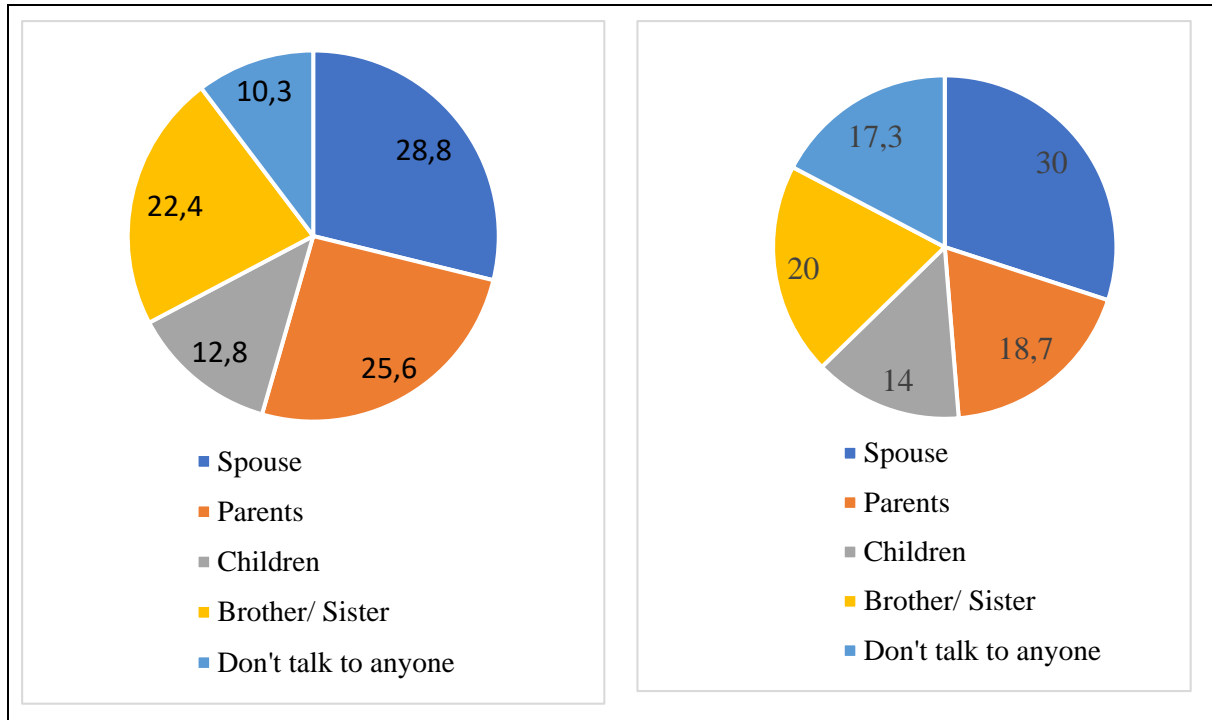
Source: Survey results of the author's team, September 2021

The family has an extremely important function, the emotional function. The love of grandparents for their grandchildren, and parents for their children is an irreplaceable sacred feeling. Family is also a place where members confide, share thoughts and feelings in daily life, from work, to relationships, friends, experiences, life skills, behavior skills.

Figure 4. Members often confide and share in the family

Unit: Percent (%)

Three generation family

Two generation family

Source: Survey results of the author's team, September 2021

Research results show that family members tend to confide in people of the same generation as their spouse, brother/sister, because maybe with this group of people, they can easily find their sympathy, sharing, understanding. In addition, family members confided in their parents, who easily gave them valuable advice, experience, and skills.

The need to be understood and cared for is a basic human need. Not only in the family, but also in society, it is also necessary to confide, share work, views and lifestyles, regardless of circumstances, status, country, ethnicity, religion, etc. Therefore, there is not much difference between two-generation and three-generation families in this regard.

In resolving contradictions and conflicts in the family

Contradictions and conflict in the family often has very different manifestations and occurs with many different causes, depending on the context of each family and the period of marriage. Conflicts and violence are viewed from two angles, in one hand, the external factors such as socio-cultural influences on human behavior and, on the other hand, the feelings and thoughts of the research subject himself.

According to Chart 2 on the issues that often cause the contradictions and conflicts between family members during the implementation of social distancing, it can be seen that individuals are currently under a lot of pressure in life, from economic issues, attitudes, lifestyles, division and establishment of status, roles, responsibilities in family and society, etc. Both two-generation and three-generation families feel conflict easily to arise conflicts when it comes to issues of work, income and family expenses. Or in other words, economic issues, with high rate of preference compared to other issues, at 27.3% and 21.8% for two and three generations families respectively. Economic pressure in the family increases depression, insecurity and resentment, causes negative behavior in marital or parent-child relationships, and even leads to physical violence body and spirit, especially in a time of social turmoil and constant fluctuations due to the current impact of the Covid-19 epidemic.

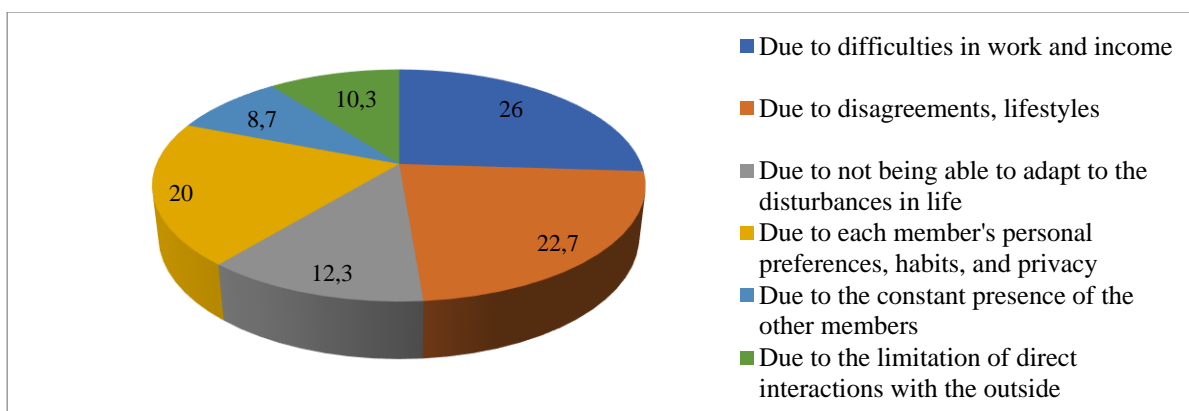
Besides, the problem of studying and raising children also affects the relationship between family members. Children can't go to school, schools switch to online teaching form, making it difficult to take care of children. The need to affirm the individual ego of young people, and the expression of responsibility and decision-making power of the middle-aged and elderly classes will have many conditions to manifest in this period. Contradictions also arise. Up to 26.7% of two-generation families and 12.85% of three-generation families have conflicts in "the issues of children studying at home and taking care of the children" and "the issue of differences in views and lifestyles of other members" also plagues all types of families, with 22% and 18.6% in two- and three-generation families, respectively.

Moreover, as the time spent at home increases, family members are faced into the issues such as meal preparation, housework, etc. At this time, there was another conflict named "the problem of division of household chores" and there were similarities in both two-generation and three-generation families, up to 24% and 14.7% for two-generation families and three-generation families, respectively.

It can be seen that, although there are differences in the type of family and the number of family members, there are no major differences in the issues that arise in contradictions and conflicts. They have always been latent in all types of families from time immemorial and are influenced by the general economic - political - cultural - social situation.

Figure 5. Main causes of conflicts between family members during social distancing

Unit: Percent (%)

Source: Survey results of the author's team, September 2021

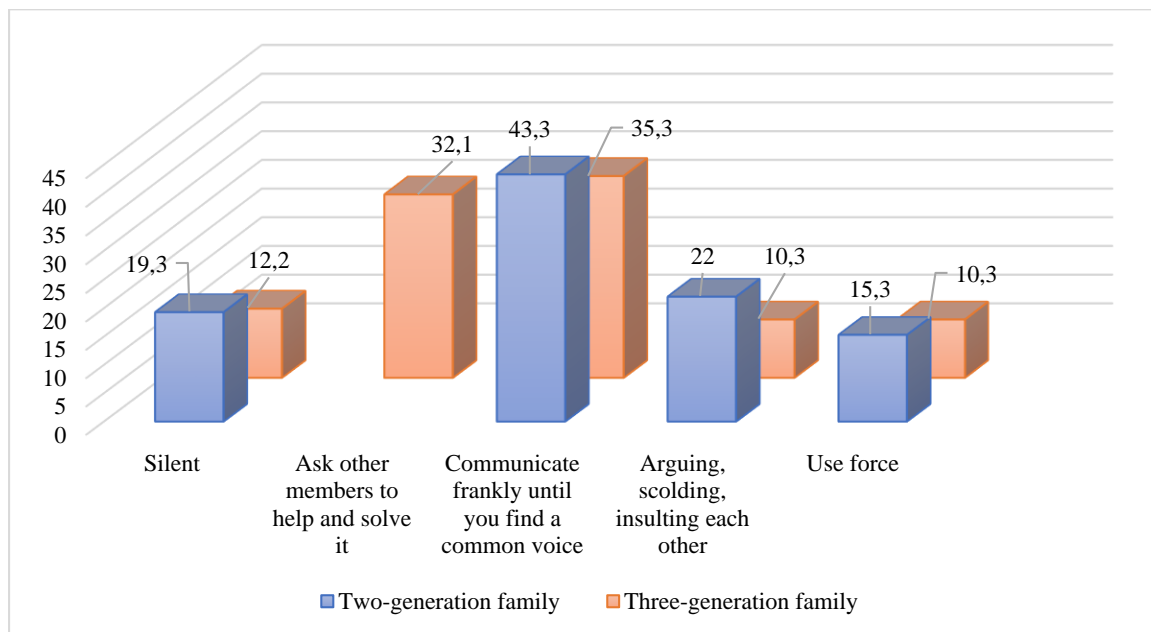
Although it cannot be affirmed that the Covid-19 epidemic is the main cause of contradictions and conflicts in the families in Hanoi today, however, it is the complicated situation of the epidemic and the social distancing that has made the conflicts between members are difficult to resolve and become more serious.

Discussing how to resolve contradictions and conflicts, from the point of view of sociology, contradictions and conflicts, they are considered an inevitable factor of social life, not only taking place opposite actions but also taking place in the actions that aimed to resolve the contradictions and conflicts in various ways, such as conciliation, compromise, withdrawal, etc.

The authors also conducted a survey on how two-generation and three-generation families in Hanoi deal with contradictions and conflicts that arise during the time of implementing social distancing. Research results can be seen in Chart 6.

Figure 6. Contradictions and conflict resolution between family members during social distancing

Unit: Percent (%)

Source: Survey results of the author's team, September 2021

In a two-generation family, within only parents and children, there is a lot of private space, not much influence from other members. At this case, the personal ego has the opportunity to emerge. Therefore, it is understandable that in a two-generation family, the most chosen method of conflict resolution is: "frankly discuss until a common voice is found" (accounting for 43.3%). Not only two-generation families, three-generation families in Hanoi during the period when the city implements social distancing also mainly chooses this solution for family conflicts (accounting for 35.3%). This is considered the most reasonable way to resolve family contradictions and conflicts.

While quarreling and using force is an extreme solution, expressing domestic violence, the shares frankly are necessary and contributes to helping the contradictions and conflicts be resolved as soon as possible. The current problem is the need to reconcile the individual ego and the shared responsibility in the family. However, the high proportion of quarrels and use of

force also shows that two-generation families in Hanoi need to change their behavior in the future.

In addition, in a three-generation family, due to the larger number of members than a two-generation family, there will often be someone with an older age than a two-generation family, so they often have the advantage in regulate relationships. Older people will act as a bridge to resolve problems and arguments, as well as give useful advice, limit quarrels and use force.

Xuyen, T.T.K & Lan, P.T.M (2013) also affirmed that extended family has more advantages in solving family contradictions and conflicts. The difference is because extended families usually have more members and the oldest is usually older than the young couples. With the experience of adults, they know how to create situations and opportunities for sharing among members, maintaining the role of psychological air conditioner in the family. The type of family with a simple family structure and few members, who participate in many roles inside and outside the family at the same time, they often have less experience, so disagreements more often arise.

However, in the family of three generations, silence is highly appreciated, accounting for 19.3%. This, in addition to showing patience and respect for each other, also shows that problems and conflicts may not be resolved thoroughly, due to the lack of frank exchanges.

Thus, each different type of family will take its advantages, differences and characteristics to have different ways of solving problems based on equality, respect and understanding among members in the family.

5. FORECASTING TRENDS IN THE NEAR FUTURE

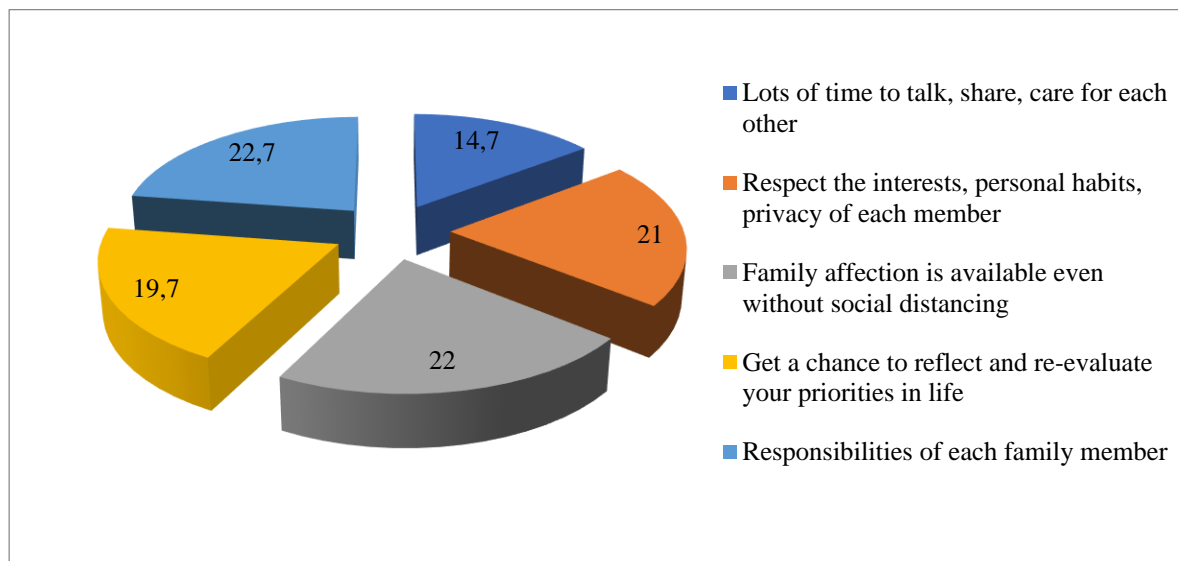
The degree of influence of the socio-economic situation under the impact of Covid-19 depends greatly on the capabilities of nations and communities in that area. Measures such as tracing testing, vaccination against Covid-19, controlling the source of the disease, etc., have been effectively implemented by Vietnam in general and Hanoi in particular. So far, Vietnam has achieved many signal activities in the prevention and control of epidemics in the past. These measures will make it easier for individuals and families to adapt to the new situation and quickly return to normal life.

Along with that, due to the sensitivity and vulnerability, the recovery capacity of countries depends heavily on increasing the deployment of vaccines, creating community antibodies. However, the vaccination situation of Vietnam compared to other countries is still slow and has not been drastic. So far, only about 40% of the population has been vaccinated, while the number of infections has been increasing sharply in recent time. Follow Covid-19 vaccination portal, HoChiMinh City and Hanoi are in the list of 10 provinces and cities with the lowest vaccination rates (among vaccines distributed). Therefore, it is forecasted that in the future, when the coverage of people being vaccinated with at least one vaccine is high, it will limit epidemic prevention measures, especially the implementation of social distancing.

Besides, according to the research results, the most important cause of contradictions and conflicts in the family is work and income (up to 26%, see Figure 5). Therefore, it is forecasted that in the coming time, when the economy enters the stage of recovery and development, people do not have to worry about jobs, these conflicts will gradually reduce and improve.

Figure 7. Main reasons why family members become more harmonious during social distancing

Unit: Percent (%)

Source: Survey results of the author's team, September 2021

The research results also show that there are two criteria that made the relationship between family members become more harmonious. They are "the responsibility of each family member" and "family affection is available even without social distancing" with accounting up to 22.7% and 22% respectively. It can be seen that these are mainly due to personal factors. Therefore, with the experiences from this social distancing period, if in the future, the epidemic is not controlled, Vietnam in general and Hanoi in particular continue to implement social distancing measures, the study predicts that contradictions and conflicts between families will be reduced.

Thereby, it can be seen that the needs of individuals in society are different, when placed in the relationship between family members, the reconciliation between needs, interests and responsibilities is extremely important. necessary to minimize contradictions and conflicts.

6. CONCLUSION

In the history of social development, the family has a special place. The family is the "cell" of society, the basic institution in the social organizational structure. Therefore, family and society are interrelated. The family and the performance of family functions are greatly influenced by the process of social change in all aspects such as politics, economy, culture, science, technology, etc. The development of society creates conditions for the development of family. At the same time, the stability and development of the family also plays a very important role and position for the stability and development of society.

Directive No. 06-CT/TW dated June 24, 2021 of the Secretariat on strengthening the Party's leadership in family development in the new situation stipulates: "The family is the cell of society, where the race is maintained, the environment is kept, educated, and national cultural values are transmitted to family members. Building a happy family is the foundation for building a happy society, a very important issue for our nation. Family building is both the goal and the driving force of the country's sustainable development"

The finding of this study is that, during the time of social distancing, when each individual spends more time at home and interacts with each other more, it is inevitable that problems arise in the relationship between members. It can come from work problems, spending, raising children, taking care of the family, the division of housework, or from the difference in opinion and lifestyle of the members. The results of this study have shown that when discussing social structural change according to conflict theory, it has been confirmed that contradictions and conflicts arise due to many different causes. In which, psychosocial stress and also the individual psychology play a significant impact to the process of the contradictions and conflict that leaves heavy psychological sequelae to the society after the contradiction and conflict. The more complex the social structure, the more contradictions and conflicts.

The Covid-19 epidemic is complicated by the rapid spread of the Delta strain. In the future, Vietnam in general and Hanoi in particular may have to go through and cope with many different waves of social distancing. Therefore, adapting to changes in family life, respecting individual ego, being responsible for self and family, etc., are extremely necessary.

In addition, viewed from a multi-dimensional perspective, social distancing not only has a negative impact but also has a positive impact on the relationship between family members. By limiting the implementation of economic, political, cultural, entertainment activities, members have more time to care, share, support and understand each other better. Social distancing also helps members realize the importance of family to each person. Being at home more causes individuals to give up their own needs and interests to cultivate the common family, taking advantage of this free time to care, love, share and understand their loved ones. more, as well as take care of themselves and their own lives so that family life does not become a burden and pressure.

Research results have shown that there are no significant differences in the extent, causes and purposes of changing or disturbing the relationship between members of a two and three generation family when Hanoi implemented social distancing measures. There will be many different scenarios in the direction of family unity or more contradictions and conflicts when Hanoi returns to the new normal state, depending on the actions, attitudes, views and behaviors. of each family member.

Experience in dealing with the Covid-19 pandemic will be a valuable lesson for families in Hanoi in particular and Vietnam in general. Every family will face other shocks, not just the shock of the future Covid-19 pandemic. Family education is basically good, the family still plays the role of the healthiest cell of society. In the system of social institutions, the family is still the institution with the best qualities and values to maintain social stability and standards.

REFERENCES

1. Communist Party of Vietnam, 2021, Directive No. 06-CT/TW dated June 24, 2021 of the Secretariat on strengthening the Party's leadership in family building work in the new situation
2. Ha, VQ, 2001, Sociological theories, volume 1, Hanoi National University Publishing House, 2001, p.164, 185.
3. Nhan Hoa, 2017, Research on social structure change according to conflict theory, Communist Magazine, at: <https://www.tapchiconsan.org.vn/web/guest/thong-tin-ly-luan/-/2018/48136/nghien-cuu-bien-doi-co-cau-xa-hoi-theo-ly-thuyet-pulse-dot.aspx>, accessed October 4, 2021

4. Tien, LM, 2007, Family before the crisis, Journal of Science, Open University of Ho Chi Minh City, No. 01-2007, p.107-115
5. Xuyen, TTK & Lan, PTM, 2013, Conflict and domestic violence in suburban areas in the South (cases of Binh Duong, Tien Giang and Can Tho), Journal of Social Sciences, No. 3 (175) - two thousand and thirteen

LIFE IN THE GULF: EXPATRIATE ENGLISH TEACHERS' EXPERIENCES OF RESIDENCE IN THE GCC

David Knott

University of Exeter, United Kingdom / Higher Colleges of Technology, United Arab Emirates

ABSTRACT

This exploratory study investigates the experiences of expatriate English teachers working in higher education in the countries of the Gulf Cooperation Council (GCC), also known as the Gulf States of the Middle East. There has been extensive growth in higher education in the region, necessitating wide-scale recruitment of expatriate faculty. As part of a larger, more extensive study, this paper examines participants' experiences in their personal lives outside of the work environment, living and interacting with local citizens, as well as the foreign workforce in the region. Data was collected through semi-structured interviews with 20 participants working in higher education institutions (HEIs) across the region. Findings suggest that many expatriate teachers enjoy a similar, positive lifestyle to their home countries but that there is a stark separation between foreign and natural-born residents in the region, extending socially and linguistically, leading to feelings of isolation and temporariness. Related awareness is a necessity for administrators in their recruitment and induction of new teachers, as well as for those teachers arriving in the region. That separation has implications for the teachers' lifestyles, as well as learning Arabic, and can ultimately impact their professional practice.

Key words: expatriate, intercultural experiences, sociocultural adaptation, TESOL, Gulf States of the Middle East/GCC, semi-structured interviews

LIFE IN THE GULF: EXPATRIATE ENGLISH TEACHERS' EXPERIENCES OF RESIDENCE IN THE GCC

Teachers may be considered "expatriates" when they work in a foreign country for a contract of limited length (Thiollet, 2011). They can be further characterized as "self-initiated expatriates," (SEIs) because they have initiated the move abroad themselves, taking a position with an indefinite time period, owing to a foreign organization the legal employment decision (Inkson & Myers, 2003; Tharenou, 2010, 2013, as cited by Selmer & Luring, 2016, p.34). As self-initiated expatriates, such teachers must grapple with the multifarious realities of living in a new country, interacting with people reared in different cultures, both in the professional and personal spheres.

In light of those varied cultures and interactions, this study explores expatriate teachers' experiences within a foreign region by examining the wider sociocultural context of teachers in their personal lives. Those experiences can have direct effects on their teaching and professional fulfillment (Syed, 2003), particularly since "an essential element of the expatriation experiences is the relationships between the expatriate and the host country environment" (Ren et al., 2014, as cited by Stoermer, Davies, & Froese, 2021). This is further complicated in the context of teachers working in the Middle Eastern Gulf States (the countries of Bahrain, Kuwait, Oman, Qatar, Saudi Arabia, and the United Arab Emirates, also collectively the GCC – Gulf Cooperation Council) because of its distinct expatriate lifestyle (Schoepp & Forstenlechner, 2010). Expatriates are a large percentage of the workforce in the

GCC, at its most extreme representing nearly 90% of the population of Qatar and the UAE, or just under 40% of Saudi Arabia's 34.8 million inhabitants (Central Intelligence Agency, 2019).

The expatriation of the workforce in the GCC is even more acute in the field of higher education. Due to exceedingly high demand from a young, growing population and a shortage of qualified local academics, higher education institutions (HEIs) are predominantly hired from abroad (Ali, 2010; Isakovic & Whitman, 2013). In fact, the region could be viewed as a focal point for the global phenomenon of the internationalization of higher education, making this an increasingly important area of study for cross-cultural research (Altbach et al., 2010, as cited by Selmer & Luring, 2016, p.34). Academic (both students and faculty) actually have a longer history of self-initiated expatriation, crossing borders for hundreds of years, yet receiving much less research attention (Kim, 2015, as cited by Selmer & Luring, 2016, p.34.). This accentuates the general need to explore the experiences of such SEIs. Much of the research into expatriates at-large investigates non-work factors, examining "cultural adjustment in the international assignment" (Isakovic & Whitman, 2013, p. 163). Thus, this study extends earlier research into expatriates, yet it expands into an under-researched population, SEI academics, as well as a part of the world that has received global attention to practices regarding foreign workers, e.g., Qatar's World Cup preparations (Amnesty International, 2016) and higher education, as in the jailing and pardoning of British PhD student Matthew Hedges in the UAE (Matthew Hedges case, n.d.).

LITERATURE REVIEW

There is a wide array of literature in business and management studies pertaining to the experiences of expatriate employees, especially expatriate managers. Most important for this paper are studies regarding sociocultural adjustment, which "deals with the ability to 'fit in' or to negotiate interactive aspects of the host culture as measured by the amount of difficulty experienced in managing everyday situations in the host culture" (Ward & Kennedy, 1996, as cited by Selmer, 2002, p.73). Mendenhall and Oddou's (1985) review of the literature, referring to the process as "expatriate acculturation", demonstrates the complexity of the process, pinpointing several dimensions of sociocultural adjustment. This was furthered by Black, Mendenhall, and Oddou (1991), who developed a tripartite approach to those dimensions of intercultural adjustment: general adjustment, interaction adjustment, and job adjustment. While apt in identifying the multi-dimensional characteristic of expatriate adjustment, through the action of categorization or dimensionalization, there is a trend in that study and others of over-essentializing cultures (e.g. Hall, 1976; Hofstede, 2011).

Minimal research into the broader expatriate experiences of English as a Lingua Franca (ELF) exists; much is focused on the classroom or learners' intercultural communication (e.g., Baker, 2009; Holliday, 2011; Kramsch, 2009). Internationalization, of education and business, has led to continued and growing interest in expatriate experiences across the globe. In a change from the bulk of international business research, Yagi and Kleinberg (2011) make the case for interpretive ethnography as a valid methodology to more fully understand expatriates' "boundary spanning as a nuanced process" on an individual level, which is "shaped by multiple cultural phenomena at other levels" depending on the context (p.649). Among their many studies investigating different personal qualities, Selmer and Luring (2016) examined work engagement in SEIs in China, finding that vigor contributes very positively to one's adjustment, while work absorption is negatively associated. Another personal quality, cultural intelligence (CQ), was studied in relation to the expatriate's host country contexts, demonstrating the

positive effects of CQ, as well as the multi-directional aspects of the process of intercultural adjustment (Stoermer, Davies, & Froese, 2021).

Other research has focused on different moderating factors. The Big Five personality traits relative to expatriates' adjustment is the topic of the research of Huang, Chi, and Lawler (2005), who studied American expatriates in Taiwan and found positive correlations with adjustment and the traits of extroversion and openness to experience. Fink, Neyer, and Kolling (2006) propose examining personality traits in light of cultural standards, with conclusions pointing to a general flexibility, empathy, or openness-to-learn on the part of the adjusted expatriate. Another moderating factor, prior experience abroad, is described as context-specific and multi-dimensional in much of the literature, largely depending on the nature of that experience and the location related to the current assignment (e.g. Lee & Sukoco, 2010; Selmer, 2002). Regarding SEIs, Andresen, Pattie, and Hippler (2020) provided clarity to the concept of initiative by connecting it to personal initiative theory, which provides a framework to study in context the personal qualities contributing to initiative: self-starting, proactivity, and persistence.

In the context of UAE higher education, Chapman, Austin, Farah, Wilson, and Ridge (2014) examine several aspects of expatriate faculty's boundary spanning experiences. Participants listed similar motivations for going abroad to work pertaining to lifestyle, linked to an attractive, tax-free salary package. Similar sentiments are seen in the research of Richardson and Zikic (2007), in which participants in Turkey, the UAE, and Singapore also talked about adventure and flexibility, but "that it also meant accepting a good deal of transience" (p.170). The effects are additionally investigated, taking an "emotional toll", creating feelings of being an outsider, perceiving "barriers to creating friendships with host nationals" (Richardson & Zikic, 2007, p.173-174). Also researching faculty members in the UAE, Isakovic and Whitman (2013) looked at moderating factors and their effects, for instance: positive prior overseas experience was positively correlated with adjustment; whereas foreign language ability was surprisingly not associated with sociocultural adjustment, due to the widespread use of English as a Lingua Franca.

RESEARCH CONTEXT

This study focuses on the lives of 20 expatriate English teachers working in higher education across the Gulf States: Bahrain, Kuwait, Oman, Qatar, Saudi Arabia, and the United Arab Emirates. The region is consistent culturally, linguistically, as well as economically, typically referred to as 'rentier' economies, since they are largely dependent on oil/petroleum rents as the driver for GDP; there is also a reliance on expatriate labor (Naithani & Jha, 2010, as cited by Isakovic & Whitman, 2013, p. 168). Participants mostly hail from so-called "Western" countries: the United States, Canada, Ireland, the United Kingdom, and South Africa, yet there are also participants from closer countries: Egypt, Syria, Lebanon, Iran, and Pakistan. Equally divided between the genders (10 men and 10 women), the teachers have been at their current institutions from one semester to several years, so they have generally had time to settle into their lives in the country. Outside of their HEIs, there is a balance of single, married, and participants with children, and their living arrangements vary from segregated on-campus housing or gated communities, to stand-alone villas or small apartments amongst the local population.

METHODOLOGY

As part of a doctoral thesis project, this paper represents a small portion of the overall study. An exploratory project, it embraces the interpretivist philosophy of research: first, there is a small sample size (20); the researcher is also a teacher and associate of the participants, not an objective observer, but rather in the middle of the research, influencing and being influenced by the study (Richards, 2003). I assume certain characteristics of the participants as individuals, governed by their own morals, with an ability to experience their reality and a recognition of social relationships influenced by their social environment (Pring, 2014). In that interest, I collected qualitative data in hopes of accruing “rich material for the research report” in the form of *thick* descriptions interpreted by the researcher in hopes of deeper understanding (Dörnyei, 2007, pp.39-40). My research was guided by the following questions:

1. How do the teachers experience the varied cultures of the Gulf States in their context?
2. How interested are those teachers in understanding and learning about the large cultures of their countries of residence?

The research questions additionally provide rationales for the data collection instrument. Since the experiences occurred in the past, qualitative data cannot be collected via observation (Greener, 2011). Rather, within the given theoretical perspective, the words of the participants themselves provide data closest to those experiences and feelings, meaning that semi-structured interviews offer an efficient means of covering the breadth of experiences with the requisite emotional depth (Babbie, 2010).

For a wider range of backgrounds and teaching contexts (HEIs across the GCC), the sampling process was ongoing throughout the data collection process. Through convenience sampling, I began to build a list of participants based on my own professional network, with special attention paid to diversity of backgrounds, experience, and contexts (each Gulf State represented). The design of qualitative, semi-structured interviews is “flexible, iterative, and continuous, rather than prepared in advance and locked in stone” (Herbert & Rubin, 1995, p.43, as quoted by Babbie, 2010, p.318). Before contacting participants, the interview format was piloted with a similar teacher (Turner, 2010), and some of the interviews were conducted via Internet communicator. To make participants comfortable, time and location for the interview were negotiated, with final interviews lasting up to 90 minutes. Through an “interview guide approach” I was able to keep the encounters “conversational and situational” (Patton, 1980, p.206, as quoted by Cohen, Manion, & Morrison, 2011, p.413), with flexibility and participants’ comfort a priority, yet I employed follow-up or probing questions for greater elaboration (Babbie, 2010). The recordings were personally transcribed for analysis, and those transcriptions were delivered to participants for member validation (Kvale, 2006).

The data was analyzed through a number of steps. Using NVIVO, I categorized the data in pattern codes, based on the categories of the research questions (Saldana, 2009). Many of the semantic relationships emerged during subsequent analyses; characteristic of an exploratory study, the detailed codes and themes were not dictated but took shape as the data was analyzed inductively (Greener, 2011). As I proceeded to read and re-read the larger themes, they gave way to more specific codes. The final steps of the research process were intermingled with the writing process, moving back and forth between the two, having a conversation with the data through a rigorous, cyclical process. Throughout that process, ethics were key, with confidentiality given utmost priority. All names used in the paper are pseudonyms with additional efforts to avoid any connections to home countries or employing HEIs. Interview recordings and transcripts were kept password protected, and prior to data collection, ethical approval was received through the University of Exeter.

Entering into any such study must also entail a level of reflection on my own positionality, most importantly regarding my relationship with the participants, their context, and the issues being researched. As a middle-class, white, American male in the international environment of English teaching, I am arriving with a position of “relative privilege” (Cousin, 2010, p.9), which I must acknowledge and make efforts to appreciate how that may impact others’ views of me, as well as my own approach to them and the various elements of this research project. Additionally, as the researcher, it is my own interpretations which determine inclusions in the article, which has an impact on the themes and the validity of the research.

To ensure the validity of the qualitative analysis, Guba and Lincoln (1989, as cited by Greener, 2011) recommend several categories of review: *credibility*, the length of time and depth of investigation; *transferability*, the thickness of the descriptions; *dependability*, clear and consistent research methods; *confirmability* and *reflexivity*, achieved via transparency and availability of research materials and notes (pp.105-106). Throughout the research process, I have reflected on each step in light of such categories to ensure validity and to portray the data in a form which is consistent with the words and meanings of the participants as I understand them.

LIMITATIONS

Interviews feature multiple limitations, according to Cicourel (1964, as quoted by Cohen et al., 2011), including: confounding factors creating variance between interviews, unease on the part of the respondent, meanings may be misunderstood, and much of the interaction is outside of the control of the interviewer. The differences between one interview and another can be a strength of the method, since that suggests the data is closer to participants’ individually constructed realities. Though challenging, attempting consistency in data collection and analysis is a key responsibility of a researcher, which I have done my utmost to ensure. While complete lack of control would negatively affect an instrument’s reliability, interpretivism accepts that human life is not ordered and predictable and allows for some variability within reason. Therefore, the slight variations, the conversational approach to the data collection should be viewed as an efficacious means of arriving at a more authentic collection of the participants’ constructed realities.

FINDINGS/ANALYSIS

The full sociocultural context of teachers’ experiences are examined in light of their lifestyle; the manner that living in the region impacts them and their family, day-to-day and long-term; as well as their interactions with the local population and the associated cultural norms.

Family lifestyle

The majority of participants needed very little adaptation and were very happy with their living conditions, for example Nour: “We live in a nice house. (...) The kids have their friends here. Kids like it here. It feels safer here for kids.” The participants seem quite satisfied with their lives across the region, regardless of where they live. Jeff stated, “I like living on the university campus. It’s very safe.” Pat lives in a standalone villa and enjoys the quiet and peace being away from the city. On the other hand, Harley lives in a gated expatriate community, which she described as “normal” or “a more Western experience.” Her feelings of “like being back home” also pertained to participants’ free time: most described few limits on what they could do for fun outside of work, whether taking nature walks weather allowing, playing sports like basketball or golf, or socializing in bars or elsewhere. Therefore, based on the ability of the

participants to settle into their living arrangements sufficiently, much of the requisite adaptability when living abroad may not be needed, particularly for the Western teachers.

However, the lifestyle for many of the participants from Asia was not nearly as positive. Their living and working arrangements were less amenable generally because of institutional preferences for “Western,” native-speaker faculty, and the resulting difficulties. Tahmina could not find a university position in the city where her husband was working, so she accepted a position in a different city:

You know how it is. A woman living alone here? Yeah, it was not good, but I had to work, and it was a good opportunity for me professionally. (...) Weekends we used to meet. (...) Within a year or two, I got used to it.

Tahmina talked about the difficulty, after years of marriage, of having to adjust to life as a woman alone in a strange city. Shaikha worked as an adjunct for years while seeking a more secure position, which became desperate because of the political situation in her home country. Now employed full-time, she has had panic attacks and takes several medications for anxiety: “I’m getting now, you know, physically tired and sick. (...). Now I’m taking Valium to sleep. I’m taking Xanax.” Although these participants also said they were happy in the region, with similar benefits regarding families and normalcy, it is important to note that the reported flexibility and openness may not necessarily extend equally.

Family life represented a benefit for the majority of participants, despite certain differences from their countries of origin. Although from North America, Abdullah recalled that he feels at home, as do his children: “I like it here. (...) My kids all call it home.” Others additionally talked about how happy their children are with their lives there. However, schooling is becoming an increasingly challenging aspect for some teachers. Abdullah also said, “They can’t keep jacking up the price of schools. Even the cheaper schools in Dubai cost more than the top private schools in (my country).” The education benefits that many HEIs provide are a large draw, yet they vary greatly. The education fees and lack of institutional support were the most difficult aspect of life for Louis and his family: “They give you less than what you need for one kid.” Thus, he plans to leave. His situation touches on the risk that is involved when moving one’s family. As he said, “it’s an experience,” which several other participants also discussed regarding children’s upbringing, including opportunities to travel, as Kelly explained: “Since I got here, I’ve probably been to ten places, really. I mean, Budapest, Croatia, Jordan, Nepal, (...) being three hours from a lot of interesting new places is pretty cool.” While the situation with education at international schools was problematic for some, the exposure to new places or traditions is a rewarding aspect of the lifestyle in the region.

Realities of expatriation

Nevertheless, some participants were wary of the “typical expat experience” or becoming too accustomed to their life there. Pat seemed very happy with her “quiet” and “peaceful” life, however different from other foreigners: “So we are kind of removed from what is the typical expat experience, I suppose. I think the more general expat experience would be going to all your brunches and living in very glamorous houses.” Pat’s comments imply a financial aspect to the expat experience, which Sheila addressed even more directly:

You get used to a certain lifestyle that is actually not reality. (...) They pay you good money and then you think that this is life. This is not life! You know, this is temporary. (...) My husband, yes, he was always reminding me and the girls that this is not reality: ‘Guys, you have to wake up. We can lose this at any time’.

She believes the “expatriate lifestyle” is “not reality”, which, when contrasted with life in many expatriates’ home countries, is an understandable assessment. To illustrate, Abdullah remembered his first decade after coming to the Gulf States: “I didn’t pay utilities until two and a half years ago.” Abdullah’s comments also reveal an important change in the region, particularly for teachers in the public sector, which he called the “*golden handcuffs*”, the situation that Western expatriate workers “couldn’t leave because they were just paying us too much money.” Several participants mentioned additional expenses such as recently established VAT, already affecting their ability to save money, which they believe could affect recruitment of new teachers or influence their own decision to stay longer.

Sheila’s second point that life in the region is temporary was a powerful feeling with most participants. Tahmina called it “permanent temporariness”, and fifteen other participants felt similarly, as Zahra described:

Are we going to stay here like for a long time? We don't know. Even if we want to, will it happen? What will happen next? So we don't know. So this feeling temporary, yes, is with us, is with all the teachers, I should say. It might be a deterrent, too, like whatever they do, their motivation towards learning the culture, history, people. Even the commitments.

This highlights the effect of limited-term contracts on faculty’s commitment, and it extends to how settled they actually feel in their lives abroad, as well as their willingness to settle in. Kelly exemplified a wariness to commit to major expenditures: “You can't buy that. Where are we going to put it? What if we have to move?” Zahra additionally identified the challenge of making plans, which was a common refrain, as Nour described her difficulty when asked about long-term plans: “This sometimes hurts me that I don't know. Maybe I won't be here.” Thus, expatriate teachers could be constricted to a series of short-term plans, as Tim described: “It's never home, and everybody is always looking over their shoulder. Where's the exit? Have I got enough money to go, to retire, to get back to where I belong, you know?” Tim’s comments attest to the lack of security that the temporary feelings expose. It is a complicated juxtaposition that most of the participants enjoy their lives in the GCC, yet at the same time feel powerless to decide for themselves the length of their stay.

Socializing

All of the participants said they were able to make friends, while several admitted certain difficulties or limitations. For example, Kelly and Pat both prefer to relax at home with their spouses, while Hussein referred to himself as “not a very extrovert person.” One participant, Hanna, complained of a shortage of friends because of other expatriates leaving the country (Richardson & Zikic, 2007): “This sounds sad and pathetic; I don’t really have any friends here anymore. They’ve all left.” However, participants seemed satisfied with their social lives overall. Regarding their circle of friends, the majority (14) usually socialized with others from their home countries or similar places. Participants from Egypt, Lebanon, Iran, etc. said that their closest friends were from the same country, but participants from the United States, or England, for instance, spoke more of “Western” friends.

Regarding the local population, participants were evenly divided, with ten participants saying they had no local friends, although two said they had local “acquaintances”, and ten saying they socialized with locals to a limited extent. As part of the group with no local friends, Peter exemplified the sentiment, saying, “When I see the neighbors, I say hello to them and they’re very friendly and very nice, (...) but I think you can never really get close to them.” Notwithstanding similar pleasantries, only two participants retained a number of friends from the local population, and they established those relationships years earlier while studying in the

region. Others spoke of having a handful of local friends, but more importantly, that they consider those friends to be distinct from most of the local community, as Abdullah explained:

I play cards with this one Emirati guy. I'd say we're friends, but he's different. He's not your traditional Emirati guy, but I can count on one hand the people I've had meaningful conversations with that are Emirati, and I've been here for years.

Five participants who spoke of local friends characterized them as atypical compared to other GCC citizens. For example, Tim also called his local friends “very Western.” This may imply a linguistic connection, as these friends would be more competent and comfortable speaking English socially. Thus, according to the experiences of the participants, the opportunity to make friends with locals seems confined to those depicted as either more like the expatriate themselves or dissimilar to most of their countrymen, as Pat described, “You can be acquaintances, very collegial, but there’s a boundary that’s not stepped over in terms of friendship.” While that boundary is not inviolate, the experiences of the participants demonstrate that it feels real for some expatriate residents.

Separation in day-to-day interactions

Beyond friendships, sixteen participants perceived some form of everyday separation between expatriates and the local population. There were different observations of why there is such a divide and what it means. Primarily, the consensus was that expatriates do not encounter locals during their daily lives; they encounter other expatriates. For example, Pat said, “Everyone who serves you (...) is Sri Lankan or Filipino.” Several participants mentioned that because of the large number of expatriate workers, they do not regularly see locals. Kara called her experience one of “expat culture”. She was disappointed not to be exposed to novel, local cultures, as was Bobby, who lamented, “I was expecting this immersive experience.” The separation was detrimental to her motivation to settle down or integrate. Although Louis said there were large numbers of expatriate workers in Oman, he was the only participant to mention seeing locals during their day-to-day activities: “There’s Omanis that work as taxi drivers, work in hotels, so there’s a lot of jobs taken up by an Omani at entry level.” The other participants all talked about a dissociation between foreign and native inhabitants, with sometimes very distinct lines.

The effects of that daily separation can be disappointment, as with Kara or Bobby, or there may be social isolation, as Tim described: “It’s exhausting thinking about how isolated you kind of are here, really. You’re never going to be a part of this.” Despite that, most participants were comfortable, often due to the diversity of the expatriate population. Ali stated, “I don’t feel like an outsider. (...) It’s the circle of friends from (my home country).” The separation of disparate groups can lead to a hierarchy of those groups, which a majority of participants recognized. Chris described his own understanding of it: “So, yes, there is a pecking order. (...) I think it’s quite common across the different countries; it’s quite similar.” Unequal treatment was a sensitive topic for diverse reasons. Kelly resented being treated preferentially because of his nationality: “Sometimes we’re ushered to a different line or we’re just expedited in certain ways that other people are not. (...) I don’t like to be treated differently at all.” Other participants, like Pat, were emotionally impacted by the disrespect certain groups receive, “That’s been one thing that I should mention, as well, that I’ve just found really challenging. Just the mistreatment of people.” Interestingly, the separation of the genders had a minimal impact on the majority of participants. Bobby, as a single woman, admitted to feeling like “an object” in that context: “I really saw how the separating the sexes, and the sublimation of the sexual urge and all that, how it manifests in a day-to-day environment.” Other participants, particularly in Saudi Arabia, spoke of needing to re-acclimatize when returning to mixed-gender environments, as Jeff recounted, “I’ve really kind of struggled in knowing what is a

normal relationship with a work colleague who is female.” Regardless of the manifestation, comprehensive separation was noticed by most of the participants.

Only two of the teachers (both from Asia) admitted feeling discriminated against: Tahmina talked briefly about the issue of different pay scales according to the passport, which Hussein also raised, yet he additionally explained his feelings of being maltreated: “People don't respect you. People don't respect your privacy, don't respect your personality. They don't respect you as a human being. (...) They won't say anything, but their eyes, their behavior, their body language; that makes you uncomfortable.” He was very clear about the contempt he would regularly feel, and how that influenced his desire to hide. The result was an aversion to shopping, socializing, or pursuing a driver's license, with effects on his mental health. He spoke very emotionally concerning the need to not be “prominent” because “it's not something safe. You have to be a part of the crowd, always remain invisible.” Tahmina mentioned her dissatisfaction towards groups' unequal treatment because “this place represents Islam. It gives a negative picture,” but she would not engage with it personally, further saying that many people, including locals, do not like the status quo: “They can't help it. It is like a fixed thing, like a structure and everybody had got used to it, so they say it's the culture.” Other participants also felt they were passive actors in the fixed culture of separation or hierarchy.

Learning about the language and culture

Participants had varied reasons for applying for their current positions, or rather, for choosing to move to the GCC. Only one volunteered that it was because of a fascination with the region's culture and language, whereas four others said it was for a change in lifestyle or to do something new and different. The majority admitted or intimated that their choice was financially dictated, for example, Hanna:

The job paid 70% more than what I was earning in my last job, so I had one thing on my mind. And that was pretty much it. I can do a lot for 70% more pay. That sounds shallow, but (...) you go where the money is sometimes.

A consequence of the predominantly economic motivation is seen in participants' preparations prior to arriving: many had positive feelings about their move but described superficial actions to research the area, the culture, or the laws.

The diverse international populations in each Gulf States leads to the use of English as a Lingua Franca, limiting the opportunities to learn or practice Arabic. English is so prevalent that Arab participants like Nour said that her children are more proficient in English than in Arabic. That extends to the other expatriates, as Peter described:

There's no point, really, learning much Arabic because no one in the service industry, in the encounters that I would actually have, speaks Arabic because they're all from the Philippines and Malaysia and Indonesia and Nepal and India, (...) and they all speak English.

Admitting he would be more motivated to learn if the situation were different, few others were interested in learning. Some attempted to learn when first arriving but eventually became discouraged. Louis and Jeff were the only non-Arab participants who continued to practice their Arabic: Jeff recalled developing a fascination with the culture from an early age, while Louis was the only participant interested in going to places like local souks (‘markets’), where he can converse in Arabic.

They were not the only ones curious about the culture or history of the region, however. The Muslim participants had all learned about the history of the region as part of their religious education, and several more had bought books on the region prior to arriving, like Chris, for example: “I've read books on history of the region. And some of the business books about doing

business in the Gulf and so on and so forth.” There was more interest in the history than in learning about the culture because of the cultural separation, as Kelly explained:

How much are you willing to invest when you are almost certain to, that there's no return involved. Return being, having relationships with Emiratis of a deeper meaning. (...) On a personal level, it's, I wouldn't get a chance to even use it or learn about it more personally.

Kelly's lack of motivation for learning about aspects of the culture was similar to his justification for not learning much of the language. The separation of expatriates and locals, and its effects on participants' experiences and attitudes, was a common theme throughout the data collection process.

DISCUSSION

The discussion of the results centers on the research questions and the key theme that emerged through analysis, the separation from local citizenry and its effects.

Locals: Feelings of separation

Most participants spoke glowingly about their experiences and lifestyle. Many reported high standards of living in the GCC. Those from “Western” countries enjoy a lifestyle akin to that in their home countries, which participants called “normal”. Hence, while much of the research on expatriate workers details the means to negotiate interactive aspects of the host culture (e.g., Huang et al., 2005; Selmer, 2002), participants in this study generally did not experience culture shock and revealed little need for coping strategies or “cultural toughness” (Mendenhall & Oddou, 1995, as cited by Richardson & Zikic, 2007, p.174). Safety, quality of life, and remuneration underscore participants' decision to relocate to the region (Chapman et al., 2014), despite feelings of transience and temporariness. Such feelings complicate long-term plans or even major purchases, as many participants keep in mind the limited nature of their time in the region, or more anxiously, that their stay in the region is out of their control (Richardson & Zikic, 2007). Both are amplified amongst many of the non-native speakers of English who struggled to find employment or be treated fairly once in positions.

The participants predominantly live amongst other foreigners, as there tends to be a separation between expatriates and the local citizenry. Thus, the teachers conveyed feeling “at home” since their exposure to different cultures is minimal. In forming support networks, expatriates naturally gravitate towards others who are culturally similar to them (Farh, Bartol, Shapiro, & Shin, 2010); due to the large expatriate population, teachers have voluminous opportunities to develop comfortable support networks (Salama, Wiedmann, & Ibrahim, 2018). Such a familiarity has its explication in Bourdieu's habitus, as those from similar backgrounds share a common history, which “enables practices to be objectively harmonized without calculation or conscious reference to a norm and mutually adjusted in the absence of any direct interaction or, *a fortiori*, explicit co-ordination” (Bourdieu, 1990, pp.58-59, emphasis in original). The converse of the harmonizing effect of similar habitus also points to the heterogenization participants experienced with those from other backgrounds. Participants mostly depicted a social separation from the local population, just as other studies have reported “cultural constraints” on relationship forming with “host nationals” in general (Caligiuri & Lazarova, 2002, p.766) or about GCC citizens, in particular (Devitt, 2014; Romanowski & Nasser, 2015).

A common reason given for separation is the lack of public interactions since most service encounters involve other expatriates, leading one participant to call her experience as one of “expat culture” rather than Gulf culture, and another to lament the absence of an “immersive experience”. Such observations are unsurprising in light of a survey by HSBC Bank which

ranked the UAE near the bottom of the list of 37 countries for integrating and making local friends (Al Hameli, 2014). Some participants revealed feelings of resentment or isolation, reflecting the alienation from the local population reported by teachers in Qatar: “(W)hile it seems in the beginning you are welcomed there is always the sense that you remain an outsider” (Romanowski & Nasser, 2015, p.667). Although participants acknowledge acceptance and even appreciation of this status quo, ongoing perceptions of being an outsider can contribute to feelings of being unsettled and temporary.

Learning about the culture: A reflection of the separation

The feelings of separation and temporariness have an unquestionable effect on expatriates’ motivation to learn the language. The lack of interactions with native speakers of Arabic limits the applicability of speaking Arabic; thus, most of the participants have not pursued acquiring Arabic. That includes non-Gulf Arab participants, who admit that they speak much less Arabic in their current context, which they believe is an issue, particularly concerning their children’s L1 proficiency (Al-Rubaie, 2010). Some of the teachers in this study reported that they had made greater efforts at learning the language during other overseas placements, but the preponderance of English in daily life and the near-total separation from the local population in their GCC context dissuaded them (Devitt, 2014; Troudi & Al Hafidh, 2017). Surprisingly, no participants mentioned any benefit to the classroom, though the majority of their students are native Arab speakers. Not necessarily to use Arabic in class, but to show an interest in the students and their culture, as a participant in Devitt’s (2014) study describes: “using their language, or showing some knowledge of the culture buys you tremendous goodwill” (p.125).

Regarding culture and history, however, the participants were much more open. As noted, a majority read about the history generally due to interest in history or reading, rather than a specific desire to learn about their context. Additionally, very few endeavored to read any specifically cultural materials, implicitly because of the cultural separation from locals and the “normal” expatriate culture many of them report (Devitt, 2014), as well as the predominantly financial motivation for relocating there (Chapman et al., 2014). In fact, only four participants enjoyed venturing out to experience the culture. They may believe that learning is unnecessary because they can rely on their own personal flexibility and previous experience abroad (Selmer, 2002) during any “critical incidents” where cultural knowledge is needed (Fink et al., 2006). Their practices, however, do not suggest that those features have aided them in successfully integrating, or even motivated them to do so, which can only contribute to feelings of being an outsider and temporary. Nonetheless, the participants reside in the Gulf States to teach, with most students coming from the local citizenry, providing ample opportunity to learn and utilize specific cultural knowledge (Palmer, 2015; Troudi, 2005).

CONCLUSIONS

Concerning the first research question about how the teachers experience the varied cultures in their context, most of the participants, regardless of their backgrounds, characterized their lifestyle in the region as pleasant, evoking feelings of normalcy. Experiences were different amongst a few of the participants from southern Asia, however, as they experienced more difficulties settling into their lives or accomplishing day-to-day activities. Hobbies and religious practices were largely unencumbered. Participants minimally encounter the local citizenry, with more exposure to other expatriates. In fact, a clear separation between expatriates and the local population was noted, and although half the participants attempted to bridge such gaps, they mostly socialized with similar expatriates. Participants expressed belief in a social hierarchy which developed as a result, including for different genders, yet the

influence on their own experiences was insignificant. Ultimately, participants had a largely insecure connection to their host countries, with strong feelings of temporariness and a view to eventually leaving.

Regarding the second question about teacher' interest in learning, the participants predominantly discussed coming to the Gulf States for financial reasons, though also showing limited interest in the region's culture, history, and language. Over half talked about reading books on the history, language, or ways of life in the region. Conservatism in the form of gender/class segregation or linguistic barriers were the most common discouragements to those efforts. Few participants whose first language was not Arabic took serious steps to acquire it since the Lingua Franca was English and they had limited opportunities to practice. This extended to the native speakers of Arabic, who experienced difficulties encouraging their children to speak Arabic. Overall, participants believed they needed little patience or flexibility to adapt to the language or cultural norms due to the predominance of expatriates in the Gulf States.

Due to the exploratory, interpretive nature of the study, the results are not generalizable; thus, the following should be considered in light of readers' own contexts. However, the implications of these conclusions are clear. Expatriation is defined by the temporary nature of one's stay in the country, yet the stark separation of expatriates and local population in the GCC seems to accentuate the feelings of temporariness (Romanowski & Nasser, 2015). An awareness of this is a necessity for administrators in their recruitment and induction of new teachers, as well as for those teachers arriving in the region. That separation has implications for the teachers' lifestyles, as well as learning Arabic. Institutions can extend the induction period to facilitate integration and cultural awareness: communication-focused Arabic classes or cultural activities may further socialization as well as the means to interact with the citizenry. Either within the HEI or outside of it, it is advised that expatriate faculty members seek out social support wherever it might be available. Participants and their families who were able to make more connections felt more at home, combatting the feelings of permanent temporariness that can arise.

The conclusions can provide guidance for future research, conducted by alternative methods or taking into account various perspectives. First, additional studies into any of the themes that have emerged could contribute to the knowledge base by utilizing different approaches to data collection or analysis. To sample more of the population of expatriate teachers, larger-scale surveys might better explore how pervasive many of these issues are throughout the GCC. Additionally, an ethnographic study could more fully illustrate the daily lives of expatriate teachers in the region, through triangulation and thicker descriptions (Richards, 2003), particularly concerning the experiences of "non-Western" expatriates (Haak-Saheem & Brewster, 2017). Overall, whether through analyzing quantitative or qualitative data, expatriates' lives in the Gulf States outside of their place of work has been under-researched within the literature, necessitating any number of approaches to more fully understand this specific zone of expatriation and its corollaries: feelings of permanent temporariness, local/expatriate separation, the prevalence of English as a Lingua Franca and the diminished use of the Arabic language.

REFERENCES

Al Hameli, A. (2014, February 9). It pays to make the effort to bridge the cultural divide. *The National*. Retrieved from <http://www.thenational.ae>.

- Al-Rubaie, R. (2010). *Future teachers, future perspectives: The story of English in Kuwait*. (Doctoral dissertation, University of Exeter, Exeter, UK). Retrieved from <https://ore.exeter.ac.uk/repository/handle/10036/119730>.
- Amnesty International. (2016, March) *The ugly side of the beautiful game: Exploitation of migrant workers on a Qatar 2022 World Cup site*. London: Author.
- Andresen, M., Pattie, M.W. & Hippler, T. (2020). What does it mean to be a 'self-initiated' expatriate in different contexts? A conceptual analysis and suggestions for future research. *The International Journal of Human Resource Management*, 31(1), 174-201.
- Babbie, E. (2010). *The practice of social research* (Twelfth Edition). Wadsworth, Cengage Learning.
- Baker, W. (2009). The cultures of English as a lingua franca. *TESOL Quarterly*, 43 (4), 567-592.
- Black, J.S., Mendenhall, M., & Oddou, G. (1991). Toward a comprehensive model of international adjustment: An integration of multiple theoretical perspectives. *Academy of Management Review*, 16, 291-317.
- Bourdieu, P. (1990). *The logic of practice*. Stanford University Press.
- Caligiuri, P. & Lazarova, M. (2002). A model for the influence of social interaction and social support on female expatriates' cross-cultural adjustment. *The International Journal of Human Resource Management*, 13(5), 761-772.
- Central Intelligence Agency. (2019). *The world factbook*. Retrieved from <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/>.
- Chapman, D., Austin, A., Farah, S., Wilson, E., and Ridge, N. (2014). Academic staff in the UAE: Unsettled journey. *Higher Education Policy*, 27, 131-151.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). *Research methods in Education* (Seventh Edition). RoutledgeFalmer.
- Cousin, G. (2010). Positioning positionality: The reflexive turn. In M. Savin-Baden & C.H. Major (Eds.), *New approaches to qualitative research: Wisdom and uncertainty* (pp.9-18). Routledge.
- Devitt, P.J. (2014). *Cultural intelligence and the expatriate teacher: A study of expatriate teachers' constructs of themselves as culturally intelligent* (Doctoral dissertation, University of Exeter, Exeter, UK). Retrieved from <https://ore.exeter.ac.uk/repository/handle/10871/15388>.
- Dörnyei, Z. (2007). *Research methods in applied linguistics*. Oxford University Press.
- Farh, C.I.C., Bartol, K.M., Shapiro, D.L., & Shin, J. (2010). Networking abroad: A process model of how expatriates form support ties to facilitate adjustment. *The Academy of Management Review*, 35 (3), 434-454.
- Fink, G., Neyer, A, & Kolling, M. (2006). Understanding cross-cultural management interaction: Research into cultural standards to complement cultural value dimensions and personality traits. *International Studies of Management & Organization*, 36(4) 38-60.
- Greener, I. (2011). *Designing social research: A guide for the bewildered*. SAGE.

- Haak-Saheem, W. & Brewster, C. (2017). 'Hidden' expatriates: International mobility in the United Arab Emirates as a challenge to current understanding of expatriation. *Human Resource Management Journal*, 27(3), 423-439.
- Hall, E.T. (1976). *Beyond culture*. Anchor.
- Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing cultures: The Hofstede model in context. *Online Reading in Psychology and Culture*, 2(1). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1014>.
- Holliday, A. (1999). Small cultures. *Applied Linguistics*, 20 (2), 237-264.
- Holliday, A. (2011). *Intercultural communication and ideology*. SAGE.
- Huang, T., Chi, S., & Lawler, J.J. (2005). The relationship between expatriates' personality traits and their adjustment to international assignments. *The International Journal of Human Resource Management*, 16(9), 1656-1670.
- Kramersch, C. (2009). Cultural perspectives on language learning and teaching. In K. Knapp, B. Seidlhofer, & H. Widdowson. (Eds.), *Handbook of foreign language communication and learning* (pp.219-245). Mouton de Gruyter.
- Kvale, S. (2006). Dominance through interviews and dialogues. *Qualitative Inquiry*, 12(3), 480-500.
- Isakovic, A.A. & Whitman, M.F. (2013). Self-initiated expatriate adjustment in the United Arab Emirates: A study of academics. *Journal of Global Mobility*, 1(2), 161-186.
- Lee, L. & Sukoco, B.M. (2010). The effects of cultural intelligence on expatriate performance: The moderating effects of international experience. *The International Journal of Human Resource Management*, 21(7), 963-981.
- Matthew Hedges case. (n.d.). *BBC News*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/topics/czdzjzwvzdw9t/matthew-hedges-case>.
- Mendenhall, M. & Oddou, G. (1985). The dimensions of expatriate acculturation: A review. *The Academy of Management Review*, 10(1), 39-47.
- Palmer, B.M.W. (2015). Understanding cultural conflict in EFL classrooms in the UAE. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 1(2), 77-95.
- Pring, R. (2014). *Philosophy of educational research* (Third Edition). Continuum.
- Richards, K. (2003). *Qualitative inquiry in TESOL*. Palgrave MacMillan.
- Richardson, J. & Zikic, J. (2007). The darker side of an international academic career. *Career Development International*, 12(2), 164-186.
- Romanowski, M.H. & Nasser, R. (2015). Identity issues: Expatriate professors teaching and research in Qatar. *Higher Education*, 69(4), 653-671.
- Salama, A.M., Wiedmann, F., & Ibrahim, H.G. (2018). Migrant knowledge workers' perceptions of housing conditions in Gulf cities. *Journal of International Migration and Integration*, 19(1), 15-33.
- Saldana, J. (2009). *The coding manual for qualitative researchers*. SAGE.
- Schoepp, K. & Forstenlechner, I. (2010). The role of family considerations in an expatriate majority environment. *Team Performance Management: An International Journal*, 16(5/6), 309-323.

- Selmer, J. (2002). Practice makes perfect? International experience and expatriate adjustment. *MIR: Management International Review*, 42(1), 71-87.
- Selmer, J. & Luring, J. (2016). Work engagement and intercultural adjustment. *International Journal of Cross-Cultural Management*, 16(1), 33-51.
- Stoermer, S., Davies, S., & Froese, F.J. (2021). The influence of expatriate cultural intelligence on organizational embeddedness and knowledge sharing: The moderating effects of the host country context. *Journal of International Business Studies*, 52, 432-453.
- Syed, Z. (2003). The sociocultural context of English language teaching in the Gulf. *TESOL Quarterly*, 37(2), 337-341.
- Thiollet, H. (2011). Migration as diplomacy: Labor expatriates, refugees, and Arab regional politics in the oil-rich countries. *International Labor and Working-Class History*, 79(1), 103-121.
- Troudi, S. (2005). Critical content and cultural knowledge for TESOL teachers. *Teacher Development*, 9(1), 115-129.
- Troudi, S. & Al Hafidh, G. (2017). The dilemma of English and its roles in the United Arab Emirates and Gulf. In Mahboob, A. & Elyas, T. (Eds.), *Challenges to education in the GCC during the 21st Century*. (pp. 93-116). Gulf Research Centre.
- Turner, D.W. (2010). Qualitative interview design: A practical guide for novice investigators. *The Qualitative Report*, 15(3), 754-760.
- Yagi, N. & Kleinberg, J. (2011). Boundary work: An interpretive ethnographic perspective on negotiating and leveraging cross-cultural identity. *Journal of International Business Studies*, 42(5), 629-653.

**COLONIAL INTERVENTION AND THE REMAKING OF CASTE IN KASHMIR
1846-1911****ASIF AHMAD BHAT**

Department Of History And Culture

Jamia Millia Islamia New Delhi-25

ABSTRACT

During the 14th century Islam arrived in Kashmir and with the passage of time deeply influenced the society. Sufis and Rishis played an important role in bringing a major change in religion and social setup. And Kashmir turned out to be the majority Muslim region from Hindu dominated one. People at the lower rungs of hierarchy thought it to be a good opportunity to change their fortunes by plunging themselves in the Islamic fold. A good examples of marginalized groups indeed vanished, say for example chachar and chandals of whom we had good references earlier. But that does not mean all the caste like distinctions disappeared immediately after the arrival of Islam. Certain caste groups continued to be at the margins and sustained there lower social status. Watalas of Kashmir were one such group. Colonial encounter in the late 19th century made the situation more complex by fixing their identity and made social mobility hard for them. Census operations were one such instruments by which this project was carried out. This study would investigate the colonial intervention in detail and its implications on the caste structure of Kashmir. Further, essay would examine how this colonial project was shaped via different colonial mechanisms in Kashmir.

Keywords: Colonial intervention, Kashmir, Caste